

15,452

№. 7408.

001372679

Biblioteka Jagiellońska

stdr0020401

Ad. Bend. № 7408 / ~~7408~~ 1-3

Adres.

1. *Seer gedenkwaardige Voyagin van Z. Landvoers. H. Timberley 4.*

2. *Melton's Zee en Land Reyzin. sk.*

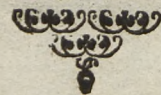
Historisch Verhael,
OF
BESCHRYVING
Van de
VOYAGIE,
Gedaen onder de Suite van den HEERE
KOENRAAD van KLENK,
Extraordinaris Ambassadeur
Van haer Ho: Mog: de Heeren
STAETEN GENERAEL,
En sijn
HOOGHEYT den HEERE
PRINCE van ORANGE:
Van
Zijne Zaarſche Majestejt
Van MOSCOVIEN.

Nevens een pertinente Beschrijvinge van het selve Rijk, In-
woonderen, Zeeden, Manieren, Rechten, Godsdienſten, en veele
aenmerckelijke voorvallen in dese Reys ontmoet.

Verciert met eenige koepere Plaeten,

En naekurigh Beschreven

Door een van sijn Excellenties Suite.

AMSTERDAM,

By JAN CLAESZ. ten HOORN, Boeckverkooper,
tegen over 't oude Heeren Logement / 1677.

De
BOEKVERKOPER
Tot den
LESER.

Moskoviën of Ruslandt heeft het ongeluck gehad, dat sich noyt iemant gevonden heeft om het selve landt be- hoorlijk te beschrijven; doch ick geloof niet dat sulcks toegekomen is, om dat niemant het de pijnne waerdigh ge- acht heeft, sijn handt met het beschrijven van dat Landt- schap te vermoejen, maer eerder, om dat het selvige van weynigh curieuse Liefhebbers besocht wordt. De meeste reyfigers, die der- waerts heen trecken, zijn gemeenlijk lieden, die het oogh meerder op eenigh gewin, als op een naeukeurige beschrijvingh van eenige plaets slaen, en die oock selden, indien sy sulcks al wilden doen, gelegentheynt daer toefouden hebben, door dien den handel in Rus- landt, die gemeenlijk op de algemeene handelplaets, namentlijk Archangel, voorvalt, met sulck een haest gedreven wordt, dat men nauwelijcks tijdt genoegh vindt, om de verhandelde waren, die men met sich na het Vaderlandt wil voeren, te kunnen inscheepen. En om de waerheyt te seggen, de Koopluyden hebben selden die curieus- heyt over haer, dat sy den tijdt, die haer na het afhandelen van haer negotie overschiet, in het beschrijven van Landtschappen sullen besteden. Andere, die het verdrietigh valt altijd thuis in de roock by den haert te sitten, en om dese moejelijckheyt wegh te nemen, haer tot het besichtigen van vreemde gewesten begeven; komen niet soo haest in de Landen, die wat meer noordwaert gelegen zijn, of de handen en de inkt bevriesen haer te gelijk. Danck hebben de Liefhebbers dan van dese Beschrijvingh, te weten aen een der Edellieden uyt het

* 3
gevolgh

V O O R - R E D E N .

gevolgh van den wel Edele Heer *Koenraed van Klenck*, Heer tot *Loirhem en Okrsen*, die in den jare 1675, als Extraordinaris Ambassadeur van de Heeren Staten Generael, en den Prince van Orange, aen sijne Zaersche Majesteit van Moskovien is afgesonden geweest. Het is buyten alle twijfel, dat dese beschrijvingh veel meer en beter dingen, den toestandt des Rijks, en Landts aengaende, in sich bevat, als foodanigh een verhael van eenigh privaet man soude kunnen doen. De oorfaeck is, om dat dese Edelman, hebbende, gedurende dese geheele reys, onder het gevolgh van de voornoemde Heer Ambassadeur gereyft, en in alle de voornaemste Staetsfaecken als een Minister gediend, beter gelegentheyth gehadt heeft, om op alles naeukeurigh acht te slaen, en alles te besichtigen, 't geen voor een ander, van minder hoedanigheyt, gesloten soude zijn. De manieren van dese volkeren haer rechtsplegingen, groote des Lands, en der voornaemste plaetsen in het selve gelegen; ongeloofelijke macht van Krijghsvolck, wonderlijke manieren omtrent haer Godtsdienst gebruyckelijck, aert en zeden der inwoonders, en al het geen eenighints aenmerckens waerdigh is, is hier soo wel na het leven afgeschildert, dat het een algemeene verwonderingh verdient; en soo veel te meer vermaeck sal uyt het verhael der voorgemelde dingen geschept kunnen werden, om dat het grootste gedeelte der selver ons t'eenmael onbekent is. Het verhael der wonderlijke ceremonien, die den Patriarch der Moskoviters in de waterwyingh gebruyckt, sal den Leser, na ick geloof, meerder vermaeck aenbrengen, als de beschrijvingh van het trouwen der Zee, by die van de vermaerde Stadt Venetien gebruyckelijck. De ongelooffelijke toeloop des volcks, om dese waterwyingh aen te sien, sal genoeghaem doen blijken, dat Ruslandt van geen inwoonders ontbloot is. En de konstige wercken, die daer te landt gemaect worden, toonen wel, dat de inwoonders soo ruw en dom niet zijn, als men lange tijdt gemeent heeft. Kortelijck, dit is een beschrijvingh, die soo net en accurat is, als'er oyt van dit Landtschap is uytgekomen, soo niet alleen van de gelegentheyth des Lands, en andere faecken, de staet des selfs betreffende; maer oock van alle de aenmerckelijckste voorvallen, die den Heer Ambassadeur, als mede de Heeren

van

V O O R - R E D E N .

van sijn gevolgh (onder de welcke onse Autheur geen van de minste geweest is) op de heen en wederom reys voorgevallen zijn. Tot een ongemeen cieraet van dit werck, hebben wy eenige konstige kopere platen hier in laten voegen, door den in de Konst noyt volpresene *Romeyn de Hooge*, geëst. Dese verbeelden op het aldernatuurlijckste eenige van de voornaemste faecken, die beter in Prent vertoont, als met de pen beschreven kunnen worden, en die buyten dat de oogen door haer konst tot een ongemeene verlustigingh dienen. Wy hoopen dat de beleeftheyth der Liefhebbers soo groot sal zijn, als de moeyte en kosten geweest zijn, die wy tot dit werck, om het selve in een behoorlijcke standt te brengen, hebben moeten aenwenden. Wy twijfelen oock niet, of het sal in foodanigh een staet, als het tegenwoordigh is, van alle lieden, die van een gefondt oordeel, en doorsleepe breyn zijn, met sulck een gunstigh ooghr ontfangen, en geleesen worden, als het selve verdient; en wy sullen onse kosten en moeyten wel besteedt achten, wanneer wy sien dat de Lesers het de hare van gelijcken doen; die ons door het betoonen van haer beleeftheydt opwackeren sullen, om den Druckpars, tot voortsettingh der studien, geduerigh staende te houden. Dewijl wy doch alle, die in dit wereldts rondt het leven genieten, niet alleen voor ons selven, maer oock voor anderen geschapen zijn, sal het oock voor ons deel aengenaem wesen het leven te verslijten, met het bevorderen van andere lieden haer studien, aen de welcke noch dagelijks blijken sullen geven, dat wy al onse iever daer toe aenwenden, om, is het niet onder het getal der geletterden, ten minsten onder het getal van die gene gestelt te worden, die de wetenschappen door haer geringe arbejdt, soo veel soecken voort te setten en te bevorderen, als haer doenlijck is. Vaert wel.

Uyt onse Boeckwinckel
den 20. November
A°. 1677.

J. C. ten HOORN.

In Honorem

Clarissimi Domini Autoris.

Moschovix Itinerarium edentis!

Grandia magnaminas poscunt molimina mentes,
Occupat & sedulus pectora celsa labor,
Tu tamen o felix generoso a sanguine nate
Stemma tuum patrium condecorare juvas.
Nam fortes aquilæ requeunt generare columbas,
Matris & in gremio non residere soles,
Non satis est studiis sese exornare decoris,
Sed Regio seva Tibi rimanda fuit.
Sicuti crudeli quassata corallia vento
Indurescendo sunt pretiosa magis,
Tu Moschi Magni spatiosas visere Terras
Gaudebas & sic gesta per ampla refers,
Principibus placuisse viris & Regibus altis
Quantus honor, quantus quem videt Aula nitens.
Sed tamen o prestans Animi virtutibus almis
Inclyte! Non scopus est verus, at ille latet,
Non liber hicce tuus quæ sit Moschovia dicit
Sed loquitur mentem, quæ generosa, tuam.
Tempus abit, res gesta abeunt, & multa peritus
Si tacuit vermes fortia facta vorant.
Vivimus ingenio liber hic te Nobile Sydus
In Fame cælum semper ad astra locat.
Vive per æternos operum fameque Triumphos
Ut jactent titulos secla futura tuos.

Hæc pauca in Honorem, & Amoris
signum Amico non ex ultimis, languen-
ti vena effundere voluit.

J. B. H.

HISTORISCH VERHAAL,

Of

REISBESCHRYVING

Van den Heer

KOENRAAD van KLENK,

Extraordinaris Ambassadeur van haar Hoogmog. en
zijn Hoogheit de Heer Prince van Oranje, aan den Grooten
Heer Zaar, en Grootvorst van Moskovien.

Eerste H O O F T - S T U K.

De Heer Koenraad van Klenk tot grote Ambassadeur aan den Groo-
ten Zaar van Moskovien verkozen. Een Envoye vooraf der-
waarts gezonden. Namen der gener tot gevolg van d'Ambassa-
deur gelchikt. Grote toetstel tot deze Ambassade. Vertrek naar
Tessel. Verdeeling van 't gevolg op de schepen.

DE Staat der Zevenigde Nedezlanden wiezd in 't zefften-
honderdtweenzeventigste jaaz door de machtigste Ko-
ningen van Frankrijk en Grootbritanje (daaz de Keuz-
vorst van Keulen / en de Bisschop van Munster zich by-
boegden / gantsch onboorzteus (inzonderheit door de
Zeemacht des Konings van Grootbritanje) met een
schrikkelijke oorlog te water en te land aangetast. Twee
koninklijke Vloten / (namelyk van Engeland en Frank-
rijk / machtig niet alleenlyk om 't geheel bezeenigt Ne-
dezlant / maaz ook de gehele Christe wezrelt onder 't juk te byngen / en alles
te dempen / dat zich voor hen beztoonde / wiezden niet alleenlyk gestuit / maaz
tot bezscheide malen / onder 't beleit van de manhaftigste en ezbarentste Zee-
helt / Michiel Adriaensz. de Ruiter, van gelukhtige geheugenis / in diez boe-
gen geslagen en bezwonnen / dat zo / zo deze boortreffelijke Helt hen ten uit-
terste had mogen bezvolgen / naaz alle waazschijnelykheit niet anders / dan
met d'ondergang van hun gehele Vloten / wezgekeert zouden hebben. En
hoelwel de Koning van Grootbritanje sedert van die partje als afgescheurt
wiezd / en brede met deze Zevenigde Staat maakte / die / gelijc het scheen /
daaz door enige adem zou scheppen; zo quam haaz echtez weez een nieuwe
mache

Reisbeschrijving van d'Ambassade

2

machteige byant op de hals / die haaz in 't eerst wel niet regelrecht / maar van ter zijden / poogde te drukken. Het Koninkrijk van Sweden / zich te keulen in de vredehandeling (die vrechteloos uitgeballen is) als middelaa / tot het maken van deze vrede aangesteld hebbende / geraachte sedert zo verre buiten 't spoor / dat het de bontgenoten der vereenigde Staten vbandelijc aantastte / en hen grote overlast aandee; 't welk deze Staat drong en aanpazste / ont / volgens het verbont met hun bontgenoten / dat Rijk d'oorlog aan te zeggen. En om het zelfde / dus tot den oorlog uitgepat / eerder tot reden te brengen / en tot vrede te bewegen / hebben de Staten der Vereenigde Nedezlanden / door hun bontgenoten aangeraden / besloten een boorzesselijke en ertzoordinaire Ambassade aan de doozluchtigste en grootmachtigste grote Heez Zaaz en Grootboozst Alexey Michaylovits, door Gods genade van geheel groot / klein en wit Ruschlant / zelfe Ghouder / Ec. Ec. te zenden / om dooz krachtige redenen zijn Zaazsche Majesteit aan te manen / de wapenen tegen de meer gedachte Kzoon aan te tasten / op dat de zelfde / van alle zijden aangetast en gepzangt / betwogen zou worden tot een goede en vaste vrede / het beste / dat men te bezhopen heeft / r' omhelzen.

Besluit der Staten om een Ambassade aan zijn Zaazsche Majesteit te zenden.

De Heer van Klenk hier toe verkozen.

Zijn goede eigenschappen.

Een Envoye voor af gezonden.

Namen der personen, tot gevolg van d'Ambassadeur gezecht.

De vereenigde Staten dan / dit besluit genomen hebbende / bezhosen / tot d'upthoering van deze Ambassade / d'edele grootachtbare Heez / Koenraad van Klenk, Heer van Lorheim en Ohrfee, Oudcheepen, en Raat der stat Amsterdam, die / behalven zijn andere goede hoedantigheden / seer ervaren in de Russche taal is / veel jaren in Moskoben gewoont / en daaz op gehandelt heeft / en bezonderlijch wel het belooy der zaken in het Russche Hof bezstaat / en oer veel jaren / dooz zondeztinge gunst van zijn Zaazsche Majesteit / tot Gooft (zekere eer naam / daaz mee zijn Zaazsche Majesteit gewent is enigen der booznaamste hooplieden / met zekere boozrechten / die daaz aan bezknocht zijn / te begunstigen) is gemaakt / en by de hoogstgedachte Zaaz in hoge achttinge is gehouden: in boegen dat men reden had om een gewenschte uitgang van deze Ambassade te bezhopen.

De toerusting tot dit gezantschap duuzde wel zes of zeven maanden: en dewijl men gemeenelijch booz zulk een aenzienselijke bezending een Envoye booz af zend / zo wiezd hier toe de Heez Kapitaan Richard Keizer bezhosen en uytgezonden / die met een statelijc gebolg uyt Holland oer d'Oostzee / en booz te lant deur Druyssen en Littawwen naaz Moskou / als Envoye is gereist / om de hoornst van de grote ertzoordinaire Ambassade aan zijn Zaazsche Majesteit bekent te maken.

De Heez van Klenk sich dan tot dese reis bezbaezdigende / bezhoos tot zijn gebolg de volgende personen / aan de welken by de rang en bedieningen gaf / gelijck als hier uitgedrukt staan.

Joan Willem van Keller, Domheez tot Arrecht / was aangesteld tot Opperhofmeester: en tot meerder luister en glans van de besending wiezd aan hem dooz de Heez Ambassadeur de tijtel van Maarschalk gegeven / gelijck by hem booztaan met dien naam ook zullen ondescheiden.

Paul de Beaulieu tot Stalmcester.
Mr. Adam Bessels, tot Geheimschrijver.

Bal-

van de Heer van Klenk naar Moskovien.

3

Balthasar Coyet.
Herman Grim } tot Edelieden.
Aarnout Budyn }
Bruno Villeers. }
Abraham van Asperen, Dertaalder van de Heez Ambassadeur.
Roelandus de Carpentier, Medikant.
Lodewijk Mahieu, Geneesmeester.
Hendrik van de Water, Penningmeester.
Jan Verbeek, Onderhofmeester.
Francois de Neveu, Opperwontheezer.
Hendrik Laurentius, Ondergehepmschrijver.
Evert van Rijssen, Spijsbesorger.
Joris van Rijssen, Kamerling.
Andries de Vries, Schrijver.
Hendrik Willemz. van Alteren, Dankbesorger.
Emond Swiny }
Willem van Emond } Pagien / of Staatjongens.
Paul de Beaulieu de Jonge }
Salomon Verbeek }
Hendrik Nieuwenhuisen, Zilver- en Tinbewaarder.
Adam van der Horst, Keisruigmeester / en Tolck van 't gemeen.
Klaes Drijver, Keldermeester.
Anthony Swerin, Pauker / of Ketelzomflager.
Hans Michel Knedel }
Peter Hartum } Trompetters.
Michiel van de Vinder }
Abraham Renesse, Opperkock.
Barent van der Hage, tweede Kock.
Jan Versteegh, Onderwontheezer.
Marten van Breas }
Jan Volkertz. }
Jan van Leeuwen. }
Jan Nieuport. }
Hendrik Klinjet }
Nikolaas Weilant } Doerkmeechten / tot elf in 't getal.
Engelbrecht Hardevelt }
Jacobus Saal }
Andries Rink }
Herman Velthuysen }
Francois de Behourt }
Herman van Tekelenburgh }
Willem Krayenburgh } vier Helbardiers.
Dirk Schreewer }
Ide Bonema }

22

Joost

Joost Boudewijnsz. Koetsier.
Wybe Jakobsz. Postillon / of Doorrijder
Pieter Maalsen, Palfzenier / en tweede Koetsier
Hendrik Hendrikz. Palfzenier en Hoefsmit
Jan Janz. Struys, Palfzenier en Konstapel
Hendrik Goeren, Koksjongen.

} die tot de stal
behoorden.

Alle de welken / zonder d'Ambassadeur / de Heer van Klenk, een getal van drieënveertig personen uitmaakten.

Getal der
personen.
Prachtige
toestel tot
deze Am-
bassade.

De toerusting van klederen was niet mindeer heerlijck / met een zeer schone en kostelijke Lieberp. De kleding was driezehandde / en bestond in reis-klederen / gemone Lieberpklederen / en bobengemene Lieberpklederen / van de welken de lesten zeer kostelijk waren / namelijk van root laken / met geel haap gehoert / met goude passamenten bezet / en met rode en gele linten bezet. De klederen en draagbanden der pagien waren mee zeer kostelijk / en alle de franjen van goud / zonder dat 'er eenige zijde by was. Zp droegen ook tierelijcke pluimen. De rokken der Compettez waren zo dicht van passamenten bezet / dat men op de borst en rug de stoffe niet kon zien. Wp hadden (ik spreek dus / om dat ik mee een van 't getal der genez van 't gestoet des Ambassadeurs was) mee dan beertig zadels en romen / om ons / zo wp de zomertweg konden gebruiken / daar af te dienen ; behalven noch de genen / die d'Edellieden / en hoge Officieren tot hun eige gebruik hadden doen maken. Daar was ook een zeer schone kostelijke eerste koets / zeer tierlijk bezgult / en met tzeffelijke spiegelglazen bezien. Dese koets was van binnen met kazmosijnroot gebloemt fluweel / op een zilbezakensche gront / gevoert / met een kostelijke hemel / die met een grote zware goude en zilvere franje beziet was. Men had 'er oock een tweede koets / daar acht zware paezden / en zeben / noch schoondez / tot d'eerste waren. Deze koetsen wierden echter van niet mee / dan van zes paezden / voortgetrokken : maar men nam de ruimte van paezden mee / om / zo 'er een quam te sneubelen / niet bezlegen te wezen. Wp namen ook acht bobenmate schone donkezgraautwe ruinpaezden mee / daar dekkleeden op lagen / met de wapens van zijn Hoogheit geweven / om hen / uit des zelfs naam / aan zijn Zaarsche Majesteit te schenken. Zijn Excell. d'Ambassadeur Koenraad van Klenk / had voor zich zelf twee graautwe hengsten / en noch een ander / die spierwit was. Deze paezden / diens gelijk zwarelijk te binden zouden zijn / zo in grootheit / als in schoonheit / waren tot eige gebruik van zijn voorgesachte Excell. Zp hadden schone dekkleeden van zilbez en goudlaken / met goude bloemen / kazmosijnroot fluweel / en dicht met goude kanten bezet ; schabrakken / kappen / en andere dingen / met cijffers en hronen daar in gewerkt. Dooz de zadels / en 't ander tuig bezweek niet voor al 't ander.

Toen deze toestel vaerdygh en gereet was / bezwaachte zijn Excell. de Heer Ambassadeur / alleenlijk naaz de Geloofsbrief van zijn Hoogheit / de welk hy die van hun Hoogmog. alree ontfangen had. Deze brieven / zo wel die van hun Hoogmog. als van zijn Hoogheit / waren op Franzen / en meest met bezgulte letteren geschreven ; inzonderheit de namen van zijn Zaarsche

Majesteit / van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit. Boven in de brieven / die alleenlijk in een compliment bestonden / waren drie kasselijcke hronen / de twee aan weezijden eben groot / de derde / in 't midden zijnde / de grootste. Zp waren tierelijk bezgult / en / met veelzhandde bezwen afgeset / beztoonden aan de zijden / omtrent anderhalbe duim breedt / veelzhandde bloemen / bogeltjes en vruchten / alles met hun levendige bezwen afgebeid. Zp wierden met het groot zegel van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit gezegelt / daar quasten van goud en zilbez / kuiswijze ober malkanderen geblochten / aan hingen. Hier staat aan te merken / dat in deze Geloofsbriefen van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit / aan de Heer Ambassadeur de tijtel van extraordinaris grote Ambassadeur gegeven wierdt : een nieuwigheit nooit te voren van deze Staat gebruikt / en voor deze maal ingeboert om de luister en glans van deze Ambassade te verheerlijken ; dewijl by de Moskovitez deze tijtel van Groot in besondere achting word gehouden / en by hen noch voor iets mee / als extraordinaris / of bobengewoon aangezien word. De tijtel van zijn Ed. was : Zijn Excell. Koenraad van Klenk, Heer van Loirheim en Ohrsee, Gedeputeerde uit de Grootmog. Heeren Staten van Hollant en Westvrieland in de Vergaderinge van de Staten Generaal, extraordinaris grote Ambassadeur van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit, de Heer Prins van Oranje, aan den groten Heer, Zaar en Grootvorst Alexey Michaylowits, door Gods genade, van geheel groot, klein en wit Ruslant, sels Erhouder.

Sijn Excell. de Heer Klenk / deze Geloofsbriefen ontfangen / en al 't overige van de Staat bekomen hebbende / beztoek uit 's Gravenhage / op de vijftiende van Julius / in 't zestienhonderdvijfenzeventigste jaar / na dat hy zijn afscheid van de Heeren Staten Generaal / en van de Staten van Holland / toen vergaderd zijnde / en boozt van Mevrouw de Princesse Douairiere d'Orange / van alle vzeemde Ministez had genomen. Hy nam / met Mevrouw / zijn gemalin / zijn weg naaz Amsterdam / de woonplaats van zijn Ed. daar / na bezloop van twee dagen / ook alle de paezden van zijn Excell. quamen / die zijn Ed. enige tijt te voren door de Stalmeezter / Paul de Beaulieu / in Drieland / en in de gewesten daar omtrent / tot een getal van drieëntwintig had doen ophopen / en hen / om de bequaamheit van 't zoet water / te Haazlem te stalling brengen / daar zp bleven / tezwijl zijn Excell. naaz de Geloofsbrief van zijn Hoogheit wachtte / die toen naaz 't Heer in Zabant beztoekien was. De paezden / t'Amsterdam gekomen / wierden boort ingescheept.

Op vyf dag / de negentiende van Julius / boeren de schepen / Noahs Ark / het bagageschip / en S. Laurens / het paezdeschip / dat zestien gretelingen boerde / beide naaz Cessel. Onder de tweede overloop / in 't ruim van het paezdeschip / had men zulk een bequame stal voor drieëntwintig paezden / die wp mede zouden nemen / gemaakt / dat de zelfde boort geen stalling op 't land behoefde te wijken. Dier paez had zijn hangmak / om by harde strom daaz in te konnen hangen / en zijn byzondere stalplaats / die met planken / de welke men in kon zetten / en uit nemen / van malkanderen gescheiden waren. De gont was naaz 't hooft wat hoge / dan aan de staert / en de kzeb omtrent een boert diep / daar in men hen hun boerde en dzank boort

Vertrek
van d'Am-
bassadeur
uit 's Gra-
venhaag.

Toestel te
scheep
voor de
paerden.

wiezp. Onder de lizeb waren de bakken / daar in hun legstzo lag. Onder paezt had van achter een ronde houtte righel / zo lang / als pdezt stalling wijt was / die daar aan vast gemaakt wierd / op dat de paezden / door 't slingeren van 't schip / geen ongemak zouden krijgen. De ballast was zant. Het water / tot drank der paezden dienstig / lag voor en achter in baten ; en de paezden / twaalf in een rijg / stonden met hun hoofden tegen de zijden van 't schip aan / in boegen dat 'er achter hen een ruime deurgang van boren tot achteren was.

Dit schip met de paezden / van Amsterdam bezrokken / gelijk gezegt is / quam niet eerder / dan op d'achtentwintigste van Julius / onder de Vlietez : maar het bagageschip had wel zes of acht dagen te boren in Tessel geweest. Zijn Excell. de Heer Koenraad van Klenk, bestaan hebbende (hoewel qua-lijkt onbezicht / dat de schepen alree over de Vlietez waren / belaste aan my / en aan d'anderen van zijn gestoet / dat wy ons te scheep zouden bezboegen / met hoogneemen van zelf / in de volgende dag / met zijn gemalin / in 't jacht band' Gostindische Kompagnie / in 't gezelschap van bezscheide zijner vrienden / die hem met speelsachten een stuk weegs zouden bezzellen / te volgen. Ik dan / dit bevel van zijn Excell. hebbende / nam mijn afscheit van enigen mijner vrienden / en voer / op de zeventwintigste van Julius / 's avonts ten half tien / van voor d'oude Statsheerzberg af / en in een haag / door zijn Excell. afgehuylt / daar in noch iets van zijn bagage was / die op 't oorlogschip moest wezen / en ook d'onze. Wy waren acht in 't getal in deze haag / namelijk / de Predikant / de Doctoer / de Hofmeester / de Beztaalde / Ik / d'Ondersekretaris / een Klez / en een pagie. Zijn Excell. had ons van wijn / bier / en spijse wel laten bezzorgen.

Op zondag / d'achtentwintigste van Julius / 's uchtens / omtrent 'acht uren / quamen wy onder de Vlietez / aan 't boort van 't oorlogschip / daar in wy 't noch gantschlijck overhoop bonden. De lichte lag aan boort / en loste het geschut / doch wierd daar in wel een uur of twee bezhindert / uit oorzaak van een felle wint / die van bezscheide regenbuyen gevolgt wierd. De Maazschalk / Joan Willem van Keller, quam / met enigen van 't gebolg / ten tien uren mee aan boort ; en wy hzegen noch in die zelfde dag alle de stukken geschuts / en ons goet over.

Op maandag / de negentwintigste / begaben wy ons onder zeil / en quamen boozspoediglijk in Tessel / en lieten / op de Moskobische ree gekomen / 't anker vallen. De Kapitein van dit schip / Pieter Tholings genoemd / quam te scheep / en wy boeren met hem in de zelfde dag naaz 't Schilt / op Tessel / daar wy zijn Excell. d'Ambassadeur / met Webyou zijn gemalin / bonden / die / gelijk wy toen bezstonden / in de boozgaande dag / met een roetsjacht van de Stat / daar twee trompettezs op waren / uit zijn huis gehaalt / en aan 't jacht van d'Ostindische Compagnie / dat op stroom booz de Stat lag / met lossen van enige stukken geschuts / gebzacht / en dus / onder d'uitgeleide van veel zijner vrienden / die hem tot boozby Duzgedam bezzelden / naaz Tessel bezrokken / en in de volgende dag daar gelukkiglijk gekomen was. Wy / zijn Excell. in deze plaats bezwellekomende / bezstonden

Vertrek van de Schrijver van deze reis uit Amsterdam.

Koomft van 't oorlogschip.

Dat op de ree voor Tessel koomt.

den tijt zijn Ed. dat hy niet te scheep zou komen / dan als wy onder zeil sou- den zijn / om uit te loopen. Men besloot dat de Kapitein in de volgende dag wez dan lanc zou komen / om Admiralaalchap te helpen maken / en hier op liezden wy twee naaz boort.

In de volgende dag / de dertigste van Julius / des uchtens / voer de Kapitein / met de boot naaz de wal ; en tezwyl hy aan boort was / wizezden alle de stukken / tot dertig in 't getal / afgeblazen. Onderzusschen quam de Sekretaris. Bessels te scheep / met zijn vader / en zusterz / die / een wijl tijt aan boort geweest hebbende / hun afscheit namen. Des namiddags quamen d'Admiralaaltheeren / Brouwer en Tiengs aan boort / om het volk te monstereen / en uit te pzeffen ; niet alleenlijk ons / maar ook d'andere oorlogschepen / die daar lagen / en onder 't beleit van de Heer Verschoor / en 't oppebevel van d'Ed. Heer Lupt. Admiraal Generaal de Ruiters, beneffens noch andere schepen / naaz de Middellantsche zee souden boren : in boegen dat 'er op de ree een grote bloot van schepen lag. Tegen d'avont quam de Heer Herman Grim, Edelman van zijn Excell. te scheep : en bezvolgens wierd onder het gebolg van zijn Ed. deze bezdeeling gemaakt.

Op 't oorlogschip wizezden / behalven de pezsoon van zijn Excell. aan de welke de Kapitein de kajuit inruimde / geplaatst de Maazschalk / de Sekretaris / twee Edelieden (Coyett en Grim) de Beztaalde / de Predikant / de Geneesmeester / en d'Oppe-heelmeester / die alle in de Busschietezs kamers hun plaats hzegen. De Camezling / d'Oppezhok / d'Onderheelmeester / de Pauke / of Keteltromflagez / drie Trompettezs / twee Pagien / twee Doetmechten / en drie Hellebardiezs ; welcken / behalven de Camezling / die mede in de kajuit stiep / onder d'overloop van 't schip / dicht aan de Constapels kamers / in hangmatten / booz hen door de Capiteyn bezzorgt / geplaatst wizezden.

Op het Paazdeschip de St. Laurens waren de Stalmeezter / twee Edelieden / (Budain en Villers) d'Onderhofmeester / d'Ondergeheimschrijver / twee Pagien / een Kock / zes Pezsoonen / die tot de stal behoorden / drie Doetmechten / de Koksjongen / en een Hellebardiez.

Op het reistuigschip d'Archie Noe / waren de Penningmeester / de Schrijver / de Spijsbezorger / de Drankbezorger / de Zilbez- en Tinbewaazder / de Keldermeester / de Ketstuigmeezter / en de Colk.

Tweede HOOFD-STUK.

Vertrek uit Tessel. Een Deensch sloopje bejegerd. Vertoning van verscheide plaatsen, en Eilanden. Koomft in de witte Zee. Een Kapitein van de Russen aan boort, en van d'Ambassadeur wel ontfangen. Een Klooster in Muskovien van de Russen belegert.

Ten de bezdeeling in deze boegen volzrokken was / en pder zich aan boort begaben had / lichten wy in de volgende dag / de leste van Julius / des uchtens / het anker / en begaben ons met een zuide wint / en labbere koelte / onder

Verdeeling op de schepen.

Vertrek uit Tessel. zeil /

zeil / met tweeendertig koopvaardyschepen / die 't mee op Archangell gemunt hadden / behalven noch acht / of tien anderen / die / onder 't Konckop van Kapitein Barent Hals, hun reis naar Noordwegen hadden voorgenomen. Terwijl wy onder zeil waren / zagen wy het jacht / daar zijn Excell. en zijn gemalin in waren / met enigen van zijn bzienden / die zijn Ed. dus bezre bezelden / aankomen. Twee Trompetters stonden boor op de plecht / en bliezen ; en het jacht / ons eenige malen boorbygezeilt hebbende / quam eindelijck aan boort ; en zijn Excell. met grote tebezhheit van geboel afscheit van zijn gemalin / en van zijn bzienden genomen hebbende / trad ober in ons schip / 't welck daar op zijn geschut afschoot / en van het jacht / daar op zijn Excell. gewest had / gelijck oock van bezscheide andere jachten en schepen beantwoord wierd ; in boegen dat alles in vuur en blam scheen te staan. Toen wy naauwelijcks het Spanjaards gat uitgezeilt / en zo eben in zee gekomen waren / moesten wy 't anker laten vallen / 't welck wy op Donderdag / d'eerste van Augustus / weez lichten ; en wy namen / met slaauwe koelte / onze streek noortnoortoost aan.

Op Dypdag / de tweede van Augustus / met het aanbreeken van den dag / kregen wy een labbere koelte / en beznamen in die dag niets anderz / dan twee / of drie kapez / die niet nadez quamen / schoon Kapitein Hals, die met zijn Noordsvaardez niet bezre achtez ons was / hen met het oppen van 't schoorberzeil / en een zeinscheut bezwachte. Ik boez / bezmits het zeez schoon weez was / naar een van onse schepen / om onze reisboedez te bezoeken : en wy beguamen enige schelvisch / met een heele bak met oestez. Op Zaterdag / de derde / bejegenden wy / met tamelijke spoet boorzzeilende / bezscheide vzeemde schepen / namelijk Engelschen / Deenschen en Hamburgez. Wy geraakten in deze nacht ober Doggezant.

Op Zondag / de vierde van Augustus / na de middag / quamen wy by de bloot van de Kabbeljauvangerz / daar wy onze sloep naar toe zonden. Wy kregen om zeez weinigt gelt vijf tzeffelijke levendige Heilbotten / en oock vijf levendige Kabbeljauwen. Op de vijfde / by stil weez / quam aan ons boort d'Admiraal Jan Willemsz. met enige kooplieden neffens hem / die in ons schip met Kijnsche Wijn en Boznwater / onder 't geluit van trompetten / keteltrommen / en violommen / wel onthaalt wierden. Op de zeste / des uchtens / scheide Kapitein Barent Hals, met zijn byhebbende schepen / van ons af / en nam zijn streek naar Noordwegen. Wy zeilden enige dagen langs dit lant heen / en zagen op d'achste veel Walvischen / en / met tamelijke spoet boorzzeilende / kregen op Donderdag / de vijftende / op d'about / ontrent te negen uren / (want het is daar tot aan half eben dag) een vzeemt schip in 't gezicht. Wy zetten daar naar toe ; en toen wy nadez by hem waren gekomen / liet hy een rode blag wapen / en hielt het boor ons af. Wy schoten een schoot met scherp naar hem / op dat hy ophomen zou. Doch hy / daar op niet passende / liet het boor de wint aflopen. Wy schoten dieshalven noch twee malen met scherp / zondez dat hy zich daar mee bezreunde / schoon de leste kogel niet meer dan tien of twaalf schreden boorby zijn boorzteeben ober snozde. Doch toen hy zag dat wy met ons schip op hem toezetten / gaf hy betez koop / en / zijn groot mazzeil inneentende / haalde zijn fok boor de mast. Wy wierpen 't doen weez ober stag /

Bejegening van vzeemde schepen. Kabbeljauvangers.

Bejegening van een Deensch scheepje.

stagg / en / dicht by ons komende / bebonden hem een klein scheepje van Flengburgh / in Deenmarcken / dat / met Kootschmar en Labbezdaan geladen / van Kilduin / op de Lapsche kust / quam / en zijn reis naar huis verbozderde. Wy zagen by nacht een doodt lighaam geheel naacht boorby ons drijben ; 't welck wy zeer wel konden zien ; bermits 'er by helder weer byna geen donkerheit aan de hemel verschijnt.

Op Dypdag / de zestiende van Augustus / zagen wy 't eiland Sany / en op de zebentende / by mooi weer / oost ten zuiden van ons d'eilanden van Cronson / en hadden 't lant zes / of acht mijen te loefwaart van ons af. Op de negentiende zagen wy alle d'eilanden tusschen Suroop en de Noordhaap / die wy oost ten zuiden van ons zagen / daar wy / de wint tegen hebbende / tot bezscheide malen moesten wenden. Wy misten in deze dag enige schepen / die in de volgende weez te boorzschijn quamen. Op de drieentwintigste hadden wy tamelijke koelte / aan de hoek van Noordkien zuidwest van ons af. In de volgende dagen hadden wy zwarte mist / en hielden dieshalven bezre van de wal af.

Op Dingsdag / de zebentwintigste van Augustus / 's uchtens te acht uren / zagen wy Kilduin / om de hoek van Trebitz / en oock Weronge. Wy zeilden langs de wal heen / ruim twee mijen van 't lant ; 't welck zeez bezmakelij was / en zagen dieshalven bezscheide vaartzuppen bez Russen / die zy Kartzaffen noemen. Wy zetten dan de sloep uit ; en onze Luitenant / met de beztaalde van Asperen, boeren daar mee naar hen / om eenige bazsche visch te bekomen / die zy oock kregen. Want toen zy daar quamen / trokken de Russen hun vischwant op / dat met halve schelvischen geaast was. Zy bonden by hen bezscheide Kabbeljauwen / en Heilbotten van weezgadeloze grootheit. De Russen bezboegden zich met hun jol / beneffens onze sloep / aan ons boort / en quamen in ons schip / ja zelfs / dooz last van zijn Excell. d'Ambassadeur / tot in de kajuit / daar zy met zijn Excell. spraken / die hen met bazschgebakte tazweezoot / bishuit / biez en bzandewijn dee beschenken. Zy kregen van de Kapitein enig gelt / en wy van hen biez grote schone Kabbeljauwen / en enige Heilbotten / ongemeen groot / en daar onder een van byna vijf voeten / en noch een van acht voeten lang / en biez voeten breedt. Deze lieden / als men hen een schaaltje bzandewijn schonk / maakten wonderlijke grimmasen / met het nederbuigen van hun hooft en lighaam / en met veel knuisen te maken ; 't welck boor ons wonderlijck om aan te zien was. Zy klaagden grootelijck / dat zy in deze nacht van een schip met vijf zeilen (daar zy een razeilship mee meenden) bevolen waren / en een groot gedeelte van hun vischwant bezloraen hadden. Zy / bus onthaalt zijnde / en weez in hun scheepje gekomen / maakten groot gewoel / en rolden als kloraen / ober aers en bol. En zekes / de visch moet hiez zeez goer koop zijn ; dewijl onse tweede Stierman boor de waazde van een stuidez toebak / een grote Heilbot kocht / en indien een ander / mee nit de kajuit komende / hem niet in de weeg gewest had / lichtelijck twee daar boor gehad zou hebben. Wy hadden onder tusschen een snelle boorzgang / en zagen in korte tijt veel Eilanden / en plaatsen / daar af men de namen kende.

Opdoening van vercheide plaatsen.

Russische visschers.

Kabbeljauw, en grote heilbot.

Zeven eilanden, en andere plaatsen.

Op Woensdag / d'achterevoortigste van Augustus / zeilden wy boorzby de zeven Eilanden / en daaz na boorzby 't zwarte Hoekinagel Eiland / ufer bezede / dan een mijl van de wal ; 't welk zeez aangenaam was. Op Donderdag / de negenentwintigste / zagen wy 't punt van Swetenos / zuidoost ten zuiden van ons af / en de riviez de Jolkhena / daaz wy / uyt oorzaak van de stilte / een wijl tijts dzeben / en / tot op een halfmijl aan de wal gekomen / ons tot bezscheide malen met de sloep lieten afroegen. Op de daztigste / hadden wy de hoek van Swetenos achtez ons / en hzegen d'eilanden Lombasheg / het begin van de witte Zee / aan sp van ons. Wy hadden / op de eenendaztigste van Augustus / zulk een zwarte stormregen / dat het schein dat het watez met emmezs uyt de lucht gegoten wiezd ; 't welk de wint boorz eenige tijdt stil maakte. Wy gisten dat wy Ozlogenes tez zijden van ons hadden. Des nanniddags begon het zo hard te misten / dat wy niet konden zien waez wy zeilden. Wy geraakten echter ober de bank naar de zijde van Kaudanos ; en toen het ophelderde / zagen wy eerst een / en daaz na noch twee van onze schepen / die / met de boorzsteeben naaz ons gekeezt / op ons schenen af te komen. Toen wy nadez by hen quamen / mezkten wy dat zy op de bank waren / daaz wy ook op geraakten : en indien de goede Godt het weez niet plings had doen ophelderden / wy zouden bezzeilt geweest hebben. Wy wendden dieshalben boorz om / en lieten 't boorz de wint aflopen / tot dat wy weez van de bank af waren / en toen onse reis bezbordezden.

De bank, en 't gevaar daar op.

Op Sondag / d'eerste van September / wiezden wy het lant weez gewaaz / en bevonden dat wy (God zy gedankt) gelukkiglijch ober de bank geraakt waren ; daaz op wy 't nadez naaz de wal van Ozlogenes zetten. Op de tweede wiezden wy weez bezscheiden van onze schepen gewaaz / en hadden wy en spzing tot ons boorzdeel / en / in de nacht het ruime sop van de witte Zee gekzegen hebende / zeilden onbeschzoomdelijch boorz. Omtzent te negen uren zagen wy het lant van Moskoben in sp van ons ; en wy zeilden tusschen Ruschlant en Laplant heen / en voeren onderzusschen boorzby Bonop / de drie Eilanden / en 't Kzuiselant.

Koomt in de witte zee.

Op Dingsdag / de dazde van de zelfde maant / zagen wy boorzuit de gzauwe Hoek / met veel bosshen langs de hele kust / die wy in de volgende dag / de bieзде zijnde / te hoven quamen / naauwelijch een halfmijl van de wal. In deze dag / des uchtens te tien uren / lieten wy boorz d'eerste maal / sedez dat wy uyt het gezicht van Tessel geweest waren / ons ankez op twaalf badem diepte ballen / om dat het tamelijch dufftez / de maan vol / ep hoge spzingbloet was : andezsins souden wy boorzgezeilt hebben. Op de vijfde van de zelfde maant zeilden wy / het ankez gelicht hebende / met boorzwint en tamelijke koelte / naaz de ree / en hzegen hozts daaz na d'eilanden van Bodesemshes in 't gezicht. Man bakboorz van ons zagen wy een witte tooren / die wy in 't eezst een schip meenden te wezen / en / een wijl tijts boorzgezeilt / wiezpen op zeven badem op de ree 't ankez in de gzoent / en schoten een scheut met gzoef geschut / om een lootsman aan boorz te hebben / die hozts daaz na ook quam. De Kapitaïn van de ronduit / die daaz lag / ten tien uren aan ons boorz gekomen / wiezd / volgens de wijze der Russen / met een ontbijt van Selt en Bzandewijn onthaelt / en

Lootsman aan boort. Een Kapitaïn der Russen wel onthaalt en beschonken.

en kreeg / van ons schip bezzekkende / van zijn Excell. een bezeering van een stuk gouts. Te bieз uren wond men 't ankez weez op / en maakte zeil / om binnen te zeilen. Daaz dewijl de wint slap was / en wy dieshalben weenig boorzraakten / zo waren wy genootzaak het ankez weez op bystehalf badem te laten ballen.

Wy hadden onderzusschen uit de Kapitaïn van de boorzgedachte Ronduit bezstaan / dat hy alceez vijf weken op deze vesting de koonst van de gzoere exzordinaris Ambassadeur had bezwaacht / om / zo haast als hy de zelfde zou beznemen / zulk in de stat Archangel bekent te maken / daaz ook een Golwa, of Oberste / Michael Stephanovits Ouwarrof genoemt / zich zo lange tijt had onthouden / om zijn Excell. de gzoere Ambassadeur / te bezwelekomen. Wy bezstonden mee uit de mont van de Lootsman / dat zekez klooster / So-lofki genoemt / er op een klip rondom in 't watez gelegen / en een dez bezmaazste en rijkste kloosters van geheel Moskou / en 't welk / met twee andere byna diezgelijch / zeez veel inkoopsten heeft / van meez dan tien duzzent soldaten was belegezt / die daaz heftighlijch op schoten ; doch dat de Moniken / meez dan drie hondert stukken geschuts / en wel boorz daztig jaren boorzraat hebende / zich zo dapperlijch bezdedigden / dat zijn Zaazsche Maazsteit het zelfde zeez zwarelijch zou konnen winnen ; dewijl men qualyk daaz by kon komen. De Lootsman bezhaalde dit / om te kenne te geben / dat 'ez nu 't Archangel niet zo veel kzygsbolk was / als 'ez andezs / gelijk hy beztrouwde / wel geweest zou zijn / wanneer wy ingehaalt zouden woerden. Wy hebben echtez namaals bezstaan dat de Strzeltzen / of soldaten het boorzgedachte klooster obezwelddigt hadden / om dat het meeste deel der Moniken bezlopen was / en d'oberigen dieshalben weenig weez hadden konnen doen.

Treffelijch klooster van de Moskoviers belegerd.

Derde HOOFT-STUK.

Aangenaam gezicht in 't opzeilen van de vloet naar Archangel. De Golwa verschiÿnt met grote toefel, en word van d'Ambassadeur heerlijk ontfangen, en onthaalt. Zware kosten, die de Grootvorst in 't ontfangen van een Ambassadeur te dragen heeft. Ongeluk, door eerscheuten veroorzaakt. Heerlijke maaltijt, in 't schip van d'Ambassadeur gehouden.

Op vrydag / de zeste van September / des uchtens te vijf uren / wiezd het ankez weez opgekonden. Wy stonden ook op / en kleedden ons clezrelijch / om dat de Golwa bzoeg aan boorz zou komen. Wy zeilden onderzusschen de bloet op / en hadden aan weezzijden bezscheide gzoene eilandjes / daaz wy zo dicht by heen voeren / dat men met een spzingstok / om zo te spzeken / daaz op gesprongen zou hebben. Toen wy 't Kzuiselant / daaz een menigte van kzuissen by malkandez stonden / boorzby zeilden / maakten de Russen / die onderzusschen in ons schip gekomen waren / zeez veel gzinmatsen

Verfchij-
ning van
de Golwa,
in heer-
lijke toc-
fel.

en knippen. Wy wierden ondertuffchen het baartuig van de Golwa getwaaz. Dit was een boot/op de welke een galderp met een Pabiljoen/daar een tafeltje in stond/gebout was. Dit alles was met rood laken behangen. Aan de tafel zaten de Pristaaf, of Bezorger/ zijn Geheimfchryver de Heer Spaats, de Kapitein Anthon Lukianowits, (die Bouncefter van de torens/ of haesteeltjes was/ de welken aan de mont van de rivier van Archangel stonden/ en die namaals met ons naar Moskou reisde) een fchryver/ en noch enige anderen. Rontom op de boot waren veel Streltfen/ die met hun geweezen ten toon stonden. In de boot waren ook vijf/ of zes Trompetters/ die tamelijck wel/ en geduriglijk bliezen; gelielijc ook vier/ of vijf kleine Kereltrommen/ daar enige jongens onophoudelijc/ en bezonderlijc wel op sloegen. De boot wierd van zes/ of acht roeiers voortgeroet. Rontom dit baartuig zwoefden omzietend vijftientig andere kleine baartuigjes/ als kiazbassen/ of kleine bootjes/ die/ heen en weer geroet/ of van de zeilen voortgedreben wierden. In deze baartuigjes waren veel Streltfen/ of Soldaten/ met hun pikken/ de welken/ gelielijc ook de bozdes en musketten/ met bonte baartjes van alderhande bezwen beziet waren. Over kiazbas had wel zijn bezonder baandel/ dat ook bont en veelvoutig was/ byna op de wijze der Sinezen/ en maakte met zijn trommels en schalmappen een onophoudelijc geluid; 't welk aangenaam om te zien/ en te horen was/ inzonderheit als men de kiazbassen van verre zag aankomen. Zy zwoefden rontom de grote boot/ nu voor/ dan achter/ en zomtijts tezijden/ en poogden altyd hiez naaz/ dat de zelfde altyd in 't midden van hen zou blijben. Zy geraakten/ met deze tekenen van zwoeft en eerbewijzing/ eindelijc aan ons voort/ daar ik/ uit last van zijn Excell. de grote Ambassadeur/ hem/ die vercheide kostelijc rokken van satijn/ en damast aan/ en een kiazag van parelen om zijn hals had/ ontfing/ en in de Kajuit geleide/ in de welke hy/ van zijn Ed. ontfangen/ de kleine tijtel van zijn Zaa'sche Majesteit oplas/ en met enen verhaalde dat hy last had om zijn Excell. met zijn boozgedacht gezelschap/ uit de naam van de Heer Feuder Polinstowits Pariskein, Hofraat van zijn Zaa'sche Majesteit/ en Gouverneur van Archangel/ gelielijc ook uit de naam van de Kancelier Offanast Tuchenovits Fehof, op de rivier te verwelkomen/ en ontfangen: hy boegde daar hy dat hy alree vijf/ of zes weken Archangel had gewacht/ en dat hy aan zijn Excell. tot aan Moskou/ booz Pristaaf zou dienen; dat is zoo veel als Bezorger/ Hofmeester/ of/ gelielijc in andere Hoben van Christenrijck/ Meester der Ceremonien; hoewel dese naam van Pristaaf zich ook tot de betekenis van een Gerichtsdiener/ of Kancelierpode uitsprekt. Daar na wierd hy/ zijn Schryver Spaats, en een Kapitein van de Streltfen/ Anthon Lukianowits genoemd/ die ons dagelijcs zouden bezorgen/ met alderhande drank van sterke wateren onthaalt/ daar mee men malhandez in schaaltes tot vercheide malen/ op de gezondheid van de grote Zaa/ en van vercheide grote Heeren in Ruslant toedronk. Zijn Excell. wierd hiez op voort booz twee dagen/ met de spijs van zijn Zaa'sche Majesteit beschonken.

Hiez staat aan te merken hoe zware kosten zijn Zaa'sche Majesteit te doen heeft/

Hy word
antfan-
gen.

En ont-
haalt.

heeft/ als hy een Ambassadeur van buiten ontfange: want hy moet hem ontfalen/ opboeren/ van spijs en drank bezorgen/ en van alles byhouden; en men zeide dat de Boeren/ die ons de rivier op naar Wolgda zouden boeren/ met v'onkosten/ die zy daar beneffens te doen hadden/ oer de bezienduzent guldens tot aan de boozgedachte stat zouden belopen.

Noch booz de middag wierden wy/ in 't boozhybaren van de Kapitein Roetering, op 't schip Oubkarspel/ met het lossen van alle zijn geschut/ gezgroet/ daar op wy weer antwoort gaven. Daar een van de stukken weigende af te gaan; en toen/ na bezloop van een half quartier uurs/ een Matzoos daar by quam/ om met de wiffes de kiazdoes aan te zetten/ dewijl hy meende dat het hiez aan hapezde/ ging het stuk van selfs af/ en schoot den Matzoos de rechte handt af/ en quette hem daar beneffens aan zijn schenen/ in boegen dat hy oerboort/ en in 't water viel. Hy zwoom echter enige tijdt/ en wierd gebezgt/ en aan de Chirurgijns oerzelebezgt. Een ander Matzoos wierd ook aan 't dik van zijn been gequetst: in boegen dat deze vzeucht/ die wy te bezwachten hadden/ met gal/ dat is met droefheit/ bezmengt was.

Tegen de middag wierd aan ons boort/ in de kajuit/ een heerlijc maaltijt van veel vassche spijs/ zo van gebraad/ dat wy in lange tijt niet gehad hadden/ als van vercheide vassche visch/ die ten deel in olie zeez lektez gebakken was/ toebereid. De Golwa, in ons schip zijnde/ wierd met de genen/ die hy by hem had/ mee hiez toe genodicht. Zy weigerden dit in 't begin zeez beleefdelijc/ onder boozgeebing dat het hun bastendag was/ in de welke zy zich van bleesch en zuibel moesten onthouden. Daar toen zy bezonden dat men hen met visch/ in olie toegemaakt/ zou onthalen/ waren zy gerust/ en boegden zich mee aan de tafel/ daar zy/ neffens ons/ vvolijc waren/ en van alderhande wijn dronken. Booz de genen/ die buiten de Kajuit waren/ wierd ook herelijc opgeschast: in boegen dat deze vzeucht zich oer ons geheel schip verpreide/ tezwijl de Kereltromslagers/ en de Trompetters van weezijden groot gedruis met hun Kereltrommen en Trompetten maakten.

Zware
kosten
van de
Zaar aan
d'Ambaf-
sadeurs.

Ongeluck,
met ver-
schoren
veroor-
zaakt.

Maaltijt
in 't schip
van zijn
Excell.

Vierde H O O F T - S T U K .

Vreuchdebewijs in 't landen van d'Ambassadeur Archangel, en d'afgunst en nijdigheid der Engelschen. Verschil tuffchen d'Ambassadeur, en de Pristaaf, om de plaats. Heerlijke inkoopst Archangel. Lijst van 't gevolg van d'Ambassadeur, aan de Pristaaf geleverd. d'Ambassadeur door de Gouverneur heerlijc met spijs en drank beschonken.

Wij zeiden ondertuffchen de rivier op/ met het beznakelijcste gezicht/ dat men zou konnen wenschen/ en zo na aan de wal/ dat men/ zoo de boemen/ in grote metigte op de kant staande/ niet in de weeg geweest hadden/ lichtelijc op 't laant zou hebben konnen springen. Wy zagen toen de

grote boot van achtez een Eilantje aankomen / daaz hy zo lang was gebleven / tot dat 'er bevel van de Pristaaf was gekomen om met de zelfde d'Ambassadeur uit het schip te halen. Deze boot was van binnen met bezcheide bezrekenen / en boven niet alleenlijk met galderpen ; maar achtez ook met een grote tent / en met een schone hemel / alles met root laken bekleed. Van binnen was een tafel / rontom met banken bezet ; en van buiten rontom de tent stonden piekjes / met baantjes daaz op. Deze boot wiezd van zestien roejez geroeit / en wiezd / aan onz boort gekomen / en tezwijl wy boortzeilden / met een tou achtez aan gesleept / wy hadden noch een grote menigte van kleine bootjes en baartuigjes achtez en tezjiden van onz schip / daaz zy rontom heen zwoezden. Dit duuzde tot dat wy / na de middag te vtez uren / achtez 't Samojeeden eilant quamen / daaz wy 't ankez lieten vallen.

Men ging eindelijk uit de kajuit naaz de grote boot / daaz in enig geschil tusschen zijn Excell. d'Ambassadeur en de Golwa obez de zitplaats rees ; in 't welck echtez de Golwa weeck. Zo haast wy van boort afgesteken waren / wiezd het geschut van onz schip / en van dat van de Kapitaen Roerering afgeschoten ; en de blaggen waaiden van alle blaggestokken / gelijk ook veel van 't want / van alle de schepen / die daaz lagen. Wy waren alle zeez ciere-lijk gekleed / en de hoeden met boukerpluimen beziet. De pagien / Lakhapen en andere huisdienaazs droegen alle nieuwe Lieberpen van root laken / met geel baai geboert ; kort / her was alles nieuw / van 't hooft tot de voeten. Wy voeren dus / met onz geheel gebolg / daaz de Kapitaenen van de twee Oorlogschepen zich bygeboegt hadden / de riviez op / en wiezden / gelijk gezegt is / van roejez boortgezoet. Enigen van de Trompettezs der Russen / die / met bezcheide soldaten in een andere boot waren / met de welck de Pristaaf aan onz boort gekomen was / bliezen onder tusschen op hun trompetten / en maakten met d'onzen een accroort. Hun keteltrommen / trommels en schalmepen gaben ook geduriglijk een groot geluit / 't welck aangenaam om te hooren was.

Toen wy boort Archangel quamen / wiezden wy van nieuw met alle eez teekenen van de schepen / die boort deze stat lagen / bezwelckoomt en bezroet. Zeben Engelsche schepen alleen / daaz wy boort roeiden / gaben aan onz niet de minste tekenen van eerbewijzing / noch met het uitsteeken van hun vlaggen / noch met het losbzanden van hun geschut ; hoewel onze oorlogschepen en koopbaazdezs / in de tijt van d'inhaling van hun Ambassadeur / de Heez Graaf van Karlile / alle betuiging van eez en achting aan hem betoefen / en zich gantschelyk niet karig in 't bezquisten van hun buffekzuit betoont hadden. Wy zagen alree van bezre een grote menigte van soldaten / met veel zeffelike vaandels / bezonderlijk op de grote brug / die de Duitche brug genoemt word.

Toen wy aan de brug 't Archangel gekomen waren / rees 'er weez een grote geschil om wie / als men aan lant gekomen zou zyn / aan de hoge hant zou rjden ; 't welck ook aan zijn Excell. d'Ambassadeur toegestaan wiezd. Wy bonden aan de brug twee Bebelhebbers van het krijgsbolck / die last hadden om / tez eeren van onze inzee / in de wapenen te bezschijnen / met hon-

Beschrij-
van de
boort der
Russen.

Vreugde-
rekenen
in 't lan-
den van
d'Ambas-
sadeur.

Afgunft
der Engel-
schen.

Geschil
over de
Plaats.

dezden van Strzelzen en vaandels. Onze keteltromslagezs en trompettezs ste- gen boort te paert / en wy moesten te boert gaan / om dat 'er geen meez paer- den waren / van boort zijn Excell. d'Ambassadeur een schone witte hengst / met een kostelyke zadelen tuig / en een karstengebruin paert boort de Pristaaf. Toen men zou beginnen te rjden / gingen wy Ebelingen twee en twee boort uit / en de Pagien en Lakhapen op de zelfde wijze achtez. Twee Heelbaazdiezs gingen aan pdez zijde van zijn Excell. die / te paert zittende / en enige schre- den boortgereden hebbende / hyns van een zwaaz ongeluk obezballen wiezd. Want het paert van zijn Excell. struikelde met zyn een been tusschen de plan- ken / die ten meestendeel los en slozdig waren ; in boegen dat het / op zijde ballende / het een been van zijn Excell. dat daaz onder geraakte / klemde / en dus lichtelyk een groot ongemak bezoozsaakte kon hebben / indien God de Heez zulks niet bezhoed had. Men hielp zijn Excell. boort weez op / met zyn paert / dat men hoge op de brug bzacht / daaz her betez was. Een van onze trompettezs viel echtez / dooz het bzeken van een plank / met het halve paert daaz deuz / en wiezd ook gered. Wy trokken dan op dusdanige wijze deuz de Strzelzen naez onz Hof / 't welck het huis van de weduw van Bart Jansz. was. Twee rijgen van Strzelzen trokken met ons geduriglijk boort / tezwijl aan tweezijden mee een diezgelijke rijg van Strzelzen / in ordening geboegt / stant hield ; en zo wel de hebelhobbers van deze lesten / als van d'eersten / hielden / met hun vtez vaandelen / stant boort 't Hof / dat tot huisbesting van de Heez Ambassadeur geschikt was. Zy lieten beeztig soldaten niet alleenlijk tot wacht boort 't Hof van zijn Excell. d'Ambassadeur / maar ook van d'an- dere plaatsen / daaz 't overige van zyn gebolg verdeelt was. De Pristaaf, een wijl tijts by zyn Ed. in zyn Hof geweest hebbende / nam zyn afscheit van d'Ambassadeur / en deze volgende lijst mee.

Lijst van 't Gebolg van de grote Ambassadeur van hun Hoogmog. de Heeren Staten Generaal der loslyke byze vereenigde Nedezlanden / aan zyn Zaa- sche Majesteit van Moskovien / gelijk de zelfde aan den Gouverneur van Archangel / den Heez Feuder Polojuchtovirz Nariskin is obezgelebez.

De grote Ambassadeur, Koenraad van Twee Kamerlingen,

Klenk.

De Marschalk.

De Stalmeeester.

De Sekretaris.

Zes Edellieden.

De Vertaalder.

De Predikant.

De Doctor.

De Rentmeeester.

De Hofmeeester.

D'Opperchirurgijn.

D'Ondersekretaris.

De Dispensier.

Twee Klerken.

De Bottelier.

Vier Pagies.

De Silver- Tin- en Linnebewaarder.

De Bagagiemeeester.

De Keldermeester.

Twee Tolken voor 't volk.

Vier Musikanten.

Drie Trompetters.

De Keteltromslager.

D'Onderbarbier.

Vier Hellebardiers.

Twee Kokken.

Toestel
tot d'in-
tree.

Ongeluk
des Am-
bassadeurs
overgekoo-
men.

Koomft
binnen
Archang-
gel.

Twaalf Lakkayen.
Twee Koetsiers.
Twee Postillions.
Vier Palfreniers.
De Constapel.

De Koksjongen.
Drieëntwintig Paerden, zo voor de
Karos, als onder de man, daer
onder eenigen tot een geschenk aan
zijn Zaarische Majesteit.

Zijn Excell. wierd onderzuffchen nu van d'een / en dan van d'ander Bedez-
lantische en Duitfche Kooplieden begroot. En detwijl dit Hof al te klein voor
ons was / zo wierden wy in drie / of vier andere hoven verdeelt / en de Paer-
den ook in een andere plaats ter stalling gebzacht.

Op Zaterdag / de zebende van Septembe / des uchtens broegh / quam de
Priftaaf zijn Excell. d'Ambassadeur / en ook verscheide andere Heeren / be-
grooten. De Sekretaris Bessels, en Abr. van Asperen, wierden in deze uch-
tent met een brief van hare Ho: Mo: aan de Gouverneur afgebaezigt / en
van hem wel ontfangen en onthaalt. Zijn Excell. in hun weerkeering bez-
staande dat de Gouverneur niet wel te pas was / zond wez dezwaazs de
Maarschalck Hans Willem van Keller, de Verzaalbez / en zijn Doctor / om
naaz de gezondheid van de Gouverneur te bzagen / en hem zijn Doctor en
Chirurgijn aan te bieden. Deze Heeren / daaz gekomen / wierden bekeerde-
lijck ontfangen / en vriendelijck onthaalt. De Gouverneur dronk in 't bezon-
der op onze gezondheid / en zondt aan zijn Excell. d'Ambassadeur / op de mid-
dag / zijn tafelspijzen / in vierentwintig verscheide gerechten / gebakfels en
pastepen bestaande / alle hzoonswijze toemaakt ; ook brandewijn / en drie
grote kannen van wel acht mengelen wijns / met mee / zwaaz vier / en slechte
mee. Alle deze spijs en drank wierd langs de straet van wel daztig menschen /
achtez malkander gaande / gedragen ; daaz voor drie / of vier van des Gou-
verneuzs Bedienaazs voor uit gingen. Zy / by zijn Excell. d'Ambassadeur
gekomen / en hun complementen / met het hoof tot aan d'aarde neder te bui-
gen / gedaan hebbende / lebezden de gerechten aen hem obez / die / hen aenge-
vaakt hebbende / hen terstont van de Dagten en Lakkayen / daaz by staande /
dee afsneerten / en wechzetten. De Bzengezs wierden met verscheide schaalt-
jes met brandewijn bezeezt. De Hofmeester / die met de spijs vooruit ging /
kreeg een geschenk / gelijk ook de Bzengezs. Toen dit gedaan was / en zy hun
eerbiedigheit bewezen hadden / bezochten zy / gelijk ook kortz daaz na de
Priftaaf, die 's uchtens gekomen was / om zijn Excell. te begrooten / en naaz
zijn gezondheid te bzagen. Wy hielden zee spaade ons middagmaal / en had-
den by ons te gast de Kapiteinen Roetering en Tholing, gelijk ook de Kapit-
tainen van de Streltsen.

Op Zondag / d'achtste van Septembe / 's uchtens te negen uren / wier-
den de Verzaalbez van Asperen / en ik naaz de Gouverneur Feuder Polo-
jucheuwits Nariskin gezonden / om zijn Ed. voor het geschenk van zijn tafel
te bedanken / en met eenen naaz zijn gezondheid te bzagen / en wijders hem
d'onderstandt van onze Doctor aan te bieden / die by ons was / en een
bleschje met Medikamenten voor de Gouverneur by zich had. Wy / daaz
gekomen / moesten langer dan een half uur wachten ; bezmidts de Gouver-
neur

Geschen-
ken van de
Gouver-
neur van
Archangel
aan de
Heer Am-
bassadeur.

Bedan-
king aan
de Gou-
verneur.

neur in de Kerk was : want het was een heylige dag / en / dat meez is / een
Naamdag van een der Keizerlijke Prinssen. Maehzou de Gouvernante zond
onderzuffchen haaz jongste Zoonje / Simon Feudrowitz, een Heerkint van de
Keizer / en toen drie jaren out / met een oude aanzienlijke Vrouw / die het hint
broeg / om aan ons te bzagen waer onze begeerte was / terwijl 'er een Heer
quam / die de hoodschap aannam / om de zelve aan de Gouverneur te bzen-
gen. Daaz na quam de Gouverneur zelf / in 't gezelschap van de Cancellier /
of Diaak Ofnazi Tichonovitz, een zeez dik man / en wierd van veel andere
Heeren en Dienaazs gevolgt. Toen wy ons compliment afgelegd hadden /
kreezden wy wel beznoegt weezom / en brachten bescheit aan zijn Excell.
Wy deden voorz een Dankzegging aan God obez onze behoude obezhoornst-
des namiddags wierd zijn Excell. van verscheide Bedezlantische Kooplie-
den bezocht.

Vijfde HOOFD-STUK.

Nieuwe Geschenken aan d'Ambassadeur, die zich daar over dank-
baar betoont. Lijst van de spijs en drank, dagelijks van den
Kaizer aan zijn Excell. d'Ambassadeur verzorgt. Toestel van
de vaartuigen voor d'Ambassadeur, en een naaukeurige be-
schrijving van de zelfden, gelijk ook van 't volk, tot hem voort
te trekken geschikt. Verscheide Hollantsche Kooplieden by zijn
Excell. te gast. Geschenken aan zijn Excell. Tijding uit Duits-
lant over Moskou t'Archangel. Vertrek van daar.

Op Maandag / de negende van Septembe / des uchtens broeg / quam
de Priftaaf, met de Verzaalbez Spaats, en enige andere Heeren van de
Gouverneur / om boozeezt naaz de gezondheid van zijn Excell. d'Am-
bassadeur te bzagen. Zy brachten tot een geschenk aan zijn Excell. twee
witte / en twee grante Rheen / die zeez schoon waren. De Bzengezs / van
zijn Excell. met drank / en met enig gelt beschonken / kreezden weezom. De
Priftaaf bzacht ook de Lijst van de spijs en drank mee / die van wegen zijn
Zaarische Majesteit dagelijks aan ons / tot ons onderhoud / geschonken wierd /
en gelebez zou worden / gelijk hiez volgt :

Geschen-
ken van
de Gou-
verneur.

Wy groote Heer Zaar en Grootvorst, Alexey Michaylovits, door Godes genade
van geheel groot, klein, en wit Ruschland zelfs Erhouder, geven aan de Heer
Koerraad Juraanszoon van Klenk, groote Ambassadeur van de Hoogmog.
Heeren Staten Generaal, en de Prins van Oranje, en aen zijn gevolg van
alderhande Staats-perfoonen t'Archangel, dit volgend onderhoudt.

Spijs voor de Heer Ambassadeur.

Twee Tarwebzoden.
Twee Wittebzoden.

En Gans.
En Endvogel.

En Haas.
Vier Hoenders.

Drank

Verzor-
ging van
spijs en
drank van
zijn Zaar-
sche Ma-
jesteit aan
de grote
Ambassa-
deur, en
aen zijn
gevolg.

Drank voor de Heer Ambassadeur.

Zes Schalen dubbelde Brandewijn.
Twee Kannen met Spaensche / of Fransche Wijn.
Dijf Kannen van verscheide stach van Mee.
Een Emmezlichte Mee.
Twee Emmezswaaz Bier.

Spijs voor de Maarschalk, en zes Edellieden; gelijk ook voor de Stalmeester, Sekretaris, Vertaaler, Predikant en Doctor,
Te zamen twaalf menschen.

Twaalf Wittebroden.
Twaalf Roggebroden.

Zes Hoenders.
Drie Ganzen.
Drie Hazen.

Drank voor de zelfden.

Achtenbeertig Schalen dubbelde Brandewijn.
Zesentwintig Kannen Mee.
Zes Emmez Bier.

Spijs voor noch vijftwintig Persoonen van alderhande staat.

Booz pdeez een Wittebroot / en een Roggebroot.
Drie Schapen.
Twaalf Ganzen.

Drank voor de zelfden.

Honderst Schalen Brandewijn.
Vijftig Kannen Mee.
Vijfzeventig Kannen Bier.

Spijs voor de Hellebardiers en Knechten, en voor de Dienaars der Edellieden.
Booz pdeez een Wittebroot / en een Roggebroot.

Drank voor de zelfden.

Zesentbeertig Schalen Brandewijn.
Zesentbeertig Kannen Mee.
Zesentbeertig Kannen Bier.

Dit volgende noch voor de Heer Ambassadeur, en het geheel Gevolg.

Dijf Schapen.
Twee zijden Speks.

Een halbe Os.
Tien pont Butter.
Honderst Aperen.

Tot uitgift van enige kleinigheden twee gulden / tien stuivers.

Aax

Aan Speceryen in yder week.

Zeven pont Suiftez.
Een pont Pepez.
Drie pont Rozijn.
Een bierendeelponts Kaneel.

Drie pont Korenten.
Een half bierendeelponts Nagelen.
Zes loot Saffraan.
Twee pont Mandelen.
Een pont Bengbez.

Voeder voor de Paerden.

Een tsetbozt Habez booz tien Paerden.
Een boeder Hooi booz tien Paerden.

Dertig Wittebroden.
Eenentwintig Roggebroden.
Honderst Aperen.
Twintig ponden Butter.
Zeven Hazen.
Dijf Endvogels.
Zes Parrijzen.
Een bierendeel van een Os.
Zes levendige Schapen.
Twintig Hoenders.

Vijftien Kuikens.
Honderst en acht Schaaltjes dubbelde Brandewijn.
Drie honderst en twaalf enkelde.
Drie Kannen gehookte Mee.
Drie Kannen Fransche Wijn.
Dertig Kannen gemeene Mee.
Tweentwintig Kannen slechte Mee.
Een Conne Bier.

Toen dezen beztoeken waren / quam een Bedienaaz van de Kanceliez / die / met een menigte van knechten gezonden / de Tafel van de Heer Kanceliez tot een geschenk aan zijn Excell. d'Ambassadeur bracht. Deze tafel bestond in achtentwintig Schuttels van alderhande Spijs / die kostelijker en lekkerder / dan die van de Gouberneur / toegemaakt waren / beneffens twee bleffchen met Brandewijn / een kan met zeer schone rode Frambosche Mee / en twee andere grote kannen met Bier / en met andere Mee. Des namiddags wierd ovez deze gunstbewijzing een bezending gedaan / niet alleenlijk aan de Gouberneur booz zijn Knecht / maaz ook aan de Diaak, of Kanceliez / booz zijn Tafel Spijs. De Heeren Grim, van Asperen, en de Doctor / tot deze bezending bezozen / wierden / by de Gouberneur gekomen / zeer wel onthaalt. Zy hadden de kleine Pagie / Salomon Verbeek, die zeer wel op Staafjes kon spelen / meegenomen; en dit spei was den Gouberneur zo aangenaam / dat hy zijn Musikanten daaz by ontbood / gelijk ook zijn twee jongste Zoontjes / die daaz / op de Poolse wyze / met de hantjes in de zijde / zeer aerzdiglijk dansten. D'afgebaezdigden wierden daaz / gelijk ook by de Kanceliez / met veel gezonheden te drinken / wel onthaalt; en de Gouberneur betuigde dat hy eerst daags de meeste Officieren tot zynent te gast zou nodigen / om met ons dan rechtschape volijk te wezen / en op de gezondheid van zijn Zaarsche Majesteit / en van de Hoogmog. Heeren Staten / en de Prins van Oranje te drinken.

Geschenken van de Kancelier.

Toefel
van vaar-
tuigen
voor
d'Ambas-
sadeur.

Op Dingsdag / de tiende van September / wierd door de Goubezneur van Archangel ordening tot het vaerdig maken van acht Boten gestelt / om ons daar mee optwaarts naar Moskou te doen voeren. De Boot / daar in zijn Excell. zijn verblijf zou hebben / had twee schone bezreken / en in 't midde over de breette een lange tafel / om daar aan Maaltijt te houden. Hiez op zouden / behalven zijn Excell. de Kamerling / de Botteliez / die 'er ook zijn Bottelars in zou hebben / een Pagie / twee of drie knechten / de Keteltromflager / de Compertez / twee Helbardiers / de Konstapel / en enige anderen hun bezrek hebben. De tweede Boot wierd ook tot gemali en dienst om de geenen / die daar in zouden zijn / bequaam gemaakt.

Beschrij-
ving van
de boot,
tot de stal-
ling der
Paerden
geschikt,

In de Boot / daar in de Paerden geboert zouden worden / wierd een bequame stalling gemaakt / niet alleenlijk om de Paerden / die men meegebracht had / daar in te stellen / maar ook om 't ander levendig vee / dat men misschien aan ons zou schenken / gelijk Ossen / Schapen / enz. te konnen bezgen. De Paerden stonden met de hoofden naar malhandez gekeert / en waren alleenlijk met een klein middelschor van elhandez gescheiden. Aan de zijden van de Boot / daar de Paerden met hun staerten naar toe stonden / wierden enige vensters gemaakt / om lucht voor deze beesten te bekomen. In 't midden was een grote opening / deur de welke de Paerden ingescheept wierden. Deze boot was de grootste van alle ; en men dee 'er niet mee / dan voor een dag / hooi in / uit breez van dat de zelfde andezs te diep zou gaan / en op de zantplaten / die veel in de riviez zijn / vast geraken. Men was hiez voor te minder bekom-
mezt / om dat de Voeren te plaatsen / daar men deurtrok / het zelfde moes-
ten bezschaffen ; en men behoefde ook geen water mee te voeren / dewijl 't aan beide de zijden van de boot eben bazsch en aangenaam was. Hiez op wierden bezdeelt de Maarschalk Joan Willem van Keller , de Stalmeester Paulus de Beaulieu , twee Pagien / twee Lakharen / twee Helbardiers / en vooz de Stalknechten en Halszeniers / gelijk ook de Russche Podjadtze / of Schrij-
bers / die dagelijks het geen / dat de Stalmeester voor de Paerden zou behoe-
ven / bezzozen zou.

en van
d'and-
ren.

De Keukeboot had in 't midden een bequame grote haerstee / en een oven / om daar in de spijs gaar te maken. Hiez op wierden bezdeelt de Spijs-
meezter / Evert van Rijssen , die daar in een bequaam bezrek dee affchieren / om 't geen / over 't welk hy gestelt was / daar in te sluiten / en het zelfde te
behorelijke tijt uit te delen. Hy had by zich de twee Krokken / de Krokjongen /
en enige anderen.

Op de boot / tot het Reistuig / en tot de Wijn geschikt / wierden Hendrik van de Water , en de Keldermeezter / Klaas Drijver , bezdeelt / die noch enige knechten by zich zouden hebben.

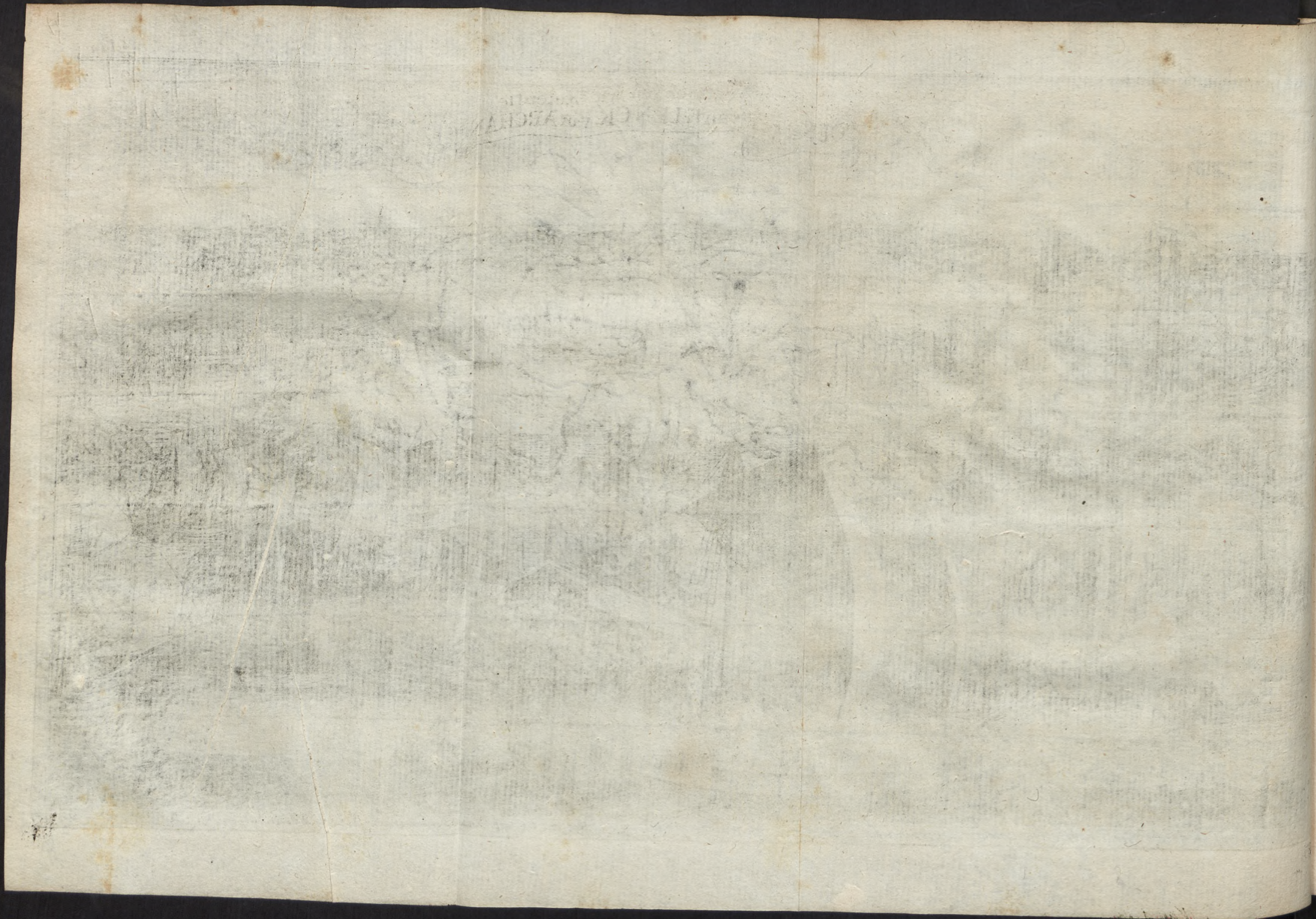
De boot / voor Barent Klock , als tweede Keldermeezter / geschikt / wierd / beneffens noch twee andere boten / ook met Wijn geladen : Want de baten moesten enkelst leggen / bezmits de boten anders te diep gegaan zouden heb-
ben ; om dat de riviez / die wy bebaren moesten / in sommige plaatsen niet
meez / dan bijf spannen waterz diep was.

Deze boten hadden pdez hun byzondere kenteekens. Die van zijn Excell.
voerde

Vertreck van syn Exelentie
COENRAET van KLENCK van ARCHANGEL

1 De Boot met een overdeck daer syn Exelenti Clenck in was 2 de tweede Boot of vise Admirael 3 Booten die met Victali versten Waren 4 veel Booten tot uytgeley 5 Coopvaardisshepen

voezde op de beide masten grote blaggen en wimpels / gelijk ook booz op de neus. Achter op de Pabiljoen stond een blaggestok / op de welken een geusjes stond; en zy waren alle met de wapenen van de Staten Generaal / en van zijn Hoogheit bezet. Op de tweede boot / die van zijn Excell. tot Diesadmiraal bezilaazt was / stond op de neus een Prinse geus; en de keukeboot voezde een witte geus op de neus. D'andere boren hadden ook ydeze zijn bezonde henteeken. Van de grote mast van deze boren voezt men het zeil / dat / schoon het nieu is / van veel stukken te zamen gezet is / en daaz een kruz deuzloopt / misschien op bezrouwten van dat het zelve hen van groot gebaaz zal bezijden. De boozste mast diende alleenlijk om de tzeiklijn daaz aan vast te maken / met de welke de Terisse / of Tzeikeers het baaztuig tegen de stroom optzekken. Tot ydeze boot wozden bezigtig / vijftig / of zestig Tzeikeers geschikt / die / zich in twee delende / wankande in het tzeikken bezpozen. Tot ydeze boot zijn twee Kozmsliken / of Stiezlieden / en een Hoofstnik / of Peuskijke / andezs Lootsman / die altijd een stokje in de hant heeft / 't welk met spannen afgeteekent is / daaz mee hy altijd booz op de neus van de boot staat / en de goont peilt / en / volgens zijn peiling / de Stiezman toeroept: want de Peuskijkeers hebben kennis van de grondten / klippen / en grote sienen / die onder 't water zijn / en op de welken men / als men daaz op geraakt / dikwils grote schade lijdt. Ydeze boot heeft by zich ook twee of drie / en sommige meez jollen / en kazrebassen / die achter aan slepen / en met de welken men / tot tijdbezdyff / somtijds aan lant vaazt / tezwijl de boot langzamelijk booztraakt / en daaz mee men ook het wezpauke / met een tou daaz aan / dat bezigtig / vijftig / of zestig bademen / meez of min / lang is / uithyngt / daaz mee men dan de boot optrekt / 't welk alles zee langzamelijk toegaat. De toerusting van deze boren ging langzamelijk boozt / bezmits het enige dagen zo quaat weez was / dat men niet daaz aan kon arbeiden.

De Pristaaf had booz zich ook een kleine boot / te weten de geen / met de welk hy zijn Excell. op het schip bezwelkoomde. Hy had by zich / in deze boot / behalven zijn Gemalin / enige knechten / Stzeltzen en Tzekeers. Daaz was ook een bootje / met een galderprje overdekt / daaz in Anthon Lukianovits; een Sornik / of Kapitein van de Stzeltzen / zich ontield. Deze Sornik / die wy by ons hadden / was als een tweede Pristaaf, totpondezstant van d'eerste / die / noch jong van jaren zijnde / weinig ezvarentheid had. Deze / een Edelman zijnde / die zijn lantgoederen by Wolga had / bezzorgde ons / tot aan Moskou / van alles / dat wy behoefden / en nam zijn plicht wel waaz.

Op Woensdag / d'elfde van September / en d'eerste naaz d'oude Stijl / op de welken de Russchen hun Nieujaazsdag houden / zond de Gouverneur aan zijn Excell. d'Ambassadeur / twee paar witte en gzaautwe Hazen / en liet met eenen naaz de gezontheit van zijn Ed. hygen / en hem een gelukzalig Nieuwjaaz toewenschen. Te tien uren zond zijn Excell. wy / en van de Water; die tot Dextaaldez zou dienen / dezwaazts / om de Gouverneur weez te complimenteren / en hem booz zijn geschenken te bedanken. Des middags had zijn Excell. twintig Hollandische Kooptlieden te gast / die

Onder-
scheide
kenteekens van
de Boten.

Volk tot
yder boot.

Gastery van Hollandische Kooplieden by zijn Excell.

vozztelijk onthaalt wierzden. Men dzonk 'er bezcheide gezontsheden / en onder anderen op die van zijn Zaazsche Majesteit / de Hoogmog. Heeren Staten / zijn Hoogheit de Prins van Oranje / de Gouverneur / zijn Excell. d'Ambassadeur / en meez anderen / onder 't losbzanden van diez stukjes geschut / die op 't Hof stonden / en 't geluit van Keteltrommen / Trompetten / Diclonnen / en andere speeltuigen : in boegen dat deze gasten pdez vzzolijk naaz huys gingen.

Op Donderdag / de twaalfde van September / des namiddags / zond de Gouverneur aan zijn Excell. d'Ambassadeur een schuttel met ingeleide Kaazsen. Het meeste deel van ons volk / zo hoge / als laege Officieren / gelijk ook de Dienaazs en Lakhapen / wierzd ziek aan een gemeene ziekte. Wy geboelden alle een zware Bezhoudenis / pijn in 't hooft / in de boezt / lendenen / buik en zijden : in boegen dat enigen booz enige dagen met de neus in 't bedt geraakten / en ik zelf had 'er ook mijn deel af.

Eenige vereening aan zijn Excell.

De daztiende / des uchtens / schonk zeker Nedezlantfch Koozman aan zijn Excell. een schone Mdeloen / die t' Archangel booz ters bezonder geacht word / daer af wy des middags / gelijk ook van de Kaazsen / de proef namen. Des abonts ontving zijn Excell. van zekere nieuwe Gooft / die nieuwelijks uit Moskou gekomen was / ook een Mdeloen / en enige Appelen / daaz booz vzeemdigheden geacht / en enige andere vzeerintgen.

In deze dag / de veertziende van September / is d'Endope / mijn Heer Reizer / die boozaf naaz Moskou gezonden was / gelijk wy in 't begin vzehaalt hebben / uit Moskou t' Archangel by zijn Excell. gekomen / die hem op de middag te gast had. Ik lag deze dag te bedt aan de koozts / die wy heftiglijk aantafte. In de volgende dag was de Heer Reizer weez by zijn Excell. te gast.

Tijding uit Moskou t' Archangel.

Op Maandag / de zestiende van September / quamen t' Archangel brieven van Moskou / met berichte dat de Gezanten van zijn Roomfche Kaazze-lijke Majesteit / en van zijn Keuzbozztelijke Deuzluchtigheit van Bzandenburg daaz alree gekomen waren. Deze brieven brachten ook mee / dat Turenne van de Duitfchen geflagen / en hy zelf gefneubelt was. Op d'achtiende ontvingen wy obez Moskou Kouranten upt Hollant / die de doot van de Maazschalk Turenne bebestigden.

Gefchenken van d'Ambassadeur aan de Gouverneur en Kancelier.

Wydags / de twintigste van September / ontving zijn Excell. weez van de Gouverneur / en van de Diaek / of Kancelier / geschenken van lebendige beesten / te weten Hoenders / Ganzen / Schapen / twee Ossen / enz. Op d'eenentwintigste / des uchtens vzoeg / gingen de Heeren Maazschalk / de Sekretaris / en de Wetztaalbez naaz de Gouverneur / en naaz de Diaek / met geschenken van zilbere bezgulde Schalen / Koppert / enz. om de zelfden uit de naam van zijn Excell. d'Ambassadeur aan de boozgedachte Heeren te schenken. Zp wierzden daaz zeez wel onthaalt / en hzegen / te weten de Maazschalk / en de Sekretaris / pdez een paar Sabels / daaz mee zp weezom quamen. Hy wilde de Wetztaalbez met enig gelt beschenken. Maaz deze weigezde het zelfde beleefdelijk / en boezde hem te gemoet / dat hy een geschenk / alwaan 't van een paar jonge katten / tot zyn gedachtenis in dank ontfan-

ontfangen en aangebaazd zou hebben. Ons goet en reistuig toezd ondezuffchen in de boren gebzacht ; en des namiddags / toen alles baezdig gemaakt was / bezzokt zijn Excell. eben op de zelfde wijze / als hy ingehaalt was. Wy rzaden / volgens de bezdeeling / pdez in zyn boot / en begaben ons ondezuffchen onder zeil / met een boozspoedige wint / en snelle booztgang.

Vertrek van Archangel.

Zeste HOOFD-STUK.

Beschrijving van Archangel. De plaats voor d'oorlogfchepen , en andere fchepen. Verhaal van 't Slot , van Kerk , Gevangenis en Gevangenen. 't Hof van de Gouverneur , 't Raathuis , en Ladingplaats. Goetkoop lijftocht t' Archangel. Stene Hoven , of Pakhuizen tegen de brandt gemaakt. Waren , daar men in Moskou mee handelt. Tijtrekening en vaartuigen der Ruffchen.

Es wy de stat van Archangel uit ons gezicht bezliezen / zullen wy / ten besten dat wy konnen / een korte Beschrijving daaz af maken. Als men uit de Zee naaz Archangel opzeilt / moet men de riviez opbaren / tuffchen bezcheide Eilantjes deuz / die zeez aangenaam van gezicht zijn / en daaz men zo dicht aan koomt / dat men met de boegfpriet obez de wal kan leggen / zondez booz eenig gebaaz van de gront te vzezen. D'Oorlogfchepen mogen de riviez niet hooger opzeilen / dan tot aan 't Eilant bez Samoieden / ontzent de fcheut van een grof geschut van de stat af / daaz men des zomezschrikke-lijk van de nuggen geplaagt is / ja zodanig / dat 'er Matrozen zyn geweeft / die / om deze plaag tontgaan / hun hangmatten boben in de maaz hebben gefchoren / dewyl zp in hun koozen ook niet beilig waren. D'Engelfchen hebben hiez hun legplaats / om masten / teez / en andere waren te laden. Dit Eilant heeft de naam van de Samoieden / die naaz Archangel quamen / en zich in deze plaats onthielden. Maaz de fchepen bez Nedezlandezs en Ham- buzgez zellen de riviez bezdez op / en tot booz Archangel / daaz zp / met enige eezfcheuten te geben / 't ankez booz deze stat / die zich in de lengte uitzrekt / laten vallen / en van d'Engelfche Wzug / tot achtez 't Slot / of Ka- steel / dat van balken gemaakt is / en van de Ruffchen Borod / of Stat ge- noemt word / daaz de Duitfchen / van deze plaats fpzekende / de zelfde ook met deze naam noemen. Binnen dit Kaasteel zyn de meeste Kzamen en Winkels van aldezhande Waren ; een Kezk / van hout gemaakt / een groot Gevangenhuis van grote zware balken / die alle zeez hoog / en recht obez- einde / en dicht aan malkander zyn geboegt / met een kleine ingang van twee of drie balken wyt / en zo laeg / dat men 'er in moet kzuipen. Men ziet 'er tuffchen twee balken hiez en daaz een klein gaatje / daaz men naauwe-lijks de hant kan deuzfteeken / om de boozhpgangezs ters af te bedelen. Men bind'ez echtez deel Gevangenen / die met ketenen aan de beide benen gefloten zyn / en een blok op hun fchoudezs moeten dzagen. Anderen zyn / gelijk ik

Plaats voor d'Oorlogfchepen.

Beschrijving van 't Slot.

Kerk , en Gevangenis.

Gevangenen hoe gefelt.

hen ovezstzaat gezien heb / by paren / met pzeze halsbanden / en ketenen tusschen beide aan malkanderz gestoten / die noch een blok tusschen hen beide draagen / en hebben dikwijls / op dat zy niet wech zouden lopen / een Priistaaf, of Belwaardez / met een grote stok / of knods achtez hen. In dezer boegen gaan zy dikwijls by paren bedelen / en doen de spys / die zy krijgen / in een grote zak / de welke zy op hun schoudezs hebben.

In dit Slot is ook het Hof van de Goubezneuz / tamelijk groot / maar echtez van hout / en niet al te keuzzindelijk gebout / in 't welk de Goubezneuz zich in geen andere tijden onthoud / dan als 't 'er Jaarmarkt is / of als 'er Duitsehe en Russche Kooptieden zijn / in welke tijden hy grote winst bezkijgt. Doch als de markt ten einde is / trekt hy / met zijn huisgezin / hogez op naaz Kolmogza / een kleine stat / twaalf mijlen boven Archangel / en in 't Lantschap van Kolmogza gelegen / van daar men ook te paert / deuz 't Lantschap van Waga / naaz Moskou kan reizen: in boegen dat hy / te Kolmogza zijn Hof houdende / 't Archangel een Stedehouderz heeft. Obez het Hof van de Goubezneuz staat de Priikaas / of het Kaarhuis / daar de Goubezneuz / en de Diaak / of Kancelierz / beneffens d'andere Kaartheeren / hun zitting hebben / om het geen / dat daar voozgesteld word / t'onderzoeken.

Het Kaasteel / of Slot selbe / dat aan d'eene zijde aan de rebiez legt / is van een dzoze gracht omcینگelt / en met houtte wallen omringt / daar aan bezscheide torentjes staan / in de welken de soldaten wacht houden / en daar men met bonte vaantjes pzonkt. Men bind hiez twee poozten / tegen malkanderz obez / om van weezzijden in de stat te kunnen komen / en aan pbez poozt twee / of drie metale stukjes / by de welken gedurighijk enige soldaten op de wacht gebonden worden. Aan de poozten bind men ook bezscheide schilderpen van Heiligen / daar Monnikken / of Begijnen byzitten / om aalmoeffen t'ontfangen. De schepen / die gzaan zullen inneemen / zeilen de ribtere dus bezre op: maar d'anderen hebben hun plaats omzient de Duitsehe bzug / daar men ook het Colhuis bind. Hiez zijn wel bezscheide Bzuggen / gelijk onder anderen d'Engelsche en Klinker Bzug / daar men ook veel goet in de schepen laad; maar de Duitsehe Bzug is de voornaamste.

Men bind hiez ook een schone Bleschmarkt / op de welke het Ofschleesch in zo grote obezbloet tez markt gebzacht word / dat men het zelfde / zeez schoon zinde / booz een blank / of stuibez het pont kan kopen. Hiez is mede een grote menigte van Ribiezvisch / Baezzen van anderhalbe boet groot / en zefselijke Salm / die / zo gezouten / als gerookt / in grote obezbloet naaz Hollandant en eldezs geboezt word. Men kan dieshalben hiez zeez goet hoop leven / dewijl de lijftocht daar booz weinig gelt te bekomen is. Maar de wintezs zijn 'er lang en szeng / en de dagen zeez kort in die tijt. In de zomez is 'er echtez aangenaam / behalben dat het daar byz heet is / bezmits het in die tijt daar weinig nacht is; 't welk nootzakelijch / by lange zonnezschijn / grote hitte moet bezoozaken / daar booz het gzaan in korte tijdt zijn volkome rijpheid krijgt / en dikwijls in de tijt van zes weken / uit en in de zak gebaan / dat is gezaait / geooft en geboezt word.

Boozts / dewijl men / weinig jaren geleden / dooz de bzandt grote schade heeft

't Hof van de Gouverneur.

Kaarhuis.

Lading plaats voor de schepen.

Goetkoop lijf tocht.

heeft geleden / zo heeft men onlangs een zeffelijch bezkiant Hof van steen gebout / met punten bezzien / daar men stukken geschut kan in leggen. Dit gebou is zeez groot / en drie bezwulften boven malkanderz hoog; en alle deuren en bensters zijn van dubbelt pzez. Dit Hof word het Duitsehe Gasthof genoemd. Hier bezre van hiez is noch een ander Hof / niet wel zo groot / in 't welk de Russchen hun Waren bezgen; 't welk noch niet geheelijk volbout is / maar daar aan echtez met grote blije getwezt word. Alle de goederen / die van boven komen / of uit de Zee met de schepen ingeboezt worden / moet men daar in bzingen / zondez iets andezs / als een monstez / daar uit te houden. Hier Kooptman / die op / of in Archangel handelt / heeft daar zijn bezondere gewelfde Kamerz / van de welke hy jaazlijks een weinig gelt tot huuz geest. De voornaamste Waren / die uit Moskovien geboezt worden / zijn Potasch / Weedasch / Hennip / Calk / Bek / Teez / Masten / Tuchten / en bonte Wollen / die daar van aldezhande stach zeez kostelijch gebonden worden; daar tegens men aldezhande gemaakte toeken / Drogerpen / Spicerpen / en Wijnen weez inboezt / van al het welk men zware rollen moet betalen.

Wat de Stat selbe aangaat / zy legt voornaamelijk in de langte / gelijk een bezkeerde halbe Maan uitgestrekt / en heeft geen grote bzeette. Van de Tzaanputten tot aan de Bleschhal heeft zy een lange straat / uit twee rijgen van huuzen bestaande / de welken zich tot aan 't Engelsch Hof (zekere plaats / daar d'Engelsche Kooptieden hun Pakhuizen hebben) strekken. Hier op volgt het Duitsehe Hof / tot aan 't Slot; daar men veel Pakhuizen ziet / uit twee grote voltinmezde straten bestaande. De Stat is zeez moerassig na de Lantszijde / daar in de wintez zomtijts Wolven en Beren gebonden worden. Aan d'andere zijde van 't Slot is de Stat bzebez; en heeft daar een zeffelijche Kerke en Klooster. Hier by staat een Cooren / daar in men een Huuzwek bind / 't welk van een Hollandsch Maestez gemaakt is / en zo wel met Duitsehe / als met Russche letteren d'uren aantoyft / en echtez / in de tijt aan te wijzen / naaz de Russche wijze geregeert is: Want de Russchen beginnen hun dag met d'opgang van de Zon / en hun nacht met bez zelfde ondergang te rekenen; in boegen dat de klok een uur naaz d'opgang der Zon een staat / en desgelijks een uur naaz bez zelfde ondergang. Men bind 'er bezscheide Duitsehe Huisgezinnen / die hiez hun vaste Woning / en hun Predikant hebben / gelijk ook een kleine Kerke / in de welke / tezwijl de handel daar gedzeben word / veel Coezhoozbez komen.

De Waartuigen der Russchen / die men hiez bind / zijn Boten / hiez boeren naaukeurighijk beschzeben / en die zy Dossenik noemen / en Bazken / de welken / met zware goederen geladen / in 't boozjaaz / met het hoog watez / af komen drijven / en / hun last geloft hebbende / 't Archangel booz weinig gelt bezkocht en gestoopt worden; dewijl het al te kostelijch zou vallen / hen de ribiez weez op te boeren / om dat het hout / gelijk ook het bzanthout / 't welk men de badem booz tien of twaalf stuibez kan kopen / daar zeez goet hoop is. Zy hebben noch andere waartuigen / Lotjaas genoemd / die ten meestendeel open zijn / en achtez slechts een huuz hebben / en een enkel zeil voeren; ik heb 'er ook achtez met een Bezaantje gezien. Met deze waartuigen boeren zy

Twee grote Houten voor de goederen en Waren tegen de brant gebout.

Waren die daar uit en in gevoert worden.

Gelegenheit van Archangel.

Tijtrekening der Russchen.

Vaartuigen der Russchen.

oerz de witte Zee / langs de Lapsche Kust naaz Kola / en andere plaatsen / daaz omtrent gelegen / ja zelfs na Roba Zembla. Dit baarzuig is weinig grooter / dan een Dinkje / daaz zy noch een roeschuitje / van hen een Kaarabas genoemd / inzetten / of anders een Lotke, 't welk een Tol is / uit een Boom gehouwen / van de welken duizenden in 't landt gebonden worden : want zy baren daaz mee de rivier op en af / en halen hen / als zy tez voorgenome plaats gekomen zijn / uit het water / en brengen hen in hun huizen / schoon de zelbe verre landwaarts in staan ; want zy zijn zeer licht ; en men kan hen voor zeer weinig gelt kopen / doch echter naaz dat zy groot zijn : want men vind 'er / daer zeven of acht menschen / en ook daaz niet meer / dan een of twee / met enig weinig goet / in konnen wezen. Daaz ziet ghy 't geen / dat ik van Archangel / en van des zelfs gelegenheit en Handel te zeggen had / en hier mee zullen wy ons weer tot het bezvolg van onze reis keeren.

Zevende H O O F T - S T U K .

Vertrek van Archangel. Overvloed van Vruchten, en goetkoop Lijftocht. Albasterbergen. Geschenken tot de Maaltijt van zijn Excell. Schenkerke, een Stat, onlangs afgebrand. Verschijning van de Gouverneur van die plaats, die van zijn Excell. vergast word, en zijn geschenken aan hem doet.

Vervordering van de reis.

Op Zondag / de tweentwintigste van September / 's uchtens vroeg / quamen wy / met acht Boten / gelukkiglijk te Kholmogza / vijftig Woest / (van de welken vijf voor een mijl gerekent worden) van Archangel. Deze vaart was zeer aangenaam / uit oorzaak van de dikke en schaduwachtige Mastboschen / groene belben / en clezlijke akkers. Kort / wy zagen alles / dat hant en oog bezgenoege kon. Wy waren wel in de nacht met vijf / of zes andere Boten bast geraakt / maar wiezden haast weer los. Des namiddags voeren wy weer voort met de zelfde koelte / en snelle voortgang / en hadden nu en dan aan weezijden bescheide Dozpen. In deze nacht / tot aan de volgende dag / de drieentwintigste zijnde / des middags / waren wy niet meer dan omtrent zes mijlen geboort ; en na dat wy aan 't voort van zijn Excell. ons middagmaal hadden gehouden / voeren wy met ons tien / of twaalfen naaz de wal / en gingen een weinig landwaart in / daaz wy nu het aangenaamste gezicht van akkers met Koozn / Hennip / Kool / Kapen / Kammelatsen en andere aardgewassen / en dan van bezmakelijke Boschen van albezhande Bomen met rode / gele en groene bladen genoten. Hier zagen wy gebroke landen / ginder Springbronnen / en het schoonste water / dat van 't begerge afvalt. Ik zelf trad tot bescheide malen aan lant / en plukte daaz rode / blaauwe en zwarte Halbezien / zeer schoon bar gewen smaak / die daaz in 't wilde wassen. Men vind 'er ook een grote menigte van

Overvloed van vruchten, en goetkoop van levensmiddelen.

van Bzembezpen ; en wy gingen 'er somtijds deur de Dozpen / die hier in grote menigte zijn / en kochten 'er twaalf / ja achteen Eperen voor een stuibez / een Gans / een Hoen voor twee stuibez / een grote Kezhaan voor twee / of drie stuibez / een Deltshoen voor een stuibez / en zo veel zoete Melk / als men met zyn zessen of achteen kan dzinken / voor een stuibez / en zo voort.

Op Dzydag / de zesentwintigste van September / des namiddags / quamen wy / na dat wy in enige dagen weinig geboort hadden / (om dat wy somtijds aan de gront geraakten / en dan een lange wijl moesten zitten) in de Kailles / of Albasterbergen / daaz ik / en bescheide anderen in deze bezwulften / van de natuur gemaakt / en zeer wonderlijk in aan te zien / in gingen. Tusschen d'acht- en negentwintigste had het sterck geboren. Wy kregen weer / voor een korte tijt / een tamelijke koelte / en zeilden voort tot in de namiddag / eer zijn Excell. het gewoon teken tot de Maaltijt gaf / te weten met twee scheuten met geschut / slaan op Kietzommen / en blazen op Trompetten. Toen wy aan voort gekomen waren / moesten wy noch naaz de boot van de Kik wachten. Zijn Excell. had echter een snoek in zyn boot laten toemaken. Onder tusschen quam de Kazrebag / van de Golwa, of onze Pristaaf aan 't voort van zijn Excell. met enige schuttels met Spijs / en een Pastep / die gelijk hy zeide / de Gemalin van de Golwa selbe toegemaakt had / daaz mee hy zijn Excell. tez oorzaak van zijn Naamdag / die op heden voorziel / bezerde. De Dienaars / met Bier en Blandewijn beschonken / keerden weer om met een vleesch met Spaansche Wijn / voor de Gemalin van de Golwa, die de Pastep toegemaakt had.

Wy voeren in de volgende nacht / daaz in het sel vroom / met tamelijke spoet voort / en quamen des uchtens / omtrent te tien uren / op de dertigste van September / aan het Dorp Ossinua / 't welk de tweede plaats was / daaz wy van volk bezandeden / de welke onze boren / als het stil / of tegen de wint was / voortzok. Toen ik / met onze boot / daaz quam / was zijn Excell. met zyn boot alree voor de wal / en wiezd tezfont van de Boeren uit dat Dorp met dit volgende beschonken : tweehonderz Eperen / twaalf Hoenders / twee Gansen / acht Schapen / vijf Biggerjes / en een bet Dazken / dat zy met touwen om de hals en 't lijf gebonden hadden / en van zes Boeren voortgebracht wiezd / en meer dan twee honderz ponden woeg. Zy brachten ook twee witte vette Offen mee. Twee uit de Gemeente lebezden / uit de naam van d'andere / deze geschenken : deen van hen had de lijst daaz af / en d'ander dee 't voort. De geen / die 't voort dee / kreeg een halbe / en d'ander / die de geschenken obezlebezde / een hele Koebel / pbez op twee Kijksdaalderz gerekent / maar alle d'anderen wilden / ('t welk aanmezkenwaezdig was) geen geschenken ontfangen / ja belgden zich van dat men hen de zelfden aanbod. Deze lieden / de ruimte van Bier en Blandewijn ingenomen hebbende / bezzokken. Onze Sotnik / of Kapitaan / die zich by ons hield / om ons te geleiden / en die hier of vijf dagen te dooren voortgezonden was / om te maken dat de nieuwe Tzekkers tot de bezwiffeling vaezdig zouden wezen / quam ondez tusschen weer by zijn Excell. met bericht dat de genen / die ons voortzeken

Albasterbergen.

Seinteken tot de Maaltijt.

Geschenken van de Golwa.

Ossinua, een Dorp.

Geschenken van de Boeren aan d'Ambassadeur.

Schenkerke, een afgebranden Stat.

ken zouden / in 't velt gereet stonden / gelijk ook de Gouverneur van die landstreek / en de het gehele Waga / of Landvoogd / die meer dan tachtig mijlen groot was. De Stat / daar in hy zijn Woning hield / werd Schenkerke genoemd / en was / twee maanden geleden / afgebrand. Zijn Excell. in hy zich ontboden hebbende / zond in / beneffens Monfr. van Asperen, aan de Gouverneur / Gregorie Philimonovits Nariskin genoemd / om hem te bedanken voor de goede voorzorge / die zijn Ed. toonde in de Tzekkers alree vaerdig te hebben / en om dat hy hun getal verminderd had; (want wy hadden verstaan dat d'Engelsche Ambassadeur / de Graaf van Carlile, op de zelfde plaats drie dagen lang naar Tzekkers / om zijn Bote boot te tzeaken / had moeten wachten / en eindelijk voor zijn eige gelt volk huren; over 't welk zijn Zaarsche Majesteit zo bezwaamt had geweest / dat hy drie van de Volkbestelers had doen ophangen / en aan d'Ambassadeur zijn uitgespote gelt weez doen tellen) en ook om van hem te bezoeken dat het hem zou believen deze middag by zijn Excell. d'Ambassadeur op zout en groot (zekere wijze van spreken onder de Russchen) te Maaltijt te komen.

De Schrijver aan de Gouverneur gezonden.

Kleding van de Gouverneur.

Wy dan / onze affcheit genomen hebbende / om het geen / dat aan ons befaft was / te voltreken / zagen / toen wy een weinig voortgegaan waren / in 't ruime velt hoorde een grote menigte volk / wel vijf hondert sterk / en nader komende / de Gouverneur in 't ope velt / op een bankje zitten / met al 't volk rontom hem. Hy had een groene lakensche rok aan / met tigezsporen geboort / en daar onder een gele azmozijne rok / en daar onder een van Kazma zijn voot Satijn / met parele knopen; een kostelijke kraag met Parelren om zijn hals / en een czeerlyke muts / met schone Parelren daar op geborduurt / en kroonwijze gemaakt. Toen ik mijn boodschap gezegt / en Monfr. van Asperen de zelfde bezaamt had / bezourschuldigde de Gouverneur zich voor van dat hy niets had / daar mee hy zijn Excell. d'Ambassadeur kon onthalen / bezmits hy uit de hant van de Stat niets had geveert; daar hy byboegde / dat hy meer dan hondert Roebels aan alderhande sterke wateren / en alles / dat hy bezat / had bezouren. De Sornik / of Capitein / die tot onze geleide bestrekte / zeide onderzuffchen aan Monfr. van Asperen, dat de Gouverneur wel wilde dat zijn Excell. d'Ambassadeur hem op d'Over te gemeet zou komen; daar op wy geen antwoord konden geven. Wy overreden hem echter zo verze / dat hy zeide dat hy te Maaltijt zou komen; en daar op keerden wy weez naar zijn Excell. na dat wy met de Gouverneur een schaaltje Brandewijn / en een glaasje Bier op de gezondheid van zijn Excell. hadden gedronken / daar op hy zich / gelijkt ook alle d'Omstaanders / zeer laag / ja tot byna op d'aarde / neederboog. Ik / die een tegenzin in dat stinkend goet heb / en op die tijt niet al te frisch was / wilde weigeren het geen / dat ingeschonken was / geheel uit te drinken; 't welk echter wezen moest / om dat de Gouverneur / schoon hy zelf een quade keel had / en niet wel te pas was / het zelfde op de gezondheid van zijn Excell. d'Ambassadeur uitgedronken had.

Tozt daar na b'rscheen deze Gouverneur Gregorie Philimonovits, Broeder van de Gouverneur van Ostinga / te vaert op een schone Vos / met een kostelijke Sabel / en schaberak. Onze Pristaaf, op een wit Paert zittende / reed aan

aan zijn zijde; en reed onderzuffchen af en aan. Zy hadden rontom zich wel zeven / of acht hondert Mannen: Want de menigte was onderzuffchen te zamen gekomen; en de Gouverneur was wel twee uren lang onder weeg op een weeg / die geen vierendeel uurs lang was. Alle de Blaggen en Wimpels waalden van de boot van zijn Excell. af. Hy zelf zat boven in de rode tent; en wy alle stonden in de boot bezvolgens in een rijg / van de plank af / die tot een bzug / of overgang bestrekte. De Maarschalk / en Monfr. van Asperen wiezden onderzuffchen naar de Gouverneur gezonden / om met zijn Ed. te spreken / en byachten weez bescheit aan zijn Excell. De Gouverneur / aan de plank van de boot / die tot een bzug om in te treden bestrekte / steeg van zijn Paert af / en gaf aan ons alle de hant. De Maarschalk geleide hem / in de boot gekomen / by zijn Excell. d'Ambassadeur / die hem beleefdelijk ontfing / en voorts beneden aan de tafel bracht / daar hy hem aan de hoge hant zette. Toen zy beneden gekomen waren / wiezden de vier stukjes geschut afgeschoten / op de Trompetten geblazen / en op de Keteltrommen geslagen. De spijs / in gezoden / gebaden / Denezoenen en Pastepen bestaande / wiezden in beezrien schutels opgedischt; daar het nagerecht op volgde. Over de Maaltijt wiezden / alrijt staande voets / de gezontheden van zijn Zaarsche Majesteit / Alexy Michailovits, door Godes genade van geheel groot / klein en wit Ruschlant zelfs / Ezo / van de Zarevitsen / of Keizerlyke Princen van Moskoben / van des Keizers Schoonbader / van de grote Veltheer / Knees Jurie Alexowits Dolgeruski, van deze tegentwoordige Gouverneur / Gregorie Philimonovits, en van bescheide andere Heeren in Ruschlant / uit een grote zilbere bezgulde Pokaal / die men 'elkens vol Wijn schonk / gedronken. In 't instellen van yder gezontheit wiezden alle de stukjes afgeschoten; en men bleef op de Trompet / en sloeg op de Keteltrom / dat ook / tezwijl yder dronk / desgelijks gedaan werd. Men moest 'elkens de Wijn zuiver en schoon uitzinken; want de Russchen mekten zeer naau daar op. In boegen dat 'er veel van deze gezontheit dronken / als zy behoefden. Eindelijk dronk men op de gezondheid van de Gemalin des Gouverneurs / uit een kleinder zilbere Pokaal / die / toen men omgedronken had / weez aan de Gouverneur quam / om de zelfde uit te drinken / en voorts ons alle te bedanken. Toen hy de Wijn uitgedronken had / schonk zijn Excell. deze Pokaal aan hem / die / zich bezourschuldigende / zeide dat hy zulks niet verdient had / en dat het voor zijn Excell. schadelijk zou wezen zijn goet weeg te geven; 't welk een Russche Compliment is.

Tezwijl wy over Maaltijt zaten / quam 'er een geschenk van de Gouverneur aan zijn Excell. te weten een witte bette Os / twee Schapen / twee Banzen / enige Hoenders / een Endvogel / een vat Brandewijn / een vat Bier. Wy verstonden ook aan de tafel / dat het Gouvernement van deze Gouverneur jarenlijks zeventig duizent Roebels aan de Keizer tot inkomst gaf. Tezwijl woonders van deze landstreek hadden / voor de heezschapp van deze Gouverneur / met duizent Roebels uitkoop van scharting gemaakt / om van een Gouverneur bezuid te zijn; daar uit men giffen kan hoe veel de Gouverneur van die tijt zijn Zaarsche Majesteit van zijn inkomst hebben kunnen ont-

Grote toevloeying van menschen.

De Gouverneur by zijn Excell. te gast.

Gezontheden gedronken.

Geschenken van de Gouverneur aan zijn Excell.

houden. Da de Maaltijt ging zijn Excell. met de Gouverneur / om de Paerden te bezichtigen. De Gouverneur / Pristaaf, en de Kapitein / bezvielen in 30 hazde woorden tegen malkander / dat het tot slagen uitboort. Zp scheidden eindelijk van ons; en wy bezochten ook met onze boten. Deze plaats / Esfinua genoemd / legt van Bestinga zestig uren gaans. In de volgende nacht boort het 30 stek / dat men op bezcheide staande wateren kon loopen.

Achtste HOOFD-STUK.

Kommer in de reis, uit oorzaak van de vorst en ondiepten. Verscheide Dorpen. Koomt te Jagres. Grote toevloeying van menschen. Vreemde wijze van straffing. Deurtrekking deur verscheide Dorpen.

Op Dingsdag / d'eerste van October / 's uchtens boog / hzeeg zijn Excell. twee Papen aan boort / die aan zijn Ed. bezcheide Hoenders en Eperen bezeezen / en / volgens de gewoonte beschonken zijnde / weez bezochten. **O**p de dazde / des uchtens boog / hoeren wy boort beel hoge steile Berzen / die tez slinke hant van ons waren / en van bezwe de Texra Sigillata / of gezegelde aazde geleken. Des namiddags / omtrent te drie uren / quamen wy / met veel moeite / die wy hadden in ons wezp-ankerz gedurighlyk uit te brengen / aan een schoon Dozp / tez rechte hant van ons / daaz wy enige tijt stil moesten wezen / om bezcheiden van onze boten / die achtergebleven waren / in te wachten. Wy hielden daaz ons Middagmaal; en zo haast de boot met Paerden / die tzagelijkt boortkonde / een groot stuk weegs boortuit was / deden wy onze boten ook weez boortzekken. Onze Trekkers konden tamelijc wel boortkomen / bezmits de weg boort de boort hard bezvoren was. In de nacht was 'ez weez enige hapering / om dat 'ez bezcheide boten aan de gront vast geraakten / en van anderen de Treklijnen hzaken; 't welk grote bezhindering gaf.

Op Vrydag / de vierde van October / 's uchtens met de koomst van de dag / tzaden de Hofmeester en ik aan lant / met mijn Roez op schouder / op hoop van enig wilt te schieten. Wy gingen wel drie of vier uren lang deur Boschen / en Dalen / en obez Beekjes / daaz men niet / dan met groot gebaaz / kon obez komen / dewijl men dikwijls op een enkelde spaaz daaz obez moest gaan / schoon zp somtijcs wel twintig boeten wijt waren. Wy quamen daaz na in twee Dozpen na malkander / zondez ters te kommen bekomen / om dat wy de spraak niet kenden / en om dat het volk / 't welk bang boort ons was / wechliep. Eindelijk / na dat wy drie uren gewacht hadden / quam een van d'onzen / die de Russische taal kon spreken / by ons / en maakte dat wy zoete Melk / Kroom en Bzoort boort ons gelt hzeegen. Zijn Excell. quam / met zijn boot / ook aan 't Dozp / daaz hy enige tijt moest blijven / om d'andere boten / en bezonderlijc de boren met de Paerden / en de Keuken in te wachten / van de welken de leste / die beide

Vervordering van de reis.

beide zijn ankerz bezvoren had / niet / dan zeez spade in d'abont / quam: in boegen dat wy / niet daaz naaz wachten duzbende / onze affcheit van zijn Excell. namen / en pdez naaz zijn boot ging / om het geen / dat hy daaz zou binden / 'eten.

Op Zaterdag / de vijfde van October / quamen wy / omtrent des middags / aan 't Dozp Piesna Copma / zo bezmakelijc / als ik noch enige plaats gezien had; en dewijl de wint enigzins goet wiezd / zeiden wy een wijt tijcs; en toen de wint stil wiezd / hielden wy ons Middagmaal / ondez 't welk wy / bezmits 'ez weez enige hoelte quam / weez zeil maakten. Maaz tegen d'abont moesten de Jeriese / of Matrozen / uit oorzaak van de kromte en stilte / weez in de lijn / en onze Boten boortzekken.

Op Zondag / de zeste van October / 's uchtens omtrent te zeven uren / quamen wy aan een zeez schoon Dozp / Virgna Toyma genoemd / dat twee zezfelijke Trekken met zeez tiezlike Coorens heeft. De Wollen en hzuiffen daaz boben waren zeez net / en met blik beslagen. Wy hadden hiez goede wint / en snelle boortgang. Maaz dewijl het stil wiezd / en de baart hoortig was / konden wy niet / dan 's abontz omtrent te negen uren / onze Maaltijt houden / bezmits de boot met de Keuken niet eezde by ons kon komen. Zo haast wy aan de wal gekomen waren / tzaden enigen van d'onzen aan lant / en maakten huuz / niet alleentijc volgens onze gewoonte. Maaz zp wiezpen 'ez ook enige komen in / en staken mee drie of vier oude verballen gehuchten aan / tot Dzeuchdeburen / en viering van de betwinning der Keizerschen / en obez de doot van Turenne. Wy hielden een bzolijke Maaltijt / schoon wy nooit zo spade geeten hadden / en dzonken malkander veel boortname gezontheden toe.

Des Maandags / de zebende van October / 's uchtens wel twee uren boort de koomst van de dag / quamen wy te Jagris / daaz / zo haast als het dag geworzen was / enige der aanzienelijsten uit de Gemeente met geschenken by zijn Excell. d' Ambassadeur quamen. Deze geschenken bestonden in twee of drie lange Cartwebzoden / hondertenbijftig Eperen / drie Endbogels / vijf of zes Hoenders / twee grote Schapen / enz. Zp wiezden / volgens de gewoonte der Russchen / met Brandewijn beschonken / en bedankt / en dus gingen zp weez heen. Wy schliepen groot bermaak in de menschen van deze plaats op d' Oeber / en Bergen te zien staan. Zp bestonden uit Mannen / Wijben / Jongens en Kinderen: ja wy zagen 'er ook Wijsters / die zeer zeiden te boort schijn komen; want de Wijben zelven liepen somtijcs wech / als zp ons zagen. De menigte was te grote / om dat 'er wel vijf hondert Mannen by waren / die tegen onze Trekkers zouden wisselen / en onze boten boortzekken; daaz noch de Trekkers / die ons boortgezochten hadden / byquamen; 't welk het getal te grote maakte. De Somnik / of Hopman had / twee of drie dagen te boren / deze Trekkers by malkander gezocht; en nu wiezden zp van de Golwa, of Pristaaf gemonstert. De Schipper van de Keukenboot hzeeg op de boot van zijn Excell. de Battogge, 't welk dus toeging: hy wiezd tot op het hernd ontkeed; en op zijn hoof / en achter hem gingen twee Strzeltsen of Soldaten zitten / die / pdez met een dun rijste in de hant / hem fel op de rug sloegen. Dit is een zeez gemene wijze van straffing onder dit volk; en dewijl zp daaz

Koomt aan enige Dorpen.

Vreuchdevuren over de doot van Turenne.

Koomt te Jagris. Geschenken aan zijn Excell.

Grote toevloeying van menschen.

Vreemde wijze van straffen.

toe dunne teentjes gebruiken / 30 dzingen de zelfden dikwils 30 diep in de hult / dat de bloedige stramen te boorzschijn komen. De Strzelisen / of Soldaten laien zich gaerne tot d'uitboering van deze straffen gebruiken / bezmits het by hen niet boorzschande woord gerekent / ja ook zwaarder straffen / zelfs aan misdadigen / uit te voeren. Dit Doorp legt / als men van beneden kooft / aan de rechte hant / op een hoge berg / wel zesendertig mijlen van Oestinga ; en dit is een plaats / daar wy / deze rivier opbarende / nieu volk / om het baaztuig boozt te rzeiken / hzegen. Wy boeren omtrent te tien uren van daar. Enigen van d'orzen / aan lant getreden / bezmits ons baaztuig langsamelijc boozt / hoochten van de Boeren enige Hoenders / het stuk tot een stubez / acht Besthoenders booz drie stubezs / vijftien Eperen booz een stubez / enz. Wy moesten de volgende nacht aan lant stil leggen / om de Paerzdeboot / die bezre achtez was / in te wachten.

Goetkoop
spijs.

Bejening
van ver-
scheide
Dorpen.

Ouspara,
een Dorp,
daar zijn
Excell. de
zijnen in-
wacht.

In de volgende dag / d'achtste van October / 's uchtens te zeven uren / begaben wy ons alle onder zell / en / t'acht uren een harde koelte hziggende / zell den boozt. Wy boeren binnen korter tijt booz by verscheide kleine / en echtez schone Dorpen / die ik niet alle zou konnen noemen. Des namiddags ten drie uren trokken wy booz by het Doorp Perimogoria / dat aan de rechte hant op een hoge berg legt. Dit Doorp / dat warelijc zeez zeffelijc is / heeft twee of drie Kezken / met schoone Torens. De boot / daar ik in was / geraakte / uit gozzaak van de grote kromte / aan lagez wal / daar wy wel twee of drie uren zellens mee spilden. Des abonts te zeven uren hield de boot van zijn Excell. om d'anderen in te wachten / stil aan 't Doorp Ouspara / mede aan de rechte hant gelegen. 't Is zeker dat wy in deze dag met zeilen meez gebozdezt hadden / dan wy anders met rzeiken / en 't wez-ankez uit te bzingen / in diez dagen gedaen zouden hebben. Zijn Excell. tot Ouspara gekomen / dee grote bureen op de bezg stoken / om tot bakens booz de boten / die na quamen / te bezrzeiken : want de Keukenboot quam niet eerdez / dan 's nachts te half elven ; in boezgen dat wy ten elven noch aan tafel geraakten / en tot ober middeznacht ober Maaltijt zaten. Zijn Excell. om ons bezdziet in deze laagzame reizje te bezbzijben / wilde dat wy ons op het beste / dat men hiez konde / somtijden zou den bezlustigen / en gaf ons daar toe met d'aangenaamheit van zijn onderzhande zeez gunstige aanleiding ; waaz by wy dan dikwils met aldezlep bezmaakelijc redenen de tijt zeez genoeglijc doozbzachten. Toen de Maaltijt gedaen was / gingen wy met bezlof van zijn Excell. pdez naaz zijn boot / om te rusten / en de Paerzdeboot / die bezre achtez was / in te wachten.

Op Woensdag / de negende van October / met de koomst van de dag / quam de Paerzdeboot by ons / die wy boozt deuz lieren baren / op dat hy een stuk weegs boozuit zou wezen / eez wy ons weez tez baazt zouden begeben. Met d'opgang van de Zon wiezd de wint wakkezdez ; en wy / ons onder zell begebende / geraakten hem weez booz by / gelijc ook d'anderen ; in boegen dat hy weez achtez bleef. Deze boot was grotez en hzedez dan alle d'anderen / en had / tot zijn lading / drieentwintig Paerden / en het bez tot de Keuken wiezd 'er ook t'elkens in gebzacht : in boegen dat zijn zwaazheit grotelijcs aan hem hindezde / om boozt te komen.

Toen

Toen wy een stuk weegs van Ouspara booztgebaren waren / quamen wy aan een schoon en groot Doorp / Spaaschzaasnopora genoemt / daar / toen bezrien dagen geleden / meez dan vijftig stoben / of hutzen / afgezant waren. Wy boeren daar na weez enige Dorpen booz by / en zagen toen aan de sinke zijde een schoon Doorp / Sloetka geheten. Twee of drie uren daar na hadden wy aan de rechte zijde van ons het Doorp Juriedefnabolok / 't welk wel de helft weezdez te watez / dan te lant van Ouspara legt. 's Abonts te zeven uren / dewyl het stil gewoorden was / hielden wy ook stil / en deden daar omtrent ten negen uren onze Maaltijt. Men achte deze plaats op de helft tusschen Jagzis en Oustinga. De Paerzdeboot bleef weez achtez tot aan de volgende uchtent.

Bejening van
verschide
Dorpen.

Donderdags / de tiende van October / 's uchtens boez / begaben wy ons weez op de reis. Wy konden niet zeilen / maaz moesten ons met rzeiken / en met het wez-ankez uit te bzingen / behelpen. Wy quamen aan zeker zeffelijc Klooster / daar zijn Excell. boozt van een Monik bezzoet / en met drie Klooster-broden / die te zamen omtrent vijftig ponden wogen / met Eperen / Melk en Room beschonken wozed. Wy boeren in deze dag booz by verscheide Dorpen / gelijc ook op Wybdag / d'elzde van de zelfde maant / en onder anderen booz by Komorizza / en Bourowetzka. Wy hzegen diez een tamelijc koelte / die ons ober de meeste broogte van de Boerasse hielp / zekere plaats / tusschen de daztig en bezzig Woest / of omtrent zeven mijlen van Oustinga gelegen. Des abonts quamen wy tegen ober het Doorp Stefphaan-Archidiak Wandokkourski / daar wy diez / of diez van onze boots / die achtezgebleven waren / inwachten. Wy slokten onder tusschen grote bureen op den bezg / ten deel ons te wazmen / en ten deel om tot een bakem booz de achtezgeblede Boten te bezrzeiken. De Keukenboot quam niet booz 's abonts te tien uren : in boegen dat wy / in plaats van op de middag / onze Maaltijt tez middeznacht hielden.

Wy deden / zo haast wy goeten hadden / ons weez booztzeiken / en quamen 's uchtens boez / den twaalzden van October / aan verscheide Dorpen / die aan weezzijden van de baazt lagen. Aan de sinke handt lag een zeez groot Doorp / Worhlofemskakritzesta genoemt / daar wy de gehele dag / en de volgende nacht stil waren. Want de toezierende van de Paerzdeboot was des uchtens by zijn Excell. gekomen / met bericht dat de Paerzdeboot op de Boerasse / daar op zijn diepste niet meez dan diez spannen watez stond / vast was ghebleven. Zijn Excell. dit bezstaan hebbende / zoud de Loets / met diez Mannen van pdez boot / te zamen eenentwintig uitmakende / bezwaazts / om met de genen / die 'er alree waren / de boot / soo het watez niet hogez wiezd / te lichten : 't welk op deze volgende wijze gedaen wozd. Aan weezzijden springen de Zeriefen of Matrozen oberboozt in 't watez / en steken grote stoken onder de boot deuz / die zy aan weezzijden met hun schoudez opheffen / en dus oberbzingen. Doch dit bleef ongedaan / dewyl 'er enige koelte quam / die hen de zeilen dee hzetzten ; en meez dan negentig Mannen trokken in de lijn ; en in dezez boegen quam de Paerzdeboot noch 's abonts / hoewel zeez spade / by ons.

E

Tewijl

Steile
Berg.

Terwijl wy hiez stil lagen / gingen wy naaz 't Doorp / om dat te bezichtigen. Maar wy moesten langs zulk een steile Berg ophlimmen / dat wy van Archangel af / tot hiez toe / geen zo steil gezien hadden. Op de Berg waren in bezcheide plaatsen palen in geslagen / daaz aan bezcheide stocken / aan malkander gebonden / van hoven nederwaarts hingen / om zich / in 't ophlimmen / daaz aan vast te houden. Wy bonden aan zekere plaats van deze Berg een trap / daaz af de tredtjes van kleine houtjes / die wijt van malkander lagen / gemaakt waren. Wy telden echtez / eez wy hoven quamen / honderz en daztig trappen / en die zeez steil. 's Abonts spade / toen de Paerzdeboot by ons was gekomen / staken wy naaz d' overzijde / daaz wy de geheele nacht bleven. De Priestaaf, en de Sotnik, Anthon Lukianowits, waren des middags booz uit naaz Oustinga gegaan / om te bezorgen dat wy Pausen / of Lichters / om de hoven te lichten / zonden huzigen; dewijl wy anders niet konden boozt geraken / om dat 'ez niet meer dan twee of drie spannen waterz by Oustinga is.

Op Zondag / de daztiende van October / 's uchtens broeg / maakten wy weer zeil; maar konden niet veel booztkomen / bezmits wy 't elkens de Paerzdeboot / die dieper ging / en zwarelijk over de dzoogte kon geraken / moesten inwachten. Zijn Excell. zond onderzuffchen alle de Jeriese / of Matrozen van zijn / en ook van onze Boot naaz d' andere baaztuigen / om de zelfden / d' een na d' ander / over te trecken. Zy trokken aan weezijden van 't water / en brachten dooz deze middel de hoven spoediglijk over. De Paerzdeboot / de leste zijnde / wiezd van wel dziehonderz Mannen boozt gezocht.

Des Maandags / de veertziende van October / na dat het in de nacht zeez dicht gesneet had / en wy dieshalven / en om de grote duisterheit / niet meer dan zes woest / ruim een mijl weegs / boozt geraakt waren / quamen wy des uchtens / omtrent te negen uren / aan 't Doorp Nikola / en daaz na aan bezcheide andere Doorpen en Kloosters. Na de middag / te vierz uren / bonden wy ons in het Doorp Kristiga / niet verre van het Doorp Sienega / daaz wy onze Maaltijt zeez spade hielden. Zijn Excell. ontving hiez van enige Beampren upt Oustinga dit volgende geschenk:

Acht grote Bzoden.

Tien kleine Bzoden.

Dyff Pasteyen.

Drie Schuttels met kleine Pasteyen.

Een Emmez met dubbelde Bzandelwijn.

Twee Emmez met enkelde Bzandelwijn.

Twee Emmez Mee.

Dierz Emmez Biez.

Men braagde ook aan zijn Excell. hoe veel Huizen hy ten dienst van zijn Ed. en van zijn gestoet behoefde. De Paerzdeboot wiezd 's namiddags booz uit gezonden / om in de volgende uchtent broeg te Zaaz Constantijn te wezen / en daaz ontladen te worden / dewijl het zes Woest van Oustinga al 't ondiep is.

Op Dingsdag / de vyftiende / 's uchtens broeg / gingen wy in onze Bronk-
kleede

Geschen-
ken van
Oustinga
aan zijn
Excell.

kleederen naaz de Boot van zijn Excell. bezmits wy meenden dat wy in deze dag 't Oustinga gekomen zouden hebben. Maar wy konden niet booztkomen / uit oorzaak van de grote dzoogte / te meer dewijl 't in de nacht zo hard gebzoren had / dat de rebiez in bezcheide plaatsen dicht lag. Des middags wiezden alle de Paerzen te Zaaz Constantijn gelost. Zy waren alle vet en weefderig; en de Stalmeezter reed met hen boozuit naaz Oustinga / terwijl wy zo veel als mogelijk was / de rebiez opboeren.

De Paer-
den ge-
lost, en
naar Ou-
stinga ge-
zonden.

Negende H O O F T - S T U K.

Beschrijving van de Stat Oustinga, en koomst in deze plaats. Bezoek en geschenken aan zijn Excell., die de Gouverneur, en andere Russchen, ter Maaltijt onthaalt. Verscheide andere geschenken aan zijn Excell.

W Oensdags / de zestiende van October / met het krieken van de dag / maakten wy weer zeil: want wy hadden de gehele nacht stil gelegen / bezmits de Schippezs / uit oorzaak van de dzoogte / niet by donkez durben varen; te meer dewijl 't in de nacht sterk gebzoren had. Wy kregen Oustinga haast in 't gezicht. Deze Stat legt zeez vlak en bezmakelijk aan de rebiez de Soचना, en beztoont zich zeez tierelijk gelijk een halve Maan. Zy heeft diez of vyf booztreffelijke grote kerken / van steen gebout / en een heezlijk groot Klooster / van gelijke stoffe gemaakt / met veel bezweefde plaatsen / daaz de Klooplieden gemeenlijk hun Goederen en Waren in leggen / om tegen de brandt beschut te zijn. Men zegt dat dit Klooster van een Duitschman / die de Godtsdienst der Russchen aangenomen had / gebout is / welkz doot lighaam / gelijk de Russchen boozgeeben / noch veel wonderdaden doet. Een Archimedrit, die Oberste van de Monnicken is / heeft hiez zijn Woning.

Beschrij-
ving van
de Stat
Oustinga.

Wy / met onze boot gelukkiglijk over de dzoogte geraakt / zeilden met een goede wint een stukweegs boozuit. Maar zijn Excell. daaz over gekomen / dee een of twee seinscheuten / en liet een Sjouw wapen; in boegen dat wy onze boot weer de rebiez moesten laten afdzijben / om het Bootshoek te gebzuiken / en d' andere hoven / d' een na d' ander / over de dzoogte / by of zes Woest van Oustinga gelegen / over te helpen. Over boot wiezd van wel twee honderz Mannen overgezochten; en de lijnen braken tot bezcheide malen / eez zy alle over waren. Toen dit gedaan was / hield zijn Excell. de Maaltijt / doch byz kort; en daaz na wiezden de hoven weer booztgezochten / bezmits de wint onderzuffchen gestilt was. Wy quamen / eben na d' ondergang der Zon / r' Oustinga / en booz het Hof / dat booz zijn Excell. bereidt was. Terwijl zijn Excell. boozby het Hof van de Gouverneur boez / groette hy hem met diez scheuten van grof geschut / onder 't geluit van Trompetten en Kereltzommen.

Koomst
Oustin-
ga.

Op de wal stonden honderden van menschen / die ons zagen binnen komen. Wy stonden ten meestendeel by zijn Excell. met schone Boukette pluimen op de
hoet /

hoet / daar in de Ruffchen groot bezmash scheppen. Beneden de wal was een Bebelhebber / met een Daandel Szekfen / die te landewaart met ons voorttrocken. Zijn Excell. voor zijn Hof gekomen / dee het geschut weez afblazen ; en daar mee gingen wy pdez weez naar onze boot.

Op Donderdag / de zeventiende van Octobez / bleef zijn Excell. noch in de boot / bezintis aan lant alles noch ongereed was / en men geen Huizen genoech booz't gestoet van zijn Ed. bestelt had. In deze nacht had het zo hard gebrozen / dat enigen van d'onzen / gelijk ook van de Ruffchen / des uchtens tez zijde van de ribiez op schaarsen gingen rijden. Onder ruffchen quamen bezscheide Ruffchen by zijn Excell. d'Ambassadeur / om zijn Ed. te bezwelkamen / en brachten bezscheide geschenken mee / die wy hiez bezvolgens zullen beztonen.

Bezoek en geschenken aan zijn Excell.

Gefchenk van *Favile Nikitin Groetsin*, een Hoofskoopman t'Oustinga , aan zijn Excell.

Een groot Broet.	Een Vlesch met dubbelde Brandewijn.
Daxien kleine Broden.	Een Schaap.
Twee Emmezs Biez.	Een Gans.
Twee Emmezs Braga.	Een Endvogel.
Twee Emmezs enkelde Brandewijn.	Twee Hoenders.

Gefchenk van 't Archangelsche Klooster aan zijn Excell.

Drie groote Klooster-broden / die pdez wel zestien ponden woegen.
Twee Schapen.
Twee Emmezs Biez.
Twee Emmezs Biez.

Gefchenk van het Opperhoofd van de tol van Oustinga aan zijn Excell.

Dijf Broden.	Een schone Os.
Een Daarje Brandewijn.	Een Dazken.
Een Daarje Biez.	Twee Schapen.

Inkoomft van d'Ambassadeur in zijn Hof.

Des Wybags / d'achtende van Octobez / 's uchtens broeg / na dat wy alle gereet waren / en ons by zijn Excell. geboegt hadden / dee zijn Ed. weez / onder 't geluit van Trompetten en Kereltzommels / de biez stukjes geschut aansteeken / en trad daar mee uit de boot / en zo boozt naar zijn Hof. Terwijl hy de Waltzap opslom / wiezd hy van de Sornik / of Bebelhebber Anthon Lukianowits, onder de arm opgeleid / 't welk een eerbewijzing is / die minde ren aan meezveren bewijzen. Voor de Poozt van 't Hof stond onze Pristaaf, die zijn Ed. de hant aanbod ; zijn Excell. in 't Hof komende / wiezd van de Paap / die 'ez lange tijd in gewoont had / met een groot lang Wittebroet bezeezt.

Op

Op Zondag / de twintigste / ontfing zijn Excell. van de Goubezneur deze volgende geschenken :

Een Os.	Twee tamme Ganzen.
Twee Schapen.	Twee wilde Ganzen.
Twee Hoenders.	Twee Endvogels.
En boozts Broet / Dazken / en meez andere dingen.	

Gefchenk van de Goubezneur.

De Goubezneur / van zijn Excell. d'Ambassadeur tez Maaltijt genodigt / met bezlof van de genen / die 't hem belofde mede te brengen / bezboegde zich / met de Goubezneur van Solowitiga, Roman Sergewits genoemt / (met de welk hy in een sleet uit de Riez quam) des uchtens te tien uren by zijn Ed. Hy had noch by zich een Gooft / een / of twee Tollenaars / en bezscheide Schijfbez van de Pristaf / of Cancelary. Toen de beide Goubezneuzs in de Poozt gekomen waren / wiezd die van deze Stat eerst van twee van onze Edelieden bezwelkoomt. Op de plaats stonden by / of zes van de genen / die tot onze tafel behoorden : Want / gelijk ik in 't begin gezegt heb / het gestoet van zijn Excell. d'Ambassadeur was in drie Tafels bezdeelt. De Heer Herman Grim en ik / stonden beneden aan de trap / daar wy de Goubezneur ontfingen. In 't midden wiezd hy van de Maazschalk / en boven van zijn Excell. zelf bezwelkoomt / die hem boozt tot in zijn Slaaphamer geleidde / en hem aan 't hoog etude van de tafel plaatste / daar zijn Ed. zich / aan de lage hant / aan zijn zijde voegde ; in boegen dat zy beide boven aan de tafel zaten. Aan d'andere zijde van zijn Excell. zat d'andere Goubezneur / Roman Sergewits op de vaste bank / en bezvolgens d'andere Ruffche Heeren. Men schonk in deze Kamer / volgens de gewoonte van 't lant / aldezhande sterke dzank : en toen de spijs gereet was / wiezden zy op gelijke wijze in d'Erzaal aan de tafel geplaatst / daar wy mee onze plaats hadden / recht ober de Ruffchen / pdez tez sicde / die hem toebehoorden.

De Ruffchen van zijn Excell. tez Maaltijt onthaalt.

Toen de tweede gerechten op de tafel stonden / begon zijn Excell. de Heer Ambassadeur de gezontheden uit een bezgulde Pokaal in te stellen. Op d'instelling van pdez gezontheden wiezden alle de stukjes gelost / en in de zelfden te dzinken op Kereltzommen gestagen / en op Trompetten geblazen. Op deze wijze dzonk men de gezontheden van den groten Zaa / van de Zarebitsen / of Dzingen / en van de Keizerin. Maar op de gezontheden van de Deltheer Knees Jurie Alexewits, en van Arteman Sergewits de grote Bojaa / en van d'andere Bojaren wiezd met kleindez Roemezs gedzonken / zondez 't geschut aan te steken. Na dat de Maaltijt gedaen was / bracht zijn Excell. d'Ambassadeur de Goubezneuzs weez in de Kamer van zijn Ed. daar men weez een glaasje ombzonk : in boegen dat niemand van de gasten met recht kon zeggen dat hy te weintig onthaalt was. Op deze wijze wiezo deze dag obergezacht.

's Maandags / d'eenentwintigste van Octobez / 's uchtens broeg / wiezd de Dextaaldez van Asperen, om iets te bezrichten / aan de Goubezneur gezonden / die in de boozgande dag zo wel onthaalt was / dat hy / gelijk hy zeide / noch groot gebael daar af had / en anders noch niet opgestaan zou hebben / want het is een Ruffsch compliment / dat zy / ezigens te gast geweest hebbende /

E 3

III

in de volgende dag by hun dankbewijs voegen / dat zy smoozbronken zijn geweest. De Gouverneur zond aan zijn Excell. een lebendige witte Haas. Het had enige dagen lang hard geboren.

Op Dingsdag / de tweentwintigste / maakte zijn Excell. enig geschenken haezdig / en zond het zelfde dooz de Maazschalk / en dooz van Asperen, die tot Dextaalder zou bezijrecken / aan de Gouverneur. Het geschenk bestond in deze volgende dingen.

Een Waasje Alikante Wijn / omtrent beertig mingelen groot.	Een Vlesch met Fransche Brandewijn.
Een Waasje Seli.	Een Suikezboot.
Een Waasje Fransche Wijn.	Een Doos met Dumellen.
Een Vlesch van twee mingelen / met Italiaansche wateren.	Een grote Schuttel met Vijgen.
Een Vlesch met Kosolts.	Een grote Schuttel met gedroogde Peren.
Een Vlesch met Kaneelwater.	Een Schuttel met Korinten.
Een Vlesch met Cranjewater.	Een Schuttel met Rozijnen.
Een Vlesch met Anijswater.	Een Schuttel met Amandelen.
	Een Schuttel met Limoenen.

Mer dit geschenken gingen wel vijfentwintig Personen in Lieberp / om de zelfde te dzagen. De Bzengeers wierzden wel ontjaalt en bedankt.

Tiende H O O F T - S T U K .

Zijn Excell. op de jacht met de Gouverneur van Oustinga, word van hem aan tafel heerlijk onthaalt. Geschenk aan zijn Ed. Bericht uit Chitay, anders Kathay. Beschrijving van een Processie, of Ommegang. Overmatigerijke Boer.

Op donderdag / de vtezentwintigste van October / des boozmiddags / de de Gouverneur / Matphée Philemonewitz, of / op onze wijze / Mathijs Tielemanz. (want de Russen hebben die gewoonte / dat zy de lieden met hun doopnamen / dooz die van de Vader daer by te voegen / onderscheiden; en hoelwel 'er geen gebonden worden / of zy zullen daarenboven noch een toenaem hebben / zo noemen zy echter de zelfde noopt / dan als 'er twee van een zelfde naem zijn / die zy op geen anderz wijze konnen onderscheiden) naaz de gezontheit van zijn Excell. d'Ambassadeur hagen / en met enen aan hem bezzoeken / of zijn Ed. hem d'eer / van na de middag op de hazejacht te gaan / geliefde aan te doen; 't welk van zijn Excell. beleefdelijk aangemen wierzd. Wy hielden dieshalven een korte maaltijt / en bezorgden ons van Sleden / van de welken / gelijk wy bezzouden / de Gouverneur niet genoeg zou hebben. Zijn Excell. ging op zijn witte hengst / die met een schone zadel / en met anderz kostelijk tuig toegemaakt was / zitten. De Helbaez diez

Een witte Haas tot een geschenk van zijn Excell. Geschenk van zijn Excell. aan de Gouverneur.

Haze-jacht.

diez gingen aan weezijden van zijn Paert; en de Dienaars booz uit. De Dagies volgden achter aan in Sleden. Wy / wat ons aangaat / zaren twee en twee in een Slee / en reden dus bezbolgens achter malkander naaz buiten / daaz de beide Gouverneurs op de hoornst van zijn Excell. d'Ambassadeur wachtte. Wy wierz van hen beleefdelijk ontfangen. Daaz na wierz een witte Haas uit een zak gehaalt / en van de Jagermeester van de Gouverneur los gelaten. Een weinig daaz na liet men ook drie honden los / die 't welk zeer bezmakelijk om t'aanschouwen was / de haas najoegen / en / delwijl 't een groot belt was / beel wez gehad zouden hebben om de haas te vangen / zo hy niet aan een boere huis / dat daaz stond / opgehouden was geworden. Teyfont reed men te post dezwaazs / en haalde de haas / na dat hy ontweert was / 't welk op deze wijze gedaan wierzd. Men stiet een mes in de boezt van 't beest / en liet het bloet in deze voegen daaz uit loopen; daaz na sneed men de honden gaf / 't welk t'elkens van de Gouverneur / een grote liefhebbet van de jacht / gedaan wierzd. En deze haas wierz van de Gouverneur aan zijn Excell. d'Ambassadeur geschonken. De tweede haas wierz ook / uit oorzacht / die zelf hem ontweidde / en aan de Maazschalk schonk. Daaz na wierz de leste haas ook losgelaten / die / onder 't volk geraakt / al te haastig gebangen / en / op de vorige wijze bereid zijnde / aan ons bezeert wierzd. De Gouverneur bezocht / toen de jacht geindigt was / dat zijn Excell. hem d'eer zou aandoen van hem / als in 't boozhgaan / te komen aanspreken. En hoelwel dit buiten gewoonte was / zo nam de Heer d'Ambassadeur / alree te horen daar af bericht / dit aan. De Gouverneur zette zijn Excell. in de Slee aan de hoge hant / en reed dus met hem boozt. In de tweede Slee zat d'andere Gouverneur / met de Maazschalk; en dus reden wy boozt by paren achter malkander / naaz 't Hof van de Gouverneur / daaz wy in grote waazme stoben gebzacht wierzden. De Gouverneur zette zijn Excell. d'Ambassadeur hoven aan de tafel; en de Gouverneur voegde zich aan zijn laege hant, Zijn Excell. op de vaste bank / die de hoge hant beztoonde / zaten de Maazschalk / en wy bezbolgens / en op de losse bank / de laege hant zijnde / zat hoven aan de Gouverneur van Solowitsiga / en zo bezbolgens enigen van d'onzen. Men zette op de tafel enige Russche peperhoeken / vijgen en rozijnen / en een sultezboot. Men at van deze spijs / behalven van 't sultezboot / daaz niet aan geraakt wierzd. Men schonk onderzusschen de ruimte van Bier / Mee / Brandewijn / en sterke Wateren / in voegen dat enigen goet geboel daaz af hagen / en vrolijk wierzden. De Gouverneur geleidde zijn Excell. op zijn bezzek / tot beneden aan de Slee / en gaf aan zijn Ed. enig Volk / om hem 't huis te brengen. In deze voegen keezden wy weez naaz ons Hof.

Op Zondag / de zebenentwintigste van October / had het alree zo hard geboren / dat men op de riviez bezscheide sleden zag aankomen. En hoelwel het zo hout was / aten wy echter op de middag Waterlimoenen / die van Astachan / aan de Kaspische Zee gelegen / gekomen waren. Zijn Excell. ontfing in deze dag weez een geschenk van de Gouverneur. Dit geschenk bestond in

Zijn Excell. van de Gouverneur onthaelt.

Geschenk aan zijn Excell. Een

Een vette Os.
Vier Schapen.
Acht Ganzen.

Een Haas.
Twintig Hoenders.
Twee honderd Eperen / enz.

Bericht
uit Sina
aan zijn
Excell.

Dingsdags / de negentwintigste / quam by zijn Excell. zekere Rusch / die aan zijn Ed. een geschilderde Porceleine Kop bezeezde / de welk by zelf / gelijk by zeide / uit Chitay meegebracht had. Dit is een Lantschap / van 't welk deze lieden niet kunnen zeggen of het Sina / of Tartarien / of enig ander Koninkrijk is / tusschen beide gelegen. Uit hun verhaal zou men byna geloven dat het Sina was: want zy zeggen dat het Vrouwvolk daar zeer kleine voeten heeft / en dat / als zy jong zijn / hun voeten gezwaacht worden: gelijk ook dat alle de Vrouwlieden daar zeer schoon / en de Mannen grof en sterk zijn. Men zegt mee / dat men daar grote en trefelijke steden vind / daar in schone Huizen zijn / en dat de Vestingen uit aarde Wallen bestaan / daar zy byvoegen dat het land wel bewoont is. Deze Man / een Koopman zijnde / had by zich veel zijde Stoffen van Damasten / Satijnen / en veel Juwelen / en daar onder ook edele langweppige gesteenten / zo groot / als een lid van een vinger / die niet zeer helde waren; gelijk ook Robijnen / Safiren / Topazen / en een soort van Aagaatsteen / en meer andere kostelijke dingen. Hy verhaalde met enen dat het Lantschap Kantung tegen den grote Cham / die het zelfde overheert had / (gelijk men in de Tartarische Oorlogen tegen Sina / van d'eerst. Vader Martinus Martinii beschreven / kan lezen) de Wapenen aangerast had / en tegen hem opgestaan was / en dat de grote Cham bystant van zijn Zaazsche Majesteit wilde doen bezoeken.

Processie
of omme-
gang
t' Oustin-
ga.

Op Vondersdag / d'eenendertigste van October / wierd t'Oustinga / te wijl by 'er waren / een grote Processie / of ommeegang gehouden; te weten naar een meubte grote witte stene Kerk / met vijf tamelyke grote torens / op de wijze der Russchen / en met bezulde kruisfen beziet. Deze Kerk was op de kosten van een Rusch Koopman gebout. Deze Processie / of ommeegang / nam haar begin te negen uren; en veel duizenden van menschen hadden zich te voeren by de Kerk geboegt / om hun zegen mee daar toe te geven. Men zag 'er ook ongemeen veel Vrouwen / die op 't tierelijkste gekleed waren / met schone zijde Damaste en Satijne Rokken / die men met goude en zilbere Passemen ten bezet / en veel daar af met vellen van Maters en Sabels geboekt had. Veel van hen droegen ook Kransen om de hals / en Mullen aan de voeten / die stijf van Boordruyfel / en met Pazelen gestikt waren. Zy hadden daar be- neffens zeer kostelijke Mutsen op hun hoofte. Wat de Processie / of omme- gang aangaat / boozest quam 'er een groot deel Monicken / met hun lange zwarte geploide Rokken en Krappen. Hier op volgden zeven Priesters / die / pder op een lange stof / een haantje hadden / in 't welk een heilig geschildert was. Dezen wierden van gelijk getal gevolgt / die Lantaczen / met bran- vende Waskaezzen daar in / ook op stokken droegen / en dezen weez van evelt veel anderen / die andere geschilderde Heiligen hadden. Achter dezen quam een menigte van Papen / die kostelijke geboordruyde Rokken droegen / met een kruis daar op. Na dezen volgde een / die een groot goud kruis om hoog droeg; en

en achter hem d'Archimedrit, d'oppreste Abt van dat geheel Lantschap / die de topjing zou doen. Op hem volgde een groot getal van Wijven / Begijnen / Kloppen / en anderen. Zy gingen al zingende in de Processie / of Omme- gang / naar de Kerk. Toen de Gouverneur in de Kerk trad / wierden de Klo- jes geluit; en daar mee nam dit wech een einde / na dat 'er enige plechtelijhe- den volzochten waren / die by niet zagen / om dat het aen niemandt / van een andere Godsdienst zijnde / geoorloft is in hun Kerken te komen.

Op Dingsdag / de vijfde / en Vondersdag / de zebende / wierd 'er weez in pder dag een Processie / of Ommeegang gehouden / op de zelfde wijze / als de boozgaande. Op Zondag / de tiende / booz 't ongemeen fel. Wy beproefden enige Huuswezen / om de zelfde op de volgende Vondersdag / de geboortedag van zijn Hoogheyt de Heer Prins van Oranje zijnde / die toen vijftwintig jaren out wierd / te gebruiken.

Des Woensdags / de dertiende van November / quamen t'Oustinga en- ge Burgers uit de Gemeente van Solowitiga, om hun Gouverneur Roman Sergewitz te bezoeeten / en hem naar hun Stat te geleiden. Onder hen was de Musik Stroofwonof, een rijke Boer / die door de Keizer alleen de naam van Musik gekregen heeft / maar anders de Verfoon van een gemeen Man / Boer / of Rusch beztoont. Hy was een oudt rijk Man / die van de Keizer met veel heerlijkheden / en onder anderen met de heerschappij over het Doyp Zaaz Constantijn / ruim een mijl van Oustinga gelegen / begifticht was. Deze Man moest / als men schatting aan zijn Zaazsche Majesteit betaalde / hon- derd duizent guldens booz zijn deel alleen betalen. Hy is d'eerste / die Siberien aan de grote Zaaz ontdekt / en de Meesterchap daar over aan hem beboozert heeft. Dit Land is als de Goumijn van zijn Zaazsche Majesteit / gelijk men uit dit boozbeelt / 't welk ik hier sal bezonen / sal kunnen oordeelen. In Siberien is een rivier / de Liama genoemd / die jarelighs aen de rol van de Sabel negentig duizent Roebels / of Dukaten opbringt.

Rijke
Boer.

Rijkdom
van Sibe-
rien.

Elfde H O O F T - S T U K.

Beschrijving van 't Lantschap Siberien, en aenwijzing om uit Mos- kou derwaarts, en verder te reizen. Ramp, door Buslekruit veroorzaakt. Heerlijk onthaal van zijn Excell. d'Ambassadeur aan de Russchen. Vuurwerken t'Oustinga aangesteeken. Ver- scheide Geschenken aan zijn Excell.

Siberien / een machtigh Lantschap van Moskovien / naar de rivier Sibi / tusschen Kondore / Lukomere en Permia / gelegen / is een goed en vruchtbaer land / zeer groot van omtrek / met veel Bosschen bezet / die uit veeldehande Bomen bestaan / te weten uit Barke / Gzene / Linde / Ke- da / Genebez / en andere Bomen. Daar zijn ook verscheide rivieren / gelijk Baransa / Tagil / Coera / Isat / Iriza / Sibi / Katoenez en meer anderen /

Beschrij-
ving van
't Lant-
schap van
Siberien.

aan de welken men veel Dozpen vindt / die alle tamelijk wel bewoont zijn. De rivier Katoena is drie honderd baden breed / en loopt met een sterke stroom. Men vindt in dit land veelzhande gedieren / Vogelen / en Visschen; veel Salm / en zekere andere soorten van Visc / Ostzi / Stizlet / Meelma / Topma / genoemd. Hier zijn ook veel Berbergen / en sommigen menen dat 'er ook Berzen van ander Metaal zijn. Het land / dat in veel plaatsen een elle hoog met zwarte aarde overdekt legt / is vruchtbaar / en geeft veelzhande Berzen / die verscheidne byzondere namen hebben. Men vindt 'er mee zwarte Berzen / en zekere andere soort van Bagdian / van de Latijnen Anisum stellatum, dat is gestanzt Wijs / genoemd. Men heeft hier ook veel Druiven / Appelen en Pruimen. In dit land zijn veel Dozpen / welkez Inwoonders met Daar- tuisgen / Stzoegen genoemd / gemeenschap met malkander hebben / en door deze middel hun gewas / van d'een naaz d'andere plaats voeren. Tobolsko is de Hoofstet van dit Lantschap / daaz grote handel / naaz gelegentheit van de plaats / gedreben word.

Aanwij-
zing om
uit Mos-
kou naar
Siberien
te reizen.

Men reist uit Moskou / naaz Siberien / langs de rivieren Moskua / Oka / Volga / Kamina / Tazs-Kowa / en Serebensko; en van hier moet men twintig woest / of omtrent vier mijlen over land / tot aan de rivier Barantfa / Tagtel en Coera reizen / van de welken de leste in de grote rivier Tobol stroomt / daaz aan de grote Stat Tobolsko legt / naaz de welke de Dozpen / aan de voorge- dachte ribieren gelegen / hun gewas met Stzoegen voeren. Alle deze rivie- ren hebben overbloet van Visc; en 't land daaz omtrent is zeer vruchtbaar van Koorn. Omtrent Bizgatorz wonen menschen / die men Wagoelt noemt / en omtrent Tobolsko Taztaren / Ostachien en Wagoeli / die alle zondez Wet- ten leven / en van de geschape dingen een Godt naaz hun believen maken. Van de Hoofstet van Siberien / Tobolsko genoemd / reist men te water langs de grote rivieren Irtsa / Obi en Keti tot aan Jenesjshogo tien weken lang / met grote vaartuisgen / en drie dagen lang deur Boulant te land; en van Jene- sjshogo te scheep deur het stilstaande water Buphal / en de rivieren tot aan Solinginskogo. Deze plaatsen worden van d'Onzedanen van zijn Zaa- sche Majesteit bewoont; en deze reis duurt acht weken. Van Solingins- kogo tot aan de heerschappij van Kachap / wonen de Mogolsche Volkeren; en men is met sijn Goederen / een maant lang onderweeg. Men bezouit dat deze lieden gaezue schatting aan sijn Zaazsche Majesteit zouden betalen / zo zp daaz toe gebozdezt wozden / te meer / bewijl / enige tijt geleden / hun Ge- zanten in Moskou hebben gewoest. Deze volken / die van Solinginskogo tot aan Kachap toe hun Woning hebben / leven byzedsaam en stil / en handelen met d'Inwoonders van Kachap. Men vindt 'er / gelijk gezegt is / Dee / Vogelen en Visc in overbloet; gelijk ook Khabazbaz / Indigo / Koothout en Alutn. Van Solinginskogo is men / langs de rivier Chitelka en Daera / twee we- ken onderweeg tot aan de grote rivier Damouz / of Dajouz / langs de welk men in twee dagreizen tot aan de grote Zee kan komen / van daaz men met Schepen / naaz d'Eilanden Nihanski zeilt / die niet bezre van daaz / en waarm zijn. In de Vlekken / Laphajest en Albasin / onder de bescherming van sijn Zaazsche Majesteit gelegen / waren omtrent driehonderd Mannen / die zeer goede

goede Sabels beginnen te bangen / en het land te bouwen / 't welk daaz zo vruchtbaar is / dat men / gelijk 'er gezegt word / van een pont Rogge / die gezaait word / veertig poeden / pde op veertig Russche ponden gerekent / kan inoog- sten. Van de rivier d'Amouz / anders d'Wouz geheten / die de heerschappij van sijn Zaazsche Majesteit / en die van de Jungaazsche Kalmakken van malkander scheid / kan men in de tijt van acht dagen / tot aan de hezmaazde Muuz van Sina reizen / en zo in dat Rijk komen. Doch naaz de zijde der Boerhaazsche Taztaren / legt de heerschappij van sijn Zaazsche Majesteit / beezde van de voorgeachte Muuz af: en de reis deur 't land der Mongaalsche Kalmakken duurt wel daztig dagen / en meest deur woeste en dozre landen.

Op Dondzdag / de beertiende van Nobembez / des uchtens / na dat men wel twee weken bezich had gewoest met toestel tot alle vzeughde-teecken en tot de vierdag van sijn Hoogheits geboorte te maken / viel onder de Russchen / die mee aan de Muurpijlen wezaten / en alree een groot getal gelebez / en noch andere by hun vaazdig hadden / een bonkje van 't licht / daaz zp by wezha- ten / en daaz toe zp geen kaezffen / maaz zekere stokjes gebruikten / in 't Bus- sekruit / 't welk zo grote blam af gaf / dat het geheel huis byna in bzant ge- raakt zou wezen. Daaz wezden echter wel vijf Berzen gequetst / en onder bezen een zeer zwarelijk / met drie grote gaten in de hals. Men hield dit zeer stil vooz de Russchen: want indien dit tez ooren van de Goubezneur was ge- komen / het zou een slechte huishouding vooz de Russchen gezeven hebben. Dooz 't Hof van sijn Excell. wozden wel veertig pektionnen op de beezoren rivier gezet. De beide Goubezneuzs / te weten van Gustinga en Solowit- siga / neffens drie andere Russchen / gezamenlijk te boren genodigt zijnde / bezscheiden omtrent te twaalf uren. Op stonden gezamenlijk in ordening; en toen de Goubezneur / met sijn Snee / op ons Hof quam / ontvingen wy hem. Sijn Excell. d'Ambassadeur bezwelkoomde hem op de rzap / en geleidde hem naaz hoben / tot in 't beztrek van sijn Ed. Ik dee desgelijks met de Goubez- neur Roman Sergewits.

Ongeluk
in 't Bus-
sekruit.

Toen de voorgeachte Heren hoben te zamen waren / wozden onderzussen / onder 't geluit van Trompetten en Keteltzommen / verscheidne glaasjes met aldezhande dzank gebzonken; en daaz na ging men gezamenlijk naaz d'Cer- zaal / daaz men eben op de zelfde wijze / als te boren / geplaatst wozd. Men d'fchte heezlijk op 'elkens met zeven schuttelen Spys / en onder de zelfden Pastepen / die kunstiglijk gemaakt waren / uit een van de welken lebendige Musjes blogen: Men bezandezde vijf malen van gerechten. Het nagerechte bestond uit vijftwintig Schuttels / zo klein / als groot. In de tweede bez- andering van gerechten selde sijn Excell. onder 't gedruis van 't Geschut / en 't geluit der Trompetten en Keteltzommen / de gezontheit van sijn Zaazsche Majesteit in / te weten met een bezgulde Pokaal. Op de zesde wijze / en in de volgende ordening wozden daaz nae de deze volgende gezontheiden ghe- dzonken; namelijk van haaz Hoogmogenden / van de Zarewits / van sijn Hoogheit / van de Stadthouder van Drieslandt; en op pdez gezontheit wozde het Geschut gelost / de Trompetten gesteecken / en de Keteltzommen gestagen. Daaz na dzonk men uit halfpints Koemez / alleenlijk onder 't ge-
luit

Heerlijke
Maaltje
van sijn
Excell.
aan de
Russchen.

Gezont-
heden ge-
dronken.

luit van Trompetten en Keteltrommen / zonder het geschut af te schieten / op de gezondheid van de grote Belcheer Knees Jurie Alexewits Dolgorucki, en vervolgens op die van de grote Bojaar en Rijks-Cancelier Artemon Sergewits van Kirile Polojuchewits Nariskin, des Keizers Schoonvader / van deze Gouverneur / van zijn Excell. d'Ambassadeur / van de Gouverneurs van Ostina / Solowitfka / en Archangel / en voorts ook op die van hun Gemalinnen.

Onder de Maaltijt zond zijn Excell. d'Ambassadeur / de Vertaalder van Afpereen aan de Gemalinnen van de Gouverneurs / en bezeezde aan yder een trefselijke Pastep / met een schuttel Spijs / ter gedachtenis van zijn Hoogheit de Prins van Oranje. Men zond desgelijks aan de Kalmakische Ambassadeur / toen t'Oustinga zijnde / (een Bouchaaz / een Mahometaan van Godsdiens / schoon zijn gestoet uit Kalmacken bestond) een grote kostelijke Pastep / met twee Schuttels gebraat. Hend. Laurentius, die hier mee afgebaderd was / bond daaz komende / de boozgedachte Kalmakische Ambassadeur alree in de Slee / om te bezekken / na dat hy te voren afscheit van de Gouverneur had genomen. Hy trad echter weer uit de Slee / en ontving het geschenk / dat aan hem gezonden wierd / om daaz mee de geboortedag van zijn Hoogheit / de Prins van Oranje / te vieren. Hy bezontschuldigde zich zotelijks van dat hy toen geen gelegenheit had / om de Heren / die dit geschenk aan hem brachten / wel te onthalen / en bezocht dat zy hem dit ten goede zouden houden. Hy bezeezde echter aan hen enige stukjes Katoen / en geberst Lijnwaet / t welk hy onder de knechten / die de Geschenken gebzagen hadden / bezdeelde.

Des avonds / toen het donker was geworden / wierden de Ceerzotten aangesteecken. Zijn Excell. d'Ambassadeur / en de Gouverneur traden onder tusschen in een ander vertek / doch gingen kortz daaz na naaz beneden / om de huuzwezen te zien aansteeken. De wint was onder tusschen 30 sterck / en de boorz 30 sel / dat men naauwelijks ters in de hant kon houden / t welk oorzzaak was van dat veel huuzpijlen niet wel opgingen. Maer bezscheide andere huuzwezen / als Slagzwaarden / gaben onder tusschen groot bezmaakt aan d'aanschouwwezen / van de welken echter enigen / 30 aan haaz klederen als lange Paerden / gequetst wierden. Toen dit gedaan was / traden zijn Excell. d'Ambassadeur / en de Gouverneurs weer in de Kamer / en wierden van d'anderen gebolgt. Men dzonk toen weer tot bezscheide malen rontom. De Russchen namen hun afscheit / en wierden van zijn Excell. tot in de Slee / die op t Hof stond / geleid / en dewijl t hen regen de zin was / dat zijn Ed. daaz lang zou blijven / 30 deden zy / naauwelijks in de Slee getreden / terstont voortgaan. In dezez boegen wierd deze dag en nacht met zeer grote pracht en bezmaakt oezgebracht: ja de Gouverneur van Solowitfka bezklaazde dat hy tot drie malen Pristaaf by Ambassadeurs had geweest / maaz nooit een gezien / noch gebonden had / die zich 30 heerlijck en trefselijck had gebzagen / en dat hy dieshalven zulks aan Kirile Polojuchewits, Vader van de Keizerin / te Moskou zijnde / zou oezschrijven.

Op Wypdag / de vijftiende van Nobember / namiddags / zond zijn Excell. de Heeren Boudain en van Afperea met twee Schuttels gezoute Limoenen tot een

Geschenk van zijn Excell. aan de Kalmakische Geant.

Vuurwerken aen-gescecken.

Geschenk van zijn Excell. aan de Gouverneur.

een geschenk weer aan de Gouverneurs / die tot hem zeiden / dat zy van giftezen noch niet bedaazt waren.

Des Zaterdagz / de zestiende / quam de Pristaaf by zijn Excell. d'Ambassadeur / en bezontschuldigde zich van dat hy / schoon genodigt zijnde / niet op de Maaltijt had geweest / en bzacht tot reden by / dat hy enige oneffenheit met de Gouverneur had gehad / t welk toen noch niet tusschen hen bezde bezeffent was. Hy bezhaalde dat hy / terwijl hy de Pektommen zag bzanden / hoorde beztellen dat zijn Excell. booz yder een Grive / of tien stuibez had gegeben / en dat ez omtrent honderd hadden geweest / en bzaagde waazom men tien Koebels daaz aan besteed had / alleenlijck om hen te bezbzanden. Hy boegde / by / dat hy bezstaan had dat aan d'oezzijde van het Dozp veel Boeren / langs de ribiez komende / geweest hadden / om mee dit bezmaakt aanschouwen; maaz dat zy / de huuzpijlen in de hoogte zierende / meenden dat ez burtige Slangen in de lucht zweefden / en / niet gewent zijnde diezgelijcke beztoningen te zien / weer gekeert waren.

Op Zondag / de zeventiende van Nobember / quamen vier Nedezlantische Kooplieden / namentlijck Sr. Brant, Gilles Barentz. Kloek, Kluiting, en noch een ander ter Predikatie by zijn Excell. d'Ambassadeur / die hen ter Middagmaal nodigde / en zijn Maaltijt met hen hield.

Des Maandags / d'achtende / des uchtens / dee zijn Excell. op aanrading van Monfr. Brant en Kloek, terstont genoemd / een halve aam Rijnsche Wijn met hoop ontwinden / en de zelfde 30 dikwijls in de ribiez plompen / en uithalen / tot dat hy met een dikke korst van ys ombzoren was / met toezegging dat de Wijn dan niet zou bezzezen. In deze uchtent / dewijl t een heplige dag van t Klooster was / quam ook een Man / die / uit de naam van d'Archi-medrit, zijn Excell. d'Ambassadeur met dit volgende beschonk:

Een groot Kloosterzoot.

Een grote Kan met Quast / of slecht Bier.

Een Cobberje met Azijn / wel acht / of tien mingelen groot.

Acht Zuuzhollen.

Hy kzeeg hier booz een bezpering van vijfentwintig stuibez; en men schonk aan hem / en aan de genen / die by hem waren / Brandewijn en Spaansche Wijn. Ik ging kortz daaz na uit niet bezre van t zelfde Klooster / om daaz op een groot belt / maaz toen met sneeu bedekt / een der Paerden van zijn Excell. te zien Piskeeren. Terwijl ik daaz was / zag ik de Proceffie / of Ommevang van dat Klooster / op deze volgende wijze toegestelt. Doozeest zag men enige kostelijke Standaartzjes / met huuzjes daaz op; en aan weezijden van de Waantjes waren Heiligjes geschildert. Hier op volgde een groot en trefselijck vergult huuz / met een Christusbeelt daaz aan. Daaz achter volgden enige Priesters / die ook enige geschilderde beelden droegen / van de welken de kostelijsten met Paerelen en Gesteenten behangen waren. Achter hen gingen zeven / of acht paar Monicken / blootshoofst / met geschore huuzen / met hun Mierocken aan. Zy zongen langs de straat; en toen zy omtrent het Paert van zijn Excell. quamen / dat gepikeert wierd / bleben zy stil staan / en /

Ongevoont van Vuurwerken t'Oustinga.

Klooster-geschenk aan zijn Excell.

Proceffie, of Ommevang.

Kostelijke
kleding
der Vrouwen.

zich daar aan bezagende / wiezden van hun aandacht afgeveert / en spraken met malkander. Hiez op volgde een menigte van Vrouwen / die kostelijk gekleedt waren; te weren met Wmozijn / Satijn / en Damaste Roeken / van binnen met kostelijk bont geboert / en van buiten met zware goude en zilbere Passementen geboort / die enigen uit hen zelfs geboortuut hadden. Men zag om hun hals kostelijke Kragen / met Paerelen bezet / en op hun hoofd kostelijke bonte Mutzen / die geestig en cierzijk geboortuut waren / en aan hun voeten geboortuude Laezsjes / of Mutten.

Op Dingsdag / de negentiende van Novembe / des abonts / ontfing zijn Excell. d'Ambassadeur Brieven van Wolgda en Jeroslaute / door Dimiter Juanof geschreven / en oock een Tojas met baysche Kraviaar. Monsieur Vademrecht quam oock in de zelfde abont / in zes dagen van Wolgda / en zeide dat de Sneeweg goet om te reizen was.

Verscheide
Geschenken
aan verscheide
Personen.

Des uchtens / de twintighste / zond zijn Excell. door van Asperen, deze volgende dingen tot een geschenk aan d'Archimedrit, of Abt van 't Archangelische Klooster / tot dankbewijs van dat de Paerden van zijn Excell. op een Hof / aan deszelfs Klooster behoorende / gestaan hadden / als oock om dat de geschenken / door zijn Zaarsche Majesteit geschikt / en andere Goederen van zijn Excell. gedurende ons verblijf t'Oustinga / in bezwulde siene Keizers hadden opgestoten geweest / om tegen byant beschut te wesen.

- Zes Bleschen met verscheide gebistilleerde Wateren.
- Een Daarje met Wijn van Alicante.
- Een Daarje met Spaansche Wijn.
- Een Daarje met Fransche Wijn.
- Een Schuttel met zoute Limoenen.

Terwijl wy over Maaltijt zaten / zond d'Archimedrit wez dit volgende geschenk aan zijn Excell.

- Eenige Borden.
- Een groote Nap met Botez.
- Een gezouten Salm.
- Een grote bak met zeven of acht Zuurzholen.
- Een Daarje met Wijn.
- Een Daarje met Quast / of slecht Biez.

Des Donderdags / d'eenentwintigste / zond zijn Excell. een gelijk geschenk / uitgezondert de zoute Limoenen / aan Roman Sergewitz, Gouverneur van Solowitsiga. Des abonts ontfing zijn Excell. over Moskou Brieven en Couranten uit Holland / met veel nieuwe tijdingen / en daar onder de doot van de Princesse Douariere van Oranje.

Twaalfde

Twaalfde H O O F T - S T U K.

Toestel van vertrecken. Vertrek uit Oustinga deur verscheide Dorpen. Boborofski, een afgebrand Dorp. Koomst te Torma. Verscheide Geschenken aan zijn Excell. die van de Gouverneur begroet en verwelkoomt word, en hem weer bezoekt, en beschenkt.

Op Maandag / den vijfentwintigste van Novembe / quamen wel vijftig Sleden / om ons naaz Wolgda en Moskou te boeren / daar toe alles met groote bezigheid baezdig gemaakt wezd. In de voozgaande dag hadden wy uit de mont van de Gouverneur verstaan dat hy sedert Wydag / de drie leste dagen vooz de vasten zijnde / uit de Krabbak (een Hezberg / of liebez een Krzeg van de Keizer / daar men Biez / Brandewijn en Mee tapr / van 't welk d'ontfangst vooz de Keizer is) hondezt en vijftig Koebels had ontfangen / en dat hy niet geloofde dat 'er vooztaan tot aan Krzsdag toe / zo veel ontfangen zou worden. 't Is vzeemt / en aanmezkenzwaezdig dat deze lieden / zo Jongen / als Ouden / zo Wijven als Mannen / zo Geestelijken / als Werelijken / zich dan zo djonken djonken / en malkander onthalen / tot dat de Vasten begint.

Grote
dronken-
schap in
Mosko-
vien.

De zesentwintigste quamen 'er noch wel hondezt en vijftig Sleden. Des abonts quam Monfr. Vrik van Wolgda / met twee pakjes met Brieven en Couranten / en bezeerde in de volgende dag / de zebenentwintigste / aan zijn Excell. twee schuttels met Dorellen / en twee grote Soudakken / zekz slach van Wifch / den Schelbisch niet ongelijk / daar af pdez in sommige tijden te Moskou lebendig wel biez / vijf / ja zes guldens kost. In deze / en in de twee volgende dagen was men zeer bezich met onze voozraat en reistuijg te laden.

Toestel
tot ver-
zek.

Op Zatezdag / de daztigste van Novembe / dee zijn Excell. wez een geschenk van enige Bleschen met sterke Wateren / en drie Daarjes Wijn aan de Keef van de Gooft van Archangel / Favile Mikitvitz genoemt. Toen men meez dan tweehondezt voeders baezdig had gemaakt / bezzok daar mee vooz af de Stalmeezter / met een Pagie / Tolh / en met de Stalknechten / en alle de Paerden; 't welk aangenaam om te zien was / eben als of een Hez vooztzok.

Vertraek
van een
gedoelt.

Op Zondag / d'eerste van Decembe / wiezd onder d'onzen vooz d'eerste maal het heilig Abontmael gehouden. De tweede / des abonts quamen by ons Houtman en Pleskouw, nu drie etmaal geleeden van Wolgda bezzokken / en zeer spoediglijk gereist. Zp brachten aan zijn Excell. d'Ambassadeur zekz Wifch / Stezlit genoemt / de gedaante van een Steuz beztonende / die zp geheel van Jerslaute meegebracht hadden; gelijk oock veel kostelijke lekkere Soudakken / en veel Couranten en Posttijdingen uit Duitlant en Holland. Op de dazde / des middags / zond zijn Excell. aan de Gouverneur Mathpheen

Sterlit, ze-
ker Wifch,
aan zijn
Excell.
geschon-
ken.

Filimo

Filimonovits tot een geschenk een grote Pokaal / die wel een mingelen nats groot was / tot dankbaarheid van zijn goed onthaal.

Op Woensdag / de vierde van December / hielden wy onder ons een Bede- en Dankdag over de bezondere weldaden / van d'almachtige Godt aan ons betoeten / en wijdeys om zijn genadige zegen over onze aanstaande reis. Verzcheide lieden van aanzien quamen in deze dag by zijn Excell. om afscheit van hem te nemen. Zijn Ed. zond de Heer Maaschalk / de Secretaris / en de Vertaalder aan de heilige Vader d'Archimedrit, om / uit de naam van zijn Excell. afscheit van hem te nemen. Zy wierden daar zeer wel onthaalt.

Op Donderdag / de vijfde van December / toen alles haerzig was / om te bezeecken / bezwachten wy de Gouverneur Matpheen Filimonovits, op dat hy afscheit van zijn Excell. d'Ambassadeur zou nemen. Wy namen onderzusschen afscheit van onze Huismeesterz / die ons voor d'eer / hen aangebaan / niet alleenlyk bedankten / maar ook met de tranen in d'ogen aan ons beruigden in hoe hoge achting zy ons hielden. Wy bezoegeuden ons alle in 't Hof / by zijn Excell. om daar voor de leste maal / dewyl wy op ons bezeeke stonden / onze Maaltijt met koude spys te houden. Terwyl wy aan tafel zaten / quamen 'er enigen uit de naam van d'Archimedrit, met Bier / Broot en Fisch aan zijn Excell. Zy / uit de naam van deze Vader aan ons zegen en geluk op onze reis gewenscht hebbende / wierden met Brandewijn en Spaansche Wijn onthaalt / en bezeecken daar mee. Wy hielden een korte Maaltijt / en bezwachten onderzusschen de Gouverneur / die met groot gebolg quam. De Wijn was alree wechgepakt; en dieshalven bracht men 't malkander toe met Spaansche Wijn / en Brandewijn / in Schaaltjes / daar af enigen haast bevangen wierden. Deze onthaling duurde wel twee of drie uren; en de Russchen / die met de Gouverneur gekomen waren / wierden in de boorzamer met Russche Brandewijn in diez boegen onthaelt / dat zy genoegh te doen hadden om op de been te blijven. De Gouverneur / die 't zijne ook wel rijkelijck wech had / bezeeke des abonts acht uren met de zijnen. Een uur daar na bezeeke zijn Excell. met zijn geheel gebolg in ordening achtez malkander / onder 't geluit van Trompetten / met een sleep van byna twee hondert Sleden; 't welck zeer bezmakelijck om te zien was.

In de volgende dag / de zeste van December / des uchtens te diez uren / quamen wy te Schoereema / veertig grote woest / of ruim acht mijlen van Oustinga. Toen de Paerden zich bezwaerscht hadden / trocken wy weer van daar / en men blees alcht op Trompetten in onze koomst en bezeeke. Tegen d'abont quamen wy te Coisma Wigna / vijfenveertig woest / of ontzent negen mijlen van 't andere Doorp. Wy hielden daar onse maaltijt met alderhande kout gebraat / en dronken Bier / Brandewijn en Sek: want wy twijfelden niet / of de Wijn was bezoren; dewyl wy 't quaat genoegh met de Sek hadden / daar in wy somtijts een brokje ps in 't schaaltje zagen drjben. De tou met Bier wierdt by d'oben gezet / om 't ondojen / en men tapte het beste daar af. Zijn Excell. zond de Hofmeester / met de Botteliez / en Keuken / en met veel ander reistuig een uur vooraf van hiez / om met mindez sleden belemmer te wezen / en op dat zy Quartier voor zijn Ed. zouden besorgen; 't welck voortaan

Afscheit
van zijn
Excell.
't'Quittin
g.

Vertrek
van d'Ambassadeur
uit Oustinga.
Koomst
in ver-
scheide
Dorpen.

aan altijt gedaen wierd. Wy volgden hem met hondert Sleden / en quamen in de volgende uchtent / de zebende / te drie uren te Boborofski / wel hondert en veertig woest / of veertwintig mijlen van Oustinga. Men placht hiez vassche Paerden te krijgen: maar dewyl dit Doorp over zes / of zeven weken wel half afgebrand was / zo gaf dit grote verandering; en terwyl wy in de Stoof zaten / quam een der Priesterz by ons / om enig gelt voor 't afgebrande Doorp / en voor de kerck / die mee onder de voer geraakt was / te bezgaderen. De Hofmeester trok onderzusschen weer voort; en wy volgden een wijl tijts daar na: Wy trocken voort by veel zeffelijke Dorpen en Visscherpen / en quamen te half twee in een schoon Doorp / Soufia genoemt / tien woest van Sloboda / na dat wy in de tijt van zes uren vijftig woest / dat is ontzent tien mijlen / voortgereden waren. Des abonts ten zeffen bezeecken wy weer van daar / en quamen over middernacht / d'achtste van November / te Gorzinga / veertig woest van de voorgeachte plaats / doch deze veertig zijn grote geveest / dan d'andere vijftig.

Op Zondag / d'achtste van December / 's uchtens te zes uren / bezeecken wy van Gorzinga / en achtezhaalden op twintig woest van Totma onze Voederleden / die wy vooraf gezonden hadden. Des middags / te twee uren / quamen wy te Totma / een Star aan de rivier Souchna / die / byna in 't ronde gelegen / veel voortzesselijke geboutwen / maar echtez niet zo veel stene kercken heeft / als Oustinga / die zy in vermaak overzeest. Wy bonden hiez de Stralmeeester met de Paerden / en Koetsen / die 'er niet eezder / dan in de boorzgaande dag gekomen was / bezmits hy / met de Paerden twee dagen voortgereden hebbende / hen ten derde dag stil hield / en liet uitrusten. Zy waren alle tot dus verre overgekomen. Wy meenden dat wy daar alles / te weten Paerden tot onze Sleden / ger 't gebonden zouden hebben; dewyl de Pristaaf, de Secretaris / en de Vertaalder twee / of drie uren / vooraf waren bezeecken / om aan de Gouverneur van Totma / Knees Simon Peutrovitz Wefamskoy, onze koomst bekent te maken / op dat hy baerdiglijck ordening daar in zou stellen. Maar zo haast zijn Excell. d'Ambassadeur in zijn Hof was gekomen / om daar niet langez te blijven / dan tot dat de Paerden ingespannen zouden zijn / zond de Gouverneur zijn Heer / een wacker Man / met brade Knevels / en geschore Baert / ('t welck ik nooit onder de Russchen gezien had) aan zijn Excell. d'Ambassadeur / om zijn Ed. te bezoeeten / en van hem te bezeecken dat hy zou gelieben tot aan de volgende ochtent gedult te hebben; dewyl 't onmogelijck was de Paerden zo tezfont gereet te hebben. Dit wierd beleefdelijck van zijn Excell. aangenomen; en weinig tijts daar na quamen de Semskes Stares (die zo veel als gezwoore Wachtlieden van zijn Zaarsche Majesteit zijn / en byna in alle Steden onderhouden worden / de welken Paerden / Sleden / enz. verschaffen) by zijn Ed. en schonken aan hem twintig Wittebroden / en een Roggebroot. De voorgeachte Heer quam kortz daar na weer by zijn Excell. om hem van zijn heusheit te bedanken. Hy bracht dit volgende geschenk mee.

Een Os.	Vijftien Letterz.	Tien Velt hoenders.
Een Schaap.	Veertig Hoenders.	Een Dar Bier.
Tien Hazen.	Twee Endvogels.	

Afge-
brand
Dorp.

Koomst te
Totma.

Veront-
schuldi-
ging van
de Gouverneur
aan zijn
Excell.

Geschen-
ken aan
zijn
Excell.

Hy zette niet eenen dat de Gouverneur des abonts zou komen / om zijn Excell. te verwelkomen. Na hem quamen de Burgermeesters uit de naam van de Gemeente / en bachten aan zijn Excell. tot een bezeering /

Een Os.
Een Schaap.

Diez Roggebroden.
Diezenwintig Wittebroden.

De Staritsen van Totma (die zo veel als gezworenen van de Gemeente by ons zijn) schonken ook een Schaap aan zijn Ed. ; Verscheide bijzondere lieben bachten hun geschenken ook aan zijn Excell. in boegen dat zijn Ed. daar met zeer grote beleeftheit / en hoge achting ontfangen wierd. En dewijl de Heef van de Gouverneur ons aangezegt had / dat de Gouverneur ons des abonts zou komen bezzoeten / zo hielden wy onze Maaltijt met grote spoet. De Gouverneur / verstaan hebbende dat wy geeten hadden / quam boort met zijn Snee / daar in hy een oudt Rusch koopman neffens hem had / Ofes Andrewits genoemd / die zeer rijk was / en jarenlijks wel veertig duizent guldens inkomst / en acht Zoutkeeren had / van de welken hy in pder jaar acht duizent Roebels took. Boort in de Snee stonden de boortgedachte Heef / en noch een Edeling van zeventien of achteen jaren / zeer kostelijc in de kleding. Wy ontfingen de Gouverneur binnen 't Hof / aan de trappen / en geleidden hem / onder d'arm ondersteunt / naaz boben / daar zijn Excell. d'Ambassadeur hem ontfing / met betuiging van grote beleeftheit aan weezzijden. Toen deze Gouverneur een of twee uren by zijn Excell. had geweeft / (in welke tijt alle heusheit / zo van d'een / als van d'ander / geroont wierd) bezocht hy / eez hy beztoek / dat zijn Ed. aan hem zou gelieven deze gunst / van hem mede te komen bezoeken / betwijfen ; daar hy vphoegde dat hy zijn Snee zou zenden / om zijn Ed. te halen : gelijk hy ook na bezloop van een of twee uren dee / in welke tijt hy zijn kamez dee opschikken / en rontom met tapjten behangen / tafel en banken vaerdig maken / en alle zijn Zilbezweks / tot de Maaltijt behoorende / daar op zetten. Hy ontfing zijn Excell. daar gekomen / zeer beleefdelijk / en gaf aan zijn Ed. d'eerste Schaal / op de gezontheit van zijn Ed. en betoonde onderzusschen de grootste eerbiedigheit / die van de minste Rusch gedaen zou kunnen worden / niet eens / maaz tot verscheide malen. Zijn Heben schonken in / en hy zelf gaf aan ons de Schaaltjes / en toonde zich zo gedienstig / dat hy ons beschaamt maakte. En dewijl hy verstaan had dat zijn Excell. een Staafjes Spel had / zo viel hy / zijn kostelijcke klederen niet ontziende / tot verscheide reizen op zijn kniejen en aangezucht / met ootmoedig bezzoek dat zijn Excell. hem dit Spel zou doen horen : doch dit kon niet geschieden / om dat het wechgepakt was / en men niet daer by kon komen. De Trompetters van zijn Excell. wierden eestez / op 't bezzoek van de Gouverneur / in de kamez gebzacht. Hy stelde toen / onder 't geluit der Trompetten / de gezondheid van zijn Zaarsche Majesteit in / en zo bezvolgens van enige Gzoten in Moskou. Dit onthaal duurde tot aan middeznacht. De Trompetters hzegen / toen sy wech gingen / pder eenig gelt ; en de knechten wierden met bzank wel onthaalt. Toen dit alles afgedaan was / geleidde de Gouverneur zijn Excell. onder d'arm tot beneden aan de Snee / daar hy

Bezoek van de Gouverneur aan zijn Excell.

en van zijn Excell. aan de Gouverneur.

Hy weez grote eerbiedigheit betwees / en zijn Ed. wel tot buiten 't Hof geleid zou hebben / zo zijn Excell. om dit te mijden / het Paert niet had doen voortslaan. Zijn Ed. wierd van deze oude rijke koopman / en van de Heef tot in zijn Hof bezelt.

Op Maandag / de negende van December / des uchtens zeer vroeg / zond zijn Excell. d'Ambassadeur de Maazschalk / Secretaris en Verstaalder / met een schone vergulde Quispokaal aan de Gouverneur / om hem boort alle beleeftheden / aan zijn Ed. betwezen / te bedanken / en deze Pokaal tot gedachtenis aan te nemen / en / afscheit van hem nemende / te bezoeken dat de Paerden gereet mochten zijn / en ingespannen worden. Zy wierden beleefdelijk en wel onthaalt / en / hun afscheit genomen hebbende / van de Gouverneur zelf tot beneden de trappen geleid. Hy zelf bezvoegde zich hoort daar aan by zijn Excell. om afscheit van hem te nemen / en zijn Ed. boort zijn geschenk te bedanken / met daaz by te boegen dat hy zulks niet bezdiende. Hoort / hy was de beleefste Gouverneur / die wy tot aan die tijt in Ruschland hadden gebonden. Na dat hy op de heuschste wijze afscheit van zijn Excell. had genomen / wilde hy niet lijden dat zijn Ed. hem bezbez / van effen buiten de kamezdeur / zou geleiden ; en dewijl zijn Ed. zijn betuigenis daaz tegen dee / zo bleef hy staan / en wilde niet voortgaan ; in boegen dat zijn Ed. zijn bezzoek eindelijc toestaande / hem van de Maazschalk / en van ons tot aan de Snee dee geleiden. Deze Heer / in deze boegen van ons gescheiden / zond een uuz daaz na aan zijn Excell. en aan ons / doort zijn Heef / twee grote platte Roeken / een boort hem / en een boort d'Edelen en Officieers / daaz ovez de Secretaris en Verstaalder hem uit onzez allez naam gingen bedanken. Dezen wierden / met hun gebolg / zeer wel van hem onthaalt / en op hun bezzek met verscheide Wiltbzakt beschonken. Hoort daaz na quam d'oude Heer / Ofes Andrewitz / en bezeezde aan zijn Excell.

Afscheit van weezzijden.

Een Schaap.
Zes Hoenderz.

Een Gang.
Tien Letteren.

De Gouverneur betwees in deze dag / op 't bezzoek van zijn Excell. aan enige Buzgers / die gebangen waren / om dat zy hun Schatting niet opbzachten / en dieshalven dagelijks met veel stokslagen op hun scheenen geslagen wierden / deze genade / dat zy / uit eerbiedigheit / die hy aan zijn Excell. betwees / niet in drie dagen geslagen zouden worden.

Dartiende HOOFD-STUK.

Vertrek van Totma. Schichtige verandering in de Huizen der Ruschen, op de koomst van iemant van buiten. Deurtrecking deur verscheide plaatsfen. Verontschuldiging van de Gouverneur van Wolgda, over de snelle koomst van d'Ambassadeur.

Wij bezzoeken 's middags 'een uuz / en lieten daaz de Stalmeeftez / met zijn gebolg / die in de volgende dag zouden volgen / en niet met ons hoort den tzecken / om dat de genen / die de Paerden geleiden zouden / niet gereet

Vertrek van Totma.

Schichti-
ge veran-
dering in
de Huizen
der Rus-
schen.

Koomft te
Gazako,

En te
Souske.

reer waren. Des abonts / te zeven uren / quamen wy t'Outzia Cossima / vijftig woest van Cotma. Als men in de Doopen / en in de Stroben koomt / zo hzielt het daar van Wijben / Kinderen / koejen / Schapen / Varkens / Ganzen / Endvogels en Hoenderz. Maar zo haast als 'er iemand binnen koomt / jagen zy de grote beesten buiten / en lichten boort een plank uit de bloez op / en laten alles naaz beneden / als naaz d'afzont / ballen / daar somtijts Wijfen Kinderen onder zyn : in boegen datmen in een ooggenblik tijts een schichtige bezandering ziet ; 't welk bezmakelijc om t'aanschouwen is. In dit Doop hielden wy onze Maaltijt / en trocken toen weez boort.

Op Dingsdags / de tiende van Decembez / 's uchtens zeez vzoeg / quamen wy te Gazako / vijftig woest / omtrent tien mijlen / van de vorige plaats / van daar wy te zeven uren bezochten. Da dat wy vijfenbeertig woest / of negen mijlen boortgereist waren / geraakten wy na de midbag / t'een uur / te Souske / zebentig woest / omtrent veertien mijlen ultimakende / van Wolgda. 't Is aanmezkenswoezdig dat wy in de rijt van vierentwintig uren / van Cotma / tot aan Souske / achtentwintig mijlen uitbzengende / met een Paert hebben gereden ; 't welk te boren nooit van enige andere Ambassadeurs gedaen is / dewijl zy niet zo spoedig / als zyn Excell. boortgereist hebben. Wy hielden hiez onze Maaltijt / en hregen bezandering van Paerden / die spade aangquamen. Wy hoorden hiez dat veel Edelen uit Moskou naaz Wolgda hadden geweest / om zyn Excell. daar t'ontfangen / maar dat zy / dewijl onze koomst te lang duurde / weez na Moskou waren ontboden. Van d'Edelen / onder 't gebied van Wolgda wonende / wiezd aangezegt dat zy / op d'aankoomst van zyn Excell. opzitten zouden. Wy bezochten van Souske 's abonts te zeven uren / en / zeven mijlen obez lant gereist hebbende / (want wy hadden onze reis van Oustinga geduriglijk met Sleden obez 't ps genaemen) quamen in de nacht te Staro Nikolshii / van daar wy / na dat wy 'er twee / of drie uren stil geweest hadden / weez te lant bezochten.

Op Woensdag / d'elfde van Decembez / 's ochtens te zeven / of t'acht uren / quamen wy te Corondaaf / drie woest van Wolgda / daar bezscheide geschenken gebzacht wiezden / en veel Russche Edellieden / met hun Sleden / by zyn Excell. quamen. Onze Sotnik quam hiez ook zyn Ed. bezwelkomen / en bezeezde aan hem een Gans / en een Endvogel. De Gouverneur van Wolgda / Feuder Alexandrewits genoemt / de koomst van zyn Excell. d'Ambassadeur te Corondaaf bezsiaan hebbende / wiezd bezbaast / bezmits hy zyn Ed. noch in geen drie / of vier dagen bezwachte / om dat hy zich niet kon inbeelden dat de zelfde zo spoediglijk boortreide. Hy zond dieshalben / behalben d'Edelen / een / of twee grote Heren aan zyn Excell. om uit zyn naam een compliment af te leggen / en zich te bezontschuldigen / met te zeggen dat hy zyn Ed. niet zo spoedig had bezwacht. Enige Duitche Kooptieden quamen hiez ook zyn Excell. bezwelkomen.

Veer-

Veertiende HOOFD-STUK.

Beschrijving van Wolgda, en intree in deze Stat. Verscheide Geschenken aan zyn Excell. die in deze Stat verscheide Duitche Kooptieden vergast. Vermaak met de Sleden, en goed onthaal by de Gouverneur, die, niet met d'Ambassadeur spreken mogende, om reden, die gegeven worden, zyn gevolg zeer wel onthaalt.

Wolgda is / ten opzicht van d'andere Steden onder de Russchen / een grote Stat / daar de rivier Souchna byna midden doozloopt. Men heeft hiez bezscheide tzeffelijke Kieken / van steen gebout. Hiez staat ook een hout Kerk / met zyn Toren / die beide daar / gelijk men boortgeeft / in een enige dag gebout / en echtez zeez tierelijc / naaz de gewoonte van dat lant zyn. Men zegt daar dat / zo haast deze Kerk volbout was / de Pest / die daar toen zeez zwaar was / ophield / als of men daar mee aan God een dienst had gedaen. Men ziet hiez mee een zeez boortzeffelijc Klooster / dat zeez heezlijc geboort is / en daar men / van wegen 't rijc Klooster te Solofkii / het zout uitdeelt / en daar in een Naztsbischop zyn Hof houdt. Hiez zyn ook grote boortzeffelijke Hoben / zo van Duitche / als Russche Kooptieden / met boortzeffelijke Boorngaarden bezzeert. Men vind 'er mede enige oude bezvalle Doozen en Nuren / die dagelijc noch meez bezvallen. Beneffens een grote Maakt / op de welke aldezhande Waren te koop gebzacht woerden / is 'er ook een boortzeffelijke Wifchmaakt / op de welke men ongemeen veel Wifch / gelijk van Soudachen / en grote Baezzen / en meez anderen / te koop bzengt / die ten meestendeel bezzoren zijnde / by stapels op malkandez gehoopt woerden ; en de kleine Wifch woerd met balen gemeten : in boegen dat de Wifch / gelijk ook alle andere Lebensmiddelen / daar zeez goetkoop te bekomen is.

Wy dan / alles in ordening gebzacht hebbende / reden boort naaz de Stat Wolgda / onder 't geluit van Trompetten en Kietelzommen. De Russche Edelen met hun Sleden reden boort aan ; en daar op volgden de Duitchen / die van de Kietelzomslagers / en van de Trompetters in Sleden gebolgt wiezden. Achtez hen quam de Priskaaf / met een Goost / die zyn Ed. te Corondaaf had bezwelkoomt / en in een Slee boort d'Ambassadeur reed. Zy waren alle zeez kostelijc gekleed. Zyn Excell. volgde in zyn eige Slee / daar hy mee gereist had ; en neffens hem aan weezzijden waren de vier Helbardiers / die blootshoofst gingen. De Dagien stonden achtez op de Slee ; en de Lakhepen liepen te voet daar achtez. Wy volgden in ordening met onze Sleden na malkandez / en hadden rontom ons duzenden van menschen / die ons bolden / van de welken enigen zo pberig waren / dat zy / niet wel toeztende / in de bijten liepen / die in 't ps gemaakt waren. Wy trocken dus boort / wel een uur lang / eezst langs het ps op de rivier / en daar na deur de straten / in de welken het zo vol van volk was / dat men 'er naautwelijc kon deurkomen. Wy trocken boort een groot Hof / daar de Gouverneur gegaan was / om

G 3

Beschrij-
ving van
de Stat
Wolgda.

Intree
van zija
Excell.
binne
Wolgda.

zijn Excell. te zien hoorby rijden / en daar wy veel Russche Juffrouwen zagen / die zich in de veinsters hadden begeben / om onze intzee te zien. Wy quamen dus aan 't Hof der Weduwe van de Heer Tho. Hebdon, diens Broeder / Sr. John Hebdon, Resident van zijn Majesteit van Engeland / in Holland had geweest. Zijn Excell. wierd daar van alle Heeren naaz boben geleid ; die / daar na hun afscheit nemende / bezochten. Wy bezoeogden ons voort naaz de Hoben / die men ons aangelwezen had.

Geschen-
ken aan
zijn
Excell.

Op Donderdag / de twaalfde van December / 's nachts vroeg / quamen die van de Gemeente en andere zijn Excell. bezooten / en schonken aan zijn Ed. enige bezwaarschingen / volgens de gewoonte van dit land. En zeke / de Russchen zijn dit zo gewent / dat zy niet zullen nalaten aan de geen / die tot hen koomt / zo hy in enige achting by hen is / in zijn koomst met aanbieding van enige Lijfsocht te bezwelkomen ; 't welk van de geringsten zelven / die tot het Hof behoren / gedaan word.

Coen dezen naauwelijks bezochten waren / volgden d'afgebaezdigden van de Cancellier / en bezeezden aan zijn Excell.

Dijf Ganzen.

Dijf Kalkoenen.

Hier op volgde de Schijf / en schonk aan zijn Ed.

Twee Ganzen.

Twee lange grote Wittebroden.

Daar na quam de Heer van de Gouberneur / en schonk uit dezels naam aan zijn Excell.

Een Os.

Twee jonge Kalkoenen.

Twee Schapen.

Twee grote Broden.

Twee levendige Hazen.

Een Swaan.

Tien Ganzen.

Dier grote Dissen / Stezlitten ge-
noemt.

Tien Kalkoenen.

Tien Hoenders.

Duitsche
Kooplie-
den by
zijn Ed, te
gast.

In deze dag zond zijn Excell. een Expreffe naaz de Stat Moskou / met Brieven aan haaz Hoogm. en aan zijn Hoogheit / op dat de zelfden van daar te land naaz 't Vaderlant overgezonden zouden worden. Des middags had zijn Excell. enige Duitsche Kooplieden tez Maaltijt / die wel onthaalt wierden / en vrolijk bezochten. In de volgende dag / de daztende van December / schonk zeke Goost / of Koopman van 't Hof / Gavrielle Martinof gensemt / uit de naam van de opzenders van den tol tot Wolgda / aan zijn Excell. enige Monckost / bestaande in

Twintig grote Broden.

Dijfentwintig alderhande kostelijke Dissen.

Een Schaaap.

Twee Ganzen.

Twee Endvogels.

Een Cobberje met Riskeyes / 't welk een soort van Paddestoelen is / in Bekel ingemaakt.

inhaling van syn Exellentie
KRAET van CLENCK, binnen WOLGDA met
RUSSELIEN

syn excell^e Coenraet van Clenck 2 de Prestaf 3 noch eenige groote Russige Hee^r 4 Duytse Koophieden die van Cereel Ironslagers gevolgt Wierden 5 eenige Russen Edelheden 6 Pagien

van de Heer van Klenk naar Moskovien.

Op Zondag/ de vijftiende van Decembez/ wiezd in deze plaats booz d'eerste maal gepreekt. Veel Duitfche Kooplieden quamen ont te horen/ met hun Wyven en Kinderen. Enigen van hen bleben by zijn Excell. te Maaltijt/ gelijk Mevrouw Hebdon, en eenige andere Duitfche Kooplieden met haaz Vrouwen/ enz.

Des Dingsdags/ de zebentiende/ tegen de middag/ quam de Stalmeeftre/ met de Paerden en Koetsen/ en daaz beneffens met het Keistruig/ dat hy by zich had/ te Wolgda. De Paerden/ die pdez van twee Ruffchen geleid wiezden/ en by dag niet meez dan acht of tien mylen boozttzocken/ 's nachts/ en ook de darde dag stil stonden/ quamen alle wel obez.

De Strale
meeftre
met de
Paerden
koomt
by zijn
Excell.

Op d'achtende/ des uchtens (gelijck wy in de boozgaande dag met malhandez afgefproken hadden) reden wy/ als in een Cabalcade/ met twintigh sleden achtez malhandez/ pdez in sijn behoorzijcke ozdenting/ en elk op sijn best gekleed/ en met pluimen bezriet/ gelijk de Maazschalk met Sr. Bos in d'eerste/ de Heez Bessels met S. Houtman in de tweede/ en de Heez Grim en ik in de derde/ en soo boozts langs de Ribiez/ en daaz na deur de Stat; en boozts by de Goubezneur/ die ons boven in de boozzaal ontfing/ en beleefdelijck onthaalde/ en/ Larijn en Italaansch met ons sprekende/ gzoote bzientfchap aen ons bewees. Zijn Gemalin/ met haaz Staat-juffers/ quam ook te boozschijn. Wy stonden op/ so haest als sy in de Kamer bezfcheen/ van de tafel/ daaz aan wy alle gefeten waren/ en die met eenige fchotels Confturen/ Hoeken/ etc bedecht was/ en begaben ons na de deur van d'ingangh: t welk een plichtpleging is/ obezal by de Ruffchen/ die van aanzien zijn/ gebzuphtelijck/ en fo veel bediedende/ als of men de man met sijn bzoutw alleen wilde laten; daez op koomt dan de man/ en sijn gasten (dus noem ick de bzinden/ die hy dese eez aendoet/ dewijl dese gemeene onthalingen ook steeds met spijs en bzank bezfelt zijn) by de handt nemende/ pzetenteezt die aen sijn bzoutw/ die/ als een beeld sondez sprekem/ obez-einde staen blijft/ en van een pdez op zijn heuzt gekust wozt: eez men hiez toe komt/ bezfoekt men in 't gemeen aan de man/ om booz te gaan: de bzoutw/ dus gekust zijnde/ bied daaz op aan pdez een fchaaltje Bzandewijn/ of andere gedistilleezde Wijn aan/ die men/ toezreedende/ uyt haez hand gaet halen/ en/ weez op sijn plaets gekeezt zijnde/ uytbzinkt/ en daez na aen een van hare maeghden weez obezlebez. Na dat wy wel onthaelt waren/ namen wy ons affcheid van de Goubezneur/ die ons boozts tot beneden de rzap/ aan de ftee geleidde. Toen wy aan 't Hof van zijn Excell. d'Ambaffadeur quamen/ hielt zijn Ed. de boozgedachte Kooplieden/ die met ons gereden hadden/ en wel zes of seben fterk waren/ by hem tez maaltijt; en in dese bezogen wiezd deze dag in bezmaak obezgezacht.

Vermaak
met de
ftee, gno:
men.

Onthael
by de
Gouvez-
neur.

Op Dondezdaggh/ de negentiende van Decembez/ na dat de Pzedikatie gedaan was/ quam de Slee van Sr. Bos, om/ volgens de noodiging/ in boozgaande Dingsdag gedaan/ zijn Excell. d'Ambaffadeur te halen. Zijn Ed. rzad kozt daaz aan in de Slee. De Maazschalk en wy rzaden/ pdez naez zijn rang/ by paren booz uit. De Hellebaazdiezs gingen twee booz/ en twee achtez tez zijden van de ftee. De Pagten stonden achtez op/ en de Takhepen liepen contourm achtez na. Toen wy aen 't Hof gekomen waren/ wiezden wy

d'Ambaf-
fateur tez
maaltijde
by Sr.
Bos.

top trefselijk bezwelkoomt; en na dat top een glaasje sek / rontom gedzonken hadden / gingen top aen de tafel zitten. D'eerste opdissching bestond in zeven schotelen met koude kost van vleesch / visch en pastepen / de tweede in twaalf schotelen met lekkere toegemaakte spijs / zo gezoden / als gebraden / en daaz pastepen neffens waren; de derde in twintig schotelen van aldehyande gebak; en de vierde in een gelijk getal van schotelen met na-gerechten / daaz taazten / en veel andere lekkheppen / die men niet in Moskoben bezwacht zou hebben / onder waren: in boegen dat top / van spijs en drank wel ont-haalt zijnde / wel beznoeght naez onse Hoben keezden.

De Gouverneur bezichtig de Paerden van zijn Excell.

Op Zaterdag / d'eenentwintigste van December / dee zijn Excell. d'Ambassadeur aan de Gouverneur Feuder Alexandrowitz, die aan zijn Ed. bezocht had de Paerden te mogen zien / bekent maken dat hy de zelfden in deze ochtrent zou laten uitgaan. De Gouverneur / van veel Sleden / met bezscheide Russische Edelieden gevolgt / bezboegde zich daaz op ten huize van Sr. Vrik, het naaste Hof aan dat van zijn Excell. Hy had wel gewilt de Heer Ambassadeur zelfs te mogen komen zien / maaz betwijl zulkis by hen niet geoorlooft is / zo lang als d'Ambassadeur zijn Zaarsche Majesteits klare oogen (gelijk zy zeggen) niet gezien heeft / moest hy zulkis tot aan onze wederkomst uytstellen. Hy was een zeer heusch en beleef out Man / van geboorte een Pool / en in de Russische en Poolse oorlogen / in d'Alzaine / daer hy Provinciaal van St. Dominicus onder was / gebangen genomen. Hy had tien jaren lang in ballingschap in Sibirien geweest / daaz men hem de Russische Godsdienst had doen belijden / een Russische Vrouw trouwen / en eindelijk is hy nu en dan in deze en andere Walwodschappen / of Gouvernementen de Steden en Provincien gezuikt. By hem bevond zich ook de Schatbewaarder van d'Zaarsbisschop dezer Stadt / die / wel een Stalmeester van zijn Zaarsche Majesteit geweest / en in ongenade bezvallen zijnde / het Kloosterleven had aangenomen. Hy nam / gelijk ook de Gouverneur / en boozts alle de genen / die by hem waren / groot behagen in 't zien van deze Paerden / die alle een booz een / twee of drie reizen booz by 't huis / daaz zy waren / geleit wiezden. De Gouverneur zond zo haast zy alle gepasseert waren / een Edelman / die hem in bloedt bestond / aan de Heer Ambassadeur / om zijn Ed. zeer beleefdelijk booz deze heuschheit te bedanken: daaz op de Heer Ambassadeur de Maarschalk / de Geheimschrijver / enz. aan de Gouverneur zond / om hem wederom van zijnent wegen te bezzoeten. Wy / in 't Hof gekomen / wiezden aan de trappen van 't huis booz de Gouverneur ontfangen / die ons boozt in de stoof bracht / daaz 't vol van Edelen was. Op de tafel stond een bezsnapering van Puzmen / Rozijnen / Wijgen / Pekelharing / Salm / Kabiaaz / Russische Koek / en bezscheide dranken gereet. Toen wy daaz een weinig gezeten hadden / sprak de Gouverneur in de Latijnsche taal met bezonder lof van de goetheit van zijn Excell. d'Ambassadeur / die de Paerden aan hem had beztoont / en ons nu noch daazerboben aan hem zond. Wy hadden onder ons gevolg de kleine Dagie / die hy by geval zag. Hy vzaagde of dit die boost was / de welk zo schoon kon spelen; en wenschte met enen om 't geluk van hem te mogen horen. Mer dee dieshalven dit speeltuig halen; en toen het gekomen was / zeide hy / dat hy / schoon

Die hem daar over doet bedanken.

schon hy op veel plaatsen gereist had / nooit geen Staafjes-spel had gezien. Hy sprak wijders / toen hy de Dagie daaz op zag spelen / dat hy ten hoogsten was bezwonder van dat zulk een kleine knaap / als deze was / met zulk een aazdige gewintheit daaz mee kon handelen / en / zich naaz de boozgedachte Monnik herende / zeide tot hem / dat / zo mer daaz met zulke Klokjes op zulk een geestige wijze het volk teez herke riep / de menschen zich wel tienmaalen mee in getal bezwaazts zonden boegen. Hy / deze zaak dus tot aan de hemel (gelijk men zegt) bezheffende / streek met zijn hant obez 't hooft van deze Dagie / preez hem / en gaf aan hem rijkelijk van 't geen dat 'ez opgedischt was. Hy stond boozt op / en nam zijn afscheit zeer beleefdelijk van ons; en toen wy buiten op 't Hof quamien / bonden wy daaz noch de Gouverneur / van de welk wy weez van nieuws afscheit namen / en zo weez naaz zijn Excell. gingen / aan de welk top de gehele zaak bezhaalden.

Vermaak van de Gouverneur in 't Staafjes Spel.

Vijftiende HOOFD-STUK.

Dankbewijs van d'Ambassadeur. Bericht aan zijn Excell. uit Moskou, wegens zijn inhaling. Mongaalsche Gezanten by d'Ambassadeur, en hun slechts stant. Onderlinge Geschenken en onthalingen.

Op Zondag / de tweeentwintigste van December / na dat de Predicatie gedaan was / bleben enige Duitsche Kooplieden / in deze plaats wozende / met hun Vrouwen en Dochters by de Heer Ambassadeur tez Maaltijt / in de welke zy met goede spijs en aangenaam gespeel / en / toen de Maaltijt gedaan was / met ander vermaak wel onthaalt wiezden. Op Maandag / de drieentwintigste van December / wiezden de Heer Maarschalk / en boozts d'andere Heren by een Duitsch Koozman genodigt. Enigen van ons gingen 's namiddags bezwaazts / en bleben 'ez hzolykt by makhande / tot obez de middeznacht. 's Ochrens / de vtezentwintigste / was zijn Excell. niet wel te pas / en moest des middags vzoeger / dan wy gewent waren / van tafel opstaan. Doch dit ongemak bezdwteen haast. De Heer Ambassadeur zond / om de Hoofsche Koozman Gavrielle Martinof boozt zijn geschenk te bedanken / in bezgelding aan hem enige vaatjes met Spaansche en Fransche Wijnen / Wandenwijnen en andere Wijnen; en zond / om de zelfden van zijnent wegen aan hem te presenteren / des namiddags eenigen van zijn gevolg mede / die daaz van hem zeer wel en met grote heuschheit / en betuiging van zijn hoge achting tot de Heer Ambassadeur / onthaalt wiezden / en op hun bezzek noch elk met een koek op haaz wijze met opgedrukte beeltenissen / en letteren begiftigt wiezden. Welke heuschheit hoewel die elders belachelijk zou gehouden wezen / van ons echter aangenomen moest worden / om niet boozt onheusch by hen geacht te worden.

Dankbewijs van d'Ambassadeur aan Gavrielle Martinof.

Op Woensdag / de vyfentwintigste van December / des ochtens / ontfing

zijn Excell. tijding uit Moskou / dat hy op zeven woest van de boozgedachte Stat ingehaalt zou worden / met bericht dat zijn Ed. daar op de zebenentwintigste van December / naaz d'oude stijl / bezwaacht wierd / dewijl men tegen die tijt grote toefel maakt. Obez deze / en meez andere zaken zond de Heer Ambassadeur de Geheimschijbez met de Deftaalbez aan de Heere Gouverneur; en tezwijl dezen noch by de zelfde en waren / quamen daar enigen van de Mongaalsche Gezanten / welkez bzeemde manieren by hen in achtving wierd genomen. De Heer Gouverneur stelde zeez beleefdelijk aan hen booz / of het aan de Heer Ambassadeur ook onaangenaam zonde zijn / dat hy de zelfden aan hem zond / en kzeeg tot antwoozt / dat zy niet twijffelden of zijn Excell. zou groot bezmaak nemen in haaz te zien. Oeshalven / koztz na dat de Geheimschijbez en Deftaalbez weez by zijn Excell. gekomen / en hun wederbaren aan zijn Ed. bezroont hadden / quamen drie van de boozgedachte Ambassadeurz / bezzelt met enige Ruffchen / gelijk ook met drie van hun Dienaazs / die tit een getal van vyf bestonden / de welken zy alle te zamen Krocken noemden / de Heer Ambassadeur bezoeken. Zy namen / noch in 't inkomen / noch in 't uytgaan / geen van allen hun mutsen (die byna de genen van de Straetsburgsche of Switserche Wyben gelijk zijn / en daez op zy een Bosch Franje van zijde van achtez hadden afhangen) af; maaz / zich een weinigt booz obez buigende / raakten met twee vingeren haaz boozhoofst aan. Zy hadden / dooz middel van een Ruffche Deftaalbez / veel redenen met de Heer Ambassadeur / aan de welk zy bezscheiden byzonderheden van haaz Lant / Godtsdienst en Regering bezhaalden. Zy wtezden met enige drank onthaalt / en een wijl tijts gezeten / en met grote bezwondering het spelen van een kleine Pagie op een Staaffpel / op de wijze van kleine Klokjes / op de Violen en andere Instumenten gehoozt hebbende / bezzochten weder alle te zamen in een Slede / gelijk zy gekomen waren. Zehez / hoefzheet de Ruffchen van dit volk boozgaben / als of zy wel een getal van driemaal hondez duizent Mannen te velde konnen bzingen / zy schenen ons echtez van geen byzondere achting by hen te zijn: Want behalven dat de grantche toefel van deze Ambassade geheel armelikh was / zo was het onderzoud / 't welk van zijn Zaazsche Maasests wegen / aan deze leden dagelijks gegeven wierd / van zo weinigt belang / dat die van de geheele Ambassade in pdez dag niet boven de vyftien studez quamen te belopen. Men kan hiez uit van 't oberige oozdeelen.

Op Zondag / de negenentwintigste van December / heeft zijn Excell. toen de leste Predikatie te Wolgda gedaan was / het Kint van Sr. Bosch, diens Huisvrouw in de boozgaande dag in de kzaam was bebalden / ten Doop gehouden / en het zelfde Koenraat, naaz de naam van zijn Excell. genoemt. Da de Predicatie zond zijn Excell. de Maazschalk / de Serjetaris / my en van Asperen, aan de Gouverneur Feuder Alexandrowitz, met twee Geschenken / 't een een grote Wyfpoakaal / van binnen en van buiten bezgult / booz de Gouverneur; en 't ander een kleindez Pokaal met Boekhels / booz zijn Gemalin. Zijn Excell. zond dit tot bewijs van genegenheit / en tot gedachtenis / en dee met enen de Gouverneur booz alle eez en byzentschap bedanken. De Gouverneur / betuigende dat hy zulks niet bezdient had / zeide dat het hem leet was / dat

Mongaalsche Gezanten bezzoeken zijn Execell.

Hun Rechte kaat.

Bezending en Geschenken van zijn Excell. aan de Gouverneur.

dat hy niet by zijn Excell. had mogen komen / en boegd 'z by dat / als zijn Ed. langs deze weg weezkeerde / hy hem buiten de Stat te gemoet zou ryden / en / veel bezontschuldigingen en betuigingen van byzentschap bygezacht hebbende / wenschte aan zijn Excell. en aan ons geluk en boozhoofst op onze reis. Hy dee ook / om eez aan ons te bewijzen / zijn Gemalin halen. Zy quam te boozschijn met een kostelikh groen Damast kleet / dat met grote goude kanten belegt was / en had op haaz hoofst een zeez kostelikh Duits / die dicht met Pazelen geflikt was / met een diezbare rant van beveren daaz rontom. De Gouverneur had te horen een Schaaltje met gedistilleert water aan ons geschonken; en nu ontfingen wy / na dat wy Mevrouw / zijn Gemalin / met zijn bezlof / gekust hadden / pdez van ons / een Schaaltje van de zelfde vocht uit haaz handen / na dat zy zelbe ons toegedronken had, 't Welk zy sedez met Meez beznieude. Wy namen toen onze affcheit; en de Gouverneur gaf weez aan ons byzheit / om zijn Gemalin te kussen / en boegde 'z by / dat dit by de Ruffchen geen gewoonte was; doch dat hy / geen Ruffch zijnde / en wetende dat het in Hollant dus gedaen wierd / ons dieshalven deze eez liet geneten.

Na dat wy alle haaz gekust / en boozts onze affcheit genomen hadden / gingen wy naaz de Diaak, om een papiertje met Gout / 't welk de Heer Maazschalk by zich had / aan hem te schenken. De Diaak, het zelfde beleefdelikh weigerende / wilde het aan de Maazschalk weezgeven. Wy wtezden boozt weez bezzrecken / om dat zijn Excell. met de Maazschalk naaz ons wachtte. Maaz hy wilde ons dus niet laten wechgaan / en zeide dat de grote Ambassadeur zo grote gunst en eez aan hem bewees / dat hy ons geheel anders behoozde 't onthalen. Hy kzeeg toen uit zijn Aleschkeidez drie of vier Bleschen met sterke wateren / en dee twee dosijn zilvere Bekezs en kzoezen / met zijn zilbezgewaat / tez tafel behoorende / te boozschijn bzingen; en na dat hy ons enige tijt hiez mee onthaalt had / wilden wy gaan; doch hy zeide dat hy zijn Gemalin boozt onze oogen zou laten komen / om ons op te houden. Zy bezscheen ook met enige andere Woutwen / en was zo schoon / als ik noch enige Wou in dat lant gezien had / en zeez kostelikh in de kleding. Na dat wy / met bezlof van de Diaak, haaz / pdez op zijn bezlof / gekust hadden / ontfingen wy pdez een Schaaltje / en ook een Bekez Meez / uit haaz handen. Wy namen boozts onze affcheit / en / in 't Hof van zijn Excell. gekomen / bezhaalden aan zijn Ed. het geen / dat wy bezricht hadden.

Toen wy / hoewel spade / ons middagmaal hadden gehouden / gingen wy alle boozuit te voet (en zijn Excell. in de Slec) naaz de woning van Sr. Bosch, om daaz onze affcheit van de kzaambrou / zijn Huisvrouw / te nemen / die ons pdez met een schaaltje Spaansche Wyu bezchonk. Wy wtezden toen uit die / in een andere kamez gebzacht / daaz men boozt een tafel dekte / op de welk meez dan daztig / zo middelmatige / als kleine Schocels met Gebakfels / Caerzen / Confituren / en andere bezznaperingen opgedischt wtezden. Wy dronken 'z ook bezscheide gezontheden; en na dat wy 'z enige tijt brolikh hadden geweeft / namen zijn Excell. en wy alle onze affcheit / en tzoeken naaz huis.

Die d'Affgevaerdigden vriedelikh onthaalt.

Onthaling by de Diaak.

En ook by de Heer Bosch.

Zestiende HOOFD-STUK.

Zijn Excell. vertrekt van Wolgda, en, deur verscheide Dorpen getrocken, koomt te Jeroslaaf, en van daar te Perislaaf, en eindelijk te Nikola, niet verre van Moskou. Slechte stant van 't Hof te Nikola.

Vertrek
van Wolg-
da,

Des middags / de dertigste van Decembez / maakten wy alles gereet / om na de middag te vertrecken. Zijn Excell. hoewel niet wel te pas / bezoot echter / als een Heer / die alle ongemak uitstaan kan / zijn reis te bezochteren. Wy bezochten dan 's avonts op de zelfde wijze / als wy in deze plaats gekomen waren / en wiezden wel drie of vier woest van Duitse kooplieden / en Russche Heeren uitgeleid.

Vervorde-
ning van
de reis.

Tez middernacht quamen wy te Gishnowitz / een groot en schoon Dorp / beezigt woest / of acht mijlen van Wolgda / daar wy een weinig tijts stil waren. Wy hadden / met over 't lant te rijden / een quade weg gehad / die / gelijk de Doerlieden zelden / noch ergeer zou worden. Wy waren tez Hezberg in zwazte Stoben / die lelijk genoeg schenen. In de Stooft / daar in zijn Excell. zich onthield / was een Dyon / die / overgrote vruugt over de koomst van zijn Excell. bedrijvende / zijn Ed. op haaz wijze niet enige spijze zocht 'onthalen / en goet Broot en Bier op tafel zette ; daar wy ons byboegden / en van deze Dyon mee genodigt wiezden.

Toen de Daezden een weinig gerust hadden / trocker wy van daar / en quamen d'eendertigste / des ochtens zee / vroeg t'Obnozze / twintig woest / of vier mijlen beezde / daar wy Russche Daezden hzegen. Wy trocker boozt weez van daar / en quamen 's avonts te Uleertzjam / van daar wy / na dat de Daezden / en wy gespijzigt waren / boozt bezochten / en 's avonts te half elven t'Ugozskopjam / vijftwintig grote woest / of ruim vijf mijlen beezde / daar wy weez van Daezden bezwiffelden. En dewijl zp in 't eerst wezderent Daezden te geben / zo wilde zijn Excell. de Geschenken / die zijn Ed. aangeboden wiezden / niet aannemen. Daar bezliepen wel drie of vijf uren / tezwijl wy naar de Daezden wachtten.

1676.

Op Woensdag / d'eerste van Januarius / bezochten wy boozt van de boozgedachte plaats / en quamen / zeven woest van daar / in een schoon Vlek / Dantelofski genoemd / zo groot en schoon / als een Stat / met Maakten en Gebangenhuizen. Des avonts quamen wy te Wolskopskopsam / beezigt grote woest / of ruim acht mijlen van de boozgedachte plaats.

Koomst te
Jeroslaaf,
en be-
schrijving
daar af.

Toen wy daar onze Maalcijt gehouden hadden / bezochten wy weez / en quamen des Dondezdags / de tweede van Januarius / 's ochtens te drie uren / in de Doozstat van Jeroslaaf / daar wy ons bezkleedden / en ten negert uren met grote heezlijkhede / en een gebolg van wel over duizent menschen / onze intze deden. Deze Stat heeft aan de zuidzijde de ribiez de Wolga / en aan d'andere de ribiez van Kozzoos ; in boegen dat zp / tusschen twee ribieren in gelegen.

legent / zeez bezmakelijk en aangenaam is. Men heeft daar een Kasteel van hout / en een groot stene Klooster / S. Jan genoemd / met enige stene Kezken. Hier wonen ook enige Huisgezinnen van Nederlanderz. Het steeude / toen wy daar waren / en echter was 't 'ez zeez hout. Wy wiezden enige Straten omgeboezt / en zagen veel tzeffelike Gebouwen van hout en steen. Men bracht ons eindelijk in 't Hof van een Russch Koopman / Demitri Juanowits Boraski genoemd / die eerzits een Dienaar van zijn Excell. had gewest / en toen / boozt Godes zegen / met zijn handeling zo grote winsten had gedaan / dat hy mee dan honderz duizent Rijksdaalderz rijk geacht wiezd. Dit was een groot Huis / van steen gebout / en met bezwulde Kamers / en stene Dakhuizen daar neffens. Hier quamen verscheide Duitse Kooplieden zijn Excell. bezwelkomen ; gelijk ook een Schrijbez van de Gouverneur Juan Alexanderwits, die naar de gezondheid van zijn Ed. quam hzagen. Wy was een aanzienelijk lang man / die / toen hy in de Kamer van zijn Excell. quam / zich eerzst / op de wijze der Russchen / kuisste / en bezvolgens een kleyn beztoog dee / en de kleine Cytel van zijn Zaazsche Majesteit van de generale Staten / en van zijn Hoogheit / de Prins van Oranje / ophaalde / en weez van zijn Excell. boozt de mont van van Asperen, beantwoozd wiezd / en weez mee bezzokt. Kozz daar na quamen bezscherpe lieden uit de Gemeente met Geschenken aan zijn Excell. en de Schrijbez / by zijn Ed. weezkeerende / bracht van wegen de Gouverneur ook een geschenk / en zond een brood / en enige visch / drank / en andere eetbare Waren.

Bezoek
aan zijn
Excell.

Geschenk
aan zijn
Excell.

Op Dypdag / de derde van Januarius / des ochtens / zond zijn Excell. de Heer Ambassadeur de Maazschalk / my / Budayn en van Asperen, aan de Gouverneur / om hem te bedanken / zo boozt d'eerz / die hy zijn Ed. aan gedaan had / als boozt de goede zozg / die hy getoont had in de Daezden / die tot ons bezzokt zonden dienen / vaerdig te houden / en behandigde / boozt de gedachte Maazschalk / aan hem een briefje met tien Dukaten / tot erkenzents van de vrientchap / aan zijn Ed. bewezen. Hy schonk geen drank aan ons / dewijl hy zo eben uit het Klooster was gekomen / en om dat het de lesse dag van hun Dasten was / in de welk de Russchen zelden semant op deze wijze onthalen / inzonderheit na dat zp in de Kezk gewest hebben. Maaz by de Diaak, by de welk wy een weinig te boren ook diezgelijke plichtpleging afgelegd / en hem een papiertje met vijf Dukaten in de hant gesteken hadden / wiezden wy met een schaalte onthaalt / om dat hy noch niet in de Kezk had gewest. Zijn Excell. zond tegen d'abont de Sekretaris en van Asperen voozuit naar Perislaaf. De Voederz wiezden mee gezonden / op dat zijn Excell. daar boozt niet opgehouden zou worden. Tez de Sekretaris en van Asperen bezzokken / quam de boozgedachte Schrijbez weez by zijn Excell. en schonk / uit de naam van de Gouverneur / aan zijn Ed. een geschenk na gewoonte.

Affcheit
van de
Gouver-
neur ge-
nomenz

Geschenk
van de
Gouver-
neur.

De genen van ons / die eben te boren aan huis gewest hadden / hzegen over een kleynbez vlesch van de zelfde Brandewijn / en een Kalkhoen / die alle leefden / en schoon waren. Wy gaben aan de Dienaarz een bezeering / en bedankten de Gouverneur / en de Schrijbez boozt hun beleeftheit. Van Aspe-

ren trok toen met de Secretaris boozuit. Zijn Excell. die al enige dagen te voren niet wel te pas geweest / en enig ongemak in de keel / en in deze dag geneesmiddelen gebruikt had / kreeg in de nacht een overval / en wierd boozt aan d'azijn / en onder de tong gelaten ; daaz by hy enige bezichting geboelde.

Vertrek
van Ie-
roslaaf.

Verschei-
de Dor-
pen, rivie-
ren en
plaatfen.

Op Zaterdag / de vierde van Januarius / des ochtens / beztoek zijn Excell. sonder enig ongemak t'ontzien. Maaz wy / met twaalf Sleden / bleben acht tezt tot aan de middag; bezmits 'er veel Doezlieden in de nacht wechgelopen waren / en wy dieshalven niet eerdez Paerden konden bekomen. Wy beztoeken dan tezt boozgedachte tijt / en quamen des abonts te Kozniste / daaz wy een korte tijt stil hielden / en toen weez onze reis bezboezden. Wy reden denz veel schone Dozpen / en ook boozby de boozreffelijke plaats / Koztof genoemt / een Metropolitaaan / of Hoofplaats / die zeer kostelijk en groot is. Wy reden langs de riviez d'Ozez / aan de welke deze plaats legt / wel drie of vier uren lang / en tocken onder tusschen over veel andere goede rivieren / gelijk de rivieren Scoreemi Ozo / en Belosfer.

Koomst te
Perislaaf.

Vervarf-
ching van
Paerden.

De vijfde / des ochtens te zeven uren / na dat wy vijfenvijftig woest / of omtrent elf mijlen / gereden hadden / quamen wy te Kibule / daaz wy tot aan een uur stil waren. Des abonts / met d'ondergang der Son / geraakten wy te Perislaaf / daaz wy zijn Excell. met d'andere Sleden / bonden. Dit is een Vansteedje / daaz in weinig bezmaakt is / en dat / naaz de zijde van Moskou / een Meezje heeft / drie / of vier mijlen groot. Wy kregen hiez weez bazsche Paerden / en / des abonts te negen uren bezteckende / (in welke tijt zijn Excell. de Heer Klenk, tot blyfchap van ons alle / betez te pas was geworden) quamen op de zeste / met de koomst van de dag / te Doubna / na dat wy vijfenbaztig woest (omtrent zeven mijlen) boozgereden / en nooit zo quade weg gehad hadden. Wy beztoeken van daaz 's ochtens te negen uren / en quamen 's abonts spade te Kachmanua / na dat wy beeztig woest / omtrent acht mijlen uitmakende / boozgereist / en veel schone plaatfen en Kloosters / dooz en boozby gezocht waren / en onder anderen boozby het schoon en wijtberoemt Klooster te Tzopitza / daaz zijn Zaazsche Majesteit somtijts zich bezboegt / om zijn Godsdienst in deze plaats te plegen. Toen wy hiez een weinig stil geweest hadden / begaben wy ons weez op de reis / en quamen 's ochtens / de zehende van Januarius / met de koomst van de dag tot op drie woest beneden Moskou : maaz wy moesten / daaz gekomen zijnde / geheel langs een andere weg / die / dooz 't bebel van zijn Zaazsche Majesteit / ons aangewezen wierz / en naaz Nikola omrijden / op dat wy van daaz ingehaalt zouden worden. Deze plaats / zeven woest / (dat is byna anderhalve mijl) van Moskou gelegen / behoozde aan Knees Michaylo Jaklewitz Circaski. Wy quamen daaz gelijk met de Stalmeezter / en met de Paerden / die boozuit gereden waren / en bonden hiez alles in bezwaring. Daaz was geen plaats booz zijn Excell. veel minder booz ons ; en wy moesten ons alle in zwarte Stoben behelpen / die noch zo eng en bezrompen waren / dat wy ten meestendeel zo na by malkander lagen / dat / als onse Matelassen om te slapen gespreit waren / men naauwlijks een voet kon bezetten. Groot was 't ongemak / dat wy hiez leden ; want de koude van d'een zijde liet ons niet toe buiten

Roomst te
Nikola, by
Moskou.

Slechte
stant van
die plaats.

ten de Stoben te blijven ; en van d'andere zijde wierzden wy van binnen van de rook / stank / en 't ongediezte te gelijk zo heftig bezteeden / dat ik wel bezf zeggen / dat dit de moetelijste ontmoeting is geweest / die ons op de gehele reis is boozgekomen. Wy moesten 't echter zo booz lief nemen / hoewel men / met enige dagen lange tot Jeroslaef te blijven / daaz wy heel wel waren / sulchs gevoeglijk hadde konnen boozkomen / en de Kusschen tijt geben / om het Lusthuis Godinka / (van daaz aan ons gelaft was onse intzee te doen) booz ons bezblijf te bereiden : daaz wy ook sonder ongemak zouden geweest hebben. Maaz hiez / daaz wy stiptelijk moesten blijven / en niet van daan bezfden wijken / gelijk enigen van d'onzen wel gewenscht zouden hebben / die zich gaerne in Moskou tot onze intzee toe hadden willen ophouden / waren wy warelijk niet min / als naaz de grootheit van den Gzoten Heer Zaaz / en de waazde van een grote Ambassadeur geplaatst ; en hoewel pdez van de Duysche Kooplieden / die uit Moskou ons dagelijks quamen bezoeken / ons met grote toegenegentheit beklaagde / die troost was weinig tot onz boozdeel.

Zeventiende H O O F T - S T U K.

Sobere stant van 't Hof te Nikola, en 't ongemak, daar in gelenden. Bericht aan zijn Excell. d'Ambassadeur wegens zijn inhaling. Brant in 't Huis van d'Ambassadeur, endiefstal. Nieuwejaars wensch aan zijn Excell. die enigen van de Groten onthaalt. Verlof aan 't Gevolg van zijn Ed. om de viertijt van de Waterwijng te zien.

In de volgende dag / d'achste van Januarius / 's ochtens / gingen wy in 't Hof van de boozgedachte Knees, daaz meezmalen Ambassadeurz die ingehaalt zouden worden / zich onthouden hadden ; gelijk drie / of vier jaren te voren de Sweedsche / en onlangs de Perzsaansche Ambassadeurz. Doch dewijl / weinig tijt te voren / het meeste deel dooz een bzant beznielt was / zo was 'er byna geen ander bezblijf / als een Kamez / daaz zijn Excell. zich in begaf / met een kaghel bezzen / met een boozkamez / daaz in ook een kaghel stond / met een schone grote Koken / en een zeer grote Stal ; 't welke alle de Beztecken zijn / die men daaz vond. Men vind in dit Dozp niets / dat aangenaam is / dan een zo nette en geestige Kezk / dat ik tot aan die tijt geen diezgelijke van hout gezien had. Wy kregen behendigh de bypheit van de Kezk van binnen te mogen zien / daaz wy niets van belang in bonden. De deuz / daaz wy moesten blijven staan / was echter met veel beeltjes beztert. In deze dag quamen de Kooplieden / Adolf Houtman, en Gerrit Klaefz. Kluing zijn Excell. bezwelkomen / en wierzden van zijn Ed. wel onthaalt.

Beschrij-
ving van
't Hof te
Nikola.

Bezoek
aan zijn
Excell.

Op d'abont quam aan zijn Excell. een Schrijbez uit de Possolsche Prikaas van Moskou / dooz de Rijshkanceliez Artemon Sergewits gezonden / met bericht dat / dewijl zijn Ed. alree zo na aan Moskou was / hy op maandag / de

de dertiende van Januarius / in de boorzgedachte Stat ingehaalt zou worden. Zp hadden te Moskou geen anderen gedachten gehad / dan dat zijn Excell. volgens gegebe last / die zp meenden dat zijn Ed. te Jeroslaaf ontfangen zou hebben / niet eerde / dan tien of twaalf dagen daar na / te Nikola zou wezen / dewijl men aan de Priestaaf bevel had gezonden van niet spoediger / dan vijf woest (t welk omzient een mijl weegs is) des daags boort te tzecken: in hoegen dat de grote Heer / verstaande dat zijn Excell. de Heer Ambassadeur / alree te Perislaaf was gekomen / als verbaast stond / en dieshalben aan de geen / die deze tijding aan hem bracht / al boeztende zeide / dat hy weez naaz de boort zou gaan / dewijl hy bezroude dat zijn Ed. daar alree zou wezen. Zijn Excell. dit bescheit van zijn inhaling ontfangen hebbende / zond de Priestaaf wel beztoegt weez naaz Moskou / om de grote Heer booz zijn bezorging te bedanken.

Op Donderdag / de negende van Januarius / des abonts / quam weez een ander Schijbez / met geheel ander berichte / tot ons leetwezen / te weten dat d'Edelen / en alle d'anderen / die tot d'inhaling van zulk een grote Ambassadeur bezeyst wozden / niet baerzig waren / en by gebolg dat zijn Excell. zijn intzee niet eerde / dan op de negentiende van deze maant / zou doen. Wy wozden hiez ober zee bezdoeft / te meez om dat wy de Waterwysing / t welk een zee grote vloedag onder de Russchen is / niet zouden konnen zien. Wy bestoren dieshalben in de volgende dag / des uchtens / Sr. van de Water naaz Moskou te zenden / om van de grote Heer te bezzoeken dat wy a's onbekent in de Stat zouden komen. Tez middeznacht ontfond een bzand in de Bottelary / uit d'oben / dewijl de zelve niet dicht / maaz in veel plaatsen gebost was. De bzant wozd echter haast gelest / dooz middel van de goede boorzorg / die men toonde / zo in t lujen van de kloeken / om welk by malhandez te kuzigen / als dooz de naezstigheid van van de Water, en Gillis Barentsz. Kloek, die hun uitezste best deden om de bzant te bluffchen. Oben wozd boort aan stucken gebroken / en het bezwulft ingeslagen; en dewijl 'ez geen water omzient was / zo wozd het wuz met enige vaten Biezs / en met Sneeu gelest.

In de volgende dag / de tiende van Januarius / misten wy bezscheide dingen / en onder anderen het kleine Staafspel / t welk met een Kasje van omzient een boet groot / in de Bottelary op de bank staande / naaz alle waazschijnelijkheit dooz de Russchen / die t misschien booz zilbez geacht zullen hebben / wechgenomen zal wezen. Des ochtens gingen van de Water en Kloek naaz Moskou / om daar / tegens de koomst van zijn Excell. ozdering op t Hof / in t welk zijn Ed. gehuisbest zou wezen / te stellen; en uit Moskou quamen by zijn Excell. de krooplieden / Hartman, Warnar Muller, Boetenant en Kannegieter, om zijn Ed. te bezwelkomen. Zp bleven alle tez Maaltijt by zijn Excell. en t was spade toen zp bezzoeken.

Op Zaterdag / delfde van Januarius / naaz d'onde Stijl Nieujaarsdag zijnde / des ochtens heel boeg / blies en sloeg men op Trompetten en Ketelzommen het Nieuwe Jaaz booz de Kamer van zijn Excell. van de welk zp een bezreering van vijftwintig guldens kuzen. Zp gingen daar na by ozdering

Bericht van zijn Ed. wegens zijn inhaling.

Brant in t Hof van d'Ambassadeur.

Diefstal onder zijn Excell.

Bezoek aan zijn Excell.

Nieuwe Jaar by zijn Excell. geblaten.

ving eerst by de Maazschalk / en zo boort rontom / en ontfingen ook oberal goede giften. In deze tijt was het schrikelijck hout.

Op Zondag / de twaalfde van Januarius / quamen van Asperen, en van de Water weez naaz Moskou / zonde de grote Heer gesproken te hebben. Na de Predikatie boegden onze Priestaaf, Michayl Stephanofs, en zijn Heef / Symon Fafilofs, Antonie Lukianofs, de Kapitein van t gelede / de Kastelein van deze plaats / Maximin Fafilifs genoemt / en zijn Swager Ikim Serglofs, d'eerste Edelman van de Knees, die deze plaats toequam / zich by ons te gast. Zp wozden alle zeez heezlijck onthaalt; en t was spade / toen men een epnde van de Maaltijt maakte.

Des Maandags / de dertiende / s uchtens / quamen de Kastelein / en zijn Swager zijn Excell. booz t goed onthaal van de boozgaande dag bedanken. Zp klaagden dat zp noch bezbulft waren. Niet bzeemt; want men had niet anders / dan Sek uit schaaltes gebroken; bezmits de Wijnen bezzoren waren. Van de Water reed s uchtens weez naaz Moskou / om het boorzgedachte weez te bezzoeken. Hy quam s abonts weezom / en bracht bescheit dat men wel binnen Moskou moogt komen / om de waterwysing te zien.

Op Woensdag / de vijftiende / drie uren na middeznacht / reden wy met ons zeffen in de tweede Koers met zes Paerden naaz Godinka / diez woest van Nikolafelo / daar men een huis boude / t welk noch onbolmaakt was / en daar men naauwelijks een stoof baerzig bond. Dit gebou wozd alleenlijck opgerecht / om de Heer Ambassadeur daar t ontfangen / dewijl bevolen was dat d'intzee van daar haaz begin zou hebben. Wy dan / met de tweede Koers / gelijk gezegt is / bezwaazs gereben / moesten wel een gehele woest lang de weg met de Karos banen / uit oorzaak van dat de Bomen / die noch niet afgehakt waren / ons grote liks in de weeg stonden: in hoegen dat de weg niet alleenlijck hommezijks was / maaz de Karos ook gebaerz liep van aan stucken te bzeken. Wy tzen dieshalben ten meestendeel uit de Koers / en gingen te boet naaz de boorzgedachte plaats / daar wy / gelijk gezegt is / naauwelijks een enige stoof bonden / die zeez klein / en noch niet baerzig was / en daar bezneffens onbequaam tot bezblijf van zulk een groot gebolg / als wy by ons hadden. Wy keezden dan weezom / en brachten hiez af berichte aan zijn Excell. by de welk onder tusschen d'Obezste Luitenant / Bartholemeus Rouart, d'Om van de Heer Villers, een dez genez van ons gebolg / gekomen was; gelijk ook de knecht van mijn Heef / die in Moskou woonde / met een Slee / en bzief / daar in bezzocht wozd dat ick mee in Moskou zou mogen komen / om de waterwysing te zien. Dit woed / gelijk alree gezegt is / by de Russchen booz een grote heilige dag gehouden / daar in men hun grootste pacht zet. Zijn Excell. stond dit boort toe / niet alleenlijck aan ny / maaz ook aan d'anderen van zijn gebolg / na dat zijn Zaazsche Majesteit / gelijk bezhaalt is / deze bzeheit aan ons gegeven had. De Heer Rouart bezzok dan na de Maaltijt / met zijn Heef / Villers, die in ons gebolg was / en ick ook met de Sree.

Enige Groten by zijn Excell. te gast.

Slechte weg voet zijn Excell.

Die aan de zijnen toekaat zekere viertijt te Moskou te zien.

Achtende H O O F T - S T U K .

Breed en omstandig verhaal van de Waterwijng, en d'ordering, van alle staten daar in gehouden, en de plechtelikheden, daar in gepleegt.

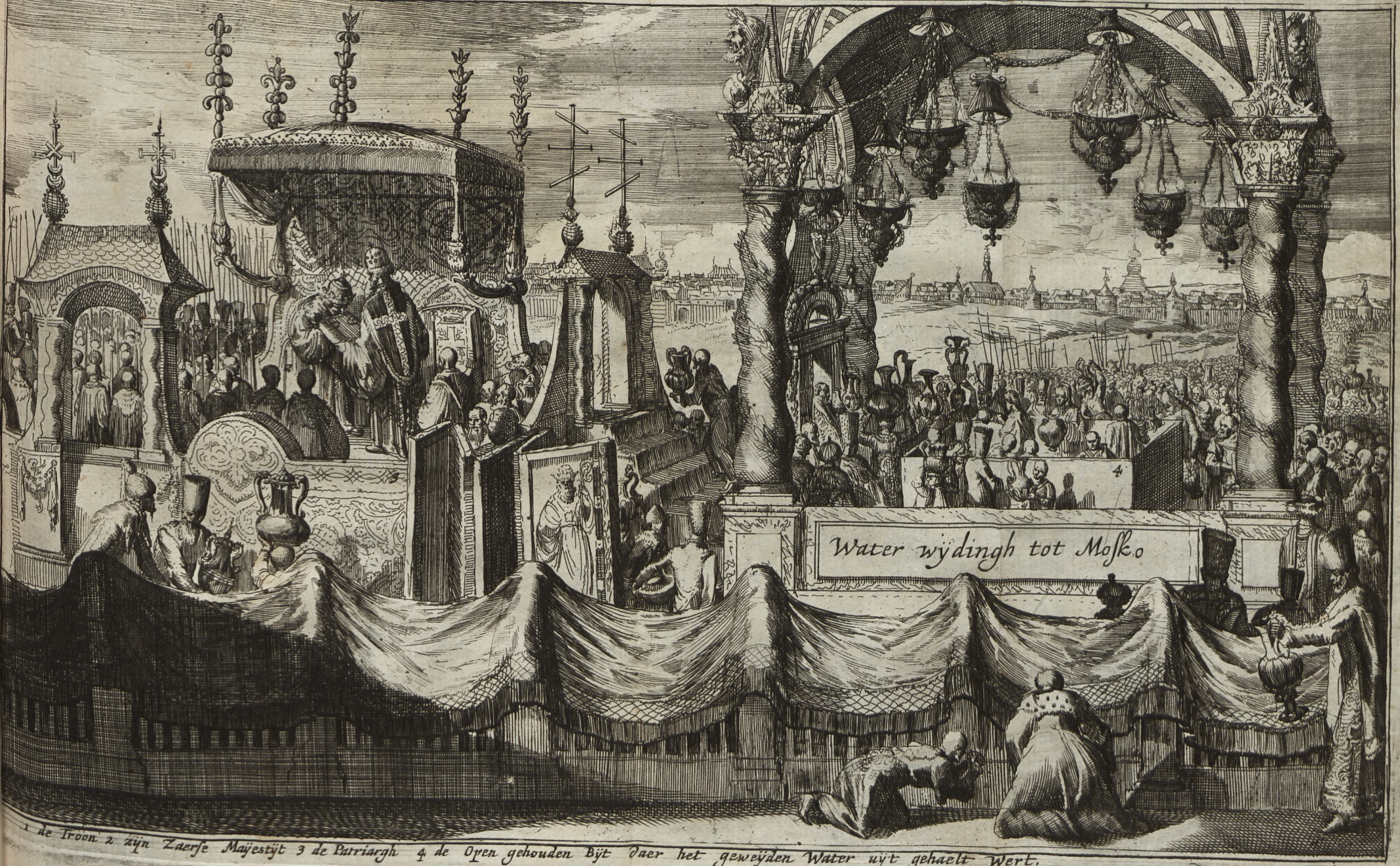
Op Donderdag / de zestiende van Januarius / naaz d'oude Stijl Orie-
koningendag zijnde / quamen te Moskou noch wel twintig Sleden / zo
van ons gebolg / als van enige knechten van ons gebolg. Wy zagen
rechter, malkander niet / dan na dat de Proecessie / of Omwegang geëindigt
was / dewijl zy aan d'oberzijde van de rivier stonden. Mijn Reef / en noch
een ander Heer brachten de Heer Villers en my ohezal / om alles te bezichtigen.
Wy kregen ook een zeer goede plaats by 't huisje / daaz de Deensche Resident
op de muur stond. Wy hadden te voren ohez de rivier getweest / en daaz dui-
zenden van menschen / en onder de zelfden de Huisbenden van zijn Zaa'sche
Majesteit / gezien / die / gelijk men zeide / uit een getal van wel zes duizent
Mannen bestonden / de welken alle schoon volk waren / wel toegeerust / zowel
van geweer / als van kleding. Zo wel de kleine / als de grote Officieren had-
den lutsen op hun Roeken / en de zelfden of kleinder / of groter / en slechter / of
kostelijker / naaz dat hun staat meebzacht. De Regimenten / daaz in deze
benden bezdeelt waren / hadden pdez hun besondere bezwen ; de sommige
waren groen / anderen geel / graauw / wit / blaauw / root / paerssch / en
ook enigsen / die hont waren / en niet alle een zelfde bezwe van kleding hadden.
Enige Vaandelen der Regimenten boezden Bazdes / of halbe Manen / ande-
ren Musketten en Bazdes / anderen Spiessen. Wy pdez Vaandel was een
Slang / of Veltstukje / zeer aardiglijk gegoten / en kunstiglijk uitgewerkt / of
geestiglijk met de hamer van pzer gesmeed. Zy lagen op bezzilbezde Affuiten /
van vier raden / die van twee / vier / en zes Paerden / met schone schaberac-
ken / daaz 't wapen van zijn Zaa'sche Majesteit op gebordunyt was / getroc-
ken woezden. Deze Paerden waren alle eenderhand / en schoon. Men zag 'ez
ook een grote menigte van Vaandelen van alderhande bezwen / van de welken
sommigen zeer kostelijk geschildbezrt waren / inzonderheit de genen / die met de
Krijgsbenden van 't Hof van zijn Zaa'sche Majesteit quamen / de welken in
alle kostelijkeit uermunten.

Toen wy een uur of twee gewacht hadden / begonnen de kloeken te luyen ;
en men zag een grote menigte van menschen boozuit lopen / die van de Lijf-
wacht op deze volgende wijze gebolg woezden. Doozaan ging een Kapitein / of
groot Officier / die eezst met witte Roeken met goude lutsen en Bazdes / zes
in 't gelid / en twintig of vijfentwintig geleiden lang / gebolg woezden. Achter
hen gingen zo veel geleiden van Spiesdragers / daaz zo veel Muskettiezs op
volgden. Vier achter gingen de blaauwe Roeken in de zelfde ordening / toen de
groene / en anderen / en booz 't lest de rode Roeken / van de welken de Spies-
dragers spiessen boezden / die kunstiglijk gedraait waren / en lange spitzen /
meer

Kleding
der
Krijgs-
benden
van zijn
Zaa'sche
Majesteit.

Hun Ge-
weer,
Geschut.

Ordering
in de
Krijgs-
benden,

Water wydingh tot Mosko

1 de Troon 2 zyn Zaerse Majestijt 3 de Patriargh 4 de Open gehouden Bijt Daer het geweyden Water wyt gehaelt Wert.

ng
in
rie-
30
agen
ndigt
noch
igen.
ident
dus-
sche
izent
owel
had-
2 / of
deze
mige
/ en
dden.
ande-
s een
t / of
uten/
erac-
etroc-
ag 'ez
elken
met de
en in
upen;
Lijf-
n / of
/ zes
chtez
28 op
oen de
pies-
itfen /
met

Handwritten text, possibly a title or description, located in the lower-left quadrant of the drawing area. The text is mirrored across the fold and is mostly illegible due to fading.

Handwritten text at the bottom right of the page, possibly a signature or date. The text is mirrored across the fold and is mostly illegible due to fading.

met Daantjes daar aan hadden. Zp wierden van Snaphanen gebolgt; en achtez deze quamen andere Snaphanen met getzochten lopen / en met laden / die van Parlemoerz ingelegt waren. Deze Lijfwacht bestaat in 't geheel uit Edelieden / en uit de Kinderen van de grote Heeren. Toen zp buiten quamen / wierden zp alle rontom de plaats / daar deze Waterwysing geschieden zou / gestelt. Achtez hen volgde een zeer groot getal van zwarte Monichen / hoorde welken twee Standezts / daar bezcheide Heiligen in geschloert waren / gebzagen wierden. Hier achtez gingen zes of acht Priestezs / die een grote Lantaren droegen / daar in veel weertekende Kaerffen bzandden; op de welken enige Priestezs volgden / die bezcheide grote Schilderpen en Hepligen droegen. Achtez dezen wierd van zes of acht een groot en zwaaz Kruis gebzagen; zondez dat ik weet of 't van gout / of zilbez was. Rontom dit Kruis hielden zich einigen / die zodanige bezgulde Seraphins / of gebieugelde Conitjes aen lange keelen droegen. Op hen volgde weez eenige Priestezs / die bezcheide zilbere Schuttels / en bezgulde Kruiken en Kannen droegen / de welken met een stuk gehezwt Amozijn bedekt waren. In een van deze zilbere Schuttels was de muts van de Parziarich / of Wartsbadez. Hier na quamen de Priestezs van aldezhande ordeningen / die met Kroeken / stijf van gebzduuzt gout en zilbez / zeer kostelij gekleed waren. Achtez hen zag men Bisschoppen / en Wartsbisschoppen / die ook zeer kostelij gekleed / van twaalf Metzopoliten / de staat van Kardinalen beztronende / gebolgt wierden. De Mutsen der Metzopoliten blonken van gout en zilbez / met randen van witte Amojntjes. Zp waren byna van gestalte gelijck de Hollantsche Stormhoeden / en wierden van veel Bisschoppen gebzagen. Zp gingen alle blootschoof / behalven de Monichen. Achtez de Metzopoliten volgden grote en kleine jongens / die ook kostelij gekleed waren / en al boozgaarde zongen. Achtez hen zag men drie of vier Monichen met Wierookvaten / daar mee zp slingerden / op dat de rook daar af den Parziarich in de neus zou komen. De Parziarich zelf wierd van twee Monichen / zeer kostelij gekleert zijnde / geleid / en had op zijn boozhoof een gout Kruisje / ruim een span lang / en een duim dik / 't welck op een ront kuffentje lag; en hy hield het met zijn beide handen vast. Hy droeg een kostelij kleet van zilbez laken / achtez en booz met een witte Satijne slip / op de welck een goud Kruis gebzduuzt stond / en had tez rechtez zijde / aan een gebzduuzde riem / een biezante Neusdoek / (of iets diezgelijck) die stijf van bozduuzsel was / en goude quasten had. Achtez de Parziarich volgden de Bojaren en Kneesen / die alle met uitsteekende kostelijke Kleederen gekleed waren. Zijn Zaazsche Majesteit zelf quam achtez hen. Hy was met een rok van kostelij goud laken gekleed / en had aan zijn schouderz iets / dat bol van goude plaatjes was. Hy droeg op zijn hoof een goude Kruon / met Pzrelen en edele gesteenten beztrekt / en daar op een goude Wezrelt / met een kruis daar boven / en onder met een zwaazte voffe rand. Hy wierd van twee Dozsten onder d'azim geleid; en zijn Gootens, en enige andere Heeren volgden hem.

Op deze wijze wierd zijn Zaazsche Majesteit tez plaats / daar deze plechtelijckheit van de Waterwysing zou geschieden / gebzacht. Men had deze plaats / die groot en biezant was / zeer heezlijck toegemaakt / en met plan-

En in de
Geestelijckheit

Kleding
van de
Patriarch,

En van
zijn Zaa-
sche Ma-
jesteit.

Beschrij-
ving van
de plaats,
tot de
Water-
wysing
ingehielt.

ken / een of twee tzedden boven de gemene gront / bezheben. Rontom deze stelling was een hek / met root laken behangen / en daar binnen noch een hek / in 't welk zijn Zaazsche Majesteit / met de Geestelijken / zijn verblijf had. Dit hek was netter en tierelijker / met vier ingangen / die boogswijze gemaakt waren / en daar bezgulde Hoofden op stonden. Men had in de ribiez de Moskua / daar 't Water gewijt zou worden / een grote bijt gehoutwen / en de zelfde met een leuning van anderhalve voet hoog / die ook met root laken behangen was / afgeschoten. Doozts / aan pder hoek van dit bezhebe wez / dat als een groot toonneel was / stonden diez grote pijlers / die kunstiglijk gedaact waren / en boven pzere bogen beztoonden. Aan deze pijlers hingen acht glaze brandende lampen ; en deze plaats beztoonde aan 't gezicht als een Troon. Aan d'een zijde was een ingang tot het water / twee of drie trappen neez te gaan / die met root laken bekleed waren. Aan weezijden stonden entge sehermen met geschilderde Beelden. De vloez was met Turksche Tapijten belegt. De Troon / of Zetel van zijn Zaazsche Majesteit was drie / of vier tzedden hoog boven de vloez / zeer schoon bezgult / en van binnen met zilber laken bekleed / 't welk ook op de vloez gespreid lag. Op de Troon stonden diez / of bijt torenies / kunstiglijk van glas gemaakt / daar op goude kruisjes stonden. De Troon had van boren / en van tez zijden twee grote glaze deuren. De Troon van de Patriarch was tez rechte zijde van zijn Zaazsche Majesteit / en een tzedd hoger / maar niet zo kostelijk / en open. De Patriarch / of Wartsbader had een kostelijke goude Kroon / of Kruis / de welke kostelijker en groter scheen / dan die van zijn Zaazsche Majesteit / op zijn hoofst.

Toen sp daez een wepnig tijds geweest hadden / nam de Patriarch een Wierook-bat / en begon het water aen alle de diez hoeken te bewieroken / en trad toen op drie of vier schreden na aan zijn Zaazsche Majesteit / die mee van sijn tzoon af trad / en stil bleef staan / na dat hy sich booz de Patriarch gebogen had / de welke het wierook-bat tot negen malen obez sijn Zaazsche Majesteit obezslingerde / en pder diez malen bogen zp zich booz malkander. Zijn Zaazsche Majesteit keezde toen weez naaz sijn tzoon ; en de Patriarch / rontom gaande / bewierokte bezvolgens de Geestelijken en Groten van hoog tot laeg. Na dat hy dus tot drie malen gedaen had / en t'elkens van twee Geestelijken gelepd was / keezde hy ook naaz sijn Troon. Doozts daaz na quam hy weez aftzeeden / met een groote brandende Was-kaezs in sijn handt / die hy sijn Zaazsche Majesteit aenbood / de welke / ook upt sijn Troon tzedende / hem de selfde ter halbe wegh afnam / en hem / na dat hy de kaezs ontfangen hadt / de handt kuste ; daaz mee zp beide pder weez naaz sijn plaats gingen. Daaz na quamen de Kneelen / Bojaren en Geestelijken / die pder zelfs een kaezs / en de Zegening sjaalden / en ook de hant van de Patriarch / of Wartsbader kusten ; 't welk een lange wijl duuzde. Diez op volgde een Prieester / die / na dat hy een wepnig tijds in een boek had gelezen / d'ingang naaz 't water bewierokte. Zijn Zaazsche Majesteit / en de Patriarch zaten onderzussen op stoelen / zonder leuning / die zeer kostelijk met Gout en Perelen bezordruuzt waren / en die men toeboutwen kon / en alleenlijk booz die tijd daaz gezet waren. Daaz na quamen eenige Prieesters / die twee Bybels onder d'azim droegen / van de wel-

Plechte-
lijkheit
voor de
heiliging
van 't Wa-
ters.

ken d'een zeer kostelijk met rood Pluweel obezzoeken / en met Gout bestagen / en met Julweelen bezet was / en wel bijt hondezt duizent guidens gekoft had / daaz in de Patriarch zelf las / tezwijl sijn Zaazsche Majesteit bloorschoofst stond. Toen de Patriarch gelezen had / trad hy met deze Bybel by sijn Zaazsche Majesteit / op dat die dit boek zou kussen ; gelijk hy ook dee / en daaz beneffens de hant van de Patriarch ; en daaz mee gingen zp gezamenelick pder weez naaz sijn Troon. Deze kostelijke Bybel wiezd daaz nae van twee Prieesters weez weghgezhacht / en toen dit gedaen was / traden sijn Zaazsche Majesteit / en de Patriarch weer upt hun tzoonen / en naaz 't water. De Patriarch ging de tzeddes af ; maar sijn Zaazsche Majesteit bleef bloorschoofst boven aan de leuning staan / zo lang als die heiligen duurde / 't welk na veel ommezweez met een goud Kruis / dat men daaz in een zilbere Schotel bzacht / gedaen wiezd. Toen dit omtzent een half uur geduuzt had / wiezden de Kroon weez op 't hoofst van de Kaitzer / en de Wijzer op dat van de Patriarch gezet ; en dus ging pder weez naaz sijn Troon. Daaz na bzacht men aan de Patriarch het gewyd water in een zilbere schotel / het goud kruis in een tweede / en een quispel / om daez mee te besprengen / in een derde zilbere schotel. De Patriarch quam met dit alles by sijn Zaazsche Majesteit / die sijn hoofst weez ontbloot hebbende / het goude kruis / en de hand van de Patriarch kuste / en daaz op met het heilig water gequispelt en besprengt wierd ; gelijk ook sijn Kroon / en alle sijn Daandelen / die daaz by gebzacht wierden. Zp beide gingen toen pder weer naaz sijn tzoon ; en na hen quamen de Metropolitien / Wartsbisthoppen / en de Groten van sijn Zaazsche Majesteit / gelijk ook alle de Monniken en Prieesters / om ook het heilig kruis / 't welk de Patriarch / of Wartsbader hen voorzhielt / beneffens de hant van de Patriarch te kussen. Maar alle dezen wierden van een Metropolit / die by de Patriarch stond / met het heilig water gequispelt en besprengt. Verscheide Monniken en Prieesters gingen met schurtelick en hannen van dit gewyd water halen / om al 't volk / dat daaz omtzent was / met het zelfde te besprengen. Daaz quam ook van alle zijden een groote menighte van menschen / om met hannen / kruiken en emmers van dit gesetlig water mee te nemen. Men zag 'er mee een sleet / met root laken obezdekt / en daez onder verscheide goude hannen / om met het heilig water gevult te worden. Dese sleet wierd van zes zwarte paerden / zeer heerlijck toegemaakt / getrocken. Daer waren ook verscheide wijben / die hun kinderen van de bozst afnamen / en naakt in dit water dompelden.

Onderzussen sond sijn Zaazsche Majesteit de Cancellier Jemiliaen Okraeiensof / die booz desen Endopé van sijn hooggebachte Zaazsche Majesteit in Hollandt geweest was / aen de Geheym-schrijver / en enige andere van 't gebolgh van den Heez Ambassadeur / die aan d'andere zijde van de Ribiez / alwaez uit des selfs last een huis booz haez toebereid was / by haez hebbende den Canslater van sijn Zaazsche Majesteit / den Heer Andreas Winius / dese plechtelijckhepd aensagen / om upt sijn mee / hooggebachte Zaazsche Majesteits naem / nae haaz gesondheit te bzagen / en of sp wel gerieft hadden. Toen dit dooz de boozgemelte Heez Winius beztolicht was / antwoozde de beztaelver van Asperen / die sich daez mede bebondt /

Loftelijke
Bybel.

Wyjing
van 't wa-
ter.

Gebruik
daar af

upt hun allez naem / dat sy Godt baden sijn Zaarsche Majesteit gesont te sparen / en dat zy / zoo veel hen aengaet / door sijn genade / en door gunst van sijn Zaarsche Majesteit / in goede gezondheid / en tot daer toe wel gekomen waren / en sijn Zaarsche Majesteit booz des selfs genade ootmoedelijck bedanckt. En diergelijck compliment dede meez hoogstgedachte sijn Zaarsche Majesteit tez selve tijdt booz meez andere van sijnne Hobeelingen oock doen aen de Heeren Residenten van Denemarcken / en Polen / aen de Coapsins van Persten / aen d' Ambassadeurs van de Czeremisse en andere Tartaren / zoo mede aen die van de Calmachse of Mongaelse / en alle andere Afgesanten / die alle tot dit feest te sien genoodicht / en in verscheide hupsen bezdeelt waren. Dit is een heushert / die van sijnne Zaarsche Majesteit overal / daaz sy sich in persoon bevind / aen de Dzeemdelingen bewezen wordt.

Zegening
van de Pa-
triarch.

Toen dit alles gedaan was / zegende de Patriarch / met sijn beide handen kruiswijze over malkander gestrekt / eerst sijn Zaarsche Majesteit / daaz nae de Geestelijken / en Gzoten van 't Hof / en boozs de geheele gemeente tot drie malen : en daaz meez trocken de lijfwachters weez naaz 't Slot / op de zelfde wijze / als booz verhaalt is / behalven dat d' Narz-biffchoppen / gelijck oock de Patriarchen / de muisen op hun hooft droegen. Toen sy daaz omtrent een half uur gestaen hadden / trocken sy alle weez af / gelijck oock het Krijgsvolk / over 't ys ; en dus wierd de meeste tijdt van dese dag in bzeucht deuzgebracht. Donze trocken 's avonts weez naaz Nikola / de plaats daaz sijn Excell. d' Ambassadeur zich onthield ; en ik volgde in de volgende dag / des avonts.

Negentiende HOOFD-STUK.

Vertrek van Nikolaaskoy Selo naar Godinka. Naaukeurig verhaal van d' inhaling binnen Moskou, en de heerlijkheit daer af.

Op welke
wijze de
Heer Am-
bassadeur
ingehaelt
zou wor-
den.

Op zondag / de negentiende van Januarius / wierden van de Water, en van Asperen, met wel tachtig sleden / door sijn Excell. d' Ambassadeur naez Moskou gezonden / om te verstaan op welke wijze d' inhaling zou geschieden / en om sijn Zaarsche Majesteit booz sijn goedtheit van aan ons toege laten te hebben / dat wy de biezijdt van de waterwysing in Moskou hadden mogen zien / te bedanken. Maer sy / binnen Moskou gekomen / hoorde dat Klaesz Kluiting, en Warnar Muller, met de groote Heez gesproken / en dit weez alree verrijcht hadden. Zy verstonde van / dat sijn Zaarsche Majesteit bevolen had / dat men sijn Excell. de Heez Klenck op een zelfde wijze zou inhalen / als men de Sweedsche Ambassadeur gedaen hadt / en dat de Duitse Officiere aengefeght was / dat zy sich gereedt zouden houden. Deze tydingh van op gelijcke wijze / als Ambassadeurs van gekzoonde Hoofden / ingehaelt te zullen worden / was zeer aangenaam aan sijn Ed. zoo wel ten opzicht van hem self / als booznamljck van den Staat.

Staat. Des middaghs quamen weez drie Duitse Kooplieden by sijn Excell. aen de welck sy boodtschapten / dat zy / met de genen van hun Landaazt / een Compagnie van zestig koppen zouden uitmaken / en alle met Oranse flupes / zeer heezlijck te paerz zittende / sijn Ed. te gemoet komen. Des avonts quam weez een Schyber van de Poffolske Prikaas / by sijn Excell. dien sy / na dat sy naaz de gezondheid van sijn Ed. gebragt had / aanzeide dat sy byzheit had om in de volgende dag des avonts / of Dingsdags / des uchtens / twee uren booz de koomst van de dagh / naaz Godinka te tzecken / om van daer ingehaelt te worden. Deze sijn boodtschap gedaen hebbende / trok weez naaz Moskou.

Bezoek
aen sijn
Excell.

Des maandags / de twintigste van Januarius / des uchtens / quam een Overste Luitenant / een Rusch zijnde / uit de naam van sijn Zaarsche Majesteit sijn Excell. d' Ambassadeur begroeten. Sy zeide dat sy / detoel onse boozgaande Pristaaf / Michael Stephanoff, ziek was geworden / so lange tijdt sijn Pristaaf / of Verzorger zou wesen / tot dat de Hof-Pristaaf ons op de weg zou ontmoeten. Tozt na dat deze Pristaaf uit de Kamer van sijn Excell. was beztrocken / quam de Deensche Resident de Hr. Magnus Gioe, die sijn koomst wel anderhalf uur te vooren bekennt gemaakt had / by sijn Excell. Mijn Heer Grim en ik ontfingen hem aan de Slee / en bzachten hem tot in de Boozkamer / daaz sijn Excell. hem ontfing / en hem in sijn Slaapkamer bzacht / daaz sy wel anderhalf uur lang in eenzaamheit met malkander van geheime zaken spraken. Sy had d' Overste Minius meegebracht ; en sy / met sijn Excell. middagmaal gehouden hebbende / trocken weez wech. Wy waren ondertusschen zeer bezich om ons tot ons bertrek toe te rusten.

Op Dingsdag / de eenentwintigste van Januarius / des nachts ten een uur / dee de Pristaaf aan sijn Excell. bragen / of sy haast vaerzig om te beztrecken was / detoel men twee uren booz de koomst van de dag te Godinka / vier Woest van Nikola af zijnde / moest wesen. Sy bezogt aen sijn Ed. dat sijn Ed. geliefde te bevelen / dat men drie mael de Trompetten soude steeken / op dat ons gebolg zig gereet zou houden. Toen alles vaerzig was / en de keteltrommen en Trompetten dziemalen geslagen en geblazen hadden / beztrocken wy 's uchtens te drie uren van Nikolaaskoy Selo / en quamen / toen wy twee uren ondertweeg geweest hadden / tez gestelde plaats / Godinka genoemt / daaz men in de tijt van acht of tien dagen twee / of drie Huizen / met Stalling en Kaghels / opgeslagen had / op dat sijn Excell. van daaz sijn intree zou doen.

Vertrek
van d' Am-
bassadeur
naar Go-
dinka.

Wy waren ondertweeg byz hout geworden / en bonden daar / tot ons boozdeel / goede waarme stoben / daaz in wy ons verbaeschten / en onruchterden / en oock eenige schaaltes met Brandewijn en Sek tegen de koude innamen. Zo haast wy hier gekomen waren / zond de Pristaaf een Post naar Moskou / om onse koomst in die Stat bekennt te maken. Sedert gingen bezscheide Posten heen en weer. De Pristaaf dee ondertusschen aan sijn Excell. d' Ambassadeur bragen / hoe sy by sijn Ed. in de Karos zou zitten. Sijn Excell. ontbood aan hem / dat sy sijn zitting achtez uit tegen over hem / de Maazschalk de zijne aan de rechte / en de Vertaalder van Asperen de zijne aan de sinke zijde

in de portier souden hebben. De Pristaaf dee weez seggen / dat hy oordeelde dat hy neffens sijn Excellentie behoorde te sitten: daaz op weer geantwooydt wierz / dat sijn Ed. sulcks niet sou toelaten / en dat / zo de Pristaaf hy dit voornemen bleef / hy booz upt mocht reizen of volgen. Deze Pristaaf zond onderiuschen obez deze zaak aan de Rijks-Canceller een post.

Toen het nauwelijks dag was gewoorden / quamen bescheide Russchen op 't Hof van sijn Excell. om de toerusting / en de paezden / daez obez zp zich bezwonderz betoonden / te zien. En hoe wel men tot ons gezegt had / dat wy met de hooft van de dag van Godinka zouden bezrechen / zo duuzde het echtez noch wel twee of drie uren / eez wy op de gang geraakten. Onse Capitein / Antonie Lukianoff, hy sijn Excell. komende / zeide hem aan / dat sijn Ed. alles geliefde baezdigh te houden / en bezhaalde met eenen / dat de Pristaaf, die ondezusschen om bescheidt obez de zitting gezonden had / tot antwoozt had gekizegen / dat hy tez plaats / daaz de gzoote Ambassadeur hem zou zetten / zou moeten zitten. Omzient de middag quam de Pristaaf sijn Excell. aenzeggen / dat hy van sijn Zaazsche Majestept bebel had gekizegen / om sijn Ed. boozt naaz Moskou te geleiden. Sijn Excell. dan sijn gebolg te zamen gebzacht hebbende / tzoek in soodantigh ordening boozt / als in dit volgende bezhaal te sien is.

RELATIE, of Verhael, op wat maniere sich de Marsch en intrede van sijn Excellentie den Heere *Coenraet van Klenk*, Heere tot Lohrheim en Ohrsee, Extraordinaris Gedeputeerde wegen de Provintie van Holland, ter Vergaderinge van de Heeren Staten Generael, en Extraordinaris grooten Ambassadeur van Hare Ho. Mog. en sijn Hoogheyt den Heere Prince van Oraiguen, aen sijn Zaaerse Majestept van Moscovien, in de Stadt Mosco, op den ²¹ January 1676. heeft toegedragen.

Verhaal
van d' In-
trede van
sijn Ex-
cell. bin-
nen Mos-
ko.

Voort aen marzheezde de Stalmeezter te paezt / daez op volghden acht bypn-gzaentwe paezden / met witte manen / en witte staetzen / obezdekt met tapijete dek-kleeden / waez in op weezzyden geweben waren de wapenen van sijn Hooghept den Heere Prince van Oraiguen / elk geleid van twee mannen; zijnde gebestineezt tot present boozt sijn Zaaerse Majestept. Hier op volghde wederom een schoon byuit-gzaentwe Hengst-paezt / met witte manen / en een witte staetzt / obezdekt met een root zyde dek-kleed / doozweben met gzoote goude bloemen / en rontom geboozt met een goude franje / en beztezt op het hoost met een groot bouquet pluimen van bescheide couleuren / geleidt als vooren / en tot present van sijn Excellentie. Daez na de drie handpaezden van sijn Excellentie. Een bypn-gzaentwe Hengst / obezdekt met een zadel en schabzak van root stuwel / met goude en silbere franje. Een

... KOENRAET van KLENK in ...

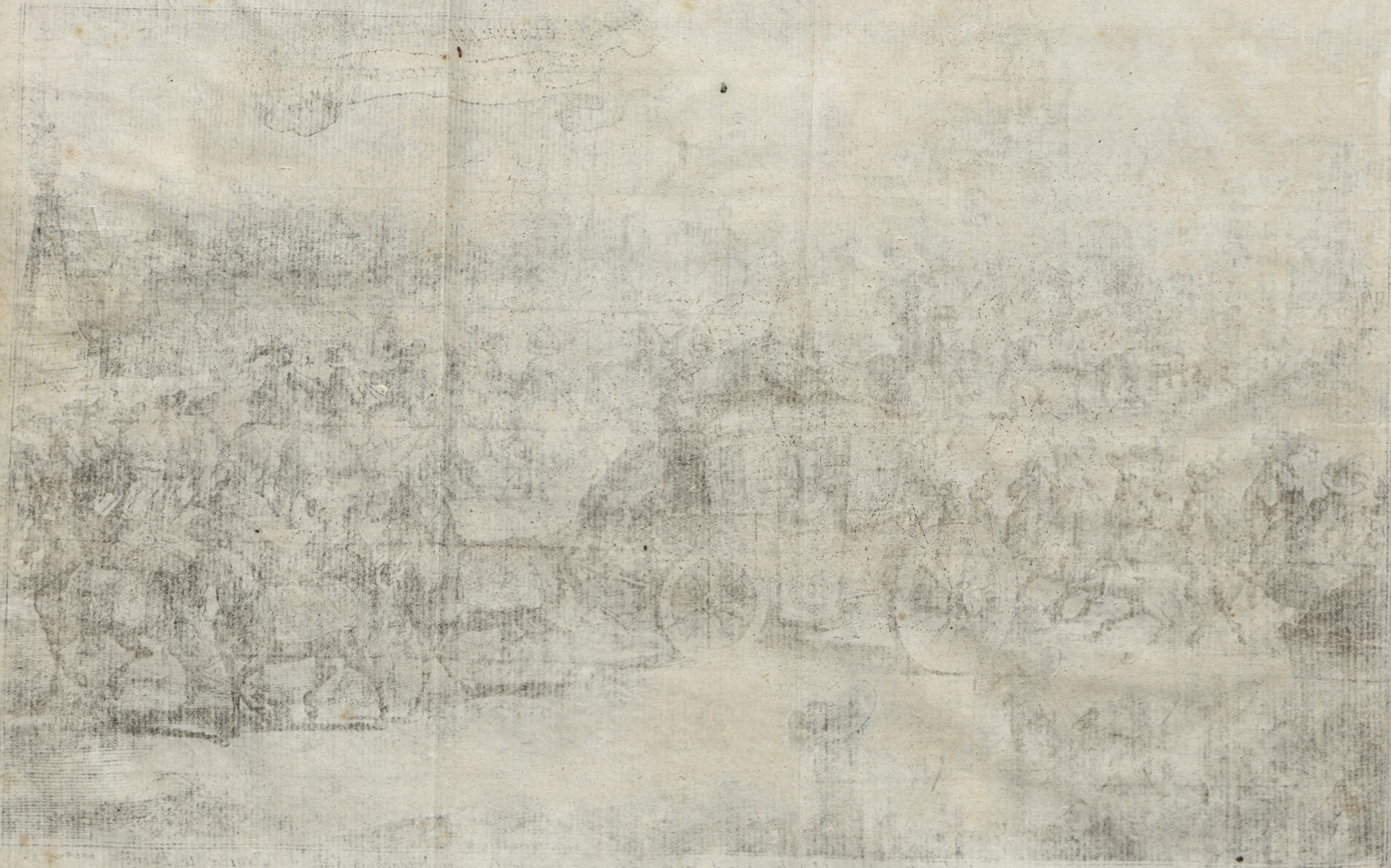
1 de Stalmeeſter 2 acht Hantpaerden met witte manen en Staerten 3 de Heer Maerſchick 4 Edellieden 5 twalef Lackayen 6 de Koets daer ſijn Exelenti Klenck in Sadt 7 Pagien te Paer E

elde
 ozt
 ooz
 ruf

 chen
 zich
 dat
 uzde
 Duse
 dat
 dat
 ad /
 deuz
 ſtaaf
 ge
 dan /
 ozt /

 en
 van
 aris
 er
 di
 ſijn
 arſe
 den

 acht
 dekt
 wa
 ban
 t.
 met
 ooz
 nje /
 cou
 a de
 bez
 nje.
 Een

e
p
e
te

p
e

th

m
be
pe
hle
ba
ba
go
de:
ma

bet
om
zyl

Cu
ter

d'e
me

De
bez
ban
het
sich
sied
alle
t li

Een zwarte Ruin / met een root fluweele zadel / en een kostelijke met goud en zilber doozweben Schabzak / met goud en zilbere franje rontom. 't Lijf paert van zijn Excellentie / zijnde een schone spiezwitte Hengst / bekleed met een zadel / en houffe daar obez van root fluweel / met goude en zilbere hantten / en alle 't getuig bekleed met root fluweel.

Deze wiezden gebolgt van de Kereltzommen en Trompettezs / als volgt: Dooz aan een Trompettez / zijnde een Moor / alleen.

Hier op de Kereltzom alleen.

De twee reesteerende Trompettezs in een gelid / met zilbere bezgulde Trompetten / beziet met Blaggen en Vanderollen / met de Wapenen van zijn Excellentie.

Hier op de Heer Maerschalk alleen.

Dooz de reesteerende Domestijcken / Edellieden / en Officiezs / twee en twee in een gelid / alle te paert.

Hier na de Lackepen / twaalf in 't getal / twee en twee te voet.

Daer aan volghde de eerste Koets van zijn Excellentie / van binnen bekleed met root gebloemt fluweel / met een zilbere gront / en van buiten t'eenemaal bezgult / en geschildeert met alderhande ciezlyk loofwezt / en ook met de Wapenen van zijn Excellentie ; zijnde getzocken van zes zwarte Paerden / bekleed met zeez ciezlyk getuig / en dzagende op 't hooft houquetten Pluimen van bezscheide coleuren. Op beide zijden van de Koets gingen de vier Heltziers te voet / dzagende hare Hellebaerden / beziet met houpen van zijde / goud en zilber. Dooz de receptie / of ontfangenis / zat zijn Excellentie in deze Koets / en daar tegen obez de Priesstaaf ; en in de pooztieres de Heer Maerschalk en Transtaeuz / of Dextaeldez.

De vier Pagien volgden hier na in een gelid te paert.

Daer op quam de tweede Koets / getzocken van vier zwarte Paerden / en bekleed van binnen met groen fluweel. In de zelbe zaten vooz de receptie / of ontfangenis / de Heeren Stalmeester / Sekretaris / en vier Edellieden van zijn Excellentie.

Hier na volgde de Reiskeede van zijn Excellentie / obezdekt met een schoon Tuzks Capijt / met een afhangende Capijt / en witte Beerenhuit van achteren.

Hier op de Sleden van de Domestijcken van zijn Excellentie / die van d' Edellieden en Officieren obezdekt met rode / en die van 't reesteerende gebolg / met grautwe Polsten.

De wegh / die tot aan de Stadt reesteerde / was noch omtrent drie Doozt / waer van vijftien duitsche mijl uitmaken / doozgaans op weezzijden bezet met Wyzgsvolk / en Domestijcken van de Boparen / en grote Heeren van 't Hof / zijnde de laeste alle bestaande in Kuitery / op de rechter / en het Doerbold op de linkerhand / in seer goede ordze gerangeert. D'eersten / die sich aan ons beztoonden / waren de Hollandische en andere uitlandische Kooplieden / die onder zich een Compagnie van in de zestigh Paerden uitmaakten / alle zeez wel gekleed en gemontteert / en beziet met Orange Chazpen om 't lijf ; dezen / zijn Excellentie gegzoet hebbende / passeerden op de linkerhand

Kostelijke
toefel.

hand achter de Hoetsen om / en marcheerden geduurig booz de Paerden / die geleid wierden tot aan 't Logement van zijn Excellentie. Daar na zagen wy de Familie van den Prince Michail Jaclowewitz Zircaski, alle gewapent op sijn Wutjks / met Kasacken van malien / en Stozinjoeden op 't hooft. Boozts noch verbolgens bezscheide Compagnien / waar onder zich ook verscheiden bebonden / gekleed met Casacken van root en blaauw fluweel / doozgaans bezciert met goude en zilbere doppen / en op haar hoofden gewapent met Stozinjoeden / daar boven op een pzeze spits / en aan de selbe een baantjen van verscheide coleuren bast gemaekt / de welken men ons zeide / dat ten dienst van sijn Zaarsche Majest. dooz het Klooster van Croitza onderhouden werden. Wy zagen boozts noch verscheide andere Croepen Kuiters / als de Familien van den gzyten Bopier Artemon Sergewitz, die van de Weltheer Knees Jurrie Alexewitz Dolgorucki, en meer andere / alle zeer prachtig uitgedost / en daer onder heel fraepe Handpaerden / met zilbere en vergulde ketenen van grote platte schakels omden hals / zeer prachtige Dekkleeden en Schabzakken / stijf van 't goud en zilber bozdruursel / en daaz by op de meeste zadels zeer schone Cyger- en Luypaertsbellen. Dicht aan de Doozstat zagen wy d'uitlandsche Officieren / die op 't bevel van sijn Zaarsche Majest. / ook in een Compagnie gerangeert zynde / dooz een byzonder gunstbewijs / om d'ingrede van sijn Excellentie te vereeren / mede uitgekomen waren. Daer hen volgden d'Edellieden en Dienaars van sijn Zaarsche Majest. Hof / pder op 't prachtigste / zynde hare Paerden meest alle met zeer lange en bree-de ketens van zilber omhangen / welker geklater een aangenaam geluit maakte. Het geen ons 't byzemste boozquam / waren haar hoge en zware Standaerden / zeer kostelyk gebozdruurt / vergult / en geschildert / de nieuwe mode van hare Paerden / met linnen of banden van zilber / en vergulde aan de voeten / om die te vereeren / 't geduurig en onophoudelyk geluit van hare Trompetters en Keteltrommen / van de welken zes / acht / tien / en meer booz ieder Compagnie / of Familie van de grote Heeren en Bopieren stonden / en de bysondere manier van Regimentstaben / die hare Colonels en Bevelhebbers / welke de selbe in dese occasie seiden en commandeerden / in de handt hadden van omrent twee voeten lang / rontom met goud en zilber beslagen / en aan 't einde verciert met knodsen / of kroonen / doozhouten gelijck de Chokolact-meulentjens / die men by ons gebuikt.

D'Infanterie / of 't boetvolk / gelijck hier booz gemelt is / in seer goede ordze op de slinker handt staende / bestont uyt tien Regimenten / en in 't geheel omzent tien duizent mannen. De Vaendels / die booz de Compagnien stonden / waren meest seer kostelyk / en so zwaer met goud / silber / en couleuren / met de beeltenissen van verscheide Heiligen beschilbert / dat de wind / die doemmael labbez hoelte waepde / nacutwelijcks kragt hadt om die uit te wajen. Dooz de Regimenten stonden in seer goede ordze bezschepde stukken Canon / wel bystigh in getal / op seer tiezlycke bezgulde en geschilderde affuypen / ofte waegens van vlez raders / aen de welke oock seer grote haeken / ofte halbe manen hingen. Naest aen de wegh / en booz die stukken sagh men noch menighe van klepne piekjes in de sneculo gesieken / waer van

van sich / soo men tot ons seide / de Musquettiers bedienden / meest met klepne baentjes aen 't einde / gelijck oock alle de piecken met baentjes bezciert waren / dat heel bezmakelyk om te sien was. Naest de Regimenten en Compagnien stonden oock verscheide fraepe Handpaerden / bekleedt en bezciert gelijck ik hier booz heb bezhaelt. De pypeers / trommels / en schalmeyen / die booz de Compagnien stonden / lieten sich oock onophoudelyk horen. Op dese wyse gerachten wy tot aen de boozstadt / alwaer sijn Excellentie ontmoet wiezdt dooz sijn Pristaben / Jurrie Petrovitz Leutochin, eersten Colonel van sijn Majest. Lijfgarde / en Edelman van sijn tafel / en Offonasy Fedrovitz Teslicooft, Cancellier in de Cancellarie van Casan. Sy saten bepde in een stede / by haer hebbende Monk. Andreas Winius, Translaten van sijn Majest. / en rontom haer stede liepen omzent bysentwintig Straten / alle gekleed in roode rocken / met goude lisen op de bozst. Sijn Excellentie dede / op 't aennadezen van de Pristaben / stille houden. Na dat de Pristaben uit hare stede getreden waren / zed sijn Excellentie oock uit de hoets / als wanneez de Pristaben / toetredende bioots hoofts (gelijck sijn Excellentie oock / die sich na hen ontdekt hadde) uyt een rolle begonnen te lesen de Titulen van sijn Majest. / boegende den eersten Pristaef daer op / dat sijn Zaar Majest. de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael bez Souverain etc. en sijn Hoogheits Willem Henrik, Prince van Orange / Grooten Ambassadeur / dede welkom heten / na sijn gesontheit bzagen / en of hy wel gereist hadde: 't welck dooz de Deztalbez Winius beztaelt zynde / antwoozde sijn Excellentie daer op: Men den Doozluchtigsten Gootmachtighsten Doozst en Heer Alexey Michailovitz, etc. (bezhalende boozts van buiten alle des sels Titulen) hebben de Hoogh Mogende Heeren Staten Generael (met haer byzere Titulen) mitsgadez den Doozluchtigen Hooghgeboren Doozst en Heere Willem Henrik (met optellinge van alle sijn Titulen) my als haren Extraordinaris grooten Ambassadeur gelichen af te senmeezderen. Godt spare sijn Zaar Majest. en mijne Heeren gesondt. Dooz Godes genade / en de gunst van sijn Zaar Majest. / ben ik met alle mijn byhebbende Edellieden / en Officieren / tot hier toe in goede gesondheit gekomen: 't welck dooz Monk. van Asperen beztaelt zynde / nam de tweede Pristaef het woord / seggende / dat sijn Zaar Majest. haer zieden hadde geordneert tot Pristaben van sijn Excellentie. Dat wederom van sijn Excellentie met beleefheit beantwoozd zynde / seide de tweede Pristaef wederom / dat sijn Zaar Majest. sijn eigen Karosse sijn Excellentie te gemaet hadde gesonden / en paerden booz d'Edellieden / om daer mede in Mosco in te komen. Daer op presenteerden de Pristaben bepde de hand aen sijn Excellentie / en geleiden sijn Excellentie aen de hoets van sijn Majest. / die onder tuschen geabbanceert en omgekeert was / en d'Edellieden / etc. stegen te paert / meest alle op witte paerden. Sijn Excellentie nam sijn plaets achter op de hooger hand / en de eerste Pristaef de sijn aen de slinker hand / beneffens sijn Excellentie. De tweede sette sich daer tegen over. De hoets / die van binnen met root fluweel / met goude en zilbere

Verwelkom-
ming van
d'Ambas-
sadeur.

Vertoog
van d'Ambas-
sadeur.

Gesprek
tuschen
sijn Ex-
cell. en de
Pristaven
van sijn
Zaarsche
Majest.

franje geboort / en van zes paezden met heel outwezwetsche / doch kostelij-
ke ruggen gezocht was / was rontom open.

Inkoomt
binnen
Mosko.

Dus zok men ter Stadt in / deuz verscheyde straten / die alle met een
ontelbare menigthe van menschen / mannen en vrouwen / verbult waren.
De Poozte van de Regline gepasseert zijnde / op de welke haere Majestey-
ten booz eenige dicht getralpde vensters saten / om d'intree te sien / hielt men
op 't plein booz de poozt stil / en de paerden wierden aldaer wat geanimeert /
en met de keteltrommen en trompetten / 't welk ook t'elkens / als men on-
derwegen stil stont / dat dikwijls gebeurde / geschiedde / een accoozt ge-
maekt / alle de leege plaetsen / mazkten / etc. die wy passeerden / waren
bezult met de Kuitery / die wy op 't veldt gesien hadden: en naest aen de
poozten was 't ovez al op beyde zijden met Streltzen beset / deuz alle de wel-
ken wy tot aen 't Logement van sijn Excellentie passeerden; die van de Pri-
staben tot in sijn kamer gelepdt zijnde / namen de selve aldaer haer afscheyd /
om rappoort van 't gepasseerde te gaen doen / met toefegging van in de vol-
gende dagh weez te komen / dewijl 't alree abont was geworden.

Koomt
van sijn
Excell. in
sijn Hof.

Op dese wijze is / na soo lange moepelijke reys / d'intrede van sijn Ex-
cellentie in de Keyserslycke Hoofstadt Mosko / soo als hier vooren verhaelt
is / geschied. Sijn Excellentie was self gekleedt met een kleedt / soo dicht
van goudt en silber bedeckt / dat de couleur en stoffe van 't kleedt naeuwelijks
daer dooz was te kennen / en sijn Excellentie hadde oock doenmaels / op den
opflagh van een kostelijck geboozden hoet / een uptermaten kostelijck Tutweel.
D'Edelen en Officieren waren mede in een seer heezlijke toefel / byna alle
met seerschoone Bouquetten pluppen / en kostelijke geschamareerde rocken
verciert / en 't resteerende gebolgh van Pages / Trompetters / Laqueyen /
en Pallefreniers alles gekleedt in een nieuw Libzey van root Laken / met
breede goude passamenten geboozt / en geel geboort; sulchs dat alles seer
heerlijck om aen te sien was.

Kostelijcke
kleeding
van d'Am-
bassadeur,
en van sijn
gevolgh.

Twintighste HOOFT-STUK.

Gunstbewijs aan 't gevolg van d'Ambassadeur. Brant in Mosko.
Lijst van de Geschenken aen de groote Heer Zaar. Gesprek van
sijn Excell. met verscheide Grooten van Moskovien. Geschenk
van sijn Excell. aen zeker Pristaef.

Bezoek
der Prista-
ven aan
sijn Ex-
cell.

Woensdag / de tweeëntwintigste van Januarius / quamen de Pri-
staben / ter gestelde tijt / in 't Hof / en gingen eerst op hun kamer / die
zy de Cancellary noemen / dewijl de Pristaben daar somtijts hun bez-
gadering houden / en met malkander spreken. Wy van onze zijde maakten
ons ondercusschen vaerdig / en stelden ons in ordening / om hen t'ontfangen.
Onze Dienaren zelven stonden aan twee rijgen / op dat zy tusschen hen deuz
zouden treden. Wy ontfingen hen aan de boozdeur van de boozkamer / en zyn
Excell. aan sijn kamerdeur. Sy stelden terfont onder andere dingen booz /
dat

dat sijn Zaaersche Majesteit aan sijn Excell. bekent dee maken / dat / zo sijn
Ed. gereet kon worden / hy op naastkomende bypdag / die de bierentwintigste
zou wezen / audientie zou krijgen / en booz d'eerste maal gehoozt worden. Maer
sijn Excell. d'Ambassadeur dee dooz de Vertraelder antwoozden / dat het geen /
't welk daer toe bereijcht was / niet tegen die tijt vaerdig kon wesen; daer
op zy weer tot antwoozdt gaben / dat zy zulks aen sijn Zaaersche Majesteit
zouden oberdzagen. Doozts zeiden sy aen sijn Excell. dat sijn Zaaersche
Majesteit / dooz een byzondere gunstwijfing / aen d'Edelen / Officieren
en Huisgenooten van sijn Ed. dese genade en gunst bewees / dat hy aen hen
toeliet dat zy / zoo zy iets noedig te verrichten hadden / souden mogen uit-
en oher straet gaen / mits dat zy een Strelts / of soldaet / tot hun eige beilig-
heit / by hen zouden nemen; een gunst / die nooit aen iemandt toegestaen
is / booz dat sy de klare oogen van sijn Zaaersche Majesteit / gelijk men
daer sprecht / gesien hadden. Sy / dit gesegt hebbende / stonden op / en ver-
trocken op de zelfde wijze / als meermaels gezegt is. In deze dag ontfing
sijn Excellentie eenige geschenken / volgens het gewoon gebruyck in deze
plaats.

Gunstbe-
wijs aen
't gevolg
van d'Am-
bassadeur.

Op Donderdag / de bierentwintigste / was 'er / gelijk oock in de booz-
gaande nacht / in vriez plaatsen brant in de Stat / terwijl de bzantlok gedu-
riglijck klepte. De beste middel / die men daar heeft / om de boozgang van
de bzant te stuiten / is (dewijl men daer zeez weznig / of geen watez heeft) de
Huisen / die van hout zyn / en naast aan de bzant staan / neder te halen / en
onder de voet te tzecken; daar in zy zeez vaerdig zyn. Des ochtens quamen de
Pristaben weez by sijn Excell. d'Ambassadeur / en bzachten aan hem bericht /
dat sijn Zaaersche Majesteit zoodanige ordening had gestelt / dat sijn Ed. op
naastkomende Dingsdag ter audientie en gehoozt gehaalt zou worden. Zy bez-
zochten met eenen de Lijst van sijn Excell. gebolg / gelijk oock wie / van waaz /
en van wat staet zy waren. Sijn Excell. antwoozdde / dat hy deze Lijst
aan hen / als zy weezquamen / zou oberzeberen / en sebezde toen boozt een
Lijst van de Geschenken / die sijn Ed. aan sijn Zaaersche Majesteit zou ober-
zeberen / gelijk hier volgt.

Brant te
Moskou!

Tijt tot
gehoor
gestelt.

Memorie van de Geschenken, die aan sijn Zaaersche Maje-
steit, uit den name van de Hoogh-Mogende Heere Sta-
ten Generaal der Souvereine vrye Vereenigde Neder-
landen, en sijn Hoogheydt, den Heere Prince van Oran-
jen, doorden extraordinaris grooten Ambassadeur *Koen-
raadt van Klenk*, sullen geoffereert worden.

Acht schoone bzuingzauwe Karospaerden / zijnde Ruinen / met witte Ma-
nen en Staerzen / met bekleden daaz op / met de wapens van sijn Hoog-
heit den Heere Prince van Oranjen.

Opnoe-
ming der
Geschen-
ken aan
sijn Zaa-
sche Maje-
steit.

Acht groene Bouteilles.

Acht blaetwe van Kzistal.

Acht witte van Kzistal.

Alle gebult met de beste Frontignacq-wijn / zijnde altemael met silbere Schzoeben / en bezgulde Kerentjes.

En Kasje met witte Peper.

En Kasje met Kardemom.

En Kasje met Pootemuscaten.

En Kasje met Kaneel.

En Kasje met Nagelen.

En Kasje met Poelp.

En Kasje van de beste Suiker Handp.

En Portiese donker-groen Laken.

En Portiese licht groen Laken.

En Portiese bleumorant Laken.

En Portiese geel Laken.

En Portiese nagelcoleur Laken.

En Portiese Azur blaetwe Laken.

En Portiese Celadon Laken.

En Portiese wit Laken.

En Portiese netelgroen Laken.

En Portiese kaneelkoleur Laken.

En Portiese appelbloessem Laken.

En Portiese violet Laken.

En Portiese paez Laken.

Twee Portieses Cazmozijn Smet-Laken.

En Portiese roosenroot Laken.

En Portiese puppe Laken.

Alle dit bovenstaande Zilbezwek is op bezscheide plaatsen bezgult.

Deze volgende Presenten aan zijne Zaarsche Majesteit, zullen door den voornoemden Extraordinaris grooten Ambassadeur, voor zijn particulier gepresenteert worden.

En grote schone zwartgrouwe jongen Hengst / met witte Manen en Staert / wiens wedergade in Hollandt niet en is.

En grote schone Kzistalijne Kzoon / met drie hoog armen / pde van acht Kandelaars.

En zilbere gedreben Lampetshotel.

En zilbere gedreben Lampethan.

En kostelijke Koets / van binnen geboezt met root gebloemt Fluweel / met een zilbere grondt / en van buiten t'eenemaal bezgult / gezocht van

3es

En Portiese Aurora Laken.

En Portiese Cazmozijn-root Laken.

En Portiese Schazlaken.

En Portiese gebloemt Damast.

Twee Portieses gebloemt Satijn.

Zes Portieses gebloemt Fluweel.

En Portiese root Fluweel met een zilbere gront.

En Portiese root Fluweel met een goude gront.

En Portiese Satijn met goude Bloemen.

Drie Portieses zilbere Mooren.

Tien Portieses gout en zilber Laken.

Diezentwintig zilbere Tafelboorden.

En zilbere Sezdice.

Twee halve dozijne zilbere Bekers.

Twee zilbere Blakers.

Zes zilbere Schotels.

Diez zilbere Fruitschalen.

En zilbere Lampetshotel.

En zilbere Lampethan.

Diez zilbere Schenkkammen.

Zes zilbere Trompetten met hun Blaggen.

zes schone zwarte Paerden met zeer ciezlijke tuigen / en elk een Bouquet Pluimen op 't hooft.

Zp / deze Lijst ontfangen hebbende / stonden op / en namen hun afscheit van zijn Excell. die hen tot aan zijn Kamerdeur bezeeide; en wy geleidden hen weez gelijk te voren. En dewijl aan ons toegelaten wiezd / dat pde by ons mogt komen / zo wiezden wy dan van eenige Duitschen bezocht. Zijn Excell. verstond onderzusschen uit een der Russche tolken / by ons op 't Hof zijnde / dat de Pristaben niet wel te vreden waren van dat zijn Ed. hen niet bezee ontfangen en uitgeleid had / dewijl de Keizersehe en Sweedsehe Ambassadeurs zulks hadden gedaan / en dieshalben voozgaven dat zijn Excell. niet minde behoorde te doen. Zijn Ed. antwoorde hiez op / dat by daaz naaz zou beznemen; daaz mee de tolk bezzoek. De Geschenken wiezden onderzusschen te voozsehijn gebzacht / ontpakt / en dewijl onder het zilbezwek bezscheide stucken beschadigt waren / wiezd zulks bezstelt / en pde in zijn ozdening geplaatst.

Misnoe-
ging der
Pristaven.

Op byrdag / de diezentwintigste van Januarius / quamen de Pristaben weez op ons Hof / en gingen boben in hun kamer. Zijn Excell. zond aan hen van Asperen, de Dextaalde / om met hen van hun ontfanging en geleiding te spzeken / rezwijl wy ons weez in ozdening stelden. Sp wiezden echter booz deze reis niet anders / dan te voren / ontfangen; en zijn Excell. bzacht tot zijn bezontschuldiging by / dat onze Ambassadeurs nooft anders hadden ge-
daan; en dat hy niet wist wat andere Ambassadeurs gedaan hadden; doch dat hy / gelijk andere sebezt gedaan hadden / booztaan ook hen zoude ontmoeten. Men spzak ook van bezscheide andere zaken / die Jurie Petrowits, d'eerste Pristaaf / of Bezorger / aantekende op papiez / met belofte van het zelfde aan den grooten Bopaaz booz te dzagen; en zijn Excell. gaf aan hem de Kofpis / of Lijste van zijn gebolg. Toen dit gesprek ten einde was / stonden zp op; en zijn Excell. geleidde hen tot aan 't einde van de boozkamer / en wy boozt tot byna aan de trappen.

Gesprek
van zijn
Excell.
met de
Pristaven.

Op Zaterdag / de vijfentwintigste van Januarius / des ochtens / quam d'eerste Pristaaf / Jurie Petrowits, alleen / met de Heer Winius, Dextaalde van zijn Zaarsche Majesteit. Wy ontfingen hem buyten op de Galderp / en zijn Excell. ontzent in 't midden van de Boozkamer. Wy traden alle weez binnen / maaz moesten / op 't bezzoek van de Pristaaf, alle weez buiten tzedem; in boezgen dat 'ez niemant binnen bleef / dan zijn Excell. de Pristaaf, en de beide Dextaalde; Winius en van Asperen. Na dat zp ruim een half uur by malkan-
de hadden gewest / bezzochten zp weez / en wiezden van ons alle / ge-
lijk te voren / uitgeleid.

en mer
Jurie Pe-
rowits
in 't ver-
borgten.

In deze uehtent verstonden wy ook / dat onze boozgaande eerste Pristaaf / Michael Stefanoff, van schrik en droefheit te Pskoloeskop Zelo gestozben was. Want hy / zekere bzief van de grote Bopaaz Artemon Sergewitz ontfangen hebbende / daaz in hy zwatelikh ober zijn onachtsaamheit op de reis met de grote Ambassadeur obergehaalt / en met de gramschappen ongenade van zijn Zaarsche Majesteit gebzeigt wiezd / hzeeg daaz ober zulken ont-
stelte.

De door
van de
Pristaaf
Michael
Stefanoff,
door
schrik.

De Kapi-
tain be-
schenken.

stelentis / dat hy / d'ongemaken oerwegende / die hem boven 't hooft hingen / in een razende zichte viel / die hem / naautwyljks drieentwintig jaren oud zijnde / na bezloop van drie / of vier dagen van 't leven beroofde. De Kapitein / Antonie Lukianoff, die van de Stadt Archangel tot aan Mosko met ons gereist had / quam in deze ochtrent by zijn Excell. om hem te begroeten / en kreeg van zijn Ed. tot dankbetuigs van zijn gedane moeite / een grote zilbere Krop / die van buiten en binnen bezult was. Hy / zijn Excell. bedankt hebbende / nam afscheid van hem / en ging zeer bezlijd van daar.

Op zondag / de zesentwintigste / des ochtens / tezoijl wy ons te predikatie vaerdig maakten / quamen de Pristaven weer by zijn Excell. en brachten bericht dat aan zijn Ed. in plaats van des dingsdaags / op maandag / de volgende dag zijnde / audientie / of gehoor by zijn Zaazsche Majesteit beleent zou worden. De Predikatie wierd dieshalven geschozt / en alles / daar toe nodig / uitgerust.

Eenentwintigste H O O F T - S T U K.

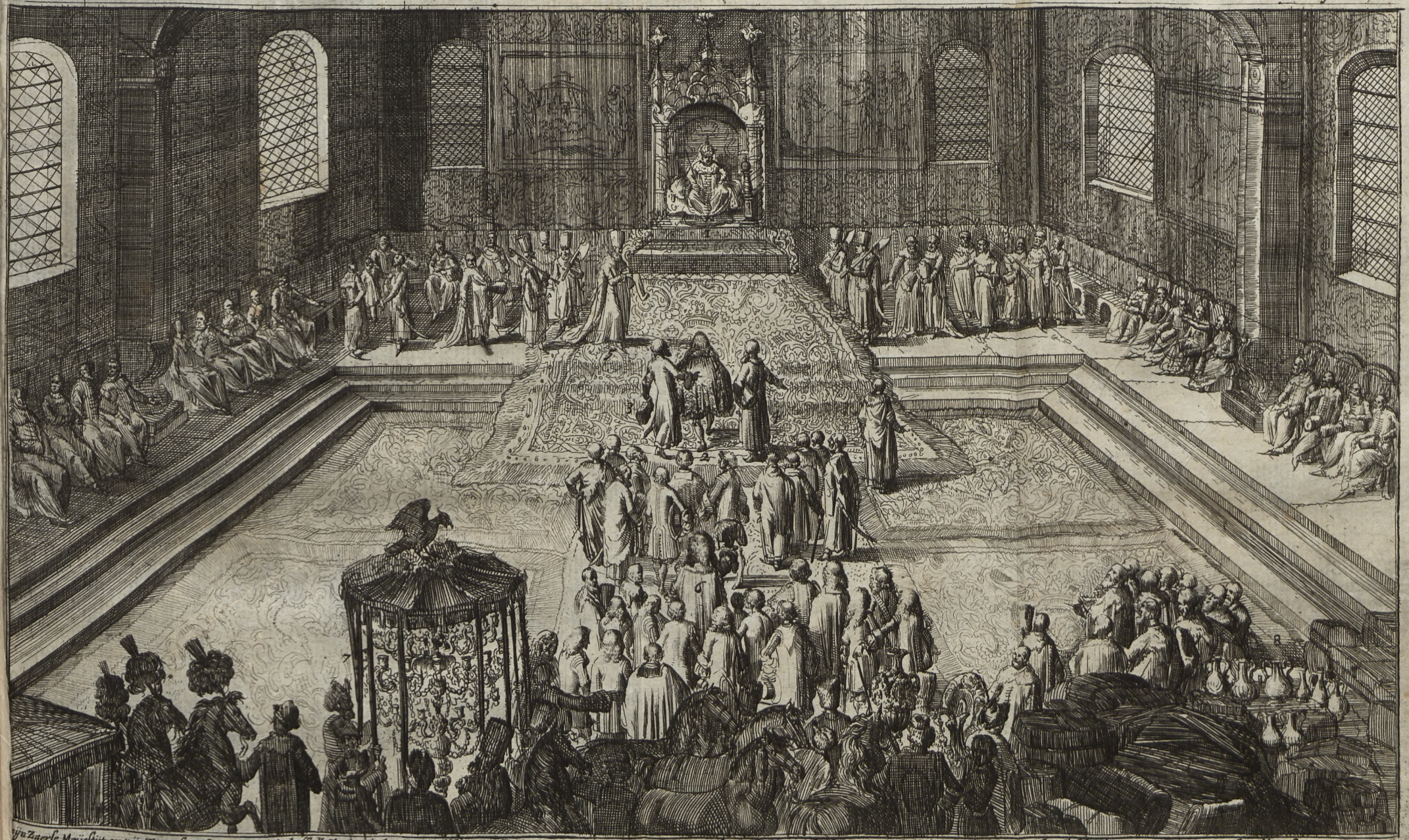
Naaukeurig verhaal van d'eerste verschijning van d'Ambassadeur ter gehoor voor zijn Zaazsche Majesteit, en overlevering der Geschenken. Beneffens het gesprek voor zijn Zaazsche Majesteit, die d'Ambassadeur met de spijzen van zijn tafel beschenkt. Zijn Excell. maakt zijn koomst aan andere Ministers bekend.

Zijn Ex-
cell. voor
d'eerste
maal ter
gehoor
gehaalt.

Heerlijk-
roetel.

Op maandag / de zevenentwintigste van Januarius / (welken dag zijn Zaazsche Majesteit booz 't laatste hadde believen vast te stellen tot d'eerste audientie van zijn Excellentie /) quamen 's ochtens hooeg aan het Hof van zijn Excell. twee Hoesten / ofte Klezken uit de Cancelarye der Ambassadeurs / aan den welken belast was om / by 't oerleberen der Presenten booz zijne Zaazsche Majesteit aan twee hondert Strzeltsen / die met hen quamen / om dezelve te dragen / tegenwoordigh te zijn / en dezelve na te zien : gelijk ock bezvolgens geschiedde : in voegen dat alle deze Geschenken / gelijk zy in de volgende Lijste gestelt zijn / aan de boozgemelde Strzeltsen oerzelebezt wierden / die zich daar mede op de plaats van het Hof in ordening stelden. Toen dit naautwyljcks geschiet was / bezschenen d'Argamacken / of Keyserlijke Kap-paerden / tot een getal van dertig / booz d'Edelen en Officieren / De Koets / daar mede zijn Excell. d'inzede gedaan had / doch die nu van zes Appelgzaauwe Paerden getrokken wierd / bezscheen mede op het Hof / met vijftien of zestien van zijn Zaazsche Majesteits Edellieden / oock alle te paert / om de Edellieden en Domesrijken van zijn Excell. te geleiden. Hier op quamen de Pristaven by zijn Excell. om te beznemen of zijn Ed. gereed was / en aandienen dat men op het luiden van de grote Klok / (welke plechrelijkheit booz desen nooit placht te geschieden /) moest beginnen te mazcheeren. Sp gingen daer op haer kostelijke Kroeken van Goudlaken aandoen / en we-

zijn Zaazsche Maj.

Zijn Zaerſe Majestijt op zyn Troon ſittende 2 de E. H. Ambaffin' Clenk 3 Stelmick of Tafſel 4 en Prefijaf 4 Tranſelator Winius 5 den gehejnen Conſeljer 6 de Secretaris 7 de Koſtelijcke Landelaer 8 de Geſchenken aen zyn Zaerſe Majestijt

oft hui-
g jaren
ve. De
n Dus-
n te be-
te / een
Excell.
daaz.
z predi-
n brach-
andag /
ſteit bez-
g / daaz

K.

affadeur
der Ge-
ajesteit,
kt. Zijn

ndag zijn
tot d'eez-
eg aan het
e bez Am-
Presenten
et hen qua-
zien: ge-
/ gelijk ze
bezgelebert
ing ſelden.
/ of Kiep-
Officieren /
die nu ban
p het Hof/
ook alle te-
iden. Hier
Ed. gereed
welke plech-
te mazchee-
andoen / en
we-

medezom gekomen zijnde / verteldden aan zijn Excell. dat de grote Klok geluid
 wafeldt: waer op zy zijn Excell. naar de Koets geleidden. Zijn Ed. zette
 zich achter op de hoogste plaats / de eerste Pristaaf aan zijn linkerhandt / en
 de tweede Pristaaf / den Translater / als oock Maonsieur Winius, die in deze
 gelegenheit mede in de Koets zat / naast de tweede Pristaaf tegens over zijn
 Excell. De Edelieden en Officieren reden alle te paert in de zelve ordez / als
 in d'inter was waargenomen. Zy hadden tusschen pdez paert in het midden
 een Kusch Edelman by haaz rijden. De Sekretaris reed dese maal alleen de
 laatste / doch de naaste booz de Koets / daaz zijn Excell. in was / en hield in zijn
 rechterhandt om hoogh de Vrieten van haaz Ho: Mo: en zijn Hoogheit aan
 zijn Zaazsche Maajesteit / die hy in een grote lap van kostelyk goudlaken ge-
 bar hield. Hy had mede aan zijn linker zijde een Kusch Heer neffens hem rij-
 den. De Lackeyen gingen oock twee en twee eben booz de Koets / alle te voet;
 desgelijcks de Helbardiers daaz beneffens; en de vier Pagien reden achter de
 Koets in een rijt te paert. Wat de Geschenken belangt / de zelve wiefden d'al-
 dezboozste gelepdt / en gedragen / gelijk hier volghet:

Acht Paerden / met haaz Dekkleeden / doozweben met de wapenen van
 zijn Hoogheit / den Heer Prince van Orangien / pdez geleid van twee man-
 nen.

Diezentwintig Bouteilles / of Dleffchen / pdez gedragen van een man.

Seven kasjes Speeyen / pdez gedragen van twee mannen.

Twintig stukken van allezhande gekoleurde Lakenen / pdez gedragen van
 een man.

Dyffentwintig stukken Goudt- en Zilverlaken / Maren en Pluweelen van
 Goudt en Zilver / pdez gedragen van een man.

Regenendijftig stukken van allezhande Zilverweyk / aan de kanten / en
 op bezcheide plaatsen bezgult / gedragen van zesentveertig personen.

Ses silbere Trompetten / gedragen pdez van een man.

De hooznoemde Geschenken wiefden dooz zijn Excell. uit den naam van
 haaz Ho: Mo: en zijn Hoogheit gepresenteert; maaz de volgenden booz zijn
 partikuliez.

Een schoon groot jong Hengstpaert / met een kostelycke Dekken / doozwe-
 ben met grote goude Bloemen / en rontom geboort met een goude Franse / en
 een schoon Bouquet Bluimen op 't hooft / geleid van twee mannen.

Een grote schone Kizstal de Montagne Kruon / met drie rijgen Wymen /
 hangende in een Machine / en gedragen van zestien mannen.

Een grote silbere gedzeben Lampet-schootel / gedragen van twee man-
 nen.

Een Kan daaz toe / gedragen van een man.

Een kostelyke Koets van zijn Excell. van binnen geboort met schoon root
 gebloemt Pluweel / met een silbere gront / van buiten eenemaal bezgult /
 engezochten van zes schone zwarte Paerden / bedekt met zeer riezlyke Tui-
 gen / en op de hoofden hebbende zeer schone Bouquetten Bluimen / geleid
 dooz d'eigen Koetsier / en Postillon van zijn Excell. doch daaz nebens gin-
 gen zestien Kuffen / zo om de Koets te weezhouden / als om gade te slaan dat
 de

Zitting in
 de Koets
 om ter ge-
 hoor te
 verschijn-
 en.

Orde-
 ning on-
 der 't Ge-
 volge

Vertoning
 der Ge-
 schenken

dat de Spiegel / die opgezochten waren / niet beschadicht zouden warden.

Op deze wijze ging de mazsch voort / onder het continuëel geluid van zijn Excell. Trompetten / en Keteltrommen. Eben buiten de poort van 't Hof van zijn Excell. stonden eenige Compagnien Streltsen / met hare Officieren / en daar onder een Colonel / met een kostelijk Daandel / hebbende op zijn zijde staan een moedig Handpaezt / dat geleid wierd / latende hare Pijpen / Schalmeyen en Trommels onophoudelijk hooren. De weg was voortzoodanig obergeroep van menschen / dat ook zelfs de daken en huizen / en de tranffen des toorens daar van oezal bezult waren / en in dez daer 't was ook alles heerlyk om aan te sien; want buiten dat de Son / die zeer helder scheen / een nieuwe glantz aan alle de Geschenken / en booznamentlijk aan de Kristallyne Kroon / die als een Diamante bezg aan alle kanten flickeerde / bezleende / was den toefel van zijn Excell. en zijn Geholg op dezen dag / daar in men zo groten Monarch in zijn meeste pracht zou zien / weezgabeloos. Zijn Excell. zelf was gekleedt met een kleedt van root Fluweel / geboezt met Goudlaken / en bedekt met goude en silbere kanten / hebbende op den Hoedt / aan zijn beenen / en op de schoenen zeer kostelyke Tuweelen van Robijnen / dzagende dien dagh een Mantel / tot het boozmoemde kleedt behorende / om hys te zijn van de ceremonie / waaz by men de genen / die by zijn Zaazsche Majesteit zullen bezschijnen / de Tegens doet afleggen. 't Kestereende Geholg was ook zeer heerlyk uitgedost; en zo d'inzee van zijn Excellentie aanmezekens waezdig was geweeft / deze oprijding tot d'Audientie was veel meez / bewyl hiez alle kostelykheden / die booz dezen noch niet beztoont waren / nu in volken lufftez boozgestelt warden: zulk dat ook zelfs die van de Sweedse Partie / anders alles naaz haaz beste bezmogen berispende / bekennen mosten nooyt zo szapen toerusting aan de Suite van een Ambassadeur gezien te hebben / hoe wel andezins haaz eigen Extrazodinaire Ambassadeur / den Heer Graaf Oxenstern / met twee anderen / booz twee jaaren aan dat Hof geweeft zijnde / na haaz uitezste bezmogen hadden gezacht uit te steken.

In 't mazcheeren (waaz in wy dikwyls warden geobligez / stil te houde booz de Posten / die gedurig af en aan reden) bezegenden wy aan alle poorten / daaz wy dooz passeerden / Troepen van Streltsen / met haaz schone Daandels / kostelyk uitgedoste Officieren / en szape Handpaezden / daaz wy onder 't geluid van haaz Trommels / Pijpen en Schalmeyen langz passeerden. Toen wy op het Slot quamen / waren aldaaz / behalven de Streltsen / die Compagnies gewylse op de leege plaatfen stonden / ook Streltsen / zijde aan zijde geboezt / van de Poort af / tot aan het apozement van zijn Zaazsche Majesteit. Op het Slot / aan de sliker zijde / zagen wy / boozzreckende / omz trent twintig szere Strucken / die / gelyk men tot ons zeide / alle geflagen / en niet gegoten waren / daaz onder bezscheiden / die heel glad / en op bezscheide plaatfen bezgult waren / en op kostelyk geschildeerde en bezgulde Affuiten lagen. By pdez stukt stonden twee Konstapels / met bezgulde schilden op de bozst / bezziet met het wapen van zijn Zaazsche Majesteit. Zy hadden in hare handen halbe manen en lontstoffen / op de welken de wapenen van zijn Zaazsche Majesteit / zijnde een bezgulden dubbelden Arendt / stonden. Dus warden

Kleding van d'Ambassadeur,

en van zijn Geholg,

Soldaten deur de Stad verspreid.

Koomft op het Slot,

den wy / na dat wy van de Paezden afgestegen waren / dooz een Galberpe / die booz zekere Kerck is / langz eenige trappen opgeleit op een Teyrasse / die webezijden in ordening geboezt; en na dat wy hier ook een weinige gewacht hadden / quamen wy in de Doozkamer / die vol Diaken / of Cancelliez / en Gooften / ofte Hoofsche Hooplieden was / alle gekleedt in zeer schone Goutlakense Krocken / met hare hoge zwarte Doffemutsen in de hant. Zijn Excell. wierd alhier dooz een Stolnik of Tafelheer / en een Cancellier / uit de naam van zijn Zaazsche Majesteit / verwelkomt; daez op de twee Dooz ten van d'Audientie-saal gelyk geopen warden. Zijn Excell. stelde zich recht tegens oez zijn Zaazsche Majesteit / die op een bezheben zilbez bergulde Kroon zat / twee trappen hoog. Hy was zeer kostelyk gekleedt / en had op zijn hoofte een zeer ciezlyke en kostelyke Kroon / in zijn Rechterhandt zijn Sceprez / en neffens hem op de Bank / op een zilbez bezgulde dizekante Diamide / de Ryksappel staan. Dooz den Troon lagh een zeer kostelyke Cappt / met gout en zilbez doozweben / aan weezijden van de welke twee Heeren stonden / gekleedt in agzrauwe Damaste Krocken / geboezt met Azmyntjes / en zeer hooge Mutsen van de zelfde stof op hare hoofden / hebbende in hare handen by 't einde gebat zekere zilbeze Wylen / diese op haaz schouwers hielden / als of sz daaz mede houtwen wilden / en om den hals / op de bozst en rugh zeer grote goude ketenen / die kzuisgewylse dooz een gezszengelt waren. Naast aan zijn Majesteits Kroon / op de Rechterhandt / stonden de Heeren Mikit Ivanowits Odorofsky, en Artemon Sergewits, en meez achtezwaazts tegens de Muuz aan eenige jonge Heeren / die als Hamerheeren / of Oppassez van zijn Majesteit zijn. De Ryks-Cancellier stont bezvolgens tez halbez weg / tuschen zijn Zaazsche Majesteit en zijn Excell. en achtez zijn Excell. stonden / behalven zijn twee Pristaben / die aan zijn lagerhandt stonden / gelyk ook de Traustateur Winius, veel grote Heeren Boparen / Stolnicken / en anderen / alle zeer kostelyk gekleedt in goude Lakense Krocken / met agzafes / of haken geboozduuz / met Paezlen en kostelyke gesteenten. Op de sliker zijde van zijn Majesteit / dicht aan zijn Kroon / stont de Veltheer Knees Jurie Alexewits Dolgerukki / dicht aan zijn Kroon / die langz de muuz waren / zaten op een rpg zijn naaste Boparen en Raadshereen / alle mede zeer prachtig gekleedt. Dezen plachten te vooren met haaz hooge zwarte Doffemutsen gedeckt te zijn / doch zaten nu alle ongebedekt / en daaz was niemant in de gantsche Saal gedeckt / als de diez Wyl-dzagez; daaz hiez vooren van gesproken is. De gantsche vloez was bedekt met zeer schone Tuzhsche Cappten / en de want behangen / behalven met eenige stukken / die de Historie van Davids triumph oez Goliath behelsden / met bezscheide soorten van aldezhande gout Laken / waez mede ook de banken bekleedt waren. d'Coelen en Officieren / als ook d'oberige Domestiken / die alle / tot de minste jongen / mede binnen waren / stonden geplaatst in ordening van de deuz af / recht toe tot in 't midden van de Saal; en de Seczetaris stont tez halbez wegh tuschen zijn Excell. en hield in zijn Rechterhandt de Brieven / daer van hiez booz gemelt

Gehoorkamer,

Zijn Excell. verwelkomt.

Defigheit van zijn Zaazsche Majesteit.

Gesteltheit in de Kamer van zijn Zaazsche Majesteit.

melt is. Dit was de gestalte van d'Audientie- of Gehoorzaal / en van de genen die daar waren.

Toen zijn Excell. hoorde zijne Zaarsche Majesteit / (die zich op de diepe eerbewijzen / die zijn Excell. en wy alle aan hem deden / niet eens bezwoert noch lezen / en zijn Majesteit aan te spreken / dat hare Hoogmog. en zijn Hoogheids groten Ambassadeur aan zijn Zaarsche Majesteit was gekomen; en / zich daar op na zijn Excell. heerende / las al voort / met optelling van zijn Majesteits tijtels / dat zijn Excell. zijne propositie en doozstelling zoude gelieven te doen. Toen zijn Excell. zich ter plaats / die hem aangewezen was / gevoegt had / dee zijn Excell. zijn Verzoog met een sonderlinge deftigheit / op deze volgende wijze:

Verzoog van zijn Excell. de groote Ambassadeur aan zijn Zaarsche Majesteit.

DOORLUCHTIGSTE, GROOTMACHTIGSTE GROTEN HEER, ZAAR EN GROOTVORST, ALEXEY MICHAYLOVITS, door Gods genade van geheel groot, klein en wit Ruschlant zelfs Erhouder, tot Moskou, Kiof, Wlodimirof, Novogrod; Zaar tot Cazan, Zaar tot Astrachan, Zaar tot Siberien, Heer tot Pleskou, en Grootvorst tot Smolensko, Tweer, Jugoria, Parmia, Weatka, Bolgaria, en anderen; Heer en Grootvorst tot Novogroda des nedrigen Landes, tot Zernigou, Refan, Rostcof, Jeroslaaf, Belosoria, Udoria, Obdoria, Condinia, en der gantscher Noortzijden Gebieder, en Heer der Jevrischen Landes, der Kartalinschen en Grufinschen Zaren, en des Cabardinschen Landes, der Zerkassen en Gorsche Vorsten, en veler andere oostlijke, westlijke, en noordelijke Heerschappyen en Landen, Vaderlijke en Grootvaderlijke Erve, Heer en Heerscher.

De Hoog Mog. Heeren Staten Generael der loffelijke Souveraine vrye Verëenigde Nederlanden, als namentlijk van de Hertogdommen, Graaffschappen, en respectieve Lantschappen van Gelderlant, en Zutphen, Hollandt en Westvrieland, Zeelant, Utrecht, Vrieland, Overijssel, Groeningen en Ommelanden, Drenthe, Twente, Westwol-

woldingerlant, de Graeffschappen van den Vroenhoven, en de Lantschappen van Valkenburg, Daalhem, en 's Hertogenrade, Overmaze, mitsgaders van een goede partye van 't Hertoghdom van Brabant, en het wijdt vermaart Graaffschap van Vlaanderen, bezittende mede veel voornamme Koninkrijken en Landen in Oostindien, als oock in Asia, Afrika, Amerika, en Guinea Heeren en Heerschers.

Mitsgaders den Doorluchtigen Hooghgeboren Vorst en Heer, WILLEM HENDRIK, door Gods genade Prins van Oranje en Nassou, Graaf van Catsenelleboge, Viannden, Diets, Lingen, Meurs, Buren, Leerdam, en Marquis van der Veer, en van Vlissingen, Heer en Baron van Breda, der Stadt Grave, en Landen van Kuik, Dieft, Grimbergen, Herentals, Kranendonk, Warneston, Arlay, Noserooy, St. Vyth, Doesburg, Polanen, Willemstat, Niervaart, Yselstein, Steenberg, St. Martensdijk, Geertruidenberg, de hoge en laege Swaluwe, Naaltwijk, Erfburggraaf van Antwerpen en Befançon, Erf-maarschalk van Hollant, Erf-gouverneur van Gelderlant, Hollant, Zeelant, Westvrieland, Utrecht en Overijssel, Kapitein en Admiraal Generaal der Vereenighde Nederlanden:

Hebben my / als Extraordinaris Groten Ambassadeur / uit het midden van hare Ho. Mog. Vergadering / aan u Groten Heer / uwre Zaarsche Majesteit expresselijk afgezonden / om uit haren naem / en harent wegen uw Groten Heer / uwre Zaarsche Majesteit mondeling en van herten te congratuleren oever des zelfs lijfsgezondheit / en geluchtige regeringe in veele machtige / vermaarde / grote / en wijtberoemde Zaa'schappen / Rijken / Heerschappyen en Landen; mitsgaders oever de welbaart van u Groten Heers onderdanen / wensschende dat Godt Almachtigh de zelve daar by wille ezhouden / en in alle heil en voorspoedt gedurighlijk bewaren / en voer alle ongeluk en wederwarigheid beschermen en protegeren / en gelijk uw Groten Heer / uwre Zaarsche Majesteits regeringe tot noch toe goet en voorspoedig is gelueft / dat oock alsoo daar op den voortgang / midden en het einde mach volgen / en dat gy Groten Heer / uwre Zaarsche Majesteit binnen sijne Zaa'schappen / Heerschappyen en Landen / altoos vrede met uwre Zaarsche Majesteits onderdanen / en vrese en autoriteit onder de bose en maedwillige magh behouden / en daar

daar buiten van uw Gzoten Heers vzienden gerespecteert en bemint / en van zijn vbanden gebreest worden ; dat de Sonne ovez de boozspoot van de Kusche heerschappij noot ondergaet / maar dat de zelve met allen aanbwas en bezmeerdering in uw Gzoten Heers / uwe Majesteits hoogstaansienlijke verzoen / Doorzuchtighst Huis en Zaarsche naarsaten magh groepen / bloepen / en blijven tot in alle eeuwigheyt. Ook daer beneffens om uw Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteit volkomenlijck te bezeecken van hare Ho. Mog. de Heeren Staten Generaal / en sijn Hoogheyt den Heer Prince van Oranje goede meninge / intentie en oprechte affectie tot uw Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteits hoogstaansienlijke verzoen / landen / lieden en onderdauen / waz inne hooghgedachte haer Hoogh Mog. en hooghgedachte sijn Hoogheit ovezbodigh en bereit sijn / altoos zonder eenige bezanderinge te continueren / gelijk die tot noch toe is geweest / en sullen ook voortaan / gelijkse tot noch toe gedaen hebben / by alle boorzallende gelegentheden soodanige pzeubes daer van geben / dat ghy Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteit in 't minste daer aan niet zal hebben te twijffelen.

Doorz / Doorzuchtigen en Gzoten Heer Zaar / de Ho. Mog. Heeren Staten Generaal dez loffelijke Souberaine vze Bezeenigde Nedezlanden / hebberde bespeurt uw Gzooten Heers / uwe Zaarsche Majesteits vdeltebend gemoet / tot vereeniging der Christen Potentaten / en tot aanmaning om haere gecombineerde waepenen te wonden tegens den algemeenen Christen vband / dooz de besendinge die het uw Gzooten Heer uw Zaarsche Majesteit in de boorzleedene jaeren heeft geliebet te doen / aen so vele Christen Potentaten en Staten / ober welke uwe Gzooten Heers / uwe Zaarsche Majesteits Christelijke wederlebensheyt de geheelen Christen werelt / uwe Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteit eeuwiglijck sal roemen / gelijk dan de Ho. Mog. Heeren Staten Generaal dez loffelijke Souberaine vze Bezeenighde Nedezlanden / uw Gzoten Heer / uwe Zaarsche Majesteit daer inne hooghlijck roemen en prijsen / en boven dien daer dooz onderbonden hebben de continuatie van uw Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteits genegentheit tot haer en haer Staet / dooz de besendinge die het u Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteit specialijck belieft heeft te doen aen de Koningen van Frankrijck en Groot Brittanje / tot nedezlegginge van den luctueusen oorlogh / die beide hooghgedachte Koningen den Staat dez Bezeenigde Nedezlanden / sonder eenige de minste redenen hadden gelust aan te doen / en hebben my dezhalben erpzeffelijck gelast uw Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteit / booz die bezwelen vziendtschap en affectie 't haerwaerts / en tot haren Staat / op 't hoogste te bedanken ; en bezwachten bezders van uw Gzooten Heer / uw Zaarsche Majesteits continuatie en augmentatie van goede vziendtschap en corresponsentie : en kan ick u Gzooten Heer / uwe Zaarsche Majesteit noch maals volkomen bezeecken / dat haer Ho. Mog. van haere zijde daer inne geenfins en sullen manqueren / maez alles contribueren dat haer mogelijck sal sijn / en wat tot onderhoudinge van naerdez vziendtschap en alliantie tusschen uw Gzoten Heer uwe Zaarsche Majesteit tez eenre / en de Ho. Mog.

Ho. Heeren Staten Generaal tez andere zijde / eenighfints soude moogen ofte konnen strecken.

De Ho. Mog. Heeren Staten Generaal dez loffelijke Souberaine vze Bezeenigde Nedezlanden / hebben my / haren ertzoordnaris gzoten Ambassadeur / mede gelast / uw Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteit bekent te maken / hoe dat haer Ho. Mog. den Doorzuchtigen / Hooghgeboren Dozst en Heere / Willem Henrik, dooz Godes genade Prince van Oranje en Passau / en velez anderez Graaffschappen / Heersschappen en Landen een Heer en Heerscher (die van sijn geboorte af is gesuccedeert in alle de Prinsdommen / Graeffschappen en Heersschappen van dat Doorzuchtig Dorstelijck Huis) tot ezhentenis van de ontwaerzeerlijke diensten dooz sijn Doorzuchtig Doorzbaders / tot erectie / restitutie en confesatie van den Staat dez loffelijke Souberaine vze Bezeenigde Nedezlanden gedaen / niet alleen eenpariglijck hebben opgedragen het Stadhouder- / Capitein- en Admiraelchap Generaal / van en ovez de Bezeenighde Nedezlanden / met alle de Digniteiten / Præmientien / Prærogativen / Gerechtigheden en Waardigheden / daer toe eenighfints specterende / gelijk die sijn Doorzuchtig Doorzbaders / Hooghlijck memorie hebben bekleedt / maar oock de selve hooghstaansienlijke Chazgies / op desselfs tweitige mannelijke kinderen en verdere Descendenten ezfelijck gedefereert / boven wiens Hoogst. Doorzuchtig ertzactie / noch by konit sijn hooge geboorte van een Konings Dochter van Groot Brittanje / met welke Kzoon sijn hoogstgedachte Hoogheit / by manquement van meezder ezgenamen / als ez tegenwoorzdig in 't Rijk van Groot Brittanje sijn / 't sijnz tijdt wel konde bezooont worden / van wiens hooge wijsheyt / dapperheyt en kloekmoedighheyt / de Ho. Mog. Heeren Staten Generaal niet alleen veel goeds / tot welstant van den Staat dez Bezeenigde Nedezlanden bezwachten ; maez alreede soodanige pzeubes daer van hebben genooten / dat hooghgedachten Heere Prince van Oranje / dooz Godes genadigen zegen / haeren Staat genoeghsaam heeft behouden en herstelt / en sich allesfins in de batalies tegen hare vbanden / als een dez gzoortse Helden van de wereldt / jae als een tweeden Alexander van Macedonien heeft betoont.

Ick hebbe uw Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteit noch andere seer gzoote saken booz te dragen / specterende de securiteit en welstant van uw Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteits Zaarschappen / Heersschappen en Landen tez eenre / en die van haer Ho. Mog. mitfgaders haer hooge Geallieerden tez anderen zijde / maez om dat ick soo gzootten Monarch / sijn patientie niet wil misbrucken / soo sal ick het selve uitsellen tot een ander audientie / en daer op volgende Conferentie / die ick vziendlijck bezoeck / dat op Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteit my soo haast mooghlijck favorabel gelieft te bezeecken ; en op dat op Gzooten Heer uwe Zaarsche Majesteit / aan het geene ick alreede gefeidt hebbe / en het geene dat hier naer noch soude mogen komen booz te dragen uit de naam van hooghgedachte haer Hoogh Mog. en hooghgedachte sijn Hoogheit / volkomen geloof / als aen haer ezgen selfs soude mogen defereren / soo hebben hooghgedachte haer Ho. Mog. benef-

benefens hooggedachte zijn Hoogheit / my met dese Brieven geliebet te bezien / dewelcke ik hiez neffens met alle eerbiedigheit uw Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit overhandig.

Hiez zweeg den Heere Ambassadeur stil / tot dat het geene hy tot hiez toe gezegt hadde / door zijn Zaarsche Majesteits Translateur / den Heere Winius, in de Slabonse tale opgelesen was / waaz na de Cantzelier van 't Cabinet wederom 't woordt battende / zijn Zaarsche Majesteit aandiende / dat hare Ho. Mog. en zijn Hoogheits extraordinaris grooten Ambassadeur / ook eenige presenten hadde mede gebracht / om zijn Zaarsche Majesteit t'offereren: hiez op bezvolgde den Heere Ambassadeur 't gene volght.

Tot demonstratie van de groote genegenheit / die hare Ho. Mog. de Heeren Staten Generael / en zijn Hoogheit den Heere Prince van Orangie hebben / om met uw Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit niet alleen de oude briendschap en correspondentie te confirmeren en te bevestighen / maaz de selve meez en meez te augmentieren / soo hebben hooggedachte hare Hoog Mog. met hooggedachte zijn Hoogheit / uw Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit doen presenteren de presenten / welke met permissie aan uw Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit ik tegenwoordig offerere / en sal mijne geringe presenten / tot een teeken van mijn respect / en in erkentenis van zoo veel genade van uw Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit door desen genooten / daer benefens aanbieden / biddende dat ghy Grooten Heer, uw Zaarsche Majesteit de selve gunstelijk gelieve te laten acceptieren.

Wat de Credentiaen van hare Ho. Mog. en zijn Hoogheit belangt / die door den Heere Ambassadeur aan zijn Zaarsche Majesteit wiesden overgelevert / de selve waren mutatis mutandis geconcepceert / in maniere als volgt:

Aen den Grooten Heer Zaar, ende Grootvorst van Moscovien.

DOORLUCHTIGSTE, GROOTMACHTIGSTE GROOTEN HEER, ZAAR EN GROOTVORST, ALEXBY MICHAYLOVITS, door Gods genade van geheel groot, klein en wit Ruschland zelfs Erhouder, tot Moskou, Kiof, Wlodimirof, Novogrod; Zaar tot Cazan, Zaar tot Afrachan, Zaar tot Siberien, Heer tot Pleskou, en Grootvorst tot Smolensko,

van de Heer van Klenk naar Moskovien. 89

lensko, Tweer, Jugoria, Parmia, Weatka, Polgoria, en anderen; Heer en Grootvorst tot Novogroda des nedrigen Landes, tot Zernigou, Refan, Rostcof, Jerossaaf, Beloforia, Udoria, Obdoria, Kondinia, en der gantscher Noortzijden Gebieder, en Heer der Jevrisschen Landes, der Kartalinschen en Grufinschen Zaren, en des Cabarbinschen Landes, der Zerkassen en Gorsche Vorsten, en veler andere oostelijke, westelijke, en noordelijke Heerschappyen en Landen, Vaderlijke en Grootvaderlijke Erve, Heer en Heerscher.

WY STATEN GENERAEL der loffelijcke Souveraine Vrye Verëenigde Nederlanden, namentlijk van de Vorstendommen, Graafschappen, en respectieve Landschappen van Gelderland, en Zutphen, Holland en West-Vrielandt, Zeeland, Utrecht, Vrielandt, Overyssel, Groeningen en Ommelanden, Drenthe, Twente, Westwoldingerland, de Graafschappen van den Vroenhoven, en de Landschappen van Valckenburg, Daalhem, en 's Hertogenrade, Overmaze, mitsgaders van een goede partye van 't Hertogdom van Brabant, en het wijd vermaart Graafschap van Vlaanderen, bezittende mede veel voorname Koninkrijken en Landen in Oostindien, als oock in Asia, Afrika, Amerika en Guinea, Heeren en Heerschers, hebben uw Zaarsche Majesteit by onse Miffve van den 10 May leleden gepreadverteert, dat wy aan uw Zaarsche Majesteit hadden gedecerneert een groote Extraordinaris Ambassade, ende daer toe verkoren den Edelen, Gestrengen, ende Erentfesten Heer, Coenraed Juriaenz. van Klenk, Heere tot Loirheim ende Oksfen, mede Gedeputeerde in onse Vergaderinge van wegen de Provintie van Hollandt ende West-Vrielandt, omme uw Zaarsche Majesteit voor te dragen eenige saken van importantie, die wy hem in last hebben gegeven, uw Zaarsche Majesteits Zaarschappen, Heerschappyen, Landen, Luyden ende Onderdanen ter eenre, ende Ons, ende desen Staat, oock de Ingeseten van dien ter andere zijde ten hoogsten concernerende, ende is derhalven ons gediensfelijk ende ernstelyck versoek, dat uw Zaarsche Majesteits goede geliefte zy, den gemelten Heer, onsen grooten Extraordinaris Ambassadeur te verleenen spoedige en gunstige audientie, te geven volkomen geloof, als ons selven, in alle 't geene by uw Zaarsche Majesteit sal voordragen, ende vervolgens hem op sijn aanbrenghen laten wederwaeren soodanige verklaringe ende antwoordt, met protestatie van noodige effecten, als wy van uw Zaarsche Majesteits hoogste wijsheyt ende rechtmatigheyt zijn verwachende, ende gelijk uw Zaarsche Majesteit ten gemeynen besten van wederzijds respectieve Zaarschappen, Heerschappyen, Landen ende Luyden bevinden zal te behooren. Waar mede eyndigende, ende ons gediensfighlyck tot uw Zaarsche Majesteit erbiedende, bidden den Alhogende God

Doorluchtigste, Grootmachtigste, &c. &c. ende Grootvorst, uwe Zaarsche Majesteits Persoon te willen conserveeren in langduurige gesontheit, gelucksalige Zaarlyke Regeringe, en alle gewenschte welstandt. Geschreven in 's Gravenhage in Hollandt, plaetse van onse Residentie, den 18 dagh der Maendt Juny, in den Jaere nae de geboorte van onsen Heylandt en Salighmaecker Jesu Christi 1675.

Uwe Zaarsche Majesteits

Dienstwillige Vrunden,

De Staten Generael der
Vereenighde Nederlanden.

Da dat sijn Excellentie op sijn plaets wedergekeert was / bzaeghde sijn Zaarsche Majesteit selfs naez de gesontheit van haere Hoo Mog. en sijn Hoogheyt. Sijn Excellentie antwoorde / dat hy in sijn bezreck deezsten in den Hage / en sijn Hoogheyt in 't Legeer in goede gesontheit gelaten had. Daer op dede sijn Majesteit / dooz de geheyme Cancellier / seggen / dat hy sijn Excellentie begunstighde aen sijn hant te komen: waer op sijn Excell. toezadt / en / sijn Zaarsche Majesteits hand gekust hebbende / een klein Compliment in 't Rusch daer by boeghde / daer sijn Majesteit groot geballen scheen in te hebben. Toen sijn Excellentie weder op sijn plaets gekeert was / bzaaghe sijn Zaarsche Majesteit naez de gesontheit van sijn Excell. die daer op antwoorde / Godt spare sijn Zaarsche Majesteit gesont: Ick ben dooz Godts genade / en de gunst van sijn Zaarsche Majesteit / met alle mijne Cedelen / en byhebbende Domeestiken / tot hiez toe in goede gesontheit gekomen. Toen wierd sijn Excell. een bankje / met goudt laken bedekt / aangeboden / om op te sitten; en sijn Zaarsche Majesteit bzaaghe na de gesontheit der Edelieden van sijn Excell. Daer de Maarschalk / upt allez naem / op antwoorde: Godt spaere sijn Zaarsche Majesteit gesont; en van alle een diep eez-betwys aen sijn Zaarsche Majesteit gedaen wierdt. De gemelde geheime Cancellier seide toen oock dat sijn Majesteit haer begenadigde aan sijn handt te komen; gelijk sy dan bezvolgens / tot zeventien in 't getal / de handt van sijn Zaarsche Majesteit gingen kussen. Hier op stond sijn Excell. wederom op / en dede weder een kleine aanspraak / aangaande de Geschenken / die sijn Ed. aan sijn Zaarsche Majesteit aanbodt / en die daer op alle voorby sijn Zaarsche Majesteit wierden gedragen; en de geheime Cancellier las uit een rolle alle de gene op / die men voorby droegh. Hier na las de geheime Cancellier wederom / dat sijn Zaarsche Majesteit de brieven / van sijn Excell. oezgelsbeert / soude laten oversetten / en oock aen sijn Excell. daer op antwoorden;

Gunst van sijn Majesteit aen de Ambassadeur.

En aan de zijnen.

Vertoning der Geschenken aan sijn Zaarsche Majesteit.

dat de Koning van Sweden by alle gelegentheden getracht heeft meez en meez van de heezschapppen / landen en onderzaten van sijn Zaarsche Majesteit aan zich te trecken / zondez iets van 't geen te verzuimen / dat daer in eenig voordeel aan hem kan geven.

Gimnez / Doorluchtigste en Grootmachtigste groote Heer / Zaar en Grootvorst / Alexey Michaelovits, dooz Godts genade van geheel groot / klein en wit Ruschlandt selfs Ezhoudez / en velez andere oostelycke / westelycke en noozdelijcke heezschapppen en Landen / Vaderlijcke en Grootvaderlijcke Erbe / Heezen Heezsche; de Hoogmog. Heeren Staten Generael der loffelijcke Souberaine vpe vereenighde Nedezlanden / mitsgadez sijn Hoogheit / de Heer Prins van Oranje / meenen dat zy bezreckelyk in de toegentheit zouden hebben geweest / die zy aen de zorgh en bekommeznis schuldig sijn / de welke uwe Zaarsche Majesteit met zo groote vbez en ernst ten besten van hen / en van de Staat der Vereenigde Nedezlanden heeft beteben te betoonen / zo zy dese hun gedachten van hun bekommeznis niet aen sijn Zaarsche Majesteit deden voordragen / om met de zelfde t'obezwegen wat hiez in ten besten gedaen zou konnen worden. En om van dit / en van 't geen / dat deze en andere zaken meez aangaat / wijdez te spreken / bezzoek ick gedienstighlyk / dat sijn Zaarsche Majesteit my eenige Heeren tot Commissarissen en Gevolmachtigden gelieft met den eezsten toe te voegen / op dat ick wijdez met hen in 't werck mag treden.

So haast deze propositie en voorstelling dooz de Heer Winus bezaaft was / dee sijn Zaarsche Majesteit / dooz de Rijkscancelier / op eenige zaken antwoorden / en daer by voegen / dat sijn gedachte Zaarsche Majesteit deze volgende Heeren tot Commissarissen hadt gestelt / om met sijn Excell. oez de zaken / die de koomst van sijn Ed. aangingen / te spreken:

De Bliesne / of naaste Bojaa; / Knees Michaylo Jurievits Dolgerukki, Commissarisen, zijn Excell. toegevoegde

De Bliesne / of naaste Bojaa; Artemon Sergewits Mathpheof, Ezhbezitte; tot Zeypkhof.

De geheim Cancellier Gregorie Karpuwits Bogdanot.

De Cancellier Wafiley Bobinum.

De Cancellier Imiliaen Oukrainshof.

Sijn Excell. bedankte sijn Zaarsche Majesteit voor deze gunst / van dat sijn Zaarsche Majesteit zulke groote en aanzienlijcke Heeren tot Commissarisen / om mer hem te spreken / en te handelen / by sijn Ed. hadt geboeght. En nae dat wy sijn Zaarsche Majesteit meez gezocht hadden / wiedzden wy / dooz de Pristaben / uit die Zaal oez een kleine ope ruimte naez de kamez geleid / daer de handeling gehouden zou worden. Deze kamez was aan 't gewelssel kostelijc geschildert. Op de tafel lag een kostelijcke tapijt / die van bezwozocht gout en zilbez zeer zwaaz was; en hiez op stond een inktkohez / met sijn toebehoren / die / gelijk men seide / van gout was. Da dat wy in deze kamez een weinig geweest hadden / quamen de voorgedachte Heeren

Beschrijving van de Handelzaal.

Handeling
van zijn
Excell.
met de
Commis-
sarijfen.

van Commissarijfen mee binnen / die pdeez biez zware goude ketenen kuis-
wijze obez mallhandez op de schoudezs droegen. Zp bezwelkoomden
zijn Excell. met handtasting / en d'eerste Commissaris / de kleine tijel
van zijn Zaazsche Majesteit gelezen hebbende / zeide dat zijn Zaazsche Ma-
jesteit hen gezonden had / om het geen aan te hooren / 't welk zijn Excell.
wegens hun Hoogmog. en zijn Hoogheit / de Prins van Oranje / booz te
stellen had. De Heeren Commissarijfen noodighden toen zijn Excell. tot
zitten; en zoo haast zp gezamentlijk gezeten waren / bzaeghde de Rijchs-
Cancellerie aan zijn Excell. of zijn Ed. behalben zijn bzieven van Credentie /
volgens de gewoonte van d'andere Ambassadeuzs / geen speciale en bezon-
dere Volmacht had. Zijn Excell. antwoorzdeschiez op / dat zijn Credentie-
bzieven met eenen tot Volmachten bezstrekten / en dat hun Hoogmog. nooit
te voren eenige bezondere Volmachten met hun vorige Ambassadeuzs ge-
zonden hadden. Daaz op de Rijchs Cancellerie weez antwoorzde / dat /
dewijl hun Hoogmog. niet andezs gewent woren / zp zich daez mee beznoegt
zouden houden.

Ventonin-
gen van
zijn Ex-
cell.

Zijn Excell. bezhaalde toen in 't bzeede d'ontzoutw / die de Sweden tegen
hun Hoogmog. en tegen de Heez Keuzbozst van Brandenburg tegentwoorz-
diglijk beroonden / en booz dezen tegen andere Koningen en Bozsten be-
toont hadden / en hoe geboeligh het booz zijn Zaazsche Majesteit behoorde
te wezen / indien zp grootez / machtigez en onsfaghelijkez wiezden: daaz
zijn Ed. bpvoeghde / dat hun Hoogmog. zulks ook aan zijn Koninklijke
Majesteit van Denemazken hadden doen beztoonen / dat de zelfde daez op
besloten had zich met de Keizer / Koning van Spanjen / hun Hoogmog.
en zijn Keuzbozstelijke Deuzluchtighheit van Brandenburg te bezbinden /
en dat hun Hoogmog. bezhoopten / dat zijn Zaazsche Majesteit / het lof-
lijk boozbeeldt van de Koning van Denemazken nabolgende / zich mede
met hun Hoogmog. en met hun boozgedachte hooge Geallieezden zou bez-
binden / om d'obezmatige eezsucht / en de groote machz des Konings van
Sweden te stuiten. Zijn Excell. beztoonde met eenen / dat booz deze mid-
del de heezschapppen van zijn Zaazsche Majesteit aan de grenzen van Swe-
den bezmeezdezt / en zijn Rijken en Landen in een gerufte stant gestelt zou-
den konnen worden / en hp daaz booz bzeede ondez de Chzisten Bozsten bez-
vozderen / en booz deze middel een eeuwige glorie en roem boozzich obez de
geheele Chzistenheit bezkrijgen.

Toen dese pzoportie en boozstelling gedaan was / bzaagde de Heer Rijchs-
Cancellerie aan zijn Excell. of zijn Ed. oock iets meez booz te stellen had.
Zijn Excell. antwoorde / neen booz die tijdt / en dat hp 't geen / 't welk hp
noch meez booz te stellen had / in de volgende bezschijning zou boozbrazen;
en de Rijchs Cancellerie antwoorzde weez / dat het geen / 't welk boozgeballen
was / aan zijn Zaazsche Majesteit beztoont zou worden / en dat zijn Excell.
wel haast antwoorzdt daaz op had te bezwachten.

Da dat dit gesprek / 't welk ontzent een uur duuzde / en daaz in geen anderen
waren / dan zijn Excell. de Commissarijfen van zijn Zaazsche Majesteit / de
Heez Winius, Beztaalbez van zijn Majest. de Secretaris / van Asperen; Bez-
taalbez /

taalbez / en noch een Rusch Schzijbez / geëindigt was / rzad zijn Excell. in
de boozkamez / daaz bezstheide Cancelliezs en Boostens waren / van de wel-
ken eenigen / wegens oude kennis / hem bezwelkoomden. Wp bezzochten
dan hiez op de boozgaande wijze / en quamen dus weez in ons Hof / rez
beguame tijdt om middagmaal te houden. Des abonts wiezdt de kleine
pagis weez bp zijn Zaazsche Majesteit gehaalt / om daaz op de staaftiez / en
oock op de viool en ozgel te spelen. Hp wiezdt met de selve stee weez 't huis ge-
zonden / na dat hp met confituren en leckere wijn wel onthaalt was: 't welk
sebez meezmaals gebeuzde.

Driewintigste H O O F T - S T U K.

Bezoek van de Deensche en Poolche Residenten, aan zijn Excell.
die ten tweede maal met de Commissarijfen handelt. Verscheide
Geschenken van zijn Excell. aan verscheide Grooten van 't Hof,
en zijn galtery en onthaal aan hen. Geschenken aan zijn Ex-
cell. en zijn dankbewijs daar over. Onderling bezoek.

O p Dondezdag / de dartzigste van Januarius / des ochtens / zond
zijn Excell. d'Ambassadeuz Sr. van Asperen eezst naaz Knees Jurie
Alexewits Dolgerukki, en daaz na aan den grooten Bojaaz / of Rijchs-
Cancellerie / Artemon Sergewits, om aan hem te brazen / of 't hem gelegen zou
komen / dat zijn Ed. hem zou komen bezzoeken. Maaz zp / zich op hun
ongelegentheit bezontschuldigende / stelden zulks beleefdelijck uit. De
Deensche Resident quam onderzusschen zijn Excell. bezzoeken / en bezzoch /
na dat hp een uur / of andezhalf bp zijn Ed. had geweest.

Bezoek
van de
Deensche
Resident.

Des Dyzdags / d'eenendartzigste / quam de Poolche Resident / na dat
hp een uur / of twee te voren zijn koomst bekent had gemaakt / bp zijn Ex-
cell. met een Kales / die van zes Izabelle paerties gerzochten wiezdt. Zes
of acht dienaazs liepen booz zijn Kales / en neffens de zelfde een met een
Poolche Regimentis staf / en met een stzithamez. Hp had een robe flu-
welo rok aan / met sabelbellen geboezt / en daaz ondez een andere rok van
gebloemt goud laken. Bedellieden ontfingen en bezwelkoomden hem
beneden aan de kales / en geleidden hem oben / daaz de Maazschalk en
Stalmeezter hem ontfingen / en tot aan de boozkamez bzachten. Zijn
Excell. hem hiez ontfangende / geleidde hem in de presentie-kamez; en zp
beide gingen in azinstoelen zitten. Wp bezzochten toen alle uit de kamez /
behalben de Setzetaris. Da dat hp 'ez ontzent een uur tijds geweest had /
scheidde hp van zijn Excell. die hem tot aan de rzap / en wp boozts tot aan
zijn kales / geleidden. Des abonts wiezdt zijn Excell. aangezezt / dat zijn
Ed. in de volgende dagh weez in gesprek met de Commissarijfen zou ha-
men.

Gelijck
ook van
de Pool-
sche.

Op Zazudag / d'eerste van Febzuarius / te biez uren / bezzelden wp
zijn

Tweede
gehoor-
verleening.

zijn Excell. weez naaz de handelsplaats / en reeden / zondez by zijn Zaazsche Majesteit te komen / regelrecht dezwaarts. Wy bleven in de boorzkaamez. Dit gesprek duurde wel twee uren; en toen heezden wy / met zijn Ed. weez naaz ons Hof. Zijn Excell. weez te huys gekomen / zond dooz de Heer Maazschalk en Sr. van Asperen, eenige geschenken aan de gzoote / of Rijks Delt-heez / en Bojaaz / of Rijksraad / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en aan zijn zoon / de Bojaaz Knees Michaylo Juriewits Dolgerukki, de welke d'eerste onder de Commissarissen was / daaz de Heez Ambassadeur mee hemdelde.

Geschen-
ken van
sijn Ex-
cell.

Een Orhoofst Fransche wijn.
Een Orhoofst Alliantie wijn.
Een Orhoofst Canarie wijn.

De Maazschalk / en van Asperen, daaz gekomen / wiezden byzandelijck ontfangen / en met confituren en wijn aan een tafel / met een zeez kostelijcke tapijt van goud en zilbez ovezspreid / tzeffelijck onthaalt / met betuiging van zeez gzoote toegenegentheit tot sijn Excell. wpr oorzaak van d'oude kennis tusschen hen beide. D'oude Heez dzonk tot bezscheide malen op de gezont-heit van sijn Excell. en de jonge Heez / Knees Michaylo betoonde zich zoo bemeenzaam / dat hy self de dzank aan de dienaarz toereikte / een gemeen-zaamheit / die onder de Russchen booz een teken van zeez gzoote toegenegentheit word gehouden. De Maazschalk / en van Asperen, hun afscheit genomen hebbende / wiezden van de jonge Bojaaz / Knees Michaylo, tot aan de see geleid / en / r'huys gekomen / bezhaalden hun weezbaren aan sijn Excell. Deze twee Bojaren zonden daaz na hun Hofmeester / en ze-ven of acht mannen met confituren aan sijn Ed. die deze bzengez oock heezlijck dee onthalen. De Maazschalk en van Asperen wiezden oock met

een ankez van de beste Frontignalsche wijn /
een halbe aam van de beste oude Rijnsehe wijn /
een orhoofst Sek /
een orhoofst Alliantie wijn / en
een orhoofst Fransche wijn /

tot een geschenk aan de Rijks Cancellier en Bojaaz Artemon Sergewits ge-zonden / daaz zy oock met gelijcke betuiging van byzentschap en genegent-heit tot sijn Excell. onthaalt / en in hun bezprek dooz d'oude Heez tot buiten sijn boorzkaamez / en van sijn zoontje / Andre Artemonovits, tot aan de see geleid wiezden.

Predikatie
in 't Hof
van sijn
Excell.

Des Zondags / de tweede van Febzuarius / wiezd booz d'eerste maal aan 't Hof van sijn Excell. gepredikt. De presentiekamez / daaz de predikatie gedaan wiezd / was aan de muuz rontom met root laken behangen / en de bank met de zelfde stoffe bekleed. In 't midden van de zaal hing een ko-stelijck bezhemelte van root fluweel / en rontom met goude franzen. Tegen het behangsel aan de muuz / recht ovez een kostelijcke spiegel / met een bez-gulde lijst / hing het afbeeldsel van sijn Hoogheit / de Prins van Oranjen /

zeer konstig geschildert. Onder den hemel lag een seer heezlijcke Tuzsche Ca-pijt / daaz op diez tzeffelijcke azimstoelen / met root fluweel / en goude franje stonden. Rontom tegens de muuz waren noch andere twaalf stoelen van een stoffe. Na dat de predikatie gedaan was / bezwachten wy de Prista-ben / en de Beztaalde van sijn Zaazsche Majesteit / de Heez Winius, tez maaltijdt. Men maakte onderzusschen alles vaerdig; en de schenkttaesel wiezd met gzoote zilbez bezgulde pokalen / met veel zilbere bekezs / gedzebe kan-nen / sjuitschuttels / lamperschuttels / handelaazs / en alles / dat tot de ta-fel behoorde / opgeschikt. D'edelen ontfingen de Pristaben / toen zy qua-men / beneden aan de rzappen / en de Maazschalk en Stalmeester hoben aan / en geleidden gesamentlijck hen tot aan 't portaal / daaz sijn Excell. hen aan de deur ontfing / en in de presentiekamez geleidde / in de welk sijn Ed. met hen onder het bezhemelte ging zitten / tot dat de spijs gedischt was. Toen men alles vaerdigh had / geleidde sijn Excell. hen naaz d'eerzaal / daaz sijn Excell. zich hoben aan de tafel boegde / en d'eerste Pristaaf Jurie Petrowits aan sijn rechte / en de tweede aan sijn sinke hand schikte / en dus bezbolgens.

Gastery
van sijn
Excell.
met enige
Groten
van Mos-
kovien.

Na dat het eezste gerecht / in koude kost bestaande / uitgedient / en toen men een schaaltje rontom gebzonken had / wiezden de gezonheden ingesfelt / eezst die van sijn Zaazsche Majesteit / en bezvolgens / die van hun Hoog Mog. van sijn Hoogheit / de Heez Prins van Oranje / en van meez ande-ren / daaz oock onder gemengt wiezd / op 't goed succes van d'Alliantie tus-schen sijn Zaazsche Majesteit / en hun Hoog Mog. en sijn Hoogheit / en tot bezmeezdering van hun Staat / en bezdelging van hun byanden / 't welk alles onder losbyanden van 't geschut / en het slaan op keteltzommen / en geblaas op rzompetten geschiedde. In boegen dat men / eez de tafel opge-nomen wiezd / ten vollen bezheugt was / en pdez bzolijck en wel gemoed naaz huys heezde.

Op Dingsdag / de diezde van Febzuarius / quamen de Pristaben / kla-gende dat sy van de maaltijdt / in de boozgaande Zondag gehouden / noch bezhuist waren / weez by sijn Excell. en bzachten aan hem / op sijn bez-zoek aan sijn Zaazsche Majesteit / tot bescheit dat hy / zondez de Prista-ben mee te nemen / ovez al / en zo dikwils / als 't hem liefde / moge uit-zekken. Sijn Excell. dee den Deensche Resident aanzeggen / dat hy hem / zo 'ez geen ongelegentheit was / zou bezoeken. Wy reed daaz op / met sijn koets van zes paezden / en in de koets de Heez Maazschalk / en de Secretaris / dezwaarts / en had de zynen by zich in de beste siebzy opge-schikt. Sijn Excell. zond oock bezscheide Geschenken van kostelijcke wijnen aan bezscheide Gzoren.

Verlofaan
d'Ambas-
sadeur.

Zijn be-
zoek aan
de Deen-
sche Res-
dent.
Geschen-
ken.

Op Woensdag / de vijfde van de zelfde maandt / des ochtens / zond sijn Excell. aan de Deensche Resident / om hem tegen de volgende dag tez maaltijdt te nodigen / tegen welke tijt oock eenige duitsehe kooplieden geno-digt wiezden. De Hofmeester van den gzootten Bojaaz / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en sijn zoon / Knees Michaylo Juriewits Dolgerukki, qua-men by sijn Excell. met dit volgende geschenk:

- Een groote schoone Koek / van twee personen gedragen.
 Een ander deel groote / en op bezcheiden plaatsen bezult / nebens 't Wapen van zijn Zaarische Majesteit daar in / van vier personen gedragen.
 Een Kol van bessen / met bloemen geperst / van twee gedragen.
 Een ander van appelen met bloemen / oock van twee gedragen.
 Een silbere schotel / met druppen van Astzachan.
 Een andere schotel met Heeren.
 Een schotel met confijte Appelen.
 Een schotel met Orkeznooten.
 Een groote schotel met Russche Kaes / van twee personen gedragen.

Geback.

- Een silbere schotel / daer in een Pastep / plat uitgesneden.
 Een hooge Pastep.
 Een ronde Pastep / met een root boompje / en een bezgulden dubbelden Arend boven op.
 Een ronde Pastep / met een wot boompje / alle kroonsgewijse.
 Een ronde Pastep / met rps en rozijnen.
 Een ronde soete Pastep met appelen.
 Een Pastep met kljne daer in.
 Een Pastep met bisch.

Geback met Boter.

- Een groot Boffchagie / van alderhande coulouren / en op pdez tackje een vogeltje / en in 't midden boven op een grooten dubbelden Arend : dese wiezden van vier personen op een buzie / die meest bezguld was / gedragen.
 Een schotel Gzoefde.
 Een schotel Kiskis.
 Een schotel met Leulwen.
 Een schotel met Kzeesten.
 Een schotel met Koofters.

Versche Visch.

- Een Beloega / van vier personen op een buzie gedragen.
 Een hooft van Beloega / van twee personen gedragen.

Gesoute Visch.

- Een stuk van een Beloega / van twee personen.
 Een buik van een Beloega / van twee personen op een buzie.

Gedroogde Visch.

- Een rug van een Beloega / op een buzie.
 Een buik van een Beloega / op een buzie.
 Twee ruggen Oserzi.

Drank.

- Een haatje van vijf emmers / roode kasse Meede / } van acht personen
 Een haatje van zeven emmers witte gekookte Meede / } gedragen.

Zijn

Zijn Excell. aan de Pristaaf / en aan de Hofmeester enige glazen van bezscheiden Wynen geschonken / en op de gezondheid van de Boparen gedronken hebbende / bezeezde aan de Hofmeester een schone zilbere Bekez / die gedreven was. De Hofmeester / de zelve tot bezscheiden malen beleefdelijk geweiget hebbende / nam hem eindelijk aan. Zijn Excell. dee oock eenige bytjes met gelt aan de genen geven / die dit Geschenk geleid en gedragen hadden. Des namiddags brachten de Heeren Budyn en van Asperen weez een Geschenk van zes ankers Wijn ; te weten / aan de beide Onderhantelers van de Poolische Priskaas / Vasilie Ivanowits, en Jemeljan Okrainesoff, die mede van de Commissarissen van zijn Excell. waren / pdez een anker Witte Wijn ; Sek en Fransche Wijn. Zy wiezden met konstituen en drank wel ontjaelt.

Verceering
van zijn
Excell.
aan des
zelfs Hof-
meester.

Op donderdag / de zeste van Februarij / s' ochtens vroege / ging de Heer Maaszchalk / en van Asperen by den groten Veltkeer / en Bojaaz / Knees Jurie Alexewits Dolgerukki, en by zijn zoon / de Bojaaz / Knees Michailo Juriewits, om hen vooz de Geschenken / gisteren aan zijn Excell. gezonden / te bedanken. D'oude Dofst / ziekelijk te bedde leggende / dee de Maaszchalk / en van Asperen vooz hem komen / en hen wel ontfangen. De Maaszchalk liet vooz van Asperen, Deytaalder zijnde / deze Dofst aanzeggen / dat deze Geschenken zo aangenaam aan zijn Excell. hadden geweest / dat de zelve voozgenomen had enigen daer af naaz Holland te zenden. Dit gebiel aan deze oude Dofst zo wel / dat hy / vooz een bezondere genegenheit / met zijn hant die van de Maaszchalk brakte. Zy beide wiezden van de zoon uitgeleid.

Bedan-
king van
zijn Ex-
cell. aan
de grote
Bojaaz.

Des middags quam de Deensche Resident / de Heer Gioë, met d'Overste Minius, in een Koets / die van twee appelgraauwe Paerden getrokken wiezden ; en zijn Excell. geleidde hen in de Gehooz- of Presentie-zaal. De Kooptieden / die mee genodigt waren / quamen oock in de zaal / te weten / Kellerman, Arsenius, Hartman, Muller, Marshof, Houtman en Boute- man. Toen de spijs opgedischt was / geleidde zijn Excell. de Deensche Resident in d' Eetfaal / en bezwelkomde hem daer als zijn gast. Over maaltijt / daer in heerlijke gerechten opgedischt wiezden / stelde zijn Excell. de gezondheid op zijn Zaarische Majesteit / en die van de Koning van Denemarken in. De Deensche Resident / mee een Pokaal epffchende / stelde oock de gezondheid van hun Hoogmog. in ; na 't welk noch andere gezonthen ingestelt en gedronken wiezden : in boegen dat de gasten / wel onthaelt zijnde / voolijk naaz huts keezden.

Verga-
ning van
de Deen-
sche Resi-
dent, en
anderen.

Op vrydag / de zebende / des ochtens / reed zijn Excell. beneffens de Maaszchalk / en de Sekretaris / in de Koets / die van zes Paerden getrokken wiezden / naaz de Poolische Resident / die hem aan de Koets ontfing / en na dat hy in zijn bezreck omtrent twee uren met hem gesproken had / weez tot aan de Koets uitgeleide dee. Voozst stof een van onze Tolken / Barent Kloek genoemt / die alreer 't Oustinga zick had geweest.

Zijn Ex-
cell. be-
zoekt de
Poolche
Resident.

Vierëntwintigste H O O F T - S T U K.

Ziekte en doot van zijn Zaarsche Majesteit, met d'omstandigheden daar af, en een naaukeurig verhaal van des zelfs uitvaart.

In deze ochtend quamen de beide Pristaben by zijn Excell. en zeiden dat zijn Zaarsche Majesteit zo bodelyk krank was / dat de boornaamste Heren al- ree enige dagen en nachten by hem geweest hadden. Hy was een dag naer de tweede audientie ziek geworden / en zijn ziekte wierd eenige tyd bezor- gen gehouden. De krankheit van zijn Zaarsche Majesteit wierd onder- tusschen zo groot / dat / op 't bezzoek van de Geestelijken / vele van die ge- nen / die aan zijn Zaarsche Majesteit schuldig waren / byz bezklaart wierz- den; 't welk gemenelyk in de geboorte / of in 't afsteyden van een Dorst ge- beurt / en deze quitschelding van schulden bedraagt veel hondert duizent guldens. In dezen dagh wierz de leste plicht van Olyzel en Sacrament aan zijn Majesteit betozen; en men kocht op de markt veel zwarte en an- dere stoffen op.

Op Zaterdag / d'achtste van Februarij / des avonts omtrent zeven uren / is deze groote Opperdorst / Alexey Michailowits, na dat hy eenige dagen ziek geweest had / overleden; van welks overlijding wy de zaak hier wat byedelijker zullen beztonen.

Wy hadden / gelyk hier voor gedacht is / zijn Zaarsche Majesteit in de tweede audientie / of bezhoring / die zijn Excell. d'Ambassadeur by hem genoot / te weeten op Woensdag / de negenentwintigste van Januarij / noch frisch en gezond gezien / en bezvolgens zijn gezondheid verstaan: ja hy had noch in de volgende dag de kleine staatsjongen van zijn Excell. die op bezscheide instrumenten kunstiglyk spelen kon / ontboden / en / in tegen- woordigheid van de Kaizerin / en van de Groten / die 'er tegenwoordigh waren / groot bezmaak in des zelfs gespeel getoont / gelyk ook in eenige spelen / die in zijn tegenwoordigheid beztoont wierzden. Maar op Zaterdag / d'eerste van Februarij / daaz in zijn Excell. noch ten hode gehaalt was / en met zijn Gemachtigden zijn tweede gesprek hield / wierz zijn Zaarsche Maje- steit van een ziekte aengetast / die in diez boegen toenam / dat hy op Zater- dag daaz aan volgende / d'achtste van Februarij / van de dood wechge- rukt wierz. Hy was in 't achtenbeertigste Jaaz van zijn ouderdom / en in 't eenendazigtigste van zijn heerschappij / in de welke hy zeer gelukkiglyk ge- weest / en veel bliken van een Dorstelyk gemoed getoont had. Wat d'el- genschap van zijn ziekte aangaat / de Geneesmeesters bezkeuzden dat de scheuzbuik (een algemeene quaal onder de Moskoviteers) d'oorzponkelijke is geweest / en dat de waterzucht zich overzeenige jaren daaz by behoegt had / zondez dat men zijn Majesteit / die een zwaazlybig Heer was / ooit had kon- nen bewegen tot eenige Geneesmiddelen daaz tegen te gebruiken. Hy dan / een weinigh bezkout zijnde / kreeg / beneffens de bezkouthet / een kooz / die /

Ziekte van zijn Zaarsche Majesteit.

Quitschelding van schulden in de geboorte en 't afsteyden.

De doot van zijn Zaarsche Majesteit.

Verhaal der omstandigheden van zijn doot.

die / dagelyk toeneemende / en sterker wordende / de Geneesmeesters van zijn genezing deden wanhoepen: te meer / dewyl hy / in de grootste hitte van de kooz / in plaats van geneesmiddelen te gebruiken / niets anderz / dan Quas / of gekookt gazte water nuttigde / 't welk van koude byna stijf be- zoren was / en daaz af hy het ys geheel inzwolg: dat meer is / hy dee / tot lessching van zijn bzant / brokken ys op zijn buik leggen; en hield ook ys in zijn handen. Dewyl dan / dooz deze ongematigheit / de krankheit van zijn Zaarsche Majesteit in diez boegen toenam / dat men van zijn leven wanhoopre / wierzden des avonts / de zebende / de ceremonien / en plechte- lijkheden / die de Grieksche Kez gemenelyk aaz sterbende menschen ge- bruikt / aan hem besteed / in tegenwoordigheid van de Patziarch / of het Hoofd der Geestelijken. Zijn Majesteit / dese bedieningen ontfan- gen hebbende / leefde noch tot in de volgende dag / des avonts omtrent ze- ven uren / in welke tijt hy de geest gaf / na dat hy / met het overleiden van zijn Scepter / in handen van de Prins / zijn oudste Zoon / alle zijn Zaaz- schappen / Heerschappen en Landen aan hem overgedragen / en bezscheide andere zaken / tot de welstant van dat Rijk streckende / afgerecht had.

Zo haast hy overleden was / wierz zijn oudste zoon / nu Zaaz Feuder A- lexewits, omtrent vijftien jaren oud / van de Groten / die in de selfde tijt te- genwoordig waren / in een groote Zaal geleid / en / met de keizerlijke Bez- riefelen bekleed / op de keizerlijke Thron gezet; daaz / na dat hy het Ruzs- gekust had / in handen van de Bojaren / met het kussen van 't kuis / 't welk de Patziarch / of Aztsbader hen voorhield / deed van getrouwheit aan hun nieuwe Dorst en Zaaz deden; daaz in zp bezvolgens van alle Dwor- rentis / of Edelen / Stolnikken / en andere Hof-dienaazs / de gehele nacht deur / gevolgt wierzden. Men zond voort loopers naaz alle plaatsen van 't Rijk uit; en alle uitlandige Officiers en Amptenaren / onder d'eed zijn- de / wierzden in 't Slot ontboden / daaz zp in handen van de twee Predikan- ten / tot Mosko zijnde / een van de Gereformeerde / en een van de Luitze- sche Godsdiens / ook d'eed van getrouwheit deden / 't welk omtrent t'elf uren in de nacht gedaen wierz.

Op zondag / de negende / 's ochtens vzoeg / bezschenen weez alle minde- re Officieren / en alle de genen / die / uit oorzaak van de groote menighte en toeloop / in de boozgaande nacht niet konden afgericht worden / gelyk ook de Gemeente van Mosko / in 't Slot van zijn Zaarsche Majesteit / daaz ook de booznaamsten der Geestelijken bezschenen / die booz 't Hof van de Patziarch / of Aztsbader / mede in 't Slot zijnde / by 't Paleis van zijn Majesteit / onder de blaauwe hemel staande / deed van getrouwheit deden. D'andere Officieren en dienaren wierzden in hun gewoone Pristafen / of Can- celarpen bezedicht; en de Gemeente in de Hoofkeerk. Ez men dit alles afgericht had / was 't al omtrent tien uren / in welke tijt men de Geestelij- ken / met de Patziarch / of Aztsbader / en met de Metropolit / en Azts- bischoppen / van booz 't Hof van d'Aztsbader de rappen van 't Hof in ppoerste zag opgaan / van daaz zp / omtrent t'elf uren / met het bode lig- haam / in deze volgende ordening afguamen. Dooz eerst zag men drie / of vier

Uitvaart van zijn Zaarsche Majesteit.

biez honderd Driesteys / alle met hun kostelijke Oppevrocken van goud en zilver laken gekleed / al zingende / en met brandende waskaeffen in de hand / afkomen ; tezwijl men een groote menigte van waskaeffen / uit het Paleis / naaz alle zijden onder de Gemeente wiezp. Hier op bezscheiden de Parzisch / die / met zijn kroon op 't hooft / van twee voornamen Heeren geleid wiezdt / en booz hem droegh men een groote rode zijde Waen / met de beeltenissen van bezscheiden Heiligen beschildezt. Na de Parzisch / of Nazsbadez / volgden de Metropolitien / Nazsbisshoppen / Bisshoppen / enz. met hun kroonkleeden / en met witte bezgulde Myteys op 't hooft. Achtez hen quam het dekfel van de doodkist / dat / met een kostelyk kleed van root goud laken ovezdekt zijnde / van bezscheiden Grootten / alle in 't zwart gekleed / gedragen wiezdt. Hier op volghde het Lijk / dat / onder een hemel van zeer kostelyk geel goud laken / ook van Groten wiezdt gedragen. Frontom het Lijk droeg men / behalven een menigte van waskaeffen / daaz mee alle de Heeren bezzien waren / oock bezscheiden reukbaren / dooz de welken het lighaam met welriekende kruiden berookt wiezd. 't Is byna ongehooffelyk in hoe groot geween alle d'aanschouweys / dit bozstelyk Lijk ziende / uitbozsten. Het scheen dat het geschiet dez genez / die 'ez tegenwoordigh waren / de wolken gescheurt zou hebben ; en d'onderdanen schenen / met het bezties van deze Dozst / alle hoop en troost bezlooren te hebben. De nieuwe Zaaz / in 't zwart gekleed / volghde blootshoof in een draagstoel / die oock met zwart ovezdekt was. Hy had in zijn gezelschap de grootste Heezen / en naaste Bojaren van 't Lijk / die / in d'usting van een ongemeene droefheit / genoegsamelyk hun smart / ovez 't bezties van hun Oppevrozst / betuigden. Achtez hen volgde de Keizerin / die oock in een besloten stoel / met zwart gekleed / gedragen wiezde. Zy had by zich een zeer groot getal van Princessen / edele Vrouwen en Juffers. Deze gehele toefel begaf zich in de Kezch van d'Arzengel / S. Michiel / dieht aan 't Paleis / daaz men 't Lijk met veel plechtelykheden nederzette / dewyl dit de gemeene begraafplaats dez Grootbozsten / of Zaazs van Moskovien is / men bewaakte het daaz noch wel zes weken / eez men 't onder d'arzte bzacht.

Vijfentwintigste HOOFD-STUK.

D'Ambassadeur , met zijn gevolg , kleet zich in de rou over de doot van zijn Zaarsche Majesteit. Wijze van begraven onder de Duitschen , en onder de Russchen.

D'Ambassadeur in de rou over de doot van de Zaar.

Op Maandag / de tiende van Februarij / nam zijn Excell. d'Ambassadeur / en zijn geheele Hofhouding / de rou aan ovez zijn Majesteits dood. Des voormiddags quam de Bojaaz / Artemon Sergewits , van veel steden gevolgt / geheel in de rou / en blootshoof / langfamelyk boozht 't Hof van zijn Excell. ryden / daaz van Asperen , en ik by gebal booz de poort

poort stonden. Hy scheen zeer bedroeft te zijn / en gaf aan ons de handt / en riep / toen hy een weinig boozht was / van Asperen , en dee naaz de gezondheid van zijn Excell. bzagen / en met eenen aan hem bekennt maken / dat het nu zo wel / als te boren / in 't Hof booz zijn Ed. zou gaan. Des namiddags zond zijn Excell. de Heeren de Maazschalk / Budijn , en van Asperen , alle in de rou gekleed / naaz de Prikaas / of Cantelary / om daaz aan de Heez Artemon Sergewits , de betuiging van droefheit ovez de doot van zijn Zaarsche Majesteit te betuigen. Doch dewyl zy hem daaz niet bonden / waren zy genoodzaakt zilks tot aan de volgende dag uit te stellen / om hem 's ochtens bozeg 't huis te binden.

Op Dingsdag / d'elfde van Februarij / des ochtens / twee uren booz den dag / trocken de drie voozgedachte Heeren van zijn Excell. naaz 't Hof van Artemon Sergewits , om 't geen / dan aan hen bevolen was / uit te voeren. Zy / aen de keuzt / of stoep gekomen / wiezden van de Hofmeester / met de zanen in zijn ooggen / boden geleid / en bonden in 't boozhuis een menigte van menschen / die alle zeer droefbig waren. Dat meez is / toen deze Heez hen ontfangen had / en de Maazschalk het woord begon te doen / bozft deze Heez / met alle de genen / die in de kamer waren / in groot geween uit. Hy bedankte zijn Excell. van de meewarigheit / dat zijn Ed. hem in zijn droefheyt dee beztroosten / en bezkeerde dat de Heeren niet bezandez waten / maaz dat de zelfde Heeren in de regering bleven / behalven dat / tezwijl zijn Zaarsche Majesteit minderjarigh was / wiez dez voornaamsten neffens hem zouden regeren. Hy boegde 't by / dat de zaken van zijn Excell. nu niet minder / dan te boren / hun boozgang zouden hebben / en oock haast een goede uitslagh bezrijgen. De voozgedachte Heeren van beztrocken met deze toezegging / en met toewensching van gezondheid aan zijn Excell. aan de welk zy hun besegening bezhaalden.

Op Woensdag / de twaalfde van Februarij / des ochtens / gingen eenigen van d'onse te bezaffenis van de Heez Akema , daaz wy genodigt waren. Wy wiezden / booz de bezaffenis / met gebakfel / confituren en wijn onthaalt. Toen 't elf uren was / wiezdt aan de dzagez aangezezt / dat het tijt was om te gaan. De kist wiezdt toegespijkezt / en twee van de voornaamste Duitsche Kooplieden / Kellerman en Marshof , leidden d'oude Weduwe van Akema , en twee anderen / namentlijk Pierer la Dale , en van Asperen , de jonge Weduwe van Tielman Akema. De kist wiezdt rezt met een wit / en daaz na met een zwart laken ovezdekt / en op de haaz gezet / en van twee paezden / booz een / en achtez een / gedragen / tezwijl de dzagez aan de zijden gingen. Deez ging onderzussen in de stee zitten / en reed booz naaz de Slobode te Kezke / daaz de Predikant / Kraywinckel genoemt / in tegenwoordighheit van een groote menigte van menschen / die de Kezch bezbilden / een Lijhpredikatie dee / in de welk hy de geboozte / 't leven en bedrijf van de bezstorven beztroode. Na de predikatie wiezdt het Lijk opgenouren / en naaz 't Kezkhof gebzacht. Achtez 't Lijk volgden enige paren met lange mantels / die Tzeuzheeren genoemt wiezden. Na hen volgden wy / en alle de Duitsche Officieren / en achtez ons de vrouwen. Toen het Lijk tez naaz

Roubetuing van zijn Excell. aan Artemon Sergewits / over de doot van de Zaar.

Wijze van begraven der Duitschen.

de gedaan was / dee de Pastoor weez een klein beztoog. Daar na zong man / uit de hondert en dazde Psalm / het achtste veez / Als gras en hooy; en na dat men weez gebeden hadt / bedankte de Predikant / uit de naam van de Weduw / de vrienden / die tez begraffenis waren gekomen; en daar mee beztoek pdez zins weegs / behalven de genen / die na de begraffenis tez maaktje genodigt waren / gelijk men ondez anderen ons daar mede toe beztocht had. De vrouwen wiezden in een bezondere kamer aan een tafel gezet; en in de kamer daar naast aan stonden twee andere tafels / d'een booz de vrienden / en d'ander booz de dragez. Men dischte heezlijck op van biesch / en andere gerechten; in voegen dat zo een begraffenis daar zeez kostelijck valt.

Gewoonte der Russen in 't affterven.

Daar ziet gy de begraving ondez de genen / die men Duitschen noemt / in Mosko gebruikelijck. Maar wat die van de Russen aangaat / de zelfde geschied met veel plechtelijckheden / gelijk alle hun andere handelingen. Als iemand sterft / komen de naaste vrienden te zamen; en de wijben helpen malkander ovezlutde schrepen en weenen. Zp voegen zich rontom het lijck / en bzagen waazom hy gestorven is; of hy gebrek van spijs en dzank / of van kleding heeft gehad; en of zijn wijf hem niet goet / niet schoon / niet jong / en niet trouw genoeg geweest heeft; en meez diezelijcke dingen. Zp hezhalen deze en zodanige klachten by 't graf / als het lijck daar in gezet zal worden / en ook in zekere tijden des jaars op het graf. Men zend ook boozt aan de Priester een bezering van biez / mee / en bzandewijn / op dat hy booz de welstant en zaligheit van de ziel des geens / die gestorven is / zou bidden.

Toestel der lijken.

Het lijck word eerst schoon gewasschen / en in een wit kleed van lijnwaat gelegd. Men tzeht het ook schoenen aan van dun root leez / en legt het / met de handen knutswijze ovez malkander / in een kist / die uit een boom uitgeholt is. Dusdanige kisten worden op bezscheide plaatsen van de stad / zo groot / als klein / openlijck bezkocht. Indien de bezstovven rijk is / zo legt men een flutweel kleet op de kist / of anders zijn rok. Het lijck wordt van biez of zes personen gebzagen / en indien 't een Monik / of Mon is / zo moeten de Monicken / of Monnen dragen. Booz 't lijck gaan eenige vrouwen van 't naaste maagschap / met bedekte hoofden / en maken met huilen en klijten zeez groot gebaar / en / somtijts stil houdende / en dan weez gelijckelijck klijtende / beklagen d'onreyppe doot van hun vriendt / of vriendin / en wenschen dat hy langer bad mogen leven; dewijl hy zoo oprecht en boom geweest heeft. Eenige Priesters / die booz en achtez 't lijck gaan / en beelden en reukbaten dragen / zingen ondezusschen / zondez dat men van hun gezang iets anders kan bezstaan / als / gy heilige God, gy sterke God, gy onsterfelijke God. De naaste vrienden / en goede bekenden volgen 't lijck / niet in ozdening / maar ovezhoop; en zp dragen pdez een waskaezs in de handt. Als zp aan 't graf gekomen zijn / en 't lijck nedergezet hebben / zo word het dekfel weez van de kist genomen / en het lijck noch bewierookt. Het veelt / 't welck hy in zijn leven als een Heilig gezeert heeft / word boven hem gehouden / tezwijl de Priester bid / en dikwijls deze woorden spreek; Heer, gedenk ten besten van deze zijn ziel. Hiez op worden eenige spreuken / volgens de Grieksche Liturgien / gelezen. Ovezgeblebe Weduw staat on-

dez

bezusschen boven 't lijck / en laat / op deze woorden / haaz gesammez en geschrepen noch eens hooren. Dan komen / beneffens de weduw / de vrienden / aan het dekfel / kussen het zelfde / en ook somtijts het dode lijck / en / vaaz wel daar aan gezegt hebbende / treden achterwaazs. De Priester / van naaz de kist tredende / geeft aan het dode lijck een pas / of geley-brief mee / die zp in Mosko van de Patziarch / in andere plaatsen van de Metropolitien en Wartsbiffchoppen / en / zo 'ez geen zodanigen zijn / van de Priesters om gelt moeten kopen. Dit geschrijft is van deze volgende inhoud: Wy N. N. Biffchop, of Priester in deze plaats, bekennen en betuigen hier meé, dat deze tegenwoordige N. N. by ons als een recht Grieksch Christen geleeft heeft. En hoewel hy somwijlen in zonden is gevallen, zo heeft hy echter zijn zonden gebiecht, de vryspreeking, en 't heilig Avontmaal, tot vergeeving zijner zonden, ontfangen. Hy heeft God, en zijn heiligen, recht geëert; hy heeft gevalt en gebeden, gelijk behorelijk is. Hy heeft zich ook met my, N. N. als zijn Biechtvader, in alles zo wel voldaan, dat ick hem zijn zonden gantschelijck heb vergeven. Wy hebben dieshalven hem deze pas, of geley-brief meé gegeven, om de zelfde aan de heilige Petrus, en aan andere Heiligen te tonen, op dat hy zonder verandering tot de deur der blyfchap ingelaten zou worden. Deze pas word van de Patziarch / Biffchop / of Priester ondeztekent / en gezegelt / en men steekt de zelfde den dode tusschen twee vingeren. Hiez op word de kist toegemaakt / en in 't graf gezet. Zp leggen alle hun lijken met het hoofd naaz 't westen / om met het aangezicht d'opgaande zon te konnen aanschouwen. Als het lijck tez aarde bestelt is / zegenen d'omstaandezs zich booz de beelden / en gaan naaz huis. Booz de vrienden is een lijckmaal bereid / in 't welck zp / mannen en vrouwen / hun droefheit met een wackere zuipery af dzinken.

Pas, of Geley-brief aen de dodent.

De Russen betwonen hun doden gehele zes weken; en ondezusschen stellen de genen / die rijk zijn / drie groote gastmalen toe / en nodigen daar toe niet alleenlijck alle de vrienden / maar ook alle de Priesters / die by de begraffenis geweest hebben. Zp bezkiezen hiez toe de dazde / negende en twintigste dag. Zp zetten daar in zekere gezegent broodt op / 't welck zp Kutja noemen / van 't welck zp eten / op dat d'overgeblevenen in liefde en bzientfchap te zamen zouden leven. In dusdanige gasterpen dzinken zp alle / zo wel de Priesters / als d'anderen / zich zo bol / dat zp niet op hun benen konnen staan.

Lijckmalen.

De genen / die enig bezmogen hebben / maken boven de graven kleine hutten / gemenelijck met matten ovezdekt / en zo groot / dat 'ez een man in kan staan / daar in dagelijck / zes weken lang / een Priester / Kappellaan / of Monik / 's ochtens / en namiddags / eenige Psalmen / en eenige Kappitelen / uit het nieuwe Testament leest / tot welstant van de ziel des geens / die gestorven is. Maar indien een rijke is gestorven / zo word dagelijck / zes weken lang / broot en gelt aan d'azmen en bedelaers uitgereikt. Want hoewel de Russen niet gelooven dat 'ez bagebuuz is / (daaz in zp met de Grieken ovezeenkomen) zo achten zp echtez dat 'ez twee plaatsen zijn / daaz de zielen dez bezstovvenen / na hun verhuizing uit het lichaam / boozt in komen /

Geloofs- icken van der Russen van de ziel, uit het lichaam ver-

en tot aan de jongste Dag bewaart worden; dat deze plaatsen zeer bescheiden zijn / en dat de genen / die oprecht geleefd hebben / naaz een plaats / die aangenaam is / worden gebracht / en in 't gezelschap der Engelen in besculdigen leven; maaz dat de goddelozen / in een duistere dal / daaz het schrikkelijck is / en de boze geeften hun woning hebben / tot aan de hoornst van 't leste Oordeel moeten blijven.

Zesentwintigste HOOFD-STUK.

Roubetuing van zijn Excell. over de doot van zijn Zaaersche Majesteit. Grote koude. Dronkenschap der Ruffchen. Bezoek van de Kalmaksche Gezanten, en hun vreemde gewoonten. Beschrijving van de Heerschappy der Bocharen. Bezoek van de Poolische en Deensche Resident by zijn Excell.

Roubetuing van zijn Excell. aan Knees Ivan Alexewits.

Grote koude.

Moedwil op straat.

Bezoek der Mongalsche Kalmakken.

Op Donderdag / de dertiende van Februarij / wierd van Asperen en ik / na dat onse Messieurs ten meesten deel naaz zekere Bzuiloft waren / van zijn Excell. naaz de Knees Ivan Alexewits Worotinski. D'eerste en grootste Doort in dit land / na de Zaa / en die van zijn geslacht / gezonden / om de rou te beklagen / en naaz de gezontheit van deze Heer te bzaagen / en d'oude vriendschap te vernieuwen; dewijl zijn Excell. vooz dezen naast dat Hof gewoont / en groote vriendschap met d'Om van deze ge houden had. Wy wierden daaz wel onthaalt; en toen wy ons afscheit genomen hadden / bzachten wy bescheit aan zijn Excell. In deze en in eenige volgende dagen vooz het zo sel / dat aan sommigen de neus / oren en wangen doot voren / en anderen geheel van de koude de geest gaben. In deze dagen / tegen vastelabont zijnde / wierd zulk een ontracht van dzonke dzinken / niet alleenlijk onder de mannen / maaz ook onder de vrouwen / gepleegt / dat zy uit de Labacken / of hezbezgen geleid / ja gedragen / en als beesten in de sieden gelegd wierden / in de welken eenigen / van de koude bevangen / dood voren. In deze tijt is 't ook gebarelijk by abont langs de straat te wezen / uit oorzaak van de guiten / straatschenderz en dzonke lieden / die de menschen aanranden.

Op Dingsdag / d'achtende van Februarij / zond de Poolische Resident een van zijn huisgenooten aan zijn Excell. om te vernemen / of hy zonder ongelegenheit te geben / zijn Excell. zou konnen komen bezoeken. Zijn Excell. gaf aan deze afgezonden tot antwoort / dat hy oerz twee uren goede gelegenheit zou hebben / en bezocht dat zijn meesze hem dan deze eer zou aanden.

Onderusschen quamen by de Heer Ambassadeur de Mongalsche Kalmaksche Gezanten / die in hun gesprek sommijts een schaaltje brandewijn en Sels dzonken. Zy waren nu zo beschaeft / dat zy / die te voren hun mutsen staan lieten / hen nu 'elkens afnamen / als zy dzonken: ja sommigen / hun schaaltje uitgedronken hebbende / bogen zich vooz oerz met hun hooft / en sloegen met

met hun rechte hant / half toegebouwen / aan hun voozhoofst; 't welk een van hun grootste en diepste eerbewijzingen is. Het stond zeer aardig / dat men hun hooft / als het bloot was / heel kaal geschooren zag / behalven daerz slechts een geblochte tuit achtez aanhing. Zy zagen in de kamez een kleine spiegel hangen / en bzaagden aan zijn Excell. of hy diezgelijk geen grootez had / en / ja tot antwoort bekornende / zeiden dat zy wenschten dat zy de zelfde mogten zien. Zijn Excell. leidde hiez op de vooznaamste van hen by de hant naaz de Presentiekamez / en d'anderen volgden. Toen zy vooz de groote spiegel quamen / waren zy zo bezwonderz van dat zy zich zelven zagen / dat zy 'elkens op de spiegel toeschoten / en daaz achtez tasten en zagen. Na dat zy lange tijt daaz in gezien / daaz mee gelachen / en daaz oerz met malkanderz gesproken hadden / bzaagden zy / of zijn Excell. deze spiegel aan hen wilde bezhopen / en wat hy daaz vooz zou eischen; en toen zijn Excell. boertzende wijze honderz roebels / omtzent zoo veel dukaten uitmakende / eischte / zeiden zy dat dit te veel was / en dat zijn Ed. anders moest spreken. Zijn Excell. dee hiez op dooz de tolk aan hen zeggen / dat hy daaz niet gekomen was om koophandel te dzijben / en dat hy zelf nu deze spiegel moest gebruiken / maaz dat hy / als hy vertrok / oerzwegen zou wat hy dan te doen zou hebben. Zy hadden ook zin in de groote zwarte hoerspaerz den van zijn Excell. die zy mee wilden kopen / en meez andere dingen. De tijt van dat de Poolische Resident zou komen / naderzde onderusschen; 't welk zijn Excell. hen dee aanzeggen / gelijk ook dat / als zy eens weder wilden komen / zy zulks te voren bekent moesten maken. Zy namen hiez op hun afscheit / en wierden van zijn Ed. tot aan het voozhuis / en van ons tot aan de trappen geleid.

Diet bezre van 't gewest / daaz in deze woeste en onbeschaafde lieden hun woning houden / heeft men de Heerschappy der Bocharen / welke gzenzen zich tot aan Perzsen / Indien / tot aan de Kalmacken / aan Turzgentia / en tot aan de Caspische Zee uitzrecken. Dit land is zeer groot / en rijk van volk; en des zelfs inwoonderz voeren dikwijls zeer zware oorlog tegen de Perzstanen / met de welke zy echtez nu in een eeuwtige vrede leven. Zy hebben veel vaste en besloote Steden / en voozreffelijke rivieren / die goud uitleveren. Het zilbez is by hen in oerzbloed. Zy behoeven in uitlevering van zijde niet vooz de Perzstanen te wijcken; dewijl zy met d'Indiamen en Sinezen zeer veel gemeenschap hebben / en een groote handel dzijben. By hen zijn ook veel diamanten / en andere kostelijke geseenten; gelijk ook veel gewezte tapijten. Hun geloof is heidensch / en komt niet dat van d'Indiaansche Heidenen oerz een / en zy zijn zeer sober en nuchtez van natuur. De Waren / daaz sy mee handelen / zijn tapijten / daaz in alderhande beesten en vogelen geweven zijn / karmosijn laken / gele kopere krozen / alderhande werck van bazynsteenen / en vooznamelijk van rode koralen / uirz wercken / sabels / spiegels / schaeztjes / enz. Zy geneeren zich vooznamelijk met vee / met het welk zy in Sina / en in Indien groote kroomant-schap dzijben / en dat zy daerz tegen de kostelijckheden van die landen bezwiften. Zy woenen tusschen andere landen als ingesloten / en zijn dieshal-

Beschrijving van de heerschappy der Bocharen.

ben weinig bekend. De naam des Keizers van dese Bocharen / is Abda Afis Bachadus Chan. De grote Camarlaan heeft nu deze Bocharen zijn oorsprong gehad / en word noch heden by hen in hooge achting gehouden / en zijn geboorte-plaats noch dikwijls bezocht.

Bezoek
van den
Poolfche
Resident.

Omtrent een half uur na 't vertreck van dese Mongalsche Kalmakken / quam de Poolfche Resident / in de rou gekleed / met zijn Kales / van twee paerden getrokken. Hy wierdt van zijn Excell. in 't voorhuys ontfangen en naer de Presentie kamer gebracht. Na dat zy een uur langh met malhandez gesproken hadden / vertreck hy weer op gelijke wijze / als te voren. De Heer Boutenand, zijn middaghmaal met ons gehouden hebbende / bezhaalde / onder andere redenen / het sterck dincchen der Russchen aangaande / dat van November af / tot aan half Januarius / dardehalf maant uytmakende / in een nieuwe Kabak / of herberg op de Poolfche Slobbode / hondert zes-en-darzig duyzent Koebels / peder een dukaat bedragende / ontfangen waren; 't welck / hoewel het ongelooftijck schijnt / echter waer is: Want de menschen drincken hier soo sterck / dat zy niet alleen hun gelt / maar ook hun klederen / hun wijben en kinderen / ja oock hun zelven bezuipen en tot slaven maken.

Bezoek
van de
Deensche
Resident

Des namiddaghs / omtrent te vyf uuren / quam de Deensche Resident / zonder boozgaande bezwitting / zijn Excell. bezoeken / in alle stilte / met een Bojaars see / en bleef tot spade in 't avond by zijn Ed. die hem / in zijn hertreck / tot aan de trappen geleidde / en wy boozt tot aan de see.

Op donderdag / de twintigste / was de Deensche Resident / met eenige Duytsche Kooptleden / by zijn Excell. ter Maaltijt / daaz hy wel ontzhaalt wiedz.

Sevenentwintigste HOOFT-STUK.

Zijn Excell. word ter Conferentie met zijn Commissarissen gehaalt. De Kalmakken bezoeken weer zijn Excell. en veylen hun waren. Begin der roveryen van Stenko Razin. Hy krijgt vergiffenis. Hy poogt door gelt de menichte tot hem te trekken. Zijn groote macht. Een heir van de Zaar valt hem toe. Hy krijgt verscheyde steden in zijn gewelt. Astrachan, en de beschrijvingh daer af. Stenko word daar ingelaten, daer hy groote wreetheit pleegt. Hy veroveret verscheyde andere steden. Zijn belofte van vryheit, om de Moskoviters tot hem te trekken. De zijnen geslagen. Hy, en zijn Broeder gevangen naer Moskou gevoert. Zijn doot, en wreetheit.

Zijn Ex-
cell. ter
Conferen-
tie, of ge-
sprek ge-
haalt.

Op Dingsdag / de vijftwintigste van Februarius / quamen de Pristaven / met de Heer Winius, in 't zwart gekleed / om zijn Excell. ter Conferentie te halen. Hier op volgden de Russche Heeren / die te vorren

ren met ons gereden hadden / alle in 't zwart gekleed / met de paezden / die meest bruin en zwart waren / met zwarte zabels / en met zwart obeitzoken. De Koers van zijn Zaazsche Majesteit was oock / gelijk die van zijn Excell. d'Ambassadeur / met zwart laken obeitzoken. Toen alles baezdig was / stegen wy / die alle in de rou waren / gelijk oock alle de huisgenoten van zijn Excell. op de paezden / meest alle hengsten / en trocken dus naaz 't Hof / doch zonder keteltrommen / en trompetten / en zonder eenige buecht te tonen. Zijn Excell. zat in de koets van zijn Zaazsche Majesteit / daaz achtez de zijne / mee in de rou gekleed / volgde. Toen wy binnen gekomen waren / quam een der Heeren zijn Excell. bezzoeten / en bezocht aan hem dat hy binnen zou komen. Wy dan / de boozsaal boozgegaan zijnde / bonden verscheide plaatsen met zwart laken behangen / en de bancken met de zelfde stoffe beklee. In de boozsaal bonden wy verscheide Heeren en Boosten / sommigen deftig in 't zwart gekleed / en sommigen in paezche / donkerzgaewt / en oock donkere coleuren. Sommige hadden oock zeer oude / smertige / en gescheurde klederen aan / 't welck daaz oock de rou beztoont / schoon de koleuren niet zwart zijn. Zijn Excell. in de Conferentiekamer gebracht / die ovezal met zwart laken behangen was / (ja ovez de tapijten / die op de bloez lagen / had men zwart laken gespreid) bleef daaz omtrent anderhalf uur in gesprek; en daaz na vertrokken wy weer op de zelfde wijze / als wy gekomen waren.

Des middags was de Brandenburgsche Agent / de Heer Hes, neffens eenige Duytsche Kooptleden / ter maaltijt by zijn Excell.

Op Zaterdag / de negenentwintigste van Februarius / 's ochtens boozreed ik naaz de Heer Winius, en bracht aan hem eenige brieven van zijn Excell. die met de Gezant / of Enbopé van zijn Zaazsche Majesteit naaz de Schach van Persien zouden gaan / en van daaz boozs ovez landt naaz Indien bestelt worden. Des namiddags quam de booznaamste Gezant der Kalmacken / die nooit by zijn Excell. geweest was. Hy boozogh een sabelle muis / en een schoone en kostelijke rok van goud laken / en kon tamelijk wel de Russche taal naaz de korte tijt / die hy daaz geweest had. Hy zat alleen / neffens zijn Excell. onder de Dee in de Presentiekamer / en d'anderen / die met hem gekomen waren / zaten op banken / die daaz stonden. Wy hadden by zich drie stucken goudlakensche stoffen / als damast getweert; en 't bezgultsel was witte bassen van bomen / die men bezgult had / eben als bezgult papier / aan kleine repen gesneden / die men / in 't weben / als men aan de bloem was gekomen / booz inslag had gebruykt. Men kocht twee van dese stucken / die niet meer dan beezien ellen lang waren. Sp wiedzden tot verscheide malen met eenige schaaltjes brandewijn en Sek beschonken. De booznaamste van hen had te Wolgda gezegt / dat hy tot aan die tijt geest sterke drank had gedronken / schoon hy 't nu dee. Toen hy het schaaltje in handen kreeg / tikte hy met alle zijn vingeren van de stinkehandt op het schaaltje. Daaz na doopte hy de vinger / naast aan de pink / te meten aan die zelfde hant / in de bocht / doch in diez boegen / dat zijn nagel noch niet nat wiedz; en toen knipte hy deze bocht ovez zijn stinke schouder / terwijl hy

Brieven
over Per-
sien naar
Indien ge-
zonden.

Bezoek
der Kal-
macken.

hy om hoog zag / en iets prebelde. Toen hy het leste schaalte bronk / bēe hy twee drie malen op de zelfde wijze ; en na dat zy hun afscheit hadden genomen / bracht zijn Excell. hen tot aan 't portaal / van daar zy van d' Edelien voort naar beneden / en tot aan de steeden bezelt wierden. Sp toonde zich zoo beleest / en bezochten dat men hen ook zou komen bezoeken / 't welk zy booz groote eez zouden achten. Sp bezochten met de brachtsteeden / daar zy mee gekomen waren / en zaten met hun dzien / of bieren in een stee. Sp hadden weinig onderhoud van zijn Zaazsche Majesteit / en niet meer / dan van vijf / tot twee stukbez des daaghs / pder naar sijn staat. De booznaamste onder hen / de schilderpe van sijn Hoogheit in de presentiesaal hangen ziende / zeide / daer op wijsende / dat dit Willem van Nassau was / en vzaag tot verscheide reizen naar de gezondheid van onze Koning / daar zy sijn Hoogheit mee meenden / dewyl zy hem booz onze Koning aanzien ; en zy wenschten dat zy hem zien mogten.

De Geneesmeester en ik / waren ter maaltijt by een Rusch / daar wy wel onthaalt wierden. Deze Heer was een Prins / of Kastelein op 't Hof van een Princes / die weduw was. Na de maaltijt reden wy in de stee uit / om het hooft / en de bierendeele van 't ligbaap van Stenko Rasin, die zich booz desen tegen de Zaaz opgewoopen hadt / te zien ; gelijk ook het hooft van die jonge booz / die van Stenko Rasin, booz d'oudste Jarewits / of zoon van de Zaaz opgewoopen was / en die / hiez komende / ook ter doot bezwazen / en sijn hooft ten toon gestelt was.

Deze Stenko Rasin, of Steven Rasin, een der Kosacken / die hun verblijf omtrent de hermaerde bloet de Don / anders Tanais genoemd / hebben / begon sijn roberpen in 't jaar 1665 / op de bloet Wolga / daar hy / van veel zijner bontgenoten bezelt / tot een begin van sijn voorgenome boosheit / bezscheide boten / Nassaden genoemd / met de goederen der kooplieden van Jeroslaaf / Wolgda / en van andere plaatsen / gelijk ook van Kloosters en Geestelijken geladen / aangehaalt en uitgeplondert heeft. Van daar trock hy / met de Kosacken / die hy by zich had / en die / door de roof aangelokt / zich in groote menigte by hem boegden / naar de stad Tsak / die hy overweldigde / en toen naar de Caspische zee / en van daar weer op de bloet de Wolga / en veroozaakte overal / daar hy quam / groote schade / door de steuring der Dissen / en bezwoesting van steden / blecken en doopen / die hy overal verdelgde. Ja hy / hier mee niet vernoegt / begaf zich met sijn krijgsmacht / naar de stad Tarkit / en boozt naar de grenzen van Perstien / daar hy aan de onderzaten van de beide Dorsten / namentlijk van Perstien en Moskoben / groote schade en bezwoesting aande. T'ntwoonders van een andere kleine stad in Perstien / sijn koomst vernemende / trocken daar uit / en naar een bygelege bezg / om daar op hun beiligkeit te binden. Maar hy dee hen aanzeggen / dat zy niet booz hem bezzeest behoeften te sijn / dat zy weer in hun stadt zonden komen / en dat hy niet quam om hun eenig gewelt aan te doen / maar hun noordrust booz gelt by hen te kopen. De stedelingen dan / op dese beloften weer in de stad komende / sloten hun koutels weer open ; en Stenko en de sijnen kochten alderhande waren / die sy wel

Begin der roberpen van Stenko Rasin.

Die enige steden overwel digt.

Zijn bedroch.

wel betaalden ; maar hy dee op zeker teken / dat hy aan de sijnen gaf / deze burgers overvallen / en elendiglyk doden. Op gelijke wijze handelde hy ook met andere plaatsen / zelfs met de genen / die aan de grenzen van Medien lagen.

Knees Jvan Simonowits Proforofski, Stadthoogt van Astrachan / van de roberpen van Stenko Rasin bericht / ruste vaezdiglyk alle de vaertuigen toe / bestaande in zesendertig Stroegen / daar over de vier duizent mannen op waren / die tegen deze grote rober gezonden wierden. Stenko en de sijnen / ontzent zes hondert mannen seck / die in tweeëntwintigh Stroegen bezdeelt waren / onthielden zich aan de mont van de bloet Wolga / daar de zelfde in de Kaspijsche zee stroomt / en daar zy / op een hooge top het gehele laut daar rontom / de Wolga / en de Kaspijsche zee konden overzien. Deze Kosacken / de vloot der Russchen aankomen ziende / koozen met hun vaertuigen de vlucht met zo groote snelte / dat de Russchen verzeers poogden hen t'achtrehalen. Stenko, zich te zwak bevindende / dee verziffenis van sijn voorgeaande misdrijf bezoeken / daar toe hem van de Stadthooght van Astrachan goede hoop wierd gegeven / zo hy van sijn geweld en roberpen te plegen afstand / 't welck hy beloofde ; en na verloop van eenige tyt / quam de genadebrief van sijn Zaazsche Majesteit / daar op hy en de sijnen zich ontzent een half uur van Astrachan nederfloegen / na dat zy zo grote hongersnoot en ongemak hadden geleden (om dat men hen in zeker Eilant bezet had gehouden) dat zy zekven ziek daar af gewoopen waren. Zy dan / booz het goet onthaal der gener van Astrachan weer gezont gewoopen / quamen met troppen in de stad / en waren in zijde / selp en goudlaken zo kostelyk gekleed / dat men Stenko niet van de sijnen kon onderscheiden / dan aan d'ezbewyzen / die aan hem met geboge kniejen / en met het hooft naar d'aaarde gekeert / bezzen wierden / terwyl zy hem niet anders / dan Barsko, dat is Dader / noemden. De Kosacken / dagelychs in de stad komende / bezochten daar booz een geringe prijs de roof / die zy in de tyt van vier jaren / op de Wolga / en op de Kaspijsche Zee de Perstien / Russchen en Tartaren afgenomen hadden. Stenko zelf / te Astrachan zynde / toonde bobengeboone milddadigheit en vriendelikeit aan de stedelingen / en wierp somtijts dukaten / en ander gerooft gelt onder 't volck te grabbel ; daar door hy de gunst van de menigte bezreeg.

Stenko dan / en de sijnen / van hun quaedt genezen zynde / bezrecken weer naar hun woningen / aan de Don / of Tanais gelegen / en sleepten door hun mildheit ook eenige Russchen mee ; ja ook eenigen der dienaar van sijn Zaazsche Majesteit. De Starsbooght / hiez af bericht / zend boozt een Kapitein aan Stenko, om hem aan te zeggen / dat hy boozt de dienaar van sijn Zaazsche Majesteit naar Astrachan zou zenden / of dat hy anders weer in ongenade van de Keizer zou vallen. Deze Kapitein / daar gekomen / en sijn last aan Stenko beztonende / was in groot gebaaz van nedergefabelt te worden. (Hoe) zeide Stenko / dert gy my zulk een onredelijke eisch voorstellen ? Zal ik, door dreiging van ongenade, de genen,

Macht te gen hem toegegruft

Hy wijkt

Hy vers krijgt ver gifenis van sijn misdrijf

Groote schatten en rijkdom der sijnen.

Baldadige woorden van Stenko, aan een Rusch Kapitein.

nen, die my uit toegenegenheit volgen, verraden? en in diezelfde redenen / Proforofsky, deze woorden uit de mont van de geen / die hy uitgezonden had / bestaan hebbende / bezmoedde teystont dat deze robez zich wel haast weez in de wapenen zou hegeben. En zekes / hy bezbatte ook wel haast zijn oude schelmstukken / tegen d'eed van getrouwheit / die hy aan zijn Zaazsche Majesteit gedaen had. Hy doodde bezscheide getrouwde Kosacken / de welcken weigezden met hem aen te spannen / en onderdesen de Wapwoode / of Slaats-booght / en meez anderen.

Sijn baldadigheid.

Groote macht van Stenko.

Deze robez dan / tot zijn boozgaande schelmstukken weez gekreezt / quam met een bloot van rachtig boten / pdez met twee steenstukken / en volgezoopt van volk / naaz de Wolga / daaz hy 't boozt op roben en plonderen aanstelde / zondez dat de Statsboocht zich tegen hem darde stellen / eez hy de grote bloot van zijn Zaazsche Majesteit by zich hadt ontfangen. Deze macht quam eindelyk te boozschijn / en bestond in een groot getal van Struogen / daez zes duisent stuzelzen of soldaten op waren / met allezhande behoefstigheden bezzien. Stenko wist / zo haest de zelfde gekomen was / behendiglyk / onder de schijn van oezloperz / enigen van de zinnen daaz in te zenden / die in 't heimelyk zijn saken in diez boegen wisten booz te dzagen / dat de menigz te / booz zijn schoone woorden bezrukt / tot hem oezziel / en daaz op de hoofden aantaste / veel van hen doodde / en d'anderen / beneffens de gehele bloot / in handen van Stenko de robez levezde / die / eenige bezgelding aan de zinnen gebende / en aan hen de byze plondering toezeggende / hen dus aansprak: Wacker mannen, wrecekt u nu aan deze Tyrannen, die u tot noch toe als slaven hebben gehandelt. Ik ben gekomen om u vryte maken. Gy zult mijn broeders en kinderen zyn, en gelijck lot met my hebben. Op deze redenen toonde pdez zich haezdig om booz hem in de doot te gaan / en men wenscht aan hem een lang leven / en dat hy alle Bosaren / Kneesen en Tyrannen mogt bezwinnen.

Die een heir van de Zaar hem doet toevallen.

Gemot binnen Astrachan.

Dit klont zeez bzeemt in d'oren van de Statsbooght van Astrachan / die selfs booz dese machtrige stadt begon te bzezen / daaz de menighte alree begon te moezen / en gunstighlyk van de groote robez te sprekken. Men hoorde in alle de steden daaz omzient zulk een oproerige taal / dat men pdez ogenblyck een bezwoed bloedbad te gemoet zag / sondez dat d'Oberigheit zich daaz tegen darde stellen / als met goede woorden te geben.

Grote macht van Stenko.

Sijn wreetheit.

Stenko, met de Russchen / die hem toegeballen waren / een macht van omzient zestien duizent mannen uitmakende / zette een gedeelte van zijn volk aan land / en zond het naaz de stadt Tarteza / en baezdigde een deel af naaz Zornojaz. Hy zelf bleef op de bloot / daaz hy zich als Koning hield / en op de minste wenk gehoozsaamt wiezdt / als of hy de grootste Opprebort van de wereld was. Ja als hy dzonken was / ('t welk dikwijls gebende / dee hy / om de minste bezzeling / eenigen baten / en in zijn tegenwoozdigheit doden / daaz toe hy somtijds oock zijn eige handen gebzuikte. Deze wreetheit ging echter meest oez de Gzoten: want hy bleidde het gemeen volk / om 't welk te belteben / hy dikwijls bezscheide bebelhebbers dee omz bzingen. Zijn macht wiezdt hiez booz dagelijks grootez / en groeide binnen wel-

wenig dagen tot zebentwintig duisent mannen aan. Want de boeren en slaven / zo wel Tazaren als Kosacken / quamen in groote menigte / op de byze roof / naaz zulk een gunstig Dozt toelopen / en bzachten dikwijls / om te tonen hoedantige helden sy waren / de hoofden van hun Heeren en Meesterz mee / die zy booz de boeten van d'oppebeulen wiezpen / en eenige bezzeering daaz booz bezkregen; inboegen dat de Heeren en Ebelen genootsaakt waren / als slaven gekleed / hun eige huzen te bezlaten / en naaz Astrachan te bluchten.

Kamusshinka / een kleine stadt / aan de mont van de riviez Ruslane gelegen / was hem zeez gebiedstig om zijn baazuig in de Wolga te bzingen. Deze plaats met geweld aan te tasten / was gebarelyk / dewyl zy wel bezet was. Hy kreeze zich dieshalven tot list. Hy bezkooz eenige boozname oezgelope Russche Struzelzen / of soldaten uit / die hy / met de Russchen / oez de welcken zy geboden / bezwaazts dee tzerken / onder schijn van dat zy van de Zaaz uitgezonden waren / om Kamuschinka tegen Stenko te bezschermen. De stedelingen / booz deze list bezdogen / te meez dewyl 'ez niet een Kosak onder hen was / ontzingen dese Russchen / als tot hun onderzandte gekomen / en die / in de nacht de poozten en wacht-plaatsen ingenomen hebbende / de bezettingen van de plaats betwogen hun zijde te kiesien. De Statsbooght en hoge Bebelhebbers wiezden toen aangetast / gefabelt / en in de bloet geworpen. Toen dit bezricht was / stak men een stuk gzoef geschut aan / tot bewijs van dat men het wezk uitgeboezt had; en hiez op zond men teystont eenige duisent Kosacken / tot onderzant van d'uitgezonde Russchen.

Kamusshinka verchinkt.

Toen dese tijdijng van dit bezlies binnen Astrachan quam / daaz men alree in groote bzees leefde / bezmits men weinig bezzouwen op de soldaten had / die in 't heimelyk veel oproerige samenspraken hielden / zond men / onder 't beleid van Levonti Bogdanof, diez hondez Russche ruzters / en gelijck getal van Bagaysche Tazars / naaz de stadt Staritsa / (tegen de welke Stenko alree enig volk had gefonden / om eenige behoefstigheden daaz in te bzingen / en met dit kuzigsvolk de stadt te bezsterken. Bogdanof, daaz omzient gekomen / hebondt dat d'afgeballte Kosacken binnen Staritsa gekomen waren / en daaz naaz van duizent Russche soldaten / tot bezzetting van deze stadt gekomen / gedoot en bezdzonken hadden: daaz op Bogdanof van daaz geweken was / en zich naaz Zornojaz had hegeben.

De stadt Staritsa in handen van Stenko.

Sijn Zaazsche Majesteit / de handel van Stenko Razin bezstaan hebben / de / bebal pling bezzigt baazuigen gereedt te maken. Op pdez baazuigh wiezdt een metaal stukje / en andere Oozlogsbehoefsten geladen / en met meez dan drie duizent kuzigsmannen bezzien. Deze bloot bezzok op Dingstzdag / in 't jaaz 1670. van Astrachan / onder het beleid van Knees Simon Ivanowits Elbof, van welks hand men 't Astrachan de bezloffing bezwachtte. Maaz hozts daaz na bezstond men uit zekes Edelman / die tez blucht wechgeraakt was / dat de stadt Zornojaz van de Kosacken was ingenomen / en dat men daaz de Statsbooght / d'Ebelen en Bebelhebbers gedoot / en in de bloet had geworpen. Wijders / dat de gemeene soldaten van de bloot / zich met de Kosacken bezklaezt hebbende / hun Oezsten hadden gedoot / en de baazuigen

Gelijck ook de stat Zornojaz en de vloot der Russchen.

in handen van Stenko Razin gelevert / schoon zy weinigh tijds te boren gezworen hadden / dat zy tez doot toe hun Obezsten getrou zouden blijven.

Dit bezies veroorzaakte groote verbaasheit in de stad Astrachan / daar men te boren alree moede; en dit genoz boest nu hoe langer hoe meer onder 't grauw uit / 't welk zijn Obergheest openlijk lasterde / en veel oproerige redenen tegen hen uitbrachte.

Beschrijving van de stad Astrachan.

Deze stad leght op de landscheiding van Europa en Asia / in 't Eilandt Delgop / in 't land der Bagarsche Tartars / niet verre van de Kaspische zee / die groote scheepvaart en koophandel aan haaz bezchaft; en daar niet alleen de Bagarsche / Kazmische / Kalmuksche en Bocharische Tartaren / maar ook de Perzianen en Armenieys / ja zelfs de Indianen met hun daar tuigen / die tamelijk groot zijn / tez macht komen / en hun voornaamste handel met zijde drijven. Sp is van een dicke steene muur omringt / die met veel metaal gesluis bezet is. Sp is alrijt met een sterke bezetting bezet / om haaz tegen de Kosacken / Tarteys en andere volken te bezbedigen. Sp beztoont zich van buiten zeer heerlijk / uit oorzaak van de groote menichthe der torens / en spitsen der Kercken / die men daar ziet. Sp was eertijds veel klepudez / dan sp nu is; want de Dadez van de Zaaz Alexey Michaylowits heeft haaz wel een derde deel grootez gemaekt / en dit gedeelte Strelitzagorod / dat is Soldaten-stad. genoemt / om dat het zelfde meest van soldaten bewoont word / en sedert is de zelfde noch vergroot en verandert. Sp was eertijds een Dozstelijke bezblijf-plaats der Bagarsche Tartars / maar wierzd omtrent honderd en vijftientig jaren geleden / van Ivan Basilowits, Zaaz van Moskobien / stormenderhandt ingenomen / en het landt daar rontom bezwoest; bezmits de Bagarsche Tartars / daar af deze plaats de Hoofstet was / volgens zekere gemaekt bezbont / aan d'inwoonderz van Kasan / van de groote Zaaz beoorlogt / hulp en onderstant hadden bezwezen; inboegen / dat de Tarteys op deze wijze in oorlogh ingewickelt / door deze Dozst bezwoonen / uit deze stad bezdraben wierzden. Deze Zaaz dan / de Tartars daar uit bezdraben hebbende / bracht daar zijn Russchen en soldaten in / van de welken sp heden bewoont / en geburighlyk van wel twintigh duizent Strzelzen bezet word gehouden.

De Statsbooght / in deze stant der zaken / gelijk de zelfde beztoont is / echter de moed niet bezliezende / bezhoopte met d'Abel / en met de Duitschen / die hy by hem had / d'afvalligen in een belegering / daar mee hy gedreicht wierzd / af te matten / en dee diesshalven het gesluis op de wallen bezichtigen / en oezal noodige ordening stellen.

Stenko binnen Astrachan gelaten.

Stenko, met de zijnen booz deze stad gekomen / zond eenige Kosacken bezwaarts / die / van eenige Strzelzen binnen gelaten / het werk zo verre brachten / dat men Stenko, met zijn weezspannigen / binnen dee komen / tezwijl de Statsbooght Ivan Simonowits Proforofski in de Kerck was / daar men hem onkundig van 't geen / dat 'er gebeurt was / uithaalde / en op een vierkante toren / die in 't Slot stond / en tot een baken booz de schepen diende / de welken uit de Kaspische Zee komen / bracht / en van boven meder stiet. Toen ging het moorden en roben in d'obezweldigde stad bezwoedelijk aan. De

De hooeder van de Statsbooght / en veel Edelen en Strzelzen / die hen niet wilden toeballen / wierzden alle dootgeslagen; en hy had het voornamelijk op de Duitschen gemunt / die hy alle / zo veel als hy bekomen kon / bezbelgde / bezmits zy hem in zijn voornemen meest hinderlijk / en den Zaaz meest getrou waren. De Kercken / Kloosters / en huizen der rijkste buzgers wierzden uitgeplonderd / de schatten van de Zaaz gerooft en wechgeboert / en de schyzten van de Cancellary bezbrand. De goederen van veel uitheemische Koopteden / die toen in de stad waren / te weten Perzianen / Indianen / Turcken / Armenieys / Bocharen en anderen wierzden geplonderd en gerooft / en zy zelven ten deel geboort. De wijben en dochters van de genen / die dus bezslagen wierzden / gaf hy ten roof aan zijn soldaten en medestanderz. Hy dee de beide zonen van de Statsbooght by de boeten oez de muren ophangen / en / toen zy een wijl tijds gehangen hadden / weez afnemen / en d'een woedelijk dooden / en d'anderen / na dat hy gruwelijk geslagen was / naaz de Metropolitaaan bzingen.

Stenko, zich in deze boegen meestez van Astrachan gemaekt hebbende / bezgaf zich naaz de Stadt Zaratof / die zich aan hem oezgaf / en boozt naaz Samarof; 't welk hy ook bezmeestezde. Hy dee de Stadtsboogden van deze twee Steden / met veel Edelen en Buzgers dooden / en de schatten van de Zaaz / die daar gebonden wierzden / wech boeren. Hy trok van daar naaz Simbyzski / daar hy de Stadt stormenderhandt innam. Maar het Slot / daar in de Stadhouder zijn bezblijf had / weerde zich zo dapperlijk / dat hy / met groot bezlies van daar week / en de gewonne Stadt in bzant stak. Dit was d'eerste plaats / die de booztgang van zijn oezwinningen stutte / 't welk de Koninklijke Stadt Kazan beschutte / dewijl hy de zelfde / niet verre van daar gelegen / ook aangerast zou hebben / zo 't hem booz Simbyzsk wel gelukt was. Hy / hiez gestuit / en zelf geboond zijnde / was gedwongen weez na Astrachan te keeren. Hy zond echter zijn Kazigsbenden denz geheel Russchlant / daar zy veel quaats bezdraben / en alles bezwoestten. In Galits wierzd het quaat / dat begin genomen had / haast gedempt; en by Oestinga wierzden enigen van zijn uitgefondenen gebangen en opgehangen.

Hy dee / om d'Ingezetenen aan zijn zijde te lokken / aan hen grote beloften van bzyheit / en ontlasting van 't lastig juk der Boparen / die hy booz bezdrukkez der Inwoonderz uitzeet. Hy bracht het hiez mee zo verre / dat in Moskou zelf veel gebonden wierzden / die loffelijk van hem spraken / als van de geen / die naaz hun bzyheit en welstant trachte. Ja dit liep zo verre / dat zekere oud man / die men bzaagde wat men doen zou / zo Stenko de Stadt Moskou naderde / onboozzichtiglyk antwoorde / dat men hem met zout en boort (by 't welk de Russchen alle goede onthaling bezstaan) zou ontfangen; daar oez hy openlijk gestraft wierzd. Een van Stenkos naaste makkeys / die in 't Land het volk tot oproez poogde te bzingen / wierzd ook gebat / en / op de Russche wijze van zijn azimen en benen berooft / met een szop om de hals aan een galg opgehangen.

Stenko, hiez mee niet beznoegt / bedacht noch een andere list / en dee twee Boten toestellen / en d'een daar af met root / en 't ander met zwart Fluweel list.

Zijn wreetheit daar in gepleegt.

Zaratof en Samarof ook van Stenko ingenomen.

Hy word voor Simbyzski gestuit.

Zijn trachting om de Moskoviers tot afval te bewegen.

Zijn schalke weel list.

veel bekleed was / zette hy zekere jongeling van zestien jaren / onder seijn / van dat hy Alexey Alexewits, overleden zoon van de Zaaz / was / die / ge-lijck hy voozgaf / de handen der Bojaren ontblucht was / en zich by hem bezwoegt had: ja hy datde zeggen dat hy niet als byandt quam / maar dat hy last van zijn Zaazsche Majesteit had / om alle de Bojaren en Ovezsten van zijn Majesteit / als landverraders / en verduckers der gemeenten te bezdelgen. Dit maakte zulck een groote indruck in de gemoeden / dat te Smolensko zekere pezsoon / die opgehangen wiezd / in zijn uiterste zeide / dat hy daar op stof / dat hy Zarewits / of de zoon van de Zaaz by Stenko had gezien.

Wat d'ander boot aangaat / die met zwart stuwel bekleed was / hy gaf booz dat Dikon / booz dese Patziatich van Moskou / booz des Kiezers ongenade van zijn waazdigheit berooft / en in een Klooster by Belosde geban-nen / daar in was; en dee hem dus ovezal omboeren. Booz dese listen bracht hy te weegh dat hem alles toefiel / en dat het geheel gewest aan de Wolga / en wijder landwaazts in / tot aan de steden Alutaz en Wfanaz / sijn zijde hoos: ja een groot deel der Jeremissche en Mozdurnsche Taztaren / en de Russche boeren in die gewesten / onder groote Heeren van Moskobien staande / stonden tegen hun Ovezigheden op / en sloegen de genen doot; die zy kuzigen konden; hoort / dit vuuze liep booz tot op twaalf mijlen aan de stadt Moskou.

Sijn Zaazsche Majesteit / om dit geweld te stuiten / zond in Septem-ber / in 't jaar 1670 / een groote kuziggmacht tegen deze weezspannigen / on-der 't beleidt van de Bojaaz Knees Jurrie Alexewits Dolgerucki, die een getal van vijftien duizent deze weezspannigen aantozf / en hen / na een kuzicht-ge tegenstant / gantschelijck in de blucht sloegh / en een groote menigheit van hen doodde / en veel van hen gebangen nam / die / sonder eenige genade tez doot bezwezen wiezden; inboegen dat men ovezal omtrent de stat Wfanaz / daar Dolgerucki zijn leger opgerecht had / begalgen / die men op sloegh / met dooden behangen zag; behalven de lighamen / die / van hun hoofden be-rooft / in 't bloede scheenen te drijben / en de genen / die gepaalt waren / van de welken noch eenigen tot op de datde dag leefden; in boegen dat in de tijdt van dize maanden / niet minde van elf duizent menschen / booz de handen der beulen gerecht wiezden.

Dolgerucki, by Wfanaz gelegen / zond onder tusschen zijn kuziggenden uit / die / de weezspannigen bejegenende / hen ovez al bezfloegen; bezmits zy / hiez en daar bezspied zijnde / bezdeelt / en onder malkander ewistig waren / om dat pbez besben d'ander het gezach wilde hebben. Onder d'afvalligen hadden de genen / die in de kleine steden Tysko / Morasko en Paulski pzi-boos waren / de moedigste en onbezsaagsten getweest / en het groot Klooster Makariof / na dat zy het zelfde tot bezscheide malen bestozmt / en groot bez-lies daar booz geleben hadden / ovezmeldigt / (men zegt booz verraderp van een Jood) alle de Monicken doodtgestlagen / en een kostelijcke roof uit het Klooster gekuzegen / bezmits alle de genen / die daar omtrent woonden / hun goederen daar in / als in een veilige plaats / geblycht hadden. Morasko /

Zijn grote
aanhang.

Een gental
van de zii-
nen gesla-
gen.

Eruwelij-
ke verto-
ning.

D' Afvalli-
gen overal
geslagen.

te veel op zich zelve verzouwend / wiezd van de Moskobiters ingenomen en bezwoeft: maar Tysko / zich in tijts opgebende / krees genade / mer daztig afvalligen / en een Heef van Stenko Rasin ovez te leveren.

Men bracht / onder andere gebangenen / aan de Veltheez zekere Non / die in mannelijk gewaart gekleed / ovez zeven duizent mannen geboden / en zich in alle boozballen stout en dapper betoont had. Zy wiezd ten vuuze bezwezen / en zich tot bezscheide reizen met het teken van 't kruzis booz haaz boost en booz-
hoof / volgens de wijze der Russchen / gekuzist hebbende / trad onbezsaach-
delijk in een houtse huisje / dat boven open was / daar in zy zich nederzag / en
tot asch verbrand wiezd. De gebangenen / in hun pjuiging gebzaagt wat
hun boozneemen had getweest / antwoozdden: Recht toe naar Mosko te trez-
ken / en alle de Bojaren te doden.

De Bojaaz / Knees Jurrie Alexewits Dolgerucki, d'afbal in deze Landen gedempt hebbende / wiezd weez 't huis ontboden / en de Knees Constantyn Zarbatof, booz zijn Zaazsche Majesteit / naaz Camboot gezonden / daar hy deze bevoezte binnen korten tijdt boozspoedighlijck tot sulte bracht.

Wat Stenko Rasin zelf aangaat / hy / van Symbuzskij met groot bezlies / en zelf gewond / afgewesen / hield zich in d'ope plaatsen / sonder zich in enige vastigheit te begeben. Hy gaf aan een van zijn booznaamste machez / Duivels-
knevel bygenoemt / het gebied / tezwyl hy zelf ovezal zwoezde / tot dat hy by de
Stadt Saritsa / booz zekere Hopman van de Donsche Kosacken / die de Zaaz
gezou geleben was / listighlijck gebangen / en / onder een schone boozwending /
naaz Mosko / omtrent twee hondezt mijlen van daar / geboezt wiezd: want
men maakte hem wijs dat men hem derwaazts bracht / om mondeling met
zijn Zaazsche Majesteit te spreken. Sijn Broeder Frolko, die met hem ge-
bangen was / en neffens hem geboezt wiezd / betoonde zich zeer droebig / en
niet zo wzeet van aazt zijnde / schoof alle de schult op Stenko Rasin, die / om
hem moed aan te spreken / hem poogde 't ovezreben dat men hem met groote
eezbetwijfing in Mosko sou ontfangen.

Stenko, niet bezre van Mosko gekomen / wiezd van sijn zijde klederen / die hy dus lang gebzagen had / berooft / en met enige oude bodden gekleed / en dus op een waagen / booz hem toegeslett / en daar een galg op stond / ge-
bracht. Men zette hem onder dese galg / van welks dwaarshout een keten hing /
die om sijn hals gestingert wiezd; en sijn handen wiezden aan weezzijden aan
de galgstijlen vast gestoten; en sijn benen oock dwars van malkander ge-
boelt. Sijn Broeder / met ketenen aan de benen / aan de waagen vast ge-
maakt / volgde dan tez zijden: en op dese wijze wiezden zy / met toebloezing
van veel duizent menschen / tez Stadt ingeboezt / en op Semlshof / of in 't
Stadthuis van Moskou gebzacht. Zy wiezden wezdelijk gepijnigt / en /
dier dagen na hun koomst / tez plaats van 't gericht geboezt / om / volgens
hun vounis / met de doot gestraft te worden. Stenko, grote standvastigheit
betonende / wiezd gebierendeelt. Maer sijn Broeder riep uit dat hy des Zaazs
Doozt had; (zekere wijze van spreken der Russchen / als iemant iets te zeg-
gen heeft / dat aen de Zaaz zelf boozgebzagen moet werden) en toen men aen
hem brzegde wat hy te zeggen had / gaf hy tot antwoozt / dat hy 't aen sijn

Stenkoos
Neef ge-
vangen.

Een Non
Hoofman
over d'af-
valligen.

Haar on-
versaacht-
heit in de
door.

De be-
roenten
gestilt.

Stenko
Rasin en
zijn Broe-
der gevan-
gen; en
naar Mos-
ko ge-
voert.

Hun er-
barmelij-
ke in-
koomst
binnen
Moskou.

Doot van
Stenko
Razin.

Zaarsche Majesteit alleen moest openbaren. Hy wierd toen booz die tijdt gespaert / en noch omtrent zes jaren / met zware pijniging / in de gevangenissen gehouden / en eindelijk onthalt.

Oorzaak van zijn afval.

Dusdanig was het einde van Stenko Rasin, die geheel Moskoben had doen beben. D'oorzaak van zijn afval was / gelijk hy zelf heeft beleeden / de begeerte tot waerck over zijn Broeder / die van een Russische Belroberste opgehangen was / om dat hy / met een Bende in dienst van de Zaar tegen de Polen zijnde / en geen verlof van naer huis te trecken verkrijgen konnende / zonder verlof naer huis getrocken / en achterhaelt was.

Zijn wreetheit.

Wat zijn wreetheit aengaet / een staeltje daer af sal van 't oberige konnen getuigen. Hy had by sich zekere Persiaensche Dozsin / die hy eerijts / met haer Broeder / gerooft had. Hy schonk dese Broeder aen de Stadsbooght Proforofski, maer behield de Dozsin by sich tot zijn Doelst / die hy / dzonken zijnde / by hals en benen battende / met haer kostelijke kleederen / en met parelen / diamanten / en andere gesteenten behangen / uit het baertuig / daer in sy waren / dypveling in de bloet wierp.

Zijn strengheit.

Hy was streng in ordening te houden: want hy / verstaende dat seker Kofsakse Soldaet met eens anders Wou in overspel leefde / dee hen beide batten / en de man terstont in de bloet werpen; maer de Wou aen een staech by de benen ophangen / van 't welk haer hoofd zo dik zwol / als twee andere hoofden. Hy leefde echter ruim twee etmalen.

Zijn verwaentheit.

Sijn verwaentheit muntte hier in besonderlijk uit / dat hy / in zijn grootste boozspoet zijnde / Gefanten aen de Schach van Persien sond / met blyeben / daer in hy sich met de verwaentste namen / en de Koning van Persien zijn Broeder noemde / met verzoek dat hy met hem verbont sou maken / en enig Krijgsgereetschap en andere behoefigheden senden / met bygaende dreiging dat hy anders met macht van Krijgsvolk het selfde sou halen. De Sofi van dit Gefantschap versteurt / dee de Gefanten terstont doden / en sond niet meer dan een weerom / op dat die de tijding hier af aen zijn Heer sou brengen.

Zijn grote roveryen, zelfs in Persien.

Sijn roveryen strekten zich niet alleenlijk over Ruschland uit; maer hy / met vijf of ses duysent weerbare mannen over de Kaspsische zee gebaren / nant verscheide Zeesteden in Persien in / gelijk Misabath / Schabaran / Mardow en Tachusi / niet verre van de hoge Berg Barmach. Van daer bega den sy sich naer Astrabath / en Bachu / en overrompelden dese twee Steden / in de welken sy alles neder hakten / en in byant staken. In Bachu vonden sy veel Wijn / aan de welken sy sich dzonken sopen; en de Persianen / plings enig volk te samen gerukt hebbende / vielen op dese dzonke menigte zo berwoedelijk in / dat sy hen ten meestendeel neder hakten / en d'oberige dwongen sich overhoop in de Stroogen te begeben / en zo wech te bluchren. Stenko self was oock by na gevangen / en / enige tijt van zijn Lijfwacht beschermt / gevaekte behenbtiglijk wech.

Zijn gunst by de gemene soldaten.

Hy / hoewel wreet tegen de Groten / die hy sellijk handelde / betoonde sich zeer minnelijk tegen de gemene Soldaten / die hy zijn broeders en kinderen noemde / daer booz hy hun gunst in dier voegen verkreeg / dat hy / zo hy wel gety had konnen kavelen / sonder twyffel een groot Dozst getworden / en gebleven sou hebben.

Acht.

Achtentwintigste HOOFD-STUK.

Bezoek van een Persiaan. Misnoeging van zijn Excell. over enige Persianen. Bezoek aan zijn Ed. en zijn geschenken. Badstoven der Russchen. Uitsteekende paerden van zijn Zaarsche Majesteit in groote menigte. Bericht van de Priskaaf aan zijn Excell. over zijn vertrek.

Op Zondag / d'eerste van Maert / des ochtens / booz de predikatte / wiezd zijn Excell. van een Persiaansch Koepsin / de broeder van de Persiaansche Ambassadeur in Polen / bezocht. Wy brachten hem in d'Audientie-Saal / daaz zijn Excell. by hem quam / en hem bezwelkoomde. Hy had tamelijke goede kennis van de Russche taal. Onze Secretaris sprak met een Persiaansch Koopman / die / beneffens eenige anderen / mee gekomen was / in d'Italiaansche taal; 't welk telkens van deze Koopman aan deze Koepsin bezolkt wiezd. Na dat men van weezijden eenige tijt gesproken had / batte zijn Excell. deze Persiaan by de hand / en bracht hem in een andere kamer; daaz op de tafel een piramide stond / met eenig banket beziet; 't welk zijn Ed. hem / en d'anderen / die hem gebolgt waren / aanbod. Deze Persianen / met Sek / Alkante Wijn / en Banket wel onthalt zijnde / namen hun afscheit / en weigerden uit beleefheit dat zijn Excell. hen uitgeleide zou doen. Zijn Excell. bracht hen echter tot aan 't portaal / en wy tot aan de trappen. Toen deze lieden bezrooken waren / ging men te predikatie; en onderzussen quam 'er een ander Koepsin / met enigen in zijn gezelschap / en / zijn Excell. niet by de hant bindende / deden zeggen dat sy bekenit zouden maken wanneer sy weder zouden komen. Des abonts spade quamen twee Persiaansche Kooplieden by zijn Excell. om sich te bezontschuldigen van dat sy niet gekomen waren. Zijn Excell. zich onbeznoegt tonende / bzaegde of de Koepsin de spot met hem hield / en boegde; by / dat hem aan zijn koomst niet was gelegen / maaz dat het tot voordeel van hun eige Oppezoxt kon strecken. Hier mee bezrooken deze twee Kooplieden / sonder dat wy hem sedert weez beznomen hebben.

Bezoek van een Persiaan aan zijn Excell.

Misnoeging van zijn Excell. aan eenige Persianen.

Op Woensdag / de vierde van Maert / was 't hier bededag / naaz de Hollandische wijze. Verscheide lieden quamen uit de Slobode / en uit de stat hiez tez hiez / van de welken enigen / na de predikatie / by zijn Excell. tez maaltijt bleben / daaz in sy wel onthalt wiezden. Onder 't nagericht wiezd in 't midden opgedischt een Piramide van vier hoogh / rontom met kleine geestige mantjes / daaz kristalijne bakjes in lagen / met confituren / in zijn banket gebult / 't welk aan de Tuffes / die aan tafel waren / gegeven wiezd. Men dzonk aan de tafel verscheide gezontheden / en scheidde niet / dan spade in d'abont / na dat men zich byzolk aangestelt had.

Gastery.

Op Donderdag / de vijfde van Maert / na dat wy al booz twee dagen / booz d'Agent van Brandenburg / wegens de Heer Doct. Rozenburgh / op

een bezoekt / en Musijk genodigt waren / wiezd de Heer Maaszschalk daaz op de middag bezagt; en na de maaltijt zond men aan ons twee sieden / om ons te halen. Grim en Budijn gingen in de see van de Heer Hes zitten / en ick reed te paert dezwaarts. De Musikanten van 't Hof reden met de see van de Heer Rozenburg naaz de bestemde plaats / daaz wy eenige tijdt met bezmaak bleben / en wel voldaan weez naaz huts keerde.

Bezoek van zijn Excell.

Op Wypdag / de zeste van Maert / reed zijn Excell. met de Koets / van zes paerden gezocht / neffens de Heer Maaszschalk / naaz de Heer Kellerman, om hem te bezoeken.

Op Maandag / de negende / was d'Agent van Brandenburg / en Doctoz Rozenburg tez maaltijt by zijn Excell. die een dag of twee onpaffelyk had geweest.

Des Woensdag / d'elfde van Maert / tezwyl wy aan tafel zaten / quam Sr. la Dale, en schonk aan zijn Excell. een paertje / dat achtien stelle trappen op in de boorzaal gelepd / en langs de zelfden weez afgebracht wiezd; 't welck bpeemt om aan te zien was.

Geschenken aan Bogdan Matpewits gezonden.

Des namiddags wiezden de Heer Maaszschalk / en van Asperen, met enige geschenken van Wijn / aan den Rijks Hofmeester / en Bojaaz Bogdan Matpewits Citrof gezonden: maaz zy / hem niet t'huis bindende / lieten de geschenken daaz / met toezegging van in de volgende dagh weder te komen; doch zy / in de volgende dag hem ook niet t'huis bindende / keezden ten tweede maal vruchtelooselyk weezom.

Uittocht van 't gevolg van zijn Excell.

Op Zaterdag / de beeztende / deden wy onze paerden zadelen / om de paerden van zijn Zaazsche Majesteit te gaan bezichtigen. Maaz wy kregen bericht / dat de Stalmeezter / Tarras Stephanowits / by zijn Majesteit was ontboden: 't welck ons van onse reis bezette. Wy deden dieshalven een omkeez met tien / of twaalf paerden / naaz buiten / omtrent de helft van de Stadt rontom / en zo naez de Slobhode / van daaz pder zijn weg reed. De Hofmeester / ik / en noch twee van d'onzen reden weez naaz de stad / en zagen / in 't boozby rijden / mannen en vrouwen / pder in een bezondere badstooft / maaz ehtez neffens malkander / die zich zeez onbeschaamdelyk in onz boozby rijden aansielden.

Hun ontrucht en hardvochtigheit in de baden.

De Russchen in 't algemeen scheppen groot bezmaak in zich te baden / en uittezlyk te reinigen / 't welck bezooztaakt dat 'er ovezal in sieden en dozpen veel gemeene badstoben zijn; behalven dat de Groten doozgaans hun badstoben in hun eige huizen hebben. De gemeene baden / booz de mannen en vrouwen / zijn wel met balken afgeschoten / booz welke spleren zy ehtez malkander konnen zien; maaz zy gaan nochtans tot een zelfde deur in / ja somtijts heel naacht / zondez iets anders / dan een bosch bladen / booz hun schamelheit te houden. Zy konnen groote hitte uitstaan / en / op de zweetbank leggende / doen zich met deze bladen de blote hutt wrijven. Ja zy / mannen en wijben / dus root gewezen zijnde / begieten zich met hout watez / en wettelen zich / als het winter is / in de sneeu / en springen ook / dus heet zijnde / in de koude byren / zondez dat dit eenigfins aan hen hinderzlyk is / dewyl zy van hun kintzheit af daaz toe gewent zijn.

Op

Op zondag / de vijftiende van Maert / na dat de predikatie gedaen was / en wy bericht hadden gekregen dat de Stalmeezter van zijn Zaazsche Majesteit ons bezwachte / stegen wy / tot een getal van drie / of diezentwintig / (ondez de welken ooch enige Duitche Kooplieden waren) te paert / en reden dezwaarts. De Heer Tarras bezwelkoomde onze Stalmeezter / en ook ons / en leidde ons boozt binnen 't Hof / in de stal / daaz vijfenzeventig boozzeffelyke rypaerden / elk schoondez dan d'ander / stonden. Toen wy dit gezien hadden / dee hy een schoone graauwe Hengst (gelijck zy meest alle waren) aanbzngen. Deze / van twee knechren geleid / maakte / aan de deur gekomen / en van de Stalmeezter aangesproken / wonderlijke kromme steken / en / zijn lijf in bpeemde bochten stellende / dee geestige sprongen / nu met zijn bie / en van met zijn twee voeten. Hy dee hiez noch drie anderen / niet minde geestig dan het eerste / bybzngen / en / na veel gewoel hen kintzwyze tegen ovez malkander plaatsen; en in deze staat huppelden en sprongen zy / als of zy dansten / en malkanderen de prijs daaz in poogden af te winnen. Wy wiezden van daaz naaz een andere stal op 't zelfde Hof geleid / daaz wy ovez de tweehondert uitsteekende Koetspaerden bonden / en ondez dezen twee gespan booz de Keizerin / pder gespan van twaalf boozzeffelyke witte paerden / en noch bescheide andere gespannen van ander haiz booz zijn Zaazsche Majesteit. Wy zagen'ez ook een gespan van acht paertjes / zo groot als Engelsche Doggen / die booz een kleine koets gespannen / en van een Koetsier / en postilion / dweezgen zijnde / bestiezt wiezden / en daaz zes dweezgies met helbaazden om heen liepen / en booz de jongste Prins / Peuter Alexewits, een zoon van de Weduwe Keizerin / toegestelt waren. De Stalmeezter dee / ondez veel andere paerden / die wy zagen / een wit paert van middelbare grootheit tot zich bzngen / 't welck aldezhande kunsten kon doen. Hy / het zelfde by de toom vattende / gebood / met een spits roedje in de hand / dat het neder zou bucken. Het paert dee dit / en sloeg zijn hooft op de Russche wijze / en ging ook op zijn zijde leggen / gelijck of het stiep / met een stalknecht tusschen zijn benen / die zijn hooft op de kop van 't paert lag. Hozt / het wentelde zich om en om / en lag / als 't de Stalmeezter gebood / zo stil / dat de zelfde op sijn lijf ging staan. Het ging ook / gelijck een hont / een muus soeken / die 't aan de Stalmeezter bracht. Het ging met zijn boozste voeten tegen de wand opstaan; en dan sprong een stalknecht op sijn rug / gelijck de jongens / die malkander / in zeker spel / op de rug springen. Een ander stalknecht vatte de boozste voeten van dit paert / lag hen op sijn schoudezs / en ging'ez mee heen op d'achtezste voeten / gelijck een jongen met een hont doet / die hy by de boozste voeten gebat heeft / en van de hont op sijn achtezste benen gebolghit wordt. Ja het paert luigde dese stalknecht / gelijck d'apen: maaz dewyl de tanden van 't paert al te hard waren / had dese stalknecht wel van dit bezmaak ontsagen willen wezen; bezmits hy zeer droebig zag / als hy ondez 't paert wechquam. Dit paert / vuil geworden / liep / als het los was / naaz de ketel / daaz alrijt in de winter watez in is: want alle de paerden / die op de stal staan / worden dagelijks / by winter met wazim / en by somez met hout watez / met zeep gewasschen / en blinken als spiegels. Toen wy

Grote menigte van uitsteken de paerden van de Zaar.

Wij omtrent twee uren met deze aanschouwing bezigh geweest hadden / wilde de Statineester ons voel onthalen / maar wij / tot onze bezontschuldiging byzengende / dat zijn Excell. met zijn maaltijt naaz ons wachtte / namen ons afscheit / met duizent bedankingen / van hem / en reden voort naaz huis / daaz wij de tafel gereed vonden.

Bericht
de Pristaaf
aan zijn
Excell.

Op Woensdag / d'achtende van Maert / quam de Pristaaf / Jurie Petrowits, die in geen vier weken op ons Hof geweest had / en berichtte aan zijn Excell. dat hy / indien hy haastig moest vertrecken / zich daaz na zou regelen; en na dat hy meez andere dingen met zijn Excel. gesproken had / is hy vertrocken.

Negenentwintigste H O O F T - S T U K.

Jerusalem, een Klooster by Mosko. Bezoek van de Deensche Resident, en Brandenburgsche Agent. Beschrijving van de vierrijt van Palmzondag. Hoge heilige dagen der Muskoviters. Hun oeffening in de Kercken, en beelden. Bedanking van zijn Excell. aan Artemon Sergewits. Geschenk van zijn Excell. aan zijn Zaarische Majesteit. Brant binnen Mosko.

Befchrij-
ving van
't Klooste-
re Ierusa-
lem by
Mosko.

Op Donderdag / de negentiende van Maert / reden mijn Heer en ik te paert van de Glasthut naaz het Klooster te Jerusalem / meez dan vijf woest van daaz / en voel zestig woest van Mosko / door de Patriarch Nikon gebout; een voortreffelijk werk / maa / uit oorzaak van d'ongenade des Patriarchs / die uit zijn ampt gezet wierd / noch onbolbout / en in veel plaatsen noch onboltooit. Een oud Monik / bracht ons / in 't Klooster gekomen / eerst beneden in de kerck van Jerusalem / en vertoonde aan ons in alle de kappellen alles / dat 'er te zien was. Men bracht ons in Christus Graf / dat zeer schoon was / en in alle deelen in diez voegen toegestelt / als de heilige Schrift aantwijst / in Petrus gevangenis / en in alle de kercken / zelfs in de gene / daaz de Patriarch gemenelyk zijn dienst pleegde. Sy waren alle zeer trefselijk / met kostelyke schilderyen van Heiligen / die met vrachtige juweelen beziet waren. Wy wierden daaz na in een andere plaats gebacht / daaz wij de beeltenis van de Patriarch / of Martsvader Nikon / levens grootte / zagen / zeer trefselijk van een Duitschman geschildert. Men toonde aan ons alles / dat 'er was / 't welk deze lieden gewilliglyk deden / om dat men tot hen zeide / dat ik een Edelman van de Hollantsche groote Ambassadeur was. Wy klommen ook op de toren / twee honderd en twee rappen hoog / en die men / zo de Patriarch daaz was gebleven / noch wel de helft hooger gebout zou hebben. Wy vertrocken / na dat wij een eerlyke bezeering aan de Monik hadden gegeven; en op zaterdag / d'eenentwintigste / keerde ik weer by zijn Excell. d'Ambassadeur.

Des Zondags / de tweeëntwintigste / na de middag / reed zijn Excell. met

met enigen van zijn gevolg / in zijn koets / naaz de Slabbode / om zich daaz te bezlustigen / en keerde des abonts weer naaz huis.

Op Maandag / de drieëntwintigste van Maert / des abonts te zes uren / quam de Deensche Resident by zijn Excell. en na dat zy omtrent twee uren te zamen gesproken hadden / geleidde zijn Excell. hem uit; en de Heer Grim en ik brachten hem aan de koets.

Bezoek
van de
Deensche
Resident.

Des Woensdags / de vijfentwintigste / na de middag / reed zijn Excell. met de koets / in 't geselschap van de Heer Maaschalk / naaz d'Agent van Brandenburg / en naaz Doctor Rosenburg, om hen te bezoeken. Zijn Ed. wierd daaz zeer eerbiediglyk ontfangen / en wel onthaalt.

Bezoek
aan d'Agent
van
Branden-
burg.

Op Donderdag / de zesentwintigste van Maert / was zijn Excell. met veel andere Heeren / tez maaltijt by St. Adolf Houtman. Na de maaltijt reden zy alle te paert naaz de Prokofke, en Symeonofki, twee lustplaatzen van zijn Zaarische Majesteit / en keerde des abonts weer in zijn Hof.

Lustplaat-
zen van
zijn Zaar-
sche Ma-
jesteit.

Des Vrydags / de zevenentwintigste / zond zijn Excell. Sr. van Alperen naaz de Possolske Prikaas / of Kancelary / om by mijn Heer Winus te bezemen / of zijn Zaarische Majesteit op Palmzondag zelf in de ommeegang te voorzichyn zou komen / en of wij plaats zouden kunnen krygen om deze toefstel te zien. Indien zijn Majesteit zelf den Ezel zou leiden / zo had zijn Excell. besloten zich by d'aanschouwing daaz af te voegen. De Heer Winus gaf tot antwoord / dat hy dit by de Bojaaz Artemon Sergewits zou onderstaan.

Op Zaterdag / d'achtentwintigste / des abonts / quam onze Pristaaf by ons / en bracht bericht aan zijn Excell. dat zijn Zaarische Majesteit niet by deze plechtelikheden zou verschynen / en dat alle de Heeren in de rou zouden wezen / en dat men ons op morgen plaats zou aantwyzen / daaz wij zeer wel zouden kunnen zien.

Op Zondag / de negenentwintigste van Maert / Palmdag zijnde / des ochtens te negen uren / quam in 't Hof van zijn Excell. een Kapitein van de Nijfwacht / om het gevolg van zijn Excell. te halen / en in een bequame plaats te brengen. Hy bracht ons voor 't Rondeel / daaz de Patriarch / en alle de Geestelicken zouden komen / en daaz wij / op een plat dak / alles zeer wel konden aanschouwen. Wy zagen vooreerst het Rondeel / dat ovezal met zwart laken behangen en bekleed was / en daaz na enige Tiegimenten / alle met slechte klederen / en slechte baandels / van de Hegline poort tot aan de kerck te Jerusalem in ordening geplaatst. Dicht aan de brug van 't Slot / als men naaz boven gaat / aan de rechte hand / zag men zekere plaats / met een hek afgeschoten / en daaz buiten / op drie steden / een toonneel / alle met groen laken bekleed. Op dit toonneel stond een boom / met citzoenen / Oranje appelen / karsen / prumen en groene blaaden / alle van was / beziet. Dit werk wierd van drie paerden neffens malkander getrocken. Kontom deze steden zag men noch een beschutsel van graau linnen. By dit toonneel stond een paal / met blaauw laken bekleed / daaz aan d'ezel gebonden zou worden. Ondertuschen liepen verscheide Priesters uit en in 't Slot / en heen en weer naaz de kerck te Jeru-

Verhaal
van de
viering en
omme-
gang van
Palm
Sondag.

Jerusalem. Daar na quam een Vaandrig / in de rou gekleed / met een zwart kostelijk azmozijn vaandel / daar mee hy op de top van een huis ging staan / op dat alle d'andere Vaandzagers zouden kunnen zien wat hy dee / en zy het zelfde zouden navolgen.

De processie / of omgange begon ondertusschen aan te komen. Men droeg booz aan twee hoge Standaerts / die niet recht op deuz de poozt van 't Hof / hoewel de zelfde zeer hoog is / heen konden / maar gebelt / en pde van vier of vijf menschen opgehouden moesten worden / tot dat men twee daar buiten quam. Deze standaerts bleven aan 't einde van de brug staan; en de Processie ging naar Jerusalem / zekere plaats binnen Mosko / dus genoemd / hena op de zelfde wijzen als in de Waterwijning geschied was. Terwijl men te Jerusalem in de kerk was / wiert het paert / 't welk booz d'ezel zou versterken / en 't welk men twee / of drie weken lang geleert had zacht en stemmig te gaan / aangebracht. Dit was een trefselijk zwart paerd / mer wit Lijnwaat overtrokken / en op de rug met een ronde zwarte fluwoelen zadel / gelijk die van de vrouwen / met een kostelijk kleet overdekt. Dit paerd wiert aan de boozgedachte paal gebonden. Na dat men een korte tijd in de kerk had gewoest / ging een gedeelte van de Geestelijken / neffens enige Warts-bisschoppen / naar 't Slot. Kortz daar na volgden d'oberge Geestelijken / met de Patziarch / die in de kerk een kostelijker rook aangedaan had. Wy hadden / toen wy de Processie zagen aankomen / alree onze hoeden afgenomen. Men droeg booz de Patziarch / of Wartsbader / toen hy quam / een doubankje / met een tapijt / en een kostelijk gebozdruut kussen. Zoo haast hy op 't Rondeel gekomen was / en recht over ons stond / bogen wy ons alle booz over / tot op de grond; en toen wy ons weer ophieven / kregen wy van hem de zegening / en beneffens ons al het volk met kruiffen te maken / namelijk hy paren / eerst d' Wartsbisschoppen / en Bisschoppen / en vervolgens alle de Geestelijken. De Patziarch / dit gedaen hebbende / greep in d'een hant Palmtakken / en in d'ander Jerusalems veren / die welken hy aan tien Wartsbisschoppen uitdeelde / die daar op / een booz een / de hant van de Patziarch / of Wartsbader quamen kussen / en dus weer naaz hun plaats keerden / hier op volgden zes of zeven Knees / en Bosjaren / en booz eerst Knees Jvan Alexewits Worotinski, Knees Michailo Juriewits Dolgerufski, enz. Daar op weer d'oberige Geestelijken en Wereltlijken volgden / ja zelfs de kinderen van eenige grote en boozname mannen / die pder ook Palmtakjes kregen. Eindelijc quamen'er zoo veel / dat de Patziarch / zich omkeerende / weer naar zijn plaats ging. Hier op quam een Priester / en bracht in een zilbere schotel een kostelijke Bijbel / mer goud beslagen / die van de Patziarch gekust wierz. Hy lag toen de Bijbel op een bezehde tafel / die met een gebozdruut kleet ovezrokken was / en / de zelfde geopent hebbende / las iets daar uit / 't welk een korte tijd duurde. Daar na zond de Patziarch twee van zijn Apostelen uit / om d'ezel te halen / en gaf aan hen een brieffe in de hant / om daar uit t'antwoozden / zo temant hen daar over aansprak; en boozte in dezer boegen de Schrifstuuz zoo veel na / als hem mogelijk was. Centige kleine jongens / die gezongen hadden / want

daar waren twee Koren van Sangezs / die 't liet van Hofanna gezongen hadden) quamen toen oock by de Patziarch / en / de zegening van hem ontsangen hebbende / kusten zijn hant / en liepen toen haastig naaz de boom / om daar op te klimmen / en / daar in zittende / te zingen. Men quam ondertusschen met het paert / 't welk d'ezel versterkte; en neffens het zelfde droegen men een voetbank / die oock kostelijk toegestelt was. Toen het paert booz 't Rondeel was gekomen / lagen twee / of drie hun kleederen daar op / volgens de woozden van de heilige Schrift. Men bracht hiez op / in een zilbere schotel / het goude kzuis aan de Patziarch / die / het zelfde in handen genomen hebbende / zich kzuifte / en aan alle de zegening gaf. Hy ging toen op dit paert zitten; en Knees Jvan Alexewits Worotinski, hiez in de plaats van zijn Zaazsche Majesteit bekleedende / geleidde het paert; en de boom / met de jongens daar in / wierz booz naaz 't Slot gezocht. Daar quamen oock wel een of twee honderz Strzelsen / of soldaten / pder met een lap laken van albezhande bezwoen op sijn schoudez / 't welk zy op de bloez spreidden / op dat de Patziarch daar ovez zou rijden. Terwijl de Patziarch reed / lagen alle de Strzelsen op de grond nebezgestrekt / tot dat hy binnen was; en toen stonden zy alle schielijk op / en zwaaiden met hun vaandelen; 't welk zeer beymakelijc om te zien was / te meer dewijl de menighte / nedezleggende / oock plings oprees. Zo haast de Patziarch binnen was / gingen wy wech / zondez dat 'ez iets meez van belang gebeurde / behalben dat men ovez stzaat een gzoote menighte van dzonke Priesterz zag / van de welken enigen zo vol waren / dat zy niet zondez stozten t'huis konden komen.

Boozz / de Russchen hebben dzarien hoge vierdagen / te weten deze volgende:

1. Mariaas geboozte dag / op d'achtste van Septembez / de welk by hen d'eerste is / bezmits zy hun nieujaaz mer d'eerste van deze maant beghinnen. Heilige dagen.
2. Kzuisbezheffing / op de beeztende van de zelfde maant.
3. Mariaas Offering of Presentatie / op d'eenentwintigste van Novembez.
4. Kzazdag / of Christus geboozte / op de vijfentwintigste van Decembez.
5. Drie Koningen dag / op de zeste van Januarius / wanneer 't waterweping geschiet / als hier hooren verhaelt is.
6. Mariaas Lichtmisse / of Vrouwendag / op de tweede van Febzuarius.
7. Mariaas Boodschap / op de vijfentwintigste van Maert.
8. Palmzondag / daar in de gzoote Omgange / en Christus inrijding gebiert word.
9. Paaschen / of Christus bezrijzenis.
10. Christus Hemelbaazt.
11. Pingstz / of de Zending van de heilige Geest.
12. Christus Bezheezijcking op de berg Thabor / op de zeste van Augustus.
13. Mariaas Hemelbaazt / op de vijftende van de zelfde maant / behalben de Zondagen / Woensdagen en Vpdagen / die aan hen tot vastendagen bezstrecken / en in de welken zy niet mogen wezhen / noch nering en koophandel drijven.

Zy gaan des Zondags / en in hun hoge vierdagen / drie malen tez kerck; Kerk-offening.
eens

eens des ochtens booz d'opgang der zon / eens ontzent te middag / en de de-
demaal tegen d'avond. De Priesters lezen dan enige Kapittelen uit de Bijbel /
en voornamelijk enige Psalmen / en ook uit het Evangelium ; somtijts ook
eenige Predikaten uit Chrysofomus, die by hen in hoge achting is / gelijk ook
Achanafius Beloofs-bekentenis / en eenige gebeden ; ja zy zingen ook somtijts
overluidt. Zy hebben gedrukte Bijbels in de Russche en de Schlabonische
taal / 't Oude Testament volgens de zeventig Obezetterz / en 't Nieuwe
naaz de gemeene ovezetting. Zy laten echter ('t welk zeer zeldzaam is) de
gehele Bijbel niet in de Kerck komen / en brengen tot reden daaz af by /
dat 'er in 't Oude Testament veel onkuische dingen staan / door de welken hun
Kercken bezontreinicht zouden worden. Zy gebruiken dieghalven daaz in
niets anders / dan het nieuwe Testament / en eenige Schriften der Profe-
ten. Maaz in de huizen mag men de gehele Bijbel hebben / en lezen. Zy
gebruiken daaz beneffens eenige Ourbadez / als Cyrillus, Aartsbisschop
van Jerusalem ; Joannes Chrysofomus, die zy Guldemont noemen ; Ephraem
Syras, en verscheide anderen.

Terwijl de Russchen enige Kapittelen / gelijk boozgedacht is / hooren te-
zen / staan zy blootschoof (want niemant mag met een gedekt schoof in de
Kerck zijn / behalven de Priesters / die hun muus op 't schoof houden) booz
hun beelden / booz de welken zy zich buigen / en zich zelven zegenen / daaz
roe zy de drie boozte vingerz van de rechte hant gebruiken / met de welk zy
eerst hun boozschoof / daaz na hun booz / en eindelijk hun rechte zijde stij-
ken / en tot aan de stinck voortgaan / en alrijt daaz by zeggen / Heere, er-
barm u over my.

Geelden.

Wat de beelden aangaat / zy houden veel van de genen / die geschildert
maaz niet die gesneden zijn / en zeggen dat God bezboden heeft de leffen te
maaken. Zy achten en eren geen beelden / dan de genen / die van Russchen /
of Grieken geschildert zijn / en begeeren geen van andere meesterz / hoe kun-
stiglijk ook gemaakt ; als of iets van des meesterz godsdiens aan 't beeldt
gebleven was. In Mosko is een beeldmarzcht / daaz men veel winckels
vind / die zulcke beelden bezkopen / of liebez / gelijk zy 't noemen / tegen
gout en silbez bezruilen en bezwisselen.

Enigen
van zijn
Excell. aan
Artemon
Sergewits
gezon-
den, om
danckbe-
wijs te be-
ruigen.

Op Maandag / de dertigste van Maert / 's ochtens booz / zond zijn
Excell. S. van Asperen, en my aan de Bojaaz Artemon Sergewits, ont-
naaz zijn gezontheit te vraghen / en hem met eenen booz die gunst te bedan-
ken / die hy aan ons bewezen had met zulk een begame plaats aan ons te
beschicken / van daaz wy zo wel hadden konnen zien / en daaz beneffens aan
hem te beztoonen dat de Sweedsche Kooptieden schandelijke tijdingen uit-
stroomden / tot nadeel der Weallieezden en Bontgenoten / van de welken hiez
drie openbare bedienaaz waren / die wel betez wisten. Wy moesten in de
boozzaal byna een uur wachten / eer wy met deze Heez konden spreken / de-
wijl hy niet wel te pas / en ook niet by der hant was. Onderzussen quam
daaz de Kancelier van de Poolsche Rykaas / en ook een Commissaris van
zijn Excell. Imeliaan Rukrainshof. Hy groette ons / en / verstaande dat
wy de boozgedachte Heez te spreken hadden / trad binnen / en diende aan dat
wy

wy daaz waren. Hoortz daaz na wiezden wy binnen gebracht ; en deze Heez
gaf aan ons de hant. Toen wy ons dankbewijs volzorken / en 't geen /
dat aan ons bevolen was / bezroont hadden / zeide deze Heez / dat het hem
leer was / dat wy niet mee hadden konnen zien / uit oorzak van de rou /
en van dat 'er zijn Zaarsche Majesteit niet gewoest had ; bewij wy anderz
beel boozreffelijke dingen gezien zouden hebben. Wat de Sweedsche tij-
dingen aangaat / zeide hy / ik heb hen al obez lang bezworpen / en zal hen / zo
zy my weez hoorkomen / smadiglijk wechwezen / en niet waezdig achten
dat ik hen lees. Wijbez dee hy zijn Excell. groeten / en bedanken / van
dat hy naaz zijn gezontheit had doen vraghen / en hiez mee bezzorken wy
van daaz. Des middags had zijn Excell. d'Agent van Brandenburg /
met eenige Duitsche Kooptieden / aan zijn tafel / daaz zy wel onthaalt wiez-
den.

Op Dingsdag / d'eenendertigste van Maert / quam de Stalmeezter van
zijn Zaarsche Majesteit / Tarras Stephanowits, by zijn Excell. om de witte
hengst / met zijn toerusting / te halen / bewijt zijn Excell. hem / op 't bez-
zoek van den Bojaaz Bogdaan Matphewits Gitrof, aan zijn Zaarsche Ma-
jeesteit bezeezt en geschonken had.

De witte
Hengst
van zijn
Excell.
aan de
Zaar ge-
schonken

Op Woensdag / d'eerste van April / hoortz na demaaltijt / ontstond 'er / niet
beze van ons Hof / een groote bzant / die wel drie hondert huizen wechnam.
Bewijt men daaz by geen water kan konnen / en de sneeuw van de daken
af was / zo haalde men slechts de naaste huizen daaz van onder de boet / en
indien zy 't huis / daaz de bzant in is / niet onder de boet konnen halen / zo
kappen zy onder / terwijl het boven bzant / stijlen en balken af / en doen 't zo
nederzstorten.

Brant
binnen
Mosko

Dertigste HOOFT-STUK.

Viering van Paaschen, en schenking van ayeren. Gastery by
Winius. Brant in Mosko. Schrickelijke koude. Zijn Excell. op
de Vogelzacht.

Op Zondag / de vijfde van April / Paaschdag zijnde / was 'er een
groot geraas en gerommel van 't gelut der kloeken obez Christus bez-
rijents. De lieden / die eenige kennits met malkander hadden / en
elkander op straat tegen quamen / zeiden tot malkander / d'een Christos Wos-
krees, Christus is verzeen, en gaf daaz mede een Paasch-ey obez / met een
kus aan de wang / daaz d'ander / ook een Paasch-ey schenkende / op ant-
woozdde / Woykine Woskrees ; Hy is waarlijk verzeen, en kuste daaz op d'an-
der ook aan de wang.

Paasch-
houding
der Ruf-
schen te
Mosko.

De Bebelhebber van de Lijfwachten / die op ons Hof waren / soo ook
de Russche tolken / en andere minderen / tot de houthackerz / waterdragerz /
buezstokerz (obenstokerz) inkluis / quamen den Heez Ambassadeur met ze-
here tiezijk geschilderde en bezgulde ayeren bezzoeten / en wiezden van hem
met

met Brandewijn / en ander drank / gelijk ook met eenig geld / beschonken. Ons wederdender ook op de selfde wijze van haer gepresenteert / en sy ook daar voor wederom beschonken. Wy zagen onder tusschen dat bezcheide Russchen ober staat / ja zelfs te paart zittende / malhandez kusten. De Russchen horden de heele weech Paasschen / en zijn bzolijst. Men had in alle Hoben zeez grote en hoge schoppen / daar de Russchen zeez wel mede weten te handelen / en bezonderlijk in 't wippen op een plank / daar op pdeze een de een staat / die somtijts wel acht of tien voeten hoog van de plank op wijpt ; en indien d'een van beide van de plank affspringt / zo is d'ander zo rap en blug / dat sy niet valt / maar eben bast op de plank blijft staan.

De rou
afgelegd.

Op Maandag / de zeste van April / heeft ons geheel Hof de rou afgelegd / zo lang de Paaschdagen zouden duren. Wy waren alle op het beste opgeschikt / en reden met sijn Excell. die in de kroets zat / naaz de Slobbode te z predikatie / en op de middag was sijn Excell. te z maaltijt by Monfr. Houtman, van daar sy met de kroets weer naez sijn Hof keezde.

Op Donderdag / de negende van April / had sijn Excell. veel bezoek van krooplieden / die naaz 't Slot reden / om de hant van sijn Majesteit te kussen / of weer van daar quamen. 't Is in Mosko een gewoonte / dat zo wel de Duitschen / als de Russchen / in deze weech daar gasten en bzassen / en zich zo bol zuipen / dat sy nezegens af weten / en als buiten hun zinnen zijn / 't welk sy daar wel onthaalt noemen.

Daade ge-
woonte
van zuipen
in
Mosko.

d'Edelen
van sijn
Excell. by
Winius
te z maaltijt.

Op Saterdag / d'elfde / reden wy naaz de Heer Winius, Weztaalbez van sijn Zaazsche Majesteit / die ons uitgenodigt had. Wy / daar gekomen / wiezden tzeffelij onthaalt: en deze Heer dee / tot een boozname gunstbewijs / sijn Gemalin te voorszijn kornen / die een kostelijke mus / met pazelezen geborduut / op haaz hoof / en een witte damaste rok / en diezbare azmbantjes / met pazelezen en julweelen bezet / aan had. Wy ontfingen / volgens de gewoonte / pdeze een sehaaltje drank uit haaz handen. Kroz daar aan quant ook d'oudste dochter / met een rode rok van zilbezlaten aan / en een kostelijke kzaans van pazelezen en julweelen op haaz hoof / en een kzaag van pazelezen om haaz hals. Wy wiezden aan tafel gezet / daar men veelbezhande Confituren uit Perzsen / van Astrachan / en ook van hun eige maaksel opdischte / tezwijl sijn Gemalin noch twee malen van kleding bezandezde / en zich t'elkens / zeez pzechtig gekleed / aan ons beztoonde.

Dit is zo wel een plichtplegingh / als een grootsheyt / by de Russchen zeez gebruikeelijch / zo wanneez sy temant een ruime tijt by hen houden / en het hun gemeenefame bzinden zijn ; de vrouwe staat dan somwijlen twee / drie / en meezmalen van tafel op / en / als of sy iets aan haaz huisgesin ging bezeeelen / gaat en bezkleedt zich / en komt zeez spoedig / met een ander gewaat bezeezt / weez binnen : dat hun licht te doen is ; want gelijk haaz rochen heel wijdt / en sondez eenig stoc / maez alleen met een koooye booz op de bozst vast zijn / zo kornen sy die licht uit / en weez anderen aanschiezen ; daar mede sy dan haaz pzecht beztonen / en den vzeemden de achtting / die sy tot hen hebben / betuigen. Da dat wy wel onthaalt waren / tzoeken wy van daar.

Op Maandag / de daztende van April / kledden wy ons weez in de rou / bewijl

dezwijl de heilige dagen ten einde waren. Des ochtens ontfing sijn Excell. een blicke doos met brieven van onze Staat aan sijn Zaazsche Majesteit / doch aan de geen / die oezleden was. Men berichte ook aan ons / dat de Bozjaaz / Bogdan Matphewits Girof kzaank gewozden was / en heuleste oepsel alceez ontfangen / en van sijn meeste bzinden affcheid genomen had. 's Abonts quam d'eezste Pristaaf / Jurie Petrowits, by sijn Excell. daar sy in geen drie weken geweest was. Sy bebestigde de kzaankeit van de voorgeachte Bozjaaz.

Brieven
van den
Staat aan
sijn Excell.

Op Woensdag / de vijftiende / omzent t'een uur / ontfond 'z in 't Hof van zekes Bozst / niet bezre van 't onze / een zware bzant / die door de harde wint zo toenam / dat 'z een of twee straten met Hoben en huzen wech bzanden. Twee of drie musketecheut van daar vtel een bonk op zekes huz / dat daar door ook aen bzant geraakte / en verscheide huzen meeziepte / bezmonts men daar geen water heeft / om de bzant in sijn begin te bluffchen. En hoez wel in deze stad veel huzen van steen zijn / so worden sy ehez met hout gezeft / en onder dese bekplanken met bast van bomen belett. De bzant / die ruimt twee uren duuzde / nam omzent twee hondez huzen wech / daar men de genen / die nedez gezocht wiezden / ook onder telt. Wy hadden ook al begonnen ons goet te pakken / dewijl de bzant zo na by ons was.

Brant in
Mosko.

Toen de bzant gelecht was / besloot sijn Excell. met ons / die van sijn tafel waren / naaz Sr. Houtman, daar men ons ter maaltijt genodigt had / te tzecken. Wy / daar komende / bonden 'z de gasten ten meestendeel / gelijk de Deensche Resident / d'Agent van Bzandenbuuz / en bezcheide Duitsche krooplieden. Da dat wy wel gezen en gedronken hadden / keezden wy weer naaz huis.

Gastery
by Sr.
Houtman.

Op Donderdag / de zestiende van April / des ochtens / quam de Pristaaf Jurie Petrowits, en zelve / onder verscheide andere dingen / dat sy bezzoude dat sijn Excell. naestkomende Zondag ter audientie / of gehooz by sijn Zaazsche Majesteit gehaalt zou worden / en daar beneffens dat het in de voozlede nacht zo fel gebzosen had / dat een paart oez 't nachts kon lopen. Monfr. Boudewijn Andriesz. quam / met zekes Valkenier van sijn Zaazsche Majesteit / by sijn Excell. die hen beide ter maeltijt hield. De Valkenier / sijn Excell. vooz dese gunst ten hooghsten bedankende / noodighde sijn Ed. om met een Valk met hem ter jacht te gaan. De kroets wierd toegemaacht / en vier paerden daer booz gespannen. Door de kroets reden twee stalknechten / die twee hantpaerden van sijn Excell. leidden. Wy / tot een geral van diez- of vijftentwintig / reden by paren booz de hantpaerden / en sijn Excell. effen hinten op 't belt gekomen / rzad uit de kroets / en steg te paert / en wy volgden hem. Toen wy wat herder op 't belt gekomen waren / quamen by ons diez of vijf te paert / beneffens de Valkenier / en enige knechten / die eenige hazen en konijnen / en ook een jonge raven by zich hadden. Toen wy ter bestemde plaats gekomen waren / dee men een haas loopen / en daar op een valk vliegen / die / luchtig op sijn wieken drijvende / de haas in de nek batte / en hem niet wilde los laten / booz dat dit beest doot was. En op dat wy hiez mee niet lang opgehouden zouden worden / bzak de knecht / die

Felle vorst
in Mosko.

Valke-
jacht.

op de balk vaste / het hooft van de haas open / en bee den balk de haasenen eten / en lofte hem toen / met een ander siuk bleesch / weez op zijn hand. Toen wy een weinig voortgereden waren / wiedz een konijn los gelaten / en hoort daaz aan ook een balk / die vooz het konijn / dat niet wech liep / nedez spreek / en het zelfde niet aantastte. Maaz toen wy het konijn voortdreeben / vatte de balk die beest / en dee'ez mee / gelijk met het voozgaande. Daaz na schoot men de raven op / en liet ook de balk los / die de raven vooz vatte / en met hem nedezruimelde / daaz hy ook / gelijk d'anderen / gedoor wiedz. Toen dit gedaan was / dee zijn Excell. aan deze Valkeniers brandewijn beschenken / en aan de meestez eenig gelt geben.

Ma dat dit alles afgericht was / reden wy / met zijn Excell. gezamentlijk naaz t' Spineurische bosch / t welk wy zeez bezmakelijk bebonden. Wy zagen daaz ook op wat wijze de Valken gebangen worden. Op Hoge heubels in dit bosch / zo hoog als de bomen zelven / had men als slagen / of knippen gemaakt / pbez met viez deuren / en daaz in een rond net / gelijk een fantoeyn uitgespannen / in t welk een duif / of ander vogel gezet word; en als de balk / of eenige andere ghyvogel tegen dit net / daaz de vogel in zit / aandliegt / vallen de viez deuren / of knippen toe / en dus word de vogel / die daaz in nedezgestreken is / gebangen. Wy reden van daaz te rug / en quammen op t Hof van de Valkenier / die buiten woonde / en daaz wy bescheide valken / spezweez / en andere ghyvogels zagen. De Valkenier bezocht zeez beleefdelijk van zijn Excell. dat hy binnen zou komen; maaz zijn Ed. deze vogels gezien hebbende / reed vooz / tot aan de voozstat / daaz hy om de kroets zond / daaz hy / aan de stad gekomen / uitzad / en dus met ons weez naaz zijn Hof reed. Men herhaalde onderzusschen aan ons / dat deze valken / en het geen / dat daaz aan behoorde / jarelyks twee hondert duizent guldens aan zijn Majesteit koste.

Op Dinsdag / de zehentiende van April / was zijn Excell. met eenigen van zijn tafel / tez maaltijt by de Heer Kellerman, Gooft van zijn Zaazsche Majesteit / daaz hy heerlyk met kostelycke spyzen en dranken / onthaalt wiedz.

Op Maandag / de twintigste / had in de voozgaande nacht / aan d'andere zijde van de riviez Moskua groote brand geweest / gelijk ook in bescheide nachten na malkanderen.

Eenendartigste H O O F T - S T U K.

Verhaal van t Huwelijk, en de Bruiloft onder de Duitschen; gelijk ook onder de Moskoviters.

Op Dingsdag / de eenentwintigste van April / maakten wy van d'eerste tafel ons gereet / om tot Hallenius, met des zelfs dochter / tez bruiloft te gaan / daaz zijn Excell. de plaats van Zwitsbadaz zou bekleben. Wy wiedzden van viez schaffers gehaalt. Zijn Excell. vaezdig zijn de /

de / tzad met eenigen in de kroets; en wy stegen te paerz. Wy reden dus naaz t huis van St. Lati Kannegieter, daaz de Zwiddegom was / gelijk ook het grootste gedeelte van het mandolk / dat te bruiloft zou gaan. Ma dat wy een schaalte bocht gedronken / en enige konfituren genuttigt hadden / rededen wy van daaz / de Zwiddegom vooz uit in de kroets van de Deensche Resident / die / de Dadez van de Zwiddegom beztonende / mee in de kroets zat. Vooz deze kroets reden veel Officieren te paerz / en wy / die tez bruiloft gingen / achtez de kroets / op het welk die van zijn Excell. volghde / daaz zijn Ed. insat / met de Heer Kellerman ovez hem / en die van zes paerden gezochten wiedz; daaz noch wel vijf of zes andere kroetsen op volgden. De genen / die te paerz zaten / waren wel dertig in getal. Wy / op de Slob, vade gekomen / reden vooz naaz de kroets / daaz de Zwiddegom tusschen zijn Excell. en de Deensche Resident geplaatst wiedz. Men hizeg ondertusschen bericht dat de Zwid / die zich 300 lang in t huis van de Pastoor gehouden had / aanquam; en zijn Excell. en de Heer Kellerman, als Zwitsbroeder / gingen haaz halen. Vooz haaz gingen vijf / of zes paren van de Messieners / die genodigt waren / daaz 30 veel jonge Juffers op volgden / en achtez her de Zwit / met uitgekemt haaz / dat hy haaz hooft neezhing / en daaz een kroon van paerzelen op stond. Zy wiedzden van zijn Excell. en van de Heer Kellerman onder d'azmen geleid. De Pastoor / op de predikstoel gezeden / dee een korte predikatie / op t huwelijk toegepast. Toen de kroetsplechtelikheden gedaan waren / wiedz de Zwit / gelijk te boren / in haaz kroets gebracht / en haaz gespele by haaz. Hier achtez volgde de Zwiddegom in de kroets / als te boren / gelijk ook zijn Excell. Toen men ontzent halfweg gekomen was / boegden de kroetsen van de Zwiddegom / en van zijn Excell. zich hoort achtez die van de Zwit / op dat zy / in haaz Dadez Hof gekomen / bequameliker ingehaalt zou kommen worden. Wy geraekten eindelijk aan de tafel; en t was al viez uren / toen men begon t eten / daaz eenige gezondheden van drank op volgden. Toen de maaltijt gedaan was / ging zijn Excell. in de kroets zitten / en reed naez zijn Hof. Zie daaz de gewoonten onder de Duitschen in Mosko gebzuikelijk.

Maaz wat de Russchen zelven aangaat / zy hebben een vreemde wijze van hun kinderen ten huwelijck te besteden. Dyzers en Wyfsters mogen daaz geensins by malkander komen / veel minder van huwelijckzaken spzecken / of zich gezamentlijk bezloben. Maaz d'oudezs / die huwbare kinderen hebben / en haaz gaerne uitgehwt zouden zien / en voornamelijck de Dadez van de vyzster / bezboegen zich by de genen / die / gelijk zy bezrouwden hun dochters wel zullen aanstaan / en spzecken hen zelven aan / of hun vudezs / en bieden hen hun dochters aan. Indien deze aanbieding aangenomen word / en indien men de dochter begeert te zien / zo word dit doozgaans gewoont / doch eghtez somtijts / op ernstig bezzoek / aan de moeder of vzienden van de vyzster toegelaten de dochter te zien / inzonderheit als zy schoon is / en als men niet vzeest dat dit het werk bezachteren zal. Indien de vyzster hen aanstaet / zo wordt aan wederzijden tusschen d'oudezs en vzienden van het huwelijcksoet gespzooken / en daaz op het huwelijck gestoten / zondez dat

Verhaal van de teefel van zeker huwelijck.

Verhaal van de teefel van zeker huwelijck.

Valken vangst.

dat de bruidgom zijn bruit ziet/boort dat hy in de bruitskamez kooimt. Liedert van aanzien boeden echtez hun dochters in bestote kamez op / zondez dat het aan iemand geozloft is by hen te komen. Dit is oozzaak van dat veel vyzes bedzogen woerden / en / in plaats van een lustige en aangename dochtez / een wanstaltige dienstmaegt bezkijgt ; 't welck van niet wijbesnijten geboet moet woerden.

Wijze van
hup hu-
welijken
en de toe-
stel daar
af.

De toefel tot de voltzeking van 't htwelijck is by hen zeldsaam en verscheiden / en dat van de Gzoren en aanzienlijke lieden woerd op deze volgende wijze uitgeboezt. Den Bruidgom en Bruit woerden boozezst twee wijben toege-schikt / die men Swacha noemt / en als Schaffezs zijn / en die ten tijden van de bruiloft in de beide huizen ozdening stellen. De Swacha van de Bruit gaat op de trouwdag in het huis van de Bruidgom / met veel dienstmaez / in hun kraftamen / of ondezprocken gekleed / bezzet / ja somtijts tot een getal van hondez / die sedez iers op 't hooft dzagen / dat tot bezctering van 't Bruits-bed / of van haaz kamez behoozt / maakt daaz het bed van de Bruit / en schikt de kamez op. Dit bed woerd op beeztig rogge gezen neffens malkandez leggende / gespreid / die de Bruidgom te boren daar heeft doen bzengen / met enige tonnen vol meel / garst en habez / de welken in de kamez gezet woerden. Da dat alles behorelijk toegestelt is / des avonts spade / begeeft de Bruidgom zich / met alle zjn Dzienden / naaz 't huis van de Bruit / daaz de Priester / die hen trouwen zal / zich te boren verboegt heeft. De Dzienden van de Bruit / ook te zamen bezgaderz / ontfangen de Bruidgom en de zjnen zeer vriendelijck / en zetten hen aan een tafel / op de welke dzie gerechten staan / daaz af echtez niemandt eet. Aan 't boren einde van de tafel woerd booz de Bruidgom / tezwijl hy staan blijft / en met de Dzienden van de Bruit pzaat / een stoel gelaten / die van een knecht ingenomen woerd / en daaz de Bruidgom met een bezeering hem moet uitkopen. Als de Bruidgom zich in zjn stoel gezet heeft / woerd de Bruit / met kostelijke klederen gekleed / aan zjn zijde gezet / zondez dat zp echtez malkandez zien / bezmits 'ez booz twee knechten een root gozdzijn boozgehouden woerd. Hiez op kooimt de Swacha van de Bruit / die haaz haiz kiemt / en in twee toppen vlecht / de Bruitskroon opzet / en haaz andere bezcteringen aandoet. Deze kroon is van den gestage gout / of zilber / daar aan de zjden enige paxelsnoeren tot obez de bozst hangen. Haaz klederen zjn van zijde / zilbez of goudlaken / aan de zoom en halskzaag kostelijck gestikt / en tierelijck geboozt. De Bruidgom woerd / als de Bruit dus toegestelt is / ook van de Swacha gekemt. De wijben beginnen ondezruiffchen te huppelen / en deuntjes te singen. Daaz na komen twee vyzes in / die / kostelijck gekleed zijnde / op een buzie een zeer grote kaas / en enig boort dzagen / dat met zabels obezdekt is. Zodanigen komen ook uit het huis van de Bruit / en woerden kzaabelneke genoemt. De Priester zegent de kaas / en 't boort / 't welck daaz na naaz de Kezk gebzagen woerd. Hiez op woerd een grote zilbere schotel op de tafel gezet / daar in enige stukjes van stoffe / zo veel als tot een beurs nodig is / leggen / onder de welken enige hierkante stukjes zilber / hop / garst en habez gemengt zjn. Dan kooimt een Swacha / en dekt weer het aangezichte van de Bruit / en bestzoort alle de Bozaren

ren en manspersonen met het geen / dat in de schotel is / tertwijl een gefang gezongen woerd / en pbez die wil / magh van de stoffe / of van 't zilbez op-rapen. Eindelijck staat de Bidez van de bruidgom en bruit op / en bezwiffelen de ringen dez jonge lieden / die 't htwelijck aangaat.

Da dat deze plechtelijckheden afgedaan zjn / zet de Swacha de bruit in een slee / en bzingt haaz bedekt naaz de Kezk. Het paezt / dat haaz tzeit / is aan de hals met veel voffestaxten behangen ; en veel bzinden en slaben gaan neffens de slee. De bruidgom en zjn bzinden volgen tezkont / met de Priester / die somtijds alree zo veel dzanch ingenomen heeft / dat men hem / om niet van 't paezt te ballen / aan beide zjden moet ondezsteunen / ja zelfs tezwijl hy in de Kezk de plechtelijckheit van de zamenboeging bedient. Een groot deel van de bloez in de Kezk / daaz de trouwing geschied / is met rood Cappel beleid / daaz op noch bezonderlijk een stuk geleght woerd / op 't welck de bruidgom en bruidt tzedden / die boozezst enig gebzaad / gebak en pastepen offeren. Daaz op woerden enige groote beelden boven hun hooft gehouden / en zp gezegent. De Priester vat dan de rechte hant van de bruidgom / en de sinke van de bruit in zjn beide handen / en bzaagt hen dzie malen / of zp malkander begeren / en met elkander willen trouwen. Da dat sp ja geantwoort hebben / stelt hy zich met hen in 't ront / en zingt de hondezachtentwintighste Psalm / die zp / al huppelende / hem ten deel nazingen / en hiez op zet hy hem een schoone krans op 't hooft. Doch indien zp weduwenaars / of weduwen zjn / zo woerd hem de krans niet op 't hooft / innaaz op de schouwers gezet. Daar op dan de Priester spzeekt : Wakt en vermenigvuldigt ; en hem met deze woorden te zamen voegts. Wat Godt te zamen voegt / zal geen mensch scheiden / enz. Alle de genodigden / die in de kerck zjn / steken ondertusschen kleine washkaazssen aan / en geven aan de priester een hout vergulde schaal / of oock wel een glaze roemer met rode wijn / daaz uit hy de nieu gehuwden toedzinkt / die oock / met dzie malen uit te dzinken / hem bescheit moeten doen. Dan wezpt de bruidgom dit glas ter aarden / en tzedd het / met de bruit / tot kleine stukken. Tezwijl zp deze woorden spzeken : zo moeten zy alle / die vyantschap / en haat tusschen ons pogen te verwecken / voor onze voeten vallen / en vertreden worden. Hier op bestzopen de wijben hem met lijnwaat / en hennipzaat / en wenschen hem geluk. Sp tasten dan oock de bruit aan / en trecken haaz / als of zp haarden bruidgom wilden afroben. Maaz de bruidgom en bruit houden malkander vast. Daaz na bzingt de bruidgom de bruit aan de slee ; en hy zelf stijgt weer te paert. Ter zjden de slee woerden zes washkaazssen gebzagen / en veel boertige redenen bygebzacht.

Als zp weer in 't huis zjn gekomen / daaz men de bruiloft zal houden / zetten de gasten zich / neffens de bruidgom / aan de tafel / eten en dzinken / en maken zich vzolijck. De bruit woert boort tot het hemt uitgekleed / dus in 't bed geleght. De bruidgom aan 't eten geraakt / woerd hy de bruit ge-roepen / en van zes / of acht knechten met bzandende factels dezwaazts geleid. De bruidt / van sijn kooimt bericht / staat weer op / staat den mantel met zabelvellen geboezert / om haaz lijf / en ontfangt hem met een neigend

hoofst. De knechten blusschen dan de factels in de voorgedachte tonnen met meel en garst / en / ydey een paar sabelbellen bekomen hebbende / gaan daar mee heen. De huydegom zet zich / met de huydt / die hy dan voor d'eerste mael met een ongedekt aangezicht ziet / aan de tafel. Men zet hen spijs booz / en daaz onder een gebzade hoen / 't welck de huydegom aan stukken scheurt / en daaz af hy een vleugel of been / dat 'er eerst afgaat / ober zyn schouder werpt / en van 't ander nuttigt. Na dat deze maaltijt / die niet lang duurt / gedaan is / gaat hy met de huyt naar bed; en daar blijft nemanant / dan een oud dienaar / die booz de kamer heen en weer wandelt / en somtijts vzaagt of de zaken bezicht zyn; en zo haast als de huydegom ja geroepen heeft / beginnen de trompetters en keteltromslagers / die alree baerdig stonden / zich waeker te laten horen. Na verloop van eenige tijdt woorden de huydegom en huyt yder in een bezondere badstoof gebzacht / die daaz toe bereid is / en daar in zy met water / mee en wijn gewasschen woorden. Hier op word de huydegom van zyn huyt met een badheint / dat aan de halsknaag met parelen gestikt is / en een nieu kostelijc kleet beschonken. De huytloft duurt noch eenige dagen / de welken met alderhande vermaak / van gespeel / en bezonderlijc met zuipen en zwelgen / deuzgebzacht woorden. In dezer boegen gaat het in de huywelijken der Gzooten / en boozname lieden.

Wat de huywelijken der gemeene burgers aangaat / de zelfde geschieden op de volgende wijze. De huydegom zend / een dagh booz dat de huytloft aangaat / nieuwe klederen / een muts / een paar laerzen / en een kasje / daer blanketsel / een kam en een spiegel in is / aan de huyt. In de volgende dag / de troudag zijnde / kooimt de Pziefster / van twee dienaars geleid / die vzaandende waskhaezzen dzagen / met een zilber kruis / en zegent daar mee eerst de dienaars / en daar na de gasten. Hier word de huydegom en huyt aan de tafel gezet / en oock een rood kleed tusschen hen beide gehouden. De huyt dan / van haer Swacha gepzonkt zijnde / moet haer wang tegen die van de huydegom aanleggen; en dus word aan hen bevolen malkander in een spiegel te zien / en elkander toe te lachen. De Swachaas bestzopen onder tusschen de gasten met hop: daar na verboegen zy zich ter Kerck / daez de trouwing op de selfde wijze / als wy beschzeven hebben / geschied.

Na dat de huytloft ten einde is / woorden de vzuutwen meest in de kamer gehouden; en zy komin weinigh onder de menschen / en woorden meer dan hun vzienden bezocht / dan zy hen besochten / zy bemoejen zich weinigh met de huyshouding / en hebben hun tijtberdzijf meest met nagen / en met gout en zilber te stieken / en laten de toefstelling van hun spijs en maaltijden op de knechten staan. Men laat hen met boozdacht seer weinigh uit / en oock solden ter Kerck gaan. Doch onder de gemeene lieden word het echter niet zo naau genomen.

De vrouwen be-
moegen
zich wei-
nig met
het huis-
werk.

Twee-

Tweeëndertigste H O O F T - S T U K.

Zijn Excell. op de haze en vogeljacht. Verschijning van zyn Excell. voor zyn Zaaersche Majesteit.

Op Woensdagh / de tweeëntwintigste van Apzil / reed zyn Excell. weez tez jacht / om hazen te vangen / gelijk te voren. Wy waren vijfentwintig of daztig sterk / en kregen buiten by ons noch tien of twaalf Russchen / met enige bachwatten / om hen aan zyn Excell. te beztonen / gelijk oock hoe zy lopen konden. Wy quamen buiten op 't velt / daaz zyn Excell. boozt te paert steegh; en toen wy op de plaats gekomen waren / daaz men te voren de haas gejaagt had / geraakte een haas los / die wy met ons tien of twaalven / bezvolgden / en die / heen en weez zwierendende / dikwoils ober zyn kop tuimelde / tot dat wy / ober velden en ackers rijdende / in een dozz quamen / daaz hy van de boeren bezet en gebangen wierd. De Valkenier was hier noch niet by: want andersins zou hy de balk wel tegen de haas opgeschoten hebben. Wy hadden / toen de valkenier gekomen was / noch groot vermaak met deze haas en balk / die waeker met malkander ontuimelden; hoewel de balk eindelijc meester wierd. Wy lieten kort daaz na de balk in de lucht / en boozt oock een aardige vogel / met aschgrauwe pluimen / en een schdone staert / hyna zoo groot als de balk zelf / muizebanger genoemt / vliegen. De Valkenier had tot zyn Excell. gezegt / dat de balk de vogel wel in de lucht zou vangen: maaz zy deden behendiglijc een beertje in de neus van de vogels / die zy op zouden schieten / op dat zy in 't vliegen belet zouden woorden / en de balk hen te lichtelijc achterhalen. Maaz zyn Excell. deze streeck bezmekende / der de beertjes uit de neus van de vogels halen / die toen zoo hoog vloegen / dat de balk hem niet kon krijgen / en dieshalven weer nederquam. Men liet oock een spezwey los / om kleine vogeltjes te vangen. Hy schoot te kort om een leutwerikje te krijgen / maaz achterhaalde een meesje / dat een beertje deur de neus had. Wy reden daaz na deur 't Marrienbosch / daaz wy de dienaars van Artemon Sergewits vonden / die met de bagwatten gekomen waren. Enigen van d'onzen renden tegen hen / zondez dat zy enigins booz hen behoefden te wijken. Na dat men enige tijt dus gerent had / quamen 'er yhlen en bogen / daaz mede deze Russchen / staande voets / naaz zekke doel schoten / en oock met een snelle loopy zeer net wisten te schieten. Wy / zes of zeven uren te paert gezeten hebbende / reden naaz huis / daaz de Heer Winius by ons quam / en tot zyn Excell. zezde / dat hy aanstaande Dydag gehoozt zou woorden. Hy bleef een lange wyl by zyn Excell. ee hy vertrok.

Op Donderdag / de drieëntwintigste van Apzil / berichtte de Pzistaaf aan ons / dat zyn Excell. in de volgende dagh geen Audientie / of gehoozt zou hebben / maaz dan eerst / als hy vertrecken zou. Zyn Excell. wierd hier

Haze-
jacht en
vogel-
jacht.

Zijn Excell. word aangezezt in de volgende dag voor zijn Majesteit te verschijnen.

Plichtpleging aan Artemon Sergewits.

Verschijsing van zijn Excell. voor de jonge Zaarsche Majesteit.

hier over zo moeijlijk / dat hy zich geboelig daar af toonde. De Pristaaf ging hier op wech naar de Heer Bojaar Artemon Sergewits, en tegen d'avond quam de Heer Pristaaf Jurie Petowits Lutochin by sijn Excell. aan de welk hy bescheit bracht dat men weer anders had bestoren / en dat sijn Excell. in de volgende dag het geluk sou hebben van de klare ogen van sijn Zaarsche Majesteit / de jonge Keiser / t'aanschouwen. Hy zeide met enen / dat het heden de verjaardag / of anders de naamdag van de groote Bojaar Artemon Sergewits was. Na dat de Pristaaf een glaasje gedroncken had / ontbood sijn Excell. ny / en bebal aan ny / dat ik / met een tolk / naar dese groote Bojaar zou gaan / en hem over dese dag begroeten. Ik / daar gehooren / en het geen / dat aan ny belast was / afgedaan hebbende / wierd met een of twee koppes Spaansche wijn beschoncken / die ik op de gesontheit van sijn Excell. moest uytdrinken; en daar op keerde ik weer by sijn Excell. aan de welk ik mijn bericht hier van gaf.

Op Dypdagh / de vierentwintigste van April / omtrent te tien uren / quam men de Pristaben / met de paerden en hoers van sijn Majesteit / alles in de rou / en op de selfde wijze / als boozdesen / behalven dat de Secretaris weer twee byeben van hun Hoogmog. en van sijn Hoogheit in een swarte damaste lap droeg. Het opschrift dezer byeben was aen d'oberlede Zaarsche Majesteit Alexey Michaylowits, dewyl de doot van deze Opperboozt noch nter aan hun Hoogmog. bekent was / toen deze byeben geschreeben waren. Wy dan / op het Slot gekomen / bonden daar niet meez zo veel steltsen / of soldaten / als te voren / maaz niet meez dan zes / of acht vaendelen / in srechte rontkeederen / en boozs alles stil. Wy gingen dan by paren booz sijn Excell. naez hoben / en / booz de boozzael van sijn Zaarsche Majesteit gekomen / wierden daar op een rijg geplaatst. De Secretaris ging toen alleen booz sijn Excell. met de byeben / die hy om hoog hield / in de hant; en wy volgden weer by paren achter sijn Excell. tot dat sijn Excell. booz t'hek van de deur der Audientie-zaal quam / daar twee Stolnicken sijn Excell. verwelkoomden / en aanspraken. De geen / die t'woozt dee / was Knees Feuder Simonowits Boreetski. Wy / in de zaal gekomen / bonden daar alles / rontom / hoben en beneden in de rout; en t'was'er zo vol van menschen / dat ick'ez nooit zo veel gezien heb. Sijn Excell. ging / gelijk te voren / recht booz sijn Zaarsche Majesteit staan; en wy wierden in dierboegen gestelt / dat wy sijn Majesteit blak in t'aangezicht konden zien. Hy was een jong Dozst / tamelijck schoon / maer booz sijn onpaffelijckheit wat geel en bol van aengezicht. Hy sat op sijn Dadez thoon / die oock met zwart bekleed was; sijn Majesteit self was met een zwarte damaste rok gekleed / die met sabels geboert was. Hy had een zwarte lakensche muts / met sabels geboert / op sijn hoofd / en in de hant een zwarte ebbe houtte kruk / daar hy dichtwils op leunden / want hy was seer zwak. De vier Heeren / die wy te voren in wot damast / met armijntjes geboert / en met bijtjes op hun schoulers / gesien hadden / waren nu oock geheel in de rou / zelfs oock de bijtjes / die met zwart obertzocken waren. Toen de Cancellier sijn Excell. aengesproken had / met opnoeming van de tijelen van sijn Zaarsche Majesteit / begon sijn Excell. sijn neezroog

beztoog met groote deftigheit / en / de rouklacht afgedaan hebbende wenschte aan sijn Majesteit veel geluck en heil / en dat hy op sijn boozbadez thoon gestegen / in jaren Methusalem / in wijsheit en rijckdom Salomon / en in geluck en boozspoet den groten Alexander gelijk mogt worden. Boozs wenschte sijn Excell. dat hy by sijn Zaarsche Majesteit zo veel genade en gunst mogt genieten als hy by sijn Dadez genoten had.

Toen dit van de Heer Winus in de Slavoonsche taal aan sijn Zaarsche Majesteit verzaalt was / lebeze sijn Excell. de byeben over aan sijn Zaarsche Majesteit; en de Bojaar Artemon Sergewits nam hen toen sijn Majesteit hen aangeraakt had / en lag hen wech. De Kancellier Gregorie Carpowits zeide aan sijn Excell. dat binnen korte tijt gesprek daar over zou houden / sijn Zaarsche Majesteit brachde naar de gesontheit van hun Hoogmog. en van sijn Hoogheit / en lichte t'elkens sijn muts; t'welk hem zo lastig viel / dat de Bojaar Adofski met sijn hant d'arm van sijn Majesteit ondersteunden. Toen sijn Excell. hiez op geantwoort had / brachde sijn Majesteit naar de gezontheit van sijn Excell. en daar na van ons. Hier op wierd t'elkens geantwoord: God spaaz sijn Zaarsche Majesteit in lange gesontheit; wy sijn noch gezont en welbarende. Hiez op kuste sijn Excell. sijn Majesteits hant die zeez stek met zekere balssem geparsumeert was / en tezojil wy de hant van sijn Zaarsche Majesteit gingen kussen / zat sijn Excell. op een bankje met zwart laken obertzocken; en toen dit gedaen was / stond sijn Excell. op / en boog zich booz de Zaaz / gelijk oock wy alle; en dus tzoeken wy weer naar ons Hof. Wy hadden in deze middag dize of bier krooplieden by ons tez maaltijt / en toen wy opstaan zouden / quam de Deensche Resident / t'welk oorzaak was dat wy noch lang aan tafel bleven.

Drieendartigste HOOFD-STUK.

Heerschappyen en gezach van sijn Zaarsche Majesteit over sijn onderzaten. Wijze van sijn krooning. Zijn Rechters, Bojaren, of Rijcksraden, Stolnicken, en andere namen der Prikaf Cancelaryen, binnen Mosko. Munt van sijn Zaarsche Majest. Zijn groote inkomsten, en zware onkosten. Kleine Soldy aan sijn onderzaten. Tafelhouding van sijn Zaarsche Majesteit.

Dewyl wy onze eerste beschijningh booz sijn Zaarsche Majesteit in sijn nieuwe glans en heerlijckheit beztoont hebben / zoo zal t'nier ongeboelijck sijn / dat wy hiez iets van sijn Heerschappij / gezach en krooning / Bojaren Rijcksraden / enz. by boegen / gelijk hiez volgt.

Geheel Moskovien / of liebez geheel Ruschlant staat onder de bestiering van een eenig Dozst / met de naam van Zaarsche Majesteit genaamt / die over alle / zo wel Groten / als kleinen / en zo wel in t'geestelijck / als in t'werrelelijck / in dize boegen volkome heerschappye heeft / dat hy hen alle / als sijn slaven / mag gebruiken / en dat de groooste Heeren van t'Rijk hun naam bezkheinende wijze stellen / en zich zelven sijn slaven moeten noemen. Hy woort gemenelijck Welike Knees, Zaaz / dat is Grootboozt / en

Grote heer-schappij van de Zaaz.

Zijn naam.

Wapen.

Zaarsche Majesteit genoemd / welke naam / gelijk men zegt / van Cesar heerkoomstigh is. Hy doet ook tot zijn wapen / (zo wel als de Roomsche Keizer) een dubbelde Krent / doch met neergeflage vleugels / en daaz boven eertijds twee Kroonen / maaz nu drie / om daaz mede / neffens sijn Russische oock de twee Tzartische Koninkrijken / te weten van Astzacha en Kazan / aan te wijzen. Op de borst van d'arent hangt een schild / in 't welk een ruiters met een spies naaz een dyaak sjeekt. Dit wapen is van Ivan Basilowits uit eezgerigheit ingeboert / bezmits hy roemde dat hy van 't geslacht dez Romeinsche Keizers was.

Zijn groot gezach by zijn onderzaren.

De Russchen zeggen openlijck dat hun Zaaz niets doet / dan dooz Gods wil / daer af hy d'uitboert is : ja indien men hem bid dat hy een gebangen zal ontslaan / geeft hy tot antwoort dat hem zal loslaten / als God hem zulks sal gebieden. Zp pogen oock hun jeught van kingsheit af in te boezemen / dat sp van zijn Zaarsche Majesteit / als van God / moeten rebeneren / en dieshalven zeggen sp dickwoils / dat weet God , en zijn Zaarsche Majesteit. Hiez toe sjecken oock hun andere gewone spreekwijzen : want dooz hun Keizer te bezchijnen / noemen zp d'ogen van zijn Zaarsche Majesteit t'aanschouwen. Zp betonen hun grote ootmoedigheit / of liebez slaafsheit / met te zeggen / dat alles / 't welk zp bezitten / niet so seez aan hen / als aan God / en aen zijn Zaarsche Majesteit behoort : ja niemant van hen bezmag / op lijfstraf / niet uit het lant tzecken / noch de byzheit van andere landen aan hen bekenit maken / of / zonder bezlof van de Zaaz / koophandel buiten de grenzen dzyben ; 't welk zelfs de genen / die aen Russchen trouwen / onderwoopen zijn / van de welken men gemenelijck zegt / dat zp 't land getrouit hebben.

Erfrecht van de Kroon.

D'oudste zoon volgt in d'ezfentis / en indien hy geen kinderen heeft / soo volgt de naeste maag / doch niet besteben van de Zaaz / en met obezlebering van de Scepter aen de geen / die hy wil dat in de heezschapp sal komen. Maaz als 'ez magen ontzreeken / bezkiesen de Gzooften van 't Rijk de geen / die sp bequaam achten om hen te beheezschen , of indien seimant met gewelt de heezschapp aen zich tzeckt / en d'anderen hem onderwoopen maekt / so word hy op de zelfde wijze / als de wettige Dyzten / ghezoot ; en dese Kzoning geschied op dese volgende wijze.

Kroning van den Zaar.

Alle Metropolitien / of Wartsbisschoppen / Bisschoppen / Abten / Dyzten van 't Rijk / Wozaren / Rijkstraden / en Wimpnaezs / gelijk oock de boognaemle Krooplieden uit Ruschlant / en uit alle Zaarschappen / die 't gebied van de Zaaz onderwoopen zijn / naez Moskou ontboden. Als de Kzoning geschieden sal / gaet de Parzarch / of Wertsbadez / met d'Wertsbisschoppen / en alle d'andere Geestelijken naez de groote Kezk in 't Slot / en word van de nieuwe Zaaz / die ghezoot sal worden / met de Wozaren / Rijkstraden / en andere Wimpnaezs / tot de Kzoning ontboden / gebolgt. In de Kezk is een toonneel / met kostelijke tapijten obezspzeid ; en daaz op staen drie stoelen / met goud laken bedekt / v'een is booz de Zaaz / d'ander booz de Parzarch / of Wertsbadez ; en op de derde zet men een muis / met gont / pazrelen en kostelijke gesteeuten beset / en boven aan met een quast / aen

Maniere van de Kroningh Van Zijne Zaerse Majestijt Van Moskovien

aen de welk een goud kroontje hangt / dat met diamanten beziet is. **Prefens** dese muts legt een kostelijke rok van goudlaken / met parelen en kostelijke gesteenten bestikt / en met zwarte sabelvellen gevoezt.

Als de Zaar / met de Bojaren en Rijkscraden tez kerck uitreed / begonnen de **Priesters** te zingen: daaz op de **Patziarch** / of **Wartsbadez** / een gebed zezende / **God** / **S. Nikolaes** / en andere heiligen aanroeft om by deze Krooning te verschijnen. De **Dooznaemste des Rijks** dan / met de bezkoze Zaar booztzedende / spreekt d' **Wartsbadez** aan / en zegt tot hem dat zy deze **Dozst** / als de naaste **Erfgenaem** van de Kroon / tot hun Zaar hebben bezkozen / met bezzoek dat het hem belieft de zelfde te zegenen / en te kronen. Hier op vat d' **Wartsbadez** de **Dozst** aan / zet hem op de stoel / en / een goud huuts / met kostelijke gesteenten bezet / aan zijn boozhoofst houdende / zegent hem / en bebeckt aan een der **Metropolit** / of **Wartsbisschoppen** een gebed / tot boozspoed van de nieuwe Zaar te doen.

Da dat het gebed gedaan is / namen twee **Bisschoppen** de rok en muts van de stoel / en d' **Wartsbadez** bebeckt aan de **Bojaa** / of **Rijkscraat** / die met de Zaar op het toonneel getreden is / den **Grootbozst** de rok aan te tzecken / daaz op d' **Wartsbadez** weer de zegen spreekt / en zelf de muts met de kroon aan de **Bojaa** geeft / en hem bebeckt de zelfde den Zaar op te zetten / daaz weer een nieuwe zegening van d' **Wartsbadez** op volgt / die aan alle de **Geestelijken** / in de kerck zynde / toeroept / en hen bebeckt by te komen / om met de hant de grote Zaar te zegenen. Als dit gedaan is / zetten de **Grootbozst** en **Wartsbadez** zich in hun stoelen / dsch staan haast weer op. De **Priesters** beginnen dan de **Litanien** te zingen: Heer erbarm u over ons, en noemen telkens / met het dazde woort / de naam van de **Grootbozst**. Sy zetten zich dan weer in hun stoelen; en een der **Wartsbisschoppen** / zich booz d' **Altaaz** boegende / en spreekt overaluid deze woorden: God behoed onze Zaar, en **Grootvorst**, boven alle andere **Ruffchen**, in gezontheit en lang leven. **Van** andere **Priesters** / en alle de grote **Her**en / die binnen en buiten de kerck zyn / bezhalen deze wensh / en maken een groot gejuig. Daaz na komen alle grote **Heeren** / met een nederflachtig aangezicht / booz zyn **Zaarsche Majest** / en kussen zyn hant. Hier op tzeed d' **Wartsbadez** alleen booz de **Grootbozst** / en bezmaant hem / Dat hy / dooz **Gods** bestelling van de **Rijks** / **Wereltelijke** - en **Geestelijke** **Standen** / tot **Grootbozst** en **Zaar** over alle **Ruffchen** gekroont; en dewyl de bestiering der **Lantschappen** aan hem vertrou is / **God** moet lief hebben / naaz zyn geboden wandelen / en naaz bez zelfde bevel de gerechtigheit hanhaben / en de ware **Grieksche** **Godsdienst** beschezmen en boozplanten. Hy ontfangt hier op van niens de zegen / en gaet naaz de kerck **S. Michiel** **Archangel** genoemt; tezwil 'er gelt onder de lieden gewozen word. In de kerck worden weer de **Litanien** gezongen; en van daaz gaat de Zaar na de **S. Nikolaas** kerck / en dan / in 'e gezelschap bez **Bojaren** en **Rijkscraden** op de grote zaal / daaz alle de gene / die 'er toebehozen / heerlijk met spijs en drank onthaalt worden.

Sijn **Zaarsche** **Majest.** heeft in alle **Lantschappen** en **Steden** zyn **Watwo** Stedehou
den en **Stedehouder**s / die met de **Kancelier** / **Rijkscraden** / **Diaken** en **Schrij** ders,
 vers /

Regenten
en andere
Ampnena-
ren.

heers/ die de zaken van 't gerecht bedienen / en de bonnissen spreken / zonder dat men zich op hoge recht kan beroepen. Hy heeft in Mosko zijn Raat / die ten meestendeel uit Knezen / of Hertogen bestaat / en van 't geslacht der oude Vorsten van Moskoviën / of door hun bezienste en gunst tot deze staat bezeeven zijn. Deze Raatsheren / die in Mosko een getal van twaalf uitmaken / spreken daar de bonnissen uit / en stellen de genen / die de gewichtigste zijn / in zijn handen. Zy worden naaz believen van de Zaar bezandert en afgezet. Daar is een opperste Kancelier / die / onder andere dingen / d'Edelen in de Burgten bezdeelt. Daar is ook een Opperste ober de geltsmiddelen. Wat de Stedehoudeers der Lantschappen / Steden en Dastigheden aengaet / zy weten tot wie van de Raatsheren zy zich heren moeten / om hen van 't geen / dat in hun voogdschap omgaet / te berichten / en de brieven / aan de Zaar bezehorende / te behandigen.

Namen der Bojaren of Rijksraden in Moskovien.

Bojaren,
of Krijgs-
raden.

Knees Mikite Ivanowits Adolfski.	Knees Ivan Andrewitz Ghilhoof.
Knees Ivan Alexewits Worotinski.	Knees Dimitrey Alexewitz Dolgerukki.
Knees Gregori Suntsolowitz Zerkaski.	Knees Ivan Symonewitz Proforofsky.
Knees Jurrie Alexewitz Dolgerukki.	Bojarin Boudaen Mathvenitz Gytrof.
Knees Gregori Simonewitz Triokurof.	Bojarin Artemon Sergewitz.
Knees Jacob Nikitwitz Adolfsky.	Knees Ivan Boriefewitz Repnien.
Knees Ivan Andrewitz Ghawansky.	Knees Ivan Petrowitz Pronskoy.
Knees Alexey Andrewitz Galietzen.	Bojarin Peter Waffilewitz Zeremethoff.
Knees Ivan Ivanowitz Romadanofsky.	Ofnassi Laurentzewits Ordin Naziockin.
Knees Waffiley Gregoriowitz Romadanofski.	Peter Michailowitz Soltikof.
Knees Gregori Gregoriowitz Romadanofski, nu Weltheer.	Waffiley Boriefewitz Seremethoff.
Knees Jurrie Ivanowitz Romadanofski	

De Stolnicken, uit de welken de Bojaren verkozen worden.

Stolnik-
ken.

Knees Boriets Ivanowitz Triokurrof.	Knees Ofnafzi Koslofskoy.
Roddivon Matphitz Stregnogo.	Ivan Feudrewitz Stresnoof.
Waffili Simonewits Wolinskoy.	Symon Artemonewitz Ismailof.
Knees Danielo Stephanowits Welikogagien.	Knees Jurien Petrowitz Boriatinsky.
Feudor Waffilowits Buturlia.	Feuder Michailowitz Kitifsof.
Ivan Michaylowits Miroslacfey.	Nikite Michailowitz Boboriken.

Doemne

Doemne Dworennienen, die Simabriarski, dat is Jonkers, of zonen der Bojaren genoemd worden.

Ivan Pawlowitz Matuskin.	Ivan Bogdanowitz Gytrof.
Ivan Ofnafzewitz Pronisizof.	Ivan Bogdanowitz Miroslacfsky.
Larrivon Dimitrewitz Latuchin.	Ivan Ivanowitz Tzardacszof.
Symon Ivanowitz Saborofsky.	Ivan Ivanowitz Baklanofskoy.
Bogdaen Ivanowits Naziokkin.	

Doemne Diaken, of Raeds-Canceliers.

Demetrie Bosmakof.	Larrivan Ivanof.
Gerassim Doctorof.	Alexander Durof.
Luckiaen Golofof.	Gregorii Karaulof.

De meeste van deze Gzoten zijn Knezen / of Hertogen / die hun landen / eige lieben / en inkomsten hebben / de welken sy zelven niet mogen bestieren / maaz van anderen moeten doen bedienen / om dat zy hun Hof binnen Mosko moeten houden / en dagelijks te Hoof komen / uit vrees van dat zy / op hun heerlijkheden woonende / met behulp van hun onderzaten / iets tegen zijn Zaarische Majesteit mochten aanvangen. Zy wonen in kostelyke huizen en paleizen / voeren groote staat / en beztoonen sich op sjaat zeer kostelijck in kleeding / en hebben / neffens hun paezden en steden / veel die-naazs en slaven / die rontom hen loopen. Als sy te paezt deur de stad rijden / hebben sy aan de knop van de zadel een kleine kereltzom / daar op zy met de steel van de zweep staan / op dat de genen / die op sjaat / op de markt / of voor 't Slot in groote menigtre staan / wijcken zouden.

Namen der Cancelaryen en Pricaesen, die in de Stad van Mosco zijn.

De Cancelary van de geheyme saecken is boven by sijn Zaarische Majesteit / daar altijd een Diaak / of Vice Cancelierz presideert / de welk wel soo veel gesach heeft / als een Raeds-Cancelierz.

De Poffolske Pricaes / of van de Ambassaden / en alle uytheemse saecken / hier presideert de Bojaaz Ofnassi Laurentzewitz Ordin Naziockin / en Demetrie Bosmakof is Raeds-Cancelierz.

De Prikhaas / of de Cancelary der militaire saecken des Rijchs / daar de Raeds-Cancelierz Simon Ditroof presideert.

De Cancelary van de saecken des landts leen- en erf-goederen. Hier presideert den Raeds-Cancelierz Gerassim Doctorof.

De Cancelary van sijn Zaarische Majesteits Hof / daar de Maarschalk Bojaer Bogdaen Matphewitz Gytrof President is.

S

De

De Cancelary van de Amnunitie / daar de selfde Heer resideert.
 De Cancelary van allezhande goude en zilbere Meden.
 De Cancelary van de groote Schat / daar de Bojaaz Peter Michaylowits Solakot President is.
 De Cancelary van de rechtsaecten der Onderdanen van zijn Zaarische Majesteits Hof / ook onder het Presidentschap van de voorgeachte Citrof.
 De Hypoteekische Cancelary / daar af is Luckiaen Golofka Cancellier.
 Zijn Zaarische Majesteits Schatkaemer / oer de welk de Schatmeester Ofnazi Samoilewits Narbekof resideert.
 De Cancelary van de Moscoffe Regtsaecten / oer de welk de Stolnik Nikite Ivanowitz Seremetof President is.
 De Cancelary van de rechtsaecten van Wolodimez en andere Steden.
 De Cancelary van de Strelzen / oer de welk de Raeds-Cancellier Larrivon Ivanowitz resideert.
 De Casanische Cancelary / onder het Presidentschap van de Bojaaz Knees Jacob Nikiti Odojeskoy.
 De Spbiezse Cancelary / daar oer de Okolnitz Rodivon Matphewitz Citrof resideert.
 De Cancelary van kleyn Ruschland / onder het Presidentschap van de Stolnik Artemon Sergewits Matheof.
 De Cancelary van alle uptheemse Officieren / oer de welk de Stolnik en Kamer-Heer van zijn Zaarische Majesteit / Knees Ivan Borieffewits Triakurof President is.
 De Cancelary van 's Lands Kuyterij / onder de voorgeachte Heer.
 De Cancelary der groote inkomsten / of Bolsop Pichod Oekolnitz / in de welk Nikita Michaylowits Boborehin resideert.
 De gemeene Cancelary onder den Doemne Dworennin Profoy Cusmits Jelisarof.
 De Cancelary van Bobogorod / onder het Presidentschap van den Stolnik Ivan Sarattjonowitz Citrof.
 De Cancelary van de roovers en diefsaecten / onder de voorzitting van de Oekolnitz Waffiley Simeunowitz Wolinskoy.
 De Cancelary van de Tollen / onder het Presidentschap van de Raeds-Cancellier Gorasim Doctorof.
 De Semske Prikaas / of Cancelary van de Podwooden / van de welk de Raeds-Cancellier Gregori Karaulof President is.
 De Cancelary van de Stadt Ustega / en van d'andere omleggende plaetsen / daar oer de Raeds-Cancellier Alexander Durof resideert.
 De Cancelary van de Rijchs Artillerie / onder de voorzitting van de Bojaaz Knees Jurrie Ivanowitz Romadanofsky.
 De Cancelary van de Requesten: hier resideert den Doemne Dworennin Ivan Bogdanowitz Miroskaefskoy.
 De Cancelary van de slaeben / onder het Presidentschap van de Stolnik Stresnoof.

De Cancelary van de saecten der Kloosters / oer de welk den Doemne Dworennin Semon Ivannowitz Zaborofskoy resideert.
 Daar zijn noch veel andere Prikaasen of Cancellarpen / die wy met stilzwijgen voorby-gaan.
 De Parziasch / of Razsbader / heeft oock drie besondere Prikaasen / of Cancellarpen / te weten
 De Krosradische Prikaas / of Cancelary / daar de geestelijke goederen ingeschreven / en te boek gestelt worden / en daar men de geschriften bewaart.
 De Sadnische Prikaas / of Cancelary / daar de Parziasch zijn geestelijke recht houd / en deffent.
 De Kasannoische Prikaas / in de welk de schat / en jaarlykse inkomst van de Parziasch gebracht en bewaart wordt ; en hoewel het aanbaerden van alle giften en gaben / met dreigingh van met de knoet gestraft te worden / verboden is / zoo binden echter de selfde oerzal plaats / inzonderheit by de Schryfvers / die dikwijls om giften de geheime saecten / die onder hun handen zijn / openbaren : jae zy gaan somtijds selven by de geenen / die'er aen gelegen is / om zo voor zekere vergelding alles aan hen bekent te maken. Hier schuilt echter groot bedroef onder ; want de Schryfvers / die straf vrezende / schryben dikwijls heel anders / dan zy 't in de Cancelary binden. Zy schryben de bonnissen / en andere saken / tot de Cancelary behoorende / niet in boeken / maer in lange rollen van papier / die somtijts twintigh / daztig / ja zestig ellen lang zijn / en die spoprollen.
 Zijn Zaarische Majesteit heeft zijn eigen munt in zijn landt / en doet in vier besondere steden van zijn Rijck / te weten te Mosko / Naugard / of Bobogorod / Tweren en Pleskou zilbere / en somtijts oock goude munt slaan / van de welk sommige stukken ront / en anderen langweyzigh zijn. Van d'eën zijde staat een ruitze te paert / met een spiers / daar mee by een draak / onder hem leggende / steekt / en aan d'andere zijde ziet men / met Russische letteren / de naam van de Grootvoest / en van de plaets / daer de munt geslagen is. Zy hebben verschelde soorten van munt. Twee poluski gelden een Maschofske / en twee Maschofske een Kopek / of Denning ; drie Kopeks gelden een Altin / tien een Grij / vijftig een Rijksdaalder / en honderd een roebel ; en hoewel zy zo zware stukken niet hebben / zo weten zy echter hun rekening daar op te maken.
 De inkomsten van zijn Zaarische Majesteit zijn zeer groot / en bedragen / gelijk men voorgeeft / meer dan twee honderd tonnen goudes / die van de schattingen / tollens / kooegen of bezeygen / waren en vaste goederen in gebordert worden. In tijd van vrede woer in Moskoben weinigh betaalt ; in tijd van oorlogh moeten d'onverzaten zware schattingen opbrengen. De Bojaren en Rijksraden moeten / naaz de middelen / die zy bezitten / een zeker getal van ruiters in d'oorlogh houden. Maar d'Edelen moeten gemeynlijk zelven / met hun dienars / te veldt. De Kloosters en Geestelijken zijn oock gehouden / naaz dat zy veel doopen en hoeren onder hen hebben / zeker getal van soldaten op te brengen en t'onderhouden. De tollens / die op de grenzen / en in de voornaamste Koopesteden ontfangen worden / leveren oock een grote schat uit. Men seggt dat de Stadt Archangel in een jaer drie honderd

Munt van
zijn Zaar-
sche Ma-
scit.

Groote
inkoom-
sen van
sijn Zaar-
sche Ma-
scit.

honderd duizent Roebels / dat is vijftien honderd duizent gulden / op brenge. De Kabakken / kroegen en herbergen / de welken den groote Zaar alleen aangaan / brengen hem een ongelooflijke somme gelds aan / dewijl de Russchen boben maten tot zuipen van sterke drank / en uitzonderheit van drankbewijn / obezgegeven zijn. De Bojaren hadden booz dezen ook hun kabakken; maar de zelfden zijn afgeschast / uit oorzak van d'ongeregeltheit / die daer uit ontfonden. Binnen Novogrod alleen zijn drie Kabakken / die perdez jaren meez dan twee duisent roebels / dat is gezamenlijck obez de dazig duizent gulden / opbrengen.

Sijn Zaazsche Majesteit heeft oock groote inkomsten van de zabelen / en andere bonte vellen / die uit de Noortische gewesten komen / met de welken / en met andere waren hy sterke handeling buiten en binnen 't Rijck drijft / daaz toe hy zekere lieben gebuikt / aan de welke hy dese goederen / en ook wel groote sommen gelds vertzout / en hen daaz meez naaz de geburtege landen / en voornamelijck naar Persten en Tuzkpen send / om daaz met winst booz hem te handelen. Hy heeft oock veel landerpen / die hy bezhuurt / en van de welken hy groote schatten trekt.

D'inkomsten van de Grootboort / hoewel zy seer groot zijn / hebben echter veel te lijden. Want hy houdt bezre obez de honderd duizent soldaten / zo van sijn eigen onderzaten / als van uitheemschen / in dienst / om sijn landen tegen alle inhaal van hun vyanden te beschermen / en die hy jaerlijcks onderhouden moet. De bezregelege Tartaren komen jaerlijcks in gezantschap tot hem / en halen hem geld af / op dat sy geen inhaal in sijn staten zouden doen; en in dezer voegen moet hy de vrede van hen kopen. D'oorlogen / die hy boert / kosten hem seer veel geldt / dewijl hy met veel volck optrecht / en meest Duitische Obezsten heeft / die hy met groote soldy tot sijn dienst trekt / en hen wel betaelt / en dikwijls noch eenige maenden op de handt geeft; daaz booz hy groote toeloop tot hem bezoozsaakt. Hy geeft echter aen sijn etge onderzaten / in sijn dienst zijnde / weinigh soldy / gelijk uit de volgend' lijst blijkt / daaz in aan te merken staat / dat perdez Roebel op een Dukaat / of vijf van onse guldens / gerekent word.

Specificatie van de jaerlijckche Soldy der Krijgs-officieren, in dienst van sijn Zaazsche Majesteit.

Een Generaals Persoon jaerlijcks	400	} Roebels
Genigen bez voornaamste Officieren / zo te paert / als te boert / alree gecommandeert hebbende / genieten jaerlijcks perdez	200	
Anderen / onlangs aangekomen	150	
Een Obezste Luitenant te paert	90	
te boert	75	
Een Majoor te paert	80	
te boert	70	
Een Ritmeester	65	
Een Capitein	55	
Een Luitenant	41	
Een Vaandrig	26	

Hy houdt de Gesanten / die van bupten en uit andere landen tot hem komen / byp en kosteloos / zo haast zy in sijn landt getreden zijn; 't welck alles zware kosten bezoozsaakt. Hy houd oock een groot en ruim Hof / en een kostelijcke en bzeede tafel / en moet binnen en buiten 't Slot ontzent tachtigh duizent menschen spijzen.

Sijn tafelhouding geschied op deze volgende wijze: Als het tijdt van te eten is / loopt een booz de koken en keldez / en roept luide aldus opt: De groote Zaar zal eten: daaz op alles boort toegestelt word. Sijn Zaazsche Majesteit zet zich alleen aan 't einde van de tafel; en indien hy de Parziarich of Aztsbadez / of eenige groote Heeren heeft doen noodigen / om met hen t'eten / de zelfde worden tez zijden van de tafel geplaatst. Alle de gerechten / die wel een getal van vijfrigh uit-maken / worden niet op de tafel van de Grootboort gezet / maar van de tafeldienaazs beztoont / en de tafelmeeftes wijst aan van welken sijn Zaazsche Majesteit belieft t'eten; en deze gerechten worden op de tafel gezet. D'andere spijzen worden / als gunstgerichten / aan eenige Heeren en Amptlieden / zo wel Duitichen / als Russchen / gegeven.

Tafelhouding van sijn Zaazsche Majesteit.

Vierendertigste HOOFD-STUK.

Gerechtzaken der Russchen. Hun wetboeck, eedzweering, en Rechtsvordering. Verscheide straffingen.

Wat de zaken van 't Gerecht aangaan / de zelfden worden in de boortgedachte Cancellarpen afgehandelt. Perdez Bojara / of Rechter daaz in / heeft een Diaak / of Schrijver by sich / met eenige byzitters / boort de welken de parzen bezschijnen / gehoort en geoordeelt worden. Sy hadden boort dezen slechts eenige weinige beschreben rechten en gewoonten / die van eenige byzondere Grootboortsten / alleenlijck tegen de bezraders van 't Dadezland / tegen de schendezs van sijn Majesteit / tegen dieben / doortslagezs en schuldenaazs ingeboert waren. Maar in 't overige spraken zy het bonnis naaz hun goerdunken uit / en dikwijls naaz dat zy iemandt gunst toedzoegen. Doch in 't Jaaz 1647 heeft men / op 't bevel van sijn Zaazsche Majesteit / de schandezste lieden uit alle staten te Mosko doen te zamen komen / en in deze vergadering veel wetten gemaacht / die van sijn Zaazsche Majesteit / en van sijn Bojaren bebesticht / en doort den d'uch in de Russche taal in 't licht gekomen zijn / naaz de welken zy nu hun bonnissen uitspreken / of innmezs behoortden uit te spreken. Boort dezen had men daaz tot een gewoont / dat / als iemandt een ander aanklaagde / en niets kon bewijzen / zy doort een eedt geschepden moesten worden. Daaz op dan de rechter aen de beklagde / aen de welck de keuz stond / vzaegde / of hy d'eed op sijn ziel wilde nemen / of den aanklagez op sijn ziel geben. De geen / die d'eed zou doen / wiez perdez week eens / tot drie malen / te boortschijn gebrecht / bezmaent en onderrecht hoedanige gebarelijcke zaak d'eed was. In-

Gerechtzaken.

Rechtbank der Russchen.

Plechte-lijkheden in d'eed te doen.

Indien hy echter niet afgeschikt wierdt / maar d'eed voltrecken wilde / zoo wierdt hy in 't aangezicht gespogen / en tot de kreuk / daaz in hy d'eed gedaan had / uitgestoten / sedert altdat van pder bezacht / en met de vinger nagewezen: ja hy mogt daaz na niet meer in de kreuk komen / veel min mogt het Abontmaal aan hem uitgereikt worden / 't en waaz in dodelijke krankheit / en buiten alle hoop van leven. Maar sedert enige tijdt is 'er verandering in dusdanige eed te doen gekomen. De geen / die d'eed zal doen / word in tegenwoordigheit der beelden van hun Heiligen afgebragt / Of hy d'eed op zijn ziel en zaligheit wil nemen; indien hy ja zegt / zo wordt hem een kruis / omrent een span langh / voorgehouden / voort welk hy zich eerst zegent; en daaz na kust hy het zelfde. Hier op neemt men ook de schilderp van de wand / en houdt hem dit voort / op dat hy haer zou kussen. Na dat hy d'eed gedaan heeft / bezmag hy niet eer / dan na bezloop van drie jaren / het avondmaal ontfangen; en hy wordt in klepne waazde gehouden. Maar indien men bevindt dat hy valscheijck gezworen heeft / wordt hy naakt ontkleedt / en met de knoet geslagen / en in ballingschap naaz Siberien gezonden / zonder het avondmaal anders / dan in zijn uitteerste / te mogen nuttigen.

Rechtsvordering tegen de schuldenaars.

Op de Pranu zeten, wat het is.

Neusplicsing.

Sp zijn zeer pberigh over de hanthabening in 't gerecht teghen de genen / die schuldigh zijn. De geen / die niet wil / of niet kan betalen / wordt gepijstaft / dat is / hy moet by een rechters knecht in huis zitten / 't welk zo veel is / als by ons geuzeling / of in geuzeling nemen. Indien de betaling niet tijdiglijk volghet / zo wordt hy / zonder onderscheit van peesoonen / in de schulttooren gezet / en dagelijks voort de Cancellary op een openbare plaats gevoert / en daaz een uur lang met een taay stokje / als een vinger dik / op de schenen geslagen / 't welk zo groote pijn veroorzaakt / dat de geen / die deze slagen ontfangt / dikwijls luid schreeuwet. De geen / die slaat / ontfangt dikwijls geschenken / daaz door hy zachter / of hazder slaat: en de genen / die geslagen worden / dragen somtijts scheenpzers onder hun kousen / daaz de slagen op ballen / die zo dieghalven te beter kunnen upstaan. De schuldenaaz / deze pijn uitgestaan hebbende / wordt wez naaz de schulttooren gebzacht; of anders moet hy bozz stellen dat hy in de volgende dagh wez te voorschijn zal komen / en zich laten slaan. Dusdanige straf word op de Prauwe te zeten genoemt. Indien de schuldenaaz gantscheijck geen middel om te betalen weet / zo wordt hy een slaaf van de geen / aan de welk hy schuldigh is / en moet hem dienen. Geen Dader mag echter zijn kinderen bezkopen: maar hy / in schult geraakt / en niet betalen konnende / magt hen bezpanden / of hen tot betaling aan de Schultheez leveren / om hem voort zekere tijt te dienen / een zoon tegen tien / en een dochter tegen acht rijcksdalder in 't jaaz / tot dat de schuld afgedaan is; en dan moet de Schultheez hen loslaten.

Daaz zijn verscheide andere straffingen tegen d'overtreeders en misdadigen / gelijk die van de neus open te spijzen / de bartoike geben en knutten / of knoeten. Den genen / die snuistobak gebzukt hebben / worden de neus gespleeten; en de zodanigen worden in Mooshobten veel gebonden. Over heer mag aan

aan zijn knecht / of aan de geen / over de welk hy enig gebied heeft / de Batoke geben. De misdadige moet in dit gebal zijn klederen tot op het hemdt uittrekken / en op zijn buik ter aarde neder gaan leggen. Twee zetten zich dan / de een op zijn hoofd / en d'ander op zijn benen / en slaan hem met tase roeden op de rug / byna gelijk de bontwerkez by ons op de vellen / 't welk dikwijls boorzvalt. De knut / of knoet geben is zeer schytschelyck om aan te zien. De genen / die / tegen 't verbod van zijn Zaazsche Majesteit / tobak en brandewijn verkopen / en daaz op bezapt zijn / worden daaz mee gestraft. De genen / die dus gestraft zal worden / moet zijn rug tot op de heupe bloot maken / en zich de benen te zamen laten binden. Dan wordt hy van een dienaaz van de Beul gebal / die de azimen van de misdadigen over zijn schoudeers legt / en hem dus op zijn rug houd / terwoyl een ander dienaaz uit een briez leeft hoe veel slagen de misdadige zal moeten lijden. De Beul zelf heeft in zijn hant een knutpees / daaz drie vemen van harde onbereide elantschuiden aan vast zijn / met de welk hy zo fel slaat / dat 'er velkens het bloet uitbarst / daaz af zijn rug zo bloedig wordt / als of hy gebilt was. Zy moeten dikwijls rlowitig / ja somtijts daztig van zodanige slagen uitstaan / daaz af zy deuzgaans in onmacht vallen / en ook somtijts doot blijven.

Batoke, wat het is

Knut of Knoet geven.

Vijfëndartighste H O O F T - S T U K.

Vreemd voorval op 't inneemen der genees-middelen. Schrickelijke brant te Mosko. Eenigen als brantstichters aangetast. Verlustiging van zijn Excell. buiten Mosko. Leste Conferentie van zijn Excell.

Op zaterdag / de vijftentwintigsten van April / hadden wy ter maaltijd d'Agent van Brandenburg / en Doctor Rosenburg / die / onder bezscepde andere bzeemdigheden / bezhaalde / dat alle de bzancken / die zijn Zaazsche Majesteit / of zijn Gemalin inneemen zullen / eerst van de Dozsten en Dozstinnen / schoon zy wel te pas zijn / gebzukt moeten worden / en boegde' by dat het wel gebeuzt was dat daztig of beeztig / en meez Heeren van die genees-bzank / die voort zijn Majesteit toegemaakte was / moesten bzingen / eer de Zaaz haaz wilde proeven. Hy bezhaalde hiez op een gedenkwaerdig boorzval / aan hem zelf gebeurt / te weten dat hy voort d'eerste Gemalin van d'overleden Zaaz / niet wel te pas / en zwanger zijnde / bezkeez dzankje ophierde / 't welk zy in zou nemen. D'apoteke / die de dzank zou toe maken / bzijgt uit de lade / daaz op de naam van de wortel stond / die hy gebzuken zou / een bezkeezde wortel / in bezwe / maar niet in smaak / de rechte gelijk. Want de rechte wortel was bitter / en deze / Dolkwortel genoemt / zoet. De dzank / van deze bezkeezde wortel toegestelt / wierd voort de Kaizerin gebzacht / die hem eerst aan een Dozstin te bzingen gaf / de welke hoort daaz na zeer pijnelijck wierd. De Heez van d'Apoteek / die gemeenlijck een Bojaaz is / en zijn toezcht daaz over heeft / quam voort by

Ordering van zijn Zaazsche Majesteit, en van zijn gezin in geneesdranken in te nemen.

Gedenkwaerdig voorval daar op.

Doctez

Doctoꝛ Rosenburg, en vragde hem wat hy geordineert had. Sie daaz / antwoorde Doctoꝛ Rosenburg, legt mijn ordinarie / en hier is mijn hooft. Indien ich qualijk gedaen heb / ik zal 't ontgelden. De Heer van d'Apoteek beval aan d'Apotekeꝛ dat hy de drank van nieuws zou toestellen; en dewijl d'Apotekeꝛ nu de rechte wortel kreeg / so was de drank goet / die van d'andere Doctoꝛs gedronken wierd / om de proef daaz af te nemen. Maaz Doctoꝛ Rosenburg moest d'andere drank / daaz af noch wel een mitsje overgebleven was / uitzincken / gelijk hy ook op de gesontheit van hare Majesteit dee. Hy / dit ingedronken hebbende / ging naaz huis / en twee Apotekeꝛs met hem ondez schijn van dat zy zijn gast wilden wezen; maaz in dez daar om te zien hoe 't met hem aflopen zou / dewijl d'een de geen was / die de bezkeerde drank toegestelt had. Dooꝛs / eez de spijs vaezdig was / slaagde hy dat hy slapertig wierd / en dat hy zich niet wel geboelde / en maande onder tusschen de gasten aan tot vzoeljk te zijn / terwyl hy een weinig zou rusten. Hy / te bed gebracht / begon schriklijk te zweten / en een groote krimpung en treking in alle zijn leden te krijgen; en de twee gasten gingen met grote ongerustheit naaz huis / voornamelijk d'een / die de drank toegestelt had / en wist wat hem boven 't hooft hing / so 't qualijk met Doctoꝛ Rosenburg afstiep. In de volgende ochtrent vzoeg quamen zy weez hy deze Doctoꝛ / die tot hen zeide dat hy heel niet wel te pas was / en dat hy 't bed zou moeten houden; maaz zy baden hem dat hy op d'Apoteek zou komen / dewijl zy anders zware straf te verwachten zouden hebben: in boegen dat hy / schoon zeez zwak / hun bezzoek voldee / en zich vzoeljk aanstelde. De Heer van d'Apoteek / dit ziende / oordeelde dat de Dozstin haaz quaal van elders gekregen moest hebben; en dus bleef deze mitsgzeep bezbozgen. Dit en meez andere dingen wierden ons van Doctoꝛ Rosenburg verhaalt / die met d'Agent van Brandenburg niet vertoek / dan toen 't al spade begon te worden.

Brant
omtrent
Mosko.

Op Sondag / de zeventwintigste van April / ontstond 'er een heftige bzant eben buiten de Masiel poort / en na de middag een andere / die of diez woꝛst van de stat af. Men hield dat het geheel doꝛp afgeband was. 't Is geen wonder / dewijl de huizen hier meest van hout zijn / en de daken met basten van hornen bekleed / daaz men dunne plankjes overgedekt heeft; 't welk alles / hy droog en zonneshijn weer / als het niet geregent / of gesteeut heeft / so droog als zwabelftok is / en zeez lichtlijk blam dat.

Op maandag / de zeventwintigste / des ochtens / ontstond 'er weer een felle bzant in de zelfde plaats / daaz in de vooꝛgaande dag de bzant geweest had. Want daaz verbandden wel dertig hoven / met een kerk. In deze dag was noch bzant in twee andere plaatsen; 't welk dikwijls / en op bezscheiden plaatsen te gelijk gebeurt.

Op dingsdag / d'achtentwintigste / was zijn Excell. tez maaltijt hy de President van Deenemacken. Hy moesten na de middag alle plings naaz huis / dewijl 'er omtrent de Pokroske poort een felle bzant ontstond / die van een felle wint voortgedreven / meez dan duizent hoven afbandde / behalven noch veel stene en houten kerken. Deze bzant was schriklijk om 't aanschouwen.

Op

Op Woensdag / de negentwintigste van April / terwyl wy ober maaltijt van bzant spraken / wierd 'er weez bzant geroepen / 't welk somtijts diez of vijf malen in een etmaal gebeurt. Wy reden met ons twee / of drie naaz de plaats / daaz de bzant was / en van daaz naaz de plaatsen / die in de vooꝛgaande nacht afgebzant waren / en zagen daaz een vzoebige beztoning van veel verbande en neezgehaalde gebouwen. In de volgende nacht / toen wy eben te bed gegaan / en naauwelijks in slaap geraakt waren / was 'er weez een zware bzant niet verre van ons Hof / en boven de wint. Wy / vooꝛt opstaande / paken ons goet / en brachten 't in de kelder. De bzant ging onder tusschen snel vooꝛt. Artemon Sergewitz quam terwyl in ons Hof / en zeide tot zijn Excell. dat hy zijn goet zou doen paken. Na hem volgde veel volks / in de schijn om ons te helpen; maaz zy deden niet anders / dan dat zy 't wezk aanheeken. Men had ons Hof wel tegen de bzant konnen beschutten; maaz men wilde niet doen dat belast wierd. Zijn Excell. beval aan hen dat zy de hoken nebez zouden halen; maaz zy wilden dit niet doen / vooꝛt dat de bzant daaz in was / op hoop van te steelen; 't welk hen ook eenigzins gelukte: want zy bzaken de kist van onze Bazbiez open / en namen alles daaz uit / zondez dat hy 't belleren kon; ja hy kzeeg noch slagen toe. Zijn Excell. beztoek niet uit het Hof / vooꝛt dat het boven in de lichte blam stond / en toen beztoek hy met de koeꝛs / die ingespannen stond; en wy op onze vaezden volgden zijn Ed. naaz het groot Hof der Gezanten / 't welk binnen de roode muur in Kimp Gorod / of in de Middelstar legt / daaz wy ons een uur of anderhalf onthielden. Maaz de Russchen / of zeez luy / of zeez dom zijnde / of op hoop van te stelen / lieren de bzant zijn gang gaan; in boegen dat hy ook binnen de roode muur geraakte. Want een bonkje / dat men met de hant had konnen uitdoven / op het dak van een klooster vallenbe / stak het zelfde aan / terwyl men 't aanzag / en verbandde dit gebouw / gelijk ook dat van zekke Dozst / dat daaz neffens stond. En dewijl de wint zeez fel was / moesten wy ook van de plaats / daaz wy toen waren / vertrecken. Wy reden diezhalven de Begline vooꝛt uit / naaz de Heer Kellerman, daaz wy tot aan de volgende ochtrent ons verbijs hadden. De blam liep ondez tusschen vooꝛt / en geraakte tot aan 't Slot van zijn Zaaꝛsche Majesteit / daaz hy echter haast gebluscht wierd.

Schricke-
lijke
brant, die
een groot
deel van
Moskou
wech-
neemt.

Op Donderdag / de dertigste van April / 's ochtens / scheidden wy van de Heer Kellerman, daaz wy de vooꝛgaande nacht geweest hadden / en quamen aan 't Hof van Artemon Sergewitz, 't welk met grote moeite noch beschut wierd. Wy moesten hier uit de koeꝛs / en van onze vaezden afzreedden / en zo te voet ober de verbande puinhopen gaan / tot dat wy achtez aan ons Hof quamen; want vooꝛt aan de straat was alles afgebzant / en vooꝛts zo weinig obergebleven / dat wy ons daaz in naauwelijks konden behelpen. De bzant duuzde noch tot spade na de middag; en nam wel vijf / of zes duizent huizen en hoven wech / ja byna alles / dat binnen de roode muur stond.

Op Vrydag / de eerste van Maaimant / was 'er weez bzant in bezscheiden plaatsen van de Stat; doch de zelfde wierd tijdiglijk gebluscht. De

C

Pristaaf

Dristaaf / en de Heer Winius, by ons zijnde / zeiden dat 'er omtrent deze tijt dikwils byant ontfond.

Op Zaterdag / de tweede / dee zijn Zaa'sche Majesteit bekeelen / dat men in de Stat / noch by de Russchen / noch by de Duitschen / vuu' in de zwarte Stoben zou stoken.

Op Maandag / de vierde / was 'er weez byant achtez' Slot / gelijk ook in 't Slot in 't Juffezklooster / daaz de blam alree tot het dak uitsloeg. Twee mannen / booz Byantstichters aangezien / wiezden naaz de pijnbank gebracht.

Enigen voor Brantstichters aangeiaft.

Op Dingsdag / de vijfde / wiezden noch twaalf / of dazien menschen als Byantstichters gebangen. Zp bonden een van hen aan een paal / en stookten onder hem een langzaam vuu' / daaz af hy bezbandde / zonder dat hy ters beken had / misschien om dat hy onschuldig was. Want men bat daaz de genen / die zp by de byant vanden / de welken ten meestendeel lieden zijn / die by gebal daaz langs hornen / of die dronken zijn / en als beesten daaz op de straat neezgestrekt leggen / tezwijl de genen / die 'er schuldig aan wezen mogten / zich wijt van daaz begeben.

Verlustiging van zijn Excell.

Op Woensdag / de zeste van Mai maant / des ochtens / ontfond 'er aan d'andere zijde van de Stat weez een zeer grote byant / die tot aan de middag duurde / en meez dan twee hondez Huizen en Hoben / en daaz onder veel kerken / tot asch maakte. Des namiddags trok zijn Excell. met zijn geheet Hofgezin / naaz Marienbosch / om daaz / met te Paert te rijden / en te wedde te loopen / zijn bezmaakt te nemen. Toen wop's abonts 't huis gekomen waren / zond de grote Bojaaz / Knees Jurrie Alexewitz Dolgerucki, die zich doennaas bebondt in 't Hof van Larrivan Ivanowitz, Domne Diaak, Obezite en Betaalsheez van alle de Strekfen / of Soldaten in Mosko / (dieus Hof alleen midden in de byant obezgebleven was / dewijl hy wel dize duizent Strekfen gebzuikte / om het zelfde tegen de byant te beschutten / van de welken ook eenigen sneebelden) de Heer Winius, om aan zijn Excell. te bezzoeken dat hy by hem zou komen. Wp gingen dan uit de Hoers te voet bezwaarts / neffens de Deensche Resident / die by gebal zich toen by de Heer Ambassadeur bebondt / met de genen / die hy by zich had. Zijn Excell. daaz gekomen / wierd met groote eezbewijzing ontfangen. De Bojaaz / Knees Jurrie Alexewitz Dolgerucki zette zich toen aan de tafel / en nam zijn Excell. aan zijn zijde / en aan de hooger zijde Artemon Sergewitz. De Deensche Resident zat obez hem; en wop alle stonden. De Bojaaz batte eindelijk een bekez met Dee op / en dronk de zelfde uit op d'eendzacht van hun Hoogmog. en van zijn Hoogheit met hun Geallieerden / en Bontgenoten. Hiez mede stond men op / en Knees Jurrie Alexewits Dolgerucki wiezden van d'eigenaaz van 't huis onder de arm gesteunt; en toen wop beneden gekomen waren / boegden wop ons naaz huis.

Op Donderdag / de zevende van Maimaant / na de middag / quam Tarras Stephanowits, Stalmeezter van zijn Zaa'sche Majesteit / en bracht aan zijn Excell. een zeer schone Balk / uit de naam van de Bojaaz Bogdaan Mathewits Gurof.

Op

Op Zaterdag / de negende / quam de Dristaaf met de Hoers en Paerden van zijn Zaa'sche Majesteit / om zijn Excell. te Conferentie / en gesprek te halen. Wp quam zo boeg / dat het gebolg naautoelias gereet kon worden / en d'Ambassadeur van bezre volgde / maaz echtez te gelijk in 't Slot quam. Zijn Excell. had in deze middag by zich tezwijl de Heeren Winius, Wolidimer Faciliwitz Woronoy, en Adolf Houtman, die gezamentlijk wel onthaakt wiezden.

Zijn Excell. tez gesprek ghaat.

Op Zondag / de tiende / des uchtens / was 'er weez byant / die eenige Huizen wechnam.

Zesendartigste HOOFD-STUK.

Zijn Excell. verschijnt voor de leste maal voor zijn Zaa'sche Majesteit, van de welken hy zijn afscheit neemt. Hy wordt met de Tafel van zijn Zaa'sche Majesteit beschonken, en beschenkt de Brengers daar af. Schrickelijke wijze van pijnigen. Streng gerecht, aan de Vrouwen gepleegt; en grote macht der Russchen over hen. Klagen onder de Russchen gewoon. Zijn Excell. bezichtigt de Paerdestal van zijn Zaa'sche Majesteit.

Op Maandag / d'elfde van Maimaant / des ochtens / omtrent te tien uren / (die dag zijnde / daaz in zijn Excell. afscheit van zijn Zaa'sche Majesteit zou bezrijgen) quamen de Dristaben / en de Heer Winius, met de Hoers en Paerden van zijn Majesteit / om zijn Ed. te halen. Zijn Excell. en de Dristaben en Winius, traden boozt in de Hoers / en wop stegen te Paert / en reden in boozgaande ordening naaz 't Hof. Wp traden de trap op / tot dat wop in de Boorzaal van zijn Zaa'sche Majesteit quamen / daaz wop stil bleven staan / tot dat zijn Excell. tot aan de dzumpel van de Zaal / daaz in zijn Majesteit zich onthield / deuzgetreden was. Hiez quamen twee Heeren zijn Excell. bezwelkomen / en lazen hem schriftelich iers booz. Toen wop in de Zaal gekomen waren / gingen wop weez in ordening staan / gelijk booz bezen. De Cancelliez / Gregorie Karpowitz zeide toen / dat zijn Zaa'sche Majesteit aan zijn Excell. audientie en gehooz van afscheit bezleende: daaz op zijn Ed. toen dit booz Winius beztaakt was / een treffelich beztoog dee / in 't welk hy zijn Zaa'sche Majesteit booz alle eez en genade / aan hem / en aan de zijnen bezezen / bedankte / en ook booz zo veel zijn handeling tot aan die tijt boozspoedig had geweest / met wensching dat de zelfde boozt mogt gaan. Hy bedankte wijbez zijn Majesteit booz hem in 't bezonder / wegens het goet onthaal / geburende zijn bezblijf aan zijn Zaa'sche Majesteits Hof genoten / en wenschte aan hem geluk en boozspoet in zijn regering. Daaz na bracht de Rijks-Cancelliez en Bojaaz / Artemon Sergewitz Matheof, de Credentialen in een zwarte Hmoziyne lap booz zijn Majesteit / die / de zelfden aangeraakt hebbende / hen aan zijn Excell. die de zelbe weez aan de

Leste verschijning van d'Ambassadeur voor zijn Zaa'sche Majesteit.

Geheimfchijbez ovezgaf / aan de welk weez een bank aangeboden wierzd / om daez op te ztten. Zijn Majesteit vzaagde naaz de gezondheid van zijn Excell. en ook naaz die van d'onzen; daaz op / volgens de gewoonte / geantwoort wierzd. Terwijl wy / op de gunst / die zijn Zaarsche Majesteit aan ons betwees / zijn hant gingen kuffen / zat zijn Excell. op het zwart bankje / dat hem voozgezet was. Daaz na lichte zijn Majesteit zijn muts / en dee vooz Artemon Sergewitz (doch zo zacht / dat wy 't naautoelijks konden hooren) zijn Ed. aanzeggen / dat hy mondeling de Hoogmog. Heeren Staten / en zijn Hoogheit zou groeten; en na dat wy ons gebogen hadden / beztrooken wy / en / op de krelts / of Stoep gekomen / bejegenden eenige Gofsische Zikhassische Tartarsche Gezanten / die ook gehoozt zouden worden. Deze gingen langs een andere weg naaz boven / bezmits 3p Heidenen zijn / en wy gingen deuz 't Portaal van de kerk / en van 't Klooster / daaz men 't lichaam van zijn ovezlede Majesteit gezet had. Een ander Heez Troia Kourof genoemt / die van zijn Majesteit naaz 't Heez gezonden wierzd / kreeg ook gehoozt hy hem.

Zijn Excell. met de Tafel van zijn Zaarsche Majesteit beschonken. Geschenken aan zijn Excell.

Wy ontfingen / buiten alle bezwaching / de Tafel van zijn Majesteit / die / beneffens de drank / van honderz en vijftig menschen gedragen wierzd. Dit alles zou echter noch kostelijkez getweest hebben / zo 't Hof niet in de rouw had geweest. De Tafelheez / Knees Peuter Simonewits Proforofski wilde / zo haast hy de Tafel gebzacht / en zijn Commissie gelezen had / beztrecken: maaz zijn Excell. hem weezhoudende / beschonk hem met een grote zilbere gedzebe Szwoopschotel / en de Stalmeeftez / die 'ez by was / met een zilbere gedzebe Pzuitschaal / daaz mee 3p beztrooken. Zijn Excell. geleidde de Knees tot aan de krelts / of Stoep / en wy hem tot aan de trap / en de Pzistaben tot beneden aan 't Daerz. Daaz na quamen 'ez noch drie anderen / van de welken d'een zeide dat hy het gebzaat / d'ander dat hy het gebak / en de derde dat hy het gekookte bereid had. 3p kregen pdez een zilbere gedzebe kzoes. Hier op volgden noch veel anderen / die / zich vooz d'een / of d'ander uitgeebende / mede eenig gelt kregen.

Grote brant.

De Pzistaben / de Heeren Winius en Kellerman, met noch een Kruffche Gooft / Conradi Ivanovits Loenen, waren by zijn Excell. tez Maaltijt / en wierzden Dooztelijch onthaalt; en na dat men bezscheide gezonheden gedzonken had / bezzok pdez naaz huis.

Op Dingsdag / de twaalfde van Maaimaant / ontfond 'ez weez een grote brant / die wel drie honderz Huizen wech nam / en daaz onder het Hof van onze Pzistaaf / Jurie Petrowits Lutochin, die te vooren geroemt had dat zijn huis niet kon afbzanden / dewijl hy Szeltzen / of Soldaten genoeg had / om dat te beschutten.

Op Woensdag / de daztiende / des ochtens / gingen wy naaz Semsches Hof / daaz wy bezscheide lieden zagen pijnigen / en onder anderen een / die bericht wierzd van zijn Zaarsche Majesteit honderz kroebels / pdez de waerde van een Duhaat uitmakende / afgestolen te hebben / en dewijl hy het zelfde ontkende / zo wierzd hy op de volgende wijze gepijnigt. De beschuldigde wierzd ontkleed / en tez plaats / daaz de pijniging zou geschieden / stond een

Galg / daaz ovez een dubbelt touw hing / met een stak / daaz in de geen / die gepijnigt zal worden / zijn handen / op zijn rug gelegen / moet steken / byna op gelijke wijze / als men by ons met de genen handelt / die gewipt zullen worden. Van zijn voeten bind men een leere riem / die men toehaalt; en in deez boegen word de beschuldigde een voet of anderhalf hoog van de grond opgehijst. Daaz na tzeed de geen / die hem pijnigt / met zijn eene voet op de riem / en met d'ander op de voet van de geen / die gepijnigt word / om hem nebez te dzucken / tezwijl hy met zijn handen het hooft van deze rampzalige nederdzukt / gelijk by ons de Beulen met de Dieben handelsen / die gehangen worden. Men haalt hem somtijts hogez op / en laat hem dan weez schichtrijgh nederplossen / zondez echter de grond te raken; daaz af d'armen schrikelijch te lijden hebben. Deze Man / schoon dus pffelijch gepijnigt / bekende echter niets / vooz dat hy de Knoec kzeeg / dat is dat hy met een harde leere riem / aan een stok vast gemaakt / byna gelijk een zwoep / op de bloote rug zo fel geslagen word / dat pdez slag / deuz de huid dzingende / een diepe kzez in 't vleesch maakt / en het bloet daaz uit doet lopen. De Beul is zo ezbaren in dit slaan / dat hy 't elkens een vorszsche plaats trest / zondez twee malen in een stee te raken. De beschuldigde / deze lesse pijn niet uitstaan konnende / bekende dat hy vijftig kroebels gestolen had.

Schrickelijke wijze van pijnigen.

Op Zatezdag / de zeffende van Maaimaant / zag ik een Duitsch op een vzeemde wijze pijnigen. Men schooz hem eezst het haiz op 't hooft af / en goot toen / deuz een tzerkter / pshout water op de pan van zijn hooft; 't welke een schrikelijche pijn is: daaz na kzeeg hy de Knoec met wel beeztig slagen; en dewijl hy niets wilde bekennen / zo wierzd hy noch gedzeigt dat men hem met gloejende tangen zou nypen. Men stelde dit aan een ander in 't wezk / die met dusdanig gloejend gereetschap in 't ront ovez de rug gestreken wierzd / dat het vel en vleesch een pffelijche stank afgaf. Wy zagen daaz na ook een Pziesiez / en eenige Szwikroezers / en eenige Drouwen pijnigen; gelijk ook een Jongen / die beschuldigt wierzd van de hant / of het geschrijft van de Rijks-Canteliez / Artemon Sergewitz, nagemaakt te hebben.

En zekoz / de Kruffchen zijn zeez streng in 't straffen van misdaden / zelf tegen de Drouwen; want indien een Drouw haaz Man ongebzacht heeft / ja indien 'ez getuigen zijn van dat 3p zulks heeft willen doen / zo word 3p / door 't gerecht / tez plaats / daaz dit stuk begaan is / lebendig tot aan haaz bozsten in de aeзде bedolven / zondez dat iemand haaz ters van spijs / of drank mag tor eifken: in boegen dat zodanige Drouw haaz leven langsamelijch in grote elende eindigt; gelijk in Mosko gebeuzt is / tezwijl wy daaz geweest hebben. In tegendeel / de Mannen hebben daaz zo groot voozrecht op hun Wijven / dat 3p / hen gedoot hebbende / niets daaz ovez hebben te lijden / als 3p slechts konnen betwijzen dat 3p ovezspel gepleegt / of eenig quaat tegen hen voorgenomen hadden.

Streng gerecht tegen de Wijven.

Op Woensdag / de twintigste van Maaimaant / des ochtens / quam de Pzistaaf / Jurie Petrowits by zijn Excell. en dee zijn klachten dat zijn huis afgebzand was / en hy geen gelt by de kas had / om het zelfde weez op te

Grote macht der Mannen over hun Wijven. Gewoon te van klagen onder de Russen.

timmeren. Zijn Ed. bezeezde voort aan hem een zakje / daar honderz Hoels in waren. En zekere / de gewoonte der Russchen is denzgaans te klagen / schoon zy geen noot hebben. Een Heer / niet bezee van ons Hof / diens huis een weinig van de brand beschadigt was / dede zijn klachten daar ovez aan zijn Zaarische Majesteit / die hem voort heerlyk beschonk: gelijk ook deze Pristaaf / schoon de Steltzen zijn huis weez moeten opbouwen.

Da de middag reed zijn Excell. met veel van ons Hof / naaz de Stal van zijn Zaarische Majesteit / die wel anderhalf uur van ons Hof aflegt. De Stalmeezter / Tarras Stephanowits, geleidde zijn Excell. in de Stal / daar zijn Ed. uit vijf Pazyfaansche Paerden twee zou bezkiezen / in plaats van de twee Paerden / die zijn Excell. te booren aan zijn Zaarische Majesteit geschonken had. Toen deze vijf te voorschijn quamen / koos zijn Ed. daar uit een bruin / en een rzeffelijh graau. Daar na quam 'er een wit Paert / dat veel kunst en dee: en hiez op volgden vier andere Paerden / die aerzdiglyk dansen; en daar na zes witte Hoetspaerden / die / met een woort / voor zijn Excell. knielden; en eindelijh twee Pasgangers / en daar onder een Sweedsche Vos / die zo snel draafde / dat geen Paert met de galop daar by kon houden. De Stalmeezter nodigde onderzusschen zijn Excell. in zijn kleine Stoof / daar hy zijn Ed. met enige Russche Confituren / en met een glaasje onthaalden. Daar na beztoonde hy aan zijn Excell. acht kleine Karospaerden / alle Hengsten / niet veel grote als Engelsche Doggen / met aerzdig tuig daar by; van de welken vier voor de Hoets gespannen wieden / die een Owezg tot een Hoetsier hebbende / met zes Personen daar in / eenige heren rontom die Hof dee / terwyl 'er Owezgjes / als Staardienaarz / rontom liepen. Zijn Excell. toen buiten tredende / zag de grote Hengst / die zijn Ed. aan zijn Zaarische Majesteit geschonken had / berijden / en / daar na zijn afscheit nemende / dee aan de boornaamste Stalknecht eenig gelt geben / en zich in zijn Hoets begevende / keerde weez / met zijn Gevolg / naaz zijn Hof.

Op Donderdag / d'eenentwintigste van Maimaant / bracht de Stalmeezter van zijn Zaarische Majesteit de twee Paerden / die zijn Excell. uitgehozen had. Hy kreeg een goede bezeezing van zijn Ed. gelijk ook de Stalknechten / die hen geleid hadden / van de welken pdez / tot vier in 't gemaal / een Dukaat kreeg. Hy / met een glaasje Sek onthaalt / nam zijn afscheit / en ging met onze Stalmeezter / om met hem van eenige dingen / de genezing der Paerden rakende / te sprekken / en eenige potten met zalf / voor de Paerden / van hem ontfangen.

Zeven-

Zevenendartighste H O O F T - S T U K.

Russche Heirkrachten, naar de Sweedsche Grenzen geschickt. Vogeljacht van zijn Excell. De Broeder van *Sienko Rasin* onthoofte. Geschenken van de Zaar aan zijn Ed. en aan die van zijn Gevolg. Beschrijving van 't heerlyk Hof Kolumniske. Begraafplaats der Grootsten van 't Rijk. Zijn Excell. neemt zijn afscheit van verscheide Groten. Verscheide Geschenken, aan weérzijden gedaan. Brand binnen Moskou. De Stalmeezter van zijn Excell. vertrekt. Zware brand.

Op Dypdag / de tweeëntwintigste / bracht de Pristaaf aan zijn Excell. een Lijst van de Heirzachten / die zijn Zaarische Majesteit op de Sweedsche Grenzen zou houden. Hy vzaagde met eenen hoe veel Podwoden zijn Excell. nodig had. Zijn Ed. gaf een Lijst van twee honderz op.

Lijst van de Russche Heirkrachten aan zijn Excell. gebracht.

Lijst van de Russche Krijgsbenden, de welken op den dertigste van May, 1676. op de Sweedsche Grenzen moeten zijn, onder de Generaals en Kneelen *Ivan Boriesewits Triocurrof,* en *Fouder Ivanowit Sogofski.*

Voetvolk.

4 Regimenten Soldaten / pdez Regiment van 1200 Man / in alles	4800
8 Regimenten Stzeltzen / pdez Regiment van 500 Man / in alles	4000
Voetvolk in 't geheel	
	8800

Ruitery.

10 Regimenten gecreerde Ruiters / pdez van 400 Man	4000
5 Regimenten Husaren / of Pantiers / pdez 500 Man	2500
5 Regimenten / gewapent met Pyl en Boog / beneffens een halbe Pich / 2500 Edellieden uit de Provintie van <i>Bobogorod</i> in Compagnien bezdeelt	30000
	39000
	8800

Samen 47800

Hiez staat aan te merken / dat de minste Edelman een Knecht heeft / en sommige twee of drie / en meez / zo dat het getal der Knechten meezder zal belooppen / als de bovenstaande gantsche Militie / en zijn voortz de Knechten volk alle gemontteert.

Op

Glashuis,
Tuin en
Druiwe-
plantery
van zijn
Majesteit.

Op Zaterdag / de drieëntwintigste / reden eenigen van d'onzen / daaz ik mee onder was / naaz 't Glashuis van zijn Zaarische Majesteit t'Ismaïlof / daaz wy met eenen de Tuin en Druiweplanterij van zijn Majesteit zagen. De Tuin alleen / afgeschut zijnde / was wel twintig mezzen Lants groot. Tegen d'abont zond zijn Excell. eenigen van de zijnen / en anderen aan de grote Rijks-Canceliez met een geschrift.

Zijn
Excell. op
de lacht.

Op Maandag / de vijfentwintigste van Maïmaant / in de nacht / was 'er weez een grote bzant obez de ribiez de Moskua / daaz in onze tijt de bliam nooit vat had gehad. Des namiddags gingen wy tez Nacht / zijn Excell. in de Koets / en wy te Paert / omtrent veertig stek. Na dat wy aan Marienbosch ons bezmaak met een Valk en Konyn hadden genomen / reden wy deuz het Bosch / en quamen aan een Poel / daaz beel wilde Endvogels waren. Wy bonden hiez de Knees Michaylo Isakowits Zerkaski, met achtien of twintig Mannen te Paert / onder de welken acht of tien Valkeniers waren / met Valken en Crommels. Zy waren toen met een Endvogel bezich / die t'elkens / als de Valk op hem neezschoot / onder watez dook / en dus beel moeste daaz mee had. Men liet toen een Spezweez vliegen / en maakte groot gedruis met roepen / en met de Crommeltjes : maaz d'Endvogels quamen echtez niet te boozschijn / zo lang zy de Valken zagen / schoon eenigen zich / met hun Paerden / in 't watez begaben / om deze Vogels op te jagen. Daaz na namen wy ons bezmaak met eenige andere Vogels / die men in de lucht opschoot ; en deze Knees / zijn affcheit van zijn Excell. nemende / reed met de zijnen naaz de Stat. Maaz zijn Excell. bejegende de Deensche Resident / met eenig Gevolg / met de welk hy enig gesprek hield / en zo boozt naaz huis reed.

De Broe-
der van de
grote af-
vallige
Stenko
Rafin,
onthoof.

Op Donderdag / d'achientwintigste van Maïmaant / des ochtens / reden enigen van 't gevolg van zijn Excell. en ik onder d'anderen / obez de Moskofsche Beek / op de Bollette / daaz ik de Broeder van de grote Afvallige / Stenko Rafin, heb zien tez doot brengen. Hy had alreede zes Jaren gevangen geweest / en was onder tusschen op alwezhande wijzen gepijnigt / op hoop van dat hy tot meerder bekentenis zou komen. Hy watez van de Bozoffsche Doort met een wagen naaz Semsheshof geboezt / van daaz hy / met de Heeren van 't Gerecht / en van hondert Striksen / te voet naaz de rechtplaats / daaz men ook zijn Broeder gerecht had / gebracht watez / daaz men zijn bonnis las / dooz 't welk hy bezwezen watez om 't hooft te bezliezen / en dat men het zelfde op een staak zou zetten. Toen zijn hooft met een Bijl / volgens de gewoonte / afgehoutwen / en het zelfde op een staak gezet was / heezde pdez weez naaz huis.

Op Dingsdag / de tweede van Junius / watez zijn Excell. zich enige dagen niet wel gehoelt hebbende / in d'adez gelaten. Uit de Canceleerj quam een Potjat / of Schrijbez / die ons aanzeide dat de geschenken van zijn Zaarische Majesteit zouden volgen / gelijk ook des namiddags geschiedde. Zy quamen met een wagen / daaz op enige zacken met Sabels lagen / obez de welken een zwart laken gespreid was / en bzachten deze zacken boden in de Doorznaal / die zy toelosten / tezwyl zy de partien van deze Sabel-
belle

belle uitzochten. D'Opperschrijbez / Borisse Michailovits, quam onder ruffchen / en ging binnen / en / van acht mindez Schrijbez gebolgt / dee de Geschenken mee binnen brengen. Hy las / volgens d'oude gewoonte / eerst de tijtels van zijn Zaarische Majesteit / toen die van haer Hoogmog. en van zijn Hoogheit ; en zeide toen boozt / dat zijn Majesteit aan zijn Excell. deze volgende Sabels schonk. Hy las toen uit een geschrift de nommers van de Sabels / tot zesentwintig toe / pdez op zijn prijs gestelt ; behalven noch twee paaz van zesentveertig Koebels het paaz / tot een reis muts boozt zijn Excell. Die genen / die in 't gebolg van zijn Ed. waren / watezden ook met Sabels beschonken. Men schonk aan de brengeers Brandewijn / Spaansche Wijn / en Fransche Wijn ; en d'Opperschrijbez watez in zijn beziek / dooz zijn Excell. met een zilbere Kop begiftigt / gelijk ook met eenig gelt / in een papiez betwonden. Tanderen watezden mee met eenige gift beschonken.

Op Wvrdag / de vijfde van Junius / beztonden wy te Moskua het afbzanden van de Stat Pleskou / op de gzenzen van Sweden / daaz in ook veel Gzaan bezbandde.

Op Zaterdag / de zevenentwintigste / quamen Wolodimer Facilewits, en noch twee andere Schrijbez / uit de Spberische Prikaas / of Canceleerj. Zy hzezen pdez een goede gift / om dat zy de Sabels / die men aan ons gebzacht had / niet te hoog op prijs gestelt hadden ; en zy watezden daaz benefens wel onthaalt.

Op Dingsdag / de negende van Junius / (de gebooztedag van zijn te-gentwoozdige Zaarische Majesteit zijnde / die toen vijftien Jaren out was geworden) na dat het middagmaal gehouden was / reed zijn Excell. de Heer Winius, Wolodimer Facilewits Woroni, en de beide Pristaben / met meer anderen in zijn gezelschap hebbende / met twee Koetsen / en met zijn gevolg te Paert / alles obez de zestig Mannen uitmakende / naaz Kolumnische / daaz wy / boozt de Doort uit en afzaden / en in 't Hof gingen / daaz de Prikaassik of Castelein zijn Excell. bezwelkoomde. Buiten de Doort waren viez Leeuwen / van hout gemaakt / en met haiz bezet / 't welk wel naaz dat van Leeuwen geleek. Binnen in de Leeuwen waren Kuzwezen / welkez onrust d'oogen dez Leeuwen dee dzafen / en de Leeuwen zelven somtijts pffelijk bzullen. Binnen de Doort waren viez gelijke Leeuwen. Van de viez gebels van 't Huis waren de viez gedeelten des Wezrelts geschildert / en de bezklaring daaz af met Grieke letteren. De Prikaassik / of Castelein bzacht zijn Excell. en de zijnen boozt naaz boden / daaz wy / in de Behooz-zaal / die zeer kostelijk was / bezscheide Tapijten zagen hangen / en onder anderen twee Fransche stucken / van de negen Mufen / of Kunstgoddinnen. Wy watezden toen van d'een in d'ander Kamez / wel tot hondert toe / geleid. Wy zagen ook de Badstoo / daaz uit men ons in d'Onthaalzaal bzacht / in de welke wy wel onthaalt watezden. Van daaz gingen wy in de Bogazt / en Tuin / en zaden eindelijk weez in de Karos / en te Paert / en reden dus naaz huis. Zijn Excell. en de genen / die hy hem waren / reden naaz 't Huis van Wolodimer Facilewits, om zich daaz te bezbarschen / en wy / met ons vierden / van 't gezelschap afbzakende / reden naaz het Klooster Spaas Dobop /

Geschen-
ken van
zijn Zaar-
sche Ma-
jesteit aan
zijn Ex-
cell. en
aan zijn
Gevolg.

Kolum-
nische, een
heerlijk
Hof.

Het Klooster Spaas Novoy, de Begraafplaats der Grootsten van 't Rijk.

daar wy ons by de Kaffiez van 't Klooster / ook een Monik zijnde / boogden. Deze geleidde ons ovezal / en zelfs onder de Hezki / in bezwulde Heidez / daar het kille hout was. Wy zagen in deze bezwulde Heidez wel hondert Graffteen / die tiezlyk opgemaakt waren. Op pdez Grafftee was een haap van planken / daar een dekkleet van laken / met een Kruis benaait / op lag. Deze plaats is de Begraafplaats der grootste Dorsten van 't Rijk. Hiez leggen de Boedez / en de Boozoudez van de tegenwoordige Zaarische Majesteit / en andere Cirkassische en Siberische Dorsten begraven. Als zijn Zaarische Majesteit / of de Patziarch daar koomt / zo worden kostelyke kleden op de graben gelegd / gelijk ook by heilige dagen / of by Paandagen / in de welken het kleet van de geen / diens Paandag het is / daar op gelegd word. Ithieb op eenigen van deze Graben zodanige kleden gezien / die van root Fluweel waren / met Bleuncourant / of andere Taffen gevoert / en rontom met Russische letteren van Pazzelen / wel een span lang. De Kruiffen bestonden uit ronde bezhebe goude platen / ruim zo groot als zilbere Dukaconz / daar op hun Heiligen gesneden waren / en rontom met Pazzelen bezet. Men zag op enigen de beide / te weren Hemelsche en Hezdsche Bolleu / en op enigen ook de Zon en Maan / en andere Russische Letterz / alle van schone Pazzelen : in boegen dat 'er enigen waren / die veel duizent kroebels gekost hadden. Daar na bezagen wy alles / dat in 't Klooster te zien was / en heezden weez naaz huis / na dat wy wel boldaan waren.

Afscheit van zijn Excell. by verscheide Groten genomen.

Op Woensdag / de tiende van Junius / na de middag / zok zijn Excell. met acht of tien van zijn booznaamste Gebolg / en met zijn Pristaaf / met de Kroets / en te Paezt / naaz de Bojarin Boudaan Machuewitz Gitrof, Maazschalk van 't Rijk / die buiten op zijn Lusthuis was. Zijn Excell. daar gekomen / wiezd van de Cancelliez aan de tzap bezwelkoomt / en naaz boben in de Boozkamez geleid / daar deze Heez zijn Ed. tez halve weg van de Kamez ontfing. Wy / in een ander Kamez gekomen / vonden daar een groot getal van Cancelliez / Boosten en andere Heeren. Men dischte voort aldezhande / zo Russische / Kafansche / Astzachsche / Kishapsche / als Hollansche Confituren op / en onthaalde malhandez daar mee / en met goede drank. Zijn Excell. omtzent een uur daar geweest hebbende / nam zijn leste afscheit van hem / en zok / met de zijnen / weez naaz zijn Hof.

Op Donderdag / d'elfde van Junius / zok zijn Excell. naaz Kneez Jurrie Alexewits Dolgerukki, om hem booz de leste maal te bezoeken / en afscheit te nemen. Wy / aan 't Hof komende / vonden daar veel volk in ozdening staan. Zijn Excell. daar gekomen / wiezd boort de tzap op / en deuz drie / of diez Kamez tot in de Slaaphamez van deze Heez gebzachte / die daar / niet wel te pas zijnde / te bed lag. Na dat wy hiez omtzent een half uur geweest hadden / en wel onthaalt waren / nam zijn Excell. met een kus zijn afscheit van deze Heez / die zijn Ed. met twee stukjes gebloemde goude stoffe uit Sina / en met een Peis van zwarte Dossche Poten beschonk. Zijn Excell. en wy wiezden booz Kneez Michaylo, de Zoon van de boozgedachte Heez / naaz boben / en in des zelfs huis geleid / daar wy ook wel onthaalt wiezden / en die zijn Gemalin / met enige Juffez / de welken zich zeez heusch toontden /

den / in de Kamez dee komen. Op haaz handen lag een zijde Deusdoek / met goude Franje rontom / en zp schonk / volgens de gewoonte der Russchen / deze Deusdoek aan zijn Excell. die haaz met een kus bedankte / en na dat wy pdez eens om gebzonken / en haaz gekust hadden / bezzok zp / zich buigende / en haaz afscheit genomen hebbende / met haaz Juffez in haaz Kamez. Na dat wy hiez ook wel een half uur geweest hadden / wiezd zijn Excell. weez mee twee stukjes Sineesch stof / byna gelijk de twee boozgaanden / beschonken : en de jonge Dorst / Kneez Ivan Michaylowits schonk een aezdige Boog met zijn toebehoren aan zijn Ed. booz zijn Zoon. Zijn Excell. afscheit genomen hebbende / wiezd van de Prins Michailo, gelijk ook van des zelfs Zoon / Ivan Michailowits, tot aan zijn Kroets geleid. In 't scheid bezzocht de Kneez / dat zijn Ed. geseben zou morgen de kleine Pagie / met het Klochespellerje / te zenden ; 't welk zijn Excell. toezeide.

Op Wyrdag / de twaalste / nam zijn Excell. zijn afscheit van de Poolische Resident.

Op Zaterdag / de dertiende van Junius / des ochtens / zond zijn Excell. de Heez Maazschalk / en van Asperen, aan de Heez Artemon Sergewits, en met eenen twee grote Schotels / met Banket en Confituren / Piramidische wijze gebult / aan de jonge Heez Andree Artemonewits ; 't welk aan d'oude Heez seer aangenaam was. Zp bezzochten / wegens zijn Excell. bezlof van bezzoek / en afscheit te nemen ; 't welk de Bojaaz booz grote eez opnam / en zeide dat zulks hem zeez aangenaam zou wesen. De Pristaben quamen na de middag / en toen tzad zijn Excell. met de twee Pristaben / en met de Heez Winius in de Kroets / en reed / met eenigen van zijn Hofgezin / die te voet gingen / bewijl de weg niet bezre was / naaz 't Hof van de Bojaaz Artemon Sergewits, daar wy veel volk in ozdening vonden. De Bojaaz bezwelkoomde zijn Excell. zo als hy uit de Kroets tzad / en bzacht hem naaz boben ; en wy volgden denz twee of drie Kamez / en wiezden daar seer heezlyk met Banket / Confituren en kostelyke drank onthaalt. Zijn Excell. hiez zijn afscheit nemende / wiezd met bezscheide geschenken beschonken / gelijk met een kostelyke Sabel / daar af de schee ovezal met gout en zilbez bezduurt was / met twee Heezmeine Delften / twee paar zwarte Sabels / en twee stukjes Perziaansche / of Sineesche stoffe / en bezscheide andere kostelykheit. De jonge Heez schonk ook aan zijn Excell. booz zijn Zoon / een kostelyke Boog / Pijlen en Kroez / die met gout en zilbez tiezlyk gestift waren. Zijn Excell. zijn afscheit genomen hebbende / tzad in zijn Kroets / gelijk te voeren / en wy volgden hem / en in zijn Hof gekomen / schonk aan d'oudste van dese twee Pristaben / Jurrie Petrowits Lutochin, twaalz zilbere bezgulde Behez / en aan d'ander / Ofenaszi Feudrowits Tanslikoof, een grote zilbere bergulde Kop / wel tusschen de twee en drie mingelen groot. Zijn Excell. bedankten booz hun gedane moesten / tezwijl zp zijn Pristaben geweest hadden / en zp / zijn Ed. bedankende / bezzochten.

Op Zondag / de veertiende van Junius / des uchtens / quam de Poolische Resident / en dee de Conzabissite / of het tegenbezoek / en nam afscheit van

Geschenk aan zijn Excell.

Geschenk aan de Pristaven.

van sijn Excell. die aan Artemon Sergewits een geschenk van biez orhoofde Fransche/ Mikantsche en Spaansche Wijnen zond.

Op Maandag / de vijftiende / des ochtens / quamen 'er alree vijftig Hooftwonden. Sijn Excell. nam in dese dag sijn afscheid van de Deensche Resident / en van sijn bekenden op de Slobbode. Des namiddags sond Knees Jurric Alexewits Dolgerukki, enige Geschenken van gebak/ Wisc/ Confituren en Dank aan sijn Excell. om zich daaz af op sijn reis te dienen.

Op Dingsdag / de zestiende / des ochtens / quam de Pristaaf Ivan Parfiliwits, die ons op onse reis zou bezellen. Hy bzaagde wanneer sijn Excell. meende te vertrecken / om zich daaz tegens baerzig te houden.

Brant in Mosko.

Op Woensdag / de zeventiende / was hiez weer een grote bzant / naast ons Hof / dat echter daaz af niet beschadigt wierd / hoewel bezscheide Hoben / die eben eerst weer opgebout waren / daaz dooz in d'asch geraakten. In d'ochterent / quam de Keldermeester van sijn Zaarsche Majesteit by sijn Excell. om sijn overgebleve Wijnen / die hy aan sijn Majesteit verchocht had / r'ontfangen. Hy zeide met eenen / dat 'er een Gezant uit Polen naby was; en dat dieshalven sijn Excell. sijn vertrek diende te bezderen; dewijl dese nieuwe Ambassadeur in 't selfde Hof / daaz wy in waren / sijn verblijf sou hebben. Tegen d'abont vertrok onse Stalmeeester / met de Paerden / en met enig Reistutg van sijn Excell.

Vertrek van de Stalmeeester.

Op Donderdag / d'achtiende van Junius / lag men op 't Hof van sijn Majesteit de rou booz die dag af / bezmits het een Maandag van sijn Majesteit was. Enigen van d'onsen gingen naaz 't Slot / daaz zy de Zaaz tot twee malen zagen / en nu betez gestelt was / dan toen wy hem booz desen gesien hebben. Hy dee na onse gesontheit bzaagen.

Zware brant.

Op Vrydag / de negentiende / des ochtens / ontstond 'er weer een grote bzant / die lang duurde / en zich van de Perzofke Poozt binnen de witte muuz / tot aan d'andere wal uitstreckte. De bzant bezstond wel drie duizent Huizen en Hoben / en tusschen drie en vier hondez mensen / die in de volgende dag / by achten oft nienen in kuiten gesteken wierden. In deze dag nam sijn Excell. afscheid van bezscheide bekenden.

Achtendartigtigste HOOFT-STUK.

Beschrijving van de Stat Mosko, Slot, Kerken en andere plaatsen. Geral der Kerken, Kapellen en Kloosters, Badstoven, Straten, enz.

Voorts / eer wy uit dese Keiserlijke en Zaarsche Hoofstat vertrecken / zal het niet ongeboeghelijk / en den Leser niet onaangenaam zijn / dat wy hiez iets van de gesteltens-desez booztreffelijke Stat / van haaz gebouten / van dekleding / zeden en gewoonten der Russchen / van hun Godsdiens / Geseslijken / en van hun Kezaphlichten spreken.

Mosko/

Mosko / de Hoofstat van geheel Moskoben / daaz de grote Zaaz sijn woonplaats heeft / boezt de naam van de riviez Moskua / die aan 't zuidendeel deuz de Stat vloekt / en de rode muuz bestrijkt. Zy legt byna in 't midden van de Heerschapp / en is in haaz omkring / enige mijlen groot; in boegen dat 'er gelijk men zeg / wel beezig duizent Heezsteden / daaz men buuz kan stoken / gebonden worden. Zy was echter / eer zy van de Cazars / in 't Jaaz 1572. bezband wierd / noch veel grote. Drie rivieren / de Moskua / Negline en Jause / vloegen deuz die Stat / en de twee lesten bezeentgen zich met d'eerste.

Beschrijving van de Stat Mosko. Haar naam. Grootheit.

Sp wozt in biez deelen gedeelt: te weten in Kitaygorod, of Middelftat / om dat dit deel de middelste plaats befaat; Zaargorod, of Keizersstat; Sko-

Verdeeling.

Kitaygorod, of de Middelftat / is van een dicke rode stene muuz / die men Krasnastenna noemt / omringt / en heeft naaz 't zuiden / gelijk gezegt is / de riviez Moskua / na 't noorden de riviez Negline / die / achter 't Slot omlopende / in de Moskua valt. Aan d'een zijde van Kitaygorod heeft men het Slot / van de Russchen Kremelina genoemt / met dicke Muren / en diepe Grachten omringt / en van twee zijden tusschen de rivieren Moskua / en Negline besloten / en met veel metaal Geschut / en het beste Krijgsbolk bezet. In dit Slot / 't welk zo groot is als een matige Stat / ziet men het Keiserlijk Hof van sijn Zaarsche Majesteit / van gebache steen zeer kostelijk / op d'Italiaansche wijze / gebout / gelijk ook het prachrig gebou van de Patriazch / of Keizersbadez / en van veel andere Bojaren / of Krijgsraden / die hun Hoben niet bezre van sijn Zaarsche Majesteit houden. Binnen de muuz van dit Slot sijn twee treffelijke Kloosters; 'teen booz Jongens / en 't ander booz Meisjes: doch het eerste mag beter een adelyke School / dan een Klooster genoemt worden / dewijl men daaz weinig anderen in ziet / als de Kinderen van Bojaren / en grote Heeren / die / om hen van quaat geselschap af te houden / en aan hen goede zeden te leren / daaz in gebacht worden / en in d'ouderdom van sesten jaren weer mogen uitgaan. Doch dit is niet aan de Meisjes geoozloft / die / als Nonnen / hun geheel leven daaz in moeten bezlijten.

Het Slot. en de beschrijving daar af.

Gebouwen.

Kloosters.

Behalven dese twee Kloosters bind men daar ook wel vijftig stene Kerken / alle van binnen ront gewelft / van de welken die van S. Michiel, daar in de Grootbozsten / en hun Magen begraven worden / van Troytra Maria, en S. Nikolaas de booznaamsten sijn. Deze Kerken / gelijk ook gemeenelyk alle andere stene Kerken / hebben vijf witte Torens / en op pder een driebozdig Kruis boven malkander. De Torens / in 't Slot staande / sijn met glad verguld Koper overdekt / 't welk by heldere Sonneschijn een schone glans afgeeft / en de Stat van buiten zeer kostelijk doet schijnen: in boegen dat dikwils de genen / die daaz in komen / zeggen / dat zy van buiten Jerusaleem / en van binnen Berchlehem beztoont.

Kerken.

In 't midden van 't Slot Kremelina staat de grootste Tooren / Ivan Velike, dat is grote Jan genoemt / die boven ook met verguld Koper overdekt / en vol Kloeken is. Bezvens dese staat een andere Tooren / in de welk een zeer

Torens.

Grote
Klok.

zware klok hangt / die in zijn middellijn omtrent drieëntwintig / en in zijn omkring omtrent seventig / en in de hoogte / over de dertig voeten heeft / en twee boeten dik is / en / gelijki men zegt / over de vier honderd duisent ponden weegt / daar een klepel van tweeëntwintig boeten lang in hangt / die meer dan tien duisent ponden zwaar is. Dese klok / daar wel vijftig Mannen aan moeten wesen / om de zelfde ober te halen / word alleenlijk in vierdagen / en als men Gefanten inhaalt / geluid; en dan maakt hy sulki een sel geraas / dat de gront daar omtrent schud en beeft. In d'omkring van dese plaats / het Slot genoemt / zijn ook de Schakamez van de grote Zaa; / sijn Doozraats huizen / en de plaatfen / daar het Bussckruit / en d'andere Oorlogsbehoefsten bewaart worden. Men heeft hier ook eenige jaren geleden / een voortreffelijk Hof / tot herberging der Gezanten / aan sijn Majesteit gezonden / gebout. Hier kommen wel vier honderd menschen geherbergh worden. Hier bezre van daar is het oude en nieuwe Gasthof / een plaats / daar de Duitse en Besiaansche Kooptieden hun handel drijven / en daar zy hun waren in bezwulde Kamers / of Kelders hebben / om voor de bzant beschut te wesen.

Kerk
van Ieru-
salem.

Eben buiten het Slot / in dat gedeelte / 't welk men Kitaygorod noemt / aan de rechte hant van de Slotpoozt / staat de Kerk / die met de naam van Jerusalem genoemt / en zeer kunstiglijk gebout is. Men zegt dat de Boumeester daar af / toen hy die werk volbout had / door de Cyran van zijn ogen berooft wierd / op dat hy sulki een heerlijk gebou niet meer zou maken. Dooz d'ingang van 't Slot is de grootste en beste Markt van de geheele Stat / die de geheele dag vol van albezhande Volk is. Aan deze Markt / en in de bygelege Straten zijn veel Winkels / van de welken pder soozt zijn besondere plaats en straat heeft; in boegen dat men de lieden van een Perring / of Ambacht / dicht by malkander kan vinden. Dooz; in dit gedeelte van de Stat / heeft men meest de Kneesen / grote Heeren / en aanzienlijke Kooptieden / die deuzgaans in stene huizen wonen / om hun Waren en Goederen tegen de bzant / die daar dikwils onstaat / te beschutten.

Zaar-
gorod.

Het tweede deel van de Stat / die / als een halve Maan / Kitaygorod van d'een zijde omringt / word Zaargorod / dat is Keiserstat / genoemt / en is ook van een dicke muur omringt / van de Russchen Biela Stenna / dat is Witte Muur / geheten. De rivier Peglina heeft zijn loop hier deur. Hier wonen veel Gzoten en Edelen der Russchen / voornamely Kooptieden en Burgers / Ambachtlieden en anderen. Hier heeft men de Bleeschhallen / Meel- en Gzaantwinkels; de Beestemazken / en anderen. Sijn Zaarsche Majesteit heeft hier sijn Paerdestallen / en sijn gieterij van Gesckut en Klocken / die daar in grote menigte gegoten wierden.

Skoron-
dom.

Het derde gedeelte der Stat heeft de naam van Skorondom; en bestuit van 't oosten / wesen en noorden de wijs Zaargorod. Men zegt dat dit getoest / eez het van de Tartars bezwoest wierd / vijftwintig Doozt / of vijf mijlen in sijn omkring gehad heeft. De rivier Jauke loopt aan 't een einde daar deur / en in de Moskua. Men heeft hier de Hout- en Quizemacht / daar men voor weinig gelts gemaakte Huizen kan kopen. Deze Huizen bestaan in

Huize-
markt.

in balken / die in malkander geboegt zijn / en lichtelijki ter plaats / daar men begeert / opgeslagen konnen worden. En dewijl daar dikwils bzant onstaat / zo heeft de geen / die zijn huis afgebandt is / zo hy geen Kooptien- schap heeft verloren / weinig schade / en noch minder ongelegenheyt te lijden. Want men kan daar boozt een ander / dat alree gemaakt is / kopen / 't welk men / op zijn plaats geboezt / binnen weinig dagen opstaat / en boozt weer woning daar in neemt: ja men neemt ook dikwils de huizen / na aan de bzant staande / uit malkander / en bzingt hen elders / om hen voor de blam te beschutten.

Het vierde deel der Stat word Strelitsa Sloboda, of Slobode genoemt. Het legt aan de zuidzijde / over de rivier Moskua, na de zijde van Tartarpen / en is niet alleenlijk met houte / maar ook met aerde Bollwerken verzien. Deze plaats heeft haaz naam van de Soldaten des Keisers / die daar hun woning hebben / en Strelitsen, of Streltsen genoemt worden. Buiten de Stat / over het riviertje de Koekkooy, is de Duitse Slobode / die aan d'andere zijde van de rivier Jauke bespoelt word. Deze plaats word alleenlijk van Duit- schen / zo Hollanders / als Tijlanders / bewoont / en is in schone straten verdeelt / en omtrent zo groot / als de Stat Muiden. Men heeft hier vier Kerken / drie Lutherischen / en een Gereformeerde. Men heeft buiten Mosko noch enige Sloboden / die pder hun besondere naam hebben.

Strelitsa
Slobode,
of Slobode.

Buiten Mosko sijn verscheide Lustplaatsen / gelijk / omtrent een mijl van de Stat / dat van sijn Zaarsche Majesteit / Kolumniske genoemt / van houte balken seer kunstiglijk gebout / met veel Kamers daar in / van de welken enigen en onder anderen d'Audientiezaal / seer kostelijki geschilder waren. Hier is ook een achtkantige toren van balken gebout / die meestelijki in malkander geboegt zijn. Deze toren hangt voor over / en is dus naar de kunst getaakt.

Tot Ismailof is ook een schone Lustplaats van sijn Zaarsche Majesteit / daar ook een Glashut is / met een Tuin en Bosch / wel twintig meuzen groot / daar sijn Majesteit ook Quif doet planten / van de welk hy uit keur- zinnelijkiheyt Wijn doet paessen.

Binnen en buiten de Wallen der Stat Mosko sijn zeer veel Kerken / Kapellen en Kloosters / ja wel tot twee duzent in 't getal / van de welken echez enigen zo klein sijn / dat 'er naauwelijks acht of tien menschen in kon- nen zitten / die van enigen Gzoten gebout worden / in de welken zy / met hun huisgezin alleen / hun Godsdienst plegen / en een Priester op hun eige kosten houden.

Getal der
Kerken,
Kapellen
en Kloos-
ters.

Het getal der Huizen in de Stat / en in de Doozsteeden / word op omtrent vijftengentig duzent bezoot / behalven het Keiserlijki Hof / en de Kerken en Kloosters. Doch de Huizen / gelijk gezegt is / sijn ten meestendeel van hout / met stene Kaghels daar in / die zeer heet gestookt worden / daar voor dikwils grote bzant veroorzaakt word / die somtijts verscheide honderden / ja duizenden van huizen wechneemt. Men heeft in deze Stat / tot blussching van de bzant / hyna / uit oorzaak van de schaarsheit der waters / geen andere middel / dan de geburige huizen neder te halen / of uit malkander te nemen /

en der
Huizen.die lich-
telijki af-
branden.

Badstoven. nemen / en wech te dragen / om de blam van zijn boedfel te beroben ; 't welk lichtelijc geschieden kan / bezmits de huisen van balken / in malkanderz ge-
Straten. werkt / toegestelt zijn. Men heeft hier ook veel Badstoben / booz Mannen en Vrouwen / pder bezonder / en naast malkanderz / daaz in men elkaander deuz d'openingen tusschen de balken kan zien.

De Straten zijn hier wijt en breed / maar in de Herfst / en by regenig weez zeer diep en slijtig / en deurgaans met ronde houte balken beleit / doch de Meisnische Straat / die van zijn Zaarsche Majesteit veel gebuikt word / is met planken ovez de balken belegt. Zp zijn echter zo modderig / dat men by nat weez met laersfen moet gaan.

Negline Poort. Deze Stat / in diez bezondere deelen gedeelt / die pder van elkaanderz afge-
 sloten wozen / heeft veel Poozten / en onder anderen de Negline Poozt / die met bezguit hopez beslagen is / en deuz de welken de Gezanten / van buiten komende / hun intree doen / en van de Keiser / Keiserin / en andere grote Hers-
 ten / boben deze Poozt zijnde / deuz dichte Cratiebestemsters gezien wozen.

Negenendartighste HOOFD-STUK.

Gestalte der Moskoviters. Kleding der Mannen en Wijven. Hun aert en zeden, spijs en drank. Aanklachte der Wijven tegen hun Mannen. Vermaak der grote Vrouwen. Echtscheiding. Waangelooft der Russchen.

Gestalte der Moskoviters.

De Russchen / of Moskoviters zijn gemenelijc grof en sterk / groot van
 't hooft / en dik van armen en benen. Hun Priesters dragen lang haiz op
 d'anderen is afgeschoren ; ja de Groten laten het met een Scheermes af-
 schrapen. En indien temant bebind / dat hy in ongenade by zijn Zaarsche Ma-
 jesteit is / zo laat hy zijn haiz lang / en in 't wilde wassen / tezwijl hy in onge-
 nade is. De Vrouwen zijn middelmatig van gestalte / aangenaam van ge-
 zicht / en niet tedeze van leden. Maar de genen / die in de Steden wonen / blan-
 kerten zich zo dik / dat men het blankerfel / als weel / en de bezwe / als met
 een pinceel geschildert / op hun aangezicht ziet. De getroude Vrouwen
 dragen hun haiz / te samen gerolt / onder de muis / maar de vrissters laten
 het / geblochten / en met een rode zijde quaft / nebezhangen. Aan de kin-
 deren / onder de tien jaren out / zo wel Meisjes / als Jongens / wordt het
 haiz afgesneden / en alleenlijc haizlocken aan de beide zijden gelaten. De
 Meisjes dragen / tot onderscheit van de Jongens / grote ringen van zilbez /
 of hopez in d'oren.

Kleding der Mannen.

De kleding der Mannen is byna gelijc die van de Grieken. Hun hem-
 den zijn wijt / maar kort / en op de rug als een driehoek geboezert / en met
 zijde gestikt. Maar de rijken doen hen aan de halskraag / en booz aan de
 handen met zilbez / goud / pazrelen en gesteenten sticken / en aan 't eijnde van
 de

de kraag twee knopen van pazrelen / goud of zilbez vastmaken. Hun kouf-
 sen zijn boben wijt ; en zp kommen de zelfden aan een bant schuiben / en naat
 hun belieben wijdez / of engez maken. Ovez hun hemden dragen zp enge
 Rocken tot ovez de knien lang. Aan deze Rocken hebben zp een Halskraag /
 omrent een vierendeel lang / die / naaz pders bezmogen / van zaap / zijde /
 of goude stoffe gemaakt is / en boben d'andere rocken by de hals op-
 staat. Zp noemen dese rok Kaska, ovez de welk sommigen noch een an-
 der rok dragen / die hen tot en onder de knien hangt / en Spheris gendeemt word /
 en gemeenlijc van Katoen / Cassetas / Damast / of andere stoffen gemaakt
 word / en met Boomwool geboezert is. Boben deze Rocken dragen zp
 anderen / die zo lang zijn / dat zp hen tot op de voeten hangen / en die zp / als
 zp uit zullen gaan / ovez d'anderen heen schieten / en van bezscheide stoffen
 en bezwen zijn. Deze bobenrocken hebben op de rug klappen / van boren
 open / en te zijden met sneden / daaz goude lutsen / van de welken sommigen
 met Pazrelen gestikt zijn / aan staan / en aan de welken somtijts quastien
 hangen. De mouwen zijn eng / byna zo lang / als de Rocken ; in boegen
 dat zp de zelfden met veel fronsen op d'arm konnen sijnken / en dus hun han-
 den bloot maken. Sommige guiten binden dese mouwen onder toe / en vullen
 hen met stenen / of ander gewicht / en tasten daaz mee d'een en d'ander / inzonder-
 heit by nacht aan. Zp dragen alle mutsen op 't hooft : Maar de kneesen en
 Bojaren / in openbare vergaderingen te samen gekomen / hebben zeer hoge
 Mutsen van zwarte Vossen / of Sabelen / die met Gout en Pazrelen bezet
 zijn. De Burzers dragen des Somez Mutsen van witte Geinen / en
 des Wintez van laken of fluweel / en met gemeen bont geboezert.

De kleding der wijven is byna gelijc die van de mannen / behalven dat
 hun bobenrocken wijdez zijn. Boben aan zijn de mouwen open / daez zp d'ar-
 men konnen deuzsteeken / en de mouwen laten hangen. Hun klederen zijn van
 Katoen / Zaap / Zijde / Goud laken / en andere stoffen / pder naaz zp
 bezmogen. Zp hebben op hun hoofden grote wijde mutsen van kostelijc en
 gemene stoffen / en sommige met goude randen / die met pazrelen bezet zijn.
 De wijven / insonderheit de vrissters / hebben schoenen met hoge stelen / dat
 de tenen naautwelijc op de gront konnen raken / en de zelve zijn van onder
 met kleine spijkers bezet.

De gemene lieden / die hard van aart zijn / slapen zelden op bedden / macz
 deuzgaens op stoz / ja dikwijls op harde banken / en konnen groot ongemack
 bezdragen. Men ziet 'z zelden iers anders aen de wanden / als enige beelden /
 en voornamelijc een van S. Nikolaas / die zp hun Beschezmez achten
 doch plachten booz defen mee / van te houden / als sp nu doen. Zp hebben
 naetwelijc ander huisgewaed / als enige smoddige schotels en potten / Bran-
 dewijnshalen en Weebekers / met houte baken en nappen / die zp zelden
 wasschen en schoonmaken. Zp onthouden sich des wintez in hun stoben / daez
 obens of kachels staen / daaz mannen / wijven / kinderen / knechten erdbienst-
 meiden alle by malkander hun bezblijf hebben. Zp zijn zo slaefachtig van
 aart / dat zp / dooz de doot van hun Meester / of dooz sijn gunst by geboez-
 den / sich zelden boozt weez aan anderen bezhopen. Zp konnen zeer zelden
 booz goede aanmaning tot bozdering van hun wezk aengepozt worden : in
 boegen

Kleding der Vrouwen.

Aert en zeden der Russchen.

hoegen dat men / hoe bazinhezig men ook is / genootsaakt woꝝd / om / zo men wel gedient wil zijn / noch stok / noch buiften te sparen. Men bindt onder hen veel dieben en moordenaers / om dat men hen te schaeꝝ in spijꝝ en dzank houd; en zy / t'obermarig tot Wꝛandewijn en Tobak oꝛgegeven / konnen dooꝝ de zware straffen / tegen de zodanigen ingestelt / niet in dwang gehouden worden. De slaven worden ehter in 't lant noch kariger gehouden / daaꝝ de Meesteꝝ zo weinig kostgelt aen hen geven / dat zy 'er nauwlijks af kunnen leven; en behalven zijn de Meesteꝝ ook dikwijls genootsaakt hun dieberpen met oogluiking te lijdē. De genen / die rijk van middelen zijn / doen zich meeꝝ te goede / en betonen zich ruimeꝝ in huis / en oꝛ tafel / inzonderheit in de bezgasting van bꝛeemdelingen / die rijkelijk hun kost betalen / met bezeeringen te schenken. Sy zijn anderzins niet seeꝝ ruim in hun gewone maeltijden; dewijl het althit schaeꝝ by hen omkooꝛt / om dat sy te veel slaven en paeꝝden houden.

Hun spijs.

De gewone spijs deꝝ Russcheꝝ / die gantschelijk niet lecker zijn / is gezoute visch / suuzhool / grutte / ezten en bonen / daeꝝ zy groot roggebrood neffens op zetten. Sy eten by hun potspijs / en gebraad wpen en knoplook; en dit is hen een aengename spijs / schoon de genen / die zulks niet gewent zijn / het selfde booꝝ een gruwelijke stank achten. Sy eten veel lepelspijs / ja dikwijls vischwꝛater / daeꝝ sy gestote knoplook / en brood in doen. De Kabiaer woꝝd by alle aenzienelijke lieden denzgaens in alle maeltijden gebruikt. Sy / dooꝝ de dzank oꝛzladen / maken in de volgende dag / als sy bezuift zijn / een gerecht toe / 't welk zy Pochmelie-kost noemen / te weten / van hout vleesch / dat zy dun snijden / en in Quas-hun gewone dzank / doen / daeꝝ sy aguzkes / edik / knoplook / en veel peper oꝛ mengen; 't welk zy als houdeschael gebruiken. De Quas, die aen de gemene lieden tot dzank beztrekt / woꝝd van water / met gasst / habez en zemel gemengt / toegestelt. De lieden / die van bezmogē zijn / dzinken Bier / 't welk met gloefende stenen in kuipen gebrouwen / en van sommigen zeeꝝ zwaaz en krachtig gemaakt woꝝd. Sy gebruiken 'er ook veel Meꝝ / die dikwijls met kardemon / peper / nagelen en kaneel toegestelt woꝝd. Sy dzinken zich hieꝝ af zo dzonken / als van Wijn / insonderheit als zy / om iemandt dzonken te maken / Wꝛandewijn daeꝝ in stozten / gelijk veel malen gebeuꝝt.

Maaz de Wꝛandewijn is by hen d'aengenaemste dzank / die van alle sonder ondescheit / van mannen en vrouwen / van Geestelijken en Wereldlijken / van Edelen en Kooꝛpluiden / van Buzgers en Boeren gedronken woꝝd / zo wel booꝝ als na de maeltijt / ja de gehele dag denz / gelijk by ons de Wijn; daeꝝ sy somtijts noch peper in doen / wanneer sy de kooꝛts hebben / anders soek niet / onder vooꝝtwending dat hy dan gesondt is. De gemene lieden zijn zo hittrigh naaz deze dzank / dat zy dikwijls / niet alleen in de zomer / maer ook in de winter / als het felle hout is / niet alleenlijk hun bobeklederen / maaz ook hun onderroocken / ja zelfs het hemt / booꝝ 't gelacht laten / en naakt uit de Kabak / of Kzoeg komen / en naaz huis lopen. De vrouwen zelven van de gemene hoop ontfien sich niet zo veel te suipen / dat zy dikwijls ook hun klederen te pant laten / en naakt uit de Kabak gezet / onder weeg van dzonkenschap neezballen / en in dezeꝝ boegen dikwijls schade in haer

huis.

huisheit / die anderz niet seeꝝ groot is / lijdē. 't Is ehter veel heusschelijhez met dit weꝝk toegegaan / sedert dat de Zaaz / op aanrading van de Patziarzh / of Wazsbadez / de kleine stuiphzoegen afgeschast / en op hoge straffe alle anderen bezboden heeft / behalven die genen / die van zijn Keiserlijke Majesteit gestelt zijn. De Russchen zijn ook seeꝝ bezot op den Tobak / die zy in 't heimelijk smaken / schoon de zelfde booꝝ vele jaren strengelijk is bezboden / zo om dat die beeltijts brant bezooꝝzaakt / als om dat de Russchen hun gelt daaꝝ mee spullen.

Zy zijn seeꝝ streng tegen haar Vrouwen / die zy als hun slabinnen houden / en hen / als 't hun lust / geweldiglijk slaan / 't welk daaꝝ / uit oꝛzaak van de gewoonte / weinig geacht woꝝd. De Vrouwen / in tegendeel / weten sich somtijts ook wel aan hun Mannen te wreken / met hen booꝝ zijn Zaazsche Majesteit van alle schelmstukken aan te klagen / om van hen ontflagen te worden; 't welk somtijts bezooꝝzaakt heeft / dat de Mannen in ballingschap naaz Siberien gezonden woeꝝden. Doch om deze aanklachten in te tomen / zo heeft men oꝛ vele jaren een wet gemaakt / volgens de welke de geen / die iemandt sonder wettige getuigen aanklaagt / namelijk oꝛ een zaak / die 't lijf aangaat / zich zelf eerst aan de pijnbank moet oꝛgeven; en indien hy de pijn dooꝝstaat / zo woꝝd d'aangeklaagde gemenelijk schuldig gehouden; maaz indien hy in de pijniging bezwijkt / zo woꝝd d'aanklager met de zelfde straf gestraft / die anderz d'aangeklaagde ten deel gevallen zou hebben.

Zy dzagen in hun Huizen slechte klederen. Maaz als zy / op 't bevel van hun Mannen / een bꝛeemdeling zullen eren / en aan hem een schaatsje Wꝛandewijn schenken / of naaz de kerke gaan / zo kleden zy zich zeeꝝ kostelij / en blanketten zich dik en bet aan 't aangezicht / ja zelfs aan de hals.

De Vrouwen deꝝ Kaneesen / Bojaren en vooꝝname lieden rijden des Somers in Koersē en Wagens / die met root doek oꝛbedekt zijn / 't welk zy des Winters ook in de Sleden gebruiken. Zy suten daaꝝ in als grote Vrouwen / en hebben aan hun voeten een jonge Slabin / en aan weezijden veel Kanechten en Slaben / somtijts tot daztig / of beertig / rontom hen lopen. Het paeꝝt dat de Wagen / of Slee vooꝝtrekt / is met Doffestaerten behangen; 't welk bꝛeemt booꝝ de bꝛeemde om aan te sien is.

Dewijl by de Russchen de Mannen en Vrouwen aan malkander trouwen / sonder elkander gesien / of enige ommeegang gehad te hebben / zo verooꝝzaakt dit somtijts zulke grote twist en afkeer / dat zy dikwijls tot Echtscheiding uitbaꝝst. Dit kan sonder eenige rechtsplegtig geschieden; dewijl een van beide zich dan in een Klooster begeeft. Als de Man dit doet / en om Gods eez lijn Wif verlaat / en de Wou weez getrouwt is / zo kan hy / als hy 't begeert / tot een Priester gefalst worden / schoon hy te voren een Ambachts-gast geweest heeft. De Man heeft ook dese vꝛijheit / dat hy / geen kinderen telen konnende / haaz in een Klooster mag steken / en binnen ses weken aan een ander trouwen. Dit zelfde heeft ook plaats in de Czoten / die hun Bemalin / als zy geen kinderen / of alleenlijk Dochters aan hen telen / in een Klooster mogen steken / en een ander huwen. Desgelijks / indien een

Aanklachre der Wijven tegen hun Mannen.

Vermaak der grote Vrouwen.

Echtscheiding.

Maan sijn Zhou van tets oneerlijk han obeztuigen / zo moet zy sich ook in een Klooster tot Non laten scheren ; 't welk dikwils meez naaz wil van de Man / dan naaz behorelijk recht gebeurt. Want hy / uit enkelde ezwwaan / of uit eenige andere oorzaken / de walg van sijn Zhou hebbende / bekoopt voor weinig gelt twee valsche getuigen / die / op sijn bezoek / voor de rechter getuigen dat sy sich in Hoerery te buiten gegaan heeft / en brenge / insonderheit zo 'ez geschenken neffens gaan / zo veel te weeg / dat de Zhou / schoon onschuldig / met geweld in 't Klooster word gesteken / daaz zy haaz leven lang in moet blijven.

Hun waan gelovigheik.

De Ruffchen / hoewel buiten en binnen het huwelijck seer onkuisch / zijn echter zo waangelobig / dat zy / in het plegen van dese dadelijkheit / hun Doopkrans / 't welk zy om de hals dragen / afleggen / en hun beelden / die ter plaats zijn / daaz zy dese ontucht plegen / zo lang wechdoen / of decken. De geen / die dit wezk / schoon met sijn echte Zhou / gepleegt heeft / afschroomen in die dag in de Kerk te komen / zo hy sich niet te boren wel gewasschen / en een schoon onderkleet aengetrokken heeft : ja de geen / die eng van gebeten zijn / blijven dan echter in 't portaal staan / daaz sy hun gebeden doen. Een Priester / met sijn Zhou te doen gehad hebbende / moet sich boren en onder de nabel wel wasschen / en mag dan wel in de Kerk gaan / maar niet tot d'Altaar treden. De Wijven worden onreiner dan de Mannen geacht : in voegen dat zy / als 'ez Wisse gepleegt word / niet in de Kerk verschijnen / maaz gemeenlijk voor aan de deur staan blijven.

Veertigste HOOFD-STUK.

In welke tijt de Ruffchen de Christelijke Godsdienst aengenomen hebben. Verkiezing van hun Patriarch, of Aertsvader. Hun Metropolitien, Aertsbischoppen, en andere Geestelijken Inwijding der Priesters, die getrouwt moeten wezen.

Wanneer de Ruffchen de Christelijke Godsdienst aangenomen hebben.

De Moskobiten roemen in hun Jaazboeken / dat d'Apffel Andreas eerst het Euangelium tot hen gebracht / en hen in het Christelijk geloof onderwefen heeft ; doch dat de Tartaren / en Heidenen / de Ruffchen beoorlogende / de Christelijke Godsdienst ondergedrukt hebben. Maar die word van veel voor zekes gehouden / dat Wolodimir, Anna, de Suster van de Broederz Basilus en Constantinus, Keisers van Constantinopolen / tot sijn Gemalin getrouwt hebbende / omtrent in het negenhonderentachtigste Jaar na Christus geboorte / sich dedopen / en sijn Onderstaten aansubode om / neffens hem / de Grieksche Godsdienst aan te nemen ; in plaats dat sy te boren d'afgoden / die hun besondere namen hadden / aanboden / en besondezlijk een / Perum genaemt / die een zilberhoofd had. Enigen brenge echter hun gehele behering op het negenhonderentachtigste Jaar na Christus

us geboorte / en seggen dat Leon, d'eerste Patriarch / of Aertsbader der Ruffchen / de Grieksche Godsdienst uit Grieken / die zy noch onbezonden / tot hen bracht / en eezt sijn Zetel in de Stat Kiow, daaz na te Wolodimer, en eindelijk te Mosko vestte / daaz hy noch sijn Stoel houd / en Patriarch van alle de Ruffchen / of Moskobiten genaemt word.

Verkiezing van de Patriarch.

De verkiezing van de Patriarch geschied op dese wijze. De Metropolitien / Aertsbischoppen en Bischoppen / in de grootste Kerk van 't Slot te samen gekomen / verkiezen gesamentlijk twee / souctijts drie / vier / ja vijf personen / die zy bequaam oordeelen / en dragen de zelfde sijn Zaarsche Maajesteit voor / die een daaz uit verkieft. De Patriarch / dus verkozen zijnde / verkrijgt van de geen / die hem verkozen hebben / bezegelde brieven / van dat hy wettig gekosen is / de welken van den Zaar bevestigt worden. Hy heeft / na den Zaar / de grootste macht in 't land / en aan hem word seer groote eer betwefen. Hy is rechter van de geestelijke zaken / en heeft toeficht ovez de Godsdienst / en mag daaz in het geen / dat hem goetdunkt / inboeren / of afschaffen ; doch d'uitboering daaz af staat aan de Zaar. Hy word nooit / of inmeers zeer seldom / tegengesproken / zelfs niet van de Zaar / 't en zy wegens ketterp / of neulwigheit in de Godsdienst ; en dan heeft hy voor een Concilie te verschijnen / gelijk ovez eenige jaren aan de Patriarch gebeurde / die in een Klooster is gezet als een gemeen Mannik / en is een ander Patriarch in sijn plaats verkooren.

heden zijn 'ez acht Metropolitien / te weten

Metropolitien.

- van Novogorod/ Kostof/
- Kiafan/ Kzuitfim/
- Astrachan/ Belgorod en
- Siberien/ Kefan :

Zeven Aertsbischoppen :

Aertsbischoppen.

- van Wolgda/ Tweez/
- Smolensko/ Pleskou/
- Susdal/ Zernigou en

Van de Kerk van Archangel te Mosko / daaz de begzaafplaats dez oberede Grootvorsten is.

Twee Bischoppen :

Bischoppen.

- van Weathka / en Kolonna.

De Patriarch heeft onder zich een Archidiacon / die als sijn Cancelier is / en de welk hy als sijn rechte hant gebzuikt. In de Steden zijn Protopope / Popt en Diakonen / gelijk ook Kosterz / die op de Kerken / en op het luyen der Kloeken passen. In de Kloosters zijn besondere Archimedrieten / Ktari en Agumeni / die als Hoofden / Abten en Piroen gehouden worden. De Patriarchen / Metropolitien / Aertsbischoppen en Bischoppen moeten / zo lang sy hun ampten bedienen / niet huwelijken / en sich van echte Wijven onthouden.

Andere Geestelijken.

De dagelijkse kleding der Patriarchen / Metropolitien / Aertsbischoppen /

kleding
der Gee-
selijken.

Inwijzing
der Prie-
sters.

Priesters
moeten
wijken
hebben.

pen / Bisschopen en Monniken zijn lange zwarte rocken / ovez de welken zy een lange zwarte mantel dragen. Sy hebben op hun hoofden zeer wijde kappen / die in 't midden een harde ronde plaat / als een tafelboort hebben / de welk achtez neezhangt. Sy dragen / als sy ovez sjaar gaan / een stoff in de hant / die zy Posok noemen / en aan 't einde omgebogen is.

In de Stat Mosko alleen zijn enige duisent Papen, of Prieesters / uit oorzaak van de menigte der Kerken. De geen / die sich tot Prieester doet inwijzen / wordt niet een Prieesterrok / niet veel van de wezrelyke kleding bezschillende / aangebaan / en hem wordt het hatz boven op 't hooft afgeschoren / en een mutsje van laken / van gestalte gelijk de kalotjes by ons / opgezet / buiten het welk zijn hatz tot op en ovez de schoudeers neezhangt. Sy nemen dit mutsje nimmer af / dan als zy hun hatz laten scheren / en daer in steekt zo grote heilichheit / dat de geen / die een Paap zo staat / dat hy aan dit mutsje raakt / of dat het zelfde tez aazde valt / grote straffe daaz vooz moet lyden. De Prieesters klijgen echter niet mindeers slagen / dewyl zy in bronkenschap en ontuchtig leven alle anderen oveztreffen. Want dewyl dit heilig mutsje bezschoont moet wezen / zo nemen sy 't gemeentlijk eerst den Prieester af / en zetten 't hem weer sachjes op / na dat sy hem tzeffelijk geslagen en afgesmeert hebben.

En Protropope en Pope / dat is een Hooftprieester / en een Prieester moeten volgens de gewoonte der Grieken / als zy tot Prieesters gewijd worden / nootzakelijk een echte vrou hebben / die hy maecht gerzout heeft / zy mogen / als de zelfde sterft / niet weer in hun geestelike staat tzoitwen : daaz in zy op de woorden van d' Apostel Paulus (gelijk zy hen uitleggen) steunen : in boegen dat hy niet alleenlijk niet ten tweede maal mag tzoitwen / maa; ook niet niet een weduw gerzout wezen. Indien zijn wijf sterft / zo mag hy noch Wisse / noch Abontmaal / noch d' Altaaz bedienen / noch dopen / noch echte lieden te zamen boegen / maa; alleenlijk lezen en zingen. Sy mogen niet ten tweede maal tzoitwen ; maa; indien echter iemand zich / na 't bezlies van zijn gemalin / niet beztrout buiten d' echt te leven / die mag zijn mutsje en rok afleggen / weer wezrelyk worden / hoopmanschap / of ambacht plegen / en dan weer huwen / gelijk dikwijls by hen geschied. Een Prieester / die weduwen aaz is / en niet langer sijn ampt van lezen en zingen bedienen wil / mag zich in een Klooster begeben / en Monik worden.

Eenenveertighste HOOFD-STUK.

Kloosters der Russchen, en hun kloosterleven. Hun plechtelikheden in de Doop, en aan wie gebruikt. Hun vasten, biecht, Avontmaal en Beelden. Het Musijkgereetschap by de Russchen in de Kerken verboden.

Kloosters.

De Russchen hebben in de Steden / en op 't Lant veel Kloosters vooz Monniken en Bagijnen / die ten meestendeel naaz de Regel van S. Basilus geschikt en geregelt zijn. De geen / die zich daaz in begeben / hebben

ben bezscheide redden daaz toe. Sommigen doen zulks uit armoede / anderen van oudezdorn en gebrekelikhheit / anderen om dat zy met hun man / of wijf niet enig konnen leven / anderen om andere oorzaken / en anderen uit aandacht / ondez de welken somtijts rijke lieden zijn. De geen / die rijk is / en sich in een Klooster begeeft / neemt alleenlijk een deel van sijn gerede goede rok met zich / en laat het overige aan sijn Ezgenamen / gelijk in hun nteu Werboek vastgestelt en bevolen is. Te boren namen zy alles met zich in de Kloosters / de welken dooz deze middel de meeste Landen aan sich tzoeken : in boegen dat sijn Zaazsche Majesteit eindelijk sondez Landen en Boeren gebleven sou hebben. Enige Kloosters hebben grote inkomsten ; en anderen in tegendeel sijn arm en berooit. Sy onderhouden hun ozdening zeer stzengelijk / passen wel op hun Bedestonden en Godsdiens by dag en nacht / en hebben hun Rozaria / of Paternosters gedurighlyk by zich. Sy eten geen vleesch / of dazsche visch / maa; alleenlijk gesoute visch / honig / melk / kaag en 't geen / dat in de Hoben en Tuinen wast / en vooznamelijk gezoute aguzhes / die zy in hun Quas, de welk hun dzank is / bzoeken / en de zelfde dus met lepels eten. Maa; buiten 't Klooster doen zy zich somtijts van hun Dzienden zo wel opschaffen / dat men hen bronken en vol naaz de Kloosters moet boeven. De Monniken en Nonnen zijn deuzgaens zo slecht en onkundig / dat 'ez ondez tien naauwelijks een gebonden woord / die Onze Vader van buiten kan oplezen ; ja zo / dat zy geen kennis van de Tien Geboden hebben ; bezmits sy menen dat de kennis hiez af aan de voozname Geestelijken / en niet aan hen behoort. Men bind in dit Lant ook bezscheide Kluisenaers / die aen de wegen kluisen bouwen / en sich van d'aelnoessen / die de Boeren en Keisigeers aan hen mededelen / onderhouden.

Doeffening van hun Christendom / en tegenwoozdige Godsdiens bestaet vooznamelijk hiez in / dat zy / beneffens de Doop / Gods Woort in hun Kerken lesen / Wisse doen / en gestozbe Heiligen aenbidden / sich met diepe aendacht vooz de Beelden der Heiligen nebezhuigen / Ommeegang houden / Bedebaezt tot hun gestozbe Heiligen doen / in zekere tijden vasten / Biechten / 't Abontmael nuttigen / en het leste Olfel ontfangen.

Wat de Doop aengaet / sy achten de zelfde zeer nootzakelijk ; en dies halben spoeden sy sich met het hint / zo haest als 't geboren is / tot de doop. In dien het zwak is / zo wordt het in huus gedoopt / doch niet in de stoof / daer in het geboren is / dewyl zy die plaets onrein houden. Maa; indien het frisch en gefont is / zo wordt het van twee Peters / of Doopbadeers naez de Kerck gebzacht / daer de Prieester hen vooz de Kerckdeuzte gemoet kooimt / hen aan 't voozhoofst een huus maecht / en hen met dese woorden zegent : De Heer behoede uw ingang en uitgang van nu tot in eeuwigheit. De Doopbadeers geben aen de Prieester negen washaezses / die hy aensteekt / en hzuistwijse aen de robbe plakt / de welke vol watez midden in de Kerck staet. Daez op berooht hy de robbe met wierook en myzche / en zegent het watez met veel ceremonien. De Doopbadeers / die bzandende lichten in de handen dragen / gaen dan / met de Prieester / die in een boek leest / drie malen om de robbe / en de Klooster / met een geschildezt Beelt vooz aen. Daez na bzaegt de Prieester naez de naem van 't hint /

Klooster-
leven.

Plechte-
lijkheden
in de
Doop.

't kint / die in schrift aen hem gegeven word / en legt dit geschrift op een geschildert Beelt / 't welk hy op de borst van 't kint houd / en / sijn gebed gedaen hebbende / vraegt / Of het kint aen God de Vader / Soon en Heilige Geest Geloost. De Doopbadez / ja geantwoort hebbende / heren zich om / gelijk ook de Priester / met de rug naez de tobbe. Dan vraegt hy / of het kint de Duivel / en alle sijn Engelen / met sijn werken / bezaaft / en of het sijn leven lang by de sulbere Griefsclje Godsdiens wil blijven. De Doopbadez / op pbez vraeg antwoordende / spulwen met grote pbez op d'aarde / en / dit gedaen hebbende / heren zich gesamentlijk weez naez de tobbe / en de Priester / sijn handen op het kint leggende / spreekt / Gy, onreine geest, gaat uit dit kint N. N. en maak plaats voor de heilige Geest; en blaest daer op huuswijse die maken obez het kint / 't welk / gelijk sy boozwenden / de Duivel doet wijken en bezrecken: want zy menen dat d'onreine geest in 't kint woont / eez 't gedoopt is. Daaz na snijd de Priester het kint met een schaez een weinigh haer huuswijse van 't hooft / en legt het in een boek / en / gebzaagt hebbende / of het kint gedoopt wil zijn / var het naakt en bloot in sijn beide handen / doopt het tot drie malen geheel in 't water / en spreekt: Ik doop u in de naam van God, Vader, Zoon, en heilige Geest. Hiez op geeft hy het kint een weinigh zout in de mont / zalft het met een gezegende olie huuswijse op de borst / aan 't boozhooft / aan de handen / en op de rug / en / het zelfde een schoon wit hemt aangedaan hebbende / spreekt: Zo witen rein zijt gy nu ook van uw erfonden afgewasschen. Eindelyk hangt hy een huusje van gout / zilber / of loot (naaz 't bezmogen der Oudez) aan de hals van 't kint / 't welk dit huusje sijn leven lang / tot bewijs van dat het een Christen is / aan de hals moet dzagen. De geen / die op staat doot gebonden word / en dit huusje niet by sich heeft / word niet begraven. De Priester schijnt ook aan 't kint een Heilig toe / en geeft des zelfs beektemis aan hem / die deze Heilig boven alle andere Beelden moet eren. Nozt / de Priester / het kint omazint en gekust hebbende / geeft het weez aan de Doopbadez obez: en bekeelt aan het daaz booz te sozgen / als of sy d'eige Oudez waren. Tot pbez kint / dat gedoopt word / moet nieu en bazsch water in de tobbe gedaan worden / dewijl zy 't / dooz d'afwassing der ezffonde / onrein achten.

Doop aan volwasse lieden.

En aan anderen, die zich tot hun Godsdiens be-geven.

De volwasse lieden / die gedoopt sullen worden / bzingt men aan een beek / of riviez / daar men in de winter een gat in 't ys maakt / deuz 't welk men hen / met de zelfde ceremonien / tot drie malen / tot obez 't hooft in 't water onderzompelt.

De geen / die zich / sy zijn Heidenen of Christenen / tot de Russche Godsdiens willen begeben / moeten sich van nieuws laten dopen / doch te voren ses weken in een Klooster gewoest / en van de Moemicken in de Godsdiens onderwezen zijn; de welk booznamelyk bestaat in hun wijse van liden / in d'erkennig van hun Heiligen / booz hun beelden te buigen / en zich te zegenen. Daar na bzingt men hen ten doop aan een beek / daaz zy / met drie malen op d'aerde te spulwen / hun boozgaande Godsdiens / als bassch en Ketterisch / versaken / en zwoeren dat sy de zelfde nooit woer zullen aanneemen. Na de doop word aan hen / van hun Doopbadez / een nieu kleed aangedaan / en onderhouding bestelt.

Behal-

Behalven dat de Russchen in pbez week twee vastendagen onderhouden / so hebben sy jaerlijks vier grote vastentijden. D'eerste duurt zeven weken / en eindigt met Paaschen. D'eerste week van dese vasten noemen zy Butterweek / om dat zy geen Bleeesch noch Dirsch / maaz alleenlyk Butter / Meel en Eperen eten / schoon zy sich dagelijks met Brandewijn / Aee en Biez opbullen / dat zy al van sich selven niet weten; daar uit dan alle baldadigheiden / ongebondenheit / dootslagen en moozden volgen. In de volgende week zetten sy zich tot matigheit / eten niet anders / dan Honig / en Kruidgewas / dzinken Quas en Water / wasschen in de Badstoben de sonden / in de boozgaande week bezeben / weer af / en doen zich van de Priesters zegenen. In de volgende weken eten de geen / die pverig en aandachtig willen schijnen / ook geen visch / behalven des Sondags. De tweede grote vasten heeft sijn begin een week na Pingster / en duurt tot aan 't einde van Junius. De dazde begint met d'eerste van Augustus / en eindigt na bezloop van twee weken. De vierde en leste vasten heeft sijn begin op de twaelfde van Novembz / en duurt tot aan Kazsdag. In de grote vasten / als zy biechten sullen / kopen zy enige vogels / en laten de zelfden weez by en los in de lucht bliegen / op bez zoutwen dat God hen ook van hun sonden sal bezlossen.

Vasten

De Russchen achten de biecht nootfakelyk tot bezsoening met God; en de zelfde moet booz de genieting van 't Abontmael geschieden. Aan pbez staat by te biechten / en 't Abontmael te houden als hy wil. Maaz dit geschied gemenelyk omtrent Paaschen / en ten meestendeel op Dypdag te boren / daaz op zy dan des Zatezdags het Abontmaal ontfangen. Sy moeten / acht dagen booz de biecht / hun lichaem met hard te vasten tuchtigen / nuttigen niets / van hart bzoot tot hun spijs / en quas / en schaal biez tot hun dzank / die zo zuur is / dat hy krimpiag in de darmen bezoorfaakt. De biecht geschied booz de Priester in 't midden van de Kerck / onder 't gewelf. De geen / die zich biecht / moet sijn ogen op een Beeldt / dat daaz gestelt is / gebest houden / alle sijn sonden / die hem beken zijn / bezhalen / en beloben een beez leven te lelden. Hiez op word hy van de Priester byz gesproken / die hem naaz de grootheit sijnz sonde tot boete oplegt een tijt lang te vasten / zich zo veel hondez / of duisent malen booz een heilig Beelt te buigen / sich booz enige tijt van hun wijf 't onthouden / (zekez / een zware boete / volgens hun hete aazt) of een wijl tijts de Kerck niet te bezeden / maaz buiten de deuz te blijven; en indien deze boete noch niet genoeg is / zo moeten sy sich met het gewijd water wasschen / 't welk op drie Koningen dag (gelijk wy bzedelijk bezhaalt hebben) gewijd / en gescheyt is / en in de Kerck tot diezgelijk gebzuik betwaart word; daaz men 't dan booz gelt van de Priesters moet kopen.

Bieche

Wat het Abontmaal aangaat / het zelfde moet in geen Bleeesch- maaz Dirschdagen genoten worden. Zy gebzuiken het op dese volgende wijze. Zy doen Bzoot / Wijn en Water te samen. Het Bzoot / dat zy daaz toe gebzuiken / moet gezuurt / en van een Priesters Gemalin gebachen wesen. Dit word op witte Donderdag / gelijk ook in de zelfde dag / daaz in zy 't gebzuiken sullen / gezegent. Dat van de witte Donderdag is booz de krankhen / en word op dese wijze gehandelt. Zy nemen een stulje Bzoot / omtrent zo groot

Gebruik van 't Avontmael.

B

groot als twee Rijksdaalders / daar in 't midden een gekruiste Christus staet. Men zingt hier ober Agnus Dei, en spreekt 'er de zegen ober. Daar na wordt het middelste van dit Bzoot / op 't welk het kruis staat / uitgesteken en aan stukken gesneden / en in een houte Watdulf gelegd / en boben d'Wataaz opgehangen / op dat de muizen / of eenige onreinigheid niet daar aan zou komen. Indien iemand in dit Jaaz krank word / en 't Abontmaal plings begeert / zo word een stukje van zulke gezegent Bzoot uit het houte Watdulf genomen / daar men drie dzuppelen rode Wijn op dzuipt / en dat men in de Kelk legt. Soms tijts giet men een weinig water daar by / en soms tijts niet / naaz dat de kranke het zelfde kan gebruiken ; 't welk hem niet een lepel toegereikt word : ja soms tijts / als de kranke geen bzoot in kan krijgen / geben ze hem niet anders ; dan een weinig Wijn. Maaz als men / in d'openbare gemeenschap / den gezonden in de Kerk het Abontmaal toereikt / zo nemen ze een klein rout Bzoorje / zo groot als een Rijksdaalder / 't welk van gestalte als het boozgaande is / en uitgesneden word. Ze bzeken hier af zo veel stukjes / als 'er zijn / die het Abontmaal sullen nuttigen / bzoeken het in rode Wijn / en in laau Water ; want se seggen dat het bloet en water / 't welk uit Christus zijde gebloten is / sondez twijffel noch wazm is geweest. Ze zegenen dit Bzoot / en geloben daar beneffens (gelijk de genen van de Roomsche Kerk) dat dit Bzoot / en deze Wijn warelyk in Christus vleesch en Bloet verandert. Ze geben 't den genen / die 't nuttigen sullen / met een lepel in / en seggen daar beneffens : Dit is Christus waerachtig vleesch en Bloet, dat voor u ; en voor veelen gegeven word, tot vergeving uwer zonden, 't welk gy, zo dikwils als gy het zult nemen, tot Christus gedachtenis zult doen. God zegen u. Enige Russchen / en booznammelijc de genen / die zich booz oprecht en broom uitgeben / het Abontmaal ontfangen hebbende / begeben zich tot de gehele dag te slapen / om van gelegentheit tot zondigen bevrijd te zijn. In de volgende Zondag ontfangen ze van de Priester in de Kerk / ook een stukje van 't gewijde bzoot / daar het middelstok / of kruis uitgesneden is / 't welk ze eten / en dat / gelijk ze boozwenden / een gabe en teken van de gemene Christuselijc lieve onder hen berekent. Ze geben ook iets van 't Abontmaal aan de kleine kranke kinderen : maaz aan de genen / die ober de seben jaren out zijn / word het volkomenlijc toegereikt ; want ze seggen dat de mensch na sijn sebende jaaz begint te sondigen.

Gebruik van 't Avontmaal aan de kranken.

De genen / die sich met eedzweeren besondigt / een doodsflag begaan / en sich niet gebiecht / of enige andere grobe sonden bedreben hebben / nuttigen niet het heilig Abontmaal / dan als ze in hun uiterste leggen te zieletoen. Aan de kranke / die buiten alle hoop van leven zijn / reiken ze het Abontmaal toe / gelijk ook het leste Oliesel : en van mag de kranke geen meer geneesmiddelen gebruiken / maaz God alleen booz hem laten zorgen. Ze geben dan ook niet meer aan hem 't eten / 't en waaz hy ogeneschijnlijc weer zoudantige krachten bezkreeg / dat men weer zekere hoop tot zijn gesontwording schepte. Boozts / enige rijc lieben / op hun ziekbedde leggende / en van hun leven wanhopende / gebruiken het heilig Abontmaal / en / daar op d'ordening en stang van Monik aannemende / doen sich scheren / met salben inwipen /

wipen / en sich in Moniks gebaad leggen. De genen / die soodanig Seraphijnisch kled (gelijk se 't noemen) aangenomen en aangedaan heeft / moet in acht dagen geen geneesmiddelen / noch spijs gebruiken : want se seggen dat hy dan in d'ordening en staat der Engelen is ; en indien soodanige krankte / tegen pdezs hoop / weer genezen / en gesont word / zo moet hy sijn belofte voldoen / sich van sijn Ehtgenoot scheiden / en sijn leven in een Klooster bezlijten.

In de Kerken zijn een grote menigte van Beelden / die aan de wanden hangen ; en de booznaamsten daar af zijn die van de Heer Christus / van Maria / en van S. Nikolaas / die se booz hun Boozstander plachten te achten. Weder heeft in de Kerk zijn eige Beelt / booz 't welk hy sijn gebeden doet / en dat / naaz 't bezmogen van de Meester / soms tijts met goud en pparelen bezciert is. Als iemand zo groffelijc gesondigt heeft / dat hy bannenswaerdig is / zo word sijn Beelt ook uit de Kerk gedaan ; 't welk hy dan booztaan in huis moet gebruiken / zonder het zelfde weer in de Kerk te mogen bzingen. Ze hebben niet alleenlijc hun Beelden in de Kerken / maaz ook in hun huisen / Stobeln en Kamers / en hebben / in hun gebeden / hun ogen steers daar op gebest. Als se bidden willen / steken ze een of twee lichten aan / en plakken de zelfden booz het Beelt bast / daar uit dikwijls bzant ontstaat / als se vergeten het licht uit te doen. Een Kusch / in 't huis van een ander Kusch komende / geeft eerst aan sijn God d'eer / en bid sijn Gospod. Want als hy / als een fromme inredende / siet om naer eenig Beelt / dat gemeenlijc aan de wand hangt ; en indien hy 'er geen vind / zo vzaagt hy aan de genen / die in huis zijn / of 'er niet een God is / en zo haast hem enig Beelt aangelwesen word / neigt hy sich daar booz / en zegent sich. Daar na keert hy sich tot de genen / die in huis zijn / spreekt hen aan / en berricht sijn saken.

De Russchen hebben in hun Kerken noch stoelen noch banken : want ze moeten al staende / of nedergeknielt / of ter aerde leggende / en niet sttende / hun gebeden en Godsdiens berrichten. Ze willen geen Ouzels noch andere gereetschappen van Musijk in hun Kerken sijden / en seggen dat die dingen / die geen leven hebben / God niet konnen loben ; en als men hen op de Psalmen / en op Davids boozbeelt wijst / zo seggen ze / dat sulks wel in 't Oude / maaz niet in 't Nieuwe Testament gezuikelijc heeft geweest. Ze hebben echter de Musijk in hun huisen / en hpeenkoomsten geleden. Maaz dewijl ze in de Kabacken en Kroegen / gelijk ook op de straten de zelfde tot alle ontucht en geplyheit gebruiken / zo dee / ontrent vijftwintig jaren geleden / de Patriarch alle de Musijkinstrumenten der Kabakspeelders / die men op de straet bejegende / aan stukken slaan / en daar na den Russchen de Musijkinstrumenten verbieden / en wel vijf wagens vol uit de huisen halen / die hy ober de Rivier de Moskwa dee voeren / en daar verbzanden. Doch men blindt nu noch by veele Gzooten / Liefhebbers van de Musijk / en die Poolische Musikanen hebben / die haer op verscheide Instrumenten leeren speelen / en ocks zingen.

Beelden in de Kerk.

Instrumenten van Musijk by de Russchen verboden.

Tweeënveertigste HOOFSTUK.

Wederlegging van de dwalingen der Russchen in hun Godsdienst, door zeker autentijk geschrift aan de Patriarch of Aartsvader overgelevert.

DAs herre van de Godsdienst / en de Verplichten der Russchen / daar wy / tot wederlegging van hun dwalingen / een authentijk geschrift by sullen voegen / 't welk eertijds dooz de Hofprediker van de Heer Graaf Woldemar is ingestelt / gelijk het selfde / als een besonder Werk / aan my medegeedeelt is: bewijl daar uit de meeste en gewichtigste Geloofsstukken van de Godsdienst der Russchen begrepen konnen worden. Dit Geschrift dan is van dese inhoud.

Van Godes genade onsen Prince

WOLDEMAN CHRISTIANI,

Grave tot Sleeswijk en Holstein, Heer tot Tassing, Wallen, Rosening en Lingelbal, antwoordt aan u vromen Joseph, Patriarch van Mosko, en aller Russchen geschrift, het welke ghy aan onzen Prince in de Russche spraak hebt toegezonden, ende ons gisteren den 22 April, dezès tegenwoordigen Anno 1644te Jaars, van den Translateur is ter handt gestelt geworden.

DAt u vromen Joseph, Patriarch in Mosko, en aller Russchen, yets van onse begeerte aen sijn Zaerliche Majesteit is ter ooren gekomen, daer aen en twijffelen wy niet. Wy hebben verseyde reysen by sijne Zaerliche Majesteit om onse onslaginge en afscheyt aengchouden, en selfs voor ons, en onsen H. Vaders Afgesanten; en in dier voegen instantelijk begeert, dat sijne Zaerliche Majesteit ons nevens de selve Gefanten, met alsulken eer en vriendschap wilde aflaten, gelijk als wy opgenomen en hier ingevoert zijn, en is sulks uyt oorlike geschiedt, dat men de Tractaten, die met onsen H. Vader zijn geslooten geworden op anderen en vreemden verstandt belieft te trecken; oock ten uyttersten sich bemoeyt, om van ons te begeeren, daer van

wy ons genoegsaem versekert hebben gehouden, dat sulks noyt in dit punt en soude zijn gekomen, of van ons geveert zijn geworden; gelijk als sulks uyt de brieven van sijne Koninklijke Majesteit, aen sijne Zaerliche Majesteit geschreven, genoegsaem is gewaerschouwt geworden: wat nu sijne Zaerliche Majesteit daer toe heeft bewogen, om onsen H. Vader sijne Koninklijke Majesteit, het gantsche Koninkrijk, en ons desen schimp aen te doen, dat en weten wy niet, nademaal sijne Koninklijke Majesteit, nocht wy, niets tegen sijne Zaerliche Majesteit als alle vriendelikeit hebben voorgenomen, ofte ons verklaert, soo sien en merken wy 't doch handtrastelick, wat voor dank dat onsen H. Vader heeft, dat de selve ons herwaerts gesonden heeft, die het anders aen middelen nimmer en soude ont-

ontbroken hebben, om ons Vorstelijken te onderhouden, en wijders tevoorssen; want sijne Koninklijke Majesteit het voorseker daar voor heeft gehouden, door dien sijne Zaerliche Majesteit selven, dat wy tot de selve sijne Zaerliche Majesteit afgelaten, en heenen trocken mochte, in drie onderscheyden malen door sijne Gezanten instantelijk heeft begeert, als soude sijne Zaerliche Majesteit daer door een sonderbare vriendschap bewezen worden, of schoon sijne Koninklijke Majesteits afating aldus vergolden wordt; maer hoedanig dat het doormaels van sijne Zaerliche Majesteit is gemeynt geweest, dat stellen wy aen Godt, die zal nocht gewisselijken sijne Zaerliche Majesteit eens soodanig beroeren, dat hy sien sal, of hy recht of onrecht gedaan heeft. En dewijle ons wel bekend is, dat ghy by sijne Zaerliche Majesteit veele vermencht, soo bidden wy u, dat ghy by sijne Zaerliche Majesteit wilt aenhouden, dat de Heeren Gezanten soo wel als wy, eertdaags met zulken eer en vriendschap mogen afgelaten worden, gelijk als wy opgenomen zijn. Aangaande dat wy in uw schrijven van hartneckigheyt beschuldigt worden, dat weten wy, dat sulks niet met goede redenen kan geleydt worden, ten ware dat men ons in ons Christelijke geloove, de van Godt vereischte bestandigheyt soo lasterlijken wilde noemen; wy weten dat niemant in geestelijke zaken, over den menschen het gebiedt heeft, als maar Godt den heiligen Geest, die een ydeter waarheit leydet, die hem in sijn woordt gaerne volgt en leyden laet; en verleent aen die selve standvastigheyt; Ook en is ons niet onbekent dat in die zaken, die Godt en de salighen betreffen, men Godt meerder moet gehoorsamen als de menschen, nademaal hy alleene een Godt is die helpen kan, en een Heer die van den doot kan verlossen: het magh eenig Potentaat of Heer zo hoog van geboorte, en zo machtig van landt en lieden wezen, als de selve immermeer soude konnen wesen, zo en kan doch den selven niemant van den eeuwigigen doot verlossen; en hoe souden wy ons onderstaen te handelen, tegen het gene dat doch al lange voortheenen, tusschen sijne Koninklijke Majesteit en sijne Zaerliche Majesteit is richtig gemaakt en veresent; gelijk als sulks genoegzaam, zo wel uit het schrijven van sijne Koninklijke Majesteit, al uit de daat op van sijne Zaerliche Majesteits geveene antwoorde, en alsoe uit de beiderzijdsse groote Heeren Tractaten, kan gezien worden, en dat ahier aan deze plaatse in een vreemt verstandt getrocken wordt; maar of zulks te verantwoorden zy, dat weet Godt, en onsen H. Vader, en wy willen daar andere

Christen Potentaten van oordeelen laten, en die andere Christen Potentaten zullen oock alle daar neven oordeelen, of wy met billikeit hartneckig mogen genoemt worden, als zy zullen sien deze schrift, die wy tegenwoort aen u inleveren, waar inne dat om consideratie meerder wordt nagegeven, als wy oit zoude gedaan hebben, wanneer ons dit van te vooren te wete ware gedaan, het welke wy nu vernemen moeten; maar dat zulks als nu ingaan, geschiedt om sijn Zaerliche Majesteit te bewijzen, dat wy, voor zo veel het immermeer mogelijken is, ons gaerne na sijn Zaerliche Majesteit voegen willen, daaromme zo wilt, na het verstandt dat u van Godt gegeven is, bedenken, of sijne Zaerliche Majesteit den tijdt sijnes levens, wat grooter van yemaat zoude konnen begeeren, als het geene van ons begeert wordt, onaangezien het selve by U L. voor een zeer kleine en geringe zake geacht wordt, sijn Religie en geloove te veranderen, gelijk wy zulks, dewijlen men verseyde malen tot ons gezegt heeft, wy konde sijne Zaerliche Majesteit wel lichtelijken een zo geringes te gevallen doen; daar uit kan afnemen, zo acht men nochtans het selve by ons voor een zeer groote zake, en men houdt de lieden die om tijdelijken welvaart, en om eenen aanzien tegen haer weten en geweten, en onovertuigt uit Godes Woordt, hare Religie en geloove, den menschen te gevallen, veranderen, voor lichtveerdig en verachters. En wy geven u te bedenken, zo wy Godt niet en soude getrouw wezen, hoe zoude wy sijne Zaerliche Majesteit konnen getrouw zijn, wanneer deze geslootene zake tot sijn gewenschte einde ware geraakt, en sijne Zaerliche Majesteit aenstonts daer op ons bevoolen hadde van hier te reysen, tot dienst van sijne Zaerliche Majesteit, en deszelfs lant en lieden, en wy ons geweigert hadden, zo waren wy alsdan niet alleen hartneckig, maar oock voor onverstandig te achten geweest, daar wy als nu van zulks vry zijn; en by yder een die in toekomende dit zal leeren, een goet oordeel en gedachten sullen hebben, van een noemwaardige standvastigheyt, op dat ghy dies niet-tegenstaende sien mooght, waer op dat onse standvastigheyt in Religie, en gewetene zake gegrondet zy. Soo hebben wy op u ingezonden wederleggenschrift, op volgende wijze ons tegenbericht klaerlijk willen betoonen, en sijn versekert dat het selvige uit Godes heylige Schrift, in sulker maten genoegzaam beantwoordt is, dat ghy lichtelijck daar uit zult zien konnen, waar inne dat het onderscheit van uwe, en onze Religie bestaat, en wat ons beweegt om geen vreesde aan te nemen. Wel is waar dat wy van

zijne Koninklijke Majesteit, onzen hartelijk lieven Heer Vader niet gelaft en zijn om ons in eenige disputatien, noch in wereldlijke, noch in geestelijke zaken in te laten, in overdenkinge dat die groote zake en punten, zo onzenhalven zijn oppgerecht, hare volkomenheit alrede bereikt, en nergens dan maar aan het kussen des Kruis, en daar op versprokene Corufation en gebreekt, welke by zijne Zaarsche Majesteit onzen Heer Vader willig heeft versproken, soo ras wy met de Koninklijke Heeren Afgezanten, by zijne Zaarsche Majesteit zoude aangekomen zijn, dat het zelve zoude voltrocken worden, en wy verzekert zijn dat ons, als mede onze lie-den en dienaren gene overlast in Religions en Geloofs-zake zoude geschieden, en zijn alzo, dienswegen geen disputen vermoedende geweest; maar om dat het by u niet en zoude mogen dat aanzien gewinnen, als of wy niet en wisten wat dat wy gelooven, of dat wy van ons rechte en ware geloove geen verzekeringe in ons gemoedt en hadden, zo hebben wy voordezemaal u antwoordt willen geven, doch met dese aanhangende protestatie en voorbedinge, dat het zelve onzen Heer Vader zijne Koninklijke Majesteit met zijne Zaarsche Majesteits geslootene Contracten, en het Hoofwerk niet in het geringste, tot prejudicte, nadeel of schade gereiken magh, het welk een zake voor sijn zelis, en hier mede niet te doen en heeft. Uw gantsche geschrift dat ghy vroomen Patriarch hebt laten ingeven, kan in twaalf stucken afgedeelt worden in den aanvank, daar van vermaant ghy ons na uwe vriendelijke groetenisse, daar voor wy ons in billikeit bedanken, dat wy zijne Zaarsche Majesteit gehoorzamen zoude, en ons omdoopen laten, en in andere strijdige punten over de Religie met u vereenigen zoude, zo wilde zijne Zaarsche Majesteit ons alle liefde en eere bewijzen, als sijnen eygen Soone, en ons zijne Dochter de Sarcyna, ofte Groorvorstelijke Princesse *Irena Michailowna*, tot onse echte Gemalinne trouwen laten; daer op wy tot antwoordt geven, het heeft sijn Zaarsche Majesteit in sijn schrijven aen sijn Koninklijke Majesteit, onsen Heer Vader, niet alleen versproken en beloofd, ons, als sijnen sels eygen Soon aen te nemen, en te houden, maer insonderheyt oock, na dat wy alhier geluckelijck aengekomen waren, en sijn Zaarsche Majesteit vijftienwintighen en dertighen lanu-ary besochten, met sijn Zaarsche Majesteits handt en mondt verseeckert, dat sy ons soo liefen weerd houden wilde, als zijne Zaarsche Majesteits eygen Kinderen; maer van vereeniginge der Religie, ende om doopen, gantsch

niet gesprooken, waeromme wy ons daer op oock wederomme tegen sijn Zaarsche Majesteit alsoo verklaerde, dat wy ons tegen de selve sijn Zaarsche Majesteit alsoo behooren wilde, als een Soone toelater en behoort, en sijn Zaarsche Majesteit in alles wilyaerdigh te zijn, soo verre het selve Godt niet en vertoornt, onsen Heer Vader niet en beleidicht, en ons geweren niet beswaert en soude worden. En om wijders onse schuldige gehoorfaemheyt tegen onsen Heer Vader te bewijzen, niet liever gewenscht en begeert, als dat tusschen de beyde groote Heeren geslootene Huwelijcks-contract sijn gewenschte voortgang mochte bekoomen, ende tegen sijn Zaarsche Majesteit ons alsoo betoont, gelijk als onsen Heer Vader ons bevoolen, en wy ons selven sijn Zaarsche Majesteit toegeseydt hebben; naest Godt den selven te gehoorfamen, ende wenschen het selven oock noch meermaels, Maer dat wy daeromme ons geloof soude verloochenen, sal nimmermeer geschieden, naedemael dat geene faecke op de gantsche wereldt, hoe lief deselve u oock welen mach, ons soo lief niet worden en kan, dat wy daer door van de eenmael erkende en bekende reyne waerheyt ons soude bewegen af te treden; want naedemael wy in ons geweren verseeckert zijn, en uyt Godes Woort genoeghsaem bewijzen konnen, dat onse Religie de rechte oude Apostolische Religie is, gelijk wy hier nae betoopen sullen, soo souden wy tegen Godt den Heyligen Geest handelen, en oock tegen het getuygenis van ons eyge conscientie, wanneer wy lichtveerdigh en onbedachter wijs van het selve apostoerden, ende afweecken. Den grondt en fondament van onse Religie en geloove, die wy hebben en behouden, is, dat wy in die dingen, die de saligheyt betreffen, niet aen en nemen, als het geene in de Heyligen Bijbel, als Godes eygen Woort, het welck hy ons door sijn Propheeten in het Oude Testament, en door de Apostelen des Heeren Christi in den Nieuwen Testament heeft beyde en mondelinge laten predicken, en daer nae schriftelijcken opstellen laten, daer inne duydelijcke eygen mandament ende bevel, het welck wy in alles moeten gehoorfamen. Want gelijk men het bevel van een Grooren Vorst en Heer niet en moet verachten, maer nae het selve leven; hoe veel te meer moet men dan houden dat in Godes mandament, dat is den Heyligen Bijbel, begrepen is; daerom soo noemt Paulus den selven in den Brief tot den Galaten, aen het sesde Capittel, dat deselve is een regel ofte richtsnoer, na de welke alle de geene, die daer na leven, sullen de barm-

her.

hettigheyt en vrede, of saligheyt bekoomen sullen. Soo haest als een goetd Bouwmeester sijn recht-snoer ofte maer-stock verlaet, soo en bekomt het gebouw sijn rechte forme niet; alsoo oock wy, als wy den regel des Goddelijcken Woordts verlaten, so dwalen wy in den Godtsdienst. Daeromme heeft oock Godt seer hardt en strenge door sijn Dienaer Mose geboden, by Deut. in het vierde en twaelfde Capittel, dat wy tot sijn Woort, in den Bijbel begrepen, niet toe doen, noch niet daer van af doen sullen, maer dat alleene houden, dat sy ons in het selve geboden heeft. Paulus seydt in den Brief aen de Galaten, aen het eerste Capittel; Alwaer dat hy selve, ofte een Engel uyt den Hemel haer anders predicken soude, als hy haer te vooren gepredickt hadde, ende oock in sijn schriften betuyght hadde, die soude zijn anathema, of vervloekt; ende Apocal. aen t twee-entwintighste Capittel, Soe iemant toe doet by het geene in den Bijbel begrepen is, op die soude Godt toe doen de plagen, die in desen boeck beschreeven zijn; en soo iemant van de woorden deses Boecks soude afdoen, van dien soude Godt afdoen sijn deel van den Boeck des levens, ofte hem uyt den Hemel verstooren. Salomon seydt in het dertighste Capittel; Alle woorden Godts zijn louter: en doet niet tot Godes Woort, op dat hy u niet en straffe. Desen Bijbel ofte Godes Woort is oock volkomen het hert, het kan de verstandige kloek maken, en de oogen verlichten. Paulus seydt 2 Timorh. Capit. 3, dat de Heylige Schrift ons kan verstandigh maecken ter saligheyt, alsoo dat de menschen Godes volkomenlijck tot alle goede wercken onderwisen; en by Actor. aen het twintighste Capittel, seydt Paulus, dat hy sijnne Toehoorders alle den raedt Godes, haer saligheyt betreffende, hadde bekent gemaect; en voeght daer by, dat hy sijn gantsche leere uyt Mose en de Propheeten genoomen heeft; waer eenen oock Christus Iesus de Sone Godes, alle sijnne toehoorders wijst op Schriftuur, en seydt by Iohannes aen het vijfde Capittel; Ondersoeckt de Schrifturen; want sy is die van my, en mijne leere getuyght. Alsoo hebben oock de heylige Apostelen op het groote Concilie binnen Ierusalem, Actor. aen het vijftiende Capittel, en Paulus by Actor. aen het seventiende Capittel, haer leere eenigh, ende alleen op de Schrifture geprondd. Dit is nu den eenigen grondt van onse Religie, en alles wat in desen fundament der heyligen Bijbel te vinden is, dat nemen wy geerne aen, en verseeckeren u, dat niet een enigh punt in onse Religie begrepen is, dat niet mer klare en duydelijcke letteren en

woorden, uyt den Heyligen Bijbel kan bewezen worden; en soude wy dan noch van soodanige welgegronde Religie afgaen, soo en handelen wy niet alleen tegen ons eygen geweren, maer oock tegen Godes bevel, die men meerder moet gehoorfamen, als de menschen. Actor. 5 Capittel, en maecken ons deelachtigh aen den vloek en harde straffe, die Godt de Heere soodanige menschen in de voort-aengewesene plaetsen is dreyyende. Soo dat ghy vroomen Patriarch, oogenschijnlijcken sien mooght, dat wy nu onse Religie niets voor en nemen, dan alleen het geene in den Bijbel ende Godes Woort begrepen is, en betracht daer by, dat onse lieve Heer Vader, sijn Koninklijke Majesteit in Denemarcken en Noorwegen, ons nimmermeer tot sijn Zaarsche Majesteit en soude gefonden hebben, om ons met de groote Vorstelijke Princesse *Irena Michailowna* te vertrouwen, wanneer hy uyt den Bijbel niet en hadde geweren, dat twee personen van verscheide Religie nae Godes toelatinge seer wel vereenigen konden; want dat heeft sijn Koninklijke Majesteit seer wel gedacht, en ons menighmalen voorgehouden, wat Paulus seydt, 1 Cor. aen t sevendende Capittel, dat de Geloovige man is geheylight door de ongelovige vrouwe, en de ongelovige vrouwe wordt geheylight door de geloovige man; anders waren uwe kinderen onreyn, maer nu zijns reyn; en de woorden Petri Cap. 3, wanneer twee verscheide Religie t'lamen komen, soo sal de Geloovige een goet leven leyden, op dat de andere, die aen het woordt niet en geloof, daer door mach gewonnen worden, wanneer die siet uwen heyligen wandel in de vreesse des Heeren. Hoewel dat dese spreucken niet eygentlijck van nemen, maer van behouden spreucken, soo konnen evenwel deselve alhier niet onbequalijck aengetoogen worden; te meer, dewijle Godt in den Ouden Testamente het oock alsoo gegeven heeft, dat een geloovigh mensch een ongelovigh ten houwelijck nemen mocht, gelijk te sien is Deut. 21. daer het Godt de Israeliten heeft vry gekelt, dat sy de gevangene Heydensche vrouwen wel mochten trouwen. Sulcks bewijzen oock de exempelen van Iuda, Gen. 38. en Ioseph, Gen. 41. Cap. Heeft het dan mogen geschieden, dat een geloovige, ofte ongelovige, ofte Heydensche heeft mogen trouwen, hoe veel te meer konnen die geene, die beyderzijds door de dierbare verdiensten Iesu Christi, des Soons Godes, verhoopen saligh te worden. Met sulcke en diergelijcke gronden heeft ons onsen lieven Heer Vader bewoogen dese reyse nae der Mosco aen te nemen, daer uyt ghy sien en mercken kunt, dat wy oock in wereldlijke

laec.

saecten niets voor en neeme, het koope dan mer Gods Woordt over een; hoe veel weyniger souden wy doen in saecten, die eygentlijcken onse saligheyt betreffen, daer uyt ghy beslyuten mooght, dat onse Religie in Godes Woordt wel gegrondt is, en dat het by verlies van de saligheyt onmoogelijck is daer van af te gaen. Neven Godes Woordt, in den Heyligen Bijbel vervatter, hebben wy oock het Symbolum Apostolicum, het welcke de Apostelen selven geschreven hebben, daerom me wy het oock aenneemen als Godes eygen woort. Wy hebben oock het Symbolum Nicenum, en her Symbolum Athanasii, die wy aenneemen, niet als een rechtsoer van ons geloove, maer om dat de selve met den Bijbel, ofte Godes Woordt, over een komen; maer zo daer wat inne is, dat mer den Bijbel niet oer een en komt, dat en kunnen wy met een goet gemoedt niet aen nemen; want alle menschen kunnen dwalen, maer Godt en sijn woort is waerachtigh, Rom. 3. ja het is onmoogelijck dat hy liegen of bedriegen kan, Hebr. 6. Daeromme sijn wy even zo wel, als de Grieksche Kercke, van den Paus van Rome, als van den rechten Antichrist, afgetreden, wij die veele dingen ingevoert heeft, die den heyligen Bijbel tegen sijn, en dat geen menschen doen en moet; want de Propheten hebben gesproken, gedreven zijnde door den Heyligen Geest, 2 Petr. Cap. 1. maer de Apostelen hebben op een sichtbare wijze den heyligen Geest ontfangen op den Pinxterdagh, Actor. 2. die ons in alle waerheyt geleydet heeft, Iohan. 14. en haer alste vooren gefelt en gefeydt, wat sy geleert en geschreeven hebben; waeromme Paulus seydt in den tweeden Timoth. Cap. 3. dat alle de schriften der Propheten en Apostelen van Godt ingeblasen sijn, daeromme sy niet en kunnen dwalen. De andere Vaders, die na de tijden der Apostelen geleert hebben, hebben uyt de Schriften der Propheten en Apostelen genoomen, wat dat sy goets gedacht hebben: en zo wijdt deselve met den Bijbel over een stemmen, hooren wy seer geerne, maer veerder niet. Uyt desen gront dan maecten wy sulcken oederscheydt: Eenige schriften sijn van den heyligen Geest, sonder eenigh middel ingeblasen ende ingegeven, als de Schriften der Propheten, der heylige Apostelen, en heylige Euangelisten Mathei, Marci, Lucas, Iohannes, Pauli, Petri, Jacobi, over de welke den heyligen Geest op een sichtbare wijze is gegoten, Actor. 2. en haer het herte om te bedencken, den mont om te sprecken, en de handt om te schrijven, gevoert heeft, 2 Petr. 1. Dese schriften nu sijn dat fundament, regel, en richtsoer der Christelijcke Religie, Eeni-

ge schriften sijn oock wel geschreeven van mannen, die den heyligen Geest hebben gehad, maer niet in sulcken maten als de Apostelen, als van Basilii Magni, Gregorii Nazianzenus, Iohannes Chrysostomus, en diergelijcken, welke schriften wel goet sijn, maer de selve en sijn niet wijder te gelooven, als die mer den Bijbel over een stemmen; want den heyligen Geest haer op foodanige wijze, als de Apostelen, niet en heeft voorgeschreeven, maer sy hebben het selve uyt den Bijbel moeten nemen, en daer op grondvesten. Wie dit onderscheydt der schriften niet en weet, die en kan in sijn Religie niet verseeckert sijn. Daer uyt ghy dan afnemen meught, hoe voorsichigh dat wy met onse Religie omgaen, alsoock mer de Artijckelen van ons geloove; en dat het over sulcks onmoogelijck is van sulck eene welgegronde Religie af te treden, het welke wy op het eerste punt van uwe schriften niet hebben wiles laten te antwoorden.

Het tweede Capittel.

Voor het tweede seght ghy vroomen Patriarch, dat wy ons voor Christenen uytgeven, daer wy doch het rechte volkoomen Christen geloof niet en hebben, en ons in veele Artijckelen afdeelt, als het Artijckel van de saligmaekende Menschwerdige onses Heeren Godes en Saligmaekers Iesti Christi; in welck Artijckel oock selven de Paus in eene mening met de Grieken nae by de vijf hondert jaren is geweest. Hier op antwoorden wy: Wy geven ons voor Christenen uyt, ende en twijffelen oock geenins, dat wy het Christelijcke geloove geheel en volkoomen hebben, gelijk als ons dat selve van de heylige Apostelen en Propheten beschreeven is: en daer is niet een Artijckel des Geloofs, die in onse Vergaderinge geleert wordt, dat niet gelijkvormigh is, even met de selve woorden als het den heyligen Geest met de handt sijnre Apostelen beschreeven heeft. En wat de menschwerdige onses Saligmakers Iesu Christi aengaet, die gelooven wy van grondt onses herten, en seggen soo wanneer den Soone Godes ons Vlesch en Bloedt niet en hadde aengenomen, uyt den lichamen van den Mager Maria, soo en konde geen menschen saligh worden; want soo leert ons den Bijbel by Ioannes Capittel 1. dat eenige woordt, of de Soone des Vaders is vleesch geworden, en heeft de menschelijcke nature aengenomen, en in den 1 Timotheum Capittel 3. De verborgentheyt der Godsaligheyt is groot, Godt is geopenbaert in den vleesch,

Van de Menschwerdige Christen.

en Hebr. Capittel 2. De Soone Godes heeft het zaet Abrahams aengenomen, en is ons vleesch en bloedt deelachtigh geworden, gelijk als de jonge kinderen; maer sulcks heeft hy tot dien eynde gedaen, dat hy ons soude saligh maken, gelijk als hy van hem selfs getuyght, Matth. 18. De Soone des Menschen is gekomen om saligh te maken dat verlooren was, en Paulus 1 Timoth. 2. spreeket: Dit is een getrouw woordt, en aller aenneminge waerdigh, dat Iesus Christus in de werelt gekomen is, om de Sondaren saligh te maken; dat is nu den grondt van onse gantsche saligheyt, dat de Soone Gods om onsent wille is mensch geworden, en voor ons aen het Krucce is gestorven; want door sijn doot heeft hy vrede gemaect, door sijn bloedt aen den Krucce, en door sijn bloedt hebben wy de verlossinge, namentlijcken de vergevinge der sonden; om onsent wille is hy tot sonden geworden, die van geene sonden geweren heeft, op dat wy door hem gerechtedigheyt worden voor Godt, 2 Corinth. Capittel 5. daerom oock Christus selven seydt, Ioh. 13. capittel, dat hy ons ten jongsten dagen uyt den grave wederom sal opwecken, door sijnre Goddelijcke stemme, als hy ons toegeleydt heeft, Ioh. 5. Dit is nu kortelijcken onse leere van Christo, soo schrijven de Euangelisten en Apostelen daer van, en soo gelooven wy oock daar van, soo verre als ghy lieden nu oock dat selve geloof, soo sijn wy in den grondt van onse saligheyt eens. Doch wat de Papien daer van leeren of gelooven, daer mede en bekomeren wy ons niet, maer blijven slecht by Godes Woordt.

Het derde Capittel.

Voor het derde seght ghy, dat oock op de algemeene Concilien, de Roomsche Papien te gelijk met de Grieken dat Symbolum Apostolicum, van de Apostelen selfs geschreven, hebben aengenomen; wat dit derde aengaet, soo weten wy oock wel, dat de Roomsgeinden het Symbolum Apostolicum niet u aengenomen hebben, op de seven Concilien, en wy beroemen ons, gelijk wy dan in het naeste hier voorgaende Capittel gefeydt hebben, dat wy het Symbolum Apostolicum oock aenneemen, en houden het daer voor, dat het de Apostelen selven geschreeven hebben. Ja wy schatten het soo hoogh, dat niemant onder ons voor een Christen aengenomen wordt, die het selve niet van buyten kan, en het sal niet licht een kint van seven jaren onder ons gevonden worden, die het Symbolum niet van buyten kan opseggen; wy

Van het Symbolum Apostolicum.

geloof en ook de seven algemeene Concilien, dat sy dat Symbolum Apostolicum alle tijdt behouden en geaprobeert hebben, soo dat wy dan noch hier inne van u niet sijn afgedelt, maer gelooven soo wel aen Godt den Vader, aen Godt den Soone, en aen Godt den Heyligen Geest, als ghy.

Het vierde Capittel.

Voor het vierde seght ghy, hebben de Papien en Grieken veele invoeringe en insettingen wegen de Kercklijcke ordonnantien, en wegen de versterckinge des geloofs der Kercken, eenstemmigh gegeven en bestemt hebben, daer op antwoorden wy, dat wy Godt lof seer wel weten, wat de seven algemeene Concilien bellooten hebben, het eerste dat genoemt wordt Nicanum, is gehouden geworden in den Staat Nicaa, in het Landtschap Bithinia, onder den Keyser Constantinus Magnus, Anno Christi 325. in het welke vergadert sijn geweest driehondert en achten Bisschoppen, door de welke uyt den Bijbel tegen den goddoofen Arius is bewesen geworden, dat Christus niet alleen een mensch, maer oock een ware Godt zy, dewijle hy selfs seydt by Ioh. Capittel 8. Eer dat Abraham was ben ick, en Paulus getuyght van hem in het 9 capittel tot de Rom. Christus is uyt den Vaders, soo veele het vleesch aengaet, en te gelijk oock Godt geloof in der ewigheyt; daer en tegen Arius, die de Godtheyt Christi loochende, is uyt of van de Christelijcke gemeynte verwelen. Het tweede algemeene Concilie is gehouden geworden onder de Keyser Theodosio, in de Stadt Constantinopolen, Anno Christi 381. in herwelcke de Bisschoppen bewelen hebben, dat den heyligen Geest een ware Godt zy, dewijle den Apostel seydt in den eersten tot den Corinth. cap. 12. dat den heyligen Geest den eenigen Godt is, die daer alles in allen wercket, en is aldaer veroordeelt geworden, die Macedonim, die de Godtheyt des heyligen Geestes verloochende, en hebben daer en boven afschafft alle de tempelen der Heydenfche Afgoden, het Heydenfche Offer, en het godtloofse Vasten avondt Feest van Bachi. Het derde Concilie is gehouden geworden te Ephesen, onder den Keyser Theodosio Junior, Anno Christi 431. alwaer tweehondert Bisschoppen vergadert sijn geweest, de welke bewelen hebben, dat de Heere Christus wel Godt en Mensch, doch maer een persoon is, dewijle Paulus seydt, 1 Corinth. in 't achtie capittel. Wy hebben maer eene Heere Iesum Christum, door wien alle dingen sijn, en wy door hem,

Van de seven Concilien.

en i Timoth. capittel 2. Daer is een Middelaer tusschen Godt en de Menschen, den mensche Iesus Christus, en aldaer is veroordeelt geworden Nestorius, de welke leerde dat in Christo twee naturen, en oock mede twee personen waren. Hets vierde Concilie is gehouden in Calcedonien, onder den Keyser *Martiano*, Anno Christi 452. alwaer vergaderd zijn geweest feshondert en dertigh Bisschoppen, door de welke uyt den heyligen Bijbel is bewesen geworden, dat in Christo twee naturen zijn, de menschelijke en Goddelijke, en dat de menschelijke in de Goddelijke niet verandert en is; wyle Petrus in sijner eerste aen't vierde capittel, die beyde naturen u' raducelijck onderscheydet, wanneer hy seyd dat Christus voor ons geleden heeft, in het vleesch, en is aldaer veroordeelt. *Enliches*, die valscheleijk leerde, dat in de menschewerding Christi, de menschelijke nature, in de Goddelijke verandert is; en dat Christus alleene Godt, en geen mensche genoemt magh worden. Het vijfde Concilie is gehouden van den Keyser *Justinianus*, in de Stad Constantinopolen. Anno Christi 552. alwaer dat de samen-vergaderde Bisschoppen uyt den heyligen Bijbel bewesen, dat de Duyvel en sijn Engelen bereydt is, en zijn aldaer veroordeelt alle die valsche Leeraeren, die daer tegen predickten. Het seste algemeene Concilie is gehouden geworden onder *Constantino Quinto*, Anno Christi 680. in de Stad Byzantio, alwaer de Bisschoppen uyt Godes Woordt bewesen hebben, dat, gelijk in Christo twee naturen, alsoo oock twee willen zijn; de Goddelijke en menschelijke. de Goddelijke willen hebben sy bewesen, Matth. 11. daer de Heere Christus seyd: Niemand kent den Vader, dan den Soone, en die her den selven Soone sal willen openbaren: de menschelijke willen hebben sy bewesen, uyt de woorden Christi, Matth. 26. mijn Vader, soo her mogelijk is, laet desen Drinkbeker voorby ganc, doch niet gelijk ick wil, maer gelijk als ghy wilt; en zijn aldaer veroordeelt de Monothebereis, die her tegendeel hier van leerden. Het sevende algemeene Concilie is gehouden onder den Keyser *Jeremi*, Anno Christi 788. in de Stad Nicemas, alwaer beslooren is, dat men beelden in de Kercke soude mogen hebben, niet dat men de selve soude aanbieden, maer tot een gedachtenisse der Heyligen. Dit zijn alsoo de seven algemeene Concilien, en wy nemen gaerne aen wat op de selve beslooten, en valt getelt is, dewijle sy hare meyningen uyt den Bijbel genomen en bewesen hebben; hoewel uyt her besluyt van her laeste Concilie, naderhandt sulck een misbruyck is gewesen, dat men

de beelden aengeboden heeft, het welke Godt daeromme toegelaten heeft, dewijle de Bisschoppen hare meyningen hier over niet uyt Godes Woordt en hebben genomen, gelijk de anderen. Soo gevelijcken is her in Geloofs-sake yets aen te nemen, dat in Godes Woordt niet en is gegrondet; by aldien ghy vroemen Patriarch, door uwe Insetingen, Ordonnantien en Bevelingen des geloofs, dese Artijckelen mijnnet, die de heylige Bisschoppen op de Concilien, uyt den woorden Godes beslooren hebben, soo zijn wy oock daer in met u eens. Doch set yet wat anders meynen, soo zijn wy besorght, dat ghy de selve Concilien niet recht in uwe spraecken vertaelt en hebt; wy daer en tegen hebben de selve in de Griekische spraecke, in de welke de selve gehouden en geschreven zijn.

Het vijfde Capittel.

Voor het vijfde seght ghy, hebben de Papien en Griekken te gelijk ingetelt, dat'er maer eenen Doop, een Gelove, en een Voorbiddinge der heylige verborgentheden, aengenomen soude worden, en her hoogheerdige Avondmael, met gesuurt Broodt, en Wijn met water vermengt, en niet met ongesuurt broodt, en soude bedient worden, en seght dat ghy veele van dese dingen, in uwe boecken uyt her Griekse vertaelt, by u hebt. Wat dit vijfde betreft, dat ghy eenen Doop, een Gelove en voorbiddinge der Goddelijke verborgenthey, in her hoogheerdige Avondmael, na uytwijfinge van de voornoemde Concilien geloof, daer aen doet ghy oock recht; want Paulus seyd met klare woorden, in den Brief aen den Ephes. capittel 4. Een Lichaem en een Geest, een Heere, een Doop, een Geloof, een Godt en Vader onser allen, die daer is over alles; dit gelooven wy even soo wel als ghy, niet om dat her de Concilien seggen, maer om dat de Concilien her selve van Paulus genomen en geleert hebben; want de Concilien die en mogen niet meer seggen, als her geene in de Bijbel staet; waeromme Evargius Lib. 2. capittel 16. Origenes over her derde capittel aen den Romeynen, Athanasius in her boeck tegen de Heydenen, Chrysofomus in zijn dertiende Predicatie, over her eerste boeck Moses, Epiphanius Narchi vijf en sestighe, eenstemmigh schrijven, dat in de Concilien dit gebruyck is geweest, dat den Bijbel midden op de tafel is geleyt geworden, om aen te wijsen dat niemand yets seggen soude, dat niet in de selven begrepen was; maer dat ghy hier by voeght, dat her heylige Avondmael des Heeren, met gesuurt Broodt molte gehouden worden, en met Wijn die met water gemengt was; daer op antwoorden wy: dat her wel gelooffelijck is, dat Christi

Van het Avondmael.

us suur broodt by de instellinge des Avondmaels gebruyckt heeft; want hy her selve ingetelt heeft, als hy met sijnen Jongeren her Pascha at, gelijk Matth. 26. met klare woorden staet, als de Twaelve aten, namentlijk her Pascha: Doe nam de Heere her broodt, danckte, &c. nu moesten sy by her houden des Pascha geen gesuurt broodt gebruycken, als Godt bevoelen heeft, Exod. 22. Soo hebben wy evenwel die bescheydenheydt, dat wy gaerne toegeve, dat men gesuurt broodt neemt, dewijle wy in den heyligen Bijbel geen klaar bevel en hebben, dat wy noodwendigh ongesuurt broodt sullen nemen; want de heylige Euangelist, ende den Apostel Paulus, 1 Cor. 11. die noemen her maer broodt, sonder wijder beschrijvinge, daer aen laten wy ons genoegen; ende en willen niet wijser wesen, als den heyligen Geest; en stellen sulcks eenen iegelijcken vry, of hy gesuurt of ongesuurt broodt nemen wil; want en willen, noch en broden niet tot Godes Woordt, noch af, noch toe doen, op dat wy de vloecken en straffen Godes niet deelachtigh en worden. Wat nu den wijn aengaet; wy willen liever klaren wijn gebruycken, als de selve met water vermengen; want Matth. 26. en Luc. 22. seggen beyde, dat in de Kelck de vrucht des wijnstocks geweest is; maer van water en gedeenck sy niet. Daeromme blijven wy liever by de heylige Schriftuur, en den Bijbel, als Godes eygen zijnde, daer door soo konnen wy her alderseckerste zijn.

Het seste Capittel.

Voor het seste voeght ghy dan daer by, dat ghy sulcks alles van de heylige Apostelen, en van den heyligen Apostolischen Vicarius ontfangen hebt; maer die te Romem in Italien, Longobardien, Tirol en Germanien, die hebben sulcken geloove en belijdenisse gemaecleert en bedorven. Wat dit seste aengaet, dat ghy seght, alle van de heylige Apostelen, en van de heylige Apostolische navolgers ontfangen te hebben, daer op mooght ghy weten, dat wy ons veel meer beroemen kunnen, dewijle wy niet eenen tiel ofte letter in geloofs-saken aen en nemen, die niet uyt Christi eygen mont, en uyt de schriften der Apostelen gendomen is; en houden her voor een gewetenis saecke her alderminste seggen in Geloofs-Artijckelen, her geene in Godes Woort niet en staet; maer dat ghy hier by voeght, dat den Paus naemaels tot Romem, in gantsch Italien, Tirol, Longobardien en Germanien sulke belijdenisse bedorven heeft, daer op antwoorden wy, dat wy niet en kon-

Dat wy onse Religië van Christus, en de Apostelen nagevolgt hebben.

nen ontgelden, wat den Paus gedaen heeft, maer beklagen veel meer, dat de Papien geene conscientie en hebben; en haer niet ontfien Godes Woort te verkeeren; en wy zijn daeromme oock met petijckel van lijf en leven van haer afgewecken, en seggen haer openlijcken in de oogden, dat den Paus is den mensch der sonden, en her kindt des verdelts, van her welke Paulus voorseyt heeft, dat hem soude; en de leere der Apostelen verderven, als'er staet in den tweeden Theffal. in her tweede Capittel.

Het sevende Capittel.

Voor her sevende, beklaeght ghy vroomen Patriarch, dat wy leeren en gelooven, dat Godt den Heyligen Geest niet alleen van den Vader, maer oock van den Soone uytgaet. Hier op antwoorden wy u, dat'er met klare oogden geschreven staet by Joh. 15. dat den heyligen Geest van den Vader uytgaet, maer dat hy van den Soone uytgaet; dat en staet met dese woorden en leeren niet in de Schriftuur. Daerom wanneer iemandt vraeght, of wy gelooven, dat dese woorden in de heylige Bijbel staen, dat wy gelooven; dat den heyligen Geest van den Soone uytgaet, soo seggen wy neen, en gelooven her niet; want wy zijn verseecken, dat dese woorden in den heyligen Bijbel niet te vinden en zijn; maer soe iemandt vraeght, of den heyligen Geest oock is de Geest des Soons, soe wel als des Vaders, soo seggen wy ja; want den heyligen Bijbel die spreect alsoo, Rom. 8. Wie den Geest Christi niet en heeft, die en komt hem niet toe; en in den Brief tot den Galaten, Capit 4. Godt heeft den Geest sijns Soons in onse herten gesonden. Sal ons iemandt verder vragen, of den Soone soo wel den heyligen Geest uyt sendet, als den Vader, soo seggen wy ja; want den Bijbel die spreect alsoo, Johan. 15. Als den Trooster sal gekoomen zijn, namentlijk den heyligen Geest, beyde den Geest des Vaders, ende des Soons; en den Vader en de Soons senden de selven in de herten der menschen die te verlichten; maer dat hy van den Soone uytgaet, dat en willen wy niet seggen, dewijl den Bijbel alsoo niet en spreect; want her zy verre van ons, dat wy van Godes Woort gaen. Doch is die langdurigen strijd tusschen de Griekische ende Roomsche, maer een school-twist en woorden-strijdt geweest, daer door sy de Kercke niet en hadde behooren ongerust te maecten. Hoewel dat'er oock eenige onder de oude Griekken geweest, als Hilarius, lib. 12. die van de heylige Drievuldighydt

Van den H. Geest.

heydt gefeydt hebben, dat den heyligen Geest van den Vader en Soone gelijk uyt gaet. En is desen strijd tusschen de Griekische en Roomsche Kercke, nae dat de selve erelijcke hondert jaren geduurt heeft, eyndelijken Anno Christi 1442. op het Concilie te Hoiets, in het byzijn van Bilcary, Patriarch van Griekenland, bygeleydt, alsoo dat men spreekken mocht hoe dat men wilde, als maer de meeninge eenderley was. En wat willen wy hier in onenigh zijn, laet ons veel liever Godt den Vader, en den Soon aentropen, dat die den heyligen Geest in onse herten sendet, dat die ons verlichte, en alles leeten, en op effene bane leyde, om nae Godes behagen te doen, gelijk als David heeft gebeden, Psalm 143. en zijn wy alsoo in desen punct de rechte meeninge oock eens.

Het achtste Capittel.

Van de Beelden.

Voor het achtste, vroomen Patriarch, beklaght ghy u, dat wy de heylige Beelden, die ghy uyt de oude Insctingen hebt in uwe Kercken en huysen, dat wy die geene eerbiedinge en doen, noch in eeren houden. Hier op antwoorden wy aldus: Wy konnen de Beelden seer wel lijden, beyde in onse Kercken, en in onse huysen, wanneer de selve van Christelijcke en geoorlofde dingen zijn, en insonderheydt van geestelijke faecken. Want Godt heeft aen Moses selfs gebooden, Exod. 25. dat hy twee goude Cherubim maecten soude over den Genaden-stoel in het Alderheylighste; en Numeri 21. seydt Godt: Maectet u een metalen Slange, en steit die tot een teeken; wie deselve aensiet, die sal geneesen: welck Beeldt Christus selfs gedencet, als een figure, die op hem geduydet was, Ioh. 3. Daer waren oock veelderley beelden van Granaten, Lelyen, Palmen, Ossen, &c. in den Tempel Salomons, 1 Reg. 7. ende Godt wees Moses op den Bergh Sinay een afbeeldsel van de Hutte des Bescheyts, die hy maecten soude, Exod. 25. alsoo heeft Godt oock door voorbeelden en figuren aen de Propheten toekomende dingen geopenbaert, als te sien is by den Propheet Elais, Cap. 6. Ezech. 7. En wat is de gantsche heylige Openbaringe Iohannes anders, als afbeeldsels van toekomende dingen. Hoe souden wy dan de Beelden verwerpen? Ten anderen, verbieden wy oock aen onse Volckeren, dat sy de behoorlijke Beelden geenins beclachen ofte bespotten sullen, op dat daer door niemandt inbeeldinge krijgen mochte, dat wy daer door verachten ofte bespotten die dingen, die daer door beduydet worden, nademaal wy

weten, dat ons Paulus bevoolen heeft, dat wy de swacke verdragen, en vriendelijck met deselve omgaen sullen, 1 Thessal. cap. 5. Tonderden, konnen wy oock wel toegeven, dat men de Beelden soo veel eere aendoet, als men anders, uytgebondert den heyligen Bijbel, eenige Historie aendoet, dewijle het selve in de Beelden vertoopt wordt, dat in de Historien beschreeven is; doch een boeck set men ergens aen een reyne en suyvete plaetse, en men neemt dat in reyne handen, en men leest daer inne; alsoo kan men de Christelijke beelden aen reyne plaetsen setten, en de selve met gelegentheydt en believen aenschouwen, op dat men de Historie en dingen indachtigh worden, die daer inne afgebeeldt zijn. Ten vierden, men moet deselve niet aanbiddin; want dat heeft Godt verbooden, die men oock meerder moet gehoortamen, als de menschen, Act. cap. 5. ende Godt spreeket by Elais, cap. 42. Ick en wil mijne eere geen en andere geven, noch mijnen roem den Beelden ofte Afgoden: dat is, ick wil niet dat de Beelden ofte Afgoden geloof sullen worden voor de weldaden, die ick den menschen bewesen hebbe: en Deut. cap. 5. Ghy en sult u geen beelden, noch gelijkenisse maecten, noch van't geene dat boven in den Hemel is, noch van't geene dat beneden op der Aerden is, noch van't geene dat in't water onder de Aerde is, dat ghy die aenbiddet ofte dienet. Soo ras als nu een beeldt aengebeeden wordt, of het schoon aen hem selve goet ware, soo ras wort eene groote afgoderye daer uyt. Ten vijften, soo en moet men oock Godt de Heere door de beelden niet aanbiddin, waer mede haer de menschen ten huydigen dage verontschuldigen; want een sulcken dienst noemt Godt de Heere voor afgoderye. Michas by Iudic. c. 17. die gaf gelt daer toe, daer uyt een beeldt gemaeckt wierdt, niet om den Duyvel, ofte aen eenen vreemden Godt, maer om den waren Godt daer door te eeren, soo dat hy niet vrolijken hette seyde: Nu sal my de Heere die den Hemel en de Aerde gemaeckt heeft, zegenen; en de Daniten, Iudic. 18. die vragen dit beeldt om raedt, en bekoomen tot antwoordt: De Heere is met u op uwe reyse; soo dat sy niet den Duyvel, noch geen en vreemden Godt in dit beeldt en hebben willen eeren, maer den waren Godt, wiens beeldt het zijn soude; evenwel soo hadde Godt de Heere een mishagen daer aen. Desgelijcken mede, als Moses 40 dagen en 40 nachten op den berge by den Heere was verblijvende, en de vuur-kolonne des nachts, en de wolcke-kolonne des daeghs haer niet meer sien en lieten, soo meyden de Israeliten, dat sy recht en wel souden doen, dat sy de tegenwoordigheyt Godes door een ander beeldt

beeldt verthoonden ende representeerden, op dat, wanneer sy het selve aenschouwen zoude, zy des te vieriger in haren Godtsdienst zijn mochten. Daerom soo maecten sy een gulden kalf, wel niet tot dien eynde, dat sy het kalf Goddelijcke eere bewijzen wilde, maer dat sy den waeren Godt door dit beeldt aanbiddin ende eeren mochten, die haer uyt Egyptenlandt geleydt hadde, daeromme liet oock Aaron uytroepen, als het kalf gereedt was, Morgen is het Feest des Heeren; maer Godt hadde gantsch geen welgevallen in sulcken dienst, maer straffe de Israeliten seer hart daeromme, soo dat de Heere drie duysent man liet omkomen, ende wilde haer gantschelijck verdolgen, soo haer Moses niet verbeeden hadde, Exod. 32. en David Psalm 106. gelijk oock Stephanus, Act. 7. dat Godt de Heere deze eere voor hem niet aengenoomen heeft, als aen hem deze eere geschiedt; maer dat de Israeliten afgoden-dienaers daer door geworden waeren. Een gelijkenisse hebben wy in de Koninck Ieroboam, de welke oock Godt de Heere met sijn gantsche doen door beelden-dienst wilde eeren, maer het wierdt hem tot een groote zonde, 1 Reg. cap. 12. ende hy moeste sijnne soone Abiu, daeromme verlieten, ende hy zelfs wierd daeromme van den Heere geplaegt, dat hy sterf Cap. 14. Ten zefsten zoo volght oock hier uyt, dat men hem voor de beelden niet buygen ofte vernederen zal, ende wat dergelijcken meer zoude konnen zijn, want Godt zeydt Ezai. 45. dat voor hem alle knyen zullen buygen, ende niet voor eenigh beeldt. Christus wordt deze als een zonderlinge ende Goddelijcke eere, die geene Creature toebehoort, toegeschreven by Phil. 2. ende seght my, wat voor een Propheet, ofte welcken Apostel heeft immermeer eenigh beelt zoodanige eere aengedaen, ende wy behooren doch in haere voetstappen te volgen, als Paulus zeydt, 1 Cor. 10. weest mijne navolgers als ik Christus navolger ben, daer mede gy niet te min meught bemercken, dat de beelden niet van Christo ende Apostelen, maer van de menschen in het nieuwe Testament zijn ingevoert geworden, zoo zullen wy u kortelijck uyt geloofwaardige mannen verhalen hoe de beelden haren oorspronck gekregen hebben. Het eerste beeldt in het nieuwe Testament, is gemaeckt van die vrouwe, de welke Christus van den bloedganck verlost heeft, Matt. 9. want Eusebius lib. 7. cap. 14. verhaelt dat sy tot Cefarea voor haer huys, beyde des Heeren, ende oock haer eygen beeltenis van metael gegoten, heeft opgericht, niet om het selve aen te bidden, maer tot een gedachtenisse; en Eusebius seydt vorder in het selvige Boeck, dat hy tot sijn tijden het beeldt

des Heeren Christi ende van de heylige Apostelen, by veel vroomen lieden in haere huysen gesien heeft. Het selve gedencet oock Athanasius in sijnne scriften over den 118 Psal. onder den Keyser Constantinus Magnus, 380 jaren nae geboorte Christi, heeft men begonnen het kruyce Christi op die maniere te maken, gelijk als het op uwe Russche Kerken gevonden wordt; als Nicepo getuyght, lib. 17. cap. 3. maer ten tijde Constantinus Magnus, A. 33. heeft men eerst begonnen inwendigh de Tempelen te vercieron, insonderheydt als men de gedachtenisse vierden van de heylige Martelaers, gelijck Gregorius Nazianzenus getuygt, maer aengebeden en heeft men de selve in die tyden noch niet, want Chrystostomus die schrijft, Wy hebben de beelden der vroomen tot dien eynde, dat wy de deugden der selver gedachtig konnen zijn: ende Gregorius Magnus, die A. 600 geleest heeft, die schrijft in sijn zevende boeck aen Serenum, dat het tot Masilia de menschen vlijtig soude vermanen, dat sy de beelden niet en soude aanbiddin; ende in het seste Concilie, Anno 1680 gehouden, is uytduckelijcken geordonneert, dat men de beelden in de Huysen ende Kercken behouden mochte, maer geenins die selve aanbiddin. Het zevende algemeene Concilie, Anno 788 tot Nican gehouden, is verhandelt, en tegen Godts uyt, en tegen alle voorige Concilien en alle de Vaders, hebben geordonneert, dat men wel de beelden niet en soude aanbiddin, maer die eere, kusse, omvangen, ende voor die selve nederbuijen soude. Uyt dit Concilie hebben hier nae de Pausen van Romen alle haer afgoderye gesmeedt, en gefeydt dat men door de beelden kon saligh worden, ende wanneer men de selve op eenigewonden leyde, dat men daer door geneesen konde worden, gelijk Adrianus ende Marson schrijven uyt dit seste Concilie. Hebt gy Russen oock niet alleen uwe beelden, maer oock dat bekomen, dat ghy de zelve kussiet, omvanght, u voor de zelve kruyce, ende nederbukt, ende aen haer de krachten van te helpen, ende door de selve zalig te worden, toeschrijft. Nu betuygen wy u, door het bitter lijden Iesu Christi, die ons beyderzijds van de helle verlost, dat ghy willer toetsen welke Religie in dezen zal de oudste en de rechte zijn, d'uwe ofte d'onze. Wy houden het met de beelden, gelijk als het gehouden is in de Christelijcke Kercke in de geboorte Christi, nae de eerste 300 jaren; gy daer en tegen houd het met de beelden, so als het op de algemeyne Concilien verordineert is, tegen Godes woordt, ende tegen de voorige Concilien. Voor al, heylige Vader, vermanen wy u door Iesum, dat ghy selfs oordeelen wilt, welke

het meeste met de leere Christi over een stemmet, het geen dat in de eerste 800 laeren na Christi geboorte is geleert geworden, ofte het geen dat daer nae eerst is ingekelt geworden.

Het negende Capittel.

Kerkelij-
ke Ordon-
nantien
ende Ce-
remo-
nien.

Voor het negende, vrome Patriarch, soo beklaeght ghy u, dat wy de infertingen ende Kerkelijke Ordonnantien hebben laten vallen. Hier op antwoorden wy: By aldien wy door de Kerkelijke Ordonnantien de Christelijke Ceremonie by den Godsdienst, als ergens in eenigh landt soude mogen gevonden worden, wy ontblooten het hoofd, en knielen neder, als wy Christus onsen Heere sulen aenbidden, gelijk Paulus seydt Phil. 2. wy gaen met groote eerbiedinge tot het weerdige Avontmael, en bereyden ons met vasten ende bidden daer toe, op dat wy het heylige lichaem ende dierbare bloedt Jesu Christi weerdighlyck ontfangen mogen tot onser saligheyt, gelijk ons Paulus vermaent in den ersten aen den Corinth. cap. 11. Onse Copulation, ofte trouwen, geschied aldus: De ondertrouwe personen worden in den naeme der hooghelooftde heylige Drieuldigheyt voor de gantsche Christelijke Gemeente te samen gegeven den geestelijken staent, moet een besondere kledinghe hebben, die eerbied is, en den Geestelijken welstaet: doch dese en diergelijke Ceremonien gebruyken wy alleen tot dien eynde, op dat alles in de Christelijke Gemeenten, eerlijck ende ordentelijck soude mogen toegaen, dewijle dat Godt is een Godt van ordre I Cor. cap. 14. wy nemen oock geerne alle Ceremonien aen, ende veroordeelen die niet, wanneer de selvige niet overgeloofigh en tegen Godts woordt en zijn; want onder Ceremonien ende Geloofs-artijkelen is dit onderscheydt: De Artijkelen des geloofs, als de leere van de heylige Drieenigheyt, van de heylige Doop, van het heylige Avontmael, die zijn noodigh ter saligheyt; maer de uytelijcke Ceremonien, die daer by werden gebruyckt, die en dienen maer tot aendacht, ciernaed, ende order; als by exempel: Dat wy in het Avontmael het gezegende broodt ende den gezegenden wijn, ende met het broodt ende wijn het ware lichaem ende bloedt Christi ontfangen, dat is een geloofs Artijckel, ende nootwendigh ter saligheyt, maer of wy het selve des morgens ofte des avonts, sitende, staende ofte nederknielende ontfangen, dat en is maer een uytelijcke Ceremonie, die ter saligheyt niet noodigh en is, daeromme gebruyckt men sulcke Ceremonien, die de meeste aendacht en

eerbiedigheyt meede brengen; ende op die wijle ende maniere moet men oordeelen van de gantsche Christelijke leere, dat men de Ceremonien ofte ordre niet soo hoogh en achtet; wanneer dat alle volkeren ende natien dat deden, dat zoude zeer goetd zijn. Van de Priesterlijke ordre, ende van den heyligen Doop, ende van de Ceremonien die daer by gebruyckt worden, sal hier na in het 12. en 13. Cap. gehandelt worden.

Het thiende Capittel.

Voor het thiende, vroomen Patriarch, soo klaeght ghy, dat 1517, een Doctor van onse Duytse Natie, *Marin Luther*, ende daer na *Calvinus*, ende die ghy in 'e eynde van u schrijven gedenckt, *Michaël Servetus*, haer geopenbaert hebben, die groote confusie ende scheuringen gemaect hebben door haere valsche leere, om dat de selve veele tegen het Euangelium, en tegen de algemeyne Concilien gesehreven hebben. Hier op antwoorden wy, dat wy met *Calvinus* niet te doen en hebben, dewijle hy geleert heeft, dat in het Heyligh Avontmael het wesentlijke lichaem ende bloedt des Heeren niet tegenwoordigh en is. Tegen Christi eygen woorden, Matt. 26. neemt ende eet, dat is mijn lichaem; neemt ende drinckt, dat is mijn bloedt. Met *Servetus* hebben wy noch veel minder te doen, nadien hy geleert heeft, dat de Heere Christus geen ware Godt en zy, tegen de woorden Pauli, Rom. 9. Christus is Godt hoogh geloof in der eeuwigheyt. Daer en boven zijn het geene Duytschen geweest, als ghy meynt; want *Calvinus* is een Fransman geweest, ende *Servetus* een Italiaen. Ende dewijle desen *Servetus* soo Godtslastelijck geleert heeft tegen den Persoon des Heeren Iesu, die wy voor eenen waren Godt houden, ende het selve gelooven. Soo seggen wy, dat hy niet alleen te Geneve, A. 1553, op de Marckt is verbrant geworden, War nu *Luther* aengaet, deselve heeft uyt gewichtige oorsaken begonnen den Paus van Rome uyt Godes woordt tegen te gaen en te wederleggen; want hy, als een man in den heyligen Bijbel ende in de Griekische schrijvers seer wel ervaren ende wel belezen, wel merckten dat den Paus met sijnen geschooren hoop, tegen Godes woordt ende algemeyne Concilien leerden; want als Godt seydt, ghy zult my alleen aenbidden, Matth. cap. 4. dan seydt den Paus, ghy sul blocken, steenen en menschen aenbidden. Wanneer Christus spreeckt tot de Apostelen en Bieght-Vaders: Om niet hebt ghy het ontfangen, om niet sult ghy het weder

Van d'
Luther.

Het elfde Capittel.

Voor het elfde, vroomen Patriarch, zeght ghy, dat *Lutherus* de vasten heeft verworpen. Hier op antwoorden wy: Vasten noemen wy uyt Godes Woordt, ceriteelijck, wanneer hem een mensche hoedet van overdadigh drincken en eten, nae de vermaninge Christi, Luc 21. Wacht u, dat uw herten niet beswaert en worden mer eten en drincken. Op dese wijse houden wy het vasten soo noodigh, dat wy seggen met Paulus tot den Gal. cap. 5. en tot den Ephes. cap. 5. dat geen vragt noch dronckaert het Koninckrijcke Godes be-euven sal. Vastet ghy-lieden nu op die selvde wijse, soo doet ghy recht ende billick. Ten anderen, soo noemen wy oock met de heylige Schrift vasten, wanneer een mensch ofte gantsche vergaderinge en Natie, haer, in tijde van Godes toorn, op geferte dagen, van eeten en drincken onthouden, gelijk als Elter mer het Ioudische volck gedaen heeft, Esth. cap. 4. als mede de Koning te Ninive met sijn Onderdanen, Iona cap. 3. Op dese manieren vasten menighmael Landen en Rijkken, en onsen lieven Heer Vader heeft veelmalen in sijn Landen ende Provincien sulcke vasten laten uytgeschrijven, gelijk oock by desen Sweedschen Turckschen inval, op dat de gantsche Natie des aendachtiger en vieriger mochte zijn tot den gebede. Vastet ghy-lieden oock op dese wijse, soo doet ghy na Godes bevel, en nae het exempel der Heyligen. De vasten is oock aen hem selfs niet quaet, noch oock van Godt den Heere niet verboden, maer veel meer gebooden, wanneer het op dese wijse, die Godt gebooden heeft, geschiedt, en tot dien eynde, om de lusten des vleeschs daer door te temmen, Livit. cap. 16. Aen den tienden dage der sevende maent sult ghy uwe lichamen kalsijden, dat is, ghy sult vasten. Oock wijder, wanneer het geschiedt tot dien eynde, dat hereen zekere teecken zy van onse smerten en zorgen, Psalm 35. Als sy kranck waren, toech ick eenen sack aen, en droeg leed met vasten en bidden van herten. Voor het derde, dat het ons een aenprickelinge zy tot boere, en tot het gebed, op dat wy des te aendachtiger soude konnen bidden, Ioel cap. 1. Heylight een vasten, roept de gemeente te samen, vergadert de Oudsten, en alle inwoonders des landts, ten huysse des Heeren uwes Godts, &c. Ten vierde, moet oock een sulck vasten uyt waren geloove geschieden, anders is het maer sonden, Rom. 4. Want door den geloove zijn wy verzekert, dat ons vasten Godt aengenaem zy, niet, om dat wy ons van spijse en

Van de
Vasten.

en drack onthouden, maer om Jesu Christi wille, die in onse herre woont, en wegen het bevel Godes, die ons sulks heeft geboden, dat ons voornemen soude zijn, om ons leven te beteren, sonder het welke her maer een grouwel is, Esaia capittel 58. daer de menschen Godt vragen: waeromme vasten wy, en ghy en siet het niet; en Godt antwoordt, wanneer ghy vastet, soo doet ghy uwen willen, dat ghy twiffet en kijvet; maer soo men wil vasten tot dien eynde, om daer door wat by Godt den Heere te verdienen, soo is sulck vasten maer een afgoderye, als te sien is aen den Phariseus, by Luc. capittel 18. die daer seydte: Ick vastte tweemaal in de weke, &c. die daeromme oock niet gerechtvaardicht, maer veroordeelt wordt, om dat hy hem hier op bezoemden; soo het ten anderen geschiedt om van de menschen aengesien te worden, soo en is het niet anders als geveyntheit, als Christus selven leert, Matth. capittel 6. En soo voor het derde het geloove niet daer by en is, en het voornemen om sijn leven te beteren, soo en is het Godt de Heere oock niet aengenaem, Zach. capittel 14. Itaet: Ghy en hebt my niet gevast doe ghy vastede, maer doet recht, soo en sulc my vasten; daer en boven soo moet men by het vasten dese regels in acht nemen.

Ten eersten, in het ware vasten, dat in Godes Woordt gegrondt is, moet men hem niet alleene van de spijs, maer oock van den dranck onthouden: gelijk als Daniel van hem selfs geuyght, in sijn boeck aen 't tiende Capittel, dat hy niet gegeten en gedroncken heeft, en insonderheydt soo heeft hy hem onthouden van den Wijn.

Ten anderen, die vasten wil na Godes Woort, die moet hem niet alleen des morgens, maer oock des avonds van spijs onthouden; soo dede Daniel in het tiende Capittel, de vroomme Ester biddet Mardoehann: gaet heenen, en vergadert alle de Joden die tot Susaen zijn, en die sullen om mijnen wille vasten, en niet eten noch drinken in drie dagen en drie nachten, en ick en mijne Maeghden sullen van gelijcken vasten, Ester Capittel 4. De Koninck te Ninive, met sijne Onderdanen, die vasten oock, alsoo hy een gebodt liet uytgaen, dat noch Menschen, noch Vee yers soude smaken, nochte geen water drinken, voor een gesette tijdt, Jona capittel 3. hoedanigh het huylendaeghsche Vasten, dat aen veele plaetsen geschiedt, hier mede over geen komt, dat weet een yegelijk, &c.

Ten darden, soo en moeret geen onderscheyd in de spijs worden gemaect, alsoo dat men het eene soude eten, en het andere verwerpen, gelijk huylendaeghsche geschiedt, dat men het vleesch te eten verbiedt; maer daeromme des te meer allerley andere leckere beestgenen eet, dat men boorer of melek niet en wil

riecken noch smaecten; maer de olye de volheydt gebruyckt; want sulck een vasten, en is ten eersten niet als een Ongoddelijcke infertinge der menschen, en niet wy, maer Paulus, Timoth. capittel 4. noemt het een Duyvelsche Leere, welck hart woordt wy geensints en soude willen, noch derven gebruycken, soo het Paulus niet en gebruyckte, want hy seydt: Timoth. capittel 4. den Geest Gods seydt klaerlijk, dat in de leste tijde veele sullen afvallen, van het geloove, of van de ware leere, en verleydende Geesten aenhangen, en de leere der Duyvelen, en gebieden te onthouden van spijs die Godt geschapen heeft; want alle creaturen zijn goet, en daer en is niet verwerpelick, dat met dancksegginge ontfangen wordt. Ten anderen zijn Christi eygen woorden, Matth. capittel 15. Wat den monde ingaet, dat en verontreynicht de menschen niet, maer wat ten monde uytgaet, als vloecken, sweeren, &c. en by Luc. capittel 10. gebiedt hy ons te eeten, alles wat ons voorgeset wordt, en Paulus eerste Corinth. capittel 10. Alles wat op de Vleesch-mart te koop is, dat etet. Ten darden leert Paulus, dat sulcke dingen van Christo afgeschact zijn, wanneer hy seydt, Collos. capittel 2. En laet u niemant veroordeelen in eeten noch drinken, het welke schaduwe zijn der toekomstige dingen; maer het lichaem is Christus.

Ten vierden, en vint men in het Nieuwe Testament geene gesette dagen, weken, of maenden en jaren; ick vrees, ick vrees, dat ick te vergeefs aen u gearbeydt hebbe, dewijle ghy Godt bekennt hebt, hoe keert ghy dan tot de behoefte, en swaacke infertingen, Collos. 2. En laet u niemant oordeelen over de intellinge der Feest-dagen, of nieuwe maenden, of Sabbathen. Hier uyt soo kan men sien dat het niet recht en is, het geweten te bewaren met gesette dagen, op de welke men jarelijcks vasten moet, en soo vast daer aenhouder als of de saligheydt daer aen gelegten waer, doch hier mede en wordt niet verboden, dat de wereltlijcke en geestelijcke Overheydt in Krijgh en stervens tijden, en in diergelijcke nooden geen bestemde Vast- en Bede-dagen en souden uytgeschrijven, gelijk wy hier voor aangewesen hebben uyt het Exemplaar van Ester, den Koninck te Ninive, en andere diergelijcke.

Ten vijfden, soo kunnen wy oock seer wel lijden, dat men ontrent den tijdt des lijdens Christi, en anders wanneer men aen den Tafel des Heeren gaen wil, matigh en nuchteren leest, en hem 't eenemaal van spijs en dranck onthoudet, op dat men sijne sonde en de kracht des lijdens Christi des te beter overwege, en hem moge beproeven, 1 Corinth. capittel 11. doch geensints dat men daer uyt eenige verdiensten maecten; want alsulcke vasten en diergelijcke dingen, en

konnen geene gerechtigheydt voor Godt, of eenige saligheydt by Godt verdienen, sy zijn veele te geringe daer toe, en daer en boven mer veele sonden vermengt en bevleekt, Esaia capittel 64. Luc. 17. En de gerechtigheydt en de saligheydt blijven een genaden-rijcke gave Gods, Rom. capittel 6. Eyndelijcken soo willen wy nu in het korte aenwijzen, uyt geloofwaardige historien, hoe dat de vasten ten tijden Christi en de Apostelen, en by de oude Vaders, ten tijden der Apostelen is gehouden; Christus heeft gevast veertigh dagen en veertigh nachten, in het dertigste jaer sijnes ouderdoms, daer door hy sijne Goddelijcke kracht en ampt heeft bewezen, dat hy die groote Propheet was, die na Moses komen soude, ende hem gelijk zijn, Deut. cap. 18. dewijle Moses oock lange gevast heeft, Exod. 32. ende alsoo op hem, te weten op Christus, geduydet is; maer sulck vasten en kunnen wy niet houden. ende en wordt oock nimmermeer van ons vereyacht; hier na en heeft Christus niet gevast, ende en heeft het oock aen sijne Discipulen niet bevoolen, dat sy sulcks souden doen, Matth. 5. na de Hemelvaert Christi, in de eerste daertigh Jaren, en heeft men oock niet gevast, gelijk als Paulus geuyght, Collos. capittel 29. Tweehondert Jaren na Christi geboorte, ten tijde als Irenes Cyprianus, en Origenes hebben geleest, heeft men gevast op dese wijze, gelijk als sy selfs in hare boecken schrijven. Ten eersten, hebben sy haer des Woensdags en des Vrydags heel matigh gehouden. Ten anderen hebben sy haer op eenen dag, van alle spijs ende dranck onthouden, wanneer sy biechten wilden. Ten vierden, hebben sy een seer nuchter en matigh leven geleydt, de veertigh dagen voor Paeschen, maer geen onderscheyd van vleesch of visch gemaect, Anno 300. heeft Zozomenes geleest, de selve seydt, Lib. 3. capittel 13. dat men geen onderscheyd van vleesch en van visch sal maken, Anno 100. hebben Basilius, Ambrosius en Epiphanius, het tegenwoordigh vasten met hoopen ingevoert, en meenden, men konde daer door een gedeelte van de saligheyd verkrijgen; oock heeft het seste Concilie tot Bizantien, onder den Keyser Constantinus de vijfde gehoude, Anno 680. hier van wat geordonneert en ingeselt. Hier siet ghy nu ten anderen, hoe dat het vasten al vervolgens, na de tijden der Apostelen heeft toegenomen, en verandert is geworden, daeromme soo houden wy het met Christo, en de Apostelen, en de oudste Vaders, die wel gevast, dat is matigh en nuchteren geleest hebben, doch sonder onderscheyd der spijs, en niet tot dien eynde, dat sy daer door wilden saligh worden. Want het eeuwigh leven is en blijft een genaden-rijcke gave Gods, Rom. 6. maer om dat sy des te vierier en aandachtiger, tot den gebede en boete soude we-

sen, kunnen ende en hebben daer mede niet willen verdienen.

Het twaelfde Capittel.

Voor het twaelfde seght ghy vroomen Patriarch, dat uwe leere van Sion en Jerusalem uytgegaen is, als Esaia capittel 2. seydt: Van Zion sal de Wet uytgaen, en des Heeren Woordt van Jerusalem; onse leere daer en tegen soude sijn aen vanck genomen hebben in Duytlandt: hier op antwoorde wy: Wanneer dese spreucke naer den letter verstaen wordt, alsoo dat door Sion Jerusalem, of de heylige Stadt Jerusalem, of op een verbloemde wijze het gantsche Joodsche landt verstaen wordt, dewijle Christus selven, en daer na de Apostelen, eerst tot Jerusalem, en in het Joodsche landt gepredickt hebben, die aldaer oock selfs den heyligen Geest op een sichtbare wijze ontfangen hebben, Act. 1. het eerste Concilie aldaer gehouden hebben, Act. capittel 15. alwaer de Apostelen persoonlijk tegenwoordigh zijn geweest, en van daer na alle de deelen des werelts zijn uytgegaen, ende het Euangelium allen Heydenen gepredickt hebben, soo kunnen wy ons veel meer beroemen, dat onse leere van Sion en Jerusalem is uytgegaen; want wy behouden, ja de schriften der Apostelen en Euangelisten volkomen en onverhindert, ende en nemen niet in de Religie aen, dat niet in de schriften en leere der Apostelen, die sy mede van Jerusalem hebben gebracht, na dat sy den heyligen Geest ontfangen hadden, gevonden wordt; ghy daer en tegen hebt veel in uwe Religie, dat de Apostelen niet mede van Jerusalem hebben gebracht: maer dat eenige Concilien en Vaders, eerst eenige hondert Jaren daer na, verordineert hebben. Heeft alsoo onse leere haren aen vanck of beginsel niet uyt Duytlandt, maer van de Apostelen selven, die selver die selve hebben beschreven, en uyt welckers schriften wy die nemen. Wy weten seer wel uyt de Historien, dat den heyligen Apostel Andreas, den Rupolanus of Russchen, kort na de Hemelvaert Christi, het Euangelium heeft gepredickt, aler hy naer Griecken-landt verreyden, en daer na van den Edeffen Koninck Ago ofte Ageo, aen het kruys is gehecht, gelijk Eusebius schrijft, lib. 3. cap. 1. maer ghy zijt in dien tijdt niet lange by het Euangelium gebleven, maer heeft wederomme afgefallen, ende hebt eerst na de geboorte Christi Anno 942, het Christelijcke geloove wederomme bekomen, als uwe Vorstinne Oska, met haren Soon, den Grootvorst Wolodimerus over de Russchen regeerden, welcken Wolodimer den Grieckchen Keyser Basilii, ende Constantinus hare sulter Anna getrouwt heeft, ende hem alsoo kort daer naer heeft laten doe-

pen, ende het Christeljk geloove heeft aengenoomen, uyt welke loffeljkke linie tuen tegenwoordigen Grootvorst, sijne Zaerliche Majest. gesprooten is, ende zijt oock geheele 700 jaeren nae die tijdt vast by het geloove gebleeven, dat doennaels in Griecckenlandt was, ende dat ghy van den Grieccken ontfangen hebt, want daer en geschiedt niets soo geringe in eenighe Rijken der werelt, dat van onse Historiefchrijvers niet en wdrd opgeteykent, op dat wy nakomelingen het selve soude mogen weren en lesen; maer in die tijdt was de Religie in Griecckenlandt eeniget maten afgewecken van de leere der Apostelen, het welke ghy selver wel sult konnen sien, als ghy de selve tegen den heyligen Bijbel houdten wilt; ende als ghy dat selve wederom uyt den Bijbel wildet verbeteren, soo hadden sijne Zaerliche Majesteyt, ende ghy een grootten loon daer voor in den Hemel te verwachten, ende een ontfeljkken naem by alle menschen. In Duytlandt is het ons even op die selve wijze gegaen, den heyligen Apostel Thomas verkondighden ons het Euangelium, gelijk Hieronymus meldet, in sijn Carologo; maer in die tijdt en wilde wy het selve niet aennemen, maer wilde liever Heydens zijn; hebben alsoo gantsche achthondert jaren daer na het heylige Euangelium moeten ontbeeren, tot dat Carolus Magnus het Keyferrijk bequam, en ons tot het Christeljkke geloove heeft gebracht, en doe en hebben wy het oock niet al te suuyver bekomen; maer den Paus van Roomen heeft van dage tot dage, al meerder dwalinge ingevoerd, tot dat wy eyndeljkken, Anno 1530. den heyligen Bijbel selve in de handt hebben genomen, onder den Keyser Karel de vijfde, en hebben uyt den Bijbel, de oude Propheetische en Apostolische Religie wederom geleert; bevinden ons oock soo wel by de woorden Christi, en der Apostelen, en de verdienste Christi daer komen sullen, dewijle Christus woorden niet anders zijn, als woorden des levens, Joh. 6. Wilt ghy oock den heyligen Bijbel doorlesen, soo sal u den heyligen Geest verlichten, en sult moeten bekenken, dat de leere in den Bijbel begrepen, alleen de ware leere is, Galat. capit. 1.

Het dertiende Capittel.

Van den
Doop.

Voor het dertiende seght ghy vroomen Patriarch, dat ghy gelooft, dat den Doop in de eenige algemeyne vergaderinge de Apostolische Kerke, sy tot vergevinge der sonden, en verhaelt daer by, dat uwen Doop geschiedt met drie induyckingen, na de leere der Apostelen, en na de instellinge der seven algemeyne Concilien, alsoo dat ghy by de eerste indoopin-

ge sprceekt: Ick Doops u in de name des Vaders, Amen. Hier op antwoorden wy, dat wy desen Doop die wy anders niet en verwerpen, al tamelijck veel daer by gedaen vinden, dat met de woerde Christi niet over een en stemt: Voor eerst wat het indooopen in het water aengaet; alsoo dat de uwe met het gantsche lichaem in het water gestelt worden, daer van en hebben wy geen klaer bevel; want Christus, Matth. 23. gebruyckt het Griecckse woerd Babrizo, het welke heet induycken, maer niet onderduycken, somwijlen heet het oock soo veel als begieten, Matth. 7. daer den Euangelist seyde: De Phariseen, en alle de Joden en eeten niet, soo sy niet van te vooren bapfiseert, en ingeduyckt en zijn; wie wil seggen, dat de Joden gantsch onder het water gedoocken zijn, eer dat sy aen de Tafel zijn gegaen; maer dat wil hy seggen, dat sy niet aen Tafel en zijn gegaen, of sy hadden van te vooren hare handen met water bevochticht en gewasschen; gelijk als Marcus het selve verklaert in de rechtvoorgaende woorden, en so seyt Christus oock tot sijne Discipulen: Gaet heenen, en doopt hem, ende en verstaet niet den gantschen mensche, maer alleen het hoofd. Voor het tweede, soo en seyde Christus niet tot sijne Discipulen, Matth. 28. Gaet heenen, en dooptse in de name des Vaders, Amen. Dooptse in de name des Soons, Amen. Maer hy gebruyckt dese woorden, duycken of induycken, en niet onderduycken, maer eenmaal; en spreeckt, dooptse in de name des Vaders, ende des Soons, ende des heyligen Geests; want van de woorden Christi, en moeten wy geen sintz afsaen, en oock niet daer toedoen. Daeromme heeft oock Christus geboden, dat men de woorden in de name maer eenmaal gebruycken sal, dewijle dat'er maer een Goddeljk wesen is, doch drievoudigh in persoonen, de Vader, de Soone, en den heyligen Geest; gelijk het de oude Griecckse Schrijvers oock hebben verklaert, daer van ghy u oock beroemt: die dan geen drie wesen in Godt en wil maken, die moet het woerd, in den name, maer eenmaal gebruycken; daer siet ghy hoe dat ghy van de woorden Christi afsaet; hy spreeckt, duyckt in, en begint; ghy spreeckt, duyck geheel onder. Christus seyde eenmaal in den name, ghy segget driemaal in de name, tegen de eenigheyt des Goddeljkken wesens; Christus seyde eenmaal duyckt in, ghy segget driemaal ick duycke u in, ende en doet het niet; maer duyckt geheel onder, Christus en segget gantsch geen Amen, ghy daer en tegen seght driemaal Amen; soo ghy dan noch uwen Doop voor de oudste wilt uytgeven, soo moet ghy bewijzen, dat uwen Doop geheel met Christi woorden over een stemt, het welke ghy niet doen en kont.

Het

Het veertiende Capittel.

Van den
Doop.

Voor het veertiende seght ghy, vroomen Patriarch, dat uwen Doop recht is, om dat ghy drymaelen onderduycket onder het water, dewijle Christus drie dagen heeft doodt geweest, nademael Paulus seyde, Rom. cap. 6. dat wy in Christi doodt gedoopt worden. Hier op antwoorden wy, dat al sulcke uwe meyninge met den heyligen Bijbel niet over een stemt; want de selve ons klaerlijck leert, dat Christus niet meer als negen en dertigh uren is doodt geweest; want aen den sullen Vrydagh, de klokke negen uren tegen den avondt, is hy aen het kruyce gestorven, ende heeft twee nachten en een dagh in het graf gelegen, ende des Sondaghs heel vroeg, als de sonne opginck, is hy wederomme opgestaen van den dooden, als Mat. 27. 28. Luc. 23. en 24. Marc. 15: 16 cap. melden; laet ons dan nae tellen des Vrydags drie uren, en 12 uren des Vrydags ochts, 12 uren des Saturdays, en 12 uren des Saturdays nachts, dat en maecten niet meer als 39 uren, dat nog geen twee gantsche volkomen dagen uytmaect, want in yder dagh, met de nacht daer in gerekent, 24 uren getelt worden nae het oude gebruyck; sullen dan uwe dryvoudige indoopinge sich op drie dagen, die Christus is doodt geweest, soo soude ghy veekte kort komen, want ghy dan niet west meer als anderhalf induycken en moet, want Cap. 16. seyde, dat Christus aenden denden daeghe is opgestaen; en aen het 26. cap. in de Griecckse text staet, dat hy binne drie daegen is opgestaen. Het Symbolum Apostolicum spreect, aen den denden dage is hy opgestaen van den dooden, dat is, als de Sonne ten dendemaele opginck te schijnen; want als hy des Vrydags aenden kruyce storf, en was de Sonde noch niet ondergegaen; den gantschen Saturday was hy doodt, ende als de Sonne des Sondaghs opginck, ende den denden dagh aenbrack, stondt hy weder op van den dooden; maer dat alle Christenen in den doot Christi werden gedoopt, daer segt ghy recht aen; want soo spreeckt Paulus, Rom. cap. 6. maer hy en seyde dat niet tot dien eynde, dat wy daeromme drie maelen soude onder het water gescheecken werden, maer ghelijck Paulus in dit seste Capittel selfs verklaert, daeromme werden wy in den doot Christi gedoopt; dat, ghelijck als Christus om onse sonden wille gestorven is, ende wederom van den dooden is opgestaen, alsoo sullen wy oock opstaen van het sondigh leven, ende in een nieuwen leven wandelen, dat is in alle God-

saligheyt, eebareheit, ende heyligheyt; ende dat is die verborgenheyt daer van dat Paulus hier spreeckt, ende daer door wy in den doot Christi gedoopt worden, want soo verklaert het Paulus selven; ende wy weten wel vroomen Patriarch, dat ghy ons niet qualijk af en neemt, den heyligen Apostel Paulus meer te gelooven als u, ofte eenige menschen.

Het vijftiende Capittel.

Van den
Doop.

Voor het vijftiende, vroomen Patriarch, soo seght ghy wele goeds van den Doop des Heeren Christi, ghelijck hy de selve van Ioannes begeert, ende hoe hem Ioannes verontschuldighet, dat hy den Salighmaecker der werelt niet en konde doopen, dewijle den selven van geene sonden en wiste, Hebr. cap. 4. maer sijnen doop tot dien eynde aengeliert werde, dat de sondaren de vergevinge der sonden krijgen mochte in Christus, die daer op seyde, laet het nu alsoo geschieden; want alsoo betaemt ons alle gerechtigheyt te vervullen, op dat ick daer door de arme sondaren haren Doop heyligen magh. Hoe dat eyndelijck de hooghgelooftde heylige Drieuldigheyt by den Doop des Heeren haer openbaerde, alsoo den Vader gesproken heeft: Dit is mijnen geliefden Soone: de Sone Gottes in sijne aengenoomene menscheyt is gedoopt geworden, ende den heyligen Geest in de gedaente van een Duyve op hem is gekomen, na dat haer den Hemel geopent hadde. Hier op geven wy tot antwoord, dat dit alles waer is; want Matth. settet dit met de selve woorden in sijn Euangelium aen sijn 3. Cap. ende wy gelooven dit alles soo wel als ghy doet van gantsche herten; want wy willen veel liever het onse verhefen, als een woort loochenen van het geene dat in den Bijbel staet, ende wilde Godt dat ghy alle uwe punten soodanig uyt den Bijbel bewijzen konde, soo soude wy de selve geerne aennemen.

Het sestiende Capittel.

Van den
Doop.

Voor het sestiende voeght ghy daer by, dat Ioannes, den Salighmaecker by den schadel sijns Hoofs genomen heeft, en driemaal in de Jordane geduyckt heeft, en niet moeten water heeft begoten; hier op antwoorden wy, dat Matheus in dat selve derde Capittel sulcks niet en seyde, want hy en seyde niet meer: als doe liet hy het hem toe, en doopte hem; nu geven wy u te badencken, of Ioannes alleen den volwasschen mensche heeft konnen in het water steken, en niet sijne

handt wederomme daer uythalen nadien den stroom seer snel gaet, en hem lichtelijck van die veele duyenden, die tot hem uytquamen, ende haer van hem doopen lieten, hadde konnen wegh voeren. Soo en schrijft oock Martini, dat Christus, ende die andere lieden die haer in de Iordane doopen lieten, haere kleederen hebben afgeleght, en haer alsoo in de Iordane hebben laten steecken, daer uyt wy verstandelijck besluuten, dat hy water met sijne handt geschept heeft, ende in den naeme des Vaders, des Soons, ende des Heyligen Geestes haer daer mede heeft begooten, dewijle het woort Baptrizo oock in Godes woort dese beduydinge heeft, als wy hier vooren bewezen hebben; ende wy lezen een schoon exempel daer van in de Handelinghe der Apostelen cap. 8. dat den Apostel Philippus met den Camerlingh beyde in het water daelden, ende Philippus Baptriseerden hem alsoo. Het is oock wel aen te merken, het geene Matt. cap. 3. hier by voeght, dat Christus terfont uyt de Iordane is opgekoomen, ende niet dat hem Iohannes by het hoofd daer heeft uytgehaelt, gelijk als ghy seght; waer uyt te besluuten is, dat hy niet over de knyen in het water is geweest, want anders en hadde hy so ras niet konnen opkomen. En Lucas seydt noch wijder in sijn Euangelio, Cap. 3. dat hy hem voort heeft neder gheter ende gebeden. Waer uyt te besluuten is, dat hy sijne kleederen niet en heeft afgeleght, anders hadde hy de selve eerst wederomme moeten aentrecken, eer dat hy gebeden hadde, daeromme en kond ghy uyt den Doop des Heeren u drievoudigh onderduycken niet bewijzen.

Het seventiende Capittel.

Van den Doop.

Voor het seventiende vertelt ghy vromen Patriarch, van den Roomschen Paus Clemens, dat den selven van Petrus geleert heeft, hoe dat hy doopen soude, ende die heeft de lieden ingedoopt, ende heeft de selve met de heylige olye ghesalf op alle de leden kruyswijte, dat het van den Hemel gedondert heeft, als hy den menschen doopten, alsoo dat haer de gantsche Stadt daer over ontfelde, dat haer een verschrickelijcke vyerige Colonne, die de aankomste des Heyligen Geestes beduyde, heeft sien laten, dat hy na den Doop de gedoopten, met kruyden ofte merckteecken, aen het voorhoofd, aen de oogen, aen den mond, aen den neuse, ende aen de ooren gesalft heeft; dat hy haer roode kruyden op het hoofd heeft gemaect, ende gebonden daer die kruyden op gemaect waesen, dat hy haer witte kleederen heeft aenge-

daen, haer licht in de handt gegeven, ende alsoo in de Kercke heeft gheleydr. Hier op antwoorden wy u, dat wy seer wel weten, dat deze Clemens een zeer groot Christen, ende een Discipel der Apostelen is geweest, want Paulus hem oock gedenckt in de Brief aen de Philipp. Cappittel. 4. ende seydt dat sijn deel is in den Boeck des levens. Wy weten oock wel, dat hy een Bischop te Romē is gheweest; maer dat hy op deze wijze ghedoopt, ende het zelve alsoo beschreven heeft, ghelijck als ghy het vertelt, daeraen twijffelen wy, ende en hebben nimmermeer een zulck Grieksch boeck konnen vinden, dat desen Clemens soude hebben geschreven. Ettelijcke valsche Latijnsche Boeken worden op sijnen naem omgedragen, die hy doch noyt gemaect en heeft; doch by so verre ghy een sulck Grieks boeck daer dit in staet, by u hebt, soude ons zeer aengenaem zijn, dat ghy ons dat selven beschicken wildet te leesen. Eenen brief heeft hy geschreven aen die van Corinthen, in de Grieksche spraekke, dat is ons wel bekend, maer sy en is niet geschreven met deze woorden. Evenwel en verachten wy zulcke Ceremonien niet by den Heyligen Doop, doch met dien bedinge, dat men de kracht des Doops, die in de vergevinge der sonden bestaat met sulcke Ceremonien, Crisim, keersen, ende kruyden toeschrijven sal, naer de woorden Christi, Matt. 28. Doopte in de name des Vaders; ende de beloften Christi, die hy den Doop toegeleydt heeft, Marc. 16. Wie geloof en gedoopt zal worden, die zal zaligh worden, want in dese woorden bestaat de kracht des Doops, namentlijcken de vergevinge der sonden; so wanneer Christus die woorden niet en hadde gesproocken, so en ware den Doop niets.

Het achtiende Capittel.

Voor het achtiende, vroomen Patriarch, zeght ghy, dat onsen Doop geen doop en is, maer alleen een verontreyniging van de valsche leere geschonden, dewijle den Apostel Paulus seydt in den Brief tot den Ephesen, cap. 4. dat 'er maar een Heere, een geloof, een Doop, op Godt den Vader, Soon ende heyligen Geest, den eenigen Godt in drie personen is. Wy daer en tegen zijn in ons gemoedt verseeckert, dat onsen Doop den eenigen Doop is, van den welken Paulus spreekt; want op volgende wijze leeren en gelooven wy van den Doop, dat deselve is een foodanigh badt, in het welke wy, het zy ofte in het water ingedoopt, ofte met water besprengt wor-

Van den Doop.

den in den name des Vaders, gelijk als Christus heeft bevoolen, Matth. 28. sonder dese woorden is het water maer slecht water; maer soo ras als van den Predicant, ofte in tijt van nood, van een ander rechtgeloovigh Christen, by de inoopinge ofte besprenging dese woorden gesproocken worden, schoon dat geene andere Ceremonien daer by en worden vericht, dan dat men water neemt, den mensche daer indoopt, ofte daer mede begint, en dese woorden daer by spreect: Ick doope u in de name des Vaders, dat heeft Christus duydelijck bevoolen; maer dat men olie, keersen, crisim, besweeringen des Duyvels daer by gebruycken sal, dat en heeft hy ons in geene plaetsen des Bijbels bevoolen; daeromme kan men al sulcke ceremonien na sijn believen, ofte gebruycken, ofte uytlaten, en blijft doch den Doop een volkoomen Doop, daer door dat Godt een verbondt met ons heeft gemaect, en tot sijne erven aenneemt, dat hy onsen Godt, en wy sijne kinderen zijn sullen. Act. cap. 3. daer door hy het geloove in ons werckt, en ons alle weldaden Christi deelachtigh maken wil; want soo veel als onser gedoopt zijn, die hebben Christi aengedaen met alle sijne gerechticheyt, Gal. cap. 3. ja daer door hy ons wederbaert en vernieuwt, dat wy in het Rijke Godes konnen ingaen, gelijk als Christus selver leert, Ioh. cap. 3. Ten zy dat iemand wedergebooren wordt uyt water en geest, die en kan in het Koninkrijcke Godts niet ingaen. Eyndelijck wordt ons de vergevinge der sonden, saligheyt, en het eeuwige leven door den heyligen Doop mede gedeelt, als Paulus seydt by Titum cap. 3. Hy heeft ons saligh gemaect na sijne barmherticheyt door het badt der wedergeboorte; en tot den Ephes. cap. 3. Christus heeft ons gereynight door het water en badt, in het woort. Ten lesten, hebben wy oock, als wy nae den ontfangen Doop uyt swackheyt ons tegen Godt verondigen door het verbondt des Heyligen Doops, wederom eenen vryen toegang tot Godt den Heere. 1 Pet. cap. 3. namentlijck als wy seggen: Heere, ick bekenne dat ick tegen u gesondigt hebbe, maer gedenckt doch Heere, dat ick in den heyligen Doop nae uwe name genoemt ben; gedenckt aen het verbondt, dat ghy in den heyligen Doop met my hebt gemaect, dat ghy mijn Godt en Vader zijn wilt, soo vergeeft my nu dan mijne sonden, ende weest my genadigh. Daer by dat dit wel in acht moet genomen worden, dat wy doorden Doop met Christus begraven zijn in sijnen doot, dat, gelijk als Christus van den dooden is opgewekt ter heertlicheyt sijn Vaders, alsoo sullen wy oock in een nieuw leven, in tucht, eerbaerheyt en heyligheyt wandelen in dese werelt,

Rom. cap. 6. Hier uyt kan een ieder lichtelijck bemercken en afneemen, dat het gelijcke veel is, ofte een mensche, met water begooten, ofte in het water ingedoopt wordt; Ten eersten, nademael de kracht des Doops in het water niet en bestaat, maer in de woorden Christi, die by den Doop gesproocken worden: Ick doope u in den name des Vaders, Matth. 28. en in de woorden der beloften, die Christus by den Doop toegeleydt heeft, Marc. cap. 16. Wie geloof en gedoopt sal worden, die sal saligh worden. Ten anderen, dewijle het woort baptrizo, in den heyligen Bijbel beyde de beduydinge heeft, en soo wel door begieten, als door indooopen kan verklaert worden, soo en doen dan die geene niet onrecht, die haere kinderen in den Doop laten induycken in het water; maer wy en doen oock niet onrecht, wanneer wy deselve met water begieten, dewijle het Grieksche woort baptrizo, dat Christus gebruyckt, oock begieten heet; want Lucas seydt in sijn elfde cap. dat de Phariseen haer verwonderden, dat Christus ten maeltijt is gegaen ongebaptizeert, ofte ongeduyckt, daer door hy niet anders en verstaet, als dat sy haer hebben verwondert, dat Christus met ongewasschen handen is ter maeltijt gegaen ongebaptizeert. In dese spreke van Lucas wordt het baptrizo van den gantschen Christus uytgesprooken, en wort maer alleenlijck een gedeelte des lichaems, namentlijcken van de handen te verstaen. Alsoo kan oock in den heyligen Doop, wanneer Christus seght; doopte in het woort baptrizo, van den gantschen mensche uytgesproocken, en maer alleene van het hoofd verstaen worden, dat het selve in 't water gedoocken, ofte met water begooten worden zal. Het en is oock niet gelooflijck, dat die 3000 menschen, Act. 2. die op enen dach gedoopt zijn, metten gantschen lichame zoude ingedoopt zijn, nademael van Lucas niet daer by geseydt en wordt, dat sy uyt de Stadt Ierusalem zijn gegaen nae eenen stroom, en haer aldaer van Petrus hebben laten induycken. Wie wil oock gelooven, dat die menighe volcks, die dagelijcks tot Iohannes zijn uytgegaen aen de Iordane, Matth. cap. 3. haer kleederen souden hebben afgeleght, en haer met het gantsche lichaem in het water zoude hebben laten induycken? want hoe soude Iohannes alleene met sijne handen zo veele duyende menschen in het vliedt, en water hebben konnen induycken, en by het hoofd wederom daer uyt halen? Verder zeydt Petrus klaerlijck in sijnen eersten Brief, cap. 3. dat den Doop niet en is een afwasschinge van de ontreyngheyt onzes lichaems, als of het gantsche lichaem in het water moeste ingedoocken, en gereynight worden van sijne uyer-

lijke onreynigheyt, maer dat de zelve zy ten verzeeking van een goede consciencie tot Godt, door de opstandinge Iesu Christi; daer en boven spreect oock Godt selve by den Propheet Ezechiël, cap. 36. van den Doop des Nieuwen Testaments: Ick wille met weyn water besprengen ofte begieten, dat sy reyn zullen worden van haere onreynigheyt. Vortder zeyt Iohannes den Doper tot Christi Discipelen, die haer van hem doopen lieten. Matth. 3. Ick doope u wel met water, maer Christus zal u met den heyligen Geest, en met weyn doopen; daer Iohannes spreect van de uytstorting des heyligen Geest, op den Pinxterdagh over de Apostelen, dat vervult in de Handelinghe der Apostelen, cap. 2. Hier gebruyckt Iohannes het Griekische woord baptizo, of inhuylken, van de uytstorting des heyligen Geestes, en wil zo veel zeggen, gelijk als ick u met mijne hand op het hoofd van boven neder water gegooten hebbe, dat over u aensicht ge-toopen is, alsoo sal op den Pinxterdagh den heyligen Geest van booven neder, dat is van den Hemel, op u gegoten worden door Christus, en zal hem in u aengesichte sien laten, gelijk regenwoordigh het water, dat ick u op 't hoofd gegoten hebbe; het welck oock alsoo op den Pinxterdagh is geschiet. Act. cap. 2. want doen is den heyligen Geest van boven af sichtebaarder wijze op haer gekomen, en heeft hen in haere aengesichte, en in haren mont sien laten, gelijk als gedeylde vuurige tongen. En Christus zeyt tot de Discipelen selfs, Act. cap. 1. Ghy en sult van Ierusalem niet wijcken; want ghy sult met den heyligen Geest gedoopt worden. Alhier en bedayt het woord baptizo geen induycken in het water, maer een instorting des heyligen Geestes. Paulus noemt oock den Doop een badt, Eph. cap. 5. nu en wordt men immers niet met den gantschen lichame te gelijk in het water gesloeken, als men badet, gelijk als ghy selver weert. Annanias doopte Paulus te Damascus, in het huys van Iude, Act. cap. 9. hoe kan dan Paulus met het gantsche lichame in het water sijn gedoocken in zo korten spacie? want Annanias die ginck voort op des Heeren bevel heenen, en doopten hem. Oock en werden de Israëlieten niet aanden gantschen lijve besneeden, maer alleen aen de voorhuyl Gen. cap. 17. De besnijdinge die is doch een voorbeeldt geweest van den Doop, daeromme is het oock genoeg, dat wy maer aen een lid, namentlijk op het hoofd, in den Doop met water begooten worden, 1 Petr. cap. 1. die noemt den Doop een besprenginge des bloeds Christi, het welke wel in acht moet genoomen worden. En dewijl ghy vroomen Patriarch seght, dat uwe induyckinge met de

Concilien en Oud-Vaderen overeenstemmen, soo willen wy bewijzen, dat onse begietinge oock met de Oude-Vaders, die nae de Apostelen tijden geleef hebben, overeenkomt; want de oude Griekische Vader Cyprianus, die over veertien hondert jaren, twee hondert jaren nae de geboorte Christi heeft geleef, die schrijft in sijn vierde Boeck, Epistel 2. aen Magnum, dat tot sijnen tijden standijck in het water ingedoocken, en etelijcke met water begooten werden, en bewijst in die selve Epistel met veele gronden uyt den heyligen Bijbel, dat sulcks beyde een rechte en volkomene Doop is; insonderheyt soo wijst hy aen uyt het vierde Boeck Moses, dat de Leviten tot haer reyniginge met water zijn besprengt, daer door den Doop des Nieuwen Testaments beduyt wordt. Den treffelijken Leovaer Augustinus, die over twaelf hondert en vijftigh jaren, vier hondert jaren nae de geboorte Christi geleef heeft, en op de Concilie Carthagenens is geweest, die schrijft in sijn boeck van de leere der Kercke, dat tot sijnen tijden de lieden een deel in het water, en een deel met water zijn begoten, dat beyde even veel deede. Hier uyt ghy seer wel sien kondt, dat ons begieten in Doop even soo goet is, als uwe induyckinge.

Het negentiende Capittel.

Voor het negentiende, soo vermaent ghy vroomen Patriarch eenen yegelijcken, die tot het ware klaerlichtende Griekische geloove wil komen, dat die hem noch eenmaal met de drievoudige induyckinge, na uwe wijze soude doopen laten; hier op antwoorden wy u, dewijle wy in de voorgaende Capittelen met veele gronden, beyde uyt den heyligen Bijbel, ende oude Vaderen bewesen hebben, dat onse Doop een rechte en volkomen Doop is, soo soudet ghy als een wijs en verstandigh man: geen van de onsen sulcks raden, en veel minder ons selven; want nadien wy eenmaal recht gedoopt zijn, in den name der heylige Drievuldigheyt, soo sulten, willen, noch en konnen wy ons niet noch eenmaal laten doopen; want voor eerst soo hebben wy, als wy gedoopt zijn geworden, Iesum Christum met alle sijn verdiensten, en gerechtigheyt aengedaen, Gal. cap. 3. Hoe souden wy dan de gerechtigheyt en weldaden Christi verachten, en de selve werwerpen, als of ons die niet goet genoeg en waren, daer voor behoede ons Iesu Christi, die ons eenmaal in den heyligen Doop met sijn heyligh bloedt besprengt heeft, 1 Petri capittel 1. En van alle sonden gewasschen en gereynight, 1 Joh. capittel 1. Voor het tweeden soo hebt ghy selven gesien en bewesen,

Van den Doop.

sen, uyt Paulo, Eph. capittel 4. Dat 'er maer eenen Doop en is, gelijk als 'er een geloove, en een Heere is, dewijle wy dan die eenige Dooppe eenmaal hebben ontfangen volkomen, nadien wy met water begooten zijn, in den name des Vaders, &c. en daer door het eenige ware geloove, aen den eenigen waren Heere hebben bekomen, hoe souden wy ons dan ten anderen male laten doopen, want onsen Doop, en uwen Doop, en is maer eenen Doop; want ghy hebt water op het bevel Christi, en wy hebben oock water op Christi bevel, of ghy schoon meerder water als wy bekoms, soo en maect doch dat geen ondericheydt in den Doop; want een weynigh water is hier al soo goet, als een geheele Zee vol, als het den mensche maer op het lichaem bekomt, want de kracht des Doops die en bestaet niet in het water, maer in de beloften Christi, Marc. capittel 16. Die gelooven sal, en gedoopt wordt, die sal saligh worden; vorder ghy wordt gedoopt in den name der heylige Drievuldigheyt, beyde na het bevel Christi, Matth. 28. Wy gelooven dat wy door onsen Doop, bekomme vergevinge der sonden, Godes genade, her eeuwigh leven, en de saligheyt na de beloften Christi, Marc. capittel 16. En ghy geloof oock dat selven door uwen Doop te verkrijgen, waeromme souden wy ons dan wederomme laten doopen. Voor het derden, soo weten wy dat Christus, Joh. capittel 3. Gelijk als wy eenmaal weder-gebooren in de den Doop, uyt water en Geest, soo wil ons Godt behoeden, dat wy tegen Christi bevel niet en laten geschieden. Voor het vierde, soo weet ghy seer wel, dat de besnijdinge in het Oude Testament, een voorbeeldt is geweest van den Doop, Coloss. capittel 2. Gelijk als dan de mensche in het Oude Testament maer eenmaal zijn besneeden, alsoo moeten wy in het Nieuwe Testament maer eenmaal gedoopt worden, en gelijk als men in de besnijdinge niet en heeft aenghesien, dat den eenen meerder, den anderen minder, van de voorhuyl is besneeden geworden, alsoo en sal men in den Doop mede niet aensien, dat den eenen wat meerder, den anderen wat minder water bekomen heeft; het is een veel grooter water geweest, aen het welke de lieden aen de Jordane gedoopt zijn, als het geene, daer inne uwe Kinderen in de Kercken gedoopt werden, niet tegenstaende soo houdt ghy uwen Doop soo krachtigh, als de hare aen de Jordane; alsoo houden wy onsen Doop even soo krachtigh, als ghy den uwen doet, of ghy schoon meerder water hebt bekomen, als wy; want de kracht des Doops bestaet niet in de volheyte des waters, maer in de woorden Godes, en des heyligen Geestes, die even soo wel door

een kleyn, als door een groot middel kan wercken, als wy maer sijn bevesten niet en verachten, en de selve middelen die hy verordineert heeft, en daer door hy in ons wil wercken. Voor het vijfde, en hebben wy niet een eenigh exempel in den heyligen Bijbel, en onder de heylige Oud-vaders, dat yemandt tweemaal soude gedoopt zijn. Soude wy dan soo een groote sake onderstaen te doen, en ons daer na met een quade consciencie pijnigen, soo lange als wy leven. Voor het sesste, soude wy op dese wijze een groot beginselmaken, tot de sonden in den heyligen Geest, van de welke Christus seydt, Matth. 12. Dat de selve nimmermeer en sal vergeven worden, daer voor ons Godt in genaden wil behoeden; want onse saligheyt ons liever is als alle de heerlijkheyt des werelts, en ghy begaet een groote sonde, dat ghy sulcks van ons begeert, die u Godt wil vergeven.

Het twintigste Capittel.

Voor het twintigste schrijft ghy van de ordere der Bisschoppen ende Priesters, ende seght, dat Jacobus van Christus selven verordineert is, ghy schrijft oock wat van de ordere die in de Kercken ende Kloosters is, ende oock van het Houwelijck der Priesteren. Hier op antwoorden wy u, dat wy geerne toegeven dat Jacobus van Christus verordineert is, maer naderhand, soo zijn alle Bisschoppen en Priesters, die worden oock recht nae Godes woordt verordineert van Geestelijcke Personen. Oock soo neemen wy tot Priesters, eerbare ende geleerde liyden, gelijk als Paulus vermaent, 2 Tim. 2. die selve worden door de andere Bisschoppen, ende Priesters, de handen opgeleydt, ende bidden tot Godt voor de selve, gelijk als de Apostelen deden, Act. cap. 6. en beveelen haer by verlies van hare saligheyt, dat woordt Godes recht te leeren, gelijk als Paulus bevoolen heeft, Act. Cap. de Sacramenten rechte bedienen na het bevel Christi, Matth. 28. en Luc. 22. den boetveerdigen haere sonden te vergeven, maer den onboetveerdigen haere sonden te behouden na het woordt Christi, Joh. 8. selven oock een goet Christelijck leven te leyden, dat zy een voorbeeldt konnen zijn aen den volcke, 1 Pet. 5. het welke van onsen lieven Heer Vader oock soo gestreng gehouden wordt, dat een Priester die hem eens vol drinckt, van sijn ampt moet gefert worden. De Klooster ordere en verwerpen wy oock niet, alse op foodanige manieren onderhouden werden, gelijcke den Keyser Constantinus Magnus in Grieken-landt verordineert heeft, dat sy neerstigh studeeren, vlijgh bidden, en een eerbare leven lieden soude, op dat men:

Van de Bisschoppen.

men lieden daer van soude maken, die Kercken en Schoulen wel bedienen soude; maer dewijle de Klooster-lieden, Monnikken en Nonnen, haren tijdt meenighmael met leedigheidt, en groote sonden toebrenghen; en haer niet recht en houden, na de ordre der eerste instelders, soo keeren wy sulcken onderhoudt tot inkomen van Kercken en Schoulen ende arme lieden, op dat de jeught in goede konsten ende Godtsaligheyt mogen opgevoogen worden, ende de arme onderhouden worden beyde na het bevel Godes, Ephes. 6. ende Hebr. 13. Van het Huwelijck der Priesteren weeten wy uyt Godes woordt, dat een Priester eender vrouwen man zijn sal. 1 Tim. 3. doch by aldien hy hem kan onthouden, seggen wy dat het hem goet is dat hy alleen blyve, dat hy de geestelijke saecken des reuerentiger bedienen kan, als Paulus leert, 1 Cor. 7. doch sulcks alles na sijn eygen wille ende belieuen.

Het een en twintighste Capittel.

Beslyt.

Voor het een en twintighste, soo raedt ghy ons, vroomen Patriarch, dat wy ons niet vereenigen, en tot de Orientale Kercken reeden souden; doch soo wy ons hier over

van eenige sonden betwaert vinden, soo wilt ghy vroomen Patriarch, beneffens de gantche heylige Vergaderinge, de selve op u neemen; ende sulen op u blyuen, ende sulen ons niet roegereekent worden, ende wenscht ons daer mede Godts ghenade ende vrede, Amen. Hier op antwoorden wy u, dat een yegelijck sijn eygen zonden draegen moet, vzech. 18. Edoch, vroomen Patriarch, zoo ghy neffens uwe heylige vergaderinge versceekert zijt in u geweeten, dat ghy van wegen uwe vromigheyt en heyligheyt, ghy vroomde sonden op u nemen kondt, soo willen wy u hier mede bevoolen hebben, dat ghy de Zarewna, ende Grootvorstelijke Princesse *Irena Michailowna*, haere sonden op u wilt nemen, als oock de onse, die ghy meynt, dat wy begaen souden, wanneer wy ons volgens de beyde groote Heeren contracten, echtelijck vereenigen soude, daer door ghy soudet konnen uytwerken, dat sijne Zaerliche Majesteys belofen, aen ons gehouden wierden, en wy, met de Grootvorstelijke Princesse *Irena Michailowna*, in dese saecke sonder sonden souden konnen zijn.

Dit hebben wy u vroomen Patriarch, op u aen ons gesonde schrijven, niet onthouden konnen te antwoorden, en bidden u het selve niet vlijt te doorleesen, ende beveelen u hier mede in Godes bewaringe.

Drieënveertighste HOOFD-STUK.

Verhael van de valsche Demetrius, die, zich tot Grootvorst van Moskovien opgeworpen hebbende, groote verwarringen veroorzaekt, deze heerlichappy inneemt, en daar nae, met veel anderen gedoodt word.

Wij zullen hier, als tot een toegift, noch dit volgende verhael van zeker valsche Demetrius, zich in 't jaar 1605 / tot Grootvorst van Moskovien opgeworpen hebbende, vertonen / gelijk hier volghet: In deze groote heerschappy van Moskovien / hadde vierentwintig jaeren tyrannighlyk geregeert enen Grootvorst / Johan Bazilowits genoeint / dien den zoone Theodoor Ivanowits gesuceedeert heeft / Anno 1584 / een slecht eenboudigh Vorst / die geheel geregeert werdte by sijn Hupsbroutwys broeder Boris Feodorowits Godovots; en desen Theodoor hadde enen jaerigen broeder Demetrius Ivanowits, die men seide dat eenige Edelen / vreesende de regeeringe van Boris Feodorowits, souden wegh gestoelen / ende enen anderen Jongen in stede van hem / ende hem gelyck dootd vertoont hebben; dan den spot van dien jongen Demetrius Ivanowits, wierde Feo-

Feodorowits toegeschreven. Als nu Theodore Ivanowits, twaelf a dertien jaeren geregeert hadde / is hy gestorben sonder kinderen / Anno 1597 / na wiens dootd geu kinderen booz handen waren / heeft hem den Kiegent en Grootvorstinnen broeder / Boris Feodorowits, hem selben Grootvorst gemaeckt / versterckende alle andere Heeren van den bloede / ende tot dit Jaer 1605 redelijcken wel regerende. Daer en tusschen begon in Polen opentlijck uytgegeven te werden / dat dese Demetrius boozsz. die gestoelen was geweest / en geboert in Polen / daer opgebracht by den Heer Palatin van Sandomirs, ende by de Jesuiten den rechten zone ende broeder was van den afgestorben Grootvorst; ende dat Boris Feodorowits enen anderen Jongen gedoodt hadde / meynende den rechten Demetrius te hebben / om 't Grootvorstendom aen sijn hups te brengen.

Desen Demetrius heeft hem eerst uytgegeven booz den zone van Johan Basilowits, in den jaere 1603 / by de 20. Jaeren hem onbekent gehouden / hebbende daerentusschen in Duytsland ende in Italien gereyft / heeft sulks in 't eerste Anno 1603 / met hulpe van de Jesuiten / ende den Palatin van Sandomirs, met omtrent 4000. mannen hem vertoont met sabel van den Koningh van Polen / anderwerf in den winter van 't jaer 1604 / heeft hy hem stercker van Cozacken / Polen ende Duytschen te velde begeben / ende in de Moskwo alomne groote toeval gekregen / daer tegens Boris Feodorowits enen geweldigen Leger gesonden heeft: maer naer verscheide victorien ende nederlaegen / van sijnen volcke ten lesten ontrouwlijcken gedient zijnde / heeft desperatelijck / soo men seide / hem selben vergeben den 13. April / in het Jaer 1605 / hebbende sijn noemnael wel gegeten / ende was vier uren daer naer dootd; dan die sijn complexie kenden / zijn van opinie / dat hy van Apoplexia zy gestorben / zijnde daer toe genegen / ende hy werdte tot Moskwo statelijck en heerlijck begraven / hebbende die landen seer wel en wijselijcken geregeert / als in lange tijde geen sijns gelycke; sijn vrienden hebben ten stont met Generael consent van Edelen ende Gemeente / den eenigen zoone Feodor Borizowits, tot een Grootvorst aengenomen ende geshult; ende om dat hy noch jonck was / hebben sy de Moeder met hem de regeeringe bevolen: daerentusschen als de twee Oberste van 't Leger waren gegaen om hem te congratuleeren / soo is enen Veldthoofman / Peuter Feodorowits Bassamernoff, hem afgeballen / ende heeft een sterke Bestingh den Demetrio overgelevert / ende is met al sijn krijghsvolk overgeballen. Op desen toewasch / heeft Demetrius Ivanowits gesanten ende vrieven aen de Stadt Moskwo gesonden / aenbiedende alle genade / soose hem / als hunnen rechten Heere / wilden erkennen: waer ober de Gemeente ende Obersten hem hebben aengenomen / ende haren jongen Heere / Theodoor Borizowits, met sijn moeder / en een enige zuster / die onlanghs ten Houwelijck beloofst was den Hertogh Jan Broeder in Denemarchen / t'samen gebangen gestelt / en seer qualijck getraceert / met alle die van 't geslachte der Godenofen waren / in ketenen versonden / ende in torens gebangen gestelt / ende haer goederen geplondert. De Moeder Grootvorstinne / zijnde van een hooghhoedigh edel

gemoet / heeft dese verklepninge en smaet niet konnen lijden / ende noch meerder vreesende / als tot een spot in triumphje geboert te werden met haer kinderen / soo heeft sy met een mannen herte / seijn met haer kinderen / beyde zoone en dochter / gedroncken / en zijn alsoo / malkanderen omhelsende / gestorven : dan de dochter Princesse eenige quantiteyt van den dzanck overgebende / is daer van noch bekomen / soo men seyd / ende daer nae van den Demetrius in een klooster beslooten. Aldus werd van hun doot uit de Moskwa geschreven ; maer sints werdt geaffirmeert / datse beyde getwozcht zijn geboorden.

Dese twee groote personagien aldus doot zijnde / heeft men die openlijck / hoewel het een seer deerlijk spectakel was / alle de principaelste van den volcke verthoont / ende haer namen opgeschreven / om tot geruppenisse te mogen dienen naermaels / soo hem iemandt vooz de selvige wilde uytgeven / ende werden seer lichtelijck begraven ; den Vader ende Grootvoost Boris Feodorowits , die soo loffelijck geregeert hadde / ende nu eerlijck begraven was / hebben sy ontgraven / en alle versmaecht heyt openlijck aengedaen / ende slechtelijck ten lesten weder in de aerde gesteecken.

Desen nieuwen Grootvoost Demetrius Ivanowits , heeft terstont treffelijcke Ambassaden naer Polen gesonden / den Koningh / ende sulcke Palatzen en Heeren / die hem geholpen hadden / te bedancken / verzoekende den Dochter van den Palatijn van Sandomir hem tot een huysvrouwe te geven / beloobende den Coningh alle hulpe te doen / hem weder te stellen in sijn Coninghrijck van Sweden / tegen den Koningh ofte Hertogh Karel van Sweden / die hy met oorloge gedreyghet heeft. Hy heeft mede veel Paters Jesuiten gesonden / om de Religie in Russia te reformieren / daer nochtans 't volck aldaer qualijck toe gesint was. Heeft oock Jesuiten / als Gesanten / van sijnent wegen nae Roomen aen den Paus gesonden / hem den Paus onderwerpende / dat noyt eenige Grootvoost van Russien ofte Moscovien hadde willen doen / haer hondende aen 't gebuyck van de Griekische Kercke.

Van eer wy dit verhael eynden / is aldaer weder veranderinge gebelut ; want alsoo den Demetrius den 20. Junij 1605. sijn inkomste in de Stadt Moskwa gedaen hadde / heeft het volck beginnen te murmureren / ende te seggen / dat hy den rechten Demetrius niet en was / daeromme veele gedoodt werden / onder anderen den Heere Basilius Ivanowits Cohinowski , nu Grootvoost gekoren / om dat hy geseydt hadde / dat hy den rechten Demetrius hadde doen begraven / werdt in een open plaetse gebuycht / en op een bloek geleydt / om met een wijle onthalt te werden / dan wert wederom begenadicht / niet tegenstaende is de murmuratie gegroeyt. Desen Demetrius heeft hem seer statelijck toeten te houden / zijnde een kloek / verstandigh ende wel versocht man / die veel gelesen hadde / was een onder set middelematigh persoon / huyt van aengesichte / seer haestigh ende Oerlijck / wel te peerde / liefhebber van de jacht / van geschut en oorloge / van grooter verlichtinge / hoogh van moede / ende ambitieus / dien Moscovien te kleyn dochte / om daer mede te vreden te wesen / alsoo hy hem vooz

vooz de Russen vreesde / heeft hy hem een sterke lijfgarde verhoven van Duytsche / Aijlanders / Francosen en Schotten / kostelijck gekleedt. Hy hadde sijn gesanten in Poolen gesonden / om de dochter des Sandomerissen Palatijn ofte Wapwoda / hem tot een Wuydt te halen / die met groote statie / den 26 April / in de Stadt Moskwa / Anno 1606 / heerlijck is ontfangen / met haer vader en broeder / ende den Gesante des Konings van Polen / ende zijn op den 18 May getrouwt en gekroont / met groote pracht en bancketten.

Maer den vijftwintigsten May / liet desen Keiserlijcken Grootvoost van Polen waerschoutoen / sy souden op haer hoede wesen / hy hoorde van quaet getuechte onder 't volck / belaste sijn lijfwacht haer op het Slot te begeben / waer dooz de Russen haer aenslagh noch uytstelden / dies de Polen weder moedt kregen / nochtans kondense nergens kruut of loot om geldt te koop vinden. De nieuwogehoutode Keiserinne was oock beesigh met een masquerade tegen den naesten Sondagh te maecken / ende te leeren danssen.

Van den Saterdagh den 27. May / zijn de Waender-Heeren ofte Soparen / 's morgens vooz ten seben uren / met haer dienaers te voet en te paerde op de beenen geweest / gewapent. Sy zijn eerst de Polen aengevallen / al doot slaende wat sy in Poolische kleedren vonden / ende liepen naer het Slot / daer sy geen resistentie en vonden / noch middel van wederstand / dan die van de wacht meestendeel de wapenen nederledden. Ten eersten ontmoeten sy den Peuter Feodorowits Basmanof , den vooznemden vriend des Demetrius , die sy met andere doozstaecten.

Doozts met een gedruys liepen sy na des Grootvoosts kamer / die 't ru moer en de kloeken strom slaen hoorende / sprong uytten bedde ; men seyde hem datter brandt was ; maer sulchs niet geloobende / epschte hy sijn slagzwaert / dat men vooz hem plagh te dzagen / maer dat was niet te binden / ende soo hy de meenighe sach tegens hem indringen / badt hy sijn Welbardiers / sy en souden hem alsoo sijn vanden niet leeveren / en sloot daer mede de deuren toe / liep dooz sommige kamers en badstoben. Ten lesten doch gebolgt zijnde / sprong hy uyt een venster van groote hoogte / zijnde sijn Hogement op 't opperste / dat wonder was dat hy den hals niet en bzack. Een van de trauwanten / liep stracks de trappen af / en bandt hem noch levende ; maer sijn voost was geheel verstupecht / spoutwende bloedt. Sy namen hem op / en bzachten hem in sijn kamer / daer sy hem in korten tijd tot sijn verstant brochten / ende hem veel gebuycht hebbende / werdt hy met veel wonden doozsteecken / en een hoorde aen sijn manlijckheyt gebonden zijnde / hebben sy hem op de merckt gesleeyt / en naecht op een verheben tafel geleid / en sijnen vriendt Peuter Basmanof aen sijn voeten / en hebense daer vier dagen laten leggen / en alle smaet aengedaen / veel Polen dood geslagen / en als gepilgert. Des Heeren Wapwoda / ofte Palatijn van Sandomir Hogement / zijnde sterck bemuurt / hebense beset ; de nieuwe Keiserinne / sijn dochter / werdt geheel geplondert tot het bedt onder 't lijf / en wel twintigh van hare Muscynnen doot geslagen. Een Poolse

Heer/ Vishnensky, heeft alleene sijn hups beschermt / ende veel Russchen doodt geslagen / hoewel sy daer grof geschut voorgebracht hadden / ten lesten liet hy eenen witten doeck upsteeken / als vzeede begeerende / ende doen toery hy een deel hongersche ducaten onder het volck / daer de Russchen met alle man / om te rapen / opvrieten / terwijl sloeg hy daer een deel van doodt / maer de Bogaren ofte Edelen van 't Slot quamen daerentusschen hem in haer bewaringe halen. Veel Jubeliers met klepnodien / van Italien / Augsburg en Antwerpen / werden vermoort en berooft. Somma / daer werdt gereekent / datter ontrent twaelf hondert Polen ende vier hondert Russchen mochten doodt gebleven sijn.

Mer nae den oploop gestilt zynde / hebben de Bogaren en Edelen eenen anderen Grootvoest ofte Keeser verkoren / een van de principaelste Heeren / Heer Vasil Ivanowits Chiusky; den twintighsten May / onden sijn. daer nae werdt den Demetrius sijn dood lichaem / dat begraven was geweest / weder opgegraven / dat toberpe toeschynde / en tot pulver verbrandt.

Den dertighsten May / ofte den negenden Juny nieuwen sijn / werdt in de Stadt Mosko opentlick afgelesen de oorzacken / waeromme sy den Demetrius omgebracht: Ten eersten / dat hy een geschooren Munnick was geweest / die sijn Stief-vader / eygen Moeder en Broeders / noch in 't leben hadde / die haer daer opentlick vertoonden / ende daer beswoeren / dat sijnen naem was Gregori Ottrepi, en 't recht is aldaer / dat de Munnicken / upt den Klooster looyende / levende verbrande werden. De tweede beschuldige was / dat hy een tobenaer was. Ten derden / dat hy was een Kietse / die haer vasten en vierdaegen niet en onderhief. Ten vierden / dat hy met den Paus van Roomen geconspireert hadde / haere Religie te veranderen; en daer wierden gelesen des Paus brieven / hem vermanende / gedachtigh te wesen sijns woordts en beloften / van de Jesuiten kercken en schoolen te geven / het landt reformeeren. Ten vyfden / laesen sy noch upt andere brieven / dat hy den Palatin Sandomirsk soude geven / het Vorstendom Smolensko; aen sijn hupsvrouwte het Vorstendom Novogrod / en haren broeder / Syberien / de Edele / Bogaren om te brengen / en 't landt met Poalschen Adel te besetten. Ten seften / klaeghden sy / dat de grootste van Adel geen acces ten hove hadden / maer veracht / verstenen en versonden toorden. Ten seften / dat hy der landen rijckdom verquilt hadde / de Polen alle klepnodien verschoncken; selver eenen Stoel en Thoon van vergult silver doen maerken / aen elke zijde ses Neuten van massief silver vergult / noopt daer gesien: ende dat meer is / des landts rijckdom en schat naer Polen gesonden. Ten achtsten / dat hy haer kloosters ontheplicht hadde / met Speel-luden en dansen in te brengen met ergernissen: dat hy daer vier Juffrouwen / onder andere des Grootvoests Boris Feodorowits eenige dochter onteert hadde: item / dat hy sijn broydt beslaepen hadde in 't gesichte van een Waerpen beeld / aen 't hoofteinde van sijn bedde staende / en hadde van een klooster hondert duysent roebels ontleent / om niet weder te geven. Ten negen-

negenden / schreben sy hem toe / eenen die hem uytgaf voor Boris Feodorowits Sone / toe te laten op de Riviere Wolga ongeloofelike schaede te doen / en dat om hem te beter te verseecken des Rijcks schatten / jae dat de tweeëntwintigh millioenen / die de Grootvoesten jaerlijcks hebben inkomen / hem niet genoegh soude geweest hebben. Het tiende en leste was ober de moedwille der Polen / die de Russchen voor honden hielden / haer vrouwen ontwoeldighden / daer hy geen recht wilde ober doen. Dit was op de beschuldigh opentlick gepubliceert. Den Palatin van Sandomirsk / ende sijn dochter de Dozsinne / hielden sy in bewaringe / tot dat sy sagen hoe den Koning van Polen dat verstaen soude: het lichaem van den rechten Demetrius Basilowits, ober vijftien jaren begraven / hebben sy oppendmen / om hy de Keisers te begraven: dan sy seggen het heeft begoft mirakelen te doen / dies laten sy 't boben d'aerde staen / tot dat sy hem een besondere Kercke gaen bouwen als een Sant / zynde een licht geloobent volck / sy hebben groote schade geleeden op de Wolga / van eenen die hem opgewoepen heeft voor Boris Feodorowits Soon / en noch werd'er uit Polen geschreven / dat daer wederom een persoon is / die hem uitgeeft voor desen valschen Demetrius, als of hy noch leefde / en s'avonts voor den oploop / ontkloopen soude sijn met twee dienaers / ende nu wesen soude tot Sambora in Sandomirlandt / daer hy hem in een klooster onthoudt / tot dat den twist in Polen gestelt sal wesen / om dan hulpe te verseecken / om weder in Mosko te trecken.

Vierënveertigste HOOFD-STUK.

Zijn Excell. d'Ambassadeur vertrekt uit Mosko, neemt sijn afscheit van de Duitche Kooplieden, en trekt deur verscheide plaatzen. Troitza, en de rijckdom daar af. Misverstant tusschen sijn Excell. en een Heer van 't Lant. Geschenk aan sijn Ed.

Op Zaterdag / de twintigste van Junius / (om weer tot onze Reisbeschrijving te komen) zond sijn Excell. twee zwarte Koetspaerden tot een geschenk aan Knees Michailo Juriewits Dolgerukki, die daar voor sijn Ed. haztelijk dee bedanken / en de brengeers begiftrigen. Van Artemon Sergewits wieden ook twee gelijke Paerden geschonken.

Op Zondag / de eenentwintigste van Junius / des ochtens / ontfing sijn Excell. twee duysent Roebels / of Dukaten / tot betaling van de Winnen / die sijn Ed. aan de Keldermeester van sijn Zaarsche Majesteit had doen leveren / en nu gantschelijc baezdig was om te bezeecken. De Paerden en Wangens quamen op ons Hof: en wy laadden alles / dat wy noch oberig hadden / daar op; en onze Appaerden wieden gezadelt. Toen wy naautwelijks onze maaltijt gedaen hadden / quamen de Pristaben met de Koets van sijn Zaarsche

Paerden
van sijn
Excell. ges-
chonken.

Vertrek
van sijn
Excell. uyt
Mosko.

sche Majesteit / die van zes Paerden getrocken wierd. Daar quamen ook Appaerden booz het Gebolg van zijn Excell. om ons uit te geleiden / eben op deselbde wijze / als wy ten Hobe gehaalt waren. De Wagens wierden booz uit gesonden / om ons aen of ober de Kibiez Jause te verwachten. Zijn Excell. en de Pystaben Jurrie Petrowits Lutochin, en Ofnassi Feudorowits Tanslikoof, met de Heer Winius, traden in de Koets / en wy alle siegen te paert. Wy reden ober de Kiepersbrug / langs de Mesnitsa / en zo de Doort uit. Wy hadden tot onse uitgeleide een Kompagnie van twee hondert Kuiters van zijn Zaarsche Majesteit / en een Compagnie van Duitse Kooplieden / die opgezeten waren / om ons uit te geleiden. De Pystaben / en d'andere Russchen brachten ons niet beezbez / dan tot aan de plaats van Knees Juan Alexewits Worotinski, omtrent twee Woest buiten de Stadt / daar sy hun afscheit van ons namen / en weerom keerden. De Heer Winius en de Duitse Kooplieden bleven by zijn Excell. tot in 't Martenbosch / daer de Deensche Resident / met enige Juffers / noch by ons quam. Hier dronken men / tot afscheit / zo nu en dan een glaasje Wijn / nu op de gesontheit van deze / en dan van die / daar onder men de Kereltzommen en Trompetten dee horen / tot dat men / wel onthaalt zijnde / van malkander afscheit nam. Wy quamen 's nachts te twaalf uren aan de Kibiez Jause / zeben Woest van Mosko / daar men een Wagenburg / tot ons bezblijf booz de nacht / gemaakt / en veel Tenten opgeslagen had. Wy bonden daar omtrent ook andere Tenten van Russchen / die ten oorlog / en naar de Sweedse Grenzen trocken.

Op Maendag / de tweeëntwintigste van Junius / 's ochtens / braken wy weer op / en geraakten te vijf uren op de weg / die de meeste tijt deur zeer gemakelijke Bosschen was. Wy ontmoetten hier en daar veel Kuiters / alle wel opgezeten / die naar de Grenzen reden. Wy quamen in dese dag te Douskenafouskien / achtentwintig of dertig Woest van Mosko / een trefselijk en gemakelijk Doerp / op een hoge Berg / langs welks voet een schone Kibier loopt / en een aangenaam vlak belt aan de zijde heeft. Wy maakten hier onze Legeplaats / en aten booz d'eerste maal in 't belt onder Tenten. Toen wy hier omtrent drie uren getweest hadden / trocken wy voort deur lustige plaatsen / en quamen omtrent te zeben te Calietza / omtrent vijftien Woest van 't boozgaande Doerp / aan een gemakelijk Beekje / dat een zelfde naam boert / als het Doerp / en tez zijden booz trefselijke Weiden heeft.

Op Dingsdag / de drieëntwintigste van Junius / 's ochtens te vijf uren vertrocken wy van Calietza / en namen onze wegh deur aangename Bosschen. Toen wy omtrent twintig Woest / of vier mijlen boozgereist waren / quamen wy by een trefselijk Lusthuis van zijn Zaarsche Majesteit / doch van hout / by het Doerp Suisingskops. Wy namen van daar onse weg deur veel heerlijke Landen / en / noch omtrent twintig Woest boozgereiden / quamen te Troitza / een groot Klooster / vijftien of sestien mijlen van Mosko / daar in ober de drie hondert Monniken waren / en zo rijk / dat het / in de zware oorlog tegen Polen / wel tachtig duisent gewapende mannen / ses jaren lang op hun eige kosten onderhouden en bezorgt heeft / en noch jarenlang een

Afscheit van de Duitse Kooplieden.

Pouskenafouskien, een Doerp.

Klooster te Troitza, en de rijkdom daar af.

een groot getal van Rijgsvolk / ten dienst van zijn Zaarsche Majesteit / onderhout : dewijl het van de Woesten en Heren met grote inkomsten bezien is / en noch dagelijks bezien word. De Heren en Kooplieden / die 'er booz by rezen / en bezinogen hebben / geven rijke Almoessen aan deze Broeders / op dat de zelfden booz hun zielen souden bidden / en sy van alle ongeluk bewaart worden. Zijn Zaarsche Majesteit zekt / met zijn booznaamste Woesten / twee malen in 't jaer / eens in de dag der H. Drieuldigheid / en ten tweede maal op S. Michiels dag / naar dit Klooster ; en als hy een half mijl daar af is / begeeft hy / met alle de synen / sich te boer / en blijft daer enige dagen in 't gebed. Ondertusschen moet d'Abt van dit Klooster syn Majesteit / en alle de zynen van boozraet / en woeder booz de Paerden bezorgen. Booztes / dewijl het Land hier gemakelijk is / en veel wild Bee daar gebonden word / zo zekt zijn Zaarsche Majesteit met de synen somtijts derwaerts / om zich met de jaecht te bezmaken.

Toen wy noch omtrent een Woest van dese plaats waren / zagen wy aan de rook / die opging / dat 'er een grote brand te Mosko was / en bezonden sebez / dat 'er wel vijft of zes duisent Huizen in d'asch geraakt waren. Deze plaats word gerekent zestig Woest / of twaalf mijlen van Mosko af te wezen. Wy zonden ons hier gaezre nederzesslagen hebben / maar bonden 'er geen bequame plaats / dewijl hier oberal Koozmlanden waren. Wy dan / noch acht Woest boozgereiden / quamen te Swarka / daar wy drie uren stil bleven / en onze maaltijt hielden. Daar na trocken wy noch bezien Woest booz / en quamen te Koreli / daar wy onze Tenten opfloegen / en de nacht ober bleven.

Op Woensdag / de drieëntwintigste van Junius / 's ochtens te drie uren / vertrocken wy van Koreli / en / ober hoge bezgen / en langs bruchbare Koozmlanden rijdende / quamen te Rodinka / daar wy ons op een schoon belt nederzesslagen. De Priksaffik / of Castelein van die plaats / quam tezstont by zijn Excell. en bezocht dat zijn Ed. van dit belt zou afgaan / of ten minsten de Paerden van daar zenden. Zijn Excell. hier ober bezzant / dee hem van daar brengen / om van hem ontslagen te wezen. Een nu of twee daar na / tezwijl wy onze rust namen / quam de Heer van die plaats zelf / Dieuf Diemiduwits Goloquastof genoemd / met zijn Soon / en de boozgedachte Priksaffik / of Castelein / en noch eenigen van de zynen te Paert. Hy / in onze legerplaats komende / ontmoette van Asperen, die hy bazselyk aansprak ; en van de welk hy weer bazselyche antwoort zreeg. De woorden wierden aan wederzijden zo hoog / dat de Heer zelf met zijn paert alle de paerden / daar onder ook twee hantpaerden van zijn Excell. waren / uit het belt / en deur de beek zreef. Wy wierden onderzusschen wakker / en zagen dat het niet wel geschapen stond. Wy boegden ons tezstont by zijn Excell. die boozt naar deze Heer / en naar de beek toertrad / en met grote heftigheit hem naar de reden zraagde. De woorden wierden hoog aan wederzijden ; en van d'andere zijde waren enigen van d'onzen / en de Streltsen / die tot onze geleide by ons waren / byna hantgemeen met de genen geworzen / die by deze Heer waren. Men zag op de Bezgen / in drie Doerpen / die in een driehoek lagen / de Boosten /

Grote brand in Mosko.

Swarka.

Koreli.

Novinka.

Ongemak en misverstant, tusschen zijn Excell. en een Heer van 't land.

Welk
wechge-
nomen
wierd.

ren / met Wijben en kinderen / met stocken gewapent staan; in boegen dat dit een breemd schouwsel bezooztaakt zou hebben / zo zijn Excell. door zijn gezach / d'ander niet had doen zwichten. Want zijn Excell. dzeigde hem / dat hy een post naaz Mosko zou zenden / en obez hem doen klagen / om dat hy niet alleensijk een Ambassadeur in zijn reis opgehouden / maar hem ook obez last aangedaan had. Deze Heer dan / zijn misflag bedenkende / en het gevaar obezwegende / t welk hem boven t'hoofd hing / zo zijn Excell. klachtig wiedz / quam obez de beek / en / sijn bezontschuldiging bybrengende / dee hoge betuigingen van vrientschap. Sp Excell. van zijn zijde betuigde ook dat / indien hy self was gekomen / deze mislagen niet voorgeballen zouden wesen / en bezrafte niet eenen de geen / die barsch bescheit aan dese Heer had gegeven. Sijn Ed. nodigde dan dese Heer / met desselfs Soon / in sijn tent / en onthaalde hem met Brandewijn en Spaansche Wijn; en zp wiedzden weez goede vzienden. Dese Heer bezhaalde aan zijn Excell. dat hy Spalnik / of Kamezheer van zijn Zaarsche Majesteit was / en dat hy booz Goubezneur naaz Astrachan zou trecken / en daaz beneffens dat zijn Broeder ook Spalnik was / en Goubezneur te Wolgda zou wezen. Hy vzaagde aan zijn Excell. wie de genen waren / die zijn Ed. by sich had / en dus met degens en pistoolen gewapent stonden: daaz zijn Excell. op antwoorde / dat zp zijn Edelieden waren. Hozt daaz na quam onze Pristaaf / of Besorger / Ivan Parfiliwits Obroofoof, Stolnik / of Tafelheer van zijn Zaarsche Majesteit / uit Mosko by ons / in t' geselschap van tien / of twaalf Streltsen. De Pristaaf / dit voorval bezstaande / wiedz zeez bezbaast / dewyl t' met hem ook niet wel afgelopen sou hebben / om dat hy sich niet intijts by zijn Excell. had geboegt. Na dat zp omzrent een uur by sijn Ed. geseten / en somtijts een glaasje gedronken hadden / namen zp hun afscheit / met bezzoek aan zijn Excell. dat hy aan t' boozgaande niet sou gedenken. Sp nodigden ter Maaltijt onze Pristaaf / die / van t' boozgaande met sijn Excell. gesproken hebbende / dezwaartz reedt. Omzrent twee uren / na dat sp van ons waren gescheiden / (tezwijl wy onze Maaltijt hielden) sond de boozgedachte Heer zijn Pristassik / of Castelein / die aan zijn Excell. tot een geschenk bracht / vijf Schapen / vijf Hoendez / vijf Kuikens / een blesch met Olie van Noten / een blesch met dubbelde Brandewijn / een baasje Biez / een gerookte Witbisch / en boozts eenige levendige Visc. Hy zond ook aan de Streltsen een ton Biez / om sich daaz mede vzolijk te maken / schoon zp sich te voren tegen de zijnen hadden gestelt / een van hen gequetst / en een gebangen by zijn Excell. hadden bezbracht / en schoon een van hen ook gequetst was geworden.

Geschenk
aan zijn
Excell.

Vijf.

Vijfenveertigste HOOFD-STUK.

Zijn Excell. te Pereslaaf gekomen, word van de Gouverneur bezocht en onthaalt. De zware regen veroorzaakt enig ongemak. Gevaar van een van t' gevolg van zijn Excell. Koomst te Jereksaaf, en d'overcheping. Deurtrecking deur vercheide plaatsen.

N dat alles weez te rechte bezbracht was / beztrocken wy / en quam ^{Koomst} Pereslaaf ^{Pereslaaf} te ses uren onder Pereslaaf / vijftien Woest van Robinka / daaz wy ons onder de Stat / in een sehoon bel / weez sloegen. Sijn Excell. zond van hiez de Secretaris / en de Vertaalder aan de Goubezneur / om hem te groeten / en van hem te bezzoeken dat wy onse Paerden intijts mochten bekomen / om in de volgende ochtrent te bezrecken. Zp / weez gekeert zijnde / brachten tot bericht dat de Goubezneur self sou kornen / om zijn Excell. te verwelkomen. Onder-russchen quam de wagens met het reistuig / en mer de tenten: want als sijn Ed. een uur of twee in sijn reis-wagen geboest had / zo stee hy / t' zp booz of na de middag / te paert / en reed dan gemenekjk zo spoedig / dat de wagens denzgaans een uur / of twee na quam. Zo haast wy onse tenten opgeslagen hadden / quam de Goubezneur / met sijn Soon / onze Pristaaf / en noch eenige anderen. Zp / op de wijtte van omzrent een muskerscheut van de tent van sijn Excell. gekornen / Bezoek van de Gouverneur ^{Bezoek van de Gouverneur} / segen van hun Paerden / en toen zp een weinig nabez gekornen waren / omfingen wy hen; en sijn Excell. ontfing de Goubezneur een weinig booz de tent. Zp zetten sich aan tafel / en biezden / naaz de gelegentheit van de plaats / heezlijk onthaalt / en seiden in hun bezreck dat zp in de volgende dag weez zouden kornen / om / als sijn Excell. bezzoek / afscheit van sijn Ed. te nemen. Wy hielden dan hiez ons abontmaal; en onder-russchen quam t'eg andere wagens en paerden.

Op Donderdag / de vijftentwintigste van Junius / des ochtrens / wiedz ons reistuig op andere Wagens gelegd; en na dat wy des middags geeten hadden / quam de Goubezneur / na dat onze Tenten afgezroken / en geladen waren / by sijn Excell. welks Tent alleen noch stond / en daez in hy at / en onthaalt wiedz. Daaz na dee sijn Excell. ook sijn Tent vaezdiglijk afbrecken; en wy geraekten weez op de gang / daez op het boozt hard begon te regenen. Toen wy in de Stadt quam / nodigde de Goubezneur sijn Excell. naez de Russche wijze op Broek / Brandewijn / Biez en slechte Mee. Wy schonk aen sijn Excell. een Valk / en wilde noch een kosteljk Blad van een Tafel / op de Russche wijze ingelegd / aan sijn Excell. schenken / die dit beleefdelijk weezge- ^{Onthaling by de Gouverneur} de / en tot reden bybracht / dat de Wagens alree bezrocken waren / en dat het Blad lichteljk aen stucken sou brecken. Toen wy hiez een of twee uren geboest hadden / namen wy ons afscheit / en beztrocken / schoon het stoztelings

Et

Conniet-
za.
Zware en
lange re-
geen

regende. Wy quamen in dit regenig weez noch 's abouts te Connietza / tien
wozst / of twee mijlen van Jereflaaf / daaz wy ons legez opfloegen / en
's abouts onze Maaltijt hielden. Het regende onbestuffchen zo fel / dat het
watez deuz de tent / die tot onze eetsaal verstrekte / zo hard deuzdzong / dat
wy onse hoeden tot verfscheide malen moesten doen uitslaan / en onse Tafelboz-
den het watez afgieten: kozt / wy wiezden deuz nat; en zijn Excell. bochte
aan ons sommijts een glaasje Wijn / om dat het nat van buiten ons te min-
dez zou hinderen: Wy gingen dan hiez op slapen / schoon onse bedden deuz
nat waren / uit oorzak van het watez / dat langs de berg afstiep: in voegen
dat enigen van ons / om dese nattigheid t'ontgaan / 's abouts in 't naaste
Doorp gingen / en daaz hun slaapplaats namen / te meer dewijl zy breesden
dat zy / met hun tenten wech souden wajen. Want de mint blics zeer fel;
en het donderde en blirende zeer gruwelijck. Ik hield wy echter onder mijn
cent / die ik te Moskou gekocht had / en seer dicht was.

Op Dinsdag / de zesentwintigste van Junius / 's ochtens te ses uren /
braken wy weez op / terwijl het eben fel / als te voren / regende. Zijn
Excell. bleef in sijn reiswagen. Wy moesten langs een seer quade weg /
daaz de riviez / uit oorzak van de gestadige regen / overgebloept was / en
het lant wel twee of drie voeten onder watez geset had: in voegen dat men tez
plaats / daaz men in de boozgaande dag byna boozgsboet deuzgegaan zou
hebben / nu met de paerden bykans deuz moest zweramen. Wy moesten
booz een moeijelijck Bosch; en vorderden in de tijt van ses of seven uren / niet
meer dan twaalf wozst / tot dat wy te Double quamen / omtrent dertig wo.st /
of ses mijlen van Jereflaaf / daaz wy onze tenten weez opfloegen. Da de
Maaltijt braken wy op / en quamen te Perzofski; daaz wy onse nachtru-
sting hielden.

Op Zaterdag / de sevenentwintigste van Junius / des ochtens / terwijl
't noch regende / trocken wy deuz veel schone Landcrpen. Wy / met ons
zevenen / of achten / die boozuitgereden waren / en veel huizen onder watez
honden / uit oorzak van 't overlopen der rivieren / quamen aan een drie-
szong / zonder te weten welke weg wy in moesten rijden. Een van d'onfen /
die de boozste wilde wesen / reed naaz de riviez / daaz hy met sijn paert oberz
hals en hooft instozte / en zou / dewijl sijn paert oberzwoom / buiten twijffel
gesneubelt hebben / zo hy sich niet aan de tak van een boom vast gehouden
had: want daaz ging een sterke stroom / en hy was gelaest / en gespoort /
en zou dieshalven sich niet hebben konnen reddden. Men haalde hem uit / en
hreeg het paert weez langs een andere weg. Wy geraakten eindelijck op de
rechte weg / en / boozrekehende / quamen in een Doorp / vijftien wozst / of
drie mijlen van 't boozgaande / daaz wy ons legez op floegen / en na dat wy
geeten hadden / ons weez op de reis begaben / en 's abouts te Leof / daaz
wy ons booz d'eerste maal in huizen begaben; dewijl men oberwoog / dat
heel van d'onfen dit niet uitgestaan zouden hebben / en dat het ook een bequa-
me middel om ziek te worden was.

Nikola
Perewors

Op Zondag / d'achtentwintigste van Junius / braken wy 's ochtens
bozeg op / en quamen t'acht uren te Nikola Perewoos / daaz de wagens en
paerden

paerden met een groot blot oberz de riviez koozwoos gezet wiezden. 's Abouts
quamen wy te Koomisla / bysendertig wozst / of seven mijlen van Jereflaaf /
daaz wy beznachtten.

Op Maandag / de negentwintigste / met de koomst van de dag / beztoc-
ken wy van daaz / en quamen tegen de middag te Nagakin / vijftien wozst
van de boozgedachte plaats. Des abouts quamen wy te Jereflaaf / daaz
wy oberz de riviez geset wiezden / en / tez Stat ingereben / in onse oude bez-
berg ons bezblijf namen. Zijn Excell. dee booz sijn koomst aan de Goubez-
neuz bekent maken.

Op Dingsdag / de dertigste / 's ochtens / wiezden eenige geschenken
aan sijn Excell. gezonden.

Op Woensdag / d'eerste van Julius / wiezd veel van ons reisruig oberz
de bloet de Wolga gezet; en de Stalmeezter beztoc met de sijnen.

Op Donderdag / de tweede / zette men boozt ons reisruig oberz / en ook
sijn Excell. en ons. Wy hielden ons middaghmaal in 't doorp / daaz wy in
de wintez gewoest hadden / eez wy binnen Jereflaaf quamen. Wy geraek-
ten in die dag noch seven wozst boozt / en beznachtten in een open belt.

Op Dinsdag / de derde / beztrocken wy bozeg / en quamen te Dokezkoy /
twintigh wozst / of vier mijlen van de boozgedachte plaats / daaz wy onze
maaltijt hielden. Des abouts geraekten wy te Danielofskoy / een groot
bleck / zebenenentwintig wozst / of ruim vijf mijlen van de boozgedachte plaats /
daaz wy ons in een bermakelijck belt / aan een iustig riviezje / van de welken
dit land vol is / nederfloegen. Wy hreegen hiez bezbasching van jonge gan-
zen / kuitkens / enz.

Op Zaterdag / de vierde van Julius / booz d'opgang der zon / reden van
de Water / de Hofmeester / en ik / te post naaz Gegezskopjam / om te bestel-
len / dat de paerden gereed zouden wesen; en hoewel sijn Excell. kozt na ons
bezreke opgezoken was / en zich op de weg had hegeven / zo quamen wy eez
echter een uuz of twee bozegez. Wy dan / van paerden / en van eenige wa-
gens bezandert / en ons middagmael gehouden hebbende / braken weez op /
en quamen op d'about te Teleerski / dertig wozst / of zes mijlen van de booz-
gedachte plaats.

Op Zondag / de vijfde van Julius / begaben wy ons met de koomst van
de dag weez op de wegh / en quamen t'Obnozskoy Jam / dertig wozst / of
zes mijlen van de boozgedachte plaats. Wy bezanderten hiez weez van paez-
den en wagens / en / onze maaltijt gehouden hebbende / trocken boozts naaz
Gresnetolts / bysentwintig wozst / of vijf mijlen van daaz. Wy reden
met ons tien of twaalven boozuit / naaz dit doorp / om naaz een bequaam
belt te zien / daaz wy ons bezblijf zouden nemen / en wy / en onze paerden
zich zouden konnen bezbaschen. Toen wy ruim een uuz tijds hiez gewoest
hadden / zagen wy sijn Excell. / met de geiten / die by hem waren / van bez-
re aankomen. Wy reden dieshalven sijn Excell. te gemoet / en trocken
gezamenlijck deur deze plaats / en bonden / twee wozst boozgereben / een
bequame plaats / daaz wy ons nederfloegen. Wy bonden eez veel muskitten /
of muggen / die sel steken / en waren dieshalven genoorzaakt veel vomen in

Kormisla

Nagakin
Koomst te
Jereflaaf

Voekes
koy,
Danielofskoy

Oegers
koyjam

Teleerski
koy

Obnozskoy
Jam

Gresnetolts

de handt te steken / om hen door de rook te bezichtigen.

Op Maandag / de zeste van Julius / met de komst van de dag / braken wy ons legez op / en / zeventwintig woest voortgereden / quamen aan een groot huezbaar velt / aan een ribletje gelegen / daer wy ons legez op / oegen / en daaz wy / bezmits het noch broeg was / drie of vier uren bleben / en ons middaghmaal hielden / terwijl onze paerden zich bezwaften. Wy braken toen weer op / en / geduriglyk voorttreckende / quamen na de middag / omtrent te vier uren / te Wolgda / tot bezondering van de Gouverneur / en van de Duitse Koopteden / die ons niet / dan tegen d'abont / bezwaften / en voorzegenoomen hadden ons in te halen. Wy hadden ons verblijf in onze oude logementen / en wiezden 's abonts van Mevrouw Heddon zeer treffelyck onthaalt.

Sesenveertighste HOOFT-STUK.

Onthaal van de Gouverneur aan zijn Excell. die met twee Drommedarissen word beschonken. Vertrek van Wolgda te water. Deurtecking deur verscheide plaetsen. De geweze Gouverneur van Oestega van zijn Excell. onthaalt. Zijn Excell. kooft te Tortma, daar hy met verscheide geschenken beschonken word. Onthaling van weersyden. De Battoge, wat het is. Seker loonder gener, die 't vaertuig trecken. Ongemak in 't varen, uit oorzak van d ondiepten.

Op Dingsdag / de zebende van Julius / quam hiez de nieuwe Gouverneur Ivan Diemidwits Goloquastof, Stolnik van zijn Zaarische Majestet. De Kaarcelier / Groot / en twee of drie Duitse Koopteden haelden hem in. Des namiddags quam d'oude Gouverneur / Feuder Alexandrewits, met zijn zoontje / zijn Excell. bezoeken. Wy had ook eenige Russchen by zich. Zy wiezden wel onthaalt / en bezochten van ons / na dat zy wel volbaan waren.

Op Woensdag / d'achste / besocht zijn Excell. de hoortgedachte oude Gouverneur / die / tot eerbewijs / sijn Gemalin te hoortschijn dee hoornen / om / volgens de getoontte der Russchen / een schaalte aan sijn Excell. te brengen / en met een kus weer te bezrecken.

Op Donderdag / de negende / had sijn Excell. aan sijn Tafel verscheide van sijn bekenden : met de welken hy sijn maaltijt hield. Terwijl wy aan tafel zaten / zond de Groot / Gavril Martinewitz, twee Drommedarissen / een Mannetje / en een Wyfje / tot een geschenk aan sijn Excell.

Op vyfde / de tiende / quam de nieuwe Gouverneur zelf by de Boten / en 't Vaertuig / met her welk wy voortgeboert souben worden / om de toestelling daaz af te verhaasten. Sijn Excell. boegde sich ook by dit werck / om het selfde naaz sijn sin te doen verbaerdigen.

Op Dingsdag / de beertiende / quamen twee of drie Duitse Koopteden / in minde van drie etmalen / van Mosko te Wolgda / en brachten tijding van de grote bezwinning der Venen / onder 't beleit van hun Admiraal Tromp, op de Sweden / en dat de leffen zeer groot bezies hadden geleden.

Op Vonderdag / de zestiende van Julius / begaben wy ons / met onze toestel / te scheep / en bezochten 's abonts / met vijf Boten ; te weten / die van sijn Excell. d'onze / de Keukenboot / die van de Water / met her minde gebolg / en de Paerzboot. Wy bezochten onder 't geluit van 't Beschut / van Kerelzom en Trompetten / en hielden stil eben voort by Corondaef / daaz wy de gehele nacht bleben.

Op Vyfde / de zebentiende / omtrent de middag / quam onze Pristaaf wy ons / met een klein Bootje / en had by zich vier honderd Roebels / zo veel Dukaten uitmakende / tot onderhoud van sijn Excell. tot aan Archangel ; 't welk oorzak van 't verblijf van sijn Ed. in deze plaats was. Wenig tijts na dat de Pristaaf gekomen was / dzeben wy weer met de stroom af / en roeden onderusschen. Wy wiezden hiez zwarelyk van de Muggen gesteken ; doch dewyl 'er een weinig wint onstond / waren wy voort enigen tijt daaz af bezijd. Des abonts quamen wy te Virgna op de Soucha / daaz het Waertuig haerz voortgedzeben word.

Op Saterdag / d'achtende van Julius / 's ochtens broeg / quamen wy by Pitola Mohzop / daaz een treffelyk klooster is / 't welk wy / uit oorzak van de hromte des Ribiers / wel drie uren lang in ons gesicht hadden. Wy wtezden de gehele dag / om dat her zeer heet was / van de Muggen geplaagt. Wy hadden hiez een aangename aanschouwing. Nu zagen wy gebroeklant / dan een aangename vlakte / Akkers met koozn bezet / en aangename velden / met zeer lang en schoon Gras. Wy zagen ook met groot bezmaak / dat veel Beekjes hun water in dese Ribier / de Souchna gendemt / die met Bomen bezet was / loften. Wy hielden zo lang stil / tot dat wy ons middagmaal gehouden hadden ; en de Pristaaf voer met sijn Bootje voort / om hiez onse komst te Souche alles gereet te doen maken / tegen die tijt / dat wy 'er souden komen. Wy dan / des abonts in deze plaats komende / bonden daer alles vaerdig / en voeren na verloop van een groot half uur van daer.

Op zondag / de negentiende / omtrent de middag quamen wy / met harde voortgang / by een Dorp / daer wy de geweze Gouverneur van Oestega in een kleine Boot bonden / om naer Mosko op te trecken. Onze Pristaaf sond sijn Schrijver aan sijn Excell. om hem aan te seggen / dat Mathphe Philemorewits, gewesene Gouverneur van Oestega / genegen was om sijn Ed. te sprekken / en afscheit van hem te nemen. Sijn Excell. voer d'eshalben naer de wal / daer de gedachte Gouverneur / en onse Pristaaf met hun Bootje quamen. Toen sy aen lant traden / wierden sy van sijn Excell. verwelkoomt / en hoben op de Boot / onder de Tent gebracht / daer sy enige glaesjes uit dronken / tot her middagmael vaerdig was ; en toen gingen sy gesamenlyk naer beneden / daer sy en wy van sijn Excell. wel onthaelt wierden. De Gouverneur nam toen sijn afscheit ; en wy gingen pder weer naer sijn Boot. Sijn Excell. des voort af trecken.

Kooft te Wolgda.

Vertrek van Wolgda.

Torondaef.

Muggen in Moskoven. Virgna Souchna.

Nikola Mokroi.

Aangenaam lant.

Bezoek van sijn Excell.

Kooft te Souche.

Twee Drommedarissen aan sijn Excell. geschonken.

Degeweze Gouverneur van Oestega ter maaltijt by sijn Excell.

Toestelling van 't Vaertuig naar Archangel.

Op maandag / de twintigste van Julius / des namiddags te vier uren quamen / wy met goede spoed te Cotma / daar wy van Koejez / Sierlieden en Neuskijckez / gelijs men de genen noemt / die vooz aan de Steben de toezicht hebben / om van 't gebaaz te berichten) moesten bezanderen. Toen wy hiez een weinigh stil geweest hadden / quamen de Jernsike Startisen / of d' Obezmannen van d' Arbeidez / met Geschenken van Broot / Schapen / Hoenders / enz. Na hen volgden de Sierlieden en Neuskijckez / ook met zodanige Geschenken / die alle met Bier en Brandewijn onthaalt wierzden. Hoort daer na quam d' Oppermecht van de Gouverneur met diergelijcke geschenken van schapen / hoenders / enz. die van sijn Excell. onthaalt wierzd / en een bezeyring kreeg. Niet lang daar na quam de Gouverneur self / met de Pristaaf. Sijn Excell. ontfing hem op de boot / en sy gingen te zamen naaz beneden / daar sijn Ed. boven aan de tafel ging zitten / en de Gouverneur aan sijn rechte / en de Pristaaf aan sijn sincke hant sette / en wy gingen bezvolgens oock aanzitten. D' opdissching was trefselijck / en men dronk 'ez eenige gezontheiden. De Gouverneur nodigde sijn Excell. aan sijn huys / en sond een paert vooz sijn Ed. die / van de zijnen gebolght / dozwaazts reed / daar wy op de Russche wijze met vier / brandewijn en Mee onthaalt wierzden. Een van d' onsen / op de gezontheit van sijn Zaazsche Majesteit drinckende / kon sijn kroes / daar Mee in was / niet uitsincken / maaz poogde de selfde stillerjes wegh te zetten. Doch onse Pristaaf / die ziende / belette sulchs / en zeide: 't is op de gezontheit van sijn Majesteit; de kroes moet uit; Drink en sterf. Sijn Excell. op staende / en sijn afscheid van de Gouverneur nemende / stak hem een papertje met goudt in de hand. De Gouverneur bracht sijn Excell. tot buiten de poozt van sijn Hof / en de Pristaaf sijn Excell. tot aan des zelfs boot / daar men de neuskijckez heel droncken / en enigen van d' andere boten wechgelopen bond. En dewijl dese d' oorzak van dese bezwaering was / zoo gaf de Pristaaf aan hem eenige kinnebackslagen / en dee hem / om sijn stoutheit daar op / de Battoge in dier bezegen geben / dat hy daar vooz t' eerdez nuchtez wierzd. De Battoge is zeker slag van straf obez kleine misdaden / daez in de geen / die misdaen heeft / sich plat op sijn buik op de gront nederzset; en dan gaen twee mannen / d' een op sijn hals / en d' ander op sijn beenen sitten / en slaen hem / pdez met ren stock in dier boegen op de rug / en op de billen / dat sijn bleesch als geplettezt is. Men kreeg eindelijck het scheepsvolk by malkander / en wy / des abouts spade bezreckende / dzeben hazd voort.

Op Dingsdag / d' eenentwintigste van Julius / 's ochtens / geraakten wy vooz by Spdeke / deztig woest / of ses mijlen van Cotma / daar een seer sterke stroom gaat. Des middags dee sijn Excell. op biffen twintigh woest van Cotma / aanleggen / om middagmaal te houden. Wy aren dan spoediglijck / en / ons weez op de baert begebende / bejegenden verscheide boten met sout / 't welck van Solowitgda / en Solofst klooster / op de witte Zee gelegen / en somtijts van Kildupn en Warthuis gehaalt woerd. Alder boot wierzd van beeztig / biffig / zeffig / ja zebentig mannen opgezoecken / tot aan Solowitgda / daar het gelofte woerd; en dozen / die wy te gemoet quamen / hadden alree

Koomst te
Touma.Geschen-
ken aan
zijn Ex-
cell.Onthaling
van weer-
zijden.De Battog-
ge, wat
het is.

Syderke.

alree biffien weeken onbezweeg geweest. Alder man heeft van pdez reis niet meez / dan acht gzieben / of vier guldens / boven de kost / die sober is / en in broodt / knusflock / zout en watez besiaat. Des namiddags geraakten wy / vooz onboozsichtigheit van de neuskijckez / aan de gront / en dzaaiden ont gelijs een tol. Eenige mannen / buiten vooz spzingende / lichtten onze boot met stocken / en hielpen ons van de dzoogte. Wy stieten somtijds op de klippen / die onbez watez waren.

Op Woensdag / de tweeëntwintigste van Julius / 's ochtens broeg / quamen wy te Boborofke / en gingen tegen obez dese plaats leggen. Wy geraakten hiez binnen een uuz tijds weez daezdig / en dzeben geluckighlijck obez bezscheide platen / die seer gebarelijck waren / zo uit oorzak van de snelle stroom / als van d' ondiepen en kleine klippen / die onbez 't watez leggen. Wy hadden op d' Opoko noch ezgez te bezwachten / daez wy ehetez geluckighlijck obez geraakten. Maaz op de Shoreetne / beeztig woest / of acht mijlen van Oestega / hadden wy sulck een hazden tozn / op zant en steen / dat onze boot dzaede. Ons roer vooz aan de boot brack aan stucken / 't welck men met touwen en stocken weez bast maekte. Wy poogden de boot te wonden / maez konden niet / u' t oorzak van d' engte / in boegen dat wy / los geraecht zijnde / wel een half uuz achtez uit moesten varen. De boot van sijn Excell. die noot ramp gehadt hadt / geraakte oock bast / gelijs oock de keucheboot / en die van de Hof- en Kestmeester. Sy waren eenige tijdt / eez zy by ons konden komen / schoon wy onze boot zondez roezen slechts stieten dzeben.

Zevenenveertigste HOOFD-STUK.

Koomst t' Oestega, daar sijn Excell. onthaalt wordt, en anderen onthaalt. Een man van 't gevolg van sijn Excell. verdroncken. Deurtrecking door verscheide plaatfen. Sijn Excell. en de sijnen komen t' Archangel.

Op Donderdag / de drieëntwintigste van Julius / 's ochtens broeg / quamen wy t' Oestega / daar / volgens de gewoonte / geschoten / en de hietelzom en trompetten geroezt wierzden / toen wy vooz 't huys van de Gouverneur quamen. De boot van sijn Excell. bleef vooz het huys van de Gouverneur leggen / en wy bezvolgens met d' andere boten. Toen wy daez weynigh tijds geweest hadden / wierzden bezschepde geschenken aan sijn Excell. gezonden. Wy hielden ons middagmaal broeg / en kreegen daer nieu scheepvolck. De Goost Favile Ivanewits Groetin quam by sijn Excell. om met hem te spzeken / en hoort daaz aan de Gouverneur Alexey Pawlewits met sijn twee zoonen / Matthphe en Ivan Alexewits, die / van sijn Excell. wel onthaalt wierzden / gelijs sijn Ed. op hun bezzoek / hen weez bezoeckerde / oock van hen wel ontfangen en onthaalt wierzd: daaz obez sijn Excell. bezscheide.

Sober
loon der
gener., die
het vaar-
tuig trect
ken.Boborofsk-
ke.Ongemak
uit oor-
zaak van
d' ondiep-
ten.Koomst
t' Oestega.Onthaling
van weer-
zijden.

scheide geschenken van ducaten / in papierzjes gewonden / aan dat huys des
schenken. Zijn Excell. zond ook eenige aan d'Archimedyt / of Alexsbif-
schop / om hem ook booz zijn gezonde geschenken te bedanken. De genen /
die dezwaerts gezonden waren / wierden eenighsing op de Russche wyse wel
onthaalt / en in hun vertrek met het kruis gezegent. Zijn Excell. van deze
plaats affteekende / liet aan 't einde van de Stadt aanleggen / om daer te
vernachten / en met de koomst van de dag te vertrecken / dewyl 't by nacht
seer gevaerlyk was langs deze vloedt te reizen / uit oorzaak van de klippen
en droogten / die daar in verborzen waren. Daer noch by quam / dat wy
naez een boot moesten wachten / die hondez tonnen havez booz de paerden
zou insluden.

Zaar Con-
stantin.

Een man
verdenkt.

Op Dinsdag / de bysentwintigste van Julius / des ochtens vroege / staken
wy af / en quamen echter niet bezede / dan te Zaar Constantin / daar wy
naaz de Paerzdeboot moesten wachten / die booz d'onboozsichtigheit van de
neuskijke / tot twee malen zo vast geraakte / dat d'andere boten hun volk
dezwaerts moesten zenden / om die boot te lichten / in voegen dat het al ruim
middag was / eer wy by ons quam. Onder tusschen gebeurde onder d'onzer
een vroege ongeval. Een der knechten van sijn Excell. Jan Volkertsz. ge-
noemt / ging / met eenigen andere in de ribiez / om te baden / en / sich te diep
in 't water begebende / geraakte van de grond / en wierd van de bloet inge-
zwolgen / en wechgedreven. Die by hem waren / meenende dat wy wat in
't water wilde buitelen / deden in 't eerst geen wez om hem te helpen / en toert
men hen toeriep / was d'ander al wech gedreven / en niet te huygen. Deze
was d'eerste / die van 't gevolg van de Heer Ambassadeur sneubde. Na de
Maaltijt dee sijn Excell. wez affteeken : maaz wy konden / uit oorzaak
van de sterke wint / niet boozt komen / en moesten wez aanleggen.

Nikola
Perewoos-
na.

Op Zaterdag / de bysentwintigste van Julius / begaben wy ons / bez-
mits de wint gestilt was / met het lichten van de dag / wez op de reis / en
quamen 's ochtens by Nikola Perewoosna / zes / of zeven mijlen van
Oestega. De boot van sijn Excell. wierd door de sterke wint zodanig te rug
gedreven / dat wy alle moesten aanleggen. Wy geraekten tegen de nacht
wez boozt / en boeren deuz / zonder stil te houden.

Spaas
Korma,
een Kleo-
ster.

Op Zondag / de zesentwintigste / des middags / dee sijn Excell. by eert
Klooster / Spaas Korma genoemt / omrent zestig woest / of twaelf mij-
len van Oestega gelegen / aanleggen / om 't middagmaal te houden. De Pri-
staaf en sijn Schryber waren tez maaltijt by sijn Excell. Onder tusschen
quam 't uit dat Klooster een Monik / met een groot kloosterbroot / een em-
mer kaas / en een schaap ; 't welck hy aan sijn Excell. schonk. Zo haest de
maaltijt gedaen was / staken wy boozt af / en verborzderden onze weg. Des
abont spade quamen wy aan een groot dozp / omrent zeventien mijlen van
Oestega ; en het wez was soo bequaam / dat wy gedurighlyk boozt boe-
ren.

Op Maandag / de zeventwintigste / hielden wy ons middagmaal by 't
dozp Jagziz / hondez en veertig woest / of achtentwintig mijlen van Oe-
stega / te boren een Lam / of plaats / daar men gewent is bazsch volck te
huygen.

huygen. Maaz toen moesten wy noch bysien groote woest booztbaren / tot
Wizhna Coima / daer wy 's avonts spade quamen / en het volck / door de blyt
en wakeheit van onze Pristaaf / vaezdig en gereed bond. Wy geraekten te
twaalf uren wez op de vaez / en bezpreidden een bootje / 't welck / over tien
dagen van Archangel gebaren / aan ons tydning bracht / dat de zeventien
Hollandsche schepen / 't Archangel gekomen waren.

Virchna
Toyma.

Op Dingsdag / d'achtenwintigste van Julius / 's ochtens te negen
uren / quamen wy by Niesne Coima / daztigh woest / of zes mijlen van
Wizga Coima. Des middags deden wy een spoedige maaltijt / om tweintig
tijt te bezliezen / dewyl de stroom ons siezch afzreef. Wy geraekten in de
nacht boozt by Ossuna / daer wy in 't bezede jaez van tzeckez bezandezden.

Niesne
Toyma.

Op Woensdag / de negentwintigste / 's ochtens vroege / quamen wy te
Ponte. De Kazbas / in vier dagen van Kolmogza gekomen / bracht aan
ons tydning / dat 'er achtentwintig schepen / en daaz onder drie Engelschen /
't Archangel aangekomen waren. In dese nacht geraekten wy door de
Kailles.

Ponte.

Op Donderdag / de daztigste / 's ochtens vroege / rzaden wy / met ons
vieren / in een bootje / om zeer spoedig 't Isboos / niet bezre van de Kailles /
te sijn / daaz wy vroege te paerz stegen. Wy reden dien geheelen dag meest
langs de Ribiez de Quina / die overal aan ons een zeer bezmakelyk gesicht
gaf. Somtijden reden wy oock door seer dicht bewassen boschen ; en /
bezschepde schoone dozpen doorgereden / als oock de rebieren Souche Quin-
lia / d'Obok / en de Ribiez by Colmogorod op blotten van mastbomen /
dicht aan een gebonden / overgetrocken hebbende / quamen noch twee uren
booz d'ondergang der zon te Kolmogza / wel bysentwintig mijlen bezre / daer
wy een dag stil waren.

Kailles.

Op Zaterdag / d'eerste van Augustus / quam te Kolmogza by ons
van de Water / en de Hofmeester / en zeiden dat sijn Excell. een andere ribiez
ingebaren was / uit oorzaak van de droogte booz Kolmogza. Des namid-
dags bezrocken wy van Kolmogza / en quamen by sijn Excell. toen hy alree
twaelf woest boozt by Kolmogza was.

Kolmog
zto.

Op Zondag / de tweede van Augustus / 's ochtens vroege / quamen wy
aan 't Klooster van Archangel / daaz sijn Excell. dez aanleggen / om daaz
maaltijt te houden. Eer wy aan tafel gingen / quam een Hollands Schip-
per / met een pak hzeben aan sijn Excell. Na dat wy ons middaghmaal
gehouden hadden / quam Kapitein Kint / met eenige andere Schippers / en
bezwelkoomde sijn Excell. die hen wel onthaalde. Na de maaltijt staken
wy wez af / om vroege 't Archangel te wezen. Wy bezegenden onder tuss-
schen wel twaalf / of beztien scheepsboten / met hun Schippers / die met
hun geschiet sijn Excell. bezwelkoomden. Toen sijn Excell. booz het Ka-
steel gekomen was / en het geschut van sijn boot gelost hadt / schoten oock
d'andere schepen in ozdening. In dezez voegen quamen wy 't Archangel booz
de bugh van 't Basthof / daaz Monk Bok / een ongedoopte Russch / en twee
Russche Kolonellen / met eenige soldaten en paerden / sijn Excell. bezwel-
koomden. Wy rzochten op een zelfde wyze / als booz desen / terstont in ; en
wy

Koomst
t'Archan-
gel.

wy geleidden zijn Excell. naar zijn oude logement; en daar na zochten wy ook onze verblyfplaatsen.

Op Dingsdag / de vierde van Augustus / gingen wy eenige schepen bezichtigen met onze Pristaaf / die noyt geen zoodanigen gezien had / en zich ten hoogsten daar oer bezwonderd betoonde / en wiezden onderzuffchen met verscheide schooten van grof geschut gegroet / daer oer hy groote bezwoeging dee blijken. Wy moesten onderzuffchen naar de koomst van de Gouverneur van Archangel wachten; dewijl'ez / zonder zijn tegentwoordigheyt / niet in de schepen geladen mocht worden.

Achtēveertigste HOOFD-STUK.

Koomst van de nieuwe Gouverneur t'Archangel. Baldadigheid van een van 't gevolg van zijn Excell. in een ommegang. Hy word aan de Gouverneur geleverd. De Deensche Resident koomt t'Archangel. Geschenck van zijn Excell. aan de Gouverneur. Vertrek van zijn Excell. uit Archangel te sloop. Tegenspoed in 't begin. Goetkoop Zalm op de kust van Moskovien. Noorder Vlies, wat het in de lucht is. Bejegening van eenige schepen. Koomst in 't Vlie, t'Enckhuizen, Hoorn en Amsterdam. Beschrijving van 't land der Samoeden. Besluit van dit Werck.

Koomst van de Gouverneur t'Archangel.

Op Dingsdag / d'achtende van Augustus / 's ochtens bzoeg / quam de nieuwe Gouverneur / Ivan Andrewits Ganvanski genoemd / die te voren het ampt van Veldtoezicht by zijn Zaar'sche Majesteit hadt bekleedt. Hy hadt by zich vier keteltrommen / vijf trompetten / en veertien lantiers / alle in 't zwart gekleed. Alle de schepen / die t'Archangel waren / losten hun geschut / tot bewijs van blyfschap oer zijn koomst. Zijn Excell. dee hem door zijn Secretaris en van Asperen bezwelkomen.

Op Wypdag / d'eenentwintigste van Augustus / quamen noch achtentwintig schepen met de Konvooy uit Hollandt t'Archangel.

Ommegang t'Archangel.

Baldadigheid van een Stalknocht.

Op Dingsdag / de vyfentwintigste van Augustus / des ochtens / was t'Archangel een Proceffie / of Ommegang / onder de welke de Gouverneur en Pristaaf ook waren / die / bareffens d'anderen / blootshoofte volghden. Een van onze Dalfzeniez / of Stalknechten / dese Ommegang aanschouwende / wilde (van eenige bronche Engelsche Matrozen gekijft) zijn hoer niet door de huiffen en beelden afneemen / schoon hy van de soldaten gewaarschuwt wierd. De Gouverneur / en de Pristaaf merkten dit / maar gingen echter stil voort. Doch toen d'Ommegang gedaen was / quam de Pristaaf / uit bevel van de Gouverneur / oer deze moedwillige klagen. Zijn Excell. hem gebraegt hebbende / of hy die man wel sou kennen / dee alle de knechten en stalknechten te voorschijn komen; en de Pristaaf wees voort op de schuldighe / die in 't eerst de zaak ontkende / maar daar na zijn misdrijf bekeed.

keed. Zijn Excel. in tegentwoordigheyt van de Pristaaf / hem heftiglijk bestrafte hebbende / zond hem / mei van Asperen / aan de Gouverneur / daer hy / niet zijn nebezuknielen en gesmeek / vergiffens bezkreeg / uit opsicht van zijn Excell. welcs dienaar hy was.

Op Woensdag / d'achtentwintigste van Augustus / kocht zijn Excell. zes witte Reen van de Samoeden.

Op Donderdag / de derde van September / quam de Deensche Resident t'Archangel / onder 't losbanden van zijn stukjes op de boot / daar op van eenige schepen geantwoort wierd.

Koomst van de Deensche Resident t'Archangel.

Op Wypdag / de vierde / ging zijn Excell. van zijn Edellieden / en eenige anderen verzelt / naar de Deensche Resident / om hem te verwelkomen. Zijn Excell. wel een uur lang met hem gesproken hebbende / noodigde hem / terwyl hy zijn afscheid nam / ter maaltijt / 't welck van de Resident aangenomen wierd / en daar op / met eenige Scheepskapiteinen / zijn middagmaal by zijn Excell. hield.

Op Zaterdag / de vijfde / zond zijn Excell. de Heeren Bessels en van Asperen aan de Gouverneur / met een geschenk van drie bezulde zilbere Pokalen / d'een grooter dan d'ander / en ook een aan de Kanceliez / met bezoek van spoedig afgebaerdighe te worden.

Geschenken aan de Gouverneur.

Op Dingsdag / d'achtste van September / 's ochtens / stonden de stelten / of soldaten / aan weersijden in opdening van ons Hof s' tot aan de boot. Zijn Excell. van de Pristaaf / en van de zijnen geleidt / ging tusschen hen deur naar de boot / met de welck zijn Ed. gekomen was / en stak daar mee van de wal af / onder 't gedruys van keteltrommen / trompetten / en geschut / en / te sloop gekomen / wierd van de Kapitein Kint / met de welck zijn Excell. oerbaren zou / ontfangen / en niet de genen / die by zijn Ed. waren / trefselijk / onder 't losbanden van 't geschut / ontsaalt.

Zijn Excell. te sloop gekomen.

Op Woensdag / de negende / 's ochtens bzoegh / lichten wy ons anchez / 't welck wy / omzient twee scheuten met grof geschut voort gezeilt / weez moesten laten ballen / uit oorzaak van de scherpe windt / en om het schip / 't welck de paezden oer zou voeren / en dat noch hooft laden moest / in te wachten.

Vertrek van Archangel.

Op Donderdag / de tiende / lichten wy weez ons anchez / en / ons onder zeil begeben hebbende / hadden goede voortgang.

Op Wypdag / d'elfde van September / begaben wy ons weez onder zeil / doch konden niet oer de banken komen / op de welcken eenige schepen van de bloot vast raekten / en dies halven eenige schade leden.

Op Zaterdag / de twaelfde / gcrakten wy / met de bloot / gelukkiglijk oer de banken in Zee. Des abonts spade quamen wy booz by de grauwte hoek / en liegen de wind zo scherp en fel / dat wy labereen moesten / zonder voort te kunnen komen.

Grauwte of blaauwe hoek.

Op Maandag / de veertiende / waren wy / uit oorzaak van het hard weez / genoodzaakt booz de wind af / onder de grauwte hoek ten anche te loopen.

Op Dingsdag en Woensdag / de vyftiende en zestiende / voeren eenigen van d'onzen met de sloop naar de wal / en / wezkerende / brachten verscheide Salmon mee / die zy pbez booz tien stuivers gekocht hadden / en ook eenige

Salm goet koop.

parzissen. Des namiddags maakten wy weez zeil / bezmits de wind wat rutinez wiezd.

Op Donderdag / de zebentende / zagen wy het Ruiseliland / daar wy op de middag boorz by geraachten. In de volgende dag quamen wy neffens de Ribiez Bonop / en suchelden eenige dagen. In de volgende dag / met de hoelte / maakten wy weez baezt / en quamen 's abonds neffens Jochena.

Op Donderdag / de biezentwintigste van Septembes / waren wy soo veel gebozdezt / dat wy op de hoogte van zebentigh graden en een half / 't Eilandt Warhuis tez zijden van ons zagen.

Op Vrydag / de vijftwintigste van September / zagen wy de Noort-kaap / daar wy boorz by zeilden.

Op Zaterdag / de tiende van Octobes / na dat wy veel beranderingen van weez en wint hadden gehad / zagen wy (gelijk meermalen gebeurt was) in de nacht het Noordez vlies / zekes licht in de lucht / als een bleke vlam / die zich daez in gantschelijk van malkander spreidde. Dit betekent gemene-lijk harde wint / die ook in de nanacht daaz op volgde.

Op Dingsdag / de daztende van Octobes / namen wy de hoogte der zon / en bebonden ons op 63½ graden noozdez bzeette.

Op Zaterdag / de zebentende / quam in onze bloot een Noortsbazder van Dronen / die / van de bloot geraakt / met ons zyn reys naaz huis ver- bozdeze. Op de middag bebonden wy ons op de hoogte van 58 graden en 9 minuten.

Op Zondag / d'achtende / zagen wy een Galjoot / dat sijn streek naaz Schotlandt zette / en een Engelsch schip van Londen / 't welk naaz Dleche- ven zeilde.

Op Maandag / de negentende / zagen wy drie zeilen op ons aankomen. Wy vermoedende dat dit Fransche Kapers waren / maechten alles baa- zigh tot slaan. Maaz toen zy nadez by quamen / bebonden wy hen En- gelschen te wezen. Wy gozeten malkander met bezscheide scheuten / en bez- bozdezen eick sijn weg. Wy wiezpen het dieplood / en bebonden ons op ne- gentien vadem watezs / en op de hoogte van 55 graden 20 minuten.

Op Woensdag / de eenentwintigste / zagen wy bezscheide schepen. Op Donderdag / de tweentwintigste van Octobes / 's ochtens broegh / warden wy land gewaaz / uit cozzaack van de bzandariffen / die op 't oost- einde van Osieland staan. Toen het dag gelwozden was / quamen de Toors- lieden aan boort / die ons gelucktiglijk binnen 't Wlie bzachten / na dat wy zes weken en drie dagen van Nzechangel onder weeg geweest hadden. Wy bze- gen boort twee hagen aan boort / daar wy ons reistuig inschepren / terwyl zyn Excell. eenige geschenken aan de Scheepsofficieren dee. Wy te weten zyn Excell. de Seczetaris / Bodijn, de Prebikant / de Doctez / de Krentme- ster / van de Water en sli / boeren na de middag te vier uren van 't Oozlogh- schip / en / van eenige afscheidt- scheuten gegzoet / zeilden de gesele nacht booz.

Op Vrydag / de dzyentwintigste van Octobes / 's ochtens t'acht uren / quamen wy 't Enshusen / van daaz wy / eer weinigh ontbeten hebbende / met

Penoy.
Orloge-
nes.
Iockena.

Noorder
Vlies, wat
het is.

Bejege-
ning van
eenige
schepen.

Koomt
in 't Wlie.

't Enshu-
zen.

met twee waagens naaz Hoozn reden / daaz wy een Jaagschuit afhuurde / die ons te Purmerent bzacht / enz. inboegen dat wy 's abonds te zeben uren t' Amsterdam quamen / en / zyn Excell. t' huis geleid hebbende / ons afscheid van malkander namen.

Beschrijving van 't land der Samojeden.

De Samojeden wonen ten meestendeel boorz by de Ribiez Petzora, en langs de Waigats / en Ws-zee (gelijk zy wel genoemt mag woorden) zo bezre / als de zeekust bekent is. Zy onthouden zich woorname- lijk ontzent de mont der Ribieren / die hun uitwatering dooz 't land van Siberien en d'Obkopymore / of Zee van Obi hebben. Zy zyn van ber- scheide soozten / en woorden met bezondere benamingen / eben gelijck de Cartars / van malkander onderscheiden. De genen / die van de bloedt Petzora af / tot aan de bloedt Obi wonen / woorden enkelijck Samoje- den genoemt. Maaz de genen / die wijder hun woonplaats hebben / boe- ren de naem van Ostacke Samojeden / op de welcken de Tingouzi vol- gen / die grooter van gestalte zyn / dan alle d' anderen. Men vindt er ook / die Joukagesi Samojeden genoemt woorden / en veerder heen noch ande- ren / diens namen onbekent zyn / en die pder hun bezondere taal spzee- ken. Wat hun Godsdienst aangaat / zy hebben groot geboelen van een / die by de Russchen booz een Tobenaer geacht / en / gelijck de Samojeden gelooben / ober veel jaren in de hemel opgenomen is / schoon de Russchen zeggen dat d'aerde hem ingezwolgen heeft : en de genen / die van de Rus- schen booz tobenaers geacht woorden / zyn by hen in hooge achtung / en booz hun leeraars / in 't sijn van hun Godsdienst geacht. Zy zyn wilde en woeste menschen / die zich met zodanigh voedsel / als de beesten / onderhouden / en boeren met recht de naem van Samojeden ; 't welck epgenzelf eeterz betekent ; want zy eeten ook menschelijke lichamen. Sy hebben geen obe- righeit / noch regering : maar onder hen heeft pder eben veel macht ; en indien zy vershil met malkander hebben / zoo effenen zy het zelf de met de boogh en pijlen. Zy gaen dagelijcks op de jacht / en deelen de vangst ge- zamentlijck / doch alleelijck onder de genen / die getrouwt zyn / of geweest hebben : want d'ongetrouden hebben geen deel aan de vangst. Zy hebben sommigen twee / anderen drie vrouwen ; en zy trouwen deurgangs in hun rige geslacht.

Besluit van dit Werck.

Hier siet ghy 't gene gedurende dit buyten gewoone en groot gesant- schap / aen sijn Hoozluchtigste Zaazsche Majestept van Moscobien / is boozgeballen ; dan t'wyl hier boren niet geseght woort / wat re- solutie

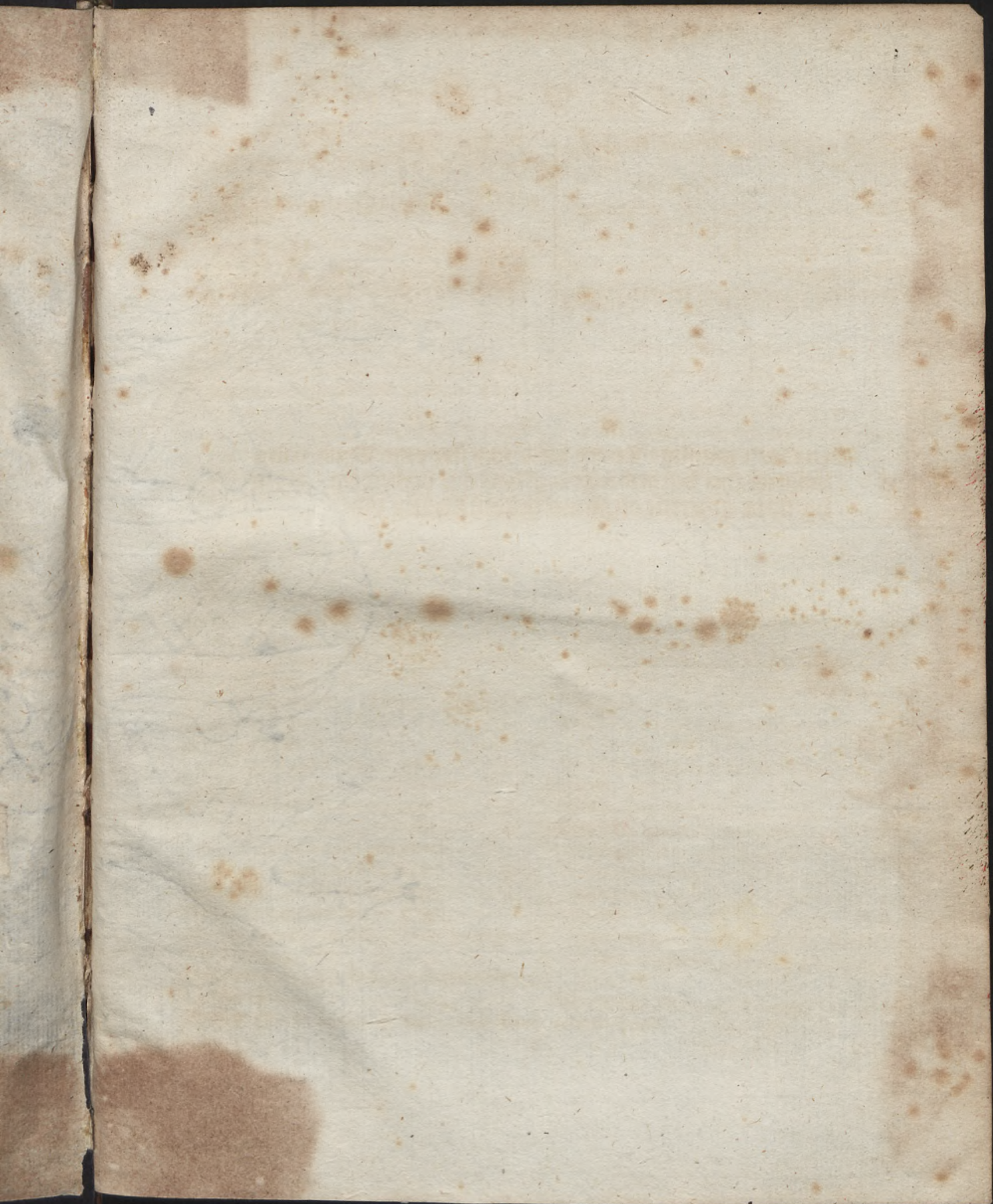
salutie by hoogtgemelte sijne Zaazsche Majestejt / op de voorberhaelde
publique Propositionen / en geboogde gepresenteerde Memorien / en diver-
siche Conferentien van den Heere Ambassadeur / genomen is / sal 't niet
ongerijmt zijn / 't succes van de selve / vooz soo veel die tot mijne kennis /
(als die geen deel aen 't geheym gehadt hebbe) gekomen is / hier in 't
hozte vooz te dragen / bestaende meest hier in / dat / alhoewel sich sijne
Zaazsche Majestejt in geene alliantie tegens de Kroon Sweden / met de
hooge Geallieerden / directelich heeft willen inlaten ; dat meest om het
onverwacht en doebigh overlyden van sijn Zaazsche Majestejts Dooz-
luchtighste Heer Vader / van glorieuse gedachtenis / en de jonckheyt van
dese sijne tegenwoozdige Zaazsche Majestejt is achtergebleven. Echtere
op de pressante motiven / en sterke persuasien van sijn Excell. den Heere
Ambassadeur / dat goede / dooz sijn Majestejts ordze aan de gemeene
saeck is toegebracht / dat niet alleen de Sweden / dooz de groote macht
die sijn Zaazsche Majestejt op sijne grensen / omtrent Ulf-Corelen en
Angermerland heeft doen vergaderen / daer dooz seer zyn geintimideert /
maer oock die diversie te wege gebracht / dat sy twaalf of heertien dug-
sent man / van haer uptgelesenste en beste troupen / die sy anders voozge-
nommen hadden upt die quartieren op den Duptschen bodem ober te schee-
pen / waer dooz dan lichelich het goed succes van der hooge Geallieerdens
wapenen soude hebben konnen belet / immers grootelichs geretardeert
worden ; met alleenlyck niet en hebben derven daer van daen nemen /
maer oock allenthalven dooz de gebzesden inbal van de Moscovitezs so-
danigh zyn gealazmeert geworden / dat dit alleenlyck wel meest / naest
de Godlyke hulpe / tot het reusseren van so veel grootwichtige desseppen /
ten besten van de goede sake heeft gecoopereert.

De permissie / die de Persiaensche en Armeensche Kroonlieden van sijne
Zaazsche Majestejt hebben bekomen / om ober sijne Zaazsche Maje-
stejts Landen / met hare kroopmanschappen naer andere gewesten van
de wereldt te reysen / is mede een effect van den Heere Ambassadeurs deb-
voiren daer toe aengewend ; sulchs dat de goede effecten van dese Illustze
Ambassade niet alleen by den geheelen Staet in 't algemeen / maer by
een ieder van de inwoonders oock in 't particulier bespeurt ende gevoelt
worden.

E Y N D E.

ERRATA te verbeteren.

2.	31. leest Reiser, voor Keiser.
6.	16. leest Oost-Indisch, voor Gooft-Indisch.
9.	20. leest Karbassen, voor Kartaffen.
11.	14. leest van geheel Moskovien, voor Mosko.
12.	4. leest Vertaelder, voor Geheim-Schrijver.
--.	30. leest Feudor Poliuchtowitz Nariskin,
--.	38. leest weer Vertaelder, voor Schrijver.
19.	Staet het voeder van de paerden per abuys tusschen het ander eeten gestolt.
27.	21. leest ter oorfaeck van haer naemdagh, voor zyn naemdagh.
33.	2. leest de Rivier Wolga, voor Souchna.
62.	13. leest langs het Meer, voor de Rivier Ozor.
65.	4. leest van Mosko, voor na Mosko.
--.	33. leest Ronart, voor Rouart.
69.	boven in Margine, leest kostelijke, voor lofelijke.
73.	4. leest houffe, voor kouffe.
85.	32. leest gelijk dan de Knees de selfde instelde, waer na sijn Excell. op die
van de Knees.
95.	29. leest Boutenant, voor Bouteman.
106.	20. leest Zarewits, voor Jarewits.
127.	2. Lasi, is onnut, en te veel.
128.	3. leest Kaftanen, voor Kaftamen.
136.	onder de Bojaren, leest Bojarin Artemon Sergewitz Matphcoff.
144.	29. leest mesnice, voor mestriel.
147.	onder aen, leest Recredientialen voor Credentialen.
152.	14. leest Jaklowits voor Isakowitz.
172.	13. leest Woldemar voor Woldeman.
112.	col. 2. lin. 24. leest 680, voor 1680.

Russia.

I Topograph.
et Itinera

